

శ్రీశివపురాణము

శ్రీ ముడిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి

... అవధానులు నగు

... వారిచే

పరిష్కృతము

... ముద్రితము

 1947 [వెల రు. ... లు

క. శంకరునిఁ శాంకరినిఁ
శాంకరినిఁ విఘ్ననాథు • శైలాదిని ని
శ్శంకఁ గొలిచిన వారికి
సంకటములు సమయుఁగ సకల • సౌఖ్యము లమరుఁ.

ము॥ నా॥

శ్రీః

పీఠిక

ఈశివపురాణ మష్టాదశపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి గారు. వార్ల కీమహాగ్రంథము తెలుగులోని కనువదింపఁబడుట భాషాసరస్వతి యదృష్టము. అదృష్ట మేలననగా నొకగ్రంథము మంచికవిచేతిలోఁ బడుట పుణ్యవిశేషము. ఆకాశిపోకాశికవి కావ్యమును పాడుచేసి సమర్థులగు వారల ముట్టుకొనుటకుఁగూడ కొంకునట్లు చేయును. మొదటనీకవియొక్క మహాప్రతిభావిశేషము, వైదుష్యము, రచనలోని నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరించగలయీయనపద్యరచన, పూర్వకవులయందలిపరమాదరము, విమర్శనీయములు. వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థాలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గురించి ముచ్చటించెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవి వ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయనయొద్ద నెంతవఱ కున్నది? అందులోనియ్యది మహాగ్రంథము. అనంతమైన శక్తి కలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుటకిఱువదియెనిమిది పంక్తుల చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. సుమా రాఱు వేల పద్యములు.

అప్పకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పుటలోఁ బూర్వకవీశ్వరవాక్ప్రయోగ దక్షతగూడ నొక్కటిగాఁ జెప్పెను. ఈకవికి శ్రీనాథుఁడు, పోతన్న, తిక్కన్న, చేమకూర వేంకటకవి ప్రధానముగా నభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్నగారియందీకవికిఁగల భక్తికిఁ బరిమితి లేదు. ఎన్నిచోట్లనైనఁ బోతన్నగారి పద్యములు పుణికి పుచ్చుకొనును. దీని కవశ్యముగాఁ బోతన్నగారి యందలి భక్తియే కారణము కాకపోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమోత్కృష్ట్యము చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. రెండును భక్తిమతములే రెండును మఱల వైదికమతములే. ఈగ్రంథములకు సామ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమునలెఁ జాలచోట్ల రచన చేయుట వస్తుమర్యాదను బాటించుట యేమో! భక్తిని బోతన్నగారిట్లు చెప్పిరి.

మ. తనుహృద్భాషల సఖ్యముఁ, శ్రవణముల్, దాసత్వముల్, వందనా
ర్చనముల్, సేవయు, నాత్మలో నెఱుకయుఁ, సంకీర్తనల్, చింతనం

బును, నీలో నిమ్మది భక్తిమార్గముల సర్వాత్మకున్ హరి న్నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతున్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!
(భాగవతము)

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబునుస్మరణసేవ,నములునున్ దాస్యమునునర్చనయునువంద
నమును,సఖ్యంబు.సాత్మార్పణమును ననెడు, నవవిధాంగములుండితనర్చుభక్తి.
[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు । భవునర్చన చేయు పాణిపాణి.
... ...

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని । యిక్కాగా దది పాఁపడొక్కగాని
... ... (శి. పు. 214, 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నన్ । గొంచక యెుండెవఁడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలన్ । వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్.
(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి । పోషణములు దృఢవికాసబోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి । తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.
(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పాపోఁడు లున్నట్టిచో
టెలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మసయినన్ హేలావిశేషంబునన్
కలఁతంబుచ్చి యలంత్రు గీత్తవలె లోగంజేతు రివ్వారియు
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము సిద్ధాక్షీణ్యాలీనాతుకల్. (శి పు.226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతున్ మెచ్చర యన్యుని న్వలతురే విశ్వాసమున్ లేదు క్రూ

రలు తోఁడుగా బలిసైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాంగ్రడెక్కడ! వారివేడబము లావేదాంతసూక్తంబులా!

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సామ్యము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేఁటిటి పసనుండ విభుజాడ । కృష్ణవేణి సరోజకిసలపాణి (శి. పు. 529 పే.)

సీ. ప్రవహించు నేఁటిటిపశ్చిమప్రాకార। మొరసి గంగమ్మసాగరముతోమ్ము (కా. ఖం.)

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డీతం । డెగ్గనక యె......... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే సురుఁడు నభ్రధునీతనుజుండు దివ్యగో
నలిగిసకిరినోర్వఁగల యాజసిసుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుగా
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరిపంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రల గెలుపొందువారలె పురద్విషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి. పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోఁగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమునసంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తెక్కువ రిచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా
గంగావలె తేఁ ఉండ, గంగా శిక్షించుమాజ్ఞ గడచినవారిన్. [శి.పు.164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మాత్రిబడిన్
లేమామరునేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా!

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడఁ, గంగా పోనరింపు మమ్మ! కారుణ్యామొసం
గంగా నీసరిధునికలు. గంగా విన మొందునిజము కంజాలెముఖీ!

(శి పు. 671 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖాపహుండైన సత్సమగ్ర, వసువ్రను హరించినను లహునితిఁ జెంది
ననుగ వలయోఁ దిరపరియుంచెనుగలాదు. కాముకులుగాంతు నేలందుఁగల్మసుములు.

(శి పు. 344 పే.)

ఈ చూపించిన యుదాహరణలవలనయీకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభిమానము పోతన్నగారియందె యెక్కువ. చివరకు దన వంశవర్ణనము చేయుచు,

సీ. ఎవ్వాని శుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకు పాపసంచయముతొలఁగు.

(శి. పు. 6 పే.)

ఈరీతిగా నెన్నియేనియుఁ జూపించవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్ప్రయోగ దక్షత. ఈమహాపురాణమునం దున్న గుణము లన్నియు చిట్టాగా వ్రాసిచూపించను గాని యొక్కొక్కగుణమున కొకటిరెం డుదాహరణములుగా చూపింతును.

<u>శబ్దప్రయోగౌచిత్యము :</u>

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె. చెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... ... (శి. పు. 9 పే)

ఇంగ్లీషు శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్త్యర్థములో నెంత యందముగా నున్నది!

గీ. చారుకస్తూరికాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెసఁగు

వాఁడురుచిరతరామూల్యవస్త్రయుగ్మ, కలితుఁడగువాఁడుశంభుండు కాంచఁబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచఁబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యౌచిత్యము కథలో నున్నది. మేనక తన కూఁతును బార్వతిని శివున కీయ నన్నది; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డామెచేఁ జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము వ్యంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుస రించుటేగాని, కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాఁడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకు ప్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యదశ సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్నివిశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. వినవే బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం
 డేనున్ నిక్క మెఱుంగఁ జాల మిఁక నెట్లే నర్కునిన్ దీపమ
 ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్మీ! నాదు వైదుష్యవి
 జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతపని కొజ్జం జేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి పుట్టినది. "ఒజ్జం జేసి రంజించునో" యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము కోమలి! నే నొడగూర్తు నంచుద
 వ్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలోఁగొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్ గని మహాహర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
 నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాగ్నాథా! మదీయాంగనా
 భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము...... [శి. పు. 174 పే.]

'మదీయాంగనాభావారూఢునిఁ బుత్త్రిని' మ్మనుటలో భావగాంభీర్యమును జూడుఁడు!

లయగ్రాహి॥
 కొంద లిలు కొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల
 నుం దురమునం దెదిరి మ్రిందిరి కడంకన్ [శి. పు. 35 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత మనుమారమ్ముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాఁడుగాని వ్రాయలేఁడు.

చికురముల వర్ణన: —

గీ. నమ్మకము లైన నీలరత్నమ్ములోఘు
 నమ్ములో తుమ్మెదలా చికురమ్ము లొక్క!

రత్నములు నమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె నపూర్వ మైన శక్తి యీక్రింది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. ప్రొద్దు కడుఁ వడిఁబుడమి బోర్లగిలుఁ బురముల్గనంబడన్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుఁడు దాఁగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక బిక్కవడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దకుఁ గడ్పుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్ .

చ. ఎపుడొ దివంబు పైఁబడి సురేశులతో నిసుముం బొనర్తు ర
ష్టపుఱను దేఱి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిఁక నేమి యొనర్తు మిత్తరిన్
దెపదెపలాడు మామదుల! దీనతఁదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్॥

(శి.పు.402 పే)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకవియును జేసినది కాదు. మీస్వర్గమంతయు బూడిద చేయుదుము, దిబ్బ జేయుదుము అనుటలో నున్న యౌచిత్యము చెప్పరాకుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దానవాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్యమైన వ్యంగ్యభూతమైనది. ఇందు రసము చిప్పిలుచున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వాతంత్ర్యావదూతత్వము .

లోకోక్తిసంగ్రహము :—

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహణమునందే కాదు, లోకసంగ్రహణమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి కుబేరునిచరిత్రలో గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూపుల గుజ్జువలె నతఁ డేపు మెయిన్ బెరుగుచుండె' నఁట! ఈ పురాణమున ఈ చూపుల గుజ్జువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్ని కావలసిననన్ని యున్నవి. ఇంక లోకసంగ్రహణముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోఁటలోఁ బెరిగిన కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మని శివుఁడు ప్రమథగణములతో నందీశ్వరుని బంపించెను వారు వచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడు కైన కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా నున్నది. అనఁగా, లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరసృష్టి, శివవినాయకులయుద్ధము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

ప్రేమ, మఱల: దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయే కవులో యెచ్చటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనమ్మతో నృపతివర్యున కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి "మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్మ"అన్నసమాసము ఇందాకటి"మదీయాంగనాభావారూఢుని"అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణ మైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండుల్
[శి. పు. 73 పే]

సీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు... (శి. పు. 90 పే)

సీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టీతలు... [శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చతెనుఁగుతనమునే వెలయించు చుండును.

ఉ. ......భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమార్థరజత :—

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకమహావిషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఛ పోయెను.

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుక చెంది [శి.పు. 350 పే]

మూర్ఛపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శిశుత్వస్ఫూర్తి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిత్థమని చెప్పుటకు వీలు లేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడుసూపునో యది శిల్ప మని చెప్పవచ్చును. కథను జెప్పుటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పుట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్ని చోట్ల కథను జెప్పుటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆ వెంటజాహ్నవియిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలాయొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్నమాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘట్టము పరమసౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారిట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై విని యోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన వీర్య మేమైనదని, వెదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రివాయుస్వర్ణదీకుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది,

ధ్వనులు :—

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును వ్యజ్యమాన మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, వస్తుకృతవస్త్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినే చూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు . శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుఁడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి పోచునుగాత చంద్రార్థమౌళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తుధ్వని.రూపకాలంకారముచేత జీవుఁడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుఁడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కందర్పారికిఁ గన్నియ,నుందానము సేయఁ బూనను జూడీ!ఋషిసం
క్రందనులు మీర లెఱుఁగని చందము లే దరసి చెపుడు చదురెదియేనిన్.
(శి.పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. ‘పిల్లను నే నీయను’ ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములోయతిస్థానమందుంచుటచేతఁ బ్రిథమనుకారముమీఁది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
(శి.పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రిణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రిశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. ‘బాగుగ బాగుగ’ నన్న వీప్స చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక : —

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్షమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమతుల్, సీతయు, రాధయున్ గ్రిమముగా నుత్పన్నలై శర్వ్య, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిన్.

పాకము : —

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమాన మంజుకరపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని

స్ఫురదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁ గూడఁ బ్రముదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగన్.

<u>ఆధునికత</u> : —

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్చంద్రయంత్రంబునుండి దార్చిన పగిపిండి యనఁగ

ఇది వెన్నెలవర్ణన. పిండిమరత్రోఁ బోలిక. ఇట్టివి చాల గలవు. నాగా. డచ్చీలు నౌకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యథేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, ఆనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యథేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. నన్నయ్యగారు "అనుకూలవతి" అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన ఆనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నఁట! ఆనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో ననుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్ర పాణినీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములకుఁ బాణినీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్లురు, సెల్వు ఈశబ్దములలోని యల్లోపముగూడఁ జాలమంది చేసినదే.

నే నింతవఱకు కచ్చముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నాననుకొందు రేమో! అందందుఁబొరపాట్లును గలవు. "ప్రమాదో ధీమతా మపి." ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పోకడలు పోయి, యిన్ని శబ్దముల సుష్ఠుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్ఖాలిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితము లనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నే దేన్ దోసం గుండుటొ
ప్పుం దద్‌జ్ఞేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోపు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్

అని వ్రాసెను. అట్టి భ్రాంతిమూలకములు నాకుఁ దోఁచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్న వానిదే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్ప్రతి — గ్రామణీ + ఈట్ — ఈరెండును శ్లేష్మవాచకములే.

2 సఖురాండ్రు — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుఁడ నేన చాలు వ్రేల్మిడిఁ గనుగొంచుచుండుఁడు — బాలుఁడ నేన చాలుదుగా - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈల్ప్రతీయావిధక్తిప్రత్యయముకు హ్రస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమీఁదఁ దద్ధితేఁ జేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియ గలవు, ఇంత గ్రంధము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షున కైనను బొర

---

*1. గోత్రగ్రామణీట్ప్రతి — ఇట్టివి -- గిరివరేశ్వరతనూజారణీనోదంబు సలిపె నిర్జరులు వొగడ- ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండ్రు — అహోబలపండితీయము "ఇకాంద సః కిత్స -- (శబ్దానుశాసనము) ఈ దంతాత్కృవిధానార్థ మిదం సూత్రం- ... సఖుఁడు సంబంధి శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే సఖియు ఇత్యేవపాఠ సాధుః -- అసమాసే -- అకారాంతత్వాభావాత్ - సమాసే మత్సఖుఁడు ఇత్యేకం రూపం (పాణినీయము) రాజాహస్సఖిభ్యష్టచ్ -- ఇతి సమాసాంత విధానాత్" అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ కావ్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డాకొంటనే - సహాశేవ వర్తత ఇతి సఖః -- ఇతి వ్యుత్పత్త్యా వా అకారాంతత్వాన్నిర్వాహః -- యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దము నిరూపించినాఁడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దాగార్ధేత ఉదపిరః - అను శబ్దానుశాసనసూత్రమునఁ గాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములోని 37వ సూత్రముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండ్రు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుఁడ నేన చాలు - చాలుదుగా - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలోఁ దెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇట నట్టిభావము కాదు. ఇక అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేను చాలు నీకేటికి యని చెప్పుట దోసఁగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును ప్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీతో వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముగా జెంది.

ము. నా.

పాటులు పడకతప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్' ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కట్రోవ మహాకవు లొక ట్రోవ కోశమఖల మొకట్రో
వై కన్పట్టెడునీభాషాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలందిన్.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. .... (తి॥ వెం॥ కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దప్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మా కును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంవిధకవితారచనాబహుగుణపతిష్ఠుడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయుఁ దగినవాఁడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నష్టాదశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను. అతఁడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తి యయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము- వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నింద్రుఁడు దూఱి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యాకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యిట్లు సందిగ్ధములగుట.

ఇది పురాణమైనను మహాకావ్యము. దీనియందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్లింగతాత్పర్యముల చేతశివపార మ్యమే యీపురాణమునందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వస్త్వభ్యాసముదీనియం దున్నట్లు మఱియేపురాణఖండమును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథా తాడనము లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమే లేదు. శివకథా

సృష్టి తక్కునదైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కఁడు కన్పింప లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తి కథను, సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోఁగూడ నీరామకథ పెంచఁబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కినమూడును జివర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించననుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశమునందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూతమైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యబోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వ మాయననుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేఁడు. ఆయనలోసహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁ డుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడుదయించెను. రుద్రునిలోసహస్రాంశమున విష్ణుఁ డుదయించెను. విష్ణునిలోసహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయ్వాదకపృథివీతత్త్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యది 'ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్భావంబుచెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వ పుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదింపఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నవి'. ఈవాక్యములనూత్రార్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁగూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము — కాలప్రమాణము — సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివరవిద్యే శ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని శైవవిధులు బిల్వభస్మరుద్రా క్షమాహాత్మ్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కనుష్ఠేయములు, పా ఠ్యములు.

ఇఁక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. మనము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతు లర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణ పఠనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతములో నరణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుమ దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. "అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబు సేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికిం బోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి" యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువునంతకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును. అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై దౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షా త్పరమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణ మీ రీతిగా బహుసంశయనివృత్తిహేతువైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. బాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరి వంశోత్తరహరివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వర మోడిపోవును. ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుఁడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుఁడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుఁడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను. ఇచట కృష్ణుఁడు శివుని బ్రతిమాలుకొనెను. కృష్ణుఁడు శివభక్తుఁడు.

ఈ పురాణమున వంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదా యని యేదో చెప్పఁబడక, ఆయా రాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాము లైనట్లు రచయింపఁబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమాత్మత్వము చెప్పఁబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్గొల్చుచున్నవాఁడు.నన్నలగివెన్ను నిఁగొల్చుచున్న వాఁడు
వీర లిర్వురు జను వీట వేగుచుందు, రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననఁగా సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాలచోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపఁబడుచుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపఁబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుఁడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు ఆర్తుఁడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులగ నన్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱియందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞానగమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులున్ [శి. పు. 179 పే.]

తారకాసురునివలనఁ గలిగిన బాధలు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మవు రుద్రు లం దెప్డు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రి వరయ న,క్షత్రమండలిలోనఁ జందురుఁడవు
ఇత్యాది, (శి.పు.355 పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమువంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల, రక్షణము సేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పు డెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డపు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు.356 పే]

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పైపద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమై వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానిని గుఱించి చెప్పక పీఠిక పూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రథా గ్రహించె ననుకొనుచుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథ యంతయు నీపురాణమునుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోనిదేమో!* కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన శ్రీకాళిదాసకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో నెక్కడు లేదు.
ము॥ రా॥

"పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి, మనోజవిన్యలం గొప్పసమర్థుఁడు" అనియు, "కాముకక్రీడలఁ గౌశలుం డాహరి" యనియుఁ జెప్పెదరు. ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలఁగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథములోఁ బార్వతీతపఃపరీక్షకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపెను.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్చనే రాదు, ఔచిత్యము కావ్యదృష్టి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించ వచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నే నీపీఠికాది యందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభాప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నీతార్థ మూణవిషయము సులభగోచర మగునట్లు రచించుటయే పురాణ శైలి. అందందె చ్చటెచ్చటనో తొలఁగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయఁ బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁగల భేదము సుస్పష్టముగఁ దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురాణములోననే యట్లుండెనో! ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో! ఈపోలికలు చూడుఁడు

గీ. ఎడపడడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్తకతివ మొఱఁగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనే సంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించెనే యింతి పుత్త్రుఁ డనిన
స్నానమాడెను వార్చెను సంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించె ననుచును నువిద మొఱఁగు.

(కాశీ.ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడఁడేమి పుత్త్రకుఁడు కన్నుల కిప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుమాఱు లానిగమపుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రనూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయమేగఁగఁ బోయె నంచనున్.

ఉ. స్నానముచేసెనే విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానక తాల్చెనే సుతుఁడు మద్దును గట్టి భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసెనే గురుని యంతికమొంది త్రియిం బఠించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునున్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కునున్.
(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్యదృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు "అతివమొఱగు", "ఉవిదమొఱగు" అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయందున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కరలేదు. వదలిపెట్టెను

సీ. సచ్ఛ్రోత్రియులు ననూచానులు సోమపీథులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి

మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో "శముధనైర్విద్యానవద్యాయది" మొదలైన సంస్కృతలోకోక్తులు చొనిపిన పద్యమున్నది. రెండుపద్యములు చదివినచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తరమెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్కయుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ, దీయమౌ నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.
(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములం దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁబావకునకుం జేయున్ హవిర్దానమున్. (కా. ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పుటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్పకుండ నేనీవూట హోమము చేయును, అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కఱ లేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పుకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్టి పురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణేతిహాస కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ బ్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో బ్రతిపాదింపఁ బడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మ బోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యౌచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణసృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కువగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమూలములు. రసమున కౌచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణేతిహాసములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునం దున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నౌచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములో నున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నితోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలఁచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మబోధకొసమే. పార్వతీపరమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన, కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

వారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుఁడు పార్వతిని జూచి చిక్కిలి మన్మథాస్త్ర తాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏడుపద్యము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత "భవనంబునకేగ విధించి యాత్మ తాగలుషతఁజెందినందులకు గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరన్" అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం జనితి కోమలిపై నటు లాసజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తపంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడునిచందమునన్ బ్రదుటిగాన నక్కటా! (శి.పు.183 పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుఁడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేఁడు. కాళిదాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పును. పురాణము దారిలో లఘుకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్ప నుంకించఁగ ని
ర్జరు లప్డు వెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిన్.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్మతోడఁ,గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చిసలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజుని,గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుఁడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబానలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁ బార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వాదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని పెండ్లియాడుట కొప్పుకొమ్మందురు. శివుఁడు స్త్రీసంగమము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పును, శివుఁడుభిక్షుకుఁడై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో వచ్చి మేనకకుఁ బుద్ధులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బోధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విఱచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, తప్పకుండ నీయవలయు నని చెప్పును. ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పును. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును.తీరా శివుఁడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చివేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇమ్మని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాది దేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? వట్టి లోకము. లోకములోఁ బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసఁగఁ ద్రోచెడివారు, కొంతసే పౌనని, కొంతసేపు కాదని. ఈపార్వతీవివాహఘట్టము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా వట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁగథ యెంత ప్రధానమో దేవతావిషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పుట యంత ప్రధానము. తారకకుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, దారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు విరభద్రుని మూర్ఛ నొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు హీనచరితు
నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాక్రొచ్చె వరద! యుడుగు
మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీయిందవ్రైరి. [శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు?ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇదిసూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికొ రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారము గానుండును.

ఇందులో వల్లికథ యొకటి క్రొత్తది. దీనికి ద్రావిడదేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుఁగుదేశములో లేదు. ద్రావిడదేశమున శివభక్తికంటె షణ్ముఖభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను గుమారస్వామి పెండ్లియాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగా వ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికీ! వలపుల చిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని గొనబౌ లేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్మదళాక్షీ!
(శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యమకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రమథులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడునువిఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోక మేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీశుఁ, డోడె నని లోకు లాడెదరొక్కవరుస
నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?...... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేఁడందు రని యీయుద్ధముచేయుట. పైగా భార్య నన్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగిబాలుశిరసుజూచి, వగచె నెంతయుదుఃఖైకవశ్యుఁడగుచు

ఇంతియేకాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయమువచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కులుపులు పెట్టెను. ఆబిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాళి, కరాళి, ఖగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇదియేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏ కేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విఱుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి అతఁడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లోయొకట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణములలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్నియేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించునుగదా! ఆసూక్ష్మ ధర్మము లీకథలలో నిమిడియుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుఁడు బ్రతికినతరువాత శివుఁడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. వ్రతోద్యాపనవిధానము చెప్పెను. "తత్రత్యా దేవమునివరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి" ఇందులోని సూక్ష్మార్థము "ప్రత్యయ మొప్పార" ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ. చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము. తత్క్షణమే యందఱు నంగీకరించిరి. ఎందుకుఁబనికిరానివానికి కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపర మేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రులగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణ ఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథల కిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁ గన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతఁడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యేందుకు జంపవలయును? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచఱికమువారున్నారు. వారు కొందఱు ఉద్యోగస్థుల నియమింపిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచఱికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్హులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన వనఁగా నధికారమున కెదురుతిరుగు రాక్షసులను శివకేశవులు ప్రమందించుట "వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి". దీని కార్య ద్రావిడసంఘర్షణార్థము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవాసురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేక భేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పాలిచింట్టి నిశాటుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి నురల
ప్రబతుకఁజేయుచునుండె గీష్పతియు మృతసురలను బతికించె నోషధీకలనమునను.
(శి. పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవాసుర లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగరకతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకథ లనంతములు. వీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమునుకొందురు. ఇట్లే బహువిషయములు వానివెనకనున్న సూక్ష్మమైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణువు జలంధరుని భార్యయైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార మేమి? ఆబృందయుఁదులసియు నోషధులు తులసి విష్ణుప్రియ మైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణువుసత్త్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడుతమోగుణప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మానసికములై సత్త్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యువియున్నియు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱకై కథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి. అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ దోసినను పాశ్చాత్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచూడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్క చతుర్యుగములయందలిస్వరూపమిచ్చుటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లొకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు
కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు
కాముకులఁ జూచినంత వక్ర మగుచుండు
పగఱఁ గనగ నారక్తమై పరగు నక్షి ॥ (శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్రియుఁడు ద్వాదశాహములకు
పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁ గొనెదరు భువిని ॥ (శి.పు.427 పే]

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లే చెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁడమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీరని కొఱఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యముఁ వ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కి యాన్నృపుఁడరుగుచుండఁ, దోడ నేగంగయునుసముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, నక్రచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయ వలసినదిగా మద్గురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైన దని నాల్గునెలల క్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జాగోర్చిన యీయన యోర్మికి నానమశ్శతములు. ఒక యొత్తిడిలో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు. ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్యమైన పుణ్యమును నేను బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి భవిష్యజ్జన్మలలోఁగూడఁ గృతజ్ఞుఁడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాధ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,
ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

వ్యయ కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితాసన్నివేశములచేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనముచేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమస్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయమందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమేకాక కొన్నియెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుఁడై తత్కవితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించునట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణపఠనమున నుద్బోధితుఁడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనివైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాదివర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచేఁ గావ్యమును స్మరింపఁజేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతిమాహాత్మ్యము జ్యేష్ఠపుత్త్రుఁడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుఁడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచేఁ గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్యూతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవవాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వర్తితకర్ములై శేషించినకాలమును సద్ధ్యానయోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణాసక్తియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వ్యాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వ్యాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల కుపాదేయమైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొజ్జబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్య ముత్సాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్సదృశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు దీక్షాకంకణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్త్వము సూత్రవాఙ్మయమును నల్పాక్షరముగ ననందిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతోఁ, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్షవిజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రములయందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోఁచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికిఁ దగినకారణము లేకపోలేదు. సుమారొకశతాబ్దమునుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుఁగుపడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుటలేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొక జాతి జీవికకొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోఁచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము. వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతి నవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున నుపస్కారకములగు

మఱికొన్ని యర్వాచీనగాథలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోఁచుచున్నది. నీతులతోఁ బాటు బూతులును బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణములందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము పఠించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రౌపదీవివాహ మొండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నాయాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ జాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁ బఠించువారలకు వానిలో వివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను వివరించువాక్యరత్నములు దొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకర మయ్యును దిగంబరుఁడై భిక్షాటన మొనర్చుచు, అర్ధాంగమున నంబికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము ననుష్ఠించుచు, అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుఁడై తరుణవయస్సునొంది నిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కెట్టి నీతిని బోధింపదు? గుణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్వురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశయందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యమగు నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు. లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్కండేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యాస్తికులకు ఉపాస్యదైవరూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శనకాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కావ్యమును పాత్రాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచే బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాపనోదకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధ దేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్ధనారీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్త్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము నొందును. కాన నీయాదిమిథునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివ్యక్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిథునము కలసియున్నదని, ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగాప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్నాతనిచే జిక్కినది. జాగ్రదాదిచతురవస్థలు చతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లొనర్పుఁ' డని భక్తుల కుపదేశించుచు నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేహార్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తివిశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించుటకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములను గ్రహింతురు. స్వభావముగా వారు పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసాక్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైవము లేడందురు. శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్షమైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు కృష్ణునివలెనతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిఁబ్రహ్లాదునకువలె సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

లోకాంతరముల కేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట క్షుత్పిపాసముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తిబలమును పొందుట కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణాదుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్యదృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగ సూత్రాదుల యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్ర సిద్ధములగు సత్యములను సంప్రదాయమూలమున నాచరించిననేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టి విశేషములున్నచో మీరేల వెలువరింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభవించిన మహర్షులీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేషానుభవములు సర్వసామాన్యముగ లోకమున కందింపతలయునన్న నది యొకమానవునకు సులభ సాధ్యము కాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసముల కొడిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిననేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమనసూయదృష్టితోఁగాక న్యాయ్యదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకు కారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరము లగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తృత్వము పలువురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహూకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగ రహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగ గ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ బెంచుట, నీరసములను దుంచుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటనుగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయయోగములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా, ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఐనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నాకుఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రకవితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చటను విసుగ్గుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థమైనదని యుప్పొంగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బితౄణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రయత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసౌకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హస్త నా
నేడకొ జారు వుల్గు లొక యేవవు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చునజీరులు తోడుకుందు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 ప)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్రాలుతోఁ దనహృదయములోని యుద్రేకమును బట్టలేక ముఖాముఖ పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం
 గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ
వెప్పుడు త్రుళ్ళకు బంగరు
 కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.
దుడ్డుగలుగ నేమె గొడ్డుదానవు నీవు
 తినుట కెవ్వ రేని దిక్కు లేరు
బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్మి నా కెన యౌదె
 తల్లక్రిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన! (శి.పు. 559 పే. 234, 235 ప)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్నియెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీసడింపఁగఁజాలు, నీలంపు మైనిగనిగల వాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరిమైన కనుదోయి వెలయువాని
చెనటుల సమయింపఁ జేవగల్గినసాధ, నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి, గురిపించు నెమ్మోము కొమరువాని
పలురకములైన రతనాల వెలసి ధగధ, గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణి యెదఁ గలుగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవిం, దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందు రేఖావిభాసితం బగుచు నం, దంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిఢవించిన మనో, జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు ఠీవి మానుగులెస్సడు దయా, స్పదములైతగు కటాక్షములతోడ
భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శి.పు పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీ వియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు, బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁద్రోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి చేయిలిన చోటినాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలంతి, పాయంగనీయని పరిమధనము
ఒనరఁగాఁగట్టు ద్రాడులందుక్కుగొలుసు, క్షణికసంతోషమొసగుకొరిక్కారుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్మనయన!

అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గ్రొత్త బరగు చక్కనివిందు, కొమరారుకోలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గొంచు జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నందజకను, బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదె పేర్మి యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్త శివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు శిరము శిరము
శంకరుని భక్తిఁబడసిన చదువు చదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు

పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని, యిక్క గాదది పాపడొక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి యన్నరుఁడు గాడాతండు వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కఁగ లేని, శిరము గాదది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని కేలు గాదది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గాదది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి, కలిమి గాదది పేరడ్సు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సందర్భానుగుణముగ లోకోక్తులీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుట్టువలె నతి దేపుమెయిం బెరుగుచుండ (శి.పు. 53 పే. 410 ప)
ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి.పు. 82 పే. 141]
పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేలె (శి.పు. 98 పే. 257 ప)
కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచే సామాజికుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. సూత్రప్రాయముగ నీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు శివుఁడు. గ్రంథకర్త శైవుఁడు. విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము. పాఠకుల కింక శివములకుఁ గొఱఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును, దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము లందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వర్ధిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి,
థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యాం నమః

మున్నుడి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః
కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః

స్కాందపురాణ సూతసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుం డగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబున జగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీ శివమహాపురాణమును ప్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలుకొని నేటివఱకు గలరు కవివర్యు లెవరును పద్యరూపముగఁ దెనిఁగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగము చదివి యానందించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే ప్రయత్నంబు నారంభము నొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిఁగించి విజ్ఞులగు వారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూఁత యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఖండంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుదమనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొనర్చెదను. ఇఁక శివపురాణంబును గుఱించియు, నా యాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీ దేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగకూస్కాని......

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన,యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొంద ఱిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమే కాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లొప్పుకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహ మాత్స్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్మం పంచోనషష్టి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టౌ శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి - బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము "వచతుష్టయం"బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యీయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహూక్తి ప్రామాణ్యప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశైలీపరిజ్ఞాన పరిపాటీవిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజ్ఞు లారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇఁక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబైపట్టణ ముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోఁచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబై ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడలేదు. ఇఁక నాపరివర్తనమందు

"కం. మక్కికి మక్కియొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గాని♦చందముగట నా
చక్కి విడనాడి నా యీ, ఫక్కిఁ బొనరింతు లలిత♦పద్ధతిమెఱయన్"

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు, శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నింకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాలోపనిషత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిటిఁ గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, కొన్నిచోట్ల యథామూలం బనుసరించియును కొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథమునందు సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను పేరుఁదొలఁగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని పేర్కొంటిని. మఱియు శివలీలల నెఱింగించు శతరుద్ర సంహితను లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁదెల్పు కోటిరుద్ర సంహితను లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందున్న విద్యేశ్వర సంహిత యను దానిని సందర్భమును బట్టి చివరయందుద్ధరించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇఁక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ బెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాయవీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమునకన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నుమాఖండంబును, కొంచెము కుంచించియు, సృష్టిసతీయుద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇఁక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుపాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలలను వక్తృశ్రోతృవిభేదంబుచేఁ, బలుమాఱులు

మరల మరలఁ, జెప్పబడియుండుట నవ్వానినట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కాకున్నను బాఠకులకు విసువు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాఱులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మాఱుద్దానికి మాఱుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును వ్రాసితిని మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలాఖండములో నొకమాఱును లింగవైభవ ఖండమందొక మారు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్తృశ్రోతృభేదంబున మూలాను సారంబుగఁ దెనిగింపక తప్పినదికాదు. ఇఁక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేరురీతిగఁ బొనరించియు ననేదునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవ్విధంబుగ నౌచితి చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపొలిమేరను మీఱక యెట్లు పసులమేపుకొనుచుఁ గాఁచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథమునకు దవ్వుగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రొక్కిన మార్గంబౌట, గుణగ్రహణపారీణు లగు పాఠకమహాశయు లిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇఁకను బార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును. గావున నాకల్పనలాకావ్యమునుండి యెత్తి వ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోఁచును గాని యాకల్పన లన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యందలి గౌరవబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలసచేతనో యవ్వారి కల్పనలను శ్రీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల నుండియుఁ బడసి తెఱచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారి కేమియుఁ బకర్ష గలుగలేదు. ఇఁక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిఁగించినందుననేఁ గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు. శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశివై । గిరీశో హిమవాన్ మహాన్
పర్వతో హి మునిశ్రేష్ఠ । మహాతేజా స్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ। సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవ క్షితేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయో నామ నగాధిరాజః
పూర్వాపరౌ వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రవతోఽప్యద్రేః। తస్మిన్ తృప్తిం జగామ న
అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధో రనంతపుష్పస్య । చూతే హి భ్రమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి। స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహాత్యా శిఖయో । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్తద్వ ద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృతి కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టి। స్తస్మిన్నపత్యేనజగామతృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హి చూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహాత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీ। తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో। పదేశసమయే మునే
పపారవిద్యా స్సుప్రీత్యా । యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రపేదిరే
హంసాళి స్స్వర్నదీం నక్త । మాత్మభాసో మహౌషధిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలాశ్శరదీనగంగాం । మహౌషధిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న క్రూరా ఉపాయా న । స్సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవంత్యౌషధాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంఠిత మభూత్తస్య । కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య । కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతో నైనవధాయోగ్యో । యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య । స్వయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యః ప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య ! స్వయంచేత్తుమసాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతి తేదాసః । తపోభిః క్రీతఏవ తే
క్రీతోస్మితవసౌందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః।
క్రీత స్తపోభిరితివాదినిచంద్రమౌళౌ ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు. పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివపురాణస్థభావసంకలితమే- ఇయదియే కాదు- శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్యమునందును, శాకుంతలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములనే గైకొని కైసేసినారు. కనుడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దధౌ నిదానం దేవానా । మానందస్యాప్సితంశుభమ్
దేహసాదాదసంపూర్ణ । భూషణాలోధ్రిసంముఖా
స్వల్ప ఖేన్దుతుషే కాసా । విచేయర్తావిభావరీ
తదాననమ్మృత్సురభి । నాయంత్రిప్తోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యుపాఘ్రియ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రిభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రిపాండునా
తను ప్రకాశేనవిచేయతారకా । ప్రిభాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షితీశ్వరో।రహస్యుపాఘ్రియనతృప్తిమాయయౌ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సద్విసారిసు తేజసా
నిశీథదీపావిహత । త్విషఆసన్న రంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితో విసారిణా । సుజన్మన స్తస్య నిజేన తేజసా
నిశీథదీపాస్సహసాహతత్విషో । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రిథమాధ్యాయమందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రిథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగ వింశాధ్యాయమునఁ బార్వతీదేవినిఁ గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాద్। అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్ని మరుద్వ్యోమ । క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితా మహేశస్య । శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటక నాందీశ్లోకము సువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీలుకొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను బార్వతీఖండములో మేనకాపితావస్థ కొండొక రసాభాసాస్పదంబుగ నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి యగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గులేక శివపరీక్షయం దోటమిఁ జెందిన మేనకచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుఁగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి చేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మార్పైయుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోఁచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవాచార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని "అలికమునగ్గ కృశానుదృశ । నందని శంకరుఁ" డను నెడ దృక్ఛబ్దమునకు టాప్‌ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభప్రాప్యముగాదు. ఇఁక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభ గురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా యోజించఁగోరుతాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. సూ॥ అర్శఆదిభ్యోఽచ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేఽష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథా పునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాసేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞావాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇఁక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్రయోత్తరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయోగంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్పట్టు నితరభాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇఁక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇఁకను మా గురులును గింకవీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచితులును నగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులు పుత్రోవా శిష్యోవా యను వచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యముచే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్టదైవమగు శ్రీపరదేవతను గూర్చి.

---

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు ముప్పున గారింపఁబడి రాజకీయవైద్యాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రులవారాశీర్వదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి. ఆమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తినైన శం
కరుఁ డొగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువున్ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణ మొక్కరుఁడుమ ♦ చ్ఛాత్రుండు దెల్గించెదా
నని నేనిష్ట బరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదౌకటాక్షావలో
కనముల్ లేక ఘటించు పట్టు లిదియు ♦ త్కాసంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమతండు యోగ్యుఁడుగిరీ ♦ డ్భక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొనుచున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రిలవారికిఁ గూడ మఱుగై, కొన్ని దోసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును,గుణదోష గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమందు దిద్దుకొనియెదను.

ఇఁకను బ్రూఫులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుసరళ వ్యత్యయంబులును, నరసున్నల తబ్బిబ్బులును. రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేసుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, సున్న లేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ఢ మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అవ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదోసఁగులను దప్పొప్పులపట్టికలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్వాని నట్లు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు సౌఖ్యముల్ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిదునాశిషంబునకు ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.
29—3—44.

క్షీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఇఁక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పత్రమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యుదారచరిత్రులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్పారాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్టులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దామొక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రులవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలఁదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని నభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిఁక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,

సికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును ♦ జక్కఁగ ముద్రణమున్ బొనర్పఁగా
శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల♦శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
రీవిమలాత్ములన్ దయను ♦ నెప్పుడు సాఁకునుగాత నామహా
దేవుఁడు శంకరుండు గణు♦తింపఁగఁజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్య,
సుల్తాన్ బజార్, హైద్రాబాద్.

201 రావుసాహేబు-బూర్గు మహాదేవ
శికింద్రాబాద్.

201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న

201 కైలాస శరభయ్య

201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య

201 బచ్చు వీరన్న

201 గుండా ఆగయ్య

రాజపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య

101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య

101 సుక్ దేన్ శ్రీకృషన్

101 మరిపల్లి శంకరయ్య

101 వనమాల వెంకయ్య

101 మోహన్ లాల్ మాలానీ

101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి
వెంకటేశం, కాశయ్య

101 తేలుకుంట నారాయణ

101 రేచింతల మల్లయ్య, బొలారం

100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య

100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు,
మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్ సాహెబు చిదుర దుర్వాసులు

100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య
శకుంతలమ్మ

ప్రధానపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కోణతాల నర్సిములు,
రాజేశ్వరయ్య

75 అమరము రాజయ్య

50 బెజుగం వీరన్నగారి రాజేశ్వరరావు

50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య

50 దండు పెంటయ్య

50 లింగ వీరన్న

50 లోకుల కుసుమయ్య అండ్ బ్రదర్సు

51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు

50 చీకోటి యల్లయ్య అండ్ బ్రదర్సు

పోషకులు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం

మ॥రా॥శ్రీ

25 వుప్పలంచి బాబయ్య

25 సానికె కాశయ్య

25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్స్

25 నాళ్ళ హనుమయ్య

25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్
బట్టలదుకాణం

25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 మొలుగు వెంకటయ్య
25 గంధె నరసింహులు
25 మిరియాల తిరుమలయ్య
25 తేరాల రాజేశ్వరరావు
25 చీలా నారాయణ
25 తడిక బాలరాజయ్య
25 నీల నర్సయ్య
25 మొలుగు రాజయ్య
25 గంగ సాంబయ్య
25 హరినాథుల బాలయ్య
25 పబ్బా శంకరయ్య
25 ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం
25 తాడిసెట్టి రాజయ్య
25 సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య, మోటూరి బ్రహ్మయ్య
25 నార్ల సోమయ్య
25 బచ్చు రాఘవయ్య
25 లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య
25 దండు ఆగయ్య

చ ం దా దా రు లు

20 సాధు బాగయ్య
15 పడకంటి శంకరయ్య
15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

పేజీ

సతీఖండము

	పేజీ
సతీదేవి దేవతలను శపించుట	106
సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట	107
ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట	107
శ్రీవీరభద్రజననము	108
శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్ష యజ్ఞమున కరుగుట	109
ఉత్పాతంబులకు వీరిణీ మున్నగు వారు భయపడుట	110
ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట	111
విష్ణువు వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట	112
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	113
వీరభద్రుడు యజ్ఞశిరశ్ఛేదనంబు సేయుట	114
భృగ్వాదిమునులశిక్ష—వీరభద్రుండు దక్షునిజంపుట	115
విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుం బోవుట	116
కైలాసగిరివర్ణనము	117
విష్ణ్వాదులు శివుని దర్శించి ధ్యానం బొనర్చుట	118
విష్ణువుశివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞమును బూర్తి చేయింపు మనుట	120
శివుం డనుగ్రహించుట	121
దక్షుండు జీవించుట	121
దక్షుండు శివుని సన్నుతించుట	121
శివుండు దక్షునకుహితంబు చెప్పుట	122
క్షుపదధీచులకలహావృత్తాంతము	124
మహామృత్యుంజయమంత్రము	125
శివుండు దధీచిమునికివరమిచ్చుట	126
విష్ణువు దధీచితోం బోరవచ్చుట	127
విష్ణుదధీచుల యుద్ధము	127
క్షుపుండు దధీచివధ్రంబి యుద్ధము నుడువుట	129

పార్వతీఖండము — ప్రథమాధ్యాయము

	పేజీ
సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మచరిత్రంబు చెప్పు మనుట	130
హిమవద్గిరివర్ణనము	131
మేనకాహిమవద్వివాహము	133
మేనకమున్నగు వారికిసనకాదుల శాపము.	134
సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట	136
విష్ణ్వాదిదేవతలు హిమవంతుని యొద్దకు వచ్చుట	137
విష్ణ్వాదులు మేనాహిమవంతులను దపంబు సేయుమనుట	138
విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట	138
విష్ణ్వాదులకుం బరదేవత సాక్షాత్కరించుట	139
విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మఱల జన్మంబునొంది శివునిం బెండ్లి యాడు మనుట	140
పరదేవత దేవతలకు వరము లిచ్చుట	141
మేనకాహిమవత్తపోవర్ణనము	143
మేనకకుం బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట	144
పరదేవత మేనకకుం గోరిన వరము లిచ్చుట	145

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

చతుర్థాశ్వాసము

పంచమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

త్రిపురాసుర చరిత్రము

లీలాఖండము – అ ౧

లింగవైభవఖండము - అ ౧

లింగవైభవఖండము అ. ౨

కైలాసఖండము — ఆ ౧

వాయవీయఖండము - ఆ ౧

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు

శతావధానులు.

విద్వదభిప్రాయములు.

శ్రీ కవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాద్యనేక బిరుదాంచితులును గవిచక్రవర్తులును గలాప్రపూర్ణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు-

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిఁగించిరి. వీరి తెలుఁగు మక్కికిమక్కి గాఁగాక స్వతంత్రరచనవలెనున్న ధారాశుద్ధిగలిగి విస్పష్టమై ప్రసాదగుణము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధ్రములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలములోనున్న విషయములు కొన్ని నేటికాలమునకు రుచింపవనితోఁచి, సంగ్రహించి యనువదించుట గమనింపఁదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలి శివభక్తుఁడు; కాక ప్రవర్తనచేతఁగూడ నసిధారావ్రతమగు శివభక్తిగల నిపథయోగుఁడు. నాకీయన శిష్యకోటిలోనివాఁడగుటచే నింతకన్న నధికము వ్రాయక యీయుపాస్యుండగు సదాశివుఁడీయనకు నిరామయాయురారోగ్యాదులొసంగి కాపాడుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ, వెంకటశాస్త్రి - శతావధాని
శ్రీరసాగరము బిల్డింగ్సు.
గవర్నరుపేట — బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు. అవధానిశిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహయగ్రీవాయతే.

శ్రీరస్తు చి॥ ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీర్భయకుశలంబరి.

సహజకవీ! అలంకృతా! మీ శివపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును కొలచికొని అప్రయత్నముగ 93 వపుటలో నట్టనుగునున్న కందము "జిడ్డుపెరుగూరగాయలు" అను పద్యము నాకంటఁబడి 'యింతపెద్దపుస్తకమును బ్రత్యక్షరపరీక్షనాపద్ధతిలో ద్వరగాఁ జూడఁగల శక్తిలేనివృద్ధుఁడనైతిఁగదా!"

అనినామనంబునకు విచారమును గల్గించెను. మీ గ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతములను మున్నుడివి సాంగోపాంగముఁజదివి గ్రంథమునందుఁగూడఁగొంతవఱకు నాయా భాగములఁజదివి పరమానందమును బొందితిని. సహజకవితా ప్రియుఁడనగుటచే నట్టి కైత దొరికినప్పుడు దాని నామూలాగ్రము ననుభవింపక పోతినని విచారమే గాని అభిప్రాయమొసంగుటకు నాయీ అనుభవము చాలు. మీ పుట్టుకైతను మీ జిహ్వ పెనుగు పద్యము చూచినతోడ నేవడ్డించుమన్నది. కావున మీది పెట్టుకైత కాదు. అవకాశమున్నచోఁ జూచుకొలఁది మీ గ్రంథములో నాల్గవపాలంతసదభిప్రాయము వ్రాయవచ్చును. సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తూమాటివారి శివరామకృష్ణశాస్త్రి మహోదయులు వ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రంథమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుందును. కావున వారు వ్రాసిన విషయములన్నియు మీ శివపురాణమునందు గలవని నాకుదోచినది. అందుచే వారెంటిని నేను యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నా సొంతముగ గూడ రెండు పద్యముల నీదిగువ వ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెర పోతరాడ్రచిత ♦ భాగవతమ్మె భవత్పురాణర
త్నమ్మునకీడు జోడనిమ ♦ నమ్మున నమ్మెదు విష్ణుశంభుశ
బ్దమ్ములెఁ దీయ నీదు కృతి ♦ భాగవతమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గ్రాలుచుండెడు న ♦ నారత మీ ధరనంచు నెంచెదన్.

ఉ॥ తిత్యుదయంబునందుఁగవి ♦ తిక్కనఁజిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీంద్రుఁగమ్మదన ♦ ముందల యెఱ్ఱనగారి తీరదో
యయ్య! త్రిమూర్తులీవొకఁడ ♦ వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్య! మహాకవీ! శివపు ♦ రాణమహాకృతిసిద్ధవాగ్ఝరిన్.

నేను వయోవృద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.

ఇతిశం—

కాశీకృష్ణాచార్యః

27-3-47 గుంటూరు.

శ్రీశైవమహాపీఠాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహోపాధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిలవారు—

సీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు ♦ నాంధ్రశివమహాపురాణంబుఁగనుఁగొంటి ♦ నాదరమున
కూర్పునేర్పున నెలకొన్న ♦ కోమలతను. నామదికిఁ గూర్చెనిద్దియానందగరిమ

గీ॥ గ్రంథబహుళత నమేయార్థగౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు నిప్పురాణ
జలధి లంఘింప నలఁతులకలవియె యిది, భవవనధితోడ దాఁటితి భవునికృపను. ౨

ఉ॥ శైవుడ నాత్మవంశపర జాతుఁడవున్ విబుధాంధ్రభారతీ
కోవిదమాలివిఁ గవివి గోపతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తివై యెదుగు భవత్కృతి యీగతి నస్మదీయమో
దావహ మౌట వింతయెటు లన్యులనే తనియించుచుండగన్. ౩

క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి, నగణితఘనసుగుణమణిగణాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతిఁ, బొగడఁగ బొగడంగ నవ్విధాతకు వశమే? ౪

సీ॥ మనుజభావము విప్రజన్మమున రాజిల్లె, నద్ది శైవాన్వవాయజత నెగడె
శైవవంశ్యతయును సాహితిచే నొప్పె, సాహితి కవితచే సఫలమయ్యె
కవితయు సన్నుతిఁ గాంచె సత్స్తోత్ర, మహానాంధ్రశివపురాణాఖ్యకృతిని
నౌర! సద్గుణరాజి యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కెడ బొసఁగఁగలదె?

గీ॥ నీలగళుకృప నీయందు నిలిచెగాక, నిట్టి శుభగుణపంక్తికి హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబు నీయది పొగడదరమె. యీభవ్యగుణపూర్తి! నాగవీరేశశాస్త్రి! ౫

క॥ భవవిలయకారి హరుఁడై, భవనిలయంబై సమస్త భవితాలయమై
భవమలుచుండిన నీకృతి, భువినెల్లయుగాలమెల్ల పుడుగాక శివలెగా. ౬

గీ॥ సనుతదారుఁడవగు నీకు, శంకరుండు. సంపద చిరాయువు సుఖంబొసంగుగాత!
ధరణి నీకృతి యాచంద్రతారకముగ, నిర్మలభవద్యశంబులో నిలుచుగాక! ౭

గీ॥ వచనయుతంబు భవత్కృతి జదువుచుండి, సమధికంబైన తనర్చెడు శంభునికృప
నాయురారోగ్యయుక్తమై యనవరతము నున్నతానందమును బొందుచుండుగాత! ౮

గీ॥ అనుచు ముదిగొండనాగలింగాహ్వయుండు, రసికజనతాతిహృద్యమై యెసఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబుగూర్చి విశేషమైన, తనదు నామోదముం దెల్పె దదక్ ఝల్లలర ౯

ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి
తెనాలి.

4-8-1947

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు — బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిలవారు — ధవళేశ్వరము—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నగవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాకంపిన నిజవిరచిత శివపురాణమను మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయు సంతోషించితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును వీ రనువదించిరన్న మాటయే

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యము నై యీకవివైదుష్యకవిత్వ వైదగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు లాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌముఁడు శ్రీనాథుని యథేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక మనుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధశైలిని నడచినవని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి కొంతేనికలదు. అందలి ప్రధానాంశములన్నియు నిందు కనపచ్చుట జేసి శివభక్తులకు భక్తిసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషుల కుత్తమప్రబంధమునై యాచంద్రార్క మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహాకావ్యము నిర్మించి తాము తరించి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము. ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొకమణిహారము—

18-3-47 మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బ్ర|| శ్రీ|| వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులవారు.

ఆర్య! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁ జదివి యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను చిరకాలము డాచియుంచుకొని పరితృప్తిపరచుకొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురుపాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును, మిత్రులు గుణగ్రహణపరాయణులు సూర్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న మీగ్రంథమును నాబోటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తదాపీదనుస్సు. మీగ్రంథము మహాగ్రంథము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుఁదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు. మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణమును చాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పురాణ ప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధ్రులకు సమకూర్పగలిగియున్నది. నిర్దుష్టము, గుణబహుళమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనవుబోలికలు గలదై నాకు వేడ్కఁగొల్పినది. తీరికలేమిచేఁ బర్యాప్తముగా జదువుటకును బరితృప్తి తీరసవిమర్శముగాఁ బ్రశంసించుటకును జాలకున్నాను. క్షమింపుడు.

మీవాఁడు

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

1-3-47 తిరుపతి

కళావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారు-

అయ్యా! తాము వయస్సుచేఁగనిష్ఠులయ్యు గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురాణము రచించి గురిజాలన బ్రాహ్మణోత్తములుగను, గురుపుత్రులను భ్రాతృమంతులుగను చేసినందులకు మిమ్మభినందించుచున్నాను. ఉదయటుండె. శ్రుతులపిదపఁ బురాణములు జ్ఞానభాండారములు- తాము వానితలుపొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి. చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామశాస్త్రి

18—8—47

నూరవరము - ఆత్కూరుటపా

కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభోగేశ్వరసత్యవత్యుపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ ముల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిలవారు-

శివాయ గురవే నమః

ఆశీస్సు

ఆర్యా॥ మా చిగొండనాగవీర । శ్వరకవికృతశివపురాణకావ్యమిదం
జీయా దారవిచంద్రం । కవిజన పరితోషలాలనానాంద్రదం. ౧

మ॥ కవితాచార్యుఁడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మునుంగాంచి; పైఁ
గవిసమ్రాట్టు సువర్ణపీఠము ను సింగారించు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్మరుదారనట్లు పొడవై దీపించు నీకావ్య మాం
ధ్రవధూటీశుభకర్ణపాశనుమసౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్. ౨

శా॥ శైవుండై జనియించినందుకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
దేవుండిచ్చు కవిత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవనన్
దావుల్మార్చి కెలార్చితి శివపురాణమ్ముం గవుల్మెచ్చ, మే
ధావి గ్రామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండ వీవెంతయున్. 3

మ॥ వినయుంటీన్ వినిపింప నచ్చటచటన్ విన్నాడనే డెంతయున్
గనగొంటిన్ భవదీయ సత్కృతిని శ్లాఘ్యమ్మయ్యె నీపూనిక, స
జ్జనతామాన్యము భక్తిబంధురము నీ సౌజన్యభావప్రకా
శనమీ కావ్యము, సత్కవీంద్రసుమనస్సంతోషపోషమ్ముగన్. ౪

ఉ॥ తీరిక చాలకున్న, నిజదేహము కన్ సరిలేకయున్న, నీ
వోరిమితోడ నింతటి మహోన్నత కావ్యము చేయఁ జేసి, గౌ
రీరమణుండు దాఁ దన చరిత్ర ప్రసిద్ధి వహించు పొంటె. నా
కారుణికోత్తముం డొసఁగుఁగావుత నీకుఁ జిరాయువున్నతుల్. ౫

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.
చిట్టిగూడూరు.

23—2—47

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రిలవారి తృతీయపుత్రులును, శ్రీకాంచీమాహాత్మ్యాది గ్రంథరచయితలును, ఉభయభాషాప్రవీణులునునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర శాస్త్రిగారు.

అభినందనము.

శా॥ మా మాతామహవంశ్యుఁడే యనిన సమ్మానమ్ము, నాగాఖ్యభూ
సామాన్యస్మృతినూఁ, మవ్యగనతాసంకోచభావమ్మునన్
బ్రేమమ్మున్ విడనాడి యీకృతి నెడన్ వీక్షింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజీరరవానుకారియగుచున్ సంతోషము లూర్చెడిన్. ౧

మ॥ కలఁడా శైవులయందు నేఁడును మహాకావ్యక్రియాదక్షుఁ, డో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁ డని వేనోళ్ళన్ విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర, మీరసగుణాన్వీతమ్ము, నానాజనుః
ఫల మీకబ్బము దెల్పె నీప్రమథభావమ్మున్ గవిగ్రామణీ! ౨

ఉ॥ కవులఋణమ్ము దీర్చికొనఁగల్గిన, నిన్నొక పాటివానిఁగాఁ
గవియనరాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిన్
గవియనఁజెల్లదే! బిరుదు కైకొన నొల్లని నీవినీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రవరా! సుకవీ! మహాకవీ! ౩

23-2-47

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి
Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుఁడు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు - బెజవాడ.

అయ్యా! నాయభిప్రాయమును శబ్దసంక్షేపమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

గీ॥ తేనె లొల్కెడి పల్కులతీపిఁ బల్కు
వెలఁదిపల్కులతళ్కులు వెలయఁ బూర్వ
సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటినట్టి
శివపురాణమ్ము నీసాంబశివుఁడు మెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి

22-2-47 బెజవాడ

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సౌందరనందాదికావ్యనిర్మాతలు బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. ఏ. గారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి నమస్కారములు. మీరు దయతోఁ బంపిన శివపురాణ మందినది. చాల కృతజ్ఞుఁడ. ఈ గ్రంథము నామమాత్రమున పురాణమే కాని రచనలో కావ్యమువలె నున్నది. అనగా పురాణోచితమైన ప్రసన్నధారాళతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియు కలవన్నమాట. గ్రంథము చదివి నేను చాల ఆనందించితినని వ్రాయుట పునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.

26-2-47 వాల్తేరు.

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ కురుగంటి సీతారామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకవుల కెంతమాత్రమును తీసిపోని తమవంటి విద్వత్కవులీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు శైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాకపోయిన శివపురాణహృదయమును మఱియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్యు దీర్ఘకాలసాధ్యమగునిట్టి యపూర్వకార్యమును నిర్వర్తించి భాషామ తల్లికి నూతనాలంకారమును సమకూర్చినారు. పోతన్నగారు "పల్కించెడివాడు రామభద్రుండట" యన్నట్లు మిమ్ము నా పరశివుడు పల్కించినాడనుటలో నెట్టి యాశ్చర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్గ్రంథ రచనము సుసాధ్యమగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును పీఠికారచయిత లుగ్గడించిరి గాన నేనా పనికి బూనుట చర్వితచర్వణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద పూర్వార్థమున వెలువడిన యుత్తమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణమొకటియని చెప్పుటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు
కురుగంటి సీతారామయ్య.
89. బి. నాంపల్లి.
హైదరాబాదు-దక్కన్.

14—5—47.

విద్వత్కవిరాజ, కవికులశేఖర, పాద్యసాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బ్రహ్మశ్రీ పరిపెల్లవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎం. ఏ. ప్రొఫెసర్ నిజాంకళాశాల. హైదరాబాద్-ద.

అభినవపోతన శ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తినుత్కలికలక్షింబుగానిండఁగాఁ
గవితావాహిని కావ్యకల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ
మ్మవలీలన్ హృదినింప పోతన మహోద్యానప్రసూనమ్ములన్
శివభావమ్మతిమాధురీరుచుల వాసింగన్నసత్కావ్యమిా.

కం॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులమ్ము, నాగవీరేశ్వరకృతిఁ గసంగ నుర్వి
గుణసమంచితము హితమ్ము గురుతరమ్ము, పోతనార్యుడెఁ నా గేశుఁ డితఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదీక్షవాక్
శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలనహార్ద్రభావముల్
యుక్తియు నచ్ఛశిల్పము మహాహ్లాదయుక్తమై తగు మీ దుకావ్యమా
ముక్తికి భుక్తికిన్ దగిన మూర్తి రచించితివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసున బెద్దలయ్యు కృతివల్లభతన్ నవయౌవనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గగు శబ్దము భావనమ్ము లో
నయమును బింకముం సరసనర్మకథార్థవిధానకల్పముం
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల్ రతనంబులు మీదుకై తరుం

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భమం
దేకడ సెట్టిశక్తి గని యేపువహించినతీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచరమోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీకవితావధూటి దగుమేల్ రుచులన్ దలతున్ గవీశ్వరా!

8-8-47

"ఆనంద"
సరిపెల్ల విశ్వనాథశాస్త్రి
58 శరా సికింద్రాబాదు.

హైదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులు
శ్రీ॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.
శ్రీ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారికి నమస్కృతులు—

కం॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర, కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కౌశలమున శివకథనా, వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

కం॥ శివ మనగ మంగళము త, చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతానశ్రేయో, వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

కం॥ తోడిమెలలో మొగ్గలవలె, నుడువులు కుదురైనయెడల నూల్గొనగనం
బడు శివునికంఠసరమటు, బెడగారుచునీదుకవిత వీరేశకవీ!

31-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

శతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లాన్ చక్రవర్తి శ్రీనివాస వేంకటాచార్యులుగారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రులవారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ బఠించితిని. కవితా కల్పశాఖికి కుక్కుటమూతిపిందెలు వేయుచున్న యీ కాలమునఁ గూడ ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యభ్యాససముల్లసితముగ పురాణగ్రంథనిబంధన మొనర్పఁగల సుకవులు గలరని యమందానందమునందితిని. ఎడనెడ నన్నయతిక్కన శ్రీనాథపోతనలను సాక్షాత్కరింపఁ జేసితిరి. రసస్యందజనకమగు శ్రీ పార్వతీపరమేశ్వర మాహాత్మ్యము నారాధించి యీ వార్ధకమును సార్థకముఁ గావించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున [illegible] విశిష్టస్థాన మలంకరింపదగినదని నాయభిప్రాయము. చిత్తగింపవలెను.

వేంకటాచార్య

20-6-47 సికింద్రాబాదు.

సికింద్రాబాదు మహబూబు కాలేజీ ప్రధానాంధ్రపండితులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ॥ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర [illegible] శివపురాణమును సాదరముగఁ జదివితిని. [illegible] రామాయణముగారే వీరికవిత్వమునఁగల విశిష్టతను [illegible] మనవలెఁ బఠించి తీసి యాస్వాదింపఁ [illegible] శివరామ కృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి [illegible] విశేషములను లెస్సగాఁ జూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే సర్వమును గతార్థమగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్వితచర్వణములే యగుచున్నవి. కావున నేను వారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నానని మాత్రము తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారు కవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను రచించిరి. పరమేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే [illegible] సారస్వతసేవను జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-3-47 44 జీరాకంపౌండు

సికింద్రాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్వత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా
రాయుడుగారు, బి. యే., స్నేహలతాకవితాసంఘము-కొల్లాపుర్రము.

శ్రీ మ త్ప ర దే వ తా యై న మః

అ భి నం ద న ము.

ఉ॥ శశ్వదనంతకీర్తికరసాధనమౌ ముదిగొండనాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రిగారురచియించిన యీశివకావ్యమెన్నఁగన్
విశ్వమునందు వ్యాప్తమయి పేరును బెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనసత్కృతి రసపూర్ణమై తనరారుచుండుటన్

ఉ॥ రాజులు మెచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు ప
భ్రాజితలీల నీశివపురాణము వ్రాసి తెనుంగుభామికిన్
దేజము దెచ్చినట్టి కవిధీరు [illegible] లేటికే
రాజిలఁ జేసెదించినన్ జయబంధోన్నతి గల్గును బారకాళికిన్

గీ॥ సంస్కృతమునఁబడు దేవభాషా [illegible], [illegible] దిది కావ్యమంచు
వినఁగ [illegible], [illegible] గుణజ్ఞుఁడన్న

గీ॥ శివుని పేరెంచుమాత్రానసిద్ధి గలద, యున్న శివపురాణం బెల్ల యెన్నఁగాఁగ,
వ్రాయువారికిఁ గల్గునవాసి సుఖము, యిచ్చువారికి గలుగు సంపదల వెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కఁగనేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గు తెల్గుకవులన్ దనరారుప్రియోక్తులుండె నే
వీసమునైన లోటు గనుపింపదు చూతము ఘట్టమ్ము గ్రాహ్యగై
కైలాసనివాసుఁ డీకవి కలంకృతిగా నిజకీర్తి నిచ్చుతన్.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.
బి. యే.

కొల్లాపురము.

ద్రవ్యదాతలు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ	రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
51	రుమాళ్ళకొండయ్య	15	కోటగిరి తేజోలింగము
50	వంగపల్లి వీరయ్య	15	కోటిపల్లి గంగయ్య
25	ఉప్పలంచు బాలరాజయ్య	15	ముచ్చెర్ల ఈశ్వరయ్య
25	నోముల పానయ్య	15	పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
25	మునసాని లక్ష్మయ్య	15	బచ్చు లింగయ్య
25	బిజ్జాల లక్ష్మయ్య పద్మా రామయ్య	15	వంకమామిడి లింగయ్య బూచశంకరయ్య
25	తడుక శంకరయ్య జక్కాని చంద్రయ్య	15	కైలాస శంకరయ్య
25	సాల్వేరు రామయ్య	15	పెద్ది రాజలింగయ్య
25	తేలుకుంట వెంకయ్య	15	ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య :
15	వారణాసి మల్లయ్య	15	వంగపల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య
15	సంబూరి నాగభూషణం కృష్ణమూర్తి		
15	మాలి రామలింగము రాములు		

తప్పొప్పులు

—పీఠికలో—

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	నూత్న	నూత్మ
25	9	పంచూడ	పంచచూడా
		—మున్నుడిలో—	
9	5	అర్శఆదిభ్యోచ్ నుండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాణ్ నుండి-
		—గ్రంథములో—	
16	13	హాస్యమిద్ధరక	హాస్యతక్ధరక్
38	18	భూసురులతోడ	భూసురుల చేత
156	28	నరుదొప్పంగా	జనవొప్పంగా
317	1	ఎవ్వనికూంతు	ఎవ్వనిపుత్రి
482	20	మదాంధ కారము	మహాంధకారము
624	10	హిమరుణ్మద్ధార క్లాంతంబు	హిమరుక్తోకాభిరామంబు
729	17	నాల్గువంద లేండ్లు సంధ్యం	నెన్మిదివంద లేండ్లుసంధ్యాం

దివ్యదాతలు

రూ॥	మ॥ రా॥ శ్రీ
50	తోట అప్పయ్య
35	అన్నం రత్నయ్య అండ్ సన్స్ గార్లు
20	ఆమేటి పాపయ్య
15	మాసెట్టి రంగనాయకమ్మ
15	చందా రాజన్న
15	గోపిసెట్టి శంకరయ్య
15	ద్యాస చంద్రయ్య
15	బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు
15	బి. నరసిములు కంట్రాక్టరు
15	కొమిరిసెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయాద్యనేక బిరుదాంచితులు, ఆంధ్రభారతకవులు
బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రులవారు – కవిసార్వభౌములు —
బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీరచించిన గ్రంథ మంతయుఁ జదువఁజాల నైతిని. అక్కడక్కడఁ గొంచెము కొంచెముగాఁ జదివితిని. కవిత్వము మిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి చేయుచున్నాను. మీరు కవితావిషయములో గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు. తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ మలవడిన దని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1–3–'47 చిత్తగించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

—

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ పురాణాలలోనివగు నీయుద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహాకవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ, లీలా, లింగ వైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండములచే నొప్పిన యీయుద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండితకవులు. శివభక్తి పారవశ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్రసరస్వతీహస్తభూషణమైన దని చెప్పవచ్చును. ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము ఎచట చూచినను కుంటుపోని రచనాపటిష్ఠత చేత, కదళీపాకము చే, కండగల పలుకుబడిచే నొప్పారి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవిసమ్రాట్టు రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19-4-1947 "శ్రీవత్స"

కృతికర్త

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి

కృతి పతులు

బ్రి॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు

వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివ పు రా ణ ము

సృ ష్టి ఖ ం డ ము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర ♦ సీరుహపూజనొనర్చ నేమహా
దేవుని సుప్రసాదనియ ♦ తిన్ గొనె సర్వసుపర్వచక్రిర
క్షావహమైనచక్రము సు ♦ ధాంశుఁడుఁ గెవ్వనిఁ జెంది తచ్ఛిఖా
పావని నొందె నట్టి సద ♦ యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటి పెండ్రొడన్ జనవు ♦ పెంపునఁ జక్కఁగ నెక్కి యక్కనన్
దనయు గణేశు నెత్తికొని ♦ తావలచేతఁ గుమారు నెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుణ్కుచు న ♦ మోనమ యంచు వచించు మాధవా
ద్యనిమిషనాథశేఖరుల ♦ నాదటఁ బ్రోచు నుమన్ భజించెదన్. 2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురిపిడు దంతిముఖుఁ గొలిచెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ ♦ రూపముఁ జేకొని దక్షుమార్గమున్
రౌద్రతరార్భటిన్ దునిమి ♦ రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తుఁ డను ♦ నిత్యము సాఁకెడు భద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడు శు ♦ భంబిడుఁ గావుత మాకు నిచ్చలున్. 4

సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సొంపు చిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నె దొలుక
రసవస్త్వలంకార ♦ రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ ♦ బొంక మొలుక
భర్తృపావననామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాం♦తరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాత్రుము♦ఖమువనమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక♦వాణి వాణి, గరిమనొసఁగ భజింతుఁ జో♦క్కమగుభక్తి.

సీ. షట్కాలశివలింగ♦సముయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనా♦రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ♦నిష్ణాతుఁబావన, భావుని వీరమ♦ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపార♦చతురుఁ జిట్టావ్రూరి, వంశ్య సీతారామ♦పండితేందు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులఁగిజ్కవి, గజకేసరుల శత♦గ్రంథకవుల

గీ. మఱియు నేమానిరాజయన్♦మంత్రశాస్త్ర, వక్త మన్నగు నాచార్య♦వరుల నాదు
చిత్తమున మేలిభక్తిన♦ర్చించి యుంచి, తోక్తులనొకండుకృతిసేయ ♦ నూహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమొందును ప్రశ♦స్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ♦వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాతకకోటికి బూరుపార్థ ల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్, 7

చ. తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సు♦ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలిత♦కాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగ♦గా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభల♦సన్మధురోక్తుల రక్తితేర్పడన్. 8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస♦కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్హణాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసార♦సముల కెఱఁగి.

వ॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబు♦ధావళి యున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన♦కాతురచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి♦ఖండకిరీటులఁబోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్. 10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యునిఁ, బ్రేమమ్మునఁగొలుతు వారి♦పెంపుఁబొగడుచున్. 11

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా ♦ నే దేన్ దొసంగుండుటో
ప్పుందద్జ్ఞేంద్రులకేని యంత నయొటుల్♦పోనోవు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుం♦భద్దుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిశే♦మంబౌను మాకెంతయున్. 12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవి♦ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి ♦ సొంపులునింపిరి నేనునట్లె యా
దరమెసఁగంగ వారిసువి♦ధానపుభంగి నతెంగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరి♦పాకము లోకమెఱుంగుఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్గూర్చుట, చక్కనిమార్గంబుగాని♦చందముగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత♦పద్ధతిమెఱయన్. 14

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు ♦ శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు ♦ నశ్రాంతసుఖమ్మున్. 15

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది ♦ పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే న♦కుంఠితభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్యాకంఠుఁడు నీలకంఠుఁ ♦ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్యా, శ్లోకుండగు భాష్యకార ♦ సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల♦కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ ♦ బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత ♦ నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు♦శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువొప్పఁగాంచి నే♦కామ్రేశువరమున, నవఁడబ్రముగ జని♦యించి మించె
శ్రీనీలకంఠదే♦శికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు ♦ వాసిఁజెందె
షడ్దర్శనంబుల ♦ సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు ♦ లెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ ♦ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా♦నెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడా♦ఖ్యాతసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠిని♦వేశకోవి
దాతిశయగేయసుయశోమ♦హామహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా♦సన్నుతులను

* 16 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రయము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరుళసిద్ధుఁడు 3 ఏకోరామసిద్ధుఁడు.
ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు
ఆచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు
వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని వఱకు దద్వంశ్యు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృశానుకృశ♦నందనిశంకరుఁ డాఱుమోములన్
వెలయని శక్తిహస్తుఁడు ప♦విత్రతపంబును గోలుపోనిక్షా
కలుఁ డలగాధినందనుఁడు ♦ శాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవి♦ధాతృఁడు శ్రీపతిపండితుండిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవకరాళవంకలం♦ఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధన♦ప్రౌఢుఁ బావ
నమతిఁ గల్యాణపూర్వా♦నందయతిని, వేమఱు నుతింతు నాదుహృ♦ద్వేశ్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధి, యై యనురాగమున నన్ను ♦ నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁ జేసిన నవరా, త్రేయ ములుగురామలింగ♦దేశికుఁ గొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవ♦శీతలరశ్మి శిరీషపుష్పపే
లవహృదయుం డలంకృతిక♦లాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁ భజింపఁ దత్పదముఁ♦జెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
ఖ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మ♦దాత్మమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యర♦మామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాథోధి♦శీతభానుఁ
డాఢ్యుఁడు శివార్చనాపర♦మాంతరంగుఁ, డట్టిదుర్గాహ్వయుని మది♦యందుఁ గొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిస♦త్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాబ్ధిహి♦మకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మా♦మకకవిత్వ, మండనావహుఁ డాత్మస♦మర్చ్యుఁ డెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధి♦సోముఁ డిభ్య, సభ్యచరితుండు శాబ్దిక♦చంద్రుఁ డస్మ
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁ♦దీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశా♦స్త్రిని నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱో మనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావి♦రాజితు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁ గూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు ♦ నవ్వారిసిరిన్. 27

వ॥ ప్రాచీనాచారంబుకతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ ♦ యలరు నొకండం
దిరమగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్ర ♦ శోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ ♦ భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య ♦ రాజిస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములకు శ్రీకర భాష్యంబను పేరితో సవిశేష శివాద్వైతభాష్యంబును రచించిరి.

వ. అందు

శా. శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీ♦వ్యద్భవ్యతేజుండు వీ
తాఘాశల్యనిరస్తకల్మధికవ♦ర్గస్తోముఁ డొప్పొందెఁ జం
దాక్షికల్పోపముఁ డుద్భటార్యగురుమా♦ర్తాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుండుండె ఖం♦డేందుమౌళిష్టని, వాసమౌ ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁడొందె ♦ హిమగిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముఁడు వాపె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం♦ధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయ వి♦ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా♦ఖిలదిగంత, రాశిమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమౌళి. 32

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాషండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లన♦బ్రింబుఁజెంద
రంజించె పార్వతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం♦బరముఁ జెంద
విరచించె హారలీల ♦ వెలయుసలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం♦గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక♦ల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తులుప్పొంగఁ గరతల♦భ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వ♦రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁజెందె. 33

గీ. అట్టియారాధ్యమకుటుని♦యన్వయమునఁ, బుట్టి చెలువొందిరనఘులు♦భూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు. లవనిఁబలువురు కలిదోష ♦ హారణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య ♦ చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదొ యెఱుఁగఁజేసె ♦ నందఱు మెచ్చన్. 36

వ. పదంపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁ జెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁబాసి పెక్కుతెగలవారైరి. అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్గాంచినవారలందుఁ గొందఱ నిందుఁ జేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకశాఖి శ్రీవీర♦భద్రగురుఁడు
షడ్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు

నందిగామాగ్రజ ♦ న్మేందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ ♦ ద్రావధాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా ♦ గవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత వి ♦ భాసితోరు, బాదరాయణాఘునకలా ♦ భరితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై ♦ వప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగ ♦ లింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁ బాపసం ♦ చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర ♦ మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెసక మెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁ గాంచి కా ♦ వించె దనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ మెంతకాలం బేని, వినుకుఁ గాంచదయె కా ♦ వించు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన మట్కాలి ♦ కేష్టలింగ, పూజఁ గావించెఁ బరులకుఁ ♦ బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ ♦ డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై ♦ యవని వెలసె

వ. ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీ ♦ శాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాత ♦ మంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభి ♦ నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి స ♦ త్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మ నాగనుల్ ♦ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర ♦ హారితగోత్రోద్భవ, య్యెనలక్ష్మమ్మ మామ ♦ కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలా కని ♦ యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలసుతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదు పేరు. 41

చ. సిరులరహించు సైన్యపుర ♦ సీమ వసించెద నఁదిజాము హే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి ♦ భాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ ♦ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. 42

గీ. తగరచించితి మును సుభ ♦ ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ ♦ దేవి
భ్రామరీశక్తిపేరిటఁ ♦ బద్యశతక, మును సుపర్వోక్తిశివతత్త్వ ♦ బోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁ దీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముం బడయఁ ♦ దామరసాక్షునకిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ము కౌతుకభ ♦ రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 44

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారు ఇప్పటికి 70 సంవత్సరముల క్రితము నివాసస్థలిని వదిలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికింద్రాబాదునకు గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ శిష్యవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁదండ్రికి సు♦ధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న ని♦తరదైవతము లేదనివచించు శాస్త్రని♦నాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబం♦ధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవి♦ధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవ♦నంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యము
డోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిప్పుడా
యోజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొవ్వగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెఁద నాయీ
సుకృతకృతి సిద్ధివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతి శైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొంచు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
పద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మ్రొక్కులు మ్రొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుఁగన్నయంత నే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁ జేసి పెద్దమును ♦ సంతతినిన్ ననుఁ సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్తుప్ర♦దానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల ♦ ఁదార్పఁగడఁగి, యంతఁ దాశివుఁ జేరిన♦యట్టిపితకు. 62

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

—★ గ్రంథారంభము ★—

ఉ. ఎల్లజగంబులన్ సలుప ♦ నెంచి విరించినిఁ గాంచి ప్రజ్ఞతో
భిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ ♦ బేర్మినొసంగినవాని దీప్తిసం
ధిల్లసమస్తదేహులకు ♦ ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁ గొల్తు నుమ♦నొప్పినదాతొడవాసి నాదటన్. 53

క. శ్రీశైలసన్నికృష్టను, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతకో, టీశారాధ్యేంద్రవరదు ♦ హిత! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, క్షేమార్థము శౌనకాద్య♦ఖిలమౌనులు చే
తోమోదమొదవ సూతుని, తో మును రాలాపచయ♦చతురతఁ బలికిన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన ♦ బల్మఱు వింటిమి విస్ఫురత్పురా
ణావగతప్రమోదభరి♦తాద్భుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్విదు నైనను తృప్తిగా దదే
మో! విన వేడ్కయే పొడము ♦ నుక్తులరక్తుల శక్తి యెట్టిదో! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య ♦ నిపుణత మతియున్
నీవలె నవరసరుచిర ప్ర, చోవిలసితధార లేవఁడు ♦ చూపఁగొనుధరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనక నా♦నాగమార్థ
వేదివి పరాశరాత్మజు ♦ విమలచిత్త, మునకు నచ్చిన శిష్యుఁడ ♦ వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిఁగినట్టి, దిట్టవైనను బరులకుఁ ♦ దెలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కరిసుఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవముగడున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగా దొకొ! యిన్ని♦సొంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
ఱేది వినంగ వేడ్కజని ♦ యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
బేది వినన్ లభించుఁ ♦ బరమేశ్వరుఁ డేది వినన్ బ్రసాదమా
పాదన సేయునట్టిది కృ♦పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగ♦దీశ్వరబోధకమౌ చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడపి ♦ శ్రీవిగమోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁదగెదు ♦ నన్యుమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందున వేందుభృచ్చరిత ♦ మే విన నింపగుసొంపగుఁ జుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగఁ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము సూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవై దుషి దీప్తులెంతో ♦ నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుండాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ. ధన్యుఁడనైతి వంగడము ♦ తథ్యము బాధ్యయశంబునొందె సౌ
జన్యనిధానులుఁ బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుఁడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుఁడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల♦యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సర♦విన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయుం
చుందలపెట్టరానిసిరిఁ ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోఁ 65

సీ. శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, కలిమహోత్పాతము ♦ ల్పొలుచుచుండు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదవు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ ♦ దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ ♦ జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్ధపద్యమేఁ ♦ బఠనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు ♦ విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేఱొక్కండు లేదిఁకసత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తేటతెల్లంబుగఁ దెలిపింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష ♦ హెచ్చుచుండెఁ, జెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మెఱుంగమగుఁ ♦ డై న ♦ యీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁ జెందెనో ♦ శోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ బురశాసనుఁ డెట్టులనుండునింక నా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి జక్కఁగఁ గ్రీడ యొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ దావసియించుఁ గృపాళు! సెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల కర్మిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండు గడు వేగిరమొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడంచెపుడు విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్ 71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు పరమశివుని, యంశజులటంచు నందుఁ బూర్ణాంశుఁడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని పింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వద్రమణా! నీదుకీర్తి వర్ధిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మలాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశమైన ప్రమథ నాథకథనొగిన్ 74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాంధ్రులను బూరుషులను, బృచ్ఛకుని విను వారిని వినుచువాని

క. భవరోగౌషధ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్సితార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమౌ, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ నీరజభవుఁడున్ 76

గీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ జన్మనకువ, చించె నట్టుల మదికి రుచించునటుల
తపసులార! భవత్సన్నిధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు సల్పువాఁడ 77

.... కథాప్రారంభము ....

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *—

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ సమర్హణమును న
ష్ఠానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి కౌశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁ డొక నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
ప్తారతుఁడై తుషారగిరి కందరరాజమునొంది స్వర్ణదీ

చారుతరంగశీకరర ♦ స్రవసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు ♦ లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్. 79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియటఁ ♦ గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించినవేడ్కఁ గ్రుంకులిడి ♦ మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడ♦చెన్ జిరమాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ ♦ జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్. 80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వ♦శముఁ జేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై ♦కొనియెనిట్లు
లేకయుండిన నిట్టుల ♦ లోకదీప్తిఁ, బెద్దకాలంబొనర్చునే ♦ బిట్టుతపసు. 81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి ♦ మహితాత్ముఁడీ
మానీంద్రు నొందు నిందను, మానము లేదెంతయేని ♦ మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిష్ఠె తాపసుని ♦ గర్వమణంగఁగ నత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున ♦ బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్భావజు నాత్మలో దలఁప ♦ బంచశిలీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమిసెల్వోనుడు ♦ దేవవిభుండనె నివ్విధంబుగాన్ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు ♦ మూర్ఖత, నాకధరాధిపత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ ♦ మంచుమలన్ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజిఁ దోడ్కొనిర ♦ యమ్మన నమ్మని జేరికామవే
దనకు వశున్ బొనర్చి బలి ♦ తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్పుమా! 84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంతమాధవుఁ బ్రియా ♦ మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటన్ గొనిపోయి మానివరుచి ♦ త్తంబుత్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ ♦ సర్వేశ్వరానుగ్రహం
బున నమ్మౌని రవంతయేనిఁ జలనం ♦ బున్ జెందకందుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని ♦ క్రన్ననినింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసిచనెఁ ♦ బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చె దేవపతి ♦ మౌని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ ♦ దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని, తపస్సిద్ధి యైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిఁకఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ ♦ గంటినిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమౌని ♦ హెచ్చగుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతతో ♦ గంభీరభాగ్యంబు స
ర్వాలంకారనితోడఁ జెప్పుటకునై ♦ యచ్చోటికిం బోయి య
న్నీలగ్రీవునిఁ జేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటొప్ప నాత్మోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ దెల్పె శంకరుఁడు "వా♦హ్వా" యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ చిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైనభక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్ముని
ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జి♦రంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమును జెందితీవు ముని♦వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకు మెపుడున్
మౌనీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
న్ముని యొద్ద కేగి యట్టులె, తన కామజయంబుఁ దెలుపఁ ♦ దద్జ్ఞుఁ డతండున్. 91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలె మునికా
పొంక మెఱుంగక యితఁడిటు, మంకుతన మ్మొందె వదరు ♦ మాన్పెద నిట్టుల్. 92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ♦రానుగ్రహ మ
ట్లనుపుగ మన్మథ జయముం, బొనరించిన దందుఁ గులుకఁ ♦ బోకు మెడందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాక్షు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁ జెందెఁ దదీయదేవియా
పన్నగభూషణుం గొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతిజయించితి వీవు కామునిం 94

క. చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి♦తవునరయక య
వ్వనజాక్షుని చెంగట కే, గిన నాతండరసి వేడ్కఁ ♦ గిల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు♦డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
బ్రేమము మీఱఁ జేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండలో
నేమము మీఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
టీమహి వచ్చునే పెఱ ఋ♦షీంద్రులలో నొకఁడేనిఁ జూడఁగన్ 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

ఆ. అని బహూకరింప ♦ నమ్మౌని పొగరునఁ, దనదు తపసు పెంపుఁ ♦ దనమ్మఖిల్లు
గెలుపు హెచ్చు మీఱఁ ♦ గేరుచుఁ జెప్పెను, హరియు విని మంద♦హాస్యమలర.

వ. అంతఁ బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందజయ్యమైన శ్రీ, వుని మాయాసరణిఁదపసి ♦ పొలుపఱెయిట్టుల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, ననిసారకోఁతలను♦గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ. అనిమనంబునఁదలఁచిది♦వ్యఋషియుల్ల,మలరఁగాఁబల్కెఁ—మునియునుహారుసమొంది
కంజనయనునితోనన ♦ గాముఁడేమి. సేయఁగలఁడు మహాత్మక! ♦ చేవమిఁకి.

క. అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్ఛకలిమిఁ♦జక్రాయుధుఁడ
మ్మునిపైఁగృపసి శివేచ్ఛన్, దనమాయను ద్రోచినాఁడఁ♦దనరఁగఁజేయున్. 100

మ. హరినిన్ గాసి మునీంద్రుఁడెంతొచనఁబో ♦ నధ్వంబునందొక్కచోఁ
బురమొక్కండగుపట్టెఁ గర్పురమయ ♦ ప్రోత్తుంగహార్మ్యంబు సుం
దరనారీనరవర్గసేవితము నా ♦ నావస్తువిస్తారబం
ధుర మత్యద్భుతమై భవంబునునియు ♦ గృహ్యాతాభిలాషాత్ముఁడై. 101

—*నారదుఁడు శ్రీమతిఁ జూచి మోహించుట*—

మ. నగరున్ జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణుం డప్పురినేలు శీలనిధియున్ ♦ విఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్ స్వకీయాత్మజన్
దగురాజన్యున కీయఁగోరి పురము ♦ త్యంతంబు గైసేసియున్ 102

ఆ. రాజవరులనెల్ల ♦ నోజమై బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ ♦ బొసఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె. 103

ఉ. అత్తఱిమానియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మునికి ♦ నొప్పగ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
ముత్తెపుగద్దె యెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మౌనిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మ్రొక్కఁగఁజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్న మనంబుతో నృపతి ♦ వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతో చెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమీఱనాకుఁకన్

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్లనియె.

చ. మునివర! నాదుకూఁతురు స ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
ష్టనువుగ భ ర్తఁగూర్పఁగ స్వ♦యంవరమున్ బొఁసగించినాఁడ నా
తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును ♦ దద్జ్ఞులు మీర లెఱింగియుందు రీనా!
మనమలరన్ వచింపుఁడు న♦మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106

ఆ. అనుడు మానియనియె♦నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయుసిరుల
విభుఁడు మరునిఁగన్న♦వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఁఱు♦హారుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికి వెసన్
జని యాయనఘునకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ♦దగఁజెప్పి వెసన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లోననున్
జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకసుం
దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము సే ♦ యంజాలనేనిన్బొరిం
బొరిఁబుష్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య♦మ్మెలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకైన♦తోయజాక్షి
అరమరయొనర్పకరుతయం♦దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు♦నీయునాకు.110

గీ. అనుచుఁ గడు వేఁడుటయుహరి ♦ యల్లననగి,
యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు?
మాటనేఁ ద్రోసివేతునే ♦ మానితిలక!
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వ♦యంవరశాలన్
బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె ♦ నెంతయుఁ బేర్మిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఱుతవఱుపై
హరిశిరసున్ గూరిచెనిది,యరయక మునిగూరుచుండె♦నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్మునిని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
మెచ్చి వరించునే? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ ♦ డీతండైనన్
గోఁతిమొకము మునియితఁడి, ట్లాతురపడుచుండెఁ గన్నె ♦ నాసించికడున్ 115

గీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి,
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116

క. నారదమునినిన్గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁ జెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యఱుతసాచి ♦ చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క. అత్తఱిఁ గమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి ♦ హారము వేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతసమొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్మముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలికనెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయఱుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర ♦ యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమ ♦ ఱిన్ మునిఁగాంచుచు నిర్వ్వరచ్చొటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్ వచించి రల ♦ నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నిన్ వరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోఁతవొడ ♦ మున్గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులుమ ♦ నంబున నెంచితొ? కొంచకింతయున్. 121

క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియఱు, తంగై సేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్వినతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁ ♦ డనిశపించె. 123

క. వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారౌట మదినిఁ ♦ గుందక యెశివే
చ్ఛారీతినడచునని య, న్నారదునిఁ దూఱరైరి ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖ ♦ మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁ జెంది చక్రధరుఁ ♦ డిట్టులొనర్చినవాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జింతిలి భగ్నభగ్నమను ♦ శ్రీగురుపాగ్ని భరంబుతోనిశాఁ
టాంతముఁ జేరినిల్చి కడు ♦ నాతతరౌద్రమయోక్తి నిట్లనెన్. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచినే
నాసను జెంది యట్లునిను ♦ యాచన చేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాక చేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యి వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పిన నేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడు ♦ పున్ నిను నీయఘుమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కు ♦ మారినిఁ జేకొవి పల్వురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ♦ హెచ్చుగనీవిటు స్త్రీకతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగాక పపాస్య మిద్ధరన్. 127

క. మఱియుర్ వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుఁడవు నీవగుచువగడ ♦ నరునువుభువిలో. 128

గీ. ఇట్లుముని శాపమిచ్చిన ♦ నీశ్వరేచ్ఛ, యనుడుఁబురుషోత్తముండెద్ది ♦ యనక కినుక
లేక యానందమునునుండె ♦ పిదప మొఱయ, శంకరునిమాయయంతన ♦ జటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని ♦ స్సీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్య శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి ♦ యించినదోసము నాకుఁబాయు నీ
వెట్లుభరించియొందఁగల ♦ వీ చెడుతాపసి యేవమైనయా
తిట్లు సహింపరానివిఁకఁ ♦ దీంద్రపుటల్కను ముక్కముక్కయా
నట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్రధారకేన్. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునమునిఁగెదనిఁక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ♦ డల్లననవ్వి మునీంద్రుతోడని
ట్లనె మునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమునుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచున్ మహోక్కరి వ ♦ శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ♦ దన్ దలపోయుము పాయుమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడే
ష్టేనును బ్రహ్మదేవుఁడును ♦ మహేంద్రుఁడు మోహము నొందుచున్ వగన్
బూనుచు నుండుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమఱెవ్వరుదాఁటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట *—

ఉ. నీదగుహుంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకునున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తినా
పాదనచేసెఁ దాన గరు ♦ వంబు భయంబును మాను చిత్తమా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నన్వహమున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి ♦ త్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా ♦ నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ బ్రుగ్గు శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మింతువీ
నీనేర్పున్గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగ ♦ డున్ బేర్మియెయిన్.

క. శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె ను ♦ పాయమున మునీ. 189

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • గుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెఱపిగొని కాంతురు • సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁదపసుల్, సలిపిన నేగాని భక్తి • శంకరుని యెడన్
గలుగదు కలిగిన యేని స, కల దేవులసరిగ శివునిఁ • గనునట్లమరున్. 141

గీ. లాఁతి వేల్పులసరిగ బా • లశశిధరుని, యెడఁ బ్రపత్తియొనర్చిన • యేని మనసు
నందుఁ జాపల్యవైఖరి • నొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగు • నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందును సామ్యము, గననిదియై చపలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు • వేడ్కలు మించన్.

క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలు నాల్కలో వి • రూపాక్షుని పే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144

క. పాపలసొమ్ములఁ దోఁచియు, బాఁపలఁ గొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁ బాయు శివుని • భక్తిఁ బడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందు మెప్పు • డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁ గొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మానీ! 146

క. శివకథలఁ జెప్పు మెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁ జనుము • సేమంబొనరున్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్ర • యాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర • నాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ • వాయతధామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁ బూజసేసి పర • మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన • సత్తముఁ డర్సమెసంగఁ జెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁ జెంది • మధువైరికి వం
దనములఁ బొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యావితానరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి•షేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి • విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁ బూజించి•జలజనయను, మాధవుని భజియించి సం•బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం•సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా•ధీశుం దదీయప్రియన్
ప్రాశస్త్యంబుగఁ గొల్చి పాండ్యవిభు • దారాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిం బ్రియముమై • నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నా•గేశుఁ ద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి•నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర•నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద•న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁ జేరఁజని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ • దాఁ దెలిపి వెసన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁగోరి భూరి•కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్వం బెఱుఁగఁగోరి • చేరినాఁడ, తండ్రి! విన్నది తెలుపుమా•తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన•యీశ్వరుండు, గుణత నెట్టులఁ జెందెనో•కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్ను స్మర•శాసనుఁ డెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ • జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ • దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు • పన్నగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల • కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు • వేగిరమందె ప్రసన్నుఁడౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము • నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడం చెపుడు • విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడు రుద్రుఁడా•నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచు నందు•బూర్ణాంశుఁడిందు
మౌళియని వినుచుందుమా•మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని•పింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జన్మోదంతంబును, సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న • మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాఁడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్నవెట్టి పా
పాలసులేనిఁ దక్కలుష • మంటకగెంటి సుఖంతు రాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • స్మి!నాదు! వైదూష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకో • జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁ జరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు • నిండుమీఱ.

క. అదిమాటగు పోలికయు, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులుడెందమా యెడను • వైదుషిచాలక వెస్కకేగుఁ బే
రేకసరాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కటల్
చీకటలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియొాటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణవైఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి • భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి • దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల • రె నొకమహామటన్. 167

సీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస • మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ • కారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయల • రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ. విగ్రహము లేక యీరీతి • వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె • కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై • చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి • మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

కం. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి • సర్వగమగుచున్
సర్వమునుఁ బరికింపుచు, సర్వాద్యయి సర్వవంద్య • సర్వాదుఁడగుచున్. 170

గీ. సర్వమును బొసరించుచు • శాంతిశుద్ధ, రూపమై శాంతి మిథ్యంగి • యేపు
మిగుల నంతనంతర్థి నొందెఁ బి • దాత్మమైన, యప్పరబ్రహ్మమెల్లెడ • నమరునద్ది.

కం. ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పుననట్టి బ్రహ్మ • మింతగ గొనహన,
ర్వాచీనులైనవారు ప్ర, రాచీనులు శివునిగా స్మ • రణచేసిరోగిన్. 172

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్ఛ • నెసఁగునీశ్వ
రుండు దనమూర్తినుండి యొ • కొండుశక్తి
తనువు సృష్టించెనయ్యది • తనను బాయ
కుండునట్టిది నీడయు • ట్లొంది కగను. 173

కం. దాని నెప్రకృతిని గాఁగఁ బ్రి, ధానముగా మాయఁ గాఁగఁ • దజ్ఞులనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గా నెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత • గా నెఱుఁగు మునీ!

కం. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును • నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయె యగు మూలకార • ణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ • వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభా • యిష్టవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్ఛటల్ • మురిపమెసఁగ
ఫుల్లారవిందవి • స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ • క్కముగ నిగుడ
నవరత్నమయములౌ • నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతొ మేల్మిసం • తసము సీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ • మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై • హరువుమీఱ
నొక తెయ్యై యుండి పెక్కురై • యొప్పు పెంపు,
గలిగి యమ్నాయపాదలు మేల్ • చెలువమమర. 177

గీ. పరమపూరుషుఁడై నయ•భర్గుఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్కంటి•పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర•ధవళుఁడై శి, రమునగంగను జేతశూ•లమునుదాల్చె.

క. అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్కినొక్క • వీడమరిచియం
దిట్టలమగు ప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు • కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగెఁ • జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వ • యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార • వనతలమైగా,
ఘానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ • నవనిఁ వెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుఁదపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్డు • మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావుఁ జేవయు నోర్పునేర్పు బలము • ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పౌ వైదుష్యము చెల్మికల్మిగల • నీటౌపుత్రుఁబుట్టించిమా
యీవై రాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం • బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కౌవిశ్రాంతియు యోగలీలలనపా • యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్టులైనఁ దలఁపులను • నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ • మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములౌమొ • సలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం • కోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము • నందిసృజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి • నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ప్డాతఁడె యెల్లలోకముల • కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కమ
ట్లీతటి నట్టివాని నొక • యీడ్యునిఁబుట్టగఁ జేయుటొప్పగుఁ. 185

క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ • నింపగుక్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగననుచు ఘనత • రేచ్ఛావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయత దృష్టిన్ 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిన్ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు ♦ నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ నిగలవాని
వేయిరేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ ♦ స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ♦యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము♦కోమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుఁడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యోకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్నఁ బ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారసుధామయోక్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ ♦ గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను ♦ ఖ్యాతిగందు

గీ. వంత మొందక చెందెద ♦ వచ్యుతాఖ్య, ఁజక్కని కురుల్గలుగుటఁగే♦ శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్లరంజ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధర శ్రీధరుఁడనెడు పేరు ♦ దాల్తువు వత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాఁడ వౌటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ జతుర్బాహుఁడవనియును విశ్వంబు నెల్ల భరించువాఁడ వౌటంజేసి విశ్వంభరుఁ డవనియునుఁ బరఁగుచు నీకనుబలు పేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చి ధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *—

చ. ఇఁకను దపింపుమాపయిని ♦ నెల్ల నొనర్తువుగాకయంచుఁ బా
యకతనయందునున్ననిగ ♦ మావళినిశ్వసితంబొనర్చపు,
త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిం బ్రణుతు ♦ లల్లనఁజేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియురెండువేల ♦ వత్సరంబులుదపం, బరుదుగానొనర్చ ♦ యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁగనన్ లేక, పొగులుచుండనొక్క ♦ మోతపొలిచె.

చ. "మరలఁదపింపుమోపికను ♦ మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరపడఁబోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁడిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ ♦ పశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులన్
హరి!"యననాలకించి యతఁ ♦ డానుడియంబరవాణిగానెదన్. 196

చ. తలఁచికఁదుర్ ప్రబత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁడుద ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధార లెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండనాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె ♦ బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్ఛన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మానీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తు ♦ పరిఢవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఢ్యయగునహం ♦ కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదుతన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచేఁ ♦ బంచభూత
ములువానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్వికాహంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనినిజెంది ♦ పుండరీక

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునముఱిగెదనిఁక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ♦ డల్లననవ్వి మునీంద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచున్ మహోత్కరి వ ♦ శంబగునే పనిసేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ♦ దన్ దలపోయుము పాయుమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమకలేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ట్లేనను బ్రహ్మదేవుఁడు మ ♦ హేంద్రుఁడు మోహము నొందుచున్ వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమతెవ్వరు దాటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట * —

ఉ. నీదగుహంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకునున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తి నా
పాదనచేసెఁ దాన గరు ♦ వంబు భయంబును మాను చిత్త మా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నవ్వహమున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి ♦ త్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా ♦ నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ గ్రుగ్గు శుభైకమూర్తివయి యా ♦ లోకంబులన్ మింతువీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగడున్ బేర్మిమెయిన్.

క. శివనామంబనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె నుపాయమున మునీ. 189

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు ♦ కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెలివిగొనికాంతు రీ ♦ సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁదపసుల్, సలిపిన నేగాని భక్తి ♦ శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగిన యేని స, కల దేవులసరిగ శివునిఁ ♦ గనునట్లమరున్. 141

గీ. లాఁతి వేల్పులసరిగ బా♦లశశిధరుని, యెడఁబ్రవృత్తియొనర్చిన♦యేని మనసు
నందుఁజాపల్యవైఖరి♦నొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగు♦ నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము ♦ గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు ♦ వేడ్కలుమించన్.

క. నుదుటను బూదియు నలుతన్, రుదురాశలునాల్కలో వి♦రూపాక్షుని పే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు ♦ విజ్ఞవతంసా. 144

క. బాపలసొమ్ములఁదోఁచియు, బాఁపలఁగొట్టియును వేఱు ♦ పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని ♦ భక్తిఁబడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు ♦ డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్షలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు ♦ సేయుము మానీ! 146

క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు ♦ శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము ♦ సేమంబొనరున్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్ర♦యాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ ♦ బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర♦నాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ ♦ పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ♦వాయతధామము లీక్ష చేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున ♦ కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁబూజసేసి పర♦మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన♦సత్తముఁ డర్సమెసంగఁజెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది ♦ మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ ♦ గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి♦షేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి ♦ విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁ బూజించి♦ జలజనయను, మాధవుని భజియించి సం♦బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం♦సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా♦ధీశుం దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁ గొల్చి పాండ్యవిభు ♦ దారాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిం బ్రియముమై ♦ నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నా♦గేశుఁ ద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి♦నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర♦నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద♦న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁ జేరఁ జని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ ♦ దాఁ దెలిపి వెసన్
నెలతలఁ దాల్చిన దొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁ గోరి భూరి♦కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్వం బెఱుఁగఁ గోరి ♦ చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా♦ తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన♦ యీశ్వరుండు, గుణతనెట్టులఁ జెందెనో♦ కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్ను స్మర♦శాసనుఁ డెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ ♦ జక్కఁగఁ గ్రీడ యొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ ♦ దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు ♦ పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁ డయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల ♦ కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు ♦ వేగిరమందె ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము ♦ నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడం చెపుడు ♦ విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడు రుద్రుఁడా♦ నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచు నందు♦ బూర్ణాంశుఁడిందు
మౌళియని వినుచుందుమా♦ మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని♦పింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జన్మోదంతంబును, సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న•మేయము నెఱుంగఁగఁ గోరినాఁడ వా
శాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్నవెట్టి పా
పాలసులేనిఁ దత్కలుష • మంటక గెంటి సుఖింతు రాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్క మెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • న్మో! నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకో • జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁ జరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయ మొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహముసై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమౌ • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు • నిండుమీఱి.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లొదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులు డెందమౌ యెడను • వైదుషిచాలక వెస్కకేగుఁ బే
రేకనరాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కటల్
చీకటలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియౌటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణవై ఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి • భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి•దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల•రె నొకమహామటన్. 167

సీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస•మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ•కారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయల•రారునొకఁడు.

గీ. ఆద్యవర్ణంబకారమా • సర్కబింబ, నిభము దక్కినమున, నగ్ని • నిభముగా ను
కార ముత్తరముననుమ • కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య • నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల • మీయాద్యప్రభముక్
సిద్ధానందము దృఢమప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు • వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెలుఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాక్షుండు శబ్దబ్రహ్మాత్మనుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవుని గాఁ గుఱితించె నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజము యోనియు బీజగ, రాల్లెడు నాతివర్ణ • రాజములందున్
బీజమునలున యకారము, భోజిలునలయోని హరియు • వర్ణముమానీ! 233

క. వెలసెడు బీజ మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర • లిటుక్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలసర్గం, బులఁ రిగమోహముననుగ్ర • హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ మువ్వురికు పైనఁ బ్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదాత్మకమై యులరారునతండే యీత్రివిధంబుల బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యీలింగంబు. 235

గీ. అమ్మహాలింగమున బీజ • మగునకార
మాయుకారాత్మకము • యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపొదలి కాంచనాండమై • కనిముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు • నీటుమీఱి. 236

గీ. వేయియేండ్లకద్దాని • విశ్వకర్త
నీటినుండి వెలికిఁ దెచ్చి • సూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయునౌ • కనుమ్రోక,
పాలనాగుండు మెఱుఁగుటెయ్యా • నసువాలిగను

క. అయుండమునఁ బరిపడనుఁ, దాయుడివ్యవిక్షుద్రవిశ్లే • నలెఁడ జగములన్,
జేయునుసర్గమునయు, యీయడిన యూను నడినాద • హాలుగుఁడు మదులక్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప • నట్లు నిజము
టంచు ఋక్కులు సామంబు • లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుఁడగుమహా • దేవుగుఱిచి
యేముధ్యానము నొనరింప • నీశ్వరుండు 240

*— అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప ♦ మపుడు పొంది
నగుచుమాయెట్టయెదురుగా ♦ నగుపడుడుము
దమ్మినుమడింప మేముని ♦ ద్దఱముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁగా ♦ నఁగఁదరంబె 241

సీ. అలఅకారము మూర్ధ ♦ మాకారములలాట, మక్షులు కుడియెడ్మ ♦ లలఇ,ఈ,లు
విలసిల్లు కుడియెడ్మ ♦ వీనులై ఉద్వాయి, ఋద్వాయమే కపో ♦ లద్వాయంబు
వలపల దాపల ♦ వనరునాసాపుటం, బులు ఌద్వాయంబయి ♦ పొలుపుమీఱె
ఏకారమూర్ధ్వోష్ఠ ♦ మైకారమధరోష్ఠ, మో,ఔ,లు రదరాజి ♦ యొప్పెనటులె

గీ. ఆ యనుస్వారము విసర్గ ♦ మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామబా♦హులు కవర్గ
మునుజవర్గంబటులెపాద♦ములు టవర్గ, మునుదవర్గంబుగాఁగడు♦మురుపుమీఱె.

గీ. ఉదరము పవర్ణమై ప్రక్క ♦ లొప్పె కుడియు,
నెడములు ఫవర్ణము బవర్ణ ♦ మింపుమీఱ
స్కంధములరొందెను భవర్ణ ♦ కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు ♦ వాసియమర. 243

క. యరలవశషసా,లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ♦ వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హాకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము క్షకార ♦ మైయొప్పెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ♦హేశతనువు
నేను హరియును గనివేడ్క ♦ నివ్వటిల్లఁ
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి ♦ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైనయీశ్వరు ♦ మహితమూర్తి. 245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారం
బును. అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును,
గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతు
ష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, నత్యంతాభిచారికంబును
ద్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్ష
రంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియో
దశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నవ మంత్రం బులంబఠికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, చింతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్పట్టుడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతనీశానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నఘోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నుతులం బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుడంత శక్తియుతుండై, త్రివిలోచనుండై విభూతి • దివ్యాస్యముఖుడై
వివిధాభరణతనుండై, యవిరళకృప దరిసెనంబు • నపుడొసఁగె వడిన్. 247

గీ. అంత మేమెంతొ సంతసం • బపుడుచెంది, సురల నద్దేవదేవునిఁ • గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంత నె•యుతులకరుణఁ, బ్రౌఢమైతగు నిగమస•ర్వస్వ మిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెం•తయునుజెంది, నార మచ్యుతుఁడపుడా యు•దార మూర్తి
గాంచి కేల్గవజోడించి • వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్టుల•ర్థించి యడిగె. 249

ఉ. నీమదికెట్లు సంతసము • నెక్కొనఁజేయఁగఁజాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదొ మ • హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాఁదగిన • మేలిమికృత్యమదేమొ! యుత్తరిన్
బ్రేముడిమీఱఁ దెల్పి మము • బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహేశ్వరుఁడు • హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గొని మీరలిప్పగిదిఁ • దేమవతో నుతిసల్పినందుకే
నును బరితోషమొందితి సు • రోత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను • మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుఁడు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమును బూజించుఁడని చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబేనాదుమూర్తి • లీలమెయినిటన్
రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబునుజెందుకతనఁ • బదమది యొదవెన్ 252

క. కూటిమి నాలింగంబును, మీఱీనయనురాగమొప్ప•మీరలుగొలువుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియము లేదు • దివ్యాప్తుల్. 253

క. మీకెపుడిడుములఁ బెన్వఁగ, నేకూరినమామకీన ♦ శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చసేయుఁడు, వీఁకతోనశియించు సర్వ ♦ విధములగు వెతల్. 254

క. పార్థివలింగము నల్పిను, ఖార్థులగుచుఁ బూజసేయ ♦ నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందుజనము♦ లరయుండట్టుల్

చ. తివిరివినుండు మీరలు మ ♦ దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను ♦ నబ్జజు దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిన్
భువనములన్ రచించు విధి ♦ పుష్కరలోచన! వానిఁ బ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన ♦ నారయుచుండెద మిమ్ము నిచ్చలున్ 257

క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత ♦ మురిసితిమేము న్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెనిట్లు ♦ ఘనమగు వేడ్కన్ 258

ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడమ ♦ చిన్ గృపఁబూనితివేని మేమునున
భావనమైన నీకృపకుఁ ♦ బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి ♦ యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ ♦ నించి యొసర్పుము సాయ మన్నిటన్

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁ గడు ♦ హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చఁక మీకు నూఁతగ భు ♦ విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁ గోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను ♦ నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రుంతు నే
నెచ్చట నెట్టి నైకృతుల ♦ నెప్పుడుఁ బొందనివాఁడఁ జూడుఁడీ 259

గీ. సచ్చిదానందమహాపుఁడ♦ సత్యమూర్తిఁ, బగుప బ్రహ్మ నేనుమూ♦ఁడగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యలఁ ♦ బరఁగి సృష్టి,గతిఁ దాంతము లొనరింతు♦ అట్లులేక.

ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినను ♦ పెక్కాగ్నిజ్వాలలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చిక్కఁగనుండినన్ భేదము ♦ సత్యము బంగరు వొక్కఁడయ్యునా
బెక్కులు నామరూపనతి ♦ భేదము లేక యెసంగు నట్లదా
నొక్కటి పెక్కురూపముల ♦ నొందియుఁ బొందదు వస్తుభేదముల్. 261

—*శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*—

క. మీయిష్టతంబు నిత్తుఁటెఁ, ద్రోయంగఁజాలనిఁకను ♦ దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ, జేయుమునామకరణంబుఁ ♦ జెలఁగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుఁడను పేరు చేకొని, భద్రాత్మకమూర్తి నగుచుఁ ♦ బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని లసద్రూపంబునకు లేద ♦ జా! భేదమెటన్. 263

గీ. మారలిరువు రటుల్ నాయ ♦ మేయతేజ,
మైననున్ మాయఁకగ్గమై ♦ యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిఁగోఁ గక ♦ యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై ♦ పొలుచుకతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ ♦ గల్పనసేయకుఁ డెందు భేదపూ
ర్భావము లాతనిన్ గొలిచి ♦ భద్రములొందుఁడతండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌజలము ♦ లగ్నులచేరికఁదాఁకరాని వా
నావిధి నేనునున్ గుణస ♦ మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ ♦ నింపఁగఁ జేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను ♦ భారతియై భజియించు నెప్డు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ ♦ సేవధివై భువనంబులేలునిన్
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ ♦ జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇఁకను రుద్రుఁడు తామ, సం ♦ బెనసిసర్వ,
లోకముల నంతమొందించు ♦ వీఁకమెఱసి,
ఆతనిన్ జేరు నాశక్తి ♦ యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్మిఁ బ్ర ♦ ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్వుఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి ♦ నీవును నటలే,
నంతస్తమస్కుఁడవగుచు, వింతగ సత్వ గుణుడవయి ♦ వెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. అజుఁడు బహిరంతరంగము ♦ లందు రజము, నే ధరించునుగానిన ♦ న్నిష్ఠఁగోరి
తొలిభవంబునఁదపసొంది ♦ కొలిచినట్టి కతనఁ దత్ఫలమునఁబుట్టుఁ ♦ గాంతునవఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకిఁకను ♦ సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁగొల్వుఁడు శు ♦ భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకునా
కేయెడ భేదభావమది ♦ యెప్పుడుగల్గదు నేనునీవ నీ
వేయయిగానుపింతుసిఁక ♦ నేనునురుద్రుఁడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యల • నాక విరోధుల గీటడంపుని
చ్చలు వివిధావతారములఁ • జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
యలవికి మించినట్టి దను • జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబులని • తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తినై 271

క. నీకును నాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వఁడేని జ • లింపక మదిలో
లేకియయి భేదమెంచిన, చీఁకటినరకంబుఁ జూతఁ • జేర్చెదను హరీ! 272

ఆ. నన్నుఁబూజచేసి • నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి • నన్నుదూఱ
సందియంబులేక • శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు • వంతులేక 178

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱకైనను జెడుతలంపుఁ • బూనినయెడ వాఁ
డరమరలేక యొచెడున, చ్చెరువిందుల లేదెఱుంగు • శ్రీహరి! యెవుడున్

—• బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము •—

గీ. ఇఁకను మీకును నిర్జర ప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువును దెల్పె • దను వినుండు
కృతయుగము త్రేత ద్వాపరాం • కితము గ
లియు, గంబునానొప్పు నాల్గుయు • గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్యుగ సాహస్ర • మైన నజున, కగునహంబట్లరాతిరి • యగును ముప్ప
దిట్టి దినములకొక నెల • యెసఁగునివియుఁ, బదియురెండైననొక యేఁడు • పరిఢవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి • విధియేఁడొకఁడౌ
నట్టనసీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద • మాయువునీకా. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు • సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున • హంబొకండు
అట్టివాసరముల • హాయనశతమైన, రుద్రుఁడపుడునరుని • రూపుదాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహులకుఁ బ్రతిదినం బుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱునూఱులు ప్రవర్తించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నిఁక నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లాఱైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా షష్టియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్ఛ్వాస

నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగు లగు వారలకయ్యది సులభంబికే మీరడిగినవెల్లఁ దెలిపితిమీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి నీపిదపఁ జెచ్చెరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుఁడనై పొడసూపుదు మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల రచించుచుండుఁడని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుఁడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు నంత నూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున ♦ లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరించనును కలరి చెప్పెనంచాడితిరదియే♦చందమోహియో, యుంగఁజాలముచెప్పుమ♦సంగవతఁడు.

క. మురిసి యటులే వచించెద, వరమతులికే వినుఁడుశివుఁడు ♦ వైకుంఠునకున్ సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు♦నిజాత్మజులకజుఁడుదెలిపెముదమునన్. 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు ♦ డస్మద్గురునకుప, మన్యునకును జెప్పె ♦ మాన్యమూర్తి నానతీర్థులకును ♦ నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె♦వ్యాసమౌని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ♦డల్లకృష్ణు, నకునచించెను లింగార్చ♦నాక్రమంబు మీకు నటులేనుదెల్పెద♦మీరలెఱిఁగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చ♦సిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, స్నీరజగర్భుండుచెప్పె♦నేరిమిమీఱ గూరిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమె♦శతసమలకునున్. 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లాంధ్రు మగలు ♦ శర్వసమర్చన్ నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి ♦ ధర్మానుస్మృతిన్ 285

శా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ ♦ ద్యప్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి ♦ జ్ఞానాఢ్యయౌ విద్యనా
త్మాయత్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ ♦ ర్ఘాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ ♦ సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజనెపుడు ♦ సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములౌన ♦ నర్థములు ఘ టిల్లు దెవులు లేమి ♦ డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము♦కొడుక! వినుము

—• శివపూజావిధానము •—

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని • నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ బేర్కొని, యద్దివిషత్తీర్థరాజి • నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మలో•త్సర్జనంబొ,నరిచియైదు తడవలు భూ•సురుఁడు మృత్తఁ
బడసి పాయువుఁగడుగఁగా•వలయుగుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధిసేయఁగ•నొప్పునిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గుమాఱ్లూరు • జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ద్వి • వారమాడు
వారు శూద్రుసివలె మట్టిఁ • బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య • మునునొకపరి 290

క. ఎడమచెయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు • కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ • గడుగవలయు నొక్కమాఱు • కల్మషమువియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగాదంతకాష్టంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్ఛూద్రులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్‌గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపష్షష్టీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రార్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతోఁగంతూషంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదళపద్మము రచించి • యందుముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి దా • వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం • తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ • మూర్తి నునిచి. 293

సీ. ఆచమనముచేసి • హస్తంబులన్ గడ్గి, కొనియుఁ బ్రాణాయామ•మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దశ • బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు • నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబు♦స్మరియించి యఘమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ♦బొనరఁజేసి
మూలమంత్రమ్మున ♦ నోలిఁగరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస ♦ మొనరసల్పి

గీ. పాద్యమున కర్ఘ్యమునకును బరిగనాచ,మనమునకుఁ బాత్రనవకంబు♦నొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలను జేర్చి♦వరుస వారి,తోడ నభ్యుక్షణము చేసి♦తోయముంచి. 295

గీ. షట్పాది- ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ ♦ బాద్యపాత్ర
యందుశీరంబుఁ జందనం ♦ బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర ♦జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల ♦ భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా ♦ త్రలఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య ♦ మమరఁజేసి. 296

క. శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి ♦ లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ ♦ నముఁ జేయవలెఁ

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘిమను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, నూర్ధ్వంబున, ప్రాప్తిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును, వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ బావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును, జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు చేసి వామదేవ మంత్రంబున సింహాసనోపవేశనంబును, దత్పురుష మంత్రంబున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మంత్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుపచారంబునందుఁ బ్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి, భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్పింప వలయును. అటుమీఁద సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుశాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, దుమ్మి పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁ గ్రొత్తక్రొత్త రకంబులగు సుందర సుగంధ పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్చించవలయును, మఱియు నభిషేకం బందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్చించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును జమకంబును, శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వశిరస్సు, అధర్వ* శిఖయు, శాంతియు, నరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, బురుష సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణవోచ్చార ణంబున ముఖ వాసన లొసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్క రించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్టు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ♦భాస్వరకృప నీ
వరసి సఫలం బొనర్పుము, కరుణాకర! భక్తలోక ♦ కల్పవలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి ♦ యీశు మౌళి, విరుల నర్పణచేసి భూ ♦ సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁ ♦జదువఁ జేసి, మార్జనముచేసి శివుని న♦మస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తినొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు స♦సిగ నేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము ♦ చేమోడ్పులివే. 300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁ బ్రార్థించి♦యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ ♦ బట్టి మ్రొక్కి
హరునిపరిచారగణముల♦కెఱిఁగియర్చననుసమాప్తియొనర్పఁద♦గును ముదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుఁడై యెవఁ♦డీశ్వరార్చ, నముఁబొనర్చునొ యవ్వాని♦కమరునఖిల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట ♦ సిదులును న, తండు వక్తలలోన ను♦త్తమతఁదనరు. 302

క. రోగంబును వగపును హ్రా, ద్రోగంబును గలుషములను♦విసమును బుణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁ గళ్యాణమిచ్చి ♦ పాలించునిలన్. 303

♦ ఈ వచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయలేదు.

—* నారదుఁడు బ్రహ్మదేవుని శివపూజనుగుఱించి యింకను జెప్పుమనుట *—

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాఁడ ♦ నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ • నెంచినాఁడ
వడుగుమన్న నాతఁ ♦ డలరి యిట్లనె దేవ?, మఱియు జెప్పు శివస•మర్చఁ గుఱిచి.

వ. అనిన వనజోద్భవుండిట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు • వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు • ఖంబును నెవ్వరు గోరఁ వారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు • కాముకులెవ్వరో వార నెల్లనన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి ♦ వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంతనె వారలేను గల • శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందు దై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన • జాక్షుని డాఁసి జోహరుచేయ న
ల్లంతనె యమ్మహాత్ముఁడు ర • యంబునఁ గన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁ జేరినారిటకు • వేగ వచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

ఉ. ఏమువచించినారము ర • మేశ్వర! మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ • బెంపఱి దుఃఖము లెల్ల డుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె • నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె • యింతకుమున్ను వచింతునైననున్. 308

—* బ్రహ్మకు విష్ణుమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖల♦కారణకారణు నిద్ధమూర్తిఁ బా
వన కరుణాధురంధరుని ♦ భర్గుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని • గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కుర వెందు లేదదియె ♦ పోకడచున్ ద్రుటి సర్వశోకముల్. 309

వ. ఇఁకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము • దార్ఢ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము • స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ • గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్లు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిఁక ♦ వానినిఁ గానఁగలేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్డు పూజ • చేసెడువారల్
శివునిన్ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను గోలఁ • బాయుదు రెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లు సెప్ప • విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ • పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ • శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడఁగి•లిప్పమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన • సులువుగనతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్వాత నెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యనరుల కీయుడు నాదరంబున నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రనీలమయంబు మ • హేశలింగ, మద్ధిధరియించిపూజించె • నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు•నర్థిఁదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స • రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ •బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు•కుతుక మొదవ
బ్రహ్మాణియును రత్న • భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి • స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ • భవలింగమును గొని,పూజ గావించెన • ముచినిహంత
దండధరుండు ని •తాంతపీతమణీర, చితలింగ మొంది య • ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె • నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది•వాకరుండు
కైరవామోదకరుఁడు ము•క్తామణిమయ,లింగమునుజెందినైష్ఠిక•లీలగొలిచె

క. వసువులువిశ్వేదేవులు, కుసిమెయిరౌప్యమయ మార • కూటమయములౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది•లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రమకృతలింగ • రాజము నాది
త్యవరులు దసులిఁకన్బా, ర్థివలింగముఁజెంది కొల్చి • రి మునిలలామా.317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్య•లందఱకిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను • దేఁకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది•సత్వరముగ, నాత్మధామములొందిరి•మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ • బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ • నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ • నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను,మానము లేదించు కేని • మానిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబు•కన్న దాప,సవ్రతం బది మేలగు • సరణి మించుఁ
దాపసవ్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ•ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన•మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గానవ్పట్టవు. ఇఁకను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబె శరణ్యంబు– ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్లజగంబీశ్వర మయంబై కనవ్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁజెదరిపోని • చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ • పటలిఁజోరఁడిలన్.

వ. ఇఁకనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పందగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁబెక్కరట్లు•పొలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవుసర్వజగంబెఱుంగు•నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్టు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతి మాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదింపఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును • జేరఁబోవు, నట్టివానికి యీఁత యె•ట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై • నియత విగ్రహార్చనం బవలంబనం•బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహికీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞానసిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క. మలినపటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక • వెలయునె చెలువై,
మలినతఁగడిగిన పై రం,గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన•మలరునటు సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల • సంతరించుఁ
జలనమొందని భక్తి త•ద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల • మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ • మవనిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నబ్బు • సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన•నమరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు•జ్ఞానమదియుఁ, గూర్చువిజ్ఞాన మది భిదఁ•గూలఁజేయు.

క. భేదము సుడిఁగిన దుఃఖం,బేది యతండే మహేశుఁ • డెల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని • నెన్నుదురు భువిన్. 330

గీ. మృచ్ఛిలామయదేవు•లమేయ నీర, మయములౌ తీర్థములు జ్ఞాన•మయునిఁబోల
వవ్వి తడవుగ శుద్ధిసే•యంగనవు, దరిసెనమున నె సాధులం•తయు ఘటింత్రు.

వ. కావున నట్లు జ్ఞానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖిలలోకైకమూలమా • హరునిఁ గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన • సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప • శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే • మట్లుచెడదు. 333

వ, అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందఱి కెట్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్ది వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదుర లేచి • తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁ జేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్తెఱంగునఁ • బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబే నెఱిఁగియుఁ, బ్రవృత్తిగానకుంటి నందుఁ • బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిఁగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లొ • నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సంక్రాంతులందు,
శ్రాద్ధదినమందును నుపవాస దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నాశౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో సల్పఁజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్టి వారంబులు సూచియొనర్పఁదగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందునావను నూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమయంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవఋషి పితృతర్పణంబొనరించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాసనాదులందుఁ గాని కూర్చుండి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ బూజచేసి, కొమరుసామిని ద్వారపాలకులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన కుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమ నర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ ప్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, పార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంఠనంబుల నొనర్చి. 340

సీ. కప్పురంబునకన్నఁ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన నెగడువాని
జడలచొళ్లెము నెంతొ చక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున వెలయువాని
నేన్గుచర్మంబు బిట్టెలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ బేర్మినొందినవాని, నందిపెక్కేమున మిన్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురంబుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొన్నట్టివాని
నజగవంబను పెద్దవిల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడున,ల్లాసంబున మనుచు వాని • లలితకృపాశ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ•వలయును మాసీ! 848

వ. ఆసన పాద్యార్ఘ్యాచమనంబులొసంగి సుగంధచందనోదకధారల మడంగము లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్థించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరీయమగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతున్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రద క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాఱినంతనె, భువియే యవలంబన మయి • పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె • శశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవున కేగుము మహేశ! • యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ • దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్థించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలఁతు

వెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్త్రార్చనంబునందు శివుండే యేపుష్ప పత్త్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పపత్త్రార్చనాఫల నిరూపణము *—

గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత ♦ పత్త్ర శంఖ, సుమములొకలక్షచేతఁ బ ♦ శుపతిలింగ
మర్చనముసేయఁ బాపంబు ♦ లస్తమించు, భాగ్యములు పట్టుసందియం ♦ బడఁగఁ జనదు

క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి ♦ బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్త్రము, లరప్రస్థము వేయియైన ♦ నరయు మునీంద్రా. 851

వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధివిహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్ధంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్ధంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్ధంబునను విద్యాకాముండద్దానిలో నర్ధంబునను బూజించిన నిష్టంబులఁ బడయుదురు.

సీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁ ♦ గూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజ ♦ యొసఁగు సుతుల
కరమొందు యశమున ♦ గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ ♦ ర్యంబొసంగు
కలువలపూజ వి ♦ క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గడపు జ ♦ పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ ♦ గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రాఁ ♦ బట్టునగల

గీ. జాతిపుష్పార్చ వాహన ♦ సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా ♦ మయగు సతిని
మొల్లపూవులయర్చన ♦ భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుస ♦ ఖ్యంబుఁ గూర్చు.

వ. మఱియును.

గీ. రాజకాకుసుమార్చ య ♦ రాతిహరము, కడఁగి వావిలివిరిపూజ ♦ కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ ♦ కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం ♦ బరము సేయు.

గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన ♦ జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో ♦ క్షమ్మునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ ♦ యందమొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ ♦ గలిమిఁ గూర్చు

క. సంపెఁగ మొగలివిరులఁ ద్రే, మింపఁడు బాలేందుమౌళి ♦ మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి యర్పింపఁగఁ జెందెద రమేయ ♦ విపుల ఫలంబుల్. 855

వ. మఱియును.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాపాతకహరము, కేవడుసేయునో యవ్వానికీప్సితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తినంతయ్యమునొసగు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షమ్ముసేయు.

—* ధాన్యపూజాఫల నిరూపణము *—

వ. ఇట్లు పుష్ప పత్రార్చనా ఫలంబును వేఱువేఱుగ నీ కెఱింగించితి నిఁక ధాన్యార్చనంబులీ రెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మీవృద్ధి యగును. తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొండు లింగంబుపై నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై యొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప ధూపదీపనైవేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞికునకు శక్తిలోపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలెఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులుసమసి పోఁగలవు. లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్మిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీవవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదుమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్చన నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును. పూర్వోక్త విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ బ్రదివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థంబైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పంద్రెండుగురు బాపలకు సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్షపార్చన శత్రుహింసని. ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ లింగంబు నర్చించినఁ బరిపంథిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబిఁకఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు నొక్క ప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నింక ముప్పదియొనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొకొక్కడు లక్షయగు. వీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇఁకనభిషేకజలధారాఫలంబులవిశదీకరించెదవినుము. జ్వరప్రలాపశాంతికై పదకొండు మాఱులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో షడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల నభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల నభిషేకము, సుతవృద్ధిఁ గోరిసేయ • శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాళుఁడై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల • శుభగుణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు • దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁ జేర్ప ని • స్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు నిర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్షింప • నమరు భోగ
మానవూనియసేక • మరిమర్దనము చేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప • నీనుఁగల్మి
ఇక్షురసపుసేక • మొసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మోక్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబులగు సహస్ర • సభనలింగ, మర్థిమై రుద్రపారపారాయణంబు
లమర నభిషేకమొనరించి • యుల్లురుద్ర, సంఖ్యతోఁ బారసలక జప్తి • సల్పవలయు.

వ. ఇట్లునందనన్నెందగ నిష్ఠోమానసమేతంబుగ శివుని విధిప్రకారంబుసమంత్రకంబుగఁ బూజించిన నఖిల భోగంబులు చెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుచు నారదుండు మహాత్మా! సంతసంబయ్యె నింక సృష్టిఁగూరిచి యడుగునై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు సృష్టిఁ గూర్చి చెప్పుట *—

చ. తరుణ శశాంకశేఖరుఁడు • దానటు లంతరమొంద నేను న
ప్పరమశివాజ్ఞ లోకములఁ • బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ • గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల • నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి • యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణం•బైనతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁ•బద్మనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదుదే•హంబునిమిరి.

క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక • యబ్జభవా! స
త్వరమిాకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు • నభవుని కరుణన్. 363

గీ. అనిననేనల్లశివుఁడున•న్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మ్రొక్కెద•వీఁకమెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగునండ•మిాపుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై• యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు • ముజ్జ్వలతేజా!
దానఁ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు • నేస్తంబునకున్. 365

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం,డనంతరూపంబుఁజెంది • యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము,లును సాహస్రాక్షిపదము•లును జెలువొందన్. 366

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా • యండంబు ప్రస్ఫీతమై
యొంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో • నింపొందె వైకుంఠమన్
వింతౌ పట్టణ మెల్లలోకములపై • విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే • దా వీటికేపాటునున్. 367

ఉ. నేనును సత్యమర్గబదము • నెక్కొని యక్కఱకంతునానతిఁ
బూనిజగంబులన్ సలుపఁ • బూన్కినిజెందుదుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి • యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వాయం
బూనినవానిసల్పి యవి • బోధములేనివటంచు నెంతయున్. 368

మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగనె తి•ర్యక్స్రోతమాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుపక్షి ముఖ్యగణమై • యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతఱి నూ•ర్ధ్వస్రోతమా సృష్టి వి
స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ • ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 369

మ. అదియున్‌జూచి యసాధకంబె యని నే • నాత్మన్ విచారింప న
ప్పదనందే మఱియొండు సర్గమది య•ర్వాక్స్రోతమారాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరా•పై భూతసర్గంబొకొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులైదమరె శా•ర్వోదారసంపత్తిచే. 370

మ. మొదటన్ బుట్టె మహత్తు దాన నదియో • ప్పున్ సృష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁ బరఁగి మేల్ • పేరొందు తన్మాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా • విఖ్యాతవై కారికం
బుదగెన్ మూఁడవసృష్టి ప్రాకృతములై • పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమీఁదట మనమందు • ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ • సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించి నే • నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్ప నవ్వార • లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు • మారులు నన్నున్
గురిగొనక వీడి యెందేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానదీవి • భాసితులగుచున్. 378

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు • భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్వానిని లెక్కసేయఁగల • వాఁడెవఁ డిందు మునీంద్ర! యప్పు నే
సూనుల యప్పరాఙ్ముఖతఁ • జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁ జెంది యేడ్వఁగను దెప్పన రా • లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీ రట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి • యుగ్రవిషములౌ
చిలువలు వెలసిన వెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి • బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిఁ జూచి రోసి కడు • వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానము సేయుచుండుడు • ఘృణాకరుఁడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానసఁ గన్ బొమల్ నడుమ • మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేశువంబొలిచె • దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినే నాశివు నీలలోహితు జగ • త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా • కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా • మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్పన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం • చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నే భువన • వంద్య! జనుర్మరణామయార్తులన్
గూరనివీరి సల్పితివి • కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల • నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి • ధీ! యటలేను సృజింప విన్మిఁకన్. 378

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నులౌ ♦ జనుల నెల్ల, నుద్ధరించెద గురుఁడనై ♦ సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు ♦ నెక్కొనెడు ప్ర, జలను నే నొల్ల నీసృష్టి ♦ జలజగర్భ!

క. నాయానతిచే నిన్నీ, మాయ తఱుచు చుట్టఁబోదు ♦ మంచిగ సృష్టిన్
జేయుచు నుండుము నేనిఁకఁ, బోయెద నా యిచ్చ ననుచుఁ ♦ బొందుగ నంతన్.

క. అంతర్ధిఁ జెంది వేగిర, మెంతో వైకుంఠనగరి ♦ కెక్కుడు పైనన్
వింతగఁ బొలిచెడు ప్రోలున, నంత శ్రీ లెసఁగ సల్పి ♦ యందు వసించెన్. 381

ఉ. నేనును బంచభూతముల ♦ నేర్పు మెయిన్ సృజియించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ ♦ న ప్రముఖంబులనుం గలాఘటీ
దైననికాయ మొప్పుయుగ ♦ తండములన్ రచియించి యంతతో
నేనియుఁ దన్విఁ జెందక మ ♦ హేశ్వరధ్యానము చేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాదిసృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మరీ ♦ చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న ♦ త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ ♦ లందు నిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁ బ్రాణ ♦ మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బుల ♦ హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా ♦ నమున నవ్వ
శిష్ఠుసంకల్పము ♦ చేత ధర్ముని నుదాన, మునఁ బులస్త్యు మ ♦ నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ ♦ జించి వృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁ దలఁప న ♦ గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు ♦ నర్థిఁ జూపె, నేను నట్టులె యగురూప ♦ మెలమి నొంది. 383

క. సగముతనువు యోషగఁ బెఱ, సగముతనువు బురుషుఁడుగను ♦ సౌరొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాఁడఁ ♦ గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను ♦ మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన ♦ పద్మగంధి
యనఘ శతరూప యనునొక్క ♦ యన్నుమిన్న
జననమొందిరి డెందము ♦ త్సవముఁ జెంద. 385

క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది ♦ కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వురుకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి ♦ చక్కఁగ ముగురన్. 386

గీ. అగ్రియుండు ప్రియవ్రతుం ♦ డన యవీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన ♦ నమరిరిఁకను

నొప్పిరాకూతియన దేవ • హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వయము లొంది • సుతలు తపసి 387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో • రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి • ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని • ధారవోసె, ఘనుఁడు స్వాయంభువుఁడనునా • మనువు ప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య • జ్ఞాఖ్యుండునుం దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరా పురుష స్వా • యంభూతుఁడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగ నొందె దక్షిణ వివా • హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువుర్సుతుల్ వొడమిర • ర్చిష్మంతు లవ్వారికిన్. 389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁ బొడమిరి పుత్రులు కపి • లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు • సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడు గొనె త్రయో • దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు • బేర్మి వినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి • శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి • క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునా వె • లయువారలవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క • రనఘమతులు
ఖ్యాతియు సతియు సం • భూతియు స్మృతియుఁ బ్రీ, తియును క్షమయు సన్న • తియనురూప

గీ. ఊర్జ స్వాహా స్వధలు ఖ్యాతి • నొందె భృగుఁడు, సతిని బెండ్లాడె నబ్బాల • చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచి సంభూతి • స్మృతిని నంగి, రసుఁడు ప్రీతిఁ బులస్త్యుండు • రహిఁ బడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండు నత్రిమ, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ • ఋషి యగ్నియునుం
బితలును దక్కిన యార్వుర, గుతుకమునం బెండ్లియాడి • కొనిరి వరుసగన్.

క. మఱియును వీరల వలనన్ • విరివిగ భువనత్రయంబు • విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని • యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూఁతులు జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, నిరువదియేడ్గురను జందురునకును, బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్గురను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశాశ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె. నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి యభివృద్ధిఁ జెంది పొదలె నిలింపులు, మును,లసురులు. మానిసులు,వృక్షంబులుం బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మొదలు కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునది లేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సతియనుపే,రిరవొప్పన్ దక్షసుతగ నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తో,ద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె భర్గుండాపెన్.

మ. సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడస్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని యధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యాత్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వ్రతతుల్ గ్రమ్మర వేడ నద్రిసుతయై విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్రకాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి విజయ జయంతి
కామ చాముండ సర్వమంగళ పరాంబ,దుర్గ కామద యని పిలుతురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టి విరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణశ్రీఁబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడె స్వతంత్రుఁడ,భవుఁడును పరమాత్మయరయ ప్రౌఢమతిసుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమా శిశిరకిరణ,ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు సిలను
అతని వాసంబు కైలాసమద్రియాయ,జాండమెల్లను బొలిసిన నవియదెపుడు.

వ. శివుండా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున కీశమైత్రి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు నెఱుఁగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సంవిన్మయాత్మ ! 401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము *—

క. కాంపిల్యం బనఁబడు నొక, సంపన్నాలయమగు నగరి • శాఖాసీమన్
సొంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యలన్ బ•లీయుఁడు మిగులన్.

గీ. సోమపీథ్యన్వయ సుధాబ్ధి•సోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమ•ఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డఖి•లాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త తా•విభునిహితుఁడు.

క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి • చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁబెరుఁగుచుండెను సం,గాతులతో నాడుకొనుచుఁ • గలయఁదిరుగుచున్.

క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట ని•ష్ఠామతి నా
త్మార్భకున కుపనయన మా,విర్భూతప్రీతిసల్పె • విత్తములలరన్. 405

చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవ•కంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుఁగును నేయికూరలును • వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁబెట్టి దుస్తులను • బేర్మి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జిఱుతయు ధూర్తబాలురను • జేరి చరించుచునుండె నెల్లెడన్. 406

చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు • మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁజూ
దరులగువారిఁ గూడికొని • తద్దయుబంగరు పుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి • భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్ములౌ చెలిమి • కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బోరిన్. 407

క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ • తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁబాషండ నట క • తావళితోడన్. 408

ఉ. స్నానమువూనె సంధ్యలకుఁ • జక్కఁగసీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూదిమడిఁ • గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను • మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల • నెప్డుఁదవుల్కొని యుండెనింపుమై. 409

క. చూపులగుఱ్ఱమువలెనతఁ, డేపుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ • నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుఁడని యెఱిఁగిమ • హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁడొకఁడున్.

క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త•విబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హారణములనిచ్చి•గౌరవమొసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్వులను • దండ్రి యెఱుంగఁడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు • సచ్చరితంబులుఁ జెప్పు నెప్డు నం
దను చదువున్ గుఱించి నడ • తన్ గడుఁ గూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మడ్గుచుండును బ • దిన్బదిగా నతఁ డార్తచిత్తుఁడై

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు • కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమ • పుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి • తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని • యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్. 413

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ • సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుఁడు • మడ్గునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని • యంతిక మొంది త్రయిన్ బఠించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి స•మస్తమునున్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కునున్. 414

సీ. గంగలోనికిఁ జని • కాని స్నానంబు సే,యండెన్నఁడేని కొ•డ్కంచుఁ జెప్పఁ
గాలంబు దప్పకే • కాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁ డాత్మజుం•డని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ • యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదన•యుఁడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁ•గొలుచుటమానఁడు,శివలింగమునుమన•చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి • నెలఁత విభుని
తోడఁ బలుకుచుఁ • గొమరుని దుడుకుసేఁత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు • నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై • నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములు గానమ్మ కోవి • దేంద్రుఁడు ప్రీతిన్
సతమలరుచుండె గృహకృ, త్యతతిన్ దీరికయొకింత • యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా • పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు • నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు • తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిఁక • నేని యిపుడు. 417

క. ఇంతదనుకఁ దాఁచితినే, సుంతయెఱిఁగనేనిఁదండ్రి • చూఁడు! నిను నన్నుఁ
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ • గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెప్డు సద్విద్య•పరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి•వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును • గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప•దిహితోక్తి.

సీ. వినవొకో "కిముధనై•ర్విద్యానవద్యాయ ది," యటంచుఁజెప్పుసు•ధీజనోక్తి
అరయవా?నీవు"వి•ద్యావిహీనఃపశు"వనిపల్కునట్టియా • ర్యజనసూక్తి
తెలియవైతివొకో! మ•దిఁగఁబూని,"వాగ్భూషణంభూషణ"మను గు•ణజ్ఞులనుడి
ఎఱుఁగవైతో యెపు • డేని "విద్యాఖ్యమం, తర్ధనం"బనునట్టి • తద్జ్ఞవచన.

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ • మకట!పాసి, సాధుజనసహవాసంబు • సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడుసే•వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ • బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సచ్ఛ్రోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ•యాజులు నీవం
శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిపైన • గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ • యాత్మజనకుఁ
డెట్టిఁడో? ప్రతిదినము న•న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు • నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘునేని భావింపు • మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజుఁడు మ•హామహులందు మహామహుండు స
త్పూతచరిత్రుఁ డొద్యుఁడు వి•భూషితవైధసవంశుఁ డున్నతుం
డైతగునట్టిఁడన్నిటను • నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము • నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడొ గుట్టు బైటఁపడు • నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరొ! నీదు తిప్పలిఁక • నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు•నైనను నక్కలకైననుండువా
ముప్పుఁదలంచి భీతిలెద • ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! "పుత్రశ్శ్వ,త్రురపండిత" యనెడు వరబు•ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱఁగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి • నూరటనిడుమా!

క. పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్?గద? నీకీ పడుచుగడు న•కల్మష యిదియుం
బదియాఱేండ్లదిలేదే, కొదవ యిఁకన్ దండ్రి భక్తిఁ • గొలువుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

సీ. మామ సద్గుణశీల రి • మామనోజ్ఞుం
డ తసౌజన్యనిధి వారి • యాత్మజులును
నమల విద్యాధురీణులై • యాతితేతి
రతులులిఁకనీదు మాతులు • లన్నియెడల. 427

సీ. నేనునుంబతి పదపద్మ • నిరతమతిని
శంకరుఁడుసాక్షి యిట బుతు •స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు • ష్టుని మొగంబు
పొడమితి వదెట్టు లిభ్భంగిఁ • గొడుక!దుడుక! 428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున • కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్
వినిఁమదిఁ జేర్చకాతఁడు వి • వేకవిహీనతఁ జేసితొంటితె
ర్వునఁజనుచుండె వేఁటయును • రోచెలి జూదము చౌర్యమాసవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి • బొంకుటసేకుఱఁ దొల్గ వెన్నఁడున్. 429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున • నీక్షణగోచర మానావేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని • యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదవ నొకప్డు కుందనపు • టుంగరమొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని •యిచ్చె దురోదరమూర్తిఁ కొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాఁటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షి
తుండు రాజవీధియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన • సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన • మేలిమి యుంగరమా లెటింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! • యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల • యించెదఁభూపతియొద్ద ఁగానిచోన్ 431

మ. అన నవ్వాఁడును దీక్షితుంగని మ•హాత్మా! జూదమండ్లాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది త•థ్యం బీయదేకాదిఁకన్
వినుఁడాతండు సువర్ణభూషణములన్ • విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై • యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ. రౌప్య కాంస్య తామ్రరచిత•భాజనముల, నారకూటకృత ఘటాళి మేలి
సేలువులను మంచి • చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్మెచుండు •నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికే కాదా, పోకిరి యోటువడి సభిక • ముఖ్యులచేతన్
జోకొట్లు కట్టువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ • గోల్పోవుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాం, తిఁ గొని లజ్జయును గినుక • దీఱని వగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి • తాపముగదురన్.

గీ. దీక్షితాయిని! యింగురాదె • వేఁగదే! మ
దీయమౌ సంగరము రత్న • దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నొద్దాని • బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటె నొద్దాని • నెయ్యమునను. 436

చ. అన విని యంతఁ బేరెము మ • హాత్మ! నునిరిధ యి ప్రొద్దున్న కాం
తుసుగొని పెన్నుఁదిప్పలదె • నావిడిచింది సమండియున్నవా
రనఘులు వొదనీవిబుధు • లంగుళిభూషణ మేను బెట్టె నా
నసువగు దాపిపుం బరణి • యందుఁ గరంబుగనుంచి దాఁచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు • సధిప! యనుడు నో
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతివ్రత్యకుశల • యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె నీతినయుఁ • డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్మతోడ నిఁక • నక్కఱ యొక్కఁడులేదు నేలువుల్
రొక్కములున్ సగల్ రజత • రుక్మమయంబులు భాజనంబు లే
వెక్కడ దాఁచితో యిటకు • నిప్పుడు దెమ్మిఁక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁ జేసితివి • కూయుచునుంటివి దబ్బఱల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమౌ యశము • గంగనుగల్పితి వర్థమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ • దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటన్
గుడువుము నీదు కర్మమని • కోపము తాపముమీఱ యజ్వయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ • సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు • లాచరించి
యతిథు లందఱితోఁగూడ • నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి • యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజుక, న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత • నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మ, త్పరుఁడై చెలువొందుచుండెఁ • జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ • దానప్డుయోజించి గీ
మునుజేరక జనమానిదవ్వెసఁగు భూ • ముల్ చేరఁగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁకటఁ గడున్ • దుఃఖింపుచున్ సొక్కుచున్
దనతల్లిన్ స్మరియింపుచున్ బొగలుచున్ • దాపాతిరేకంబునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక • నేమియొనర్పుదు సుంతవిద్యయేన్
మచ్చుకునేర్వనైతిని స • మస్తమునర్థము ధారవోసితిన్
హెచ్చుగ ద్యూతశాలికిపు • డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చగఁదోఁచితిన్ దెరవు • మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును • జౌర్యముసేయఁగలేఁడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేఁడిఁక స • మీరసఖుండును గాల్పలేఁడునే
మదమున నట్టివిద్యకు న • మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాఁట ని
య్యదనున దిక్కువండిచట • నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని • త్యం బుమన్ను
లందునేయియుఁ బెరుగును • నన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు • నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల • నొల్లనైతి. 446

క. అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి • యరయుచునుండన్
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి • యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని • తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం•దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ • క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న•నశనుఁడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల • నెంతయుఁ బ్రాఁకన్. 449
బాఁపండారసి దఱిసి ప,సాపడఁగా నెంచె నాప్ర•సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివునిఁ బూజించి వీరు ని•శీథమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్య•మనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని • నవల నార,గింతునని యెంతయేనియు•సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వ•సించి వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ ♦ జింతాచ్యుతుఁడై.

గీ. సముచితార్చన మిబ్భంగి•సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి•పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి♦సగముదాఁట, క్షణము కనుమూసికునికిరి♦జనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుఁడెంతయేనియు ♦ నార్తుఁడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ • యాఱుచుండుటఁగాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి ర♦యంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ • జక్కఁజేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సౌరభములాని యావలఁ•జని యథేచ్ఛ, నారగించుదునని బాఁప•డాసనొంది
దాఁటుచుండఁగఁ గాలి వే♦ల్దాఁకెనొకని, కాతఁడంత నె తెలివొంది•యదరుఁగదిరి,

క. ద్రుచ్చదె! ద్రుచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగ నతఁడఱచుచుండ♦నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంత నె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్ర ♦ వరులుగడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిఁబక్వాన్నపాత్రంబుఁ ♦ బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు • నగ్రకులునిఁ
గదిసి బాణంబు వేసి య ♦ క్కసునఁజంపి
రకట! దినకుండెసుంతయే • నన్నమతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూతలెంతయును • గౌతుక మొప్పఁగ దన్నిమీషులై
శూలము లుగ్రపాశములు • సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంత నే
కాలహరాను జీవులును • గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్వులన్
దోలఁగ వారలక్కజము • దోఁపఁగ నిట్లనియడ్డగింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసిపీఁడెపు డస • ద్గోష్ఠింబ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గ్రుళ్ళజేసె మడియుక్ • స్నానంబుసంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ • కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుందగఁజేర్తురిప్డె శివని • ర్మాల్యంబిటన్ ద్రుచ్చెలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతిభుజింప నెంచు • నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టఁదగని • యఘులండ్రు బుధుల్.

గీ. చెప్పఁ డెంతేని యిఁక వీఁడు • చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే•మైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైకవిదురులీర, లున్న తాత్మకులిం దేమి•యుడుకుమాకు.

క. అనినంతనె శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతుల•కందునొకో శ
ర్వాని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, విని చెద మిఁక వాని కందు •వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ • జిన్నెచుఁ గన్పట్ట న
ద్దవలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వ•ర్త్యాకారముల్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్గఁగఁ జేసె జూచెను మహా•దేవార్చఁ బన్నిందెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం•త్రంబుల్ జడుండై ననుక్. 462

ఆ. కలదె యింతికన్న • ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! • కదలుఁ డింక
నిపుడె వీనిఁ జేర్తు•మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబు లేదు • సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివు నంత•సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియై•యుద్భవించు
నంత దిరుగ మహాభక్తి•నంది శివుని, గొలిచి శంకరు నెయ్యంబు•గూర్మిఁ జెందు.

క. అని వారలు వేగమె వా, నిని శివలోకంబుఁ జేర్చి • నీలగళుఁ డెం
తనుఁ జిచి రాతండందు శి, వను శివునిన్ గొలుచుచుండి• పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమినీపురంబుఁ జెంది సమవర్తిం జేరి యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే యని యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసితత్రిపుండ్రముల్ • ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి•చేవకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస లు•రుతఁ దాల్చి నిష్ఠమైఁ, బరగుచునున్నట్టి • భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప•పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా•స్వచ్చరితు
లభవమూర్తినిఁబర•మాస్వాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్నపు•ణ్యాగ్రగణ్యు

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా • టేని జీవ,నార్థమై కాని మఱియొక • యన్యమైన
హేతువునఁగానిమిషతోడ•నేనిశివునిఁగొలుచువారెల్ల బూజ్యులు•దెలియుఁడీరు

—* గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుఁడై పుట్టుట *—

వ. అట్టివారినిఁజూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందే మఱకుండుఁడని స్వగణంబుల కానతిచ్చెనంగనిఁక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞ దత్తుడు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముఁడను రాజవర్యు

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యావాస
నావశంబున బాల్యంబునుండియే శివభక్తిఁ జెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుఁ
గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

క. గ్రామాధికారులనునా, భూమీశుఁడు పిల్వనంపి • పురహరువిలస
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టఁజేయ • నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

మ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలలయం•దింపొప్ప దీపంపు టు
త్సవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ • ఖండాసి ఖండింతు బం
ధువులేనిన్ మఱి నెయ్యులేనియును నిం•దున్జూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుఁ జాటుఁడిఁక మ•ద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివు నెదుర దీప•కాండంబుల లె
క్కొనరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచు•చుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివుదేవళములలో • నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగఁ•దీర్చఁజేసి
బహువిధములగు భోగము•ల్పడసి కొంత
కాలమున కల్ల పార్థివ • కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికీశ్వరుఁడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁ•డై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ,డల కాలగళాల యాశ్ర•యపు సుకృతమునన్. 473

—* గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికాఁడగుట *—

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మ•త్స్వాంతజాతుఁ
డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుం•డయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుఁడై పుణ్య•వైభవుండు
వైశ్రవణుఁడేలె లంకయన్ • బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స • మాహ్వయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్ప్రకాశికను • నింపునఁజేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి ♦ శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కిసం
తతములరంగఁ గూరిచిని ♦ తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి ♦ వేకదీప
మధికతరభక్తి సుస్నేహ ♦ మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ ♦ నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ ♦ గాంచకలరె. 476

క. ఎమ్ములుచర్మమ్మవశి, ష్టమ్మగునట్లొడలుగడుఁగృ ♦ శతఁగొనబహు వ
ర్షమ్ములు సలిపెఁదపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య ♦ లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ ♦ జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుతమిఁ ♦ బేరిమి విశ్వవిభుండు గౌరితో
బిరబిరఁ జేరి కోర్కెను మ ♦ భీష్టములిచ్చెద నన్ననాతఁడున్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి ♦ శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ. కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి ♦ క్రన్నఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణాసిధాన! ననుఁ ♦ గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు ♦ గోరను గోరెద నీపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ ♦ దార్కొనఁజేయుము వేగ మ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దా♦నత్తాపసగ్రామణీం
ద్రునకడ్డేయనిమేషదృష్టి యిడ సం♦తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ ♦ కళ్యాణసంధాయినిన్
ఘనకారుణ్యానిధిన్ మహేశ్వరిని యో♦గశ్రీధురిణాకృతిన్. 480

చ. శివుని బుజంబుసోఁకఁ గడుఁ ♦ జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వవు సిరినొప్పియున్న జగ♦దంబికనున్గని యాపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి ♦ శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొండెనొకో? ♦ యబ్జసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్. 481

క. ఔరా? యందంపు బసం,దౌరా ? శ్రీవిలసనాయ♦తాభ్యుదయంబుల్
ఔరా? ప్రేమాతియం, బౌరా! సౌభాగ్యగరిమ♦లరయన్ దరమే. 482

క. నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు ♦ నెట్టుచేసెనొ సం
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుఁడని యనసూయ ♦ పొదలఁగఁగనుడున్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన యప్పుడ తత్పరిపాకరూప♦మున నాతనిదా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక సుడియునొకో యెందుఁ♦గూడని చెయ్వుల్.

వ. అంత.

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖి♦లాంబుజజాండకరండశిల్పయా
నా రమణీమతల్లి తన ♦ యాత్మవిభున్గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁ♦ గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు ♦ నెట్టననన్న మహేశుఁడాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయు దేవి! సుతు ♦ చాపలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కులన ♦ యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె ♦ నిచ్చలు సాఁకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద ♦ యన్గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని ♦ కనికరముగడున్
దనుకఁగమహేశుఁడిత్తెఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు ♦గొప్పదలిర్పన్

సీ. గుహ్యకులకునుజ ♦ క్కులకునుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే ♦ లికవుగమ్మ
అక్షయతన్దన ♦ రారుచుండెడు నవ, నిధులకుసతతంబు ♦నేతవగుము
నీవీటియెలతోఁట ♦ నిచ్చలునేనుందు, నెడపకనా చెల్మి ♦ నెప్డుఁబడయు
మరసిధనంబుల ♦ నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత ♦ హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా♦ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపెనీతల్లి ♦ యాదరించు
నని యటుల సల్పిఁజేసి తా ♦ నపుడుప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుముకుమార! నీకుఁగడు ♦ విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నిఁకఁ ♦ జెడ్డతనంబున నీవునాడు చె
ల్వొనుగని యోరసంపడుటఁ ♦ బూన్కికుబేరుఁడనన్ సమాహ్వయం
బును ధరియింతువెప్డు శుభ♦ముల్వెనుపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమౌళి దేవితో నంతర్ధానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ డఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవేశించె ననంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిథ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱ నభీష్టవరదానంబుల సంతుష్టులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నిఁక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁ జేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యామెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వారేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణినిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తీ ♦ యచ్ఛపుణ్యాఢ్యమూర్తీ!
విగళిత భవచర్యా ♦ వీరభద్రేశ భార్యా! 491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా
ర్చా విలసిత సుప్రసాద • జాతోద్భటవం
శ్యా! వీరభద్ర దేశిక
పావనసుయశోభిరామ • భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—•నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట•—

ఉ. నారదుఁ డప్డు సంతసము • నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె • దక్షున కెట్లుజనించె శక్తి య
న్నీరజలోచనన్ దమిని • నెక్కొని రుద్రుఁడెటుల్వరించె న
ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొని వి • ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్ 2

గీ. అంబయేటికి మరల దే • హాంతరంబు, నొంద వలసెనొ యది యర • విందగర్భ,
సర్వమును నాకెఱింగింపు • సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు • నేనెఱుంగ 3

క. అని యడుగుడు రాజీవజుఁ, డనురాగముఁదోఁప నిట్టు • లనియెను మౌనీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరఁగఁ బరమశివుని • మహితచరిత్రన్ 4

ఉ. మున్నుమరీచి ముఖ్యులగు • పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞరేఖయగు • బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగుకన్న యొక్కతెవ • శీకృతతాపసచిత్త వాల్చెనా
యన్నులమిన్నఁగాంచి ముదఁ • మందఁగ, జాలని వారలుందురే? 5

ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయ • యారిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున • గాని గనుంగొన రెవ్వరెప్డు చొ
క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు • కాంతులఁ బంతము మీఱి మీఱు చె
ల్వమ్మగుమేనిసోరు మురి • పంపువిలాసరసప్రసారముల్ 6

—* సంధ్యనుచూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నాసుతులుఁ ♦ దప్పక ఱెప్పలువాల్చ కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ ♦ బుష్పశరుండట దోఁచి మమ్ము నెం
తేనియు మోహవాగురలఁ ♦ దీరిచి త్రోయుడుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయ ♦ మేము దలంచుచు నుంటి మార్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిఁగాని ♦ యక్కట! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిఁది ♦ మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు ♦ పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ ♦ యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును ♦ జూడక ధర్మవుఁ జూఱఁబుచ్చి నేఁ
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచి స
న్నుతమతి ధర్ముఁడన్ నిజ ♦ తనూజుఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును ♦ ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ దలించె నాత్మలోన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్ముఁడక్కు ♦ తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె ♦ నేవముదోఁపన్ 10

ఉ, అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప ♦ లాత్ముఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు ♦ బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన ♦ కాత్మసహోదరిఁ గూడ నెంచినా
రెద్దెస నేని యిట్టికత ♦ లెప్డువినంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తలి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెప్డు ♦ క్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుందు రెందుఁ ♦ గృతమతు లరరే

ఉ. ఎక్కడకేగె వేదములిఁ ♦ కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూఁతుఁ గూడుటది ♦ మంచిదె? కాంచువిరించి యన్నవే
చక్కఁగ మల్లి సిగ్గుఁగొని ♦ చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
నుక్కకుఁ జెమ్మట ల్పొడమ ♦ నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

—* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట *—

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువారలు వదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హిషదులనువారును పితృగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుకరేక వితమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ • నీరజనేత్రుల్
మేటియశోపుల్ సంసరణము, దాటినవా రధికపుణ్య • తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ. మత్సుతుండైన దక్షుధ•ర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి • చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు • కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క • కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు • చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గుమ్మరింపుచు, సన్నుతయై యున్న రతిగ • సాటిరి యనుకుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరిచిప్రముఖులగు నాల్గురుదక్కఁదక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీసులును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇప్పగిఁ ఘులంద అగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్ముని ననుగ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును లజ్జాక్రాంతుండనై యట్టి మోహజనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్ల•నుచితమైన మోహవహ్నిఁ బడఁద్రోచి • మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహే•శుఁడు హసించె. నీవు సురిఁగెద వాశివు•నేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి • వేగముగ విరిం
చినిఁ గని యేమిది దేవర!, నను శపియించితి వకార•ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ. ననుఁబుట్టించినయప్డు మజ్జనకుఁడా • నారాయణుం డీవునున్
ననుఁ ద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సం • ధానింపుమంచున్ బురా
తనులౌ మువ్వురుమూర్తు లీరలు మొదల్ • తథ్యంబు సర్వామరుల్
మునులున్ దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు స•మ్మోహార్హులం చాడరే. 20

క. అదియెఱిఁగి నేను నిత్తతి, నాదవించితి మీకు విశ్రుతి ♦ నున్నతమతిఁ జ
ప్పిదమేమిట నాయది నను, నదమద మొనరింపనిట్లు ♦ శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన ద్రుహిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు ♦ ననుజవయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితవుఁగృతి వి♦చారము వలదే.

చ. గొనకొని యాంగ్రడక్షు మగల♦కున్ దమి గూరువఁగా నినున్ నియో
జన మొనరించినామని య♦సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
నకువాకొ! యైననున్ గినుక ♦ యంతర మొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున ♦ నెప్పుడొ యట్లొనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల ♦ నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు ♦ పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పినేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ ♦ జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు ♦ నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్మథుండును రతిఁ గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును
రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

సీ. కొమ్మకన్బొమ్మల ♦ కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది ♦ విఱిచెఁ బెదవి
సుందరక్రీఁగంటి ♦ చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లె♦క్కగొనకుండె
నిండుచందురు మించు♦ నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి♦సలుపఁదడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱు♦తరుణి చన్గవఁ గాంచి, తమ్ములపై సనా♦దరము నూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న న♦భ్యాభమ చన్నుఁ, గనపయిని వ్రేలుముత్యాల♦కంఠహార
మరసి తననారి కిస్సార♦మనుచు రోసె, భువనమోహనుఁడై నయా♦పుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కని వారలందుఁ గడుఁ ♦ జక్కని వాఁడగు కమ్మవిల్తొరన్
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు ♦ సంతస మొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడు వేడ్కఁ గన్గొనుచు ♦ సింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్పుచుండె ర♦మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్వమై. 27

క. సౌదామినీ వలాహకు, లాదివిమత్పడవి నెట్టు ♦ లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతొ ♦ పొగడఁగ జగముల్.

గీ. ఏనును మదాత్మజులును మ♦హేశ్వరుండు
నచ్చోటును విడి చనినంత ♦ నద్దియెల్ల

సరసి సాయంపుసంధ్య యి ♦ ట్లని మనమునఁ
జింతయొనరించె నెంతయుఁ ♦ జిన్నవోయి. 29

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ ♦ నంతరకాలమునందె యెక్కడో
చక్కఁదనంపు నాయొడలి ♦ చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలున్
మిక్కుటమైన మోహమున ♦ మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గవయఁ ♦ జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై. 30

ఉ. నేనును గామవిద్ధనయి ♦ నిందితబుద్ధిఁ బథంబుఁ దప్పి యె
వ్వానిజహావభావలలి ♦ తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలస ♦ మాగమకేళికి నీయకొంటి నెం
తేనియు నట్టిచెడ్డతల ♦ పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్. 31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర ♦ హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ ♦ డే పఱశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి ♦ యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునిఁకన్ మహాతపము ♦ విచ్చిచనంగ ♦ మహాఘపుంజముల్. 32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ ♦ జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పఁ దీనిఁ దగ ♦ వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత ♦ మూడిసురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁగానుమద్ది యిఁక ♦ బాలురికొందని యట్లొనర్చెదన్. 33

క. అనివేగఁ జంద్రభాగా, ఘునియొప్పెడు చంద్రభాగ ♦ దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁగాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతుఁరు తాపసవ్రతముఁ ♦ గోరియొనర్పఁగ నున్నదామె య
చ్చోఁత యెఱింగి యేనును వ ♦ శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతఱి చంద్ర భాగగిరి ♦ నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి ♦ యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మఁకన్. 35

చ. ఎఱుఁగదు చిన్నబాలమన • మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది • గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు • దీర్పఁగఁబూనెను గాననీవు స
త్వరమటఁ జేరి యాయమకు • భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్. 36

క. నీవీవేసముతోఁడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాఱి • పోవలెనదియి
ట్లీవరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి•పఱచు దవులకున్. 37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ • శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని ముంగలఁ దపసొనర్పఁ • బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ • దేజరిల్లె
లోహితహ్రద మంభోజ•నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ • గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ• బొదలినట్లు. 39

గీ. గొదకొనుచుఁ జంద్రభాగ యక్కొండ యవర
భాగమును భేదమొనరించి • వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ • దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె • కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ • జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండో చెప్పు మిఁకఁ • జందురుఁ గుందఁగఁజేయుసీ మొగం
బున నెదియో విచారము దవుల్కొని యున్నటు గానుపించెడున్. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మహాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్ఞాతవేదుని • లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన • బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని నప్పడఁతిఁ గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మ్రొక్కి యిట్లనె మహాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘనంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివరాగ్రముఁ జేరితి సంధ్యయంద్రు న
న్నాదిమమూర్తియౌ నలువ • కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా! 43

క. ఎఱుఁగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుఁగను తాపస విధాన • మెఱుఁగ నొకింతేఁ
మఱుఁగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు • ముపదేశమిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు • డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి • వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్ప తేజము, పరమంబగు గొప్పతపము • పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు • దిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలువుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని "ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం"
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మౌనమునఁ దీర్థమాడుము • మౌనమున నె
చేయుము శివార్చనను నెప్డు • చిగురుఁ బోఁడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద • పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియౌ • సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు మదిలోమ • హేశు నిల్పి
కొలువు సందియమొందక • ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం • ధ్యాలతాంగి
కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్ధి • నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు • కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపె • నంచితతపమున్. 50

—* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండు వేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత • మూర్ధేందు ధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుఁడై పొడసూప నంత • సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁ బ్రసన్నవదను • భర్గునిఁ గనుఁగొని, భయము భక్తిఁ గదురఁ • బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక • దీనయై కనులను, మొగిచి నిలువఁ జూచి • నగశయనుఁడు

క. దివ్యజ్ఞానంబును నీఁక, దివ్యవిలోచనములీయఁ • దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరుని గడు నుతించెఁ బ్రణతయై. 53

క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక • నెఱుఁగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడు వాని • నే సేవింతున్. 54

క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య • మవికారమ్మున్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ•మగు శివుఁ గొలుతున్. 55

క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్ని•యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు • నహరహము రహిన్. 56

ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషు•లెవ్వానిపనికినై, బయలువెడలి రెంతొ•ప్రౌఢిదనర
నట్టి శంకరునకు • నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు • వాసిమీఱ. 57

క. కమలజరూపంబున స, ర్గము హరిరూపమునఁ బెంపు•ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ•రము భక్తిమెయిన్.

క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు • నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవు దేవా, నీవే సద్వస్తువవు ద • నిందితవిభవా! 59

క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ • జెలఁగుజగములీ
యవియెవనివలన వెలువడు, నవాఙ్మనసగమ్యు నామ • హాత్ముఁ గొలిచెదన్.

క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక • కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయుఁ బూతపూతు•సన్నుతుఁ గొలుతున్.

ఆ. నిర్గుణుండవైన • నీగుణవైభవ, మాడుదాననేమి • యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు•పేంద్రుఁడేనెవ్వాని, రూపమారయుటకు•నోపరెపుడు. 62

క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! • మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిఁక, దిక్కై ననుఁ బ్రోవుమయ్య • దీనశరణ్యా.

గీ. ఇట్లునుతి చేసినట్టియా•యిందువదన, పలుకులాలించిభక్తవ•త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూ•రీతినలరు, పొలఁతినెమ్మొముఁ గన్గొని•పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితినమ్మ నీదుతప • మున్ గని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు • నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మవశ్యము నీదగుకోర్కె లెవ్వియో
వరుసగఁ దెల్పు మన్నియును • వైళమొసంగెదఁ బైదలీ! యికన్. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతుష్టయై యచ్చేడియజగ
త్ప్రభునకుఁ బౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె

చ. వరమును జెందఁగాఁ దగిన • వాసికి నేఁదగి యున్నఁ బూర్వపుర్
దురితముఁ బాసి శుద్ధనయి • తోఁచిననాతపమీవు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ • బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు • దోల్తవరంబిది దేవపూజితా! 67

వ. మఱియును

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ • నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియ • హర్నిశలున్ రహియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడున్ ననున్‌గడుఁ బ్రి • యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి • నీక్షయొనర్చినఁ గ్లీబుఁడౌ ధరన్ 68

వ. ఇమ్మూఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు
నిట్లనియె. 69

క. కొమ్మ! యిఁకనేమి మదిని సం • కోచపడకు,
పాపమంతయునున్ "బటా • పంచల"య్యో
గడిఁదితపసిట్లుచేయుట • గల్గుటనమ్మ
దీయమానసరుష యది • దీక్షపోయె 70

వ. ఇఁకను

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ • బొసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యౌవన • వార్ధకములు
నాల్గుదశ లందుయౌవన • ప్రభవమందు
బొడమకామంబు ధృఢమిది • పూవుఁబోఁడి. 71

క. లోకోత్తరసతివై కను, వేఁకన్ దనరెదవు నీగు • విభుఁడును సుతప
శ్రీకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి • నిరుపముఁడౌనరుర్. 72

గీ. వేళాకఁడు నిన్నుఁగామేచ్ఛ • వీక్షచేసె
నేని యప్పుడె పేడియై • యేవమొందు

కోరినట్టి వరంబులఁ గొఱఁత లేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱఁ బూర్ణేందువదన! 73

వ. మఱియు నిఁక నీ తలంపెఱింగియుండుటఁ జేసియిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం తకుమున్నె దేహంబగ్నియందు హుతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ గిరి ప్రాంతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమునులతోఁ గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ వచ్చటికేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ బతిగాదగువాని మనమందుదలంచి యగ్ని ప్రవేశంబుసేయు మంతమీఁదనా ప్రసాదంబున నమ్మేధాతిథికిఁ గూతురవై జన్మించి యందే తపంబుచేసియభీష్ట వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు నట్లు వేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ మునిని నాథునిఁగాఁ దలఁచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బొడకట్టక మేధాతిథి యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజిహ్వుండునుఁ బురోడాశ మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్ప రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు నుపస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బితృప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల యించె నిఁకఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్యదేహంబు నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సంధ్య రెండవ జన్మము - అరుంధతి యని నామకరణము *—

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియుఁబోలి పొడసూపిన నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁ జటులతపముఁ, జేయుచుండుడు శివకృపఁ జేడెనపుడు బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల వాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశిష్ఠునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుండు నుపేంద్రుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గరంబు మురియఁగన్,

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధార • నపుడు వెడలె, శిప్రమున్నగు నదు లేడు • శివజలములు
సతుల తలమానికం బరుం • ధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయు నలరె సం • తోసముసను.

క. వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు • శక్తి మున్నగుపుత్రుల్
వీరల సచ్చరితము నె, వ్వారలు చదివినను వినినఁ • బడయుదురు సిరుల్ 78

—• శివునకు మోహంబుఁగూర్పుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట •—

చ. నలువ యొకానొకప్డు తన • నందనులందఱఁ జూచిపల్కెన
య్యలికవిలోచనుండు భవుఁ • డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియుత్తలపు • రాపును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగె • నాత్మఁగలంచెడు సద్దిపుత్రకుల్ 79

ఉ. ఎట్టులనైనఁ గాముఁడది • యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
ట్టులు నాతఁడున్ వికృతి • నంది యలందురె నేని యుల్లమి
క్కట్టును బాయు నంతదను • కన్నను బాయదు గొందలంబిఁకన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట • కున్ జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగున్ 80

మ. అని దక్షాదిము లొకుమారులకు నా • త్మావస్థలఁ జెప్పియం
త నెనాళ్ళికశరున్ దలంప నతఁడున్ • దారాసహాయుండుగా
దనుఁజేరన్గని ధాతయప్టతనితో • ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెన యాధస్వి యొకండునున్ గలఁడొకో • యీ రేడులోకంబులన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యపై మరులు • నెకొ్కనఁ జేయుట నేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానిపయిఁ • బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁజెంది యుండఱని • సీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వె నే
నావిధి జన్న మొందియెటు • లాత్మభరింతు సహింతు నైచ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదుపువ్వుశ, రమ్ములఁ గారింపఁజేసి • రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసి తొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి • నందింపుతమిన్.

క. అందనుకఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము • గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవును, దిందేఁకునఁజేసి నెతను • దీర్పుము మాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! "పితృసమో • జ్యేష్ఠ" యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును • విందువెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి • నన్నుఁ దేఱ్పు
టెంతయును నీకువిధియగు • నింతయేల. 85

క. అనుడు హరినందనుఁడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి • ధాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, ఘనునైన యొకండువిను వి•భూ! పేర్మి మెయిన్. 86

క. నాశస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి • నెసఁగింతుఁ దమిన్
జోకగుపొలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతువిశ్వ • విభునకుఁ బాళిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁడప్పు చిం • తాకులాత్ముఁ
డై కటా! యెవ్వతెనుఁ బంపి • యభవుఁ గరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో • జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు • డపుడు పొడమె. 88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్కనిభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు • జాక్షుఁడు కాను
ప్రీతికరుఁడు మోహనుఁడై, చేతస్సంతోషమొదవఁ • జేయుదు సంతన్. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ బ్రమాకులెల్లఁ • గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునకు రహిని గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ • బంచశరునితో

ఉ. అగ్గికిఁ గాడ్పు నోలెవిను • మంబుజబాణ! వసంతుఁ డీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి • నీకు సహాయము సేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల • దన్నువ తెమ్మెర మాటలేటికిన్
నెగ్గుదు విష్ణువేచనుము • నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్ 91

వ. ఇంకను

గీ. సన్ను వెన్నాడి యీరతి • నెగడుచుండుఁ
గాన మీదంపతుల రహిఁ • గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నొకనాతి • మరఁగఁ దలఁచు
నప్పుడేను సృజింతు న • వ్వ్యయగుసతిని 92

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 93

గీ. పూవుటంపరజోదు శం • భునకుఁ గట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ • గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగదురఁ • బుష్పింపఁ జేసి, జుమ్ముజుమ్మను తేంట్లగా • నమ్ముఁ గూర్చి

క. క్రొమ్మావుల నిమ్మలఁ జె, ల్వమ్ముగఁ జిగిరింపఁ జేసి ♦ లలితదళాగ్రా
స్యమ్మునఁ గోయిలగమి నొ, క్కమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁ ♦ గూరిచె రహిమై 95

క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలు పానకములఁ దనర్చు ♦ విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁ జేసె రామ ♦ చిల్కలపిండున్. 96

గీ. పారిజాతపువిరులఁ గ ♦ ల్వలవనంబు, లోనఁ బొగడలపైఁ దావు ♦ లాని యాని
యల్లనల్లనఁ జనుదెంచు ♦ పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి ♦ కమున కనిపె.

క. తానును రతియు నతుల కే, ళీనిరుపమహావభావ ♦ లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువఁగ, నానావిధ విభ్రమము లొ ♦ నర్చుచునుండెన్. 98

గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి ♦ యఖిలజంతు, జాలమాది మారుక్రొవ్వాడి ♦ కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయి జో ♦ డులను వెదకి, కాంతలెంతయుఁ గూర్ములు ♦ గొనలుసాఁగ

క. హరుఁ డించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె ♦ గరునను దనరన్
హరువుగ నుండుటఁ గని వెఱ, మరుఁ డాత్మ బలములతోడ ♦ మరలి దయితతోన్

— మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేనఁట —

గీ. సత్వరముగా విరించను ♦ సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె ♦ నాగిరీశు
గరఁగఁ జేయుట దేవ! నా ♦ తరముగాదు, సిగ్గునేటికిఁ గాదె నా ♦ చేయిద మందు

ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును ♦ నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గున
ద్దేవులయట్లు గాఁదలఁచి ♦ దీనఁ గడంగితి వమ్ముఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్గునెడ ♦ నెట్టులొ గండము దాఁటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను ♦ బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102

క. నావలలకగ్గమగు నొకొ!, దేవాధీశానుఁ డాది ♦ దేవుండభవుం
డో వనజోద్భవ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు ♦ నిక్కమరయుమా! 103

క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము ♦ నన్ నుదువుమరున్
దండిగఁ గని యరవిందభ, వుండుస్మరని మదిఁ గడిఁది ♦ పొగలుచు వేగన్ 104

గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి ♦ కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి ♦ విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల ♦ కెఱఁగి నిలువ, నలువయాకృతిఁ గని మదిఁ ♦ గలఁగి హరియు

— బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకేగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట —

ఉ. ఉత్తలపాటు మీఱఁగడు • నూర్చుచు వచ్చితివేమి ధాత! నీ
కిత్తఱి యేమి లోటొదవె • నేర్పునఁ జెప్పుమటన్న నాతఁడున్
దత్తఱమొప్పఁ బల్కె నొక • నాఁడల సంధ్యను బుత్రులే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడి • శర్వుఁడు చూసి హసించె నంతయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ • మాతని కిట్టులె యొక్కచెల్వపై
దెప్పరమైన మోహమును • దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లునం
చప్పువువింటి జోదును ర • యమ్మున [illegible] నంతయున్
గొప్పగ యత్నమున్ సలిపి • కుందుచు వచ్చెను లబ్ధిలేక [illegible] 107

ఉ. [illegible] • [illegible] చెల్లునే?
[illegible] • [illegible] నా సరియుఁ [illegible]
[illegible] • [illegible]
[illegible] 108

— [illegible] —

చ. అన నల [illegible]
వనజుని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁ గాఁగ నొంది యి
ట్లనిశము గుట్టుచుంటివిఁక • నాముదిఁబ్రాయము నీకు ప్రార్థనన్
దనయుఁడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ. ఎవ్వని నారయంగ మన • మివ్విధమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ళ్ళివ్వసుధన్ వియత్తలము • నెంతయు మీఱుచుఁ ద్రోపుచున్ దుదిన్
గ్రొవ్వఱ నవ్వు బాట్ల కెదఁ • గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది సహింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని • మానసమం దసమానవైభవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని • నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమమునీంద్రవందితుని • భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువము నొంది యిట్లురక • కాఱులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధీ! 111

ఉ. ఎంతటివాఁడవీవు హరుఁ డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా సలిపె • నిద్దఱినిన్ సృజియించి యీశ్వరుం

డెంతయు నీవు బాలిశత • నద్ది యెఱుంగక మోఱకుండవై
పంతము నొంది యిట్లు • పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమీ తెఱఁగు • మంచిది కాదిక లోకనాథునిన్
బూనిసతీసహాయుఁగ • బొందుగఁ బూడఁ దలంచితేని యెం
తేని జపంబు సేయుమను • మీశ్వరశక్తిని గోరి దక్షుఁ [illegible]
మానక యాజగన్మయి తప • మారితియె జనయించు [illegible] సికిన్ 113

ఉ. [illegible]యము యోగసిద్ధ పర • మాత్మవి [illegible] శంభుశక్తి [illegible]
నాయుభవున్ మహేశ్వరుని • సద్దిమెయిన్ [illegible]
[illegible] [illegible] • [illegible] [illegible]
[illegible] • [illegible] 1'4

చ. [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
ఘనతప మొంది [illegible] • [illegible] భక్తి [illegible] 115

గీ. భక్త[illegible] • నీకుఁ బొడము
నా[illegible] • [illegible] రాణమూటి. 116

—• [illegible] •—

క. అని యిట్లుపదే[illegible] • [illegible]
[illegible] సభ[illegible] • [illegible] నిష్ఠన్ 117

గీ. పవన[illegible]యె మూఁడువే • ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరి[illegible] • [illegible]
మెఱయ సాక్షాత్కరించె శం • కరపురంధ్రి
దక్షుఁడుసుఁ గనుముదిమునన్ • దనిసిచూచె. 118

—* శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

సీ. సింగంబు నెక్కి పా • సిన్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా • త్రంబుదాని
నందమౌ నగుమోము • నలరారుదాని ర, క్తాక్షలోచనయుగం • బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి • ధరకరంబులదాని, నిడివైన మేల్గవ్వ • నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు • లొప్పఁగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ • మర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా ♦ ష్టాంగమెఱఁగి
మ్రొక్కి భయభక్తు లమరు మే ♦ ల్పొక్కఁదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె ♦ నెంతయేని
నమ్రుఁడై దోయిలిని వద ♦ నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావి♦శాలా! నా కి
మ్మగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగ♦ణా!జోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! ♦ కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, గరుణింపుము నాదిమూర్తి! ♦ కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప ♦ నీశ్వరియుఁ ద
దీయమా నీప్సితంబును ♦ దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం ♦ బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి ♦ యెద్దియేని 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హమగు ♦ వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్త్రుఁడయి ♦ వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ దీర్చుచునుండెను; నీవ దేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక ♦ భర్గుఁడు లాఁతిసతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్త్రివయి ♦ భూరితపోమయి! తాప మొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని ♦ బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిర్జరుల ♦ బాధ లడంగ సురుంగఁ బాపుమలన్
నెట్టుమపూర్వలీలలను ♦ నేరిమిఁ గూరుపుమంబరో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లనసగి మనమందు శశిక ♦ లాలంకారున్
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత ♦ యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁడెప్డు లాఁతిమగు, వన్ ♦ హర్షించి తానొందఁడా
రవికోటిప్రభు జన్మజన్మమున నే ♦ రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడాతండిఁక దాసినై దయితనై ♦ దైవాఱుదుర్గ బద్మసం
భవపుత్త్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై ♦ ప్రాదుర్భవింతున్ జుమీ. 126

క. కావింతుఁగడిఁది తపమును, సేవింతుఁ గిశోరచంద్ర శేఖరపదముల్
రావింతునీకుఁ గిరితి, నీవింతటి తపముసేయ నెనరుజనించెన్ 127

ఉ. ఐనను నొక్కబాసగల దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు!నా
పైన ననాదరంబెపుడు పాయక నీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ నిన్విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
ఱొనొక జన్మమొందఁగల నారయు మీ మదియందు రూఢిగన్

క. చనుమిఁకఁ దానక వేశ్మం, బునకు భవద్దేవి గర్భమునఁ బుట్టెదనం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు దీమముఁ జేరెన్. 129

—* దక్షుఁడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిథునసృష్టి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ. మానససృష్టి పెంపగుట మాని యెదో విధమొప్పనుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుఁడు విధాతకుఁదెల్ప నతండు మైథునం
బూనియొనర్ప వృద్ధియగు పొల్తిని వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క. అని యుపదేశింప నతం, డును వీరిణిఁ బెండ్లిఁగొని తనూజులఁ బదివే
లను హర్యశ్వాహ్వయులను, గని తపసొనరించి సృష్టిఁ గావింపుఁడనెన్. 131

ఉ. వారలు దక్షవాక్య పరిపాలన బద్ధమనస్కులై కడున్
గూరిమి గంగ సంద్రమునఁ గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తార తపంబు సల్పుచు సితాంతము సృష్టినొనర్ప నుండుదుర్
నారద! నీవు వారలను నచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూరిమిన్. 132

క. వైరాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారుమోక్షమర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీవజతనూజుఁ డరసియు నంతన్. 133

క. మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలిచి సబలాశ్వుల నెడు పుత్రసహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి యనిపెఁ దపస్కై. 134

గీ. చేరివారలు స్వర్ణదీ సింధుసంగ, మావనిని నట నారాయణాఖ్యసరసి
యందుజలమాడి తపముసేయంగనపుడు, నీవు వారికివిజ్ఞాన నియతిఁగఱప. 135

క. వారును దొలివారివలెనె, మాతృ జనక శాసనంబు • మెలఁగుచు వత్తోడక
బారమహంసవ్రతమునఁ, జేరి మాహాత్మ్య మాహాత్మ్య • శిఖరాగ్రంబున్. 136

గీ. దక్షుఁ డను గొన్న నాళ్ళకుఁ • దనయు లొల్లఁ
గలహభోజను బోధక • గ్గణము ముక్తి
జెందుటారసి వెఱ్ఱిఁ • జెందినది
పేరుటల్కతో శాపంబుఁ • బెట్టె మునికి. 137

ఉ. ఓరి దురాత్మ నా సుతుల • నొక్కనిసైనను వక్కనుండగా
నేరిమి చేరఁగ నెక్కి • నేర్పితి వౌర! యనేక వన్య
ద్వారలు నష్టులై యకట! పాపి సన్నిటఁ జాపలాత్మత
వీటిఁ డివోలె నెప్పుడును • నిప్పుడుగ నుండగ నీవికన్. 138

ఆ. అనఁగి మనఁగి యుండు • కాని పనులు తీర, చుట్టపక్కము నెను • సాగిదిలేక
క్రిందుమీఁదుఁ గనక • ప్రముఖ చరితి గా, గొనుసి గడిచ్చు • పుట్టుచుంట. 139

ఆ. ఇలబుణత్రయము • నెన్న దీర్పక, ప్రేమంబు చెడి • సన్న్యసించు
నట్టివానికెప్పుడమర వి • నాశనంబు, లాత్మపదమునొందక • శాంతిఁ జెందు 140

ఆ. ఎట్టులున్న నీకు • నేమిరా! పిలిచియుఁ, దల విడు మునుఁగనిన్నుఁ • గలహకారి!
కొడుకు లేసినిన్నుఁ • గోరిరా! మొఱకకై, యుడుగు కేటికోరి? • యూరివార్త

గీ. అనుచు నిను ముని శపియించి • యంతనాడు
తనయుఁ డాంద్రను సృష్టింపఁ • దలఁచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి • గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁ జేసి కశ్యప • ముఖులకిచ్చె. 142

వ. అవంతరంబు

చ. మును శివ, కూఁతురై తనకుఁ • బుట్టెదునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
వునఁ జతురానన నాత్మజుఁడు • పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్చి నాపెయు సమగ్రకళల్దనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును • మానిని వీరిణిఁ జేర్చెఁ దేహమున్ 43

ఉ. వీరిణియున్ బరాంబిక య • భీష్టతరోజముఁ దాల్చి రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్జరులు • చిన్మయి దక్షవధూదరంబునన్

జేరుట యంతనారసిభ • జ[illegible]చిరి ధ్యానశతమ్ములొప్ప న
వ్వాణి జగర్భజుండు [illegible] • [illegible]ప్రనో[illegible]దగన్. 144

[illegible] —

మ. శుభ[illegible]గ్రహలగ్న[illegible] • [illegible]
విభు చి[illegible]ప్రమోద[illegible]శ్వేక[illegible]సా
రభములో గుప్పుచుసంచె [illegible]ర్భ[illegible]బృందారకుల్
శుభ[illegible]యుతే. 145

గీ. అప్పుడు దక్షు[illegible]
రోయిలొల్గుచు [illegible]సమునను
బలికె [illegible] జగదంబ • పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు [illegible]! 146

ఆ. ఏ[illegible] • [illegible] సతి మొనర్చు
సట్టి[illegible] • [illegible]కొనలుసాగ

ఆ. ఏకె[illegible]క్రి • [illegible]యోగ లీలనొంది
యుల్లి సల్పు[illegible] • [illegible] • నాదిగొలుతు.148

ఆ. ఏను చేత[illegible] • [illegible]రయమువిూఱ
సలుప్రచుండె సట్టి • సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నేని • నారతంబు. 149

గీ. దక్షుఁడిట్టులస్తుతియింప • [illegible], దక్షుఁగనియుల్లుపల్కెను • దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల • నే జనించి, తిని గ్రహింపు దవోమయ •దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాల్మమాయా విశేషంబున జిఱుతి బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ బొంగిపొరలిరి. దక్షుండును గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబులును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు నామకరణంబుఁ జేసె. [illegible] వినోదంబులొక్క [illegible] నొనర్పఁబడియె నపుడు హరిబ్రహ్మదులు [illegible] పరమేశ్వరి సేవించి చనిరంత.

క. దక్షప్రజాపతికి సుత, మై క్షితి జన్మంబునొంది • నట్టికతమునన్
దాక్షాయణి యనునాహ్వయ, మక్షీణతపోనిధాన • మాపె ధరించెన్. 152

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమిముద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘృణిఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి • తనిసిరిమిగులన్. 153

క. సితపక్షశశికలాకృతి, నతిశయముగ దినముదినము • నరుదుగఁబొదలెన్
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి • యగుచు ముదమునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ • గూరిమినొందిమహేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యస•మానముదంబెసలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెద•వీక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసుస్వరం బమరఁ•బాడెవిపంచిక మీటుచున్ లలిన్. 155

—* సతీదేవి సందావ్రతము సేయుట *—

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు నభవుని సలవణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు శివునిఁబాయ సాపూపంబులనర్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందుహారునిసతిలయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియం దుషస్సున * కృసరాన్నంబున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఘపూర్ణిమయందు నదీతీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చి, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చి, చైత్రశుద్ధ చతుర్దశియందు రేఁ బగలుశివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి యందు ఉత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ చతుర్దశియం దుత్తరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి శ్రావణ శుద్ధాష్టమీ చతుర్దశులందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్సరంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

---

* టిప్పణి : కృసరాన్నము – పులగము.

ఉ. తామరసాక్షుఁడప్పగిది • దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకలాధరున్ దనమ • నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దామదమొప్ప నారసి హి • తమ్ముగ శంకరు పాలికేగి యా
సోమనిభాస్య దక్షసుత • చొప్పఖిలంబు వచించెఁ బ్రేముడిన్. 157

శా. నీకై జన్మియఁగట్టె నంట! సురధా • శ్లోకోబు లాదన్యనా
ళీకాక్షీ సతిఁ బోటికై యెదురఁగా • లేరంట! నంద వ్రతం
బా కన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా • నవ్యాజ [illegible] వంబునన్
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చుచుండెనట! యా • లోలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. [illegible]లసుమీ! హిమకర[illegible], ఫాలసుమీ! యో[illegible] • [illegible]
పాలసుమీ! [illegible] న్మాలసుమీ! నీ[illegible] • [illegible]సుమీ! 159

చ. చనుమిఁక [illegible] కన్యకని • శాంతము జేరి వరంబొసంగి నే
గన కరపీ[illegible] • గా గ్రహింపు [illegible] కరం
జనము[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible] 160

గీ. అని [illegible] • [illegible]
నప్పటి[illegible] • [illegible]
యున్న[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible] 161

క. సతియును [illegible], [illegible] • [illegible]
న్నతి[illegible], [illegible] • [illegible] 162

—• సతీదేవికి [illegible] •—

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుఁడు మంగ • [illegible]రుండై
యా [illegible]కముఖకపు, [illegible]జక దరిసెనము నొసఁగె • నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందము లైతనర్చు నిఖ • లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మూరుఁ గీరు నొక • ట్రేవకుమీ తెడు సొరువాని నొ
ప్పొందగు సుందరీమణుల • పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని • నాయరవిందజపౌత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినునుసిగ్గునన్ జరణ • కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కవే
గనె భయభక్తు లెంతయును • గ్రమ్మికొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు • కల్కిరొ! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికిఁ • దోఁచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియక • ట్టుల విభుండు
తనదుపల్కు వినన్గోరి • తన్నునడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి • తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది • సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతిని • దక్షుకయనుగన్
గరిరాజగమన సిగ్గును, మరలి దియనె దేవ! యిమ్ము • సురలనివరమున్. 167

చ. అనియడుగఁగన్ శివుండు మది • నారసియిట్లనె నాకు భార్యవై
యొనరుము సుందరీ! యనుచుఁ • నుక్తిని, దానిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ • మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వసనిజహావభావముల • వాసిదనర్పఁగఁ జేయు నెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై • తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన • భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ • దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా • యందుబాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తియౌ • శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి • శివదలిర్చ
నిండుచందురు వెనుకొని • నీటుమీఱి
యున్న ఘనరేఖవోలెనం • దొప్పియుండె 170

—• శివుఁడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట •—

అ. అంత దక్షపుత్రి • యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! • జనకునడిగి
నన్వివాహవిధిద • నర్పఁజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

క. అనియె నొకబాస చేసెద, వినుసతి! నావచనమండ ♦ విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మనవిద్దఱఁ బాపనోపు ♦ మానకయదియుణ్ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులో పయనంబుఁ జేసి ♦ యేఁగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దఱిసిచెప్పె ♦ శంకరుపరముల్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండు సరస్వతీ సహాయుంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతండట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు దెలిపిఁ తద్వివాహశబ్దంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమేతుండగు దక్షునిన్ జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున
ర్చ్చియు సమకూరమెచ్చియె వ ♦ రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగఁ జేకొనన్
గరము ముదంబుగూరెఁ ద్యటి ♦ కాలము జాగొనరింప కీవువే
గిరముగ సర్వయత్నములు ♦ నిల్పక చేసి యొనర్పు పెండిలిన్. 175

క. అనియుపదేశించిన సతిఁ, దనునొసగెన్ బ్రహ్మ ... ♦ దును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొనితేరన్ ... గదలె ♦ గోస్వాజకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు బ్రమొక్కి ♦ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై ♦ తనయనిచ్చు
నామతనయుండు దక్షుండ ♦ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ♦ వెడలు మటకు 177

క. అనిచెప్పుట శభవుండుమున, మునుజేకొని నారదు ముఖ్య ♦ ముఖ్యులు దలఁపవే
గ నెనతెంచు సేనవచ్చినఁ, జననాలెఁ బెండ్లాడ దక్షు ♦ సదనంబునకున్. 178

ఉ. నీవు మరీచి మున్నగుము ♦ నిప్రవరోత్తములన్ సదారులన్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ సఖిల ♦ సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి ♦ నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిన్
రావలెనన్న నాతఁడు గ ♦ రంబు ప్రమోదముఁ జెంది యట్టులన్. 179

ఆ. ప్రభునినుడుగుకన్న ♦ పైపెచ్చుగా నెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల ♦ వారువచ్చి
పెండ్లిపనుల నెల్లఁ ♦ బేర్మిమైనొనరించి, పయనమొఱుకసేయ ♦ భర్గుఁడపుడు. 180

క. అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిన్ గూరుచుండి ♦ లక్షల్ కోట్లా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ ♦ జేరరయమునన్.

—* సతీశివవివాహము *—

ఉ. దక్షుఁడు చేరవచ్చి ప్రమ • దంబుననందఱు గారవించి వి
శ్వాక్షున కమ్మహేశ్వరున • కర్థిమెయిన్ వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యయుక్తమగు • నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁబ
ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను • నార్యను దెచ్చి కరంబు ప్రీతితోన్. 182

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న • కాలమరసి
విధివిధానముగా విశ్వ • విభుని కొసఁగె
హరుసమును జెందె బాలేందు • ధరుఁడు దక్ష
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది • పురి సమిగుల. 183

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన • యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు • నలరి యలరు
వృష్టిఁ గూర్చిరి యచ్చర • వెలఁదు లాడి
పాడిరి సువాద్యములు మ్రో[illegible] • బలురక[illegible]ల. 184

వ. అంత శివుఁ డుమాసతితో విరి[illegible] [illegible]కాలకపు[illegible] సాన్ని[illegible] చని
యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధి[illegible] ప్రదక్షి
ణంబు నొనర్పఁజేయుచున్నంత [illegible]బు
నిరీక్షించి పంచశరపీడితుఁ[illegible] [illegible]ర కజ
పడి గా[illegible] [illegible]ను
[illegible], కాంక[illegible] [illegible] పుసుని
శివుని [illegible] బొనర్చి[illegible] [illegible] యందుఁ
బుష్కలావర్తకద్రోణసంవర్తకము లనెడు మేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివా
జ్ఞతో వినువీధిఁ జేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాం
ఘ్రులన్బడి క్షమను వేఁడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత
నళినజుం డవశేషంబును దీర్చుడునంత సతీశివులేకాసనంబునఁ గూరుచుండి
రపుడు, విష్ణ్వాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణ
మిల్లి యానందించిరంత నమ్మఱునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిఁగించి మహే
శ్వరుండు సతితో దేవగణంబులు గొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు
సముచిత గౌరవంబులొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి

నందీశ్వరుని హాజారంబు వాకిటనునిచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ
బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన
నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబులొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ
జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె. 185

—* సతీశివ విహారములు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత • మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరికీలనసేయరాని • పగిదిగనమరన్. 186

మ. వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ • వక్షంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు చే • ర్మిన్ డాసితానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్పు కమ్మలను వే • గన్ దీయువేవేయునే
మినుడీన్ జెప్పిననుక జెవిన్ దరిసియే • మేలొందఁజెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యుత్తర వస్త్రువులఁ జూచు • చందమరసి
వెనుదెసనుండాసి యాశ్లేష • మును బొనర్చు
చకితమై వ్యాకులమున వె • నుకకుఁజూడ
నలఁతినవ్వుసగి ముద్దాడు • నామెమోము. 188

తే. పసిఁడి తామరమొగ్గల • పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి • పంక మలఁది
తేఁటిబ్రావ్రాలిన చెలువంపు • తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీయని • చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువమ్ము ముత్యాలదండఁ • జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనిసట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు • నంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులనంకీలు • కడియములను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి • మెచ్చుగులుకఁ
దానెయమరించుఁ బలుమారు • తమిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చో • ళ్ళెము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిదిఁ జెల్వతోఁ గూడి • యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ • రంజితుఁడయి
ఇంతినెడఁ బాయకెంతయు • సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు • నుండెవారి. 192

వ. కొన్ని వందల వత్సరంబులమీఁద.

క. హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరాననటకు • సతితోఁ జని యం
దుర్గమైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పఁగ నుండెనంత • యేని ప్రియమునన్.

క. అందలి మ్రాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చి పూచె • నలదీర్ఘికలున్
బొందెఁ దమరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసెఁ • బుష్పశరాజ్ఞన్. 194

క. గందపు మ్రాకులపై నర, విందసుమ్మలపయినిఁ గుంద • బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందసమీరములు శివుల • మదులలరించెన్. 195

సీ. సంజకెంజాయలఁ • జానగు చందురుఁ, బురణించు పాలాశ • పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల • నందగునాగకే, సరమహీజాతప్ర • సవవితతులు
అలపవమానున • కామోదమిడి మేల్మి, భాసిలుచున్న ల • వంగలతిక
లమ్మరుబలముల • కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమావు • లందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల్ • గలక లేక, వికచకమలోత్కరంబుల • వెలసిచోటు
లను వెలుంగఁగఁజేయుచు • మునులమనము, లనుదలంపఁగఁ జేయుచుం • డెను విరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి • సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుందద్దయు నొడికమగు చెలువు సూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టిసుఖాఢ్యమైన సమ • యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల • గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఱి భోగముల • నెక్కొని యక్కననొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన భాళి విభుఁ • డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన • సమ్ముదమున, రమణియానన సౌరభ • గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్మికి • లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ • బొందెసతము.

క. పలుకులఁ జూపుల మేల్చె, య్యల హాస్యాలాపములను • నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాక్షాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు • కేళీరతుఁడై. 200

—* ప్రావృట్కాల వర్ణనము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహా
రంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి
విభున కిట్లనియె. 201

శా. ప్రాణేశా! కనుఁగొంటివే యడరునీ • ప్రావృడ్గతిన్ మేఘని
ర్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం•గత్తుంగశృంగాళి ప్రబ
ర్వాణాటోపముసోఁ జెలంగెను మహా•వర్షాంబుధారల్ జగ
త్ప్రాణంబుల్ చెలరేఁగె, బిట్టెసఁగె ని•ర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టఁడయ్యె దిన • రాజి విభావరులందు యామినీ
ధవుఁ డగుపట్టఁడయ్యెనిఁక • దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి • భాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు • లాఁగు చరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ • ష్టంబు లెగిరి
నృత్తమొనరించుచున్నట్లు • నెగడెఁ జదల
భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ • భీతిసేయు
చున్నవిట్టులనరయు సం • పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపతత్రులును శిఖుల్ • జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న • య్యెడగునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ • గానుపట్ట
నట్లు సల్పెడు నవ్వలా • హకము లేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి • యెంతయేని
పూన్కిఁగాకములు జకోర • ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ • ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలొకో • నిలువ గీము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ • విశ్వేశ్వర!యా
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుతెక్కలు గలట్టి•యుదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము • గ్రచ్చఱ యిమ్మెలఁ బాసి యెందుచో
టేవిధినైనఁ జేరుదము • హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనక
దావిని లోకనాయకుఁడు • దద్దహసించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱవొంద నేటికి హి • తంబగు వాసమొనర్తుఁ జక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు • మేఖలఁ దాఁటక క్రిందనుండు నభ్రౌ
ఘము లింక రౌప్యగిరి • యంఘ్రులయందె వసించు నానుప

ర్వాఘునివాసమైన కన • కాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట • నుండఁ బ్రియంబొ వచింపు మింపుగన్. 209

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగ • సీమంతినులు నెప్డు, వదలక నీకు సే • వలుపొనర్తు
రద్రిరాజపురంధ్రి • యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగా • వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ • భాసిలుమానస, సరసి మదికిఁగూర్చు • సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ • ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద • నోసరిల్లు

గీ. దివిజగంగావధూటిబల్ • తేజ మొసఁగఁ, దీరుతీరులనృత్తముల్ • దీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములిం • పెచ్చఁజేయు, బాయ నెంతువెకాంత ప్రా • లేయధరము

చ. ఎడపక యెల్లకాలమొక • ఠీవిధిఁ బూఁచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును, • నెల్లపుడబ్జకువాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘికలు, • మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుచుండు సత • తమ్ముఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్. 211

చ. ఇఁకను హిరణ్యశైలమున • నింపుమెయిన్ మఘవాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ • హర్షకరోత్తమరాజధానులన్
రకముగసల్పి యందులఁది • రంబుగఁ గాపురమున్నవారలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి • తా! యట కేగుదమా? ప్రియంబుగన్. 212

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను • నాదటఁ గాంచి ప్రియంబుసేయుఁ బ
ల్విందులు సేతురెంతయును • వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేవఁ జేతు రర • పూర్వవినోదములన్ బొనర్చురా
రిందుముఖీ! వచింపుమిఁక • నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 213

వ. అట్లుకాదేని.

ఆ. మనదు వెండికొండ • కనఘాత్మ! చేరఁగ, దలఁచె దేనిఁ జెప్పు • దరులు సాను
వులును గాంగకూల • ములును జెల్వగు నెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర • సందడించు.

తే. అనుడు దేవదేవి • యభవ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు • నుందమనుడు
వేగముగ శివుండు • వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపుశిఖర • మొందెనపుడు.

క. అందువనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ • మహిళామణులున్
గందువఁగూర్చిరి మనముల, నిందుకలాధరునకును మ • హేశ్వరి కెలమిన్. 216

గీ. కేరి విద్యాధరీకోటి, కిన్నరీత,తియును నప్సరశ్శ్రేణి యెం♦ తేనిమీఱి
వేణు వీణామృదంగ ని♦క్వాణగతుల, నృత్తముల సల్పుచుండిరి♦ చిత్తసుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహారగిరిఁ బర♦మేశ్వరుండు, రమణితోఁబది వేల్వత్స♦రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద♦మునఁ జెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నే♦ర్పాటు లేక

ఉ. ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఖి ♦ నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁ జేరి యందు మణి ♦ సానువులన్ విహరించివచ్చు వే
ఱొక్కపుడీ యిలాతలమ♦హోన్నతదివ్యవనీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును ♦ మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలొగ్గి ప్రహ్వీభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—* శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

చ. పరమకృపాళు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె ♦ నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణము నెందు జీవులెటు ♦ సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమౌ
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి♦ విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాక్షాయణీ! ప్రి ♦ యంబుగ వినుమా!

మ. పరతత్త్వంబిది దేనినారసినచో ♦ బంధంబులన్ బాసి మో
క్షరమన్ జెందును జంతు వెప్పుడది♦ విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్ వ
బరుఁడున్ నేనన కారయన్ దగునుస ♦ ర్వంబిద్ది బ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 223

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిఁగినవాఁడు చూడ ♦ నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు ♦ భాసిలెడు నిలన్. 224

చ. పొలుపుగ భుక్తిముక్తిఫల ♦ భోగములొందఁగఁ జేయు భక్తి యి
మ్మల నది తల్లియై పరఁగుఁ ♦ బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము • చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి • వారనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానమున్. 225

గీ. భక్త్యధీనుఁడనై యేను • బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ • జనులకేనిఁ
గైవసంబయి వారి య • గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును • మేరమీఱి.

వ. ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి, యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదంబులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱతు వినుమని యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును • స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ • నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప • ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త • నర్చుభక్తి. 228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁ నారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ • లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ • ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా • హృద్యలీలలను దా, ర్కొనిపాడుటద్దికీ • ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా • నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే • స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ • నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచుటే • సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది • యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ • బేరుఁగాంచు
రహియనుర షోడశోపచా • రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ • నంబు వినుము. 230

క మనువును జపించుచునుమది, ననువుగధ్యానము సలుపుచు • నష్టాంగములు
ర్వినిఁ జేర్చిమ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ • తత్త్వజ్ఞమునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె • క్కఁగొనకెప్డు
నమ్మి కొలుచుచుంట సఖ్యమ • నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁ బేర్మిమైఁ • దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుచుంట యాత్మార్ప • ణంబు చెలువ! 231

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భుక్తిముక్తిప్రదంబులై నాకతి ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వాశ్రయాది కంబులగు నుపాంగంబులును బెక్కులుగల వవ్వాని నీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి తెఱంగునీ కెఱింగించితి.

గీ. ఇద్ది వైరాగ్యమాతృక • యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలోత్పత్తి • దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ • నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కుల • నలినవదన! 233

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ • బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవైరాగ్యము • లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు • భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు వ • శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షికంధరునకు బల్ • భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేఁడఁగఁ జూచి దండధరునిన్ • బ్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుగ బొనరించితిన్ గరళమున్ • శంకింతయున్ జెందకే
యీపాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే • యింద్వర్ధ బింబాలికా! 235

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ • గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను • జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియె ఘనంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము లనేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్. 236

వ. అహరహంబిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మం

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసక్రమంబుల నడ్గి సదుత్తరంబు లొంది యానంద మొందుచుండె ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

చ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్ర•యాగను జేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతిసల్పుచు మ•హామహులందఱఁ గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁ•గూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము వి•రాజిలె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 238

గీ. అందు బ్రాహ్మీసమేతుఁడై • యజ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును బూషము•న్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చి•యుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె • దర్పమెసఁగ. 239

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి • యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడి మది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువ•మేలుగ నతఁడున్.

ఆ. వారిగారవించి•వారిజసంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ • జేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ •తండు దనను జేరి. మ్రొక్క లేదటంచు • నుక్కుమిగిలి.

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని,యనియె భవుండితఁడుమామ•కాత్మజఁగొనినా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు • నొక్కింతేసిన్.

ఆ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ • డతిభిన్న సేతువు, మాని,యీతఁడిట్టి • వాని కేన
నర్హుఁడైనవాని • కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ •బట్టి నట్లు. 243

సీ. ఘోరంబులగుప్రేత • వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు • సంతసమున
నిలువాకిలియునని • యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును • గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి • యొడలెఱుంగక యెప్డు, నగ్నుడై హసియించు•నానఁదక్క
తామసజనులకుఁ • దావిభుండై కడు, కూరిమితో నేలు •కొనును వారి

గీ. పేరెశివుఁడని యశివు • డై వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచునకెఱుఁగక • నలిననూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ • జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూఁతునొసఁగితిఁ • జదురుఁదప్పి. 244

—* దక్షుఁడు శివుని శపించుట *—

క. అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్ను లొదవఁ • గనుఁగొనియభవుఁ
బెనుకినుక తోడ సుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు • భూతేశ్వరునిఁ

క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులేక • వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, సతీతుఁడగు నితనికేటి • కావ్యాంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వ•ల్దనుచు నుడువు,చున్న నిట్టులఁ గొంకక•యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున • కలిగి నంది,కేశుఁడిట్లని ప్రతిశాప•మిచ్చె వేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను•మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? • దుర్మతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుప్రేల నేమియగుఁ•గాపురుషాగ్రణి! బస్తమాళివై
తీరెదుగాక వేగ నిఁకఁ • దీఁపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సక•లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినన్ జనుల•కెల్ల సమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింత్రు గమ•లాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృ•థా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నం,దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ • దీండ్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల సెపిం, చెను ముందున్ వెనుకఁ గనక • చేవదలిర్పన్

—* దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని సెపించుట *—

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి • మీఱియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిఁక వేదబాహ్యులయి • యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వుఁజేసి భసి • తానసులై చరియింత్రుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుప•థమ్మునఁ జేరకయుంద్రు గావుతన్. 251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

—* నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట *—

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై • యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం • బెనయువారో
యట్టివారలు వేదత • త్త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె • ప్పట్లనేని 255

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి • ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభక్ష్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాజకులగు • దురునగజగముల్

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిపి దక్షశాపంబున శావంత యలుగక నందికేశున కిట్లనియె. 256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల • దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప • మీాయనాకుఁ
బరులకోసరముగ • బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియునెడివాఁడె • తెలియలేఁడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి యట్టులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుచు—

—* దక్ష యజ్ఞము *—

ఆ. కదలివచ్చె నటకు • గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది • దిక్పతులును
వారిగేహినులును • వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు • లలరి వేగ.

వ. మఱియు నింకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బితృగణంబు లప్సరోజనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గవాది పరమమునీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్ఘ్య సత్కారంబు లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన వారంద ఱట్లుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీకాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు త్రయీవిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పాలులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడిరింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలఁ జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబై యుండె నిల్లెనుబది యెనిమిదివేలు ఋత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగువేలుధాతృగణంబులును నట్లే యధ్వర్యు హోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత కౌతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకఁ జేరియుండె నందఱాత్మ కార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుఁడనియు నాతనిఁ జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగువారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభయెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహేశ్వరుల పొలకువఁ గానక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁ జేరి నారిచటి ♦ కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాధరుండు శివ ♦ డేలొకొ పిల్వఁగ లేదొ వారి నిం
దిందఱు చేరియున్న సభ ♦ యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండె నీకిదియు ♦ లోపముగాఁ గనుపట్టదే? మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము ♦ లేర్పడ్డఁ బాయక, భక్తజనుల నొందుఁ బరమశివుఁడ
తండు చేరకుండెఁ ♦ దగుకతంబెద్దియో, సవము నెగ్గఁగలదె? ♦ శివుఁడు లేక

ఆ. వినుము మంగళములు ♦ విఘ్నముల్ రాకాసు, లెపనిఁ దవులఁ జూచి ♦ యవియు వేగ,
నట్టి పరమశివుని ♦ నభవుని వెడచేసి, తేల? దక్ష! యెఱిఁగి ♦ యెఱిఁగి యిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పనుపు విధాత నేనియును ♦ బద్మదళాక్షుని నేని వేగఁ గూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్టులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ ♦ నస్తుతమై సిరిఁ బొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునిఁక నీవు శ్రైష్ఠ్యమును ♦ గొందువు సర్వసుపర్వులఁ చునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు మునికిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గడు ♦ భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
బెనఁగొని యస్థిసంచయము ♦ పేరిమిఁ జేకొని కాడులందు నె
ప్పును దిరుగాడుచుండు నిఁకఁ ♦ బుత్రియు నాతని చెట్టఁ బట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని ♦ మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు • నడ్డము సెప్పక యున్నఁ జూచియు
మ్మునికులచంద్రుఁ డేవమును • బొందిముఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁదగు వార లెల్లరును • దుఃఖముఁ జెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ • గాక! యటంచు శపించి వేల్పుడిన్ 265

గీ. తనదు శిష్యులతోఁ గూడఁ • దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁ బాటు • వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత • ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయి రెంతయుఁ • గినుకఁ గదిరి 266

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు • సంతసమున్ గొని దక్షుఁ డిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె వీరిటుల • లేచి ప్రయాణముసేయు టెందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శఠ • బుద్ధు లనిద్ధులు చేరరాదిఁకన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! • పూర్తి యొనర్పుఁడు నాదుజన్నమున్ 267

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజుం
డును బ్రహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును
మిన్నకుండి జన్నంబున కారంభము చేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రి
యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహే
శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁ
గాంచి సఖియగు విజయంబంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం
దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్నమును • సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడు నేని నన్ బిలువ • రక్కట! యక్కత మేమొ యెట్టులై
నను నట కేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
థుని కెఱిఁగించి సెల్వుఁగొని • తొందరగా నట కేగఁగావలెన్. 269

క. అనికొని యిట్లు శివుండుం,డిన యాస్థానమును జేరి • నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, ననె నేటికివచ్చి తిందు • నరవిందముఖీ!

చ. హరుఁడిటు లడ్గఁగా సతియు • నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక • జన్నము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖిల • చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నరు లరుదెంచివార లఁట! • నామది యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడాయె నేమి•తలఁచెనో?నాతండ్రి, మఱచెనో కొ! మనల•మానసమున
నగునె? మఱచు టెందు•నల్లునిఁగూఁతును, గతమదేమొవింత•గాదె! యిదియు.

సీ. రహి"ననాహూతో ధ్వరంగచ్ఛ"యనుసూరి, సూక్తికి మదిలోనఁ•జోటొసంగి
అఱువదేడులు దాఁట • నబ్బి స్తనుచొప్ప, ముదిమి దక్షుని తెఱం•గెదమరల్చి
పాయక నినుఁగొల్చు • పడఁతిని భక్తనౌ, నాకూర్మిఁదీర్చ మ•నంబుఁబూని
ఆఁడది పుట్టింటి•కాసఁజెందుననాఁ బ, జలు వల్కునుడిమదిఁ•జాలఁదడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవేశ! • రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ • నంబుతోడ
రాఁదలఁచవేని నను(బంపు • మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద • ములకు మ్రొక్కి 272

క. చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వఁగ మానెనో త • లంపెఱిఁగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞయిడిపంపు చూతు • నాయుత్సవమున్ 273

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడు దక్షునవన • వృత్తంబెల్లన్
మనమందెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జిన్నసేయ • జన్నముఁ బూనెన్ 275

ఉ. కాళయుతుండు నాపయినఁ • గ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక • పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సల్పెడున్
హాలిగ నందుఁబోన మృతి • కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమౌఁ జుమీ
యాలి! మానుమీ పయన • మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనినను జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు•పణఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, పలుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ • బంపఁగనిచ్చెన్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది • వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు • గొంకకనుచుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి • వడిగ నెద్దు
నెక్కి జామరములు ఛత్ర • మేయఁజెలులు 278

క. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు • నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి • నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మదిఁ గొంకుచు సతీదేవి యతి త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁ జెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను ముందఱ వృషంబుడిగ్గి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరిణి యాత్మజాతన్గని యాదరంబున నెదుర్కొని పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెంద్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ దండ్రియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండుటయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ దాఁకక మహాదేవి రుష్టయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి యిట్లనియె. 280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ • చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూనికన్ దొరఁకొంటి వీజగము లే • భద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ • జూడన్ వివేకంబె య
ఘునుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యాగంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్. 281

క. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞసుఁడు • యజ్ఞకరుఁడునున్
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న • యజ్ఞంబగునే? 282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని • నీ పురుహూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల • భూతపతిన్ విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదవులంది • యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
వూహ నెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్ఞశేముషీ! 283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ! • శక్ర! హుతాశనముఖ్యులార! స
న్మునికులవర్యులార! శశి • భూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వసుఁ డతులుండు రానియెడ • వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ • గొంకును జంకును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు • లుద్భవమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన • మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న • శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె? విస్మృతినిఁ • జెందఁగ మందమనీష! యొప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొ • నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద • వింపఁగఁ జేసెదు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర • వందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁ జెల్లదే యిటుల • దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ • జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన • మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే • మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కిఁ • బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల • యతిగర్వితుండవై నిక్కి దడిచిపడకు • నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ • మందించు టెఱుఁగవే, మరలఁగుడుచు వార్తి • బిరబిరనిట

క. అనియెదు కూఁతును గని పెను, కినుకన్ గొంతుతాల్చెనె నొగిన్ దక్షుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి • చనునే? యిటు పిలుపులేని • సదనముఁ జేరన్ 289

ఉ. ఔ కోరిక తీరకుండు మటుఁ • బోవకయుండినఁ, నీదు నాఁడు జ
న్నమ్మునఁ గేను బిల్వనుగు • నమ్మొకఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స • తమ్మొనరించుచు నొల్కియుండు ని
త్యమ్మగనుండుఁ గశ్మలుఁడు • దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితిన్ జుమీ!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ • పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి • నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా • యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాఁకొని య • ణీ! రయమున. 291

—* సతీదేవి దక్షునిఁ దెగడుట *—

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముఁడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతం బు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిం దలఁచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁజేసిన సమయంబును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁ జెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ. ఎట్టులఁ బోవుదాననిఁక • నే విభునొద్దకుఁ జిక్కువచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ • దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్గనే
నెట్టులనీ దురాత్ము తెఱఁ • గేర్పడఁ • జెప్పుదు ముప్పుమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిన్ విభుఁడు • గాదన మానఁగలేక పోయితిన్ 293

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక! శంకరు నిందచే • సిన యఘంబుఁ
గుడుతుఁక సందియములేదు • గొప్ప దుఃఖ
ముందుదువు పరమందును • నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం • కోచపడక 294

గీ. అఖిల దేహులకెప్పుడు ప్రి • యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును ప్రి • యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ఁ • దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు • నేరరిట్లు 295

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు • పల్కుచునుంద్రు దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి • పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లిఁకెప్డు దోసములఁ బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి • భర్గునియం దఘమొంచినా వటుల్ 296

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున • నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల క్షణపాత్మవా • దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమెదూఱు • చుందు రెందు
నదియె మంగళమ్మి తన • రారుఁగాక 297

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలఁచువారి యఘ పుంజములన్
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుఁడ వీవు దెగడఁ • జిత్రంబగుఁగా! 298

ఆ. ఎవని పాదపద్మ • మే వేళ బ్రహ్మర,సాసవార్థు లర్థి • డాసి హృన్మి
లిందముల నికామ • మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు • నలిగితీవు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు • వేల్పులెల్లరు నొల్కమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిర్గొనియు • భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసులేశమును • బూని ధరింతురు మౌళులందు నీ
వనినయటుల్ దలంప నశి • వాత్మునిఁ గాఁగ శివున్ శివేతరా! 300

ఆ. వినుప్రవృత్తమని ని • వృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు • వేఱుగా వి
భాగమొందియుండె • రాగవైరాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ • గ్రమము మెఱయ. 301

ఆ. ఒక్క కర్తయందు • యుగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు ని • కామవైర
మెట్టికర్మ యేని • యెసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు • నివ్విధంబు. 302

ఉ. యణిమాదులౌ పదవు • లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్గేయము లస్మదీయములు • కిల్బిషి! నీకొనగూడ వెప్డు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ • దద్విహితోదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్త్మలగు • వారలు మెచ్చ పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు • నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గ్రొవ్వివినున్ సమానముగఁ • గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివ్వన శర్వదూషకుని • జిహ్వఁ దెగేయఁగఁ జెల్లుఁ జాలఁ డేన్
నెవ్వగఁ జావఁ జెల్లునటు • నీల్గనిచో వెడఁ బాయఁగాఁదగున్.

ఉ. కావుననే త్వదీయమును • గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ • బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టఱిక • మింకనుగావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను • దాహముఁ జేతు సుఖింతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ • నము నొచ్చునిఁకన్
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వును గుణపమునట్టుఁ బాసి • పొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులీరు వినుఁడీఁక, యరయక యనుచితపుఁగర్మ మామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖ మందుదురు వెసన్. 307

ఆ. ఇట్లు పల్కి కినిసి యీశ్వరి యుత్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు పృథ్విఁ గూరు
చుండి మౌనమొంది యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి శివునిఁదలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షుఁబగ, కీవిధిఁ బాయంగనెంచి యెంతయుఁ బూనికన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు త్రోవ బొమల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాంభవి రయమున. 308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వ్యాప్తి హేమాత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదాబ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండె నపుడు యోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాల్చెనయ్యొడలు వడిగ. 310

క. ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది చూచి కడుఁ హా
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబును జెంది దక్షుఁ జూచి యని రిట్లుల్. 311

సీ. తివిరి యొక్క కలకెత్తెల్లవారు నెదక్షు!, మరియఁబోకుము నిక్కొందఱు నొడివిరి
ఇల్లల్కినంతట నేపండుగానొక్కో, కనఁబోదువని కొంద అనిరి మీఁటి
ముందఱ నున్నది ముదుసళ్ళపండుగ, అయ్యాశోనందఱ కనిరి కొంద
ఱిది కట్టికుడుపు నీ వెందేగఁదప్పదు, కూఁతుగోడనియును గొందఱనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర నక్షత్రరాసు
లెంతవఱకిద్ధకాంతుల నేపుమీఱు
నంతవఱకీవు పుత్రికా హంతకుండ
వనుచు దుష్కీర్తినొందెద వనిరి వనరి. 313

క. ఆ శివు రాణిఁ గా వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి • యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుఁగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుదుఃఖమంది • రయమునన్.

ఆ. పరశు శూల ఖడ్గ • ధరులౌచు బిరబిర, దక్షుఁ జదుపవచ్చు • తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మారణార్థమై దక్షిణా,గ్నిని భృగుండు హవన • మును బొనర్చె.

వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్ముకములఁ • బట్టి యురగకే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పఱువఁ జేసిరంతఁ • బొంకముమీఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను • ముగ్రునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ గడఁగి • తాత్మజనంతముఁ జేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను దధీచి హితోక్తి ననాదరించితౌ
రౌర! యఘంబుపై నఘము • నార్జనఁ జేసితివిట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బాలేందు శేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ • యంబు లేలు
ఏ సతీదేవి బ్రహ్మేంద్రచంద్రార్క ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి • పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యోగీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ • బరిఢవిల్లు
ఏ సతీదేవి భక్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ • బూని యొసఁగు

గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంత • మీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ • జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య క • ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁ జేసి • తౌర ద్రోహి!

గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సం • దియము లేక, కుడుతు వింక నీ సభాస్తార • కోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు • నేలమీద, నవనమిది భంగమున్ జెందు • సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్మలకు శాస్త్రియగు • మొందుగ వె
న్కను ముందుఃగనక వీరీ, యనువున విందులను మెక్కి • రరుసంబు మెయిన్.

వ. అని యిట్లు పచించి యూరకుండుఁడు

ఉ. అంత సురల్ మునుల్ మనము♦లందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందఱ మ♦హాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
నెంతయు నిశ్చయించి వన♦జేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలెఁ దోఁచెడు ద♦యామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందఱన్. 321

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, డును జక్రాయుధున కెఱఁగి ♦ నుతిఁజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, నను జన్నము సేయఁగడఁగి♦నాఁడ మనుపుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాఱినట్టి గణంబులెల్లఁ గ ♦ పర్దిఁ జేరఁగఁబోయి య
ఘ్ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె ♦ కోవిదోత్తముఁడైన య
న్నారదర్షియు శర్వుఁజేరి ప్ర♦ణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చిన ♦ తీరుఁదెల్పెను రోజుచున్. 323

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *—

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని ♦ విశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ ♦ జక్కఁ దెగన్గొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యు♦దీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగద్ధగచ్ఛవులు ♦ దార్కొని వెల్గొనరింప నెల్లెడన్. 324

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ ♦ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీ♦వ్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకారుఁడు వీరభద్రుఁడు మహో♦ల్లాసంబునన్ బుట్టె న
క్కలనన్ బొల్చెను భద్రకాళి యటులే ♦ కీర్తింప వైమానికుల్. 325

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి ♦ భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువుల,తో రాజిల్లుచును దోడు♦తోడ రయమునన్.

ఆ. పొడమి యిట్లు వీర♦మూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాఁగిమ్రొక్కి ♦ శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు ♦ నెఱిఁగింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర ♦ చక్రవర్తి!

సీ. ఇంకఁగఁజేతునా? ♦ యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు ♦ జలధితూణ!
పిండియొనర్తునా? ♦ పేర్మి నీ కులపర్వ,తముల మొత్తమ్ముల♦ధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? ♦ దిక్కరీంద్రంబుల, యక్కుంభతలముల ♦ ననఘచరిత!
కసవొనరింతునా? ♦ కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గం♦గా జటాల!

గీ. చిదిమివైతునె? భాస్కర • శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా•క్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ•శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరింతునా? బల్జి•ఘాంసమెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన • లోకశూరుఁ
డెందు లేఁడిది సత్యవం • బిందుభూష!
ఎద్ది సెప్పిన నొనరింతు • నిపుడె వేగ
సెలవొసఁగి పంపుమా దృతిఁ • జేసి జనక! 329

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదుపు, మవినీతుని నీవు మామ•కాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురిఁకన్, దివిజులు మునిజులును నేని • దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిమ్రొక్కి సెలవుఁ•గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ • గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

వ. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహశార్దూల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూడుకోట్లు రుద్రగణంబులతో వెడలుచు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహఝల్లరీకాహళమృదంగఘంటావేణువీణాడమరుఘుటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషదబృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇంక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాగూఢుండును, సుమంతకుండును, కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును, పూర్ణభద్రుండును, చతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపాలీశుండును, సందారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలురును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, విశ్వృతుఁడును, విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుఁడును, సర్వసేనానియగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటిప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇంక భద్రకాళియు, విభుసి

పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధలగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహీనామక నవదుర్గలతోఁ శాకినీ, ఢాకినీ, కుశ్మాండీ, పర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతోఁ జతుష్షష్టి యోగినీచక్రంబుతోఁ, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతోననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాల యందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ • బరివేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం • తయునుడుల్లె
కడఁగి వెన్వెంటను • ల్కావృష్టిచెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె • చ్చొటనుమీఱె
గొప్ప సర్పంబులు • గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ • విస్తరిల్లె
ఖరవాతముల్మెండు • గా నేచివీచె ధ, వళవృశ్చికఁబులు • గాలిచేఁబుడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ • పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి • యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి • కెరలుచుండె
శలభములు నిండె సధ్వర • శాలనెందు. ౩౩౩

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప • థమ్మునుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిన్ నిరంతరము • గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల • విస్ఫుటభైరవరావఘోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు • ముల్గొని కంపితచిత్తులై రటన్. ౩౩౪

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె • పయిఁగూలఁగ వచ్చువిపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మ • హేశ్వరుఁజుల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొఱంగి యిట్టులతి • నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కడో
పాతకమిద్ది మిన్నకయ • పాయునె డాయును గాకదోడుతోన్. ౩౩౫

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత ♦ నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు ♦ లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱ♦పృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు♦ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మునులు ♦ పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్లడ ల్గనుచు ♦ వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును ♦ వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
పడుచును లేచుచున్ మిగుల ♦ బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

క. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి ♦ దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును ♦ దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు ♦ శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భా♦వించి మదిని. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల ♦ దక్షునితో ననె యాజి! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నస♦మాను మహామహు నిందఁ జేసి యీ
కానని జన్నమొందితివి ♦ కల్మషమున్ వడిఁ గట్టికొంటి వి
ప్లేను గడంగినన్ విడువ ♦ దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ ♦ నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యు♦ల్లేయా నిఁకన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దటిసెన్ ♦ మూద్యద్భటశ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ ♦ దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశా♦లాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర♦జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై♦ఋతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని ♦ కడఁగి రాజి. 342

క. చండీశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుఁడు గోకిలుఁ♦డు నమో
ఘుండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి ♦ దర్పంబెసఁగన్. 343

క. వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి ♦ చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ ♦ జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియున్ బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి య♦మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ న♦ద్దంభోళిభృన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్గొని పాఱిరప్డు మునులున్ ♦ దామోదరుం జేర న
క్కఱివేల్పావహమొందఁగాఁ దలఁచి చ♦క్కన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 345

—* విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభుసుతుండు చూచి మధు♦శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు ♦ కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను♦సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల ♦ స్రుక్కఁగఁ జేయవె పెక్కుమార్గలన్. 346

ఉ. ఎక్కడనుండి చక్రము ర♦మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరిలె ♦ నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగ నిల్వు నీదయిన ♦ శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకు లేల యిఁక ♦ వీఁకఁ దొడంగు మణంగు బింకముల్. 347

సీ. కనవె? దాక్షియణీపాత ♦ మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుఁడగు దధీ ♦ చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా ♦ గమును జెంద
గిట్టదే! నీకు శివునకే ♦ క్రేవనేని 348

మ. అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా ♦ నాటోపమున్ జెంది కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా ♦ యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుఁడనె నే♦ర్పున్ దక్షుఁ డిట్టీ మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ ♦ బోల్చెన్ విధిప్రేరణన్. 349

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుఁడయి ♦ హెచ్చుగ వేఁడుటఁ జేసి యీసవం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ♦హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీతని కిప్డు బాసట వ ♦ హింపక యుండిన నాడికొందుదుర్
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని ♦ చేయుము జేవయొసంగఁగా ననిన్ 350

సీ. అవలఁగానున్నదగు విజ ♦ యంబునీక, యగును సందియ మేమి లే♦దయిన నన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁ జేరు ని♦క్కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు ♦ దారసిలునె

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁడు ప్రి • యంబెదఁజెందియు నట్లె యౌనుగా
కని దనుజాంతకున్ గదిసి • యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతని • దంబొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలోచనుండు శర • వర్షము వీరునిపైఁ దనర్చుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన • పాటినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల • వారు మరలి
వీరబలములతోఁ బోర • వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండీశ • భైరవులును. 353

గీ. వీరవర్యుల గణపాల • ధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి • రేఁగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు • నెఱిఁగి యురగ
శయనుఁ డవ్వారిపై సుద • ర్శనము నేసె 354

చ. అది గని యొక్క వీరుఁడు ర • యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
ప్పదనుఁ దోయజేక్షణుఁడు • పర్వున వచ్చి గణేంద్రు వక్త్రమున్
వదలిచి చక్రమున్ గొని జ • వంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యది గని వేల్పులెల్లరును • నాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై. 355

ఉ. అంత మహాత్ముఁడైన హరి • యచ్చెరువైన తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ • హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని • వీరుఁడు రుద్రమయంబు నస్త్రమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల • భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్. 356

క. ఆ తరువాయిని వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ • జేవఁ బొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి పడెన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు • మునులున్
[బొగలన్ 357*

* శివపురాణే సతీఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ అథ విష్ణుర్మహాతేజాః । చక్రమాద్యమ్య మూర్ఛితః...యుయుధే భగవాంస్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం । సుఘోరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్రధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్య ॥ దేహాదేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥ తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణ భాషతా । విష్ణువద్బలవంతోహి । నానాయుధ ధరాగణాః॥ తాన్ సర్వానపి వీరోసౌ । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన। జ్ఞాత్వా స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతశ్చోరసితం విష్ణుం । లీలయైవ రణాజిరే। జఘాన వీరభద్రోహి।

ఆ. కొంతవడికి లేచి క్రోధర క్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్ఛ యానుఁ డార్చి
వీరభద్రుపైన విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మొూతుసేయఁగని మహేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును శ్రీపుభుజంబును స్తంభ మొందున
ట్లవిహత తేజుఁ డా భుజగ హార కుమారుఁ డొనర్పనప్డు కే
శవుఁడును మంత్ర వేదులగు సన్మునివర్యుల మంత్రశక్తి బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము సముద్ధతిఁ జెందకయుండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిన్ గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్ఙ్గంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుపై వేయ నాతండు వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దు త్రినియలు చేసె దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ దఱిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లబ్ధి యెసఁగదు వీరల్
గానని తెఱఁగున వీండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ బురుషో త్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింప నెంచి సమరావనిన్ దొలంగి సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్టులె యొనర్చె నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతిఁ నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ గాకృతిఁ జ
హించి యాకసమునఁ బఱ గెగ్గి టరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన ఘాతేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః ॥ పపాత చ తదా భూమౌ । విసంజ్ఞో భూమ్మి నే హరిః ॥ క్రోధరక్తేక్షణః శ్రీమా । తత ఉత్థాయ సప్రభుః । ప్రహర్తుం చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్ పురుషర్షభః ॥ తస్య చక్రం మహారౌద్రం । కాలాదిత్యసమప్రభం । వ్యష్టం భయ దధీనాత్మ్య । వీరభద్ర శ్రీ త్మజః ॥ మహేశ శంభోః ప్రభావాత్తు । హరేః శస్య మహాప్రభో । న చచాల హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ధ్రువం ॥ అథ విష్ణుర్భుజశ్చైవ । వీరభద్రేణ ధీమతా । అతిష్ఠత్ స్తంభితస్తేన । శృంగవాన్ ఇవ నిశ్చలః ॥ తతో విష్ణు స్తంభితో హి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప మంత్రేణ వశాత్ । స్తంభ నిర్ముక్తిమాయయౌ ॥ శార్ఙ్గం జగ్రాహ సక్రుద్ధః । స్వధనుస్సశరం మునే । త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైః । తేన శార్ఙ్గం ధనుర్హరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రైవ । త్రిధాభూత్ తత్క్షణాన్మునే । అథ విష్ణు ర్మహావాణ్యా । బోధిత స్తం మహాగణం ॥ అసహ్యవర్చసంజ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విష్ణౌ ముఖ్యగతే చైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహా । వినిర్జితా గణైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ॥

కోఁడి సారసమున శిరః • పాతమొనరఁ
జేసె శ్రీవీరభద్రుండు • వాసిమెఱయ 363

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృశా, శ్వుని ధర్ము నరిష్టనేమి • సువిదితుదత్తుం
ఘనుఁడగు కశ్యపునిఁ బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమి•పొలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను • మట్టగించి
రిఁకను స్వాహాదులౌ వేల్పు • టిగురుఁబోండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద • ఱెగిచి నగిరి
పఱచు సురలను గొందఱు • పట్టుకొనిరి. 365

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ • గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధ్రశాలఁ • గూల్చిరి వేగన్. 366

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ • గూల్చిరికొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱవందఱౌనటులు • చేసిరికొందఱు వహ్నులార్పిరిం
కం దురుసైన కొందఱు ప • గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్లు లెదు • రొక్కఁడు లేకయె మించుపూన్కిమై. 367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజమాన భృగు భగపూషలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంఠంబులను మెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుఁడు దక్షుఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁ•బెఱికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభఁ గను మీస•మెత్తె తృళ్ళి
భగుని కన్గవ నంది • పట్టి కొనసె శపించు, దక్షు నెవ్వఁడు కంట • దానలర్చె
పూషుపండ్లను రాల్చెఁ • బూనిక చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డేనుఁ దిట్టుల • కెగసి నవ్వె
నతని శిరముఁ [illegible] వీరభద్రుఁ, డంత [illegible] • [illegible]

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక వి•స్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి ను•త్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద•గ్ధంబొనర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా•దములొనర్ప. 369

ఆ. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ • బురహరు తనయుపై, వీరవితతిపైన • వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్ర•శస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి • శర్వుఁ జేర.

వ. సులభసంప్రాప్తవిజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జేరి మ్రొక్కి విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁ జెంది వీరభద్రున్ గారవించి గణాధ్యక్షు నొనర్చి నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారంద అజునిఁదోడ్కొని వైకుంఠ పురంబునకరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్పుమని వేఁడుడు బుండరీకలోచనుం డిట్లనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పైజనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకునెయెందున్ యోజింపఁదగదె యిట్టుల, నేజడుఁడేనియును గడిఁది ♦ యింగితమెసఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ ♦ మాన్యున్ వెడంజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి ♦ స్తోమంబు లిష్టైన నా
ఘుననిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ ♦ త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున నంఘ్రుల్గొని "క్షమ్యతా" మనికడున్ ♦ బొల్పొప్పఁ వేడన్ దగున్. 373

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ ♦ జేరిక్షమింపన్
స్తవములొనరించి తద్దయ,| సవనము రక్షింపవలయు ♦ సముచితమిదియా.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ ♦ యీవును నేనునుఁ బాకశాసనుం
డేమహనీయు వీర్యబల ♦ మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ ♦ హేశ్వరుఁడట్టేఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమెయిమెచ్చు నవ్వెరవు ♦ నెవ్వఁడు సేయు స్వతంత్రుపైనటుల్. 375

—* విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠు ♦ డఖిల సురల
మునులఁగొని నల్వతో వేగఁ ♦ బురహరేష్ట
వాసమై పోల్చునట్టి కై ♦ లాస శైల
రాజమున కేగి భయభక్తు ♦ లోజమెఱయ. 376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర ♦ సమ్యగోష
ధులను సిద్ధులగున్ వారి ♦ కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్స ♦ రోజనముల
సకల గంధర్వ వితతుల ♦ సంగతమయి. 377

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ♦నంబయి యింపా
నానామృగతతియుతమై, నానాపాదప లతాభి♦నందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ♦నెందుద్విజులఁ బిల్చు, గల్పద్రుమములు శా♦ఖాకరముల
సిద్ధసుందరులెప్డు♦ చేరి ప్రియులతోడ, రమియింతు రే మణికంద♦రముల నెందు
సందడించెడు సతీ♦ స్నానపుణ్యతరోద, యైనంద యెచ్చోట♦ నద్భుతగతి
గప్రింబుటనఁగుల♦ కంచెలతో నెందు, నళినీపులినము లా♦నంద మొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గే♦కల నిగుడ్చు
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాళి♦పుంజ మెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వా♦దముల మించు
నేన్గు లెచ్చోట గిరియాన♦ మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును నిమ్మ♦లీత చిట్టీతలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలునున్ సుర♦పొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్♦గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగ♦రేఁగులునున్ గొండ,గోఁగులుఁ బనసలు♦ గొడిసెగములు
దబ్బలునున్ నార♦దబ్బలునున్ నారి,కడములు ఖర్జూరము♦లక్రముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు♦ వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా♦రేడుగములు
తాటిమ్రాఁకులు చీఁకటి♦ తరులు మఱ్ఱి
మ్రాకులును రావిమ్రానులు♦ జోకమెఱయ. 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి♦ తేనె యరఁటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ♦ తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హే♦రాళమైన
వెదురుకోనలును బలాశ♦ వృక్షరాజి. 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లె♦పొదలు జాది
తీఁగెపులును బండిగురివింద♦ తోఁపు లేపు
మీఱు బంగారు తామర♦ల్మెల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు♦ గల సరసులు. 382

క. ఏలకితీఁగెలు తాంబూ,లీలతలు లవంగలతలు • కేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు త,క్కోలకముల వరుసలెంతో • తోసంబిడెడున్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల పందిరు లెంతయు వింతఁగొలుపు • తీయనఁదగు వం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రాచిలుకలు విందొందెడి వాడ • శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహశ•రభములు పులుల్ గదు,పులు నొక్కయెడనే స్వ•మునవసించు
అడవియేన్గుల యొరి•పిడినొప్పు హరిచందనముల గాడ్పులరించు • సమరులమది
రక్తకంఠ ఖగస్వ•రముల మేళముఁజెందు, షట్పదమండలీ • స్వరసరణులు
కలహంస కులపతుల్ కడంగిచెప్పును శత,రుద్రీయ పాఠముల్ • రుచ్యముగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు • పద్మసరసు
లింపుమెయిఁ బుణ్యకాంతల • కిచ్చు ముదము
పొంకమగు వెండి బంగరు • పుష్పకములు
మేలి రతనాల గద్దెల • మేలుమీఱు. 385

ఉ. క్రోఁతులు కొండముచ్చులును • క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్గులును • బస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభ•ముల్ గురుఁబోతులు పాఁడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ • బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పా•దోనముగను
విరివి దైవాఱ శాఖల • వెలసి కొండ
నెల్లఁ దఱుగని నీడ శో•భిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయినవట • భూజమందు. 387

సీ. అలుకను బాసిన • యంతకుఁ బోలి సు,ఖాసీనుఁడై యున్న • యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు • సనకాది సిద్ధుల,చే సేవలనుఁ జెంది • చెలఁగువాని
జక్కులకును నల • రక్కసులకు దొర,యౌ కుబేరుని పూజ•లందువాని
విద్యాతపోయోగ • విభుఁడై తదీయార్ఘ్య,మొంది విరాజిల్లు•చున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్టమగు జటా•దండ భస్మ,చర్మములు నెలరేకను • సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దా•ల్చినవాని, విశ్వమంగళములను న•ర్పించువాని.

—* విష్ణ్వాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ. దర్భమయంబయి • తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి • నున్నవాని
సజ్జనుల్వినఁగ శా•శ్వతపు బ్రహ్మంబు నా,రదునకుఁ జెప్పుచుఁ • బొదలువాని

కుడితొడఁ జేరిచి ♦ యెడమకాలిని నెడ్మ, మోకాలిపయిఁ జెయిన్ ♦ బూనువాని
రాణింపఁ దర్భముద్రనుఁ జెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని
యోగపట్టంబుఁ గట్టి చెన్నొందువాని
మునులకెల్లర కామ్యుఁడై ♦ పొలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులౌ ♦ సురలు గనిరి. 389

గీ. నంది సెలవొంది దగ్గఱి ♦ వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనున ♦ కజనకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాసనములంత. 390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశ ♦ నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు ♦ చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి ♦ చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్య నీవు. 391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు క్రీడింపు ♦ చుండి జగము
బొడమఁగాఁ జేసి పోషించి ♦ యడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద ♦ సత్యరూప! 392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్టనఁ జేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు ఎన్నినైష్ఠికమ ♦ తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్. 393

క. మంగళ! మంగళ కర్ములకుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు పెఱులక, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియెటేన్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షుని బ్రతికించి యజ్ఞమును బూర్తిచేయింపుమనుట

మ. బ్రతుకన్ జేయుము దక్షు నిప్డు భగనే • త్రంబుల్ బ్రసాదింపుమా
దృతి మీసంబుల నీయుమీ భృగునకున్ • దెప్పింపు దంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కిఁక జ • న్నం బందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను • శ్రీ లొందఁ బాలింపుమా. 395

క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము మరల సముద్ధరింపు • క్రతు వెవ్వనిచే
నమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుముఖులు భాగంబు నీక • కూలిరి యట్టుల్. 396

క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! • యిది నీయదియౌ
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవన • పూర్తి మహేశా!

వ. అంత విరించి యిట్లనియె.

చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ • జేడ్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడివడువారు లాఁతుల య • శోధనముల్గని కుందువారు నొ
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ • జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులన్ వడిన్
వడి నిఁకఁ జంపరట్టివిధి • వంచితులన్ మిముఁబోటి సత్తముల్. 398

వ. ఇంద్రుం డిట్లనియె.

క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు మ • హీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న, మందకృపామయతనునకు • మహితాత్మునకున్. 399

క. ధాతలకెల్లర కీవె వి, ధాతవు త్రిగుణాత్ముఁడవు సు • ధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను • నీదు జనములన్. 400

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ. ఉచితరూపునకు స • ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి • కిదియె ప్రణతి
వామదేవునకును • వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే • వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న • ఘోరమూర్తికిఁ బరే, శునకు వికటునకు • జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁ ద • త్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చే • మోడ్పు సేఁత

గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి • నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర • బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ ద్రయీతనునకు సుం • దరతనునకు
భక్తిఁ గావింతు మిదె యభి • వాదనంబు. 401

వ. అంత నిలింపులఁ గాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె.

—* శివుఁ డనుగ్రహించుట *—

ఉ. మోహముఁ జెందినట్టి యల • ముగ్ధుల దోసమునేఁ దలంపఁ బా
పోహను జెంది తృళ్ళిన దు•రుద్ధతమూర్ఖులఁ శిక్షఁ జేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు • పూనిన జన్నము బన్నమొందె ని
ర్మోహరి! యో విరించి! వినుఁ • డొప్పుగ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం • బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూ•షయజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ • దానుఁ బిష్ట
భుక్కగు భృగుం డజశ్మశ్రు•వులను జెందు. 403

—* ద క్షుఁ డు జీ వి ం చు ట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల చేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవింతు రట్లొనర్పుండన్న నయ్యాదిమదేవుని నుడుల కఖిలర్షిజనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కి రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్రణంబు సేయుడు మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ జని యట్లొనరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హరుసంబుఁ జెంద దక్షుండు నిద్ర మేల్కాంచినట్లు లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁ జెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంతనె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁ బోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతిఁ జెందిన కూఁతుఁ దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న నట్లో హృదయంబు బిగ్గపట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

ఉ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను • బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
నెక్క డనుగ్రహంబు గనె • యేర్పడ నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల • సేనియు నన్నువసేయఁబూన రా
చక్క మహేశ! యెట్లు వ్రత • చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్మిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకు • వెన్కనె యెప్డు తపోవ్రతేద్ధ వి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భూసు • దాస్యమునన్ సృజియించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నావులను • గట్టను గోలఁ గాచు గొల్లఁ డ
ట్లేఁదుచునుండు వెల్లపుడు • నెఱిఁగియుఁ బామునిఁ బాపి యీశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయఁడ • నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్కసేయకయె • పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ జెనుగోతఁగూలు నను • భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదునె • నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త • బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స • నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర • శాంతమతికి
సర్వకారణునకు నమ • స్కార మిదియె. 408

— * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. అనియిటుల వేఁడి మ్రొక్కిన • యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి • ట్లనియె దక్ష!
వినుప్రసన్నుఁడ నైతి నే • వేళ నేని
భక్తులకు లొంగువాఁడ నేన్ • బ్రభుఁడ నైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసువర్థార్థియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు విధంబులఁగ నన్నర్చింతురు, మువ్వురు నుత్తము లందఱియందు జ్ఞాని నాకు ప్రియతముం డతఁడు నాస్వరూపుఁడని తెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుఁడను గాని తదితరంబులచే సాధ్యుండను గాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు • వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే • దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత • త్పరులు పురుషు
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు • పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవు భక్తిజ్ఞానంబులఁ బాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితివిఁక మీఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు గల దది యెఱిఁగింతు వినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు • భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుఁడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుఁడను • నిత్యుఁడ వినుమా. 413

గీ. ఆత్మ మాయనుగుణమయి • నందిజగముఁ
బొడముఁ జేయుచుఁ బ్రోచుచు • బొలియఁ జేయు
చును గిరియోచిత నామంబు • లొనరఁ దాల్చు
చుండు నేక నిండు నందియుం • బొదవ దెప్డు. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నా • యందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటినిఁ • బిచ్చలందుఁ
దెలిఁగి వేఱుగఁజూతురు • శిరసు మొకము
మున్నయినవాని వేఱుగ • నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్ములమై యిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను • నొండు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి • నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇఁక నట్లుగాక,

గీ. వెన్నునొల్లక నన్ గొల్చు • చున్నవాఁడు
నన్నలిగి వెన్నునిన్ గొల్చు•చున్నవాఁడు
వీరలిద్దరు జముపీట • వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ డు•న్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును,

క. తనయుండై భక్తిం గొలిచెను, [illegible] ఫలము [illegible] వినుమా
తన [illegible] భక్తి తేపను, ఘనమగు నాయందు భక్తి • [illegible]మా! 418

వ. కావున నిట్టి భేదబుద్ధిం బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపుము నీ యజ్ఞంబుఁ బూర్తి యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా నర్చించి యజ్ఞంబు మగుల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లను భాగంబు లొసంగి పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును నఖిల సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డిట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్ దలఁచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిఁగించుచుఁ బరమాత్మ

యయ్యును బ్రాపంచిక భంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వకళేబరంబుఁ బాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు కొఱకు మఱల హిమవద్గిరీంద్రపత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది మహేశ్వరున్ జేపట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు సకల సంపదలన్ బొందలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమతిన్ జెందుట కేమికతం బెఱుఁగఁ జెప్పు మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షుప దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *—

గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ • సంభవుఁడు ద
ధీచియనుఋషి శపియింప • నా చతుర్భు
జుఁడు పరాకొంది యట్లు ద • క్షుని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందెఁ • జేవమాలి. 420

క. అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల • భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిఁగింపు నా, ననఘుఁడు నుడువంగఁదొడఁగె • నవ్వారికిటుల్

క. క్షుపుఁడను వైష్ణవుఁడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి • నేస్తంబురువా
విపులేశుండొకపరి మా, నిపతినిఁగని యిట్లుతా న • నియె మత్తమతిన్ 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలిమెయి • నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినిపయిఁబొల్చు భూపతి మ • దిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణప జ్క్తిలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె • గౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
మ్మౌని విని వేదపుంబధముఁ • బూనని యన్నడికల్గి యిట్లనెన్. 423

క. జనవినుత "బ్రాహ్మణో గురు", రను వచనముఁదలఁపు మదిని • నఖిలమునకు బా
పనుఁడే గరీయుఁడును బూ,జనభాజనుఁ డిద్ది వేద • సమ్మత మనుడున్. 424

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు • నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె • భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను • నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుఁడగుఁ • దాపస! నీకటు లేను పూజ్యుఁడన్. 425

గీ. అనిన విని మునిక్రుద్ధుఁడై • యాత్మగౌర
వం బరసి నెడ్మపిడికిట • వసుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తె నతఁడు గి•న్కొత్తి వజ్ర
మేసి మునివరుఁ జీల్చెను • దోసమనక. 426

క. మునివ్రజహతినిఁ దాను, ర్వినిఁ బడి కులపతిని శుక్రు • వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని కలన్ మా•నిచె నంతఁ గృపన్. 427

వ. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవినీ విద్య నుపదేశించి, కుమారా! మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని యిట్లు మన్త్రంబు నుపదేశించె. 428

— * మహా మృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగళాదుద్ధృత్య తోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభౌ కరౌ
అక్షస్రఙ్మృగహస్త మంబుజగతం । మూర్ధస్థ చంద్రస్రవ
త్పీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం.

మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్యస్యాపి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యాపి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః ।
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం ।
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతౌ యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధివత్సూర ।
సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషాద్వైద్విజోత్తమ ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సువ్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాయా । న్మృత్యు

పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మమ సర్వోత్తమ స్స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవినీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజిం పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమంబునను నిమ్మూఁడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు జపించినవానికి మృత్యుభయంబు లేదు. ఇఁకనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొనర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగె నంతదధీచి శివుని సంస్మరించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్టతో బెక్కుదినంబులు జపించి నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునిఁ గారవించి వరంబడుగు మిచ్చెద ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె. 429

—* శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *—

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి ♦ దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన ♦ మఱియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని ♦ సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా ♦ సంబుఁజేరె. 430

చ. మునియు వరంబుఁజెంది క్షుప ♦ భూభుజుఁజేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును ♦ భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రమున్
ముని యురమందువేయ నది ♦ మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడఁడేఁడు నూచిఁమది ♦ గాటపునక్కజ మొందియంతనే. 431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ ♦ గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలుం
బూనికతోడ నెంచి తప♦ముం బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి చను♦మానముతోడ నభీష్టమడ్గఁగా
నానృపుఁ డర్సమొంది కమ♦లాక్షున కర్మిలి మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 432

గీ. బాఁపఁడొక్కఁడు ననుఁ దలఁ ♦ బగులఁదన్నె
వజ్రమేసితి వితయమ్యె ♦ వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత • సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచి • యవ్వాని గనుము. 433

వ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురుషోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను క్షువునికై తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి క్షువున కిట్లనియె. 434

గీ. బ్రాహ్మణు లజయ్యు లందును • బాశుపతులు
కడిఁది మగలట్టివారితోఁ • గడఁగ నగునె
యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి • యెట్లుగాని
పోరుసేతు దధీచితో • భూమిజాని! 435

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, ద్రుని డగ్గఱి బవరమడుగఁ దోయజనేత్రుం
గని ముని యనియెను కేశవ!, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్య•నిష్ణాతునిగాన్.

గీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా•ర్చానిరతుల
కెందు నలఁదురు టబ్బుమి • యెంచువాఁడ
అట్లుగా కది యొదవుచో • నరసిపల్కు
కలను చేసెద నీతోడఁ • గంజనయన! 437

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. లేదలుకట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు • లేనేలే ద్రో
శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుండై దానవహంత చక్ర•మారసి కనఁగా. 438

గీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన • నమ్మునీంద్రుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె హరి! • యైశ మీసు
దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ • దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని వేయు • చలముమీఱి. 439

క. అని యుల్లసమాడిన య•మ్మునిపయి నందకము గదను • భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రం,దనముఖులును దఱిసి మునిని • నానాస్త్రములన్.

సీ. పోదవ ముని యల్గి యొకకుశ • ముష్టిఁ దెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ • జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి • కఠినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ • సమయఁ జేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు • నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రగ • దాధరులను
నయుతమూర్తుల వెడలింప • నడరి వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ • దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరున్ బొనరించి యార్వఁ • జూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా,కారుండై విశ్వరూప • గరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ • నగములతోడన్
బొదలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి • యచ్చెరువొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి • యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు • గరిమ మెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్రహ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి • సురలు హరియు. 445

క. అంతయెఁగాక జనార్దను, నెంతయు దహియించుచున్న • ఋషిఁ గని హరిబ
ల్వంతముతోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠి యటకుఁ • జేరి రయమునన్ *446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన • వత్సల! పద్మదళాక్ష! మౌనిపై
నలుకను మాను మీతఁడలి • కాత్మునిభక్తుఁడు ప్రోడ యెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ • గర్కశభావముఁ డింపు జేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మౌనియెడఁ • జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అని చెప్పుట యాలకించి క్షువుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమాకాంతుండాఱడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యంఘ్రులందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె 448

* సతీఖండే అష్టత్రింశోఽధ్యాయే — శ్లో॥ దదాహ విష్ణుం । దేవేశం దధీచి స్త్వైవసత్తమః ॥

—* క్షుపుఁడు దధీచినర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

శా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ ♦ మౌనీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిన్ ♦ మాహేశ్వరగ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా ♦ మ్నాయైక విద్వన్మణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను న ♦ స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న క్షుపునకభయంబిచ్చి తన మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితర దేవతలన్ గాంచి యాగ్రహంబుతో. 450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును ♦ దివిజులెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు ♦ రు దురితమందె
యని శపించి క్షుపునిఁ జూచి ♦ యధిప! నృపుఁడు
పూజ్యుఁడేయైన బ్రాహ్మణుల్ ♦ పూజ్యతములు. 451

వ. అనిచెప్పి మునీంద్రుం డాత్మాశ్రమమున కేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. క్షుపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజగృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబను నెడ జరుగుటన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె. జను లియ్యది సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణ్వాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వరంబున కేగి యట్లు భంగంబొంది రిక్షుపదధీచివాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల శపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పుటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్యంత కుశల ♦ మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! ♦ ధార్మిక సముఖా!

గద్య - ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త ♦ తల్లజ సుకథా!
ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!
మామకజననీ! మనీషి ♦ మాన్యచరిత్రా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *—

మ. మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం♦భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్యుల యద ♦ భ్రప్రార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమౌళికిని భా ♦ స్వచ్ఛీలమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్ర♦స్తావించి తీవెంతయున్. 2

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగ♦దంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం ♦ పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించి తాఁ ♦ గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పు♦రాణసూరి! 3

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కా • మోదంబులో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁ జెప్పె నమ్ముని నితాం • త స్నేహభావంబునన్
ఘనుఁడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె న • త్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిపుడు నే • నద్దాని బోధించెదన్. 4

చ. గురునకు వందనంబిడుదు • గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు • దివ్యతపోనిధులార! మీరిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని • భావమునన్ గుదురొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారుణన్ గనుఁ డ • శ్లోకనిధానకథాసుధాంజలుల్. 5

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *—

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలు • వొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మ • హామణి రత్ననిధాన మెల్ల సం
పత్తులకెల్ల బ్రాగపర • వార్ధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విఁగొల్చు లో
కోత్తర మానదండమన • నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్. 6

సీ. అభ్రగంగా తరం • గాళి నుయ్యేలలూఁగు, రాజహంసవతంస • రాజి యొందు
హేమతామరసమా • లామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వ • గణము లెందు
బహుమహాసవనయూ • పస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర • శ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న • గజకుంభముల ముత్తి,యము లేరు భిల్లచ • యంబు లెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన • చంద్రమౌళి
యడుగు దృఢభక్తి • వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గోని సుప • ర్వాళి మురియు
నెందు నట్టి శుభాఢ్యంబు • హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ • నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను వలిగుబ్బలి లసద్వి • శదవిద్యుతులన్. 8

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ • బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరా • ధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁగాని య • రయఁ బిపీలి
కావృతముగాదు హిమవన్న • గము జగమున. 9

మ. కడుధావళ్యము నొప్పు మూర్తి రమచే • గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జిమ్ము శిరమ్ముచే మునిజనా • భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నడఁగన్ బోని యనన్యసంచిత మహా • హైశ్వర్య సంపత్తిచేఁ
బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁ బోలు హిమ • వద్భూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ • నానాఫలోర్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గం • ధర్వామర స్కంధముల్
మానీంద్రాశ్రమముల్ సరిత్తతులు భి • ల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాం • తారంబులం దెల్లెడన్. 11

గీ. అమరఁ గేదారదేవుని • యండఁ జేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భం • గించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల • గిరినిఁ జేరి
నరులు పూరుషులై యల • రిరి యయారె! 12

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల • పంటచేను
మేటి యోషధులకు నెల్ల • మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి • యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పు • ణ్యములకండ. 13

క. కేదారము మోక్షౌషధి, కేదారను బదరవన మొ • గిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గైవసముగఁ గొని, శ్రీఁ దనరుచు జగములందుఁ • జెలువుఁ దనర్చెన్

క. ఒకచో గంగానది యిఁక, నొకచో యమునాధునియు మ • ఱొకచో నా గం
డకినిర్ఝరిణియునున్ వే, ఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్రి • యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాస్రవంతి కా • భ్యర్ణమ దు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనం • బుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుఁ గా • వించి తపము
సిద్ధిఁ గాంతురు మునులంద • ఱుఁ జిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి • కెసఁగును రెంటన్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర • దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుఁడు పుణ్యాత్ముఁడు మంచి
వారలకునెల్లఁ బ్రియమైన • వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామతేజస్వి • యవికృతుండు
రాణఁ దనరొందుఁ బర్వత • రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ నగరాజవర్యుఁడు కులాభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహితేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రిణులు • పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృదేవులపాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు • మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకురఁజేయఁగాఁగడఁగి • చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను • మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి • చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ • గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్బంగి • సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సురలకుఁ • బ్రియముసేయు
వారలేనియు భూరి విచారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తముకూఁతులకు సంభ • వించినశాపం
బును దెలిసియు సురవర్యుల, యనుశాసన మారసియుఁ దథా స్తనిరి తగన్.

—* మేనకా హిమవద్వివాహము *—

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా • హ్లాదించి దేవవ్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె • స్నేహంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు క • న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబనఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ • మన్నించి దీవించగన్. 23

క. హరియును బరమేష్ఠియునున్, ఎ రిహాయుఁడును లోనుగల్గు నమరులుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, ప్పరిణయమునఁ జెందిరపుడు పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ. దేవతలు మానులును బితృ • దేవతలను
జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు • చనవుమెచ్చి

చనిరి తమ గేములకు హిమా • చలుఁడు సంత
సమున నిలుఁజేరె మేనకా • సతినిఁగూడి. 25

క. అనిపలికిన సూతునిఁగనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను • గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జెప్పుఁడనిరి మౌనుల్. 26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదుల శాపము *—

శా. సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద • క్షుండర్క మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులర్వదుగు ర • క్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క • ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధన్
జేతోమోదము తోడనందుఁ బితరుల్ • చేపట్టి రప్పట్టునన్. 27

గీ. వారలకు నాస్వధనుబుట్టి • వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా • యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ • చాన ధన్య
చివరకాన్పు కలావతి • చిగురుఁబోణి. 28

క. ఈముప్వుర యాహ్వయములు, శ్రీమంగళదాయకములు • చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న • కరములు ధరణిన్.

గీ. అట్టిముప్వురు కన్యక • లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో • గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం • ప్రీతి నెల్ల
లోకముల సంచరింతురు • వీఁక మెఱయ. 30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల • క్ష్మీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే • ర్మిన్ ప్రమొక్కి మేల్ ఘక్కులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగు... • సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో • జాతాక్షుకన్నన్నలన్. 31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు • బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన • కాది ఋషులు
నలువు రపు డటకేతెంచి • నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సాష్టాంగపడిరి. 32

క. వారిన్ గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను • వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ • సంభాళింపన్. 33

క. హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి • బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠము లెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి • యమ్మౌనివరుల్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ • న్యయుఁ గలావ
తియును దైవవిమోహిత • లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి • కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్వి • యమర దెపుడు. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱఁగక యొకింతఁ • బలుకక తగు న
మ్మదవతులఁ గాంచి సంయము, లెదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞాను • లే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలోన సనత్కుమారుం డా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంబిచ్చె. 37

చ. గరువముఁ జెంది మీరు పితృ • కన్యకలైనను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పఁ గాంచి యిటు • పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి సురాంగనోచితము • గాదిఁక నాకముఁబాసి మీరు మా
నుష ధరకేగి మానిసుల • కున్ సతులౌదురుగాఁత యుగ్మలుల్! 38

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత • హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతురో • యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ • బుడమిలోనఁ
దప్ప దెప్పు డదేలాఁటి • తద్‌జ్ఞులకును. 39

చ. అని శపియింపఁగా విని భ • యమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి • మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన • తుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మాదయిన • పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. "దాసులతప్పులు దండము,తో సరి"యని యరసి యపులఁ • ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడీ య • చింత్యప్రజ్ఞుల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని • యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగాదిఁక నరసి ప్రోవుఁ • డచ్ఛచరిత్రుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల • నంజలుల్ ఘ
టించి ప్రార్థించు నబలలఁ • గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి న•యంబుగాఁ బ్రి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డి ట్లనియె మరల. 43

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము • చక్కఁవడెన్ పితృకన్యలార ! మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు • లెంతొ ప్రియంబుగ మమ్ము వేఁడుటన్
జింతఁదొలంగు డింక ధృతిఁ•జెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత నొసంగినప్పుడద • వందురి ముందటి బాగెఱుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యొసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెద వినుండు మీ ముగ్గురిలో. 45

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా•జేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్సుమనుండౌ వృషభానుఁ డంతియును మోచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రమముగా • నుత్పన్నలై శర్వా న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివా•హంబాడు నిమ్మహిన్, 46

వ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును గూఁతులవలన మిగుల కీర్తిన్ జెంది హరి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ గోలోకంబులకుఁ జనుచారింక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని యనుజ్ఞన్ గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెవ్వరిల్లి విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ • మ్మేలఁత పెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమిఁదిరా • జోత్తమునకు
యఖిల జగదంబకూఁతురై • యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు • టయును జెపుము. 48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ • నశ్ప్రియమొప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి సద • నంబున కేగి మనోజభోగసా

ఖ్యావళిఁ దేలుచుఁ గడిఁది • హాయనముల్ గడపెన్ నభస్స్రవం
తీవిపులోర్మి శీతలసు • దేశ విశాలవనీతలంబులన్. 49

* విష్ణ్వాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *

గీ. అంతఁ గొన్ని దినంబుల • నచ్యుత ప్ర
ముఖాఖిలలేఖు లేకమై • భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁ గాంచి • కడిఁది భక్తి
వందనము చేసి పీఠముల్ • వరుస నొసఁగి. 50

గీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద • నాక్షతాబ్జ
ములను బూజించి కల్పక • ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు • మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లు పల్కెఁ బ్ర • థ్వీధరుండు. 51

ఉ. నేఁడు ఫలంబుఁ జెందె జని • నే[illegible] జెందె నర్చయున్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందెసిరి • నే[illegible] జ్ఞానముల్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందిరి నా • నిష్ఠలు మెచ్చి బిత్తాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీరలిటు • [illegible] జనుదెంచుటచేత బ్రాఁతిగన్. 52

క. ధన్యుఁడనైతిని రాష్ట్రము, ధన్యంబయ్యెను గొలంబు • ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁ జెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁ జెందెను గృహావి • ధానంబెల్లన్. 53

క. తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరు చేత నిప్పు • డేపని యేన్ జి
త్తమునందుఁ దలఁతు రేనియుఁ, బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెప్పుఁడు • పావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని వనజాక్షాదు లాత్మ • కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టు • లని రాతనితోన్. 55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ • వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన • కారణమును
దెలియఁ జెప్పెద మది నీకు • దివిజరాజి
కఖిల లోకంబులకుఁ గుశ • లావహంబు. 56

—* విష్ణ్వాదులు మేనా హిమవంతులను దపంబు సేయుమనుట *—

ఉ. ఆదిమశక్తి సర్వజగ • దంబిక మున్నుల దక్షుకూఁతురై
యాదిమదేవుఁడౌ శివున • కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దుర • హంకృతి నధ్వరమూను సేవపుఁ
వేదనఁ జెంది దేహమును • వీడుట నందఱెఱుంగు జాడయే. 57

ఉ. ఆ జగదంబ యాసమధి • కాతతసత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁబాసి యటు • లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ • మొంటిగఁ గ్రిమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండె నిపు • డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. 58

గీ. అమ్మహాదేవి గ్రిమ్మఱ • నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి • నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు • నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు వి • శుద్ధకీర్తి! 59

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు • గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర • దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణ • వల్లభ యాజగదంబ కూఁతురై
నీవనితోదరంబున జ • నించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

క. ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నద నెఱిఁగి భవద్గృహమున • కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ. నిదియదియని యనక సేయుఁ • డిఁక మాపనుపుల్

వ. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లే యనినంత సుపర్వగ్రామణు లాతనికిఁ దత్సతియగు మేనకకున్ దపశ్చర్యా ప్రకారం బుపదేశించి వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క పుణ్యారణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం బొనర్చిరి.

—* విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట *—

మ. జగదంబా! యుమ! శంభులోక నిలయా! • శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్మగ నీయడ్గుల మ్రొక్కి కొల్చెదము వి • స్ఫూర్జత్ప్రతాపాయతా!

త్రిగుణాతీత! గుణాంచితా! శ్రుతినుతా! • శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూ
ర్తి! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! ఋజుగతీ! దివ్యచ్చరిత్రోన్నతీ! 63

సీ. కమలజాండములందుఁ • గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతకుఁదృష్టి • నొసఁగుదాని
భాస్కరమండల • వర్తినియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ముఁ • బెంచుదాని
నిద్రయన్ బేరితో • నిఖిలభూతములకు, మాయాపటంబున • మర్చుదాని
సంసారజాతవి • స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ • దనరుదాని

గీ. యమము మున్నగు సర్వయో • గములపాల
నమునఁజాల వలంతియై • యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై • వెలయుదానిఁ
బరమ శివురాణిఁగొల్తుమ • పారభక్తి. 64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత • నిశ్చితతత్త్వమ వంబరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త దేవగణ • నిత్యనియామక వమ్మరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త లోకముల • నేటుగ సాఁకెడు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల • నెట్టనఁగొట్టెడు దిట్ట యీశ్వరీ! 65

క. పుష్టివినీవే సురలకుఁ, దుష్టివినీవే మునీంద్ర • ధూర్వహులకుఁజి
త్తేష్టరమ నీవె పుణ్యుల, కష్టమశని నీవె దుర్జ • నావళికెల్లన్. 66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లియై • విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి నీవె సా • విత్రి నీవె
ఆ సరస్వతి నీవె స • ర్వాగమార్థ
సారవస్తువ వగు దీవె • సత్య మీవె. 67

—* విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ. అని యిటుల్ వినుతింపుచు • నంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధి • నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన • కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్ర • త్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మ • నోజ్ఞస్థలి శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న • ఫలమై యొప్పెన్.

సీ. కోటిసూర్యాధికంబైన • గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁ • గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు • దుర్గ ననువ, మాన దివ్యన్మహామాయఁ • గానలేక,

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం
బపేక్షించియుండ. 71

సీ. చాపబాణాంకుశ । చటులపాశారవిం,దములొప్పు నాల్గు హ । స్తములతోడ
బాలేందురేఖా వి । భాసితంబగుచు నం,దంబుఁజెందిన కిరీ । టంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ । బరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబ । రములతోడ
మందహాసపుఁ దీవి । మానుగు లెక్కుడు దయా,స్పదములై తగు కటా । క్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలే । పములతోడ
ముంగురులుమూఁగు కస్తూరి । బొట్టుతోడ
భువనములనెల్ల భ్రమసేయు । మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సా । క్షాత్కరించె. 72

వ. అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి
యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగ । త్సేవ్య! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనసస । పతికి భవచ్ఛక్తి సం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కఁ గాదది యెనో । శక్యంబుగాదంచు మిం
చు వెలిన్‌గాంచి వచించెఁ దల్లి! యిఁక మా । సూక్తుల్ యథోక్తంబులే? 74

క. వినను నీభక్తులకే, మేనిభయంబింతలేక । యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ మెత్తువమ్మ! పరమప్రీతిన్. 75

—*విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట*—

ఉ. దక్షుని కూఁతురై మును సు । ధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కక్ష మహేశ్వరున్ దెగడు । కశ్మలు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హాక్షయమున్ బొనర్చి యిటు । లాత్మపదంబును జెందితీవు ఫా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున । నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ. తల్లి! లోఁగటి యవతార । దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక । కడపితీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల । వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను. 77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశి•మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్ప పద•కంజములన్ భజియించు మమ్మ వి
స్తరకరుణాతిరేకమున ♦ సౌఖ్యములొందఁగఁ జేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జ♦గంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ. అనుడు జగదేకమాతృక ♦ యాలకించి
హేతువెంచి మదిన్ హృద♦యేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దె•ప్పరపుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యి♦ట్లనుచుఁ బలికె. 79

—* పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుఁడ! • యో పురుహూత! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము • నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని • మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహము లేక యిబ్భువి జ•నించెద మించెద శంభు రాణినై. 80

గీ. కలవు హేతువులిఁకఁ గొన్ని ♦ కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల • శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన ♦ పరమసాధ్వి
నన్ను సేవించి రధిక ప్ర•పన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇపుడుఁగూడ వార • లెంతో భక్తినిఁ జెంది
నన్ను సుతనుగా మ•నసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింకఁ • దథ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టుఁ • గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును.

ఉ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ • డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేమఱుఁ బొక్కుచు సృక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుండయి య•శేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప ♦ నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

సీ. ధరియించు నాతండు•తాపంబణఁప ఘోర, దర్వీకరముఁ బుష్ప•దామ మనుచు
చరియించు నాతండు • సంతసంబొప్ప శ్మ, శాన వాటుల వన♦స్థలములనుచు

కొలువుండు నాతండు • కుతుకంబుతోడం గు, ధరకూటముల సౌధ • తలములనుచు
నలందు నాతండు శ్మశా • నస్థలంబుగా నల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ • గంధమనుచు

గీ. ఏమనుచుం జెప్పుదాన నా • యీవియోగ, దుఃఖభరమునం బొగలురు • ద్రుని చరిత్ర
మక్కటా! మిక్కుటంబగు • నక్కటికము, సేయు డీయెరికేని రోజ • జింపుడీరు. 84

ఉ. నాదు శవంబు మూంపున ఘ • నవ్యథమోయుచుం గొన్ని నాళ్ళటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి • రుద్రునిం గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పం జక్రమున • నా శవగాత్రముం ద్రుంచి వైచి యా
వేదుటు మాన్పలేదె సర • విన్ సురలెల్లరు సంతసిలంగన్. 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకటు ల • నాదరమున్ బొనరింపం గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి • ప్రాణముం బాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాంగ నింపెసంగు • భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు" నిలుం • బాసె గణంబులం బాసె భర్త దాన్. 86

గీ. ధీరుండయ్యును మాయకు • దూరుండయ్యు
నే వికారంబు లేని మ • హేశుండయ్యుం
బూర్ణుండై యొప్పునయ్యాది • పురుషుండయ్యుం,
గాముకునిం బోలి పొగలె జ • గంబునందు. 87

క. కాకున్ననిట్టి మోహపుం, జీకాకువడంగ నట్టి • శివునకు దేలా?
లౌకికుండు వోలెందిరిగె న, లౌకికుండై ప్రకృతికెపు డ • లక్ష్యంబైనన్. 88

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా • నా విధోప
భోగములతో నుడిగెం గామ • భోగమతండు
నేన యవతార మెత్తినం • గాని మరలం
బెండ్లియాడండు వేయోక్క • వెలందినెందు. 89

ఉ. కావుననింక సత్వరము • గా నవతారమొనర్తు శైలప
త్నీ విమలోదరంబున జ • నింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుం బొంగంగ న • పారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవుని రాణి నౌదుంగడుం • దేశివసాంకుదు నాకవాసులన్. 90

ఉ. పొండిక మీగృహంబులకు • భూతపతిన్ శివుం గొల్వుండాదయా
మండనుం డెల్ల దుఃఖముల • మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

దండుని పత్నినౌటఁగద ♦ తద్దయుధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు వంద్యనయి ♦ యందఱఁగాచుట దేవనాయకుల్! 91

గీ. అనియిటులఁబల్కి జగదంబ ♦ యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁగ ♦ నత్తటిల్ల
తవలె నిజధామమొందఁద్రి ♦ దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల ♦ కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు సూతునితో నిట్టు ♦ లనిరి దేవ
దేవి నిజధామమొందఁగా ♦ దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ ♦ ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసానరించిరో ♦ యెఱుఁగఁజెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు సూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ♦ముఖ్యులటులు బో
ధనమొనరించి చనన్ శీతనగేంద్రుఁడు మేనయును ని♦తాంతప్రేమన్. 94

చ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన♦వద్యమహాద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవి♦భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను♦జైత్రసితప్రతిపత్తుదొట్టగా
నిరువదియేడువారము ల♦హీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సం♦బరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన ♦ నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా ♦ గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు ♦ నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డష్టమిని నితాం♦త ప్రపత్తి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మేఱు♦నాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి ♦ యవనిసురల
సాపడఁగఁజేసి దానముల్ ♦ చాలఁజేయు. 97

క. కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య ♦ కుసుమరసంబున్
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ ♦ గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ • జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే • ల్కరుణయొసఁగ
సంతసంబున మేనకా•కాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గో•ర్కులను దీర్ప. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్చరితతపోవ్రతంబు • వరమడుగు మిఁకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియేనే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక • హిమశైలసతీ! 100

గీ. అంబ వాల్లభ్యమలర ని•ట్లనుడు మేన, యంబఁ గని మ్రొక్కి విజ్ఞాన•మలమికొనఁగ
నంజలిఁ బొనర్చి మధురోక్తు•లమర నిట్లు, ధ్యానమొనరించెఁ దత్పదా•ధీనయగుచు

గీ. ఏ మహామాయ తనయందు • నీ జగంబుఁ
బొడమఁజేసి ధరించు వి•స్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండి•కాంబ నిష్ఠ
డెందమున గొల్చెఁ యొనరింతు • వందనములు. 102

సీ. ఎల్లలోకములకు • హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగ•నొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ • బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి•పించుదాని
తల్లులకెల్లను • దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు • డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై • నీటుమీఱెడుదానిఁ, దమ్మిపూదండలఁ•దాల్చుదాని

గీ. సర్వకార్యార్థములను నొ•సంగుదానిఁ, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియై•పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయై•యమరుదాని, సిద్ధమగుదానిఁ గొలుతుఁ ద్రి•శుద్ధిగాను.

చ. అనలునియందు నుగ్రకల • వై హరిదశ్వునియందు దాహశ
ద్ఘనకలవై శశాంకునెడఁ • గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజనిహంతయందు విత • తంబగు మాయవునై సుధాంశువుం
డను నెడఁ జిన్మయాకృతిఁ గ•నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు•నొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై•యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారి•జనములకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు•కూర్మిమీఱ

క. కష్టంబేమియుఁ గాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను • జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి • యేలిక వీవే. 106

సీ. తల్లి!నాబోటులేడ యుద్దామమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించుటెడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశపత్ని!

క. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గట్లెలికసానిఁ గాంచి కాళీసతి దా
నిట్లట్లనఁ జెల్లనిదయ. యల్లేర్పడఁ గౌఁగిలించి యాదటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలఱేనిరాణి! యనుఁగుంజెలి వమ్మరో! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మెసఁగ నీదగుకోర్కుల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు నుండదు ముజ్జగమందు నె దునున్. 100

గీ. అమృతధారలఁజిందు దుర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరిసార్వభౌమ
పత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికెఁ, దల్లి! నే వర మొందఁగాఁదగినయెడల

మ. శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రు లిష్టు తొలుతన్ జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకన్ మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపగాఁవలె సురస్తోమంబుకార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్పన్వలె వామదేవసతివై తీర్పఁగ వలెన్ లీలలన్.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. అనుడు మేనావరంబుల నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బాలేందుమౌళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత! నీవు, గనెదు నూర్గురుకొడుకులగరిమ మెఱయ.

ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డహర్పతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుఁడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును నమోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బందెద నీదు గర్భమున నాత్మజనై యనిమేషకార్య మ
ర్థిం దగఁజేతు నీశ్వరు వరింతు నిశం జను కంజలోచనా! 113

వ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నమ్మేనక యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ము లొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మునఁ దపఃక్లేశమ్ముఁ బోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిన్ బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 114

—✱ మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట ✱—

గీ. అంత గిరిరాజదంపతు లతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకా సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి నిండైన వేళలోఁ దనయుఁ గనియె, ఘనుని మైనాకనాము నగణ్యబలుని.

క. పదఁపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులు వారి కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధరాధీశ్వరుఁడున్.

క. గిరివరుఁడొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పుడొడ్డకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును దా నిడినట్టి వరంబు నప్డు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ రాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగన్. 118

—✱ పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట ✱—

క. అగట్టులరేఁడ త్తఱిఁ దా గౌరీతేజ మెలమిఁ దాల్చి మెఱయుచుఁ దా
బాగైయమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి తన్నుఁ జేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భర కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గరంబు మెఱసె. 120

గీ. అరగింపున నరుచి మెండయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొదలెఁ జూపెనగడునగలు
సగము మూలకుఁబడియె నెమ్మొగము లోధ్ర
కుసుమసమమయ్యె గట్టురా కొమ్మ కపుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్మన మ్రాగుపమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నే కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్న ను దారహర్ష
భరముఁ జెందె మహీధర ప్రవరుఁ డపుడు. 122

క. దోహదముఁదీర్పఁ దలకొని, యాహిమవంతుండు మేన • కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ,హాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె • నపు డద్దానిన్. 125

గీ. దేవతలపాలి కల్పల • తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి • యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భమైన యు • ర్వరనుబోలెఁ, గాంచిమురిసెగిరీశ్వరా • గ్రణియునంత.

గీ. అద్భుతంబగు నాకస • మట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి ర • క్షకులనున్ జి
కిత్సకుల నేర్పఱచి గర్భ • గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు • నుండెనతఁడు.

—* విష్ణ్వాదులువచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతించుట *—

ఉ. మేనకకడుపులోనఁ దమ • మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికన్ మిగులఁ • బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
మానులు దారసిల్లి యస • మానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని • దానవిధానపథానురోధులై. 126

ఆ. జయము జయము దుర్గ! • జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! • జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! • జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! • జయము శక్తి! 127

శా. తల్లీ! నీవలనన్ గదా జగము లా • తంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీ • వొక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు డెల్వఁదప్పి చెడు నే • మున్ మేటి నీసత్కృపా
వెల్లద్భాగ్యమునన్ సురక్షితులమై • పేర్గాంటి మంబా! యిటుల్. 128

క. పుడమి జనియించి యిఁకమా,యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! • యెంతయుఁబేర్మిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని,న్నడపకఁ బూజించువారి • యెడఁగల కరుణన్.

గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బే • ర్మిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబనిట్టుఁ గొని • యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల • కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు దొ • మ్మిదియునపుడు.

వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 131

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *—

సీ. ఆకసంబు ప్రసన్న • మయ్యెను గాంతన,క్షత్రమాలాగ్రహ • కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పర్శ • గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుష్పాదులను • గ్రమ్ముకొనుచు

సలిలంబు దనరెఁ • గాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రఫుల్లార • విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన • పదపట్టణారణ్య,ముల నెన్నఁదగు పండు • గలనుగనుచు
గీ. అగ్గిహవ్యంబునొందె స • వ్యార్చియగుచుఁ, జందురుఁడుపండువెన్నలఁ • జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె వి • స్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు • మురిసిరెలమి.
క. పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము • ఖాప్సరస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ • బాపచరిత్రుల్. 133
గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న • వమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర • మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర • చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ • కాళిపొడమె.
క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ • జెలఁగుచు భేరీ
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ • రాజి యనువుగాన్.
ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁ • బొలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్పు శీత • కుధర నగరి
నుండు వారికెల్ల • నూడె నుమ్మలికమ్మ, సాటిలేని సంత • సం బెసంగె 136

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు పరదేవతను దర్శించి స్తుతించుట *—

క. అనిమిషులు గడిఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిల • భువనాంబను గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ • ఘనతరఫణితిన్. 137
ఉ. అంబరో! దేవకార్యమును • సర్ధిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను • నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిష్ట పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి • రాణ్మఘునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపు వేగ మిఁక • దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138
ఆ. విష్ణు ముఖ్య దేవ • విభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించి మ్రొక్కి • కడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁ • దరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయన్ బొగడుచు • నాదరమున.
క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ • బొంగిపొరలు న
కాల్కాలికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు • సంతసమొసఁగన్. 140
చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ • నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
దీపవతీ! సతీ! సకల • దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్సలుపు • టెంతయు సంతసమమ్మ! యైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ • రూపము నైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి • సిద్ధప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేకయె, యిటు వల్కె సుధారసంపు • టిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను నీతపసు • మెచ్చినరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు • దట్టుట కై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్డు దీనివిడి • పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ • తల్లజమాలియుఁ బుణ్యవీఖునున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మింకఁ • దీర్పుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట • వట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడఁగఁటఁ • దనుపుదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ • బేర్మిమీకు. 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు మనుఁబెంచి పెండ్లి • సేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, నేయుఁడు సర్వాంగసౌఖ్య • విజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లుచెప్పి యుప రదేవత తత్క్షణంబున నాన్మరూపముగా విశేషంబున బాలికా
కృతిన్ దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాలీజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్క జంబొంది కడున్గడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు వి • స్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతనుప్రభా • పటలి నర్ధ
రాత్రమున వెల్గు దీపముల్ • రహినిఁ దక్కి
చిత్రగత దీపములఁబోలి • చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీజననోత్సవము సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, వాత్రముగా వచ్చి చెప్పి • నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత,చ్ఛత్రము వెలిగాని యొసఁగె న • చలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురుల బురో • హితుల గూడి
శైలపతి పుఱుటింటికిఁ • జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ • గప్పుదాని
నల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము • గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మహోత్సవంబెసఁగ • సల్పె ననల్పములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల • చా[illegible] మీాటెడు నాటపాటలన్
గొనబుఁదనర్ప బ్రాహ్మణుల • కుసుధరు దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి • శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త • మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా • నాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక • ప్రతతికి నృపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరి! శివ! • కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! • బాల! యనుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ • బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు • పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియా హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న • పత్యంబగుటన్
పార్వతి యనుపేరునునీ, యుర్వీశ గైసేసె నాపె • యుచితవిధముగాన్. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము • దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ • జక్కనును య
టంచుఁ బేరును జాల్చి యీ • యనసియందుఁ
బరఁగునెల్లర మదులకు • ముదము నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నానగతికిఁ గాయకాగ్ర • ణులు సల్పిరి సు
శ్రీనిధి గిరిపతి యానతిఁ, గానకళానైపుణంబుఁ • గానుకలొసఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు • సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్భంగి • సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ • జేతమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు • పుత్రుఁడైన. 156

* అవతీత్యార్యా = రక్షించునట్టిది-అవ రక్షణే

చ. వలిమల కూఁతురంతయును • వార్షికకాలమునాఁటి గంగయ
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయ•టుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల వరుసన్ గడున్ బొదలెఁ • బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁ•జెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పఁగఁ, గలవారైనను గుమారి • కనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడును దత్పత్నియు నిమ్ములఁ దృప్తిన్ జెందరైరి • మురియుచు నెపుడున్.

చ. కలిమిగ బ్రాఁకులెల్ల నన•కారు నెడన్ జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను ద•వుల్కొనుఁ జూతనుమంబునందుఁ దేఁ
టులు కులశైలవల్లభుఁడ•టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు • సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమా • చక్కని వాక్కునఁ, దేజంబునొందిన • దీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి • మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీ•పంబు పగిది
విమలోదకంబున • వెలయు గంగాఝరిఁ, గమనీయమైన యా•కసముమాడ్కి
సరసకవీంద్ర వి•స్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రా•జన్యుఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంబిక•యైన యార్య
చేత నిఁక సర్వపర్వత•శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి • పొలుపుమీఱె
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి•స్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాదివర్ణనము *—

గీ. ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ • బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి యనుఁజెల్లఁ • దిరుగుఁగాళి
గున్న యేనుఁగుఁ గొనివచ్చి • కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం•బెసక మెసఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబుల దవిలి తోడిపడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నిఁకనాదు • సంతాన మీరని, పండ్లోగిరంబులు • పంచిపెట్టు
జగములేలెడు దొర•సానినే నీరలుఁ, బ్రజలంచుఁ బరువొప్పఁ • బనులుసెప్పు

కామధేనువు నేను ♦ గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యో ♦ జించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను ♦ స్వల్పలతలు మీర, లని నిజౌన్నత్యంబు ♦ నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండ ♦ గోళకములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మ ♦ భవు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ ♦ భానులనుచు
శైలరాజకుమారి శై ♦ శవముగూరి 164

ఉ. శారదవేళ హంసములు ♦ జాహ్నవిఁ జేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహౌషధులఁ ♦ జక్కఁగఁ జెందెడుమాడ్కి నద్రిజన్
జేరెఁ దమంతఁ బూర్వజని ♦ సిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల ♦ పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్. 165

సీ. శివయని పిలువఁగాఁ ♦ జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాహ్వయంబుల ♦ కలఁతిసేయు
ఇందుశేఖరము బొ ♦ ట్టిలమిఁ దాల్చునుగాని, తలఁదాల్ప దెన్నండు ♦ తక్కునగల
గజరిపుబుషభత ♦ ల్లజముల నెక్కును, గాని యెక్కదులాఁతి ♦ కరుల హరుల
భర్మారవిందసం ♦ భవపరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలఁద ♦ దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలుసామగీ ♦ తుల నెగాయ
నముసలుపుఁగాని యితరగీ ♦ తములఁ గనదు
శరధను శ్శూలముల నె హ ♦ స్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁ బాఁ ♦ కందలపదు. 166

వ. మఱియును.

సీ. బాల విపంచికా ♦ వాదనంబొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణిసం ♦ బరముఁ జెంద
కాళి గాత్రమున రా ♦ గముల నాలాపించు, నిందిరహృదయం [illegible]దువడఁగ
లలిత నర్తనకౌశ ♦ లంబుఁ జూపించున, వ్విద్యాధరాంగనల్ ♦ వెఱఁగు జెంద
శివచిత్రము లిఖించుఁ ♦ జెలువుగా నలరాజు, రాణిధైర్యంబు గ ♦ [illegible] సడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కా ♦ ర్యంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు ♦ డిల్ల పడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరే ♦ శ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ ♦ బోలుఁ బుడమి. 168

—* నారదాగమనము *—

ఉ. నారదమౌని యొక్కసుది • నంబునఁ గొండలఱేని వీఁటికిన్
భూరితరప్రమోదమునఁ • బోయి గిరీంద్రునిఁ దారసించినన్
గూరిమి పేర్మి నాతఁడును • గొబ్బున లేచి నమస్కరించి దై
వారెడు వేడ్కఁ బీఠమిడి • పాద్యము నర్ఘ్యమునిచ్చి మెచ్చఁగన్ 169

గీ. తనదు కూఁతును రప్పించి • వినయమెసఁగ
మునిపదాబ్జముల కెఱఁగించి • ముఖ్యకార్య
మిదియని తలంచి వినతుఁడై • యింపుగ దుర
నంజలి రచించి యిట్లని • యడిగెఁ బ్రీతి. 170

హిమవంతుఁడు నారదునకుఁ బార్వతి హస్తంబుఁజూపి ఫలంబులఁ దెల్పుమనుట

ఉ. ఓ మహనీయ దివ్యకరు • ణోదధి! యో పరమేష్ఠిపుత్రక
గ్రామణి! మత్సుతాకరముఁ • గాంచి గుణాగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్రి యెవ్వనిక • గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁ జెందునో చెప్పుఁడు • తథ్యము మీవచనంబు ధారుణిన్. 171

గీ. ఇట్టులడిగిన గిరిపతి • యిచ్ఛ నెఱిఁగి, దేవముని కాళిహస్తంబుఁ • దేఱిచూచి
అఖిల శుభలక్షణంబులు • నరసి మురిసి యిట్లుపల్కెను భూమిధ • రేంద్రుతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా • సౌరొంది వర్ధిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖిల • భ్రాజిష్ణు రేఖాఢ్య గో
త్రాలంకారము సేయు మీకుఁ బతి కు • ద్యత్సౌఖ్యమున్ గూర్చు వా
ణీలక్ష్ముల్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా • ణింపంగ సొంపుంగనుల్. 173

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవుగ వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరున కిట్లనియె. 174

—* నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబరజటిలుఁడు మగఁడగు ననుట *—

గీ. అద్రిరాజన్య! నీకూఁతు • హస్తమందు, రేఖలెల్ల సులక్షణ • రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం • బున్నకతన, దానిఫలమెఱిఁగింతు నం • తయునువినుము.

సీ. యోగి, నగ్నుండు, కడిఁది బై • రాగి, గుణము
లేనివాఁడును దలిదండ్రి • లేనివాఁడు

అశివవేషధరుం డొకం • డనభిమాని
నీదు కూంతును బెండ్లాడు • నిజము వినుము. 176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమౌని పల్కులఁ • గ్రాలుభావమెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు • గాఁగలండని యెంచి లోఁ
జాల సంతసమొంది చిత్తము • శంకరాంఘ్రులఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతురోక్తుల నెంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది • భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, స్థిరణఁగొని యిట్టులనిరి • చనవున మునితోన్. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోఁచి కన్న యీ
లలితకుమారికిన్ బతి విలక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల • పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడీ దయన్. 179

—* గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్ని యగుననుట *—

ఉ. నావుడు నారదుండనె మనఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందఁదగు • నే? విధి చేష్టము దిద్దఁబోలునే?
భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగ పెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నికన్

గీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్నవిధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతనికిఁ జేడె నిచ్చి
పెండ్లిఁగావింపుఁ డట్లైనఁ • బేర్మియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట • నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత • వంతనిడదు
లాఁతియం దది యే దుఃఖహేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల • చంద మిందు
నరయు మెచ్చోటనేని యహార్యతిలక! 182

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి • యింపుగ బెండ్లిన్
గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు • నెగడుసుఖంబుల్.

చ. శివుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • శిష్టజనావనబద్ధకంకణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి•లామరపూజితపాదపద్ముఁ డు
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁ డిద్ధతపోధనాగ్రియై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నిఁకఁ • బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁ జెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండువేడుకన్ గొండల దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు • కూఁతురు రూఢిగ రాజమౌళినే
వలచి వివాహమాడు నిది • వాస్తవమెంతయు వీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ • బాయని తీయని చెల్మికల్మిసొం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల • నెప్డు రహింతురు గాంతు రెన్నికన్. 186

మ. మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్వియు నిలిం • పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁ జేయుచుఁ దప • శ్చర్యన్ హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రథఁ జెందుఁ గారుణికచే • తన్మూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁ జేయు సురలా • శాసించి భాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి • దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే • నర్చలొంది
అఖిలభువనంబులకుఁ దాన • యధికయగుచుఁ, బరఁగు నీపుత్రి నీహార•పర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవి•స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁ జెందియు•నార్య తనదు
మేలిగొనములకలిమిన•మేయతపము, బలిమి శంకరదేహార్ధ•భాగ మొందు. 189

క. ఈ కన్నె నుదక్క శివుం, డే కాంతను బెండ్లియాడఁ • డిది నిక్కం బి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీకో నగరాజతిలక! • నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేళను గాని యొర్ల • కీయఁగ మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ • దెలియు నగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన • హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్మమౌని వ•రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే•వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొ•నియెద నిపుడు, 192

సీ. దాక్షాయణీసతి ♦ తనువుఁ బాసిననాఁట, నుండి విరాగియై ♦ యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని♦ర్జరగోచరము గాని, ఘనతపం బాచరింప♦ గడఁగెననియు
నక్షయంబై శివం♦బై పరబ్రహ్మమై, యలరుస్వాత్మమున నె♦ప్డలరు ననియు
నిర్వికారంబగు♦ నిజరూపముననుండి, మానసంబును దింపఁ♦బూనఁడనియు
గీ. మున్ను సతితోడ వేఱొక♦కన్నె నెపుడు, పెండ్లియాడను నేనని♦ ప్రియమెసంగ
బాసఁ గావించెననియుఁ గై♦లాసభర్త, కిన్నరులు వచ్చిచెప్పుదు♦రిన్నగమున.
క. అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్టుగ వేఱొక్కసతినిఁ ♦ బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచు టెట్లని, గట్టులఱేఁ డూరకున్నఁ ♦ గనిముని యనియెన్. 194
చ. గొనకొని దక్షపుత్త్రి ప్రతి ♦ కూలత నొందినతండ్రిమీఁదియా
సునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిద ♦ శుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీఁదునం
దనయయి పుట్టెఁ గాళికగ ♦ దక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ ♦ జన్మములుమాను ధరాధరాగ్రిణీ! 195
గీ. తన కుమారిక పూర్వవృ♦త్తంబు సర్వ
మును మునీంద్రునితో హిమ ♦ భూధరుఁడు వ
ధూసుతుల కట్టెదుట విని ♦ పాసె సంది
యంబు నెల్లను దన హృద♦యంబునందు. 196
గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు ♦ కథనమును ది
టంబుగా నీశుఁ జేపట్టు ♦ టయును నార
దు నుడివిని సిగ్గుచేత న♦ధోముఖియును
సస్మితాస్యయునైయుండ ♦ జనకుఁడంత. 197
చ. కని తనపీఠమందు మను ♦ గ్రిచ్చఁ జేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁ జేర్చి శిర♦మున్ వెస ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున నరుదొప్పఁగాఁ బుణికి ♦ పొందుగ హర్షముఁ జెందియుండ న
మ్ముని గిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ ♦ బూర్తిగఁ బ్రీతులఁ జేయ నిట్లనున్. 198
ఉ. పర్వతరాజ! నీతనయ ♦ పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వాణ బృందకల్పిత స♦పర్యల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు ♦ శర్వుని యంకతలంబు నెక్కి యీ
యుర్విఁ దలంప రాని కను♦లొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారల • యంతరంగ,ములను సంతోషభరమునఁ • బొంగఁజేసి
అమరమౌని యథేచ్ఛగ • నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో • పలికిఁ జనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ • గుధరవరుని, రాణి మేనక తనమనో • రమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁ బా • దములకెఱఁగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తుల • నింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీయెదుర • నాఁడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని య • థార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్త్రికిప్పు డను • కూలముగా వరుఁ గూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున • సల్పుఁడు సల్పుఁడు నాథ! నావ్యథన్.

క. ధనమును బ్రాయము పక్కం, దనమును దావ్యవివేక • దాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన నరునకుఁ గన్నె నిడవ • లెన్ సుత యలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వ • చోగరిమంబది యున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్యమబ్బదు ఘ • నంబది గల్గిన నీడుజోడునున్
బొందికఁ గాంచ వవ్వియును • బొల్పెసలారినఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడ • నన్నియుఁ గూడుట లభ్యమేరికిన్. 204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁప • వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె • పురుషవరేణ్యా!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి • తాంగికఁ జాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి • దేహము గందెడుఁ గుందకోరకం
బుల నెపుడేసి నెచ్చెలుల • పోటికినైఁ చిదుమంగఁ గల్గు వ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తురిల • లోఁగని నామొకొయిట్టి కన్నెలన్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగన • గాధిరాజ,రమణి నాథునిపదముల • వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁ డత్తన్వి • నాదరమునఁ, గౌగిటన్ జేర్చి యిట్లనె • గౌరవమున. 207

చ. వినుమిఁక దేవి! దేవముని • విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? • వద్దిఁక వేఱుతలంపు లింపుమై

దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు • దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ • తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఉన్. 208

క. అగుణములన్నియు శివునెడ, సుగుణముగా పరఁగువినుము • సుందరి! యిఁక నా
యగణిత తపోనిధానుఁ, డగజను బొందాడుఁ దపము • నర్మిలిసేయన్. 209

వ. అనుటయుఁ యాసీమంతినీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఁతున్ దప
శ్చరణంబునకై శిక్షన్ బొనర్చు పొంటె నాపెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యధుర్యతన్‌గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁగంటిఁ జెప్పెదను వి • న్మా! నేఁటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమ్మం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకం • పన్ శంకరానుగ్రహా
ర్థమ్మై నన్నుఁ దపంబుఁజేయుమని హ • ర్షంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్మున్ జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృ • త్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కవము • గా శివమంత్రముఁ జెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు • కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు • నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి • వల్లభు నల్లనఁబిల్చి పేర్మిమై. 212

గీ. తనయఁగాంచిన కలఁ గల • తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁదెల్ప నాతండు • గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ • దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస • మినుమడింప. 213

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యఋషి • నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున • కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గ • రిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
వీఁకఁగడంగ నే సుతను • వేగొని యా ఘనుపాలికేగితిన్. 214

గీ. పోయి కనుఁగొని నేనల్ల ♦ పురుషవరుని
నారదోక్తవరునిగాఁగ ♦ నమ్మి మ్రొక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతు ♦ సెలవొసంగు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు. 215

గీ. అంత నాకూఁతునకు వారి ♦ కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల ♦ జరిగె వాద
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది ♦ యాజ్ఞనొసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూఁతు ♦ మించుఁబోఁడి. 216

ఉ. కూఁతురు యోగివర్యునకుఁ ♦ గూరిమి పేరిమి సేవఁ జేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ ♦ జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతఱి ♦ రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జూతము కొద్దికాల మిది ♦ శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 217

క. అని యిట్లు శైలకులపతి, తన గేహినితోడఁ జెప్పి ♦ తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు ♦ మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని ♦ చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ ♦ జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత ♦ భూధరంబున నిష్ఠ తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది ♦ సేయుచుండెనొ చెప్పుఁడీ. 219

క. అని మునులన సూతుం డిట్లనె వినుఁ డనఘాత్ములార! ♦ యభవుఁడు దాఁ బ
త్నినిఁ బాసిన యది మొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ ♦ గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రి నెల్లెడ న ♦ దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ ♦ జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల ♦ యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రిఁ జేరె మది ♦ ధీరతఁ జేకొని యెట్టకేలకున్. 221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి వికృ ♦ తిన్ గొననట్టి నిజస్వరూప మి
మ్ముగఁ గనుచున్ జిరం బిటుల ♦ భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుఁడై కడు వి ♦ రాజిలె సన్ముని రాజులెల్లఁ జ
క్కఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ ♦ గర్మఠులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 222

—* శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి కుజుఁడుపుట్టుట *—

ఆ. అట్లు చాలకాల • మరిగిన వెంబడిఁ, జిత్ర మొక్క నాఁడు • శివునినొసటి
ఘర్మవారికణము • గ్రక్కునఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁ • జెలువుమిగిలె

సీ. ఆజానులంబబా • హాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణ • ప్రభలవాని
నందంబుఁ జిందు మే • లగుమోముగలవాని. రాణించు వెడఁదయు • రంబువానిఁ
గమనీయమైన • యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుఁడై • పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ • దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ • గాంచు వాని

గీ. జననమును జెందియున్నత • స్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని న • త్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చియప్పుమ • హేశు నెదుట, నిలిచియుండెను ధాధర • ణీవధూటి. 225

గీ. సుతునిఁ గని తెచ్చి నిలిచిన • సుందరీ ల, లామ ఁ ఱమఁబరికించి కై • లాసభర్త
మందహాసంబుచింద నా • నందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న • వ్యసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు • ధన్యవు నాదు శ్రమాంబుజన్ముఁడై
యురుదుగ నీయెడన్ బొడమి • నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రి • తాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ • దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని • పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముఁడటంచుఁ బేరుఁగొని • బాలుఁడు వృద్ధినిఁ జెంది కాశికా
ధామముఁ జేరి యందు హిమ • ధామశిరోమణిఁ గూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁ జేసి మహి • తంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదము • కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమీఱెడు మండలమున • రాజయ్యెఁదగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట • శైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి • పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సువ • హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా • హ్లాద మొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశృం • గ ప్రాంతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ • దుర్దాంతభంగిన్ దపం

బుం గావింపఁగఁడంగి భృంగిరిటుఁడున్ ♦ మున్నౌ గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తి . . గిరిరా♦ట్ప్రస్థంబు నాస్థోన్నతిన్. 230

ఆ. బ్రహ్మపురమునుండి ♦ పరమపావనియైన, గంగ యవతరించెఁ♦గడఁగి యెచట
నటవసించి తపసు ♦ నారంభ మొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర ♦ మౌళియపుడు.

మ. నిరపాయంబయి నిర్వికారమును నై ♦ నిత్యంబు నై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జ్యోతిరూపమయి య♦ద్వైతంబు నై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే♦ల్గన్పట్టు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁజె . . . . ఘ♦ల్ గో . ద . . ఁగన్. 232

ఉ. నందియు భృంగి మున్నగు గ♦ణప్రవరుల్ మ . . గొంద . . దుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తపిహి♦తేష్ట సపర్యలఁ గొల్చు . . డిరిం
కం దమ మొప్ప . . నవిధి ♦ గాంచి వసించిరి కొం . . . . నుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ ♦ గోలలఁ దాల్చి వసించిరిమ్ముగన్. 233

— * హిమవ . . . . శివుని స . . . . చుట * —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత స♦ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ ద♦పంబుఁ జేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ దా♦నొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి♦ వేగిరముగ.

సీ. విరియఁబూసినమల్లె♦విరుల మొత్తమ్ముల, చంది మొప్పెడు మేని♦ చాయవాని
గందపుంబొడికన్నఁ ♦ గరము ధావళ్యంపు, పసమీఱు భసితలే♦పంబువాని
నెలదేఁటిదాఁటుల♦ చెలువుఁగలంచు నై, ల్యముమీఱు నలుతభా♦గ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల ♦ యందంపు పెంపు నై, రింపని యడుగుల ♦ సొంపువాని

గీ. నమరు నఱమోడ్పు కనుదోయి ♦ నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రదృష్టియై ♦ పరఁగువాని
నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూ♦ర్చున్నవాని
నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి ♦ హర్షముగను. 235

ఉ. సాఁగిలి మ్రొక్కి గంధ సుమ♦సారముఁ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహరి ♦ చందనపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగనొనర్చి యచ్చమగు ♦ వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను ♦ లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్. 236

క. దేవాదిదేవ! శంకర!, నీవెకదా! సకలభువన • నికరమునకు ర
క్షావహుఁడ వారయ మహా, దేవ! కపర్దీ! గరిష్ఠ • దివ్యకీర్తీ!

సీ. నిర్గుణుండైనను • నిత్యంబు భక్తుల, నాఁకఁగ సగుణుఁడౌ • చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాస • చతురుఁడైనను వెండి, కొండయందుండు నా • థుం డెవండు
దేవరాజులకెల్ల • దేవుండు తానయ్యు, యోగిరూపొప్పువై • రాగి యెవఁడు
ఏకాంతులెఱుఁగని • యీశ్వరుండైన భ, క్తప్రీతిఁ గాంక్షించు • ధన్యుఁ డెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృ • తికిని నీశుఁ, డై విరాజిల్లు నప్పర • మాత్మ యెవఁడు
హరివిరించుల యాడిగ • మందు నెవ్వఁ, డట్టినీకు నమస్కార • మాదిమూర్తి!

క. వాగీశరమేశులక, వ్వాగీశరమేశ్వరత్వ • వైభవము నిలన్
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవకాదె • యురుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదుచరిత్ర మెన్నరజ • నీకరశేఖర! శక్యమౌనె దా
మోదరకాంచనోదరము • ఖోత్తము నిర్జరపాళికెల్ల నా
మోద మెసంగ భక్తజన • పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదరబుద్ధివారల రి • యంబునఁ జేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యముగాదె నీవిటఁ గృ • పానిధి! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్యమతిన్ దపోవ్రత భ • రంబు వహింపఁగఁ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిష్ఠకుల • మున్నతిఁ గాంచె వరించె నల్ల సౌ
భాగ్యరమామనోజ్ఞపరి • భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇఁకను మహేశ! సేవకున • కెద్దియు నేని పనిన్ ఘటించి తా
వకపరిచారకవ్రజము • వంక ననున్ గొని యాదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద • మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవస • మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన • నీశ్వరుండు
విని కనులువిప్పి పర్వత • విభుని వాని
గణమునుఁ గూడఁ దాఁ బొడఁ • గాంచి యపుడు
మందహాసం బెసంగ సి • మ్మాద్రికిఁ బలికె. 243

చ. వినుము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రునిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున • బాఢతపం బొనరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్జరేంద్రుల కమోఘతపస్వుల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచిరోదకపూతము నీతటం బిలన్. 244

ఉ. చేయుదు నిందు నేఁ దపము • శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిన్నరుల్ దిరుగ • నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగనీయ కీయదియె • సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్నమిఁకఁ • జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లఱేఁడప్పు • డొప్పమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనె సంతసం బె, సంగ దేవాధినాథుని సముఖమందు. 246

క. ఏమని సెప్పుదు మీతోఁ, బ్రేముడి నాప్రస్థమునకు • విచ్చేసి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ • గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁగొని • వేలుపు లుగ్రతపంబుఁ జేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గనఁగ • నందకయుండుదు రారికట్లు నా
నిగ్గగు భాగధేయమున • నీవ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాఁడ విటు • తాపములింకె మహాత్మ! నాకిఁకన్. 248

శా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోనన్ లేఁడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునుం గలుగఁడెన్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవు చేరి తపసున్ • యోజించుటన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ • నాగేంద్రచర్మాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁ జేయుము సుపర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ • దోరపుఁగూరిమి పేర్మి నీదు నౌ
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడికమ్మొగ సేవయొనర్చు నింక సు
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను • జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మెన యమదమ,మునితో నగరాజు ప్రియపు • నుడికారముచొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహం,బున కేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి • యాతఁడనెన్ వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవరుం జనఁగూడదు పోయిరేని శి

ఱను బొనరింతు వారలను • ఘాతుకరీతి నిజంబు నాదు శా
సనమిదియంచుఁ బ్రస్థమునఁ • జాటుఁడు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాఁ. 252

వ. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁదగ దెవరుఁ గొంత • కాలంబిటు లా
గంగావలె తేఁదేఁపడఁ, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞఁ • గడచినవారిఁ. 253

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండ మని శివు నర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాఁటుటయును • హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు • సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్య • పుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను • గొనియుమఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు • నాదటఁగని వం
దనమొప్పఁజేసి పూల్ పండ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొడయని కెదురుగాన్,

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మహోన్నత పూతచరిత్ర! నీదు సే
వాకుతుకమ్ముతో నిటకు • వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము • సేవయొనర్చు సఖీసమేతయై
తేఁకువతోడ నాయెడ విధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్. 256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని • ఘనతరసౌందర్య, ధుర్యయం చాత్మకుఁ • దోఁచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ • దద్దయుఁ జక్కఁదన, మునుగల్గి తీవుల • నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ • గందర్పవికృతి స, ల్పంజాలినట్టి రూ • పంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర • కాశింపఁజేయు ది, వ్యంబైన కాంతిపుం • జంబుదాని

గీ. నభినవంబైన జవ్వనం • బమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమ • ఘుమలదాని
నఖిలలోకంబులకు మూల • మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై • పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ • గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా • స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి • కఱికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన • గళముదాని
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ • దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగువళి • త్రయముదానిఁ
గమలకుట్మలపీన • ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె • న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి ♦ మేల్మికోమ, లంబు మీఱిన పాదయు ♦ గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై ♦ తనరుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణి ♦ యైనదాని

ఉ. చూచి తదంగ సౌష్ఠవపు ♦ సొంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవి ♦ లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక ♦ లేశ్వరుఁగాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁదగుల్గొనిన ♦ కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! మహానుభావ! శివ! ♦ దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు ♦ నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు ♦ నేరక వేదచయంబు శాస్త్ర మెం
తో వెరపొప్పఁ జెప్పవలఁతుల్ ♦ పరులెవ్వరికన్ మహేశ్వరా! 260

క. వినను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁగనులు ♦ దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయ దాసునిఁ, గా నేర్పడఁజూడుమా జ ♦ గన్నుత చరితా!

చ. అనుదినముఁ మహేశ్వర! మ ♦ దాత్మజతోఁ జనుదెంచి నీదు ద
ర్శన మొనరించి పోయెదఁ బ్ర ♦ సన్నమతిన్ సెలవిమ్మటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని ♦ రయమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డపుడు ♦ ధ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క. నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచు ♦ మీ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రమ్మటు, సేయనిచో నన్నుఁగనుట చేకుఱదు సుమీ! 263

గీ. అని వినిశ్చితముగఁబల్కు ♦ నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁడిట్లనె ♦ నాథ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁ ♦ గాదు నాదు, తనయ కది నీదు సేవకుఁ ♦ దగదొ యేమొ!

క. అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁ జేయుచు నితర యతుల ♦ గతులఁదెలుపుచున్.

శా. మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నా ♦ మ్నాయంబు బోధించు వి
న్మా! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దా ♦ మవ్వారిలో సుందరుల్
బాయన్ జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిన్ ♦ బాటించి మోహోద్ధతిన్
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము వి ♦ ఘ్నంబౌను సత్యంబుగా. 266

క. చిత్తరుల గుత్తపుం జను, గుత్తులనున్ జిగిరుమోవి ♦ గ్రొందీవెలఁబోల్
మొత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఱపడరొక్కొ యెట్టి ♦ తపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీదుపుత్త్రి రుచి ♦ రాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందుసభోజ్జ్వలానన కి ♦ రీంద్రవరేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను ని ♦ రీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని ♦ నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల న ♦ నేకుల నేలెడు తేఁడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు ♦ న్యాయ్యమెఱుంగని వాఁడవొక్కొ యీ
భావము మాను మీపగిదిఁ ♦ బల్కకుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళి యేడ? యోగుల స ♦ మక్షము లేడ? యెడందఁ గాంచుమా! 269

గీ. అనుచు నిష్ఠురముగ నిస్పృ ♦ హంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న న ♦ ప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి ♦ గట్లఱేఁడు
మిన్నకుండె విశాసంబు ♦ తెన్ను దక్కి. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరి, వరుచకితాకృతినిఁ జూచి ♦ పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురఫణితుల నిట్టులనెఁ జ ♦ తురతరమతితోన్.

గీ. దేవ! నాతండ్రికి త్తఱి నీవు చెప్పి, నట్టి యంశంబునకు సరి ♦ యైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పెదానఁ గ ♦ రంబుగనిక, రంబమర నాలకింపు హా ♦ స్యంబుతోడ.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యసిద్ధాంతపక్ష వివాదము *—

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి ♦ దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడ నె యు ♦ దారతపంబున నిచ్చఁ గల్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి ♦ దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న ♦ టుల్ గనుమేదో యదివెవండవో. 273

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁ బాసి ♦ పశుపతి! లింగరూ, పమున నొప్పు నీవు ♦ వసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ ♦ డవును ధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్య యెట్టు ♦ లరసి చెపుమ!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు ♦ శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిటుఁ బల్కె సుప్ర ♦ సన్నాత్ముండై

చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ ♦ బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తినై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ ♦ బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పరుసునఁ జెల్ల దేవికృతి ♦ పాల్పడకెందును లోకవృత్తముల్
బొరయకయుండఁ జెల్లునిది ♦ పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276

క. అనవేగనె నగిక్రమ్మఱ, ననియెను గాళికయు శశిక ♦ లాభరణునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక ♦ యొండొకఁడగునే 277

క. అందీవెక్కటమునఁ బ్రకృ, తిం దాఁటినవాఁడవైతి ♦ తెలుపు మఖిలమున్
సందియములేక బద్ధమ, గుం దానన్ గాదనంగఁ ♦ గూడునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాదానగమనముల్ ♦ వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ ♦ జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రస ♦ జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు ♦ వితథ వచన! 279

గీ. ప్రకృదాటినవాఁడవేన్ ♦ భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁ ♦ దత్త్వమెఱిఁగి
నట్టివానికిఁ దపసున ♦ నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి ♦ లేదు లబ్ధి. 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృతుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు [illegible] లెంతవఱ కింద్రియజన్య జ్ఞానానుభవంబు గలిగియుందు రంతదనుక ప్రాకృతులౌట స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల విను ♦ మా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి ♦ నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణ ♦ మూర్తివి నాడయనెందు నీవు నా
కూటమిఁ బాసి సుంతయొనఁ ♦ గూర్పఁగలాడవె నిర్గుణుండవై. 282

ఆ. నన్నుఁ జేరి కాదె ♦ నాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁ జేయుటరయ ♦ మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతి ♦ కవ్వల నీవున్న, భయముఁ బాసి నా స ♦ పర్యఁ గొనుము.

ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి ♦ హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడుల ♦ నొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె ♦ వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ ♦ గాళితోడ.

—* శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాం•క్షింపన్ నిషేధింప ని
ష్ఠురమా, నట్టులె చేయు ప్రత్యహము ని•చ్చో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురా•పస్థానభూతుండ నేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాం•తాలోకచూడామణీ! 285

గీ. ఇట్లు గాళికిఁ జెప్పి శై•లేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజన•పరుఁడు హరుఁడు
నీదు ప్రస్థంబునన్ దపో•నిష్ఠనుండె,దను స్వరూపంబు నానంద•ఘనముఁ గనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, సలుపుటకై తావకాను•శాసనమును ని
మ్మెలఁగనక తపము సేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని • నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవదైతేయమానుషా•ధిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను • నీవె యాశ్వ
రుండవై యుండ దేవ! తు•చ్ఛుండనైన, యే నెటుల నేమి సెప్పుదు•నిందుఁ గడఁగి,

క. అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంపదనర్పఁగా మ•హాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! వేశ్మం•బునకేగుండన్న మురిసి•పోయిరి వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్య సేయుట *—

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు • పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను • గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖీద్వయము • చేరికఁ దాశివుఁ జేరి భూమి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁ బ్రమ•థుల్ శివునానతి నాఁ పరాసతిన్. 291

ఉ. పర్వతరాజసూక్తి యెడ • భర్గుఁడు గౌరవభావముంచి య
ప్పార్వతితోడ నిట్టులనె • బాలిక! నీవిఁక నీసఖీద్వయిన్
హార్యుఁగ దోడుగాఁ గొనిమ • దంతికభూమికి వచ్చి భక్తిమేల్
బర్వఁగ సేవఁజేసి చను • ప్రత్యహమున్ వెఱపొంద కింతయున్.

ఆ. ఇట్లు చెప్పి శివుఁడు • హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్వికారుఁ • చిత్తుఁడగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁ•జిత్రమా విఘ్నంబు, లెరవుఁ జెందియట్టి• లెరవుఁ జొరఁడు.

క. కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబుఁ జెంది • నిలయంబునఁ దా
నుండెఁ బ్రియంబున జగదీ,శుండట స్వాత్మమును గనుచు • శోభిలెమిగులన్.

ఉ. కాళి సఖీద్వయిన్ జతగఁ ♦ గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరున్
వేళకుఁ జేరి తత్పదవ♦నేజము లభ్రధునీజలంబులన్
క్షాళనచేసి యఘ్ఘునర♦సంబును గ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ ♦ జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

ఆ. మరల మరల మ్రొక్కు ♦ మానుగ నిత్యము,బ్భంగి ధీరుఁడై త♦పంబుసేయు
శంకరుని భజించి♦శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁ జేరుఁ దండ్రి ♦ మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁ జేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక ♦ సకియలతోఁ గాన, మొనరించెఁ గామవ♦ర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశసమి♦ద్వికచసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి య♦ర్పణముచేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమా♦లికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా న♦లంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిఁదా♦నొంటిమై ఱెప్ప వేయక చూచి కడువిస్మ♦యంబుఁ జెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమై♦నపుడు తనదు
మ్రోలనున్నట్టి యాజగ♦న్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొ♦ప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ ♦ దలఁపకుండె. 297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియుఁడై తన ♦ చరణసేవ,నంబె మదిఁబూనియున్న న♦న్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపా♦పూర్ణమతిఁ దలంచె నెమ్మనమందు నీ♦లాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁ దొడఁగు♦ తన్వీమణి దా
నపు డేనును దడయక లో,లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ ♦ లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిన్ దలంచి జగ♦దీశ్వరుఁడంతనె ధ్యానయోగ మ
ల్లొప్పటియట్టులొంది మది ♦ నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁ జేయు వసు♦ధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు న♦దేమొకొ చూడనియట్టులుండెడున్. 300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి♦బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱవుగఁ జూచుచు మనమున ♦ నువ్విళులూరున్.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసుర బాధితులైన సురలు పరమేష్ఠి యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుం బుత్తెంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటన్ గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి గర్వంబు దొఱంగి ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుండై వివాహం బాడె ననిన విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 807

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డుదారబలము, వాని కెట్లులభించె ! సుపర్వులెట్టు
లంతకాంతకు మీఁదికి నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు పయనమయ్యె.

క. ఎఱిఁగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నఱమఱ యొక్కింత లేక యనఘాత్మక! మా
యుఱవగు దగయడఁగఁగఁ గ్రగ, చ్చఱ ఘనమకరందమధుర చాటుతరగవిన్

వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణినీసముదయశ్రేణీప్రకర్షాఢ్య! వి
స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజన్మధురాశయా! పఠిహిత ప్రారంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమనశ్రీభోగభాగ్యోదయా! 808

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథ మాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పు రా ణ ము

పా ర్వ తీ ఖ ం డ ము

ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను
జా! మృదుమధుర ప్రసంగ ♦ షట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
భామాన్యా! యనఘ! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహా మునీంద్రుల కిట్లనియె. 2

— * సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట * —

ఉ. సారసగర్భపౌత్రుఁ డధి • శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద ♦ మూఁగుర దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లియాడ నటఁ • బెద్దదియైన దితీభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి • పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునున్. 3

ఆ. తనయులై జనించి • ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ ♦ దొడరనపుడు
హరి నృసింహసూకరా ♦ కారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధ • పక్షులలర. 4

చ. దితియును ఘోరదుఃఖమున • దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన • జిష్ణుఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున • సంతసె ప్రవయ్యలు చేసినన్ మహో
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది • నాశముగాక తనర్చె నెంతయున్. 5

గీ. నిదురఁబోవుచున్నయ • న్నలఁత కొక్క, నాఁడు దైవికయోగంబు • నన్ మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురు • తనయు లుద్భ, వించి నాకముఁ జేరి సే • వించిరింద్రు. 6

క. అందింద్రుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు • టనుజూచి కడుక
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁ జేరి చెప్పి • కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁ గోరి య • మ్మగువ మగని
వేఁడఁగా నతఁడిట్లనె • వెలఁది! వినుము
పదియు వేలేండ్లు రాజీవ • భవునిఁ గూర్చి
పావనాత్మకవై చేయు • పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పఁగా సుతుఁ, డోరమణీ! నీకుఁ బొడము • నుజ్జ్వలగాత్రుం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ • డపుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కఱపి పంప • నిందీవరాక్షి దా
నత్తెఱంగు తపము • నాచరించి
వచ్చి విభునిఁ గొల్చి • వరుస వేఁకటిదాల్చి
సుతునిఁ గనియె నొకని • సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిన్ గొనె నాహ్వయంబు • సార్థకమొప్పన్
జేతోమోదముఁ గనె దితి, యాతంకముఁ జెంది కుంది • రమరులు వెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మున కేగి. 12

—* పజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కదసి మహేంద్రు నాహవము • ఖమ్మునఁ బట్టి సురల్ గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక • మైకొని బెట్టిదమైన శిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁ జేసి నిర్జరస • మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన • మారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై • తీవ్రదుఃఖ, భరముఁ జెందిరి తత్సతుల్ • బహులశోక
సాగరంబున మునిఁగి రా • చందమెఱిఁగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ • గదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వజ్రాంగుని, తో మానసమలరఁ బల్కి ద్రుహిణుండల సు
త్రామున్ దివిషచ్చక్రము, తో మగుడన్ విడువఁ జేసెఁ దోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బరిశుద్ధాంతరంగుండును నిర్వికారుండును నిత్య
సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిఁ బురుహూతాది
సకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లనియె. 16

మ. పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడౌజుఁడు మహాపాపిష్ఠుఁ డెట్లీతనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్మదీయజననీ గర్భస్థతేజంబుఁ దెం
పరియై వ్రయ్యలుచేసె స్వార్థపరుఁడై మాతల్లి యుల్లంబు నం
దురఁ జేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్ దుఃఖంబు నిక్కం బిటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుఁగాక యిఁక నీతండ్రిప్డు లోకేశ! మ
జ్జననీ శాసనమొంది యివ్విధము శిక్షన్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యాచ్ఞన్ సల్పఁగా దందునే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దితులఁ దధ్యం బిద్ది భావింపుమా! 18

ఉ. ఒల్లను దారహారముల నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది యొక్కటిఁ గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల నేప్రునఁ బాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృద యంబున నూరటఁ జెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిఁక భామిని వీనికి నే సృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లె సృజియించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదమున నిచ్చి యద్దితిజ ముఖ్యుని పెండిలి చేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గశ్యపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట
వజ్రాంగుఁడును దామసభావంబు లేక సాత్త్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో
నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు
సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బెనిమిటి నారా
ధించుచుండె.

గీ. అంత వజ్రాంగుఁ డంతయుఁ గాంతసేయు
సేవలన్ గడుఁ బ్రీతుఁడై చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుశం ♦ పాలతాంగి!
నీ మనోరథ మీడేర్తు ♦ నిక్కముగను. 22

మ. అనినన్ వేగ వరాంగి దావిని మహా ♦ హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనె దేవా! నసుశించి దేవిఁ దనయున్ ♦ బ్రార్థించవ్వంబుగా బాకశా
సనదుఃఖప్రదు లోక జిత్వరుఁ బ్రశ ♦ స్త శ్రీయు నాకద్యునన్
జనియింపన్ బొనరింపుమట్లయిన నే ♦ సంతోసముం జెందెదన్. 23

క. అనియడుగఁ బ్రియవాక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది ♦ పురుషశ్రేష్ఠుం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడి, ట్లని కోనియెన్ మానసంబు ♦ నం దాకులుఁడై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము ♦ కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
ద్వారయ కేనుబల్కితి వ ♦ రాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టులొనఁ ♦ గూర్చిన లోకము లార్తిఁ జెందు నే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవి ♦ నీతుఁడనై యిటుఁ బాపహేతువున్. 25

ఉ. కాదని యిప్పు మీఱుటది ♦ కర్జమె దోసముగాదె యెక్కడన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁ ♦ బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత ♦ మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల ♦ నే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుఁడై. 26

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే ♦ నతఁడు దార
హితము నే చేయఁదలఁచి భూ ♦ యిష్ఠతపము
నజునిఁగోరి యొనర్ప న ♦ య్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితం బెద్ది ♦ తెలుపుమనిన. 27

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్‌గని మహా ♦ హర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వా ♦ ఙ్నాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగ ♦ త్ప్రఖ్యాతవిక్రాంతుఁ దే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప ♦ స్స్తోమాభిరామాత్మకున్. 28

గీ. ఇట్లుగోరిన విని పర ♦ మేష్ఠియట్లు, లగునుగాకని పలికి ని ♦ జాత్మమందుఁ
దలఁచుఁగొని శివు నెంతయుఁ ♦ దలఁచి కొలిచి, చనియె వేగంబుగా నిజ ♦ సదనమునకు.

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *—

ఉత్సాహవృత్తము. అంతఁ దా వరాంగి గర్భ ♦ మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది ♦ చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె ♦ నతిశుభంపువేళన
క్కాంతగనెఁ ద్రిలోకశూరుఁ ♦ గాఁగుమారు నుజ్జ్వలున్. 30

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకెఁ బ ♦ ర్వతవనంబులతోడ, దిశలందు జ్వాలలెం ♦ తేనిఁ దనరె
తోయదప్రకరంబు ♦ పూయవర్షము నించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె ♦ నుదధులందు
సుడిగాడ్పు రేఁగియె ♦ క్కుడు రజంబులఁ గుప్పె గొప్పమానులు పెల్లు ♦ గూలెఁ బుడమి
పరివేషములు ప్రభా ♦ కరచంద్రములఁ జుట్టె, నిర్ఘాతపాతముల్ ♦ నెగడె మిగుల

గీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో ♦ దనము చేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు ♦ గూసెఁ బసులు
కారణం బించుకేని లే ♦ కయె రయమున
వదలె మూత్రపురీషముల్ ♦ బెదరి బెదరి. 31

క. ఇటుల మహోత్పాతము లు, త్కటముగ నపుడుప్పతిల్ల ♦ గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవ మేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ ♦ గాంచిరి కలఁతన్. 32

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుఁడై ♦ యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా ♦ హ్వాయమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద ♦ వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుఁడై ♦ గొప్పఁ జెందె. 33

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా ♦ త్రవజయంబుఁ
బడయఁ దపసానరింపఁగాఁ ♦ గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువనభూమిఁ ♦ జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁ దొడఁగె ధా ♦ తను దలంచి. 34

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *—

సీ. ఒకయంఘ్రి నిలిచి బా ♦ హువుల పైకెత్తిడి, నే[illegible]గన్గొనుచు నూ ♦ ఱేండ్లు గడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ ♦ మున నే నిలిచి యట్లె, యినునిఁ గన్గొనుచు నూ ♦ ఱేండ్లు గడపి

ఒకచేతనే నేలనొంది తాఁ దలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూఱేండ్లుగడపి
ద్రుమశాఖఁ బాదద్వయమున నాలంబన, మొసఁగఁ గావించి నూఱేండ్లుగడపి

గీ. ఇల ననలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యెలమి జలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యనువుగా దృఢచిత్తుఁడై యనిలభక్ష
ణంబు సేయుచు నతఁడు తపంబు సలిపె. 35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియమోద్ధతిఁ జేయఁగ నవ్వు వాని శీ
ర్షాగ్రమునుండి యగ్నులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులన్ భువనదాహముచేయఁగడంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ర్యుని ఘనతాపసవ్రతమహోన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబు లన్నియును దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గో
ల్పునఁ గరుణించి ప్రోవుమని ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కనన్ సురల్. 37

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం డాదరమున
దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపుగములఁ బంచి
యసుర యున్నెడ కరుదెంచి యనియె నిట్లు. 38

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చితిని కోరఁగ రానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్సితము లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
ఱొకటి దక్కనయుండునే వర మొందనేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజిఁ గెల్వఁగ శక్తినిమ్ము పురారి క
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁడేఁచినన్. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథాస్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె — తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణితపురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూర్తంబునందుఁ ద్రిలోకరాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

— * తారక దిగ్విజయము * —

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం • బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిఁది సం • గ్రామంబునన్ గెల్చి దు
ర్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌ • ర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ • జెందెన్ మహోత్సాహియై. 42

సీ. ఐరావతంబిచ్చె • హరిహయుం డడలున, నవనిధు లొసఁగెఁ గి • న్నరులఱేఁడు
వరుణుండు దివ్యాశ్వ • వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రవంబుఁ బ్రో • ద్దిచ్చెఁ దలఁకి
కామధేనువు నార్ష • గణము సమర్పించెఁ, దొగలవిందమృతమి • మ్ముగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె సు • వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం • ద్రములరాజు
గీ. ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున • నిచ్చునట్టి, వస్తువాహనములఁగొని • వైభవమున
సకలలోకములేలెఁ గౌ • శలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ వి • దారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలఁచి పే • రుత్సాహ మొప్పంగ సై
నికవర్గంబులతో వడిన్ జని ఘనా • నీకంబునన్ దీవ్రసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్ బొదవఁ బ • ద్మాక్షుండు రుష్టాత్ముఁడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చ • క్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బట్లేసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన • వప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్క సుమహో, గ్రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య • రాజ యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ • మంది వైరి
జయము మదినెంచి తత్కాల • సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుఁడై • తగులమెసఁగఁ
బలికి నిజపురి కనిపెను • పాయమునను. 46

— * దేవతా పీడనము * —

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా • త్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల • నార్తి పెట్టి

యెల్ల జగములఁ దనయాజ్ఞ • చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు • చెందుచుండె. 47

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని దాస్యంబుఁ జెంది యెల్ల వేళలవాని(గొలుచుచుండిరి. 48

సీ. మారుతుండిల్లిల్లు • మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంపిఁజల్లును • గాండభర్త
వైశ్వానరుండు మేల్ • వంటకం బొనరించు. రక్షకభటుఁడై పరంగు జముఁడు
ఆశ్వినేయులుగొల్తు • రమరిక వెజ్జులై, బొక్కసంబులఁ బెంచు • జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁ • దోరంపుగానంబు, నాట్య మచ్చరలు పొ • నర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుఁడర్యమా • నట్టులెండ, గాయు రేతేఁడు నట్టులే • కర్జమెఱిఁగి
వెన్నెలలునించునింద్రుండు • విధముఁ దెలిసి, వానఁగురిపించు దైతేయ • వరునకదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమమూర్తి జెప్పికొనుట *—

సుగంధి. చాల కాలమిట్లుఁ సేవ • సల్పి వేల్పులెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁ జెంది • సత్యలోకమేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ • నోదరుఁ బ్రపన్నులై
చాలభక్తిఁ జేరి మ్రొక్కి • సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ. నలినజుఁడప్డు వారల మ • నస్స్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరఁగ నిట్లుఁబల్కె హృద • యంబుల నివ్వగఁ జెందియున్న య
ట్టుల మదిఁదోఁచెఁ దాఁచక యి • టుల్ చెప్పుఁడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకుఁ దొలంగఁజేయు విత • మారసెదఁ జుఁడీ యెల్లభంగులన్. 51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మ • హాత్మ! నీకు, గోచరంబెట్లుగాదొకో • గురుతరవ్య
థావిపన్నులమగు మాయు • దంతమంత, యకట! తారక హేతుకం • బై యలంప.

ఉ. తారకుఁడట్లు నీకడ ను • దారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్ష్మీస్మరమణీయవైభవవి • శేషవిజృంభితదివ్యశక్తిబృం
దారకబృందమున్ గెలిచి • నాకము మున్నగుచోట్ల నెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి • యార్తులఁ జేయుచునుండె నమ్మిటుల్. 53

ఉ. ఏమనిచెప్పువారమిఁక • నేవములేకలఁ బాఁడు సేయు న
బ్బాములు పద్మసంభవ! సు • పర్వులమెల్లర మొగ్గమూలి మా

దీమసమెల్లఁ గోలుపడి • దేబెలమై కడు తుచ్ఛవృత్తిం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి య•మిత్రున కుల్కున రాతిరింబవల్. 54

చ. కటకట యెట్టులో ర్తు మొడి•కమ్మిన సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక • కూడనికార్యము సెప్పి గొప్ప సి
ల్గట నొడఁగూర్చు నెందయిన • నందక పోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొన ర్తు మెందుఁ జరి•యింతుము చెప్పుము లోకనాయకా! 55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల సుర•పుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ నరులు • ఘోరఫణాధరశేఖరుల్ నెతిఁ
దప్పక తారకాసురుని • దాస్యము సేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడుప • నెంతురు కాలము కంజసంభవా! 56

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్నములు • లేవు వ్రతంబులునున్ దపంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు • లేవు యథోచితదానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు • లేవు శుభక్రియ లెందు నేనియున్
లేవిటుఁ గావలుండఁగు ని•లింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ! 57

ఉ. ఇందఱ మిట్లు సర్వభువ•నేశ్వర! తారకపాపకార్చులన్
డింది కడున్ బొకాయుచును • నీదరిఁ జేరితి మిప్పు డీ వుపే
క్షం దలపెట్టిచంపెదవొ • క్రన్నన జాలిఁ దలంచి మన్పెదో
వందనముల్ ప్రభూ! సురల•వైళము గ్రక్కలఁ జేర్పు మెట్టులేఁ. 58

గీ. సకలరాక్షసలోక శి•క్షాచణంబు, నిఖిల సుర ముని సజ్జన • నికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచ•క్రంబు తార, కాసురునికంఠమునఁ బుష్ప•హారమయ్యె.

క. ఆ పాపాత్ముని మంత్రులు పావకులు క్రౌంచముఖులు • పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చునాపద, గోపఁగ నశమానె కాంచ•నోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దయామతిన్ బో, షించిన నీవే దురంత • చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరు•గూర్పుము తండ్రీ! 61

గీ. సన్నిపాతమహావ్యాధి • సంప్రకోప
మందు మందులు నమ్మగు • మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్ల దై • తేయవిభుని
యందు వితలయ్యె నకట! యే•మందు మనసు! 62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁ♦గా నమరోత్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుం దమ వి♦పన్నతఁ దెల్ప ననల్పదుఃఖసం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు ♦ వారల గోడపుడాలకించి యీ
పన్నతకంధరుండయి వి♦చారముచూపి యొకింతసేపటుల్. 63

గీ. వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు♦వెఱవఁదగునె, కాలమొకరీతిగానుండఁ♦గలదెయెందుఁ
గడఁగిచీఁకటి గొన్నాళ్ళు♦గానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంట♦వేగిరముగ.

ఉ. నేన యొసంగినాఁడ రజ♦నీచరనాథునకవ్వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీకిటులఁ ♦ దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతో నొచ్చె యిది ♦ మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నిఁక ♦ వందురుఁ జెందకుఁడిం దకల్మషుల్! 65

ఉ వానితపంబు లోకము ల ♦ వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బర♦మేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ ♦ దాఁకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు ♦ వారిజలోచనుఁడేని శర్వుఁడేన్. 66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *—

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున ♦ మూర్తిఁబాసి, నట్టిజగదంబ దా నిపు ♦ డద్రిరాజ
దారగర్భంబునన్బుట్టి♦తనరె శివుఁడు, తపముసేయఁగ హిమగిరిం♦ద్రమును జేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు ♦ శీతగిరీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నాపెయును ♦ సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను ♦ బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
ద్భవమగు దాన మీవెతలు ♦ వాయు సుఖంబొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన స♦హితమార్గ మొండిఁక, లేదు వేఱుతెరువు♦లేఖులార!
కడఁగిమీరలట్టి♦కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూనిరేనిమీకుఁ♦బొసఁగుశుభము. 69

గీ. తారకునకేను మేలట్లు ♦ దనరఁజేసి, యిపుడు నేఁగీడుసలుపుట ♦ హితముగాదు
విసపుమ్రాఁకైననున్ బెంచి♦విఱుగఁగొట్టఁ, దగదు మూర్ఖునకేనియు♦దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున♦కెంతయు మంచితెఱంగుఁజెప్పి యీ
వంకరలెల్లమాని త్రిది♦వంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని ♦ యారసి బుద్ధులుసెప్పివచ్చెదన్
బొంకముమీఱ మీఱకను ♦ బోయి యొనర్పుఁడు తత్ప్రయత్నమున్. 71

చ. అని యిటు వేల్పులన్బనిచి ♦ యాతఁడు తారకుపాలికేగి మ
న్ననలను వానిచేఁ బడసి ♦ నాకము లేఖులకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి♦నుండి జగంబులనేలు మట్టులే
వనయము నీకు శ్రేయమగు ♦ నాయమరోత్కరమొందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ,కోరిన యదిగాదు నీవు ♦ గోరిన వరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జూరఁగ నిఁకఁ దనివి నొంద ♦ సురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లొడంబడఁజెప్పి తా♦నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యసురుఁడు ♦ దప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁజేరి య♦చ్చోటనుండి, సర్వలోకంబు లేలె నిష్కంటకముగ.

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా♦జున్ జేరఁగఁ బోయి యా
దర మొప్పన్ బరమేష్ఠిసెప్పిన యుదం♦తంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప సు♦త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం♦దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుదంట ♦ గరంబు ముదంబుతోడ సద్గుణున్
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ ♦ బెట్టఁగఁబంచి రతీసమేతుఁడై
చిలుకలు గోరువంకలును ♦ సింహానదంబులొనర్పనై భవం
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద♦శాలయభూమికి వచ్చె నొంటిగన్. 76

క. ధార్మికనిలయంబైన సు, ధర్మకు దగఁజేరి దేవ♦తాలోకోత్తమ
చ్ఛర్మంబు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కి నిలిచెను బలనెక్.

గీ. ఏల నన్దలఁచితివి మ♦హేంద్ర! యేమి, పనిపొనంగెను నాకిపుడు ♦ బంటుకు నీదు
సెలవుశిరమున దాల్చి నేఁ♦జేయువాఁడ, నీదుకార్యంబు దడయక ♦ నిక్కముగను

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెల్పుట *—

మ. అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా♦హ్లాదం బెదన్ జెందియ
ఘునుఁ బ్రీతిన్ గని నిర్జరేంద్రుఁడనియెన్ ♦ గ్రాహధ్వజా! మేలు నే

లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకార్యంబట్లు భావింతు వం
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశాస్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దంభోళియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెం తేనియశని
కుంఠితంబగు నపుడప్డు కొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై నెగడె దెపుడు. 80

ఉ. అక్కటతనర్ రమాసుత! మదాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
వెక్కసమైన దుఃఖ మది వేఁపుచునున్నది నీసహాయమున్
గ్రక్కునఁ జెంది యిక్కడిఁది కాఁటియఁ బాయవలెన్ గడంగి నీ
వెక్కువ మక్కువన్ గొని సుహృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁ డిప్పనిని దా నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటన్ భవదీయ విక్రమముఁ జెల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మా కీ యాపదయందు నేడు గడవై మన్పంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహా శృంగారసారాగ్రణీ! 82

శా. ఆపత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘోరాజిన్ భటశ్రేష్ఠు రో
గాపన్నుండగునప్డు పెండ్లమును నత్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని సత్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షసేయఁదగు నట్టుల్ దల్తు రార్యోత్తముల్. 83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము నేఁచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బరీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలికాఁడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య శౌర్యధుర్య! 84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబు లాలకించి, పంచబాణుఁడు ప్రేమానుబంధపూర్వ
కనగమొగమున లేనగ వమరసిల్లు లనిలుల న తఁడిఁ బృథ్వీధరారితోడ. 85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద వహీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్పఁ గార్య మది యేదొ తెలుపుస విశదంబుగాఁగ దు
శ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ జేపయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలసు మెచ్చునే? జగము పల్మఱు మాటలిఁ కేల నీకడన్. 86

క. ఐన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ జెప్పెదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ బూనెనొ వానిన్. 87

క. క్షణమాత్రంబున మహిళే, క్షణ శృంఖలఁ గట్టివేసి • గాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబ దేల • స్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగప్రథిత • శూరుల నేనియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షరాక్షస • నఘ్నశౌర్యుల నేని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల • సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచశైలదుర్గముల • దూఱఁగఁ జేసెద వాసిఁ గాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగ నేమి ఘన మిఁకన్ జగత్త్ర • యీనాయక! యు
ద్దాముమతి నాకుఁ జెప్పుము, నీమనమం దెవ్వఁ డడలు • నెక్కొనఁ జేసెన్ 90

వ. అనిన నూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గుసుమ • సాయక! విన్మిఁకఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర • మొందె నిలింపుల కెందజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ • గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు • లందఱ మోడితి మేమి సెప్పుదున్ 91

ఆ.వె. ఇట్లు గెలిచి మమ్ము • నేవంపుపనులందుఁ, గాదుకొల్పి యట్టి • పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ • వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల • నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియె కాదు నిర్జరుల • కాతఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్చుచుండు గరు • వంబున వాఁడొనరించు చెట్టలిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి • యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతల నెల్లఁ బాపఁగల • చేవగలట్టి వలంతివి వెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్డు హైమగిరి • సానువునందు సుదారమౌ తపం
బంకిలి లేక చేసెడు హి • మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
పొంకము మీఱ సన్నిధికిఁ • బోయి యుపాసన చేయు నిచ్చలా
టంకము లేక నీవిఁక న • టన్ జని వారలఁ గూర్పు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం, యుక్తిన్ బొసఁగించి తేని • యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి • చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ • గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవ యడంచి చంపుటకుఁ, జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్మికై

నీ విపు డాడినట్టి నుడినే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుకీర్తు లవనిన్ వెలుఁగొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

చ. అనిన లతాంతచాపుఁడు భయంపడి సుంతయుఁదోఁచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లువల్కె సురవల్లభ! యాతకహాంతయేడ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్. 97

క. మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని నేఁ గెల్చెదనం
చోటున్ బాటున్ గాంచక, చేటున్ గొనితెచ్చుకొంటి సిద్ధం బరయన్. 98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు పుష్పనా
నేడకొపాఱు పుల్గు లోకయేవపు వారునముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు దోడుకుందురే
తేఁ డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి మాని యీ మ
హోద్యమము నిప్డు వేఱొక్క యూహనెంచ
గాఁదగును మీకు దేవేంద్ర! కష్టమిద్ది
కొండనెత్తి తలన్ దాల్చుకొనఁ దరంబె? 100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రమా! యిట్లనఁగా
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు నరయుము మదిలోన్.

ఆ. పెక్కుకల్లలాడి యొక్కయిల్లును నిలుఁ, జెల్లునండ్రు జనులు చెల్లికాఁడ!
పర్వతేంద్రసుతను బశుపతికిన్ గూర్చ, మంచిపనియె గాన కింపనగు.

క. పదునాల్గు భువనముల కీ, యదను మహావ్యసనజనకమై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్ 103

గీ. వినుము పల్వురు గడగండ్ల వేఁగుచున్న
యపుడు సాయమొనరింప నర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్పక యుండిన నఘముఁ జెందు
సాయమొనరించినన్ జెందు సంపదలను. 104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసిన తొలుదొల్త నిపుడు సేయకయున్నన్
వాసి చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొ వాకుఁ ద్రోయఁగ నాడన్ 105

క. నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నతిగఁ దలంతుమే య • మోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదవునట్టు•లొప్పఁబలుకుచున్ 106

గీ. అనిన విని తాను మున్నాడి • నట్టినుడినిఁ
దలఁచి దైవేచ్ఛతో నిజా•త్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నల్లె • సేయువాఁడ
నని సెలవుఁజెంది హిమగిరి • కరిగె మరుఁడు 107

—* మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట *—

వ. అంత

ఉ. ఎచ్చట మిన్నువాఁక దిగి • యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షముల•యింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁజేసి ఘోరతప • మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరి • వారమునుం గొని మారుఁ డత్తఱిన్ 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వసంతసంగతవ•నాంతరభూమి నితాంతసౌరభ
భ్రాంతమిళిందబృందసుమ•రాజివిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవి•కర్షితఘర్షితమానిమానసో
దంతశకుంతిపూర్ణమయి • తద్దయు భాసిలె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ. కన్నులపండువై మదికి • గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱఁ గాయు కడు • నింపగు వెన్నలపేరిదూతి య,
త్యున్నతిఁ గొమ్మలన్ మగల • నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పుమీఱెఁ దా
నన్నువగాడ్పు వారల ప్ర•యాసలఁ బాఁపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ. అట్టితఱి వనవాటిక•యందు మ్రోళ్ళు, గూడఁ జిగిరించిపూచి తే•కువయొసంగఁ
జేతనములకె కాక య•చేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథ•శక్తిఁ దెలిపె. 111

ఉ. ఇవ్విధి నెల్లజంతువుల•కెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచుం
బువ్విలుకానిచేఁతలకుఁ • బూనికఁ యొసంగుచునున్న యామనిన్
జివ్వనఁజూచి యీశ్వరుఁడు • చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివ్విధ మెట్టులయ్యె నని • హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ. మనసున సుంతయున్ వికృతి • మల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
మునుపటియట్లు గాఢతప•మున్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
గని మదనుండు సారసహ•కారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
క్కన నిలుచుండెఁ దోడగుచుఁ • గాంతయు సంతయు నింపుఁగూర్పఁగన్.

శా. శృంగారంబును హావభావములతో • నెంతే రహిన్ మన్మథా
జ్ఞం గూటంబగుపూన్కిఁ దద్విపిన దే•శం బి పుష్పైకసీరఁ దా
నం గంధర్వులు రేఁచి కామినుల దో•దంబూరఁ గందర్పకే
ళిం గాఢానుపమోపభోగముల నో•లిన్ దేలి రత్యున్నతిన్. 114

గీ. రతివసంతులతో వల•రాజు తనదు,బలఁగములనెల్లఁదోడ్కొని•బాణహస్తుఁ
డై విజృంభింపఁగా నెవ్వఁ•డతనుకోప,మునకు బాల్పడకుండ మునిస్వాదమియందు.

మ. తన విక్రాంతి యిటుల్ దనర్చనను రం•భం బించుకేన్ భూలినా
థునియం దేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమా•స్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బును జెందెన్ దరమే లలాటతట కీ•నస్ఫూర్జద్బృహద్భాను ...
చను దీవ్యత్సుతపోగభీరు హరు నొం•దంగోరి యుంకించఁగన్. 116

—* పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. అంత నగాధిరాజసుత • యాంన్మెసఖిద్వయియోద నీశ్వరా
భ్యంతికభూమిఁ జేరి శివు • నర్చనసేయఁగ వేచియుండెఁ గా
లాంతకుఁ డాక్షణంబుననె • ధ్యానముమానె లతాంతనాయకుం
డంతటిరంధ్ర మారసి ప్ర•హర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

గీ. తనదు యత్నంబునకు దృఢా • ధారమైన
కాళికా గమనంబును • గాంచిమించి
యించువిలు లాఁగి మది సంత • సించునటులఁ
బురహరుని మీఁద వేసెను • బుష్ప శరము. 118

—* మన్మథాస్త్ర చోదితుండగు శివుండు పార్వతిఁజూచి వర్ణించుట *—

ఉ. పార్వతియుఁ మహేశ్వరుకుఁ • బన్నుగఁ జేరి నమస్కరించి మేల్
బర్వెడు వేడ్కమైఁగొలిచి • ప్రక్కన నిల్చి సముల్లసద్వయో
గర్వవిలాస దీప్తిఁజను•గట్టుల నొక్కట నిక్కఁజేయుచున్
శర్వు నెగాదిగఁ గనె మ•నంబొకయింత చలింప నీశుఁడున్ 119

క. ఈకాళిక చక్కందన, మేకోమలికేనిఁ గల్గెదిది నిక్కంబా
నీకాంత బళిర లావ, ణ్యాకర మోహరుని మోహనాస్త్రమొ యరయన్ 120

ఉ. తమ్మియొ? ముద్దుమోమొ? కుముదమ్ములజంటయొ? కన్నుదోయియో?
యమ్మరువిండ్లొ? కన్బొమలొ? యభ్రములో? కుచులొక్కొ? పక్వబిం
బమ్మొకొ? మోవియో? తిలసుమంబొకొ? నాసికయొక్కొ? మేటిచా
క్కమ్మగురత్నవేదికయొ? కల్కిపిఱుందొ? నభంబొ? కౌనొకో?

మ. స్వరమో? కోయిల యెల్గొ? లేనగవొకో? చాంద్రాతపంబో? రసో
ద్ధురమాధ్వీకమాలయో? స్మరశరస్తోమప్రకారంబొ? సం
చరణంబో? యనకృద్ధగద్ధగలు మించన్ మించుఁ గ్రొమ్మించుసాం
హో! రహిన్ గూర్చెడుసిద్ధి తాపసులకే? పూవిల్తుచేవేతులన్

సీ. ఇక్కలికి నెమ్మేని నిక్కదనం బెన్నఁ, గారాదు పెక్కేండ్లు కష్టపడిన
ఇచ్చెల్వ గట్టిన యీవల్వ తెంతయు, సింగార మొందె వాసిన్ జెలంగు
ఈభామ గైసేయు నంపగు నీప్రుష్ప, గానములొసఁగు నెంతో ముదంబు
ఈరుచిరాంగిఁ దా నేతపస్సును జేసి, కనినాఁడొ ధన్యుఁ డీ గట్టుఱేఁడు

గీ. అందమంతయు నీ సుందరాంగి యగుచు
నవని జన్మించెఁగాఁబోలు నద్దిరయ్య
ఇది యనన్యసమాకార యిదియె ధన్య
ఇదియె సర్వాంగసుందరి యిదియె రమణి. 128

చ. అని యిటు లద్రిజాసుచిరాంగకదివ్యసుపోష్ఠరేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జనుత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగని భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులఁ గని నిజస్ఫురదంగములన్ మొగుడ్చుచున్. 124

గీ. మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భాసురేక్షణ కువలయపఙ్క్తిఁ గుఱియు
కాళి శృంగారచేష్టలఁ గాంచిశివుఁడు, కామమున నిటులాత్మఁదర్కంబొనర్చె.

చ. కలికిఁ జూచినంతనె సుఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కౌఁగిలియె చేకుఱెనేనియుఁ దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవిఁ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబొ యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల చెల్వుఁడికెంతటి భాగ్యశాలియో? 126

—* శివుఁడు పశ్చాత్తాపంబునొందుట *—

చ. పలుమఱు చిత్తమం దిటుల • భావన చేసి మహీశుఁ డంతలో
వల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము • బాగుగఁ జెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవ•నంబునకేగ విధించి యాత్మఁదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు • గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చఱన్ 127

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి • సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్ర తన•యన్ గని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు • సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచివే
ఱొకతెఱఁ గొందకుండఁగ ని • జోన్నతచిత్తముఁ గాపుసేయఁగన్ 128

ఉ. కూడని తెర్వునన్ జనితిఁ • గోమలిపై నటు లాసఁజేసితిన్
గూడె నిటుల్ దపంబునకు • గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడన్ గువర్ణనలఁ • బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని • చందమునన్ ద్రుటిలోన నక్కటా! 129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ • డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం • బరయుచుండెఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు • పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి • భ్రాంతుఁడగుచు. 130

—* శివుండు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

మ. మరుఁడంతన్ శివుఁ దాపలన్ నిలిచి ప•ద్మం బిక్షు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ దగిలించి మోహనశరం • బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁడెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై • నాటోపమొప్పన్ శరో
త్కరమున్ గుప్పుచునున్న మూఢహృదయున్•గామున్ గనెన్ గర్వితున్.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు•గాఁగ లాఁగి ఢాకతో
వడిన్ వడిన్ మహేశుపైఁ బ్ర•హారమొప్పఁ గుప్పినన్
బెడంద సుంతలేక వీఁక • భీముఁడున్న నంతనే
యడల్ గొనెన్ మరుండు తేజ•మంతఁ గోలుపోవుచున్. 132

క. జగమునఁ బేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు ♦ నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెన్, దగ దెంతటివారి కేని ♦ దర్పము శివుపై. 133

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతీకాంతుండు చింతాక్రాంతుండై. 134

చ. తలఁకి నిలింపబృందమును ♦ దక్షిణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును ♦ నచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యీశ్వరున్
విలయకృశానుభానుపరి♦వేష్టితభీకరనేత్రుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియున్ బలుక ♦ లేకపలేక నతోత్తమాంగులై. 135

క. కదలక మెదలక ఘా॰రలు, మదిలో నిటలాక్షుఁగూర్చి ♦ మానుగ నుతులన్
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యదనెఱుఁగని కార్య మెప్పు♦డలమటగాదే. 136

మ. పరితస్సర్పదనల్పపావకశిఖా♦భస్మీకృతాకారు మా
రు రతీకామిని సూచి మూర్ఛలై సుప♦ర్వాల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యా♦పన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో ♦ గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

—* రతీ విలాపము *—

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచి రతి♦కాంతయుఁ బ్రాణముపోయినట్లులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి ♦ చూపఱు లెల్లగు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని ♦ హా దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ ♦ జేష్పడితే! యని యేడ్చి ఘూర్ణిలెన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీ♦కలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌ♦ర్యాఢ్యుఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ ♦ బాల్పడవలదంటిఁ, బరులు చంపుటకుఁదో♦డ్పడుదురంటి
రుద్రుని మ్రోల నీ♦రూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల ర♦మ్మర్త్యులంటి
ఒక్కతెనై నేను ♦ దిక్కుమాలెద నంటి, రాకక్కఱలకు నె♦వ్వారలంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి వి♦వేకమొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నా♦యాడుకూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు♦వలవదంటిఁ, బట్టుదలనిడుమంటి నా♦భాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చిపట్టి! నిను ♦ నాఁడిఁ బెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంఠుకంటిసెగ♦కింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

జక్కఁగ నిండ్ల కేగి తమ • సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఁ దొకొ • మందమతిన్ జెడినాఁడ నీ విటుల్. 140

సీ. ప్రియు నెడఁబాసిన • ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతియున్నదే యీజ • గంబునందు
నినుఁ బాసి ప్రాణముల్ • నిలుపఁగా నేటికి, గడఁగి యే మిఁక వేడ్కఁ • గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ • బలుచనై పోయితి, రాణివాసంబు వా • రాశిఁ గలసె
వేల్పులపుదు లెంతో • వేడ్కఁ జెందెదనుగదా, పరవసంబున నేను • భంగపడితి

ఆ. దైవ మిట్లు చేసె • తలరి నా కిప్పాట, నేమి సేతు నింకఁ • నెందుఁ జొత్తు
కనికరంబుఁ ద్రోసి • కాంతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను • ప్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగు • నాలును గూర్చఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో సుముచ • యంబున గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశాను నేత్రపరి • వృద్ధకరాళతరార్చిఁ గాల్పఁ దా
వకహృదయంబునం దుచిత • భంగినిఁ గన్పడెఁ గాఁ బశుప్రభూ! 142

ఆ. మిమ్ము నాలుమగల • మెలఁకువతోఁ గూర్ప, వేడ్క సేయు నాదు • విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగల • మఱి వేఱు చేసితే, దయను బాసి కఠిన • తరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాం • తధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్మగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా • పుంజమ్మునం దాహుతిం
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ • నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబును జేరి సౌఖ్యముల పెం • పున్ జెందఁగా దుర్మతిన్. 144

చ. అని యిటు లార్తయై రతి మ • హావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ ద • లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబు సెడన్ గురుల్ చెదరఁ • గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు • వందురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నగు • నమరవర్యు, లసమశరు రాణిదరిఁ జేరి • యాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల • నొనర నిల్పి, పలికి రాత్మములందు న • భవుఁ దలంచి.

చ. వగపును డించి యూరడిలు ♦ వారిజబాణునిరాణి! పాయుమీ
యగడు లవంబు భస్మము ని♦జాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిఁక నీమనోహరు వ♦డిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనినిఁ గ్రమ్మఱన్ గొనెదు ♦ మానిని! మాని నిరంతరవ్యథన్. 147

ఉ. అమ్మరో! విన్ము దేహులకు ♦ నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మునను ♦ నేరు ఘటింపఁగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి ♦ మాఱునె వేఱొకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలికమ్ముతో సురల ♦ నూరక దూఱఁగనేల బేలవై 148

చ. అని యిటు పుష్పబాణునిప్రి♦యన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వునిఁ దగఁ దారసించి వెన♦రున్ గొనునట్లు నుతించి పల్కి రా
యనిమిషు లోమహేశ! శర♦ణాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె? నిజ♦చిత్తమునన్ దగ వారయన్వలెన్. 149

చ. ఖలుఁడగు తారకాసురుని ♦ గట్టిఁడిచెయ్వుల కోర్వలేక లే
ఖులు పొనరింపఁజేసి రిటు ♦ గోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము నీరతిన్ దగు గ♦తిన్ గృపఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వ రడ్డము మ♦హాత్మ! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. 150

మ. కినుకన్ జెంది సమస్తలోకముల నీ ♦ గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసె దేనియును దం♦టా లేదు నీ వొక్కనిన్
ననవిల్కానినె చంపినాఁడ విది య♦న్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధీ! వేఁబ్రదికింపుమీ స్మరుసుప♦ర్వస్తోమ ముప్పొంగఁగన్. 151

గీ. నీవు మారునిఁగాల్ప నీ♦నెలఁత యలఁతఁ, గిడ్పడియె వేల్పులెల్లరు♦చేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లనుజెందె భ♦యంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ♦గడవు మిఁకను.

చ. వలగొని దేవతల్మిగుల ♦ వందురుచున్ బ్రదికింపు మిష్టు పూ
వులవిలుకాని నంచిటుల ♦ భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి ♦ నారతినిన్ గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర ♦ బంధురభావవిభాసురోక్తులన్. 153

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ. వినుఁడు నిలింపులార! పృథి • విన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి • పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున • వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముఁడై
జననము నొందు నాతనిని • శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చెరన్. 154

గీ. అపుడు రతి శంబరునిపుర•మందుఁ జేరి, మెలఁగి మీనోదరంబున • మెఱయుబాలు
నెత్తికొనిపోయి పెంపఁ బెం • పెక్కి యతఁడు, శంబరునిఁ జంపి యారతి • సతినిఁ గొనును.

శా. హృద్యుండై నిరవద్యుఁడై సకలలో • కైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశ • త్రుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వన్వుఁడునై సమృద్ధసకలై • శ్వర్యుండునై ధీరుఁడై
ప్రద్యుమ్నుండనుపేర భాసిలు జగ • త్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడై. 156

గీ. పగతుఁ బరిమార్చి తద్ధన • ప్రకరములను, దెచ్చి వచ్చిన తనయు ర • తీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీ • కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయు • ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁ • దనివిఁ గొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు • తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ • జాలమేము, ఏలుమేలుమనన్ బల్కె • నీలగళుఁడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు • రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుఁడై పుడమి • రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించినట్లు చిర • కాలములో వలరాచజోదు నే
బ్రతుకఁగఁ జేతు నైపుఁడు సు • రల్! రతి! సువ్రత! యంతవట్టెటుల్. 159

వ. అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదుచంద • మమరులచేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలువుదాన నేను • ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

ఆ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁ • డయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁ దెప్పరిల్లి • కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁ దమదు • వేశ్మంబులకుఁ బోయి, రాత్మలందుఁ గాల • హరునిఁ దలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్పనుంకించఁగ ని
ర్జరులప్డు వెఱచి ధాతన్, గఱిసి యటుల్ దెలుపఁగా నతండు గడువడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని • నిమ్ముతోడఁ
గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చి • సలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత నక్కడలి యజునిఁ
గాంచి పూజింప ననియె నిక్కరణి నజుఁడు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, బిరుదున్ గాలిచిన యగ్గి • పెరిఁగి జగములన్
హరియింపఁజాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చితిని దయన్ గను మీవున్.

సీ. దీని నీలోన నుంపు మెందేని సలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండునున్ బడబాకృతిని బొ
దలెడు నాయగ్గిఁ దనలోనఁ • దాల్చెనపుడు. 165

క. నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నిటను నిఁక బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భువనములు సుఖమొందెన్

క. అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, మును లనురాగమున ననిరి • భూధరవరనం
దన చెలులతోడ సరనం, బునకున్ జని యేమునర్చెఁ బుధనుత! చెప్పుమా.

—* పార్వతి భీల్లి చెలులతో పోఁడేసుట *—

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ. మరుని దహించి దండధరమర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలపదమ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ గడున్ దలఁకి • పెద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముత్రోవ నరిగెన్ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిన్. 168

గీ. పర్వతేశ్వరుఁ డప్డు శాంభవ దృగగ్ని, శబ్ద మాలించి చాలవిస్మయముఁ జెంది
కూఁతును దలఁచి భీతుఁడై • కుందుచున్ రయంబుగాఁ జేరవచ్చె భటాళితోడ.

ఆ. శివునిఁబాసి మిగుల • చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమవతినిఁజూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి • గారాబ మమర నె, త్తికొని చనియెఁ దనదు • దీమమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిపుత్రి వికలాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ దల్లిఁ గని • తా నవు డుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునన్ దలంచియును • శర్వునిఁ బాయుట కాత్మ నోసి వి
భ్రాంతి నొనర్చు స్వస్ఫురిత • భాసురరూపముఁ దూఱె నెంతయున్. 171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి విరహదుఃఖంబు నొందుట *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు • లాసమెయిన్ బరిచర్యసేయు న
న్నక్కటికన్ దలంపక మ • హావిరహాంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక • నేగతి నీశ్వరుఁ జేరుదాన నే
దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిర • దేహము దాహముసేయనే! యిలన్. 172

చ. అని యిటు లార్తిఁ జేకొని మ • హావ్యసనంబునఁ జిక్కుచున్ సఖీ
జనములతోడఁ బల్కక ని • శల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ • గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మ • నంబున మేనకయున్ గిరీంద్రుఁడున్. 173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చే • తఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ • దైన్యంబుతో నశ్రుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ గడపె గో • త్రగ్రామణీపుత్రి య
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘస్రముల నా • కల్పంబు లల్లెంతయున్. 174

—* నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివ • రేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ • డెంతయు సంతసమొప్పఁ గొల్చి య
చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత • చక్కఁగఁ గొల్చుటయుఁ శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశరు • దాహముచేసిన యక్కథాంశముల్. 175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁ • జిన్నవోయిన మోము, వాడనున్న యట్టి • జాడఁ జూచి
శివునిఁ గొలువు నీదు • చింత లెల్లను బాయు, నని మునీంద్రుఁ డంత • నగజఁ జేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శివునికై తపంబుఁ జేయుమనుట *—

క. లోకోపకారమునకై, యాకాళికతోడఁ బలికె • నమ్మా వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేకూరఁడు తపసుఁ జేసి • చెందఁగవలయున్. 177

ఉ. శర్వుఁడు భక్తవత్సలుఁడు • సన్మునిపూజ్యుఁ డపేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిన్ గుఱించి • సల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను • గాంచి యిటు ల్విడి మారుఁగాల్చి వే
దార్వుఁడు చెందె నాత్మపద • మంబ! రయం బరయంగఁబూనుమా! 178

చ. తపసొనరించితేని నిను • దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సొనరింపకున్న నిను • దల్పఁడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటము లేక చెప్పితిని • గౌరిక! యొండొకనిన్ వరించి నీ
వెపుడును జెట్టఁబట్ట విది • యెల్లయెఱింగియె యిట్లు పల్కితిన్. 179

గీ. అనినఁ దావిని సర్వలోకైకజనని, కొంచె ముచ్ఛ్వాసమొంది హర్షించి తపము
సేయఁగా డెందమం దపేక్షించి తపసితోడ నిట్టులఁబల్కె సంతోసమెసఁగ.

ఉ. నారద! నీదు బోధనమునన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది • దారసిలెన్ శివునందుభక్తి సే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను • గొంకును జంకును లేక యంచితో
దారమతిన్ బొనర్తు నియతంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. 181

మ. కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుఁగంగాఁ జెప్పిపోయెన్ మహో
జ్జ్వల పంచాక్షర శైవమంత్ర మిఁక నాచక్కిన్ ఘనశ్లోక! నీ
పలుకున్ వే తలఁగాల్చి చేసెద సుదీప్తంబౌ తపం బీశ్వరున్
జలితాంతఃకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ • సాధించెదన్ దత్కృపన్. 182

గీ. అనిన నారదమౌని యిట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు • దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబు సిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్న దేయరసిచూడు.

వ. మఱియు నఖిలమంత్రరాజంబగు నప్పంచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 184

—* పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము *—

సీ. బాలేందుమౌళి రూపముఁ జూపు దర్పణం,బరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదికపాపాటవీదాన, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
కైవల్యపుం జెలికల దీవియకు నౌక, యరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కులను రంజిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపం♦చాక్షరంబు, ఆగమధనంబు శైవపం♦చాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపం♦చాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ ♦ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక ♦ నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బౌ వలపొంది వచ్చి నిను ♦ నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని ♦ నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట *—

చ. అరసి గిరీంద్రపుత్రిక మ♦హాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ ♦ దా మది నిర్ణయముల్ బొనర్చి యే
డ్తెఱ సఖురాండ్రతో జనకు ♦ దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁ♦కన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁదక్క నిఁక ♦ నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చో
వ్వరసినవాఁడు గావున హి♦మాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూఁతు శివ ♦ నిష్ఠయు నెంచి తపంబె వీనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ ♦ జక్కఁగ నిట్లనియెన్ గుమారికో! 188

క. అమ్మరో! నాకిష్టమె మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి ♦ యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రఁగొని వేగమ్ము తపమునలిపిరమ్మ ♦ కాచుశివుఁడునిన్.

గీ. అనినయంతనె మ్రొక్కి పె♦ల్లలరి యార్య. తల్లికడకేగి వేగపా♦దములకెఱఁగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ ♦ దరలుదాన, సెలవొసఁగుమున్న నన్మేన♦దలఁకిమదిని,

చ. వలదు కుమారి! నీ యొడలు ♦ వానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లలఁత వడంగ నేటికి? భ♦యాస్పదమొందుఁ దపంబు గీములన్
బలువురు వేలుపుల్ గలరు ♦ బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలువునిఁగా గ్రహింపు మిఁకఁ ♦ జేకురు నీకురువైన సౌఖ్యముల్. 191

చ. విను మటుగాకయున్నయెడ ♦ వేశ్మమునందు వసించియే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము ♦ నక్కట పొక్కఁగఁజేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని ♦ మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁ♦పున్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

ఆ. ఎందు వింటిమొక్కొ • యిగురుఁబోఁడులు పతిన్
గూర్చి తపముసేయ • ఘోరవిపిన
భూమిఁ జేరఁజనుట • బుద్ధి నారయుమిఁకఁ
బర్వతేంద్రపుత్రి! • భవ్యగాత్రి! 193

క. అని మేనక యనభిమతం,బును దెల్పిన సరసి యపుడు • భూభృత్సుత యొ
ద్దినిఁ బలుకక కడువగపున్, గొని వనరుచునున్న నంతఁ • గుధరతరుణియున్.

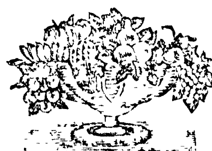
చ. కనులఁదొరంగు బాష్పములు • కంచుకము న్దడుపంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక • తోఁ జెలులన్ గొని యుత్తపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మటన • భోగుణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుఁగాత నిన్నెపుడు • మంగళమొందునుగాత నీకిఁకన్. 195

క. అని తన యంగీకారం,బును మేన యొసంగఁ గాళి • మ్రొక్కి చెలులతోఁ
దన మందిరమునకున్ జనె, నని చెప్పినఁ బిదపఁ జెప్పుమనిరి మునీంద్రుల్.

శా. గిరిరాజేంద్రసుతా సుధాకరధరాం • ఘ్రిన్యస్త హృజ్జోల్లస
చ్ఛరభాంగా హృదయాంబుజాత కలహంసస్వరూపా! భావని
స్ఫురదత్యుత్తమ కావ్యసంకలన వి • న్యూత్నస్థిరాత్మా! రసో
ద్ధురసూక్తి ప్రకటేష్టగోష్ఠికుశలా! • దూరాంబుజారాధ్యగా! 197

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగలింగేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

లింగమాంబికా పు
త్రీ! లాలితసుగుణరత్నా ♦ కరింభోళీ! సా
ధ్వీ! లభ్యపుణ్యచారి
త్రా! లలితాంబార్చనాపరా! లక్ష్మ్యంబా! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీ తపోవర్ణనము *—

సీ. పార్వతి దుకూలములఁ బాసి ♦ వల్కలమును
గట్టి మౌంజిని ముప్పురిఁ ♦ గట్టె మొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు ♦ నవులఁద్రోచి
జింకచర్మం బఱుతఁ గట్టి ♦ చెందె జడల. 2

క. జయవిజయలఁ దోడ్కొని కడుఁ, బ్రియమొసఁగఁ దుషారభూమిభృత్తనయ తగన్
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనియెన్ దపోభిరాగంబమరన్. 3

చ. చని యట శైలరాజసుత ♦ శర్వుఁడు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృడుం డగుపట్టమి కెంతొ వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! ♦ కోపముఁ జెందితివే యటంచు నే
డ్చెను కలకంఠకోమల పచేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్. 4

శా. చాలన్ సేపటు లేడ్చి యంత మనమున్ • స్తంభింపఁగాఁ జేసి య
బ్బాలారత్నము శృంగతీర్థమను ది•వ్యప్రస్థమున్ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతపం • బారంభమున్ జేసె ది
వ్యాళుల్ సంతస మొంది రాత్మహిత కా•ర్యాసక్త చిత్తంబునన్. 5

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ • జాలఁగనాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ • దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్మికత్తె లను•కూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల•కొమ్మపయిన్ గల చెల్మిమొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ. భూమి శుద్ధినొనర్చి య•భూధరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి • కౌతుకం బె
సంగఁ దపసొనరింపఁ గ•డంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది•తలలు వంప.

సీ. తలరి పంచాగ్ని మ•ధ్యమున వసించి గ్రీ, ష్మమునఁగావించె ను•చ్చండతపము
వర్షంబులం దనా•వరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె•నమిత తపము
జలికాలమునఁ గుత్తు•కలబంటి నీటిలో, నుండి గావించె మ•హోగ్ర తపము
సమకాలమునఁ గర్క•శ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె•నధిక తపము

గీ. కొలఁదిఫలభోజనంబున•ఘోరతపము, నెలమిఁబర్ణాశనమున భూ•యిష్ఠ తపము
అవల నిరశనయై నిష్ఠ•నతుల తపముఁ, దవిలి చేసెను హిమధరా•ధరకుమారి. 8

మ. శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ • జిత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపఁజేయుచు మహా•హ్లాదంబు రెట్టింప రేఁ
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ • భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రో•చిష్మచ్ఛిఖల్ సూడఁగన్. 9

—* పార్వతి ఋషులచే సపర్యయు ఖ్యాతి నొందుట *—

చ. మునిజను లెల్లఁ బార్వతి స•మున్నతదీక్ష వహించి పర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘ•నంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మ•మర్చిన వేడ్క సపర్యయించుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వయము • రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

చ. కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్రకామతపం బొనరించి మించు న
క్కడఁ దిబుధుల్ గిరీశ్వరుని ♦ కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కనమైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
ప్పుడు నని ధన్యవాదములఁ ♦ బొల్పుగ సల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11

గీ. ఇట్లు చిరకాలమేగుడు హిమనగేంద్ర, తనయయొక్కనాఁడీశ్వరుఁ ♦ దలఁచిమదినొ
కింతజింతించి దేవ! యిట్లేల నీదు, దాసి నరయంగ మదిలోనఁ దలఁప విపుడు.

శా. సర్వజ్ఞుండవు సర్వనాయకుఁడవున్ ♦ సర్వాత్మవై యొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! నినున్ ♦ సర్వాత్మమైఁ గోరి యి
ట్లోర్వరాని తపం బొనర్చు నను నీ ♦ వుత్కంఠవైఁ జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు నిర్నిద్రప్రబోధాకరా! 13

ఉ. నీవు దయామయాత్ముఁడవు ♦ నిత్యము భక్తులఁ బ్రోచు ప్రోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుఁగ నేరనిదాననుగా నిఁకన్ మహా
దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ ♦ దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ ♦ జేకొను దాసిగ వాసిగా నిఁకన్. 14

ఉ. ఎన్నటికేని నీదు మది ♦ కెక్కకపోదు మదీయమహాశ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికము ♦ హెచ్చగఁ జేకొనివచ్చునంతకున్
సన్నిఁక నేమఱన్ గలనె ♦ నే కడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని తపంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే! 15

—* ద్విరదగతి రగడ *—

ఓ శివశంకరా! ♦ యురుకృపాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరార్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి ♦ నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ ♦ బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జన్నమున కేగిన దంచుఁ
బూనిన యలుక నిప్పుడు విడన్ మదినెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను ♦ నుసురుఁబాసి కరంబు
బడలించితిని నిన్ను ♦ బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు టొప్పు నిది యొందైన

సేఁక నొందుదారక దీ ♦ వెలుఁగు నాయందైన
చవిసదానికి శాస్తి ♦ జరిగె నిప్పటిదాఁక
మనసు నొచ్చదె? నీకు ♦ మఱి నాదు వెనుకాక
నవనీతమరయు మా ♦ నంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి ♦ యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త ♦ నెఱి సిరిఁ జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నా ♦ పైఁ జేర్చి వెతఁ దీర్పు
జగమందు నీకెవరు ♦ సవతు తేఁకువలోన
తగనొక్కో నీసేవఁ ♦ దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పాప ♦ మంద్రు నీ దయఁ బలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ ♦ గనికరింపుము మొలక
పాతకమ్మున నన్ను ♦ పాఁకఁగన్ జనుదేరు
సకతమ్మున నిద్ది ♦ నిక్క యూగటఁ దేలు
కలలోన నీరూపుఁ ♦ గని సంతసించెదను
కలయచ్చిన కని ♦ కర మరసి మెచ్చెదను.
నాదు ప్రాణంబీవె ♦ నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె ♦ నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె ♦ నా యొడయఁడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలి ♦ నాఁటి నెచ్చెలి వీవె
తడవేల రారమ్మ ♦ దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కనుగొప్ప నీకూర్మి ♦ గన దెప్పటను వీగ
నీకపర్దము తోడు ♦ నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల ♦ నీలకంఠము తోడు
నందికెక్కము తోడు ♦ నాగహారము తోడు
అందంబులైన రు ♦ ద్రాక్షపేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు ♦ పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భ ♦ స్మాంగరాగము తోడు
కన్నియయఁట! నిన్నుఁ ♦ గాంక్షఁ జేసినదంట!
జన్నిగట్టైనఁట! చాం ♦ చల్యంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్మ ♦ పుష్పేషుహర! రమ్మ
కవిజనావన! రమ్మ ♦ కారుణ్యనిధి! రమ్మ.

క. అని యాదిశక్తి యివ్విధంబున మనసునఁ జింతచేసి • మునుపటికన్నన్
ఘనమగు తెఱఁగొప్పతపం, బును జేయఁగఁ దొడఁగెఁ గడిఁది • పూన్కి యెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ. గున్నయేనుగులతోఁ • గూడి నేస్తము సల్పుఁ, గొదమసింగంబులు • గూర్మి గదుర
మొదవులమందలు • పులులు చన్వాన నొక్క, చోట నిద్రించు నే • ర్పాటు లేక
పెనుబాము లర్మిలి • పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁ బట్టు న • కులకులముల
మేఁతల నందించు • మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోళ్ళకు • నొసఁగ మెసఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు • లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిఁది వి • శ్వాస మొంది
విస్మయముదోఁప నచ్చోట • వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త • పంబు బలిమి.

ఉ. ఎల్లకుజంబులున్ ఋతువు • లెల్లఁ దనర్చెడు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల • దివ్యపరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురినిఁ • గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత • సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్. 19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రకముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ • డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ • గుంది తనదు
సతిని సుతులను గొని వన • స్థలముఁ జేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ • పాటుఁ జెంది. 20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ • డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ • థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపముఁ • బాసి గృహంబును జేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు • మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్. 21

ఉ. కాముని గాల్చినట్టి కను • కట్టిఁడి వేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
ప్రేముడిఁ జెంది మెచ్చు నతి • భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజుం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట • కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది • నిక్కము సందియ మిందు లేదిఁకన్. 22

ఆ. గగనమండలిచందురుఁ • గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగ వచ్చునే • చిగురుఁబోణి!
సర్వికారతఁ బరఁగు న • న్నీలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద • విందుఁదలరి. 23

చ. గిరిపతి యిట్లనా నతని • గేహినియున్ సుతు లల్లె వల్కి ర
ప్పరుసున వారి వాక్యములఁ • బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిట్లు వల్కెఁ దలి•దండ్రుల తోడను సన్నగాత్రతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము • దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే • భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూని కనెఱుంగుఁ డిందుధరు నా•నందింపఁ జేతున్ దపం
బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మీ•రొప్పెండిండ్ల కిప్పాటనే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ముఁదరియంగాఁ • గొంతికాలంబులోన్. 25

చ. మరుని హరించినట్టి యస•మానుని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ•జాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ దరుదేరునట్లుగ మ•హాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడీ
పిఱికితనంబు సత్యముగఁ • బేర్మి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణవంతమై యలరు • నార్యాసూక్తి కద్గోత్రమం
డనుఁ డాత్మాంబునఁ బొంగి వేగ సతితో•డన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జని నాత్మావసథంబుఁ జేర నిట నం•చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః•ప్రౌఢిన్ దనర్చెన్ గడున్. 27

—* విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కేగుట *—

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ•హోద్భుతభంగిఁ జెలంగి సింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాఁకి నల్గడలు • హెచ్చుగఁ గ్రమ్మి జగత్సమూహము
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు•ధాధిపముఖ్యులు జూచి భీతిమైఁ
జింతిలి పద్మసంభవునిఁ • జేరి వచించిరి తద్విధానముల్. 28

గీ. అతఁడును విని మనమున•నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్•జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పఁగ •నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప • నీఁకఁదొడరి.

చ. అరసితిఁ గాళికాతపసు • నారసితిన్ భువనార్తిపాత మి
త్తఱిఁ బరమేశుఁ జేరి విహి•తమ్ముగఁ గాళితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుధ•రాత్మజ నాలుగఁ గొన్మటంచు వే
గిరముగ నన్వరంబును కొ•గిన్ దయసేయుమటంచు వేఁడుఁడీ! 30

గీ. అపుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులుగ,డింది యడలొందియుట్లని రందుహరికి.

గీ. మన్మథునిఁ గాల్చి హిమవత్కుమారిఁ బాసి
ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత
శైలముననుండి కైలాససద్మమొంది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెట్లు ? 32

వ. అనిన సుపర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ బే
రలుక మహేశుఁ డిప్డు శరణార్థులమై చని యిత్తెఱంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రికన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది వాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్. 33

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరితాపవిభంజనుఁ డల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు దేఱికనుంగొని యాదఱిన్ గృపక్
బూని యనుగ్రహించు శుభమున్ బొనరించు సుపర్వశేఖరుల్! 34

చ. అని పయనంబుచేయ సురలందఱు నా హరిఁగూడి శైలనం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబుఁ గ
న్గొని యసమాన తేజములఁ గుప్పుచు వెల్గు జగచ్ఛరణ్యు నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సముంచితభక్తి వినమ్రగాత్రులై. 35

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిశివుఁ, దరిసెనముఁగోరి వేడఁగా దడయకతఁడు.

క. మృడుఁ జేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి నట్టితెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డీయకొనెనటుల్. 37

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్ఛాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

— * విష్ణ్వాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. మగరాల నిగనిగల్ నగఁజాలు డాలుచాలఁగనీనుమేని సోయగమువానిఁ
గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ,జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

బదినూర్ల పడగల ♦ పాపరాజురమందు, మేల్మి జందెంబుగా ♦ మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి ♦ జరఠాగమికి రా, ణించుతత్త్వంబెఱిం♦గించువాని

గీ. నలరు నెలకూన జడలలో ♦ వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనం♦ బెసఁగువాని
నెట్టి వికృతులు లేనట్టి ♦ గట్టివాని, మూఁడుకన్నుల సామిని ♦ మురిపమునను.

ఉ. కాంచి నమస్కరించి మొదిఁ♦ గన్నగు భక్తి నుతించిరిట్టుల
భ్యంచిత తేజ! సర్వభువ♦నావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహస్ఫుర! మ♦హాకరుణాకర! శర్వ! శంకరా!
కొంచక వెల్గులన్ మనుపు ♦ కుత్సితభంజన! భోగిభూషణా! 40

ఉ. నీవె కదా పగ బలిమి ♦ నిర్జరసంపద కొల్లపట్టు నీ
చేవయెగాదె యగాధసం♦ జేట్పడఁ జేయక సొమ్ము నిర్చలుక్
బ్రోవఁగఁ గాలిఁ గన్న యదరి ♦ రూపున నేఁగుచునున్న నాగ మో
చేపర! యిట్టివేళ మమ ♦ దేవుడ నేఁటి సాకు వచ్చితేఁకన్. 41

క. కులపతివాసము గ్రసతి తత్కులపతివంశము నిరంతర♦కోవిద! సుశ్లో
కులపతివసియుతగరుడాంక పులపతివయు నిట్టి నెఱఁ♦గుదువు గుదురుగాన్.

క. అని యిట్టుల దీనస్తవ మిషలు, సవసాచినపన్నతి నేవిన్నపలు మోఱక్
విని వారలఁ గనుఁగొని చంద్రునివంటిని దేవాదిస్పృ ♦ హాదరబుద్ధిన్. 43

ఉ. ఏల సుపర్వసద్వ్యాళిం ♦ తెంతయు నింతయొసఁగఁగా విచా
రాలసులైతిరి బుద్ధి ♦ రధ మొయిన్ సమఁజేసి రాఁ గలం
బోలి పచింపఁ గన్నఁ బురుషోత్తము దాఁటఁబోంగి పత్రిన
బ్బాలశశాంకమౌళికిని ♦ భాసితవిష్టపపాళి కిట్టులన్. 44

—* విష్ణ్వాదులు శివునకు పార్వతిని పెండ్లాడుమనుట *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణు♦తింపఁగ శక్యముగానియట్టు లీ
దేవత లేను బద్మజుఁడు ♦ దీంద్రుడముగా నల తారకాఖ్యుఁడౌ
దేవపు రక్కసుండు ఘటి♦యించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి గ్రుమ్గుచుంటి మిఁక ♦ నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁ గోరి యల ♦ మానిని శైలకుమారి యోర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ ని♦తాంతతపోజనితాగ్ని లేచి యా

జగములఁ గాల్పఁగాఁ దొడఁగె • శంకర! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వ•డిన్ వరియించి జగంబు లేలుమా! 46

శా. నీతేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁడేం•తే శక్తిసంపన్నుఁడై
దైతేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా • తాపంబులన్ బాఁపు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ • హర్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్త్రినిడి వా•సిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ! 47

ఉ. దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి • దేవర పాలికి వచ్చినారి మీ
దీనుల నీదు సేవకులఁ • దేటికనుంగొని యార్తిఁ బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక • మంచియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చెరన్
మానితదివ్యవైభవ స•మంచిత! సర్వజగన్నియామకా! 48

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట * —

క. అనిన విని లోకనాథుం డనియెను సురవరులతోడ •నారయుఁడీరల్
మనముల నిఁక నేఁ బెండ్లాడిన బంధమునందుఁ జిక్కి•టె కదా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గి•రీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దానల పార్వతీరమణి • దాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మఱన్
బ్రాణము లొందఁజేయును ధ్రు•వంబుగఁ బంచశరుండు మించి యీ
ధ్యానము యోగముల్ జెఱచుఁ • దాపసవృత్తి నడంచు గూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దాపసులున్ యతీశ్వరులు స•మ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నా•నందింపఁగా నక్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరలఁ గం•దర్పుండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ • సైరింపఁగాఁ జాలునే. 51

సీ. కూఁతును గాంచి తా•గులొక్కనఁగా నెలి, వలపు గల్గి పడఁడే • వనజభవుఁడు
తోఁబుట్టువును దమి•తోఁగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడె మరీ•చ్యాదులకును
అన్న భార్యను బట్టి•కన్నుఁగానక రతు, ల్దేలంగఁ జేయఁడే • దేవగురుని
కాముఁ డీలాటి యు•కార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సుర•క్షేమమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడ•కార్యము ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై •తపము సేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మ•యందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ము•లూడిపోవ.

క. కామమునఁ బొడముఁ గ్రోధం, బీమహి నద్దాన మోహ • మెసఁగును దానన్
దీమసమతి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁ • గాఁదగు మీరల్.

ఆ. నన్నుఁబోలి మీరు • పన్నుగా నిట్లు త,పంబుసేయుఁ డింకఁ • బాశములను
బాయఁదలఁపుఁడీ సు,పర్వశిరోమణు,లార! వికృతిఁబాసి • భూరిమతిని. 54

గీ. అనిన విని తా జనార్దనుం • డాత్మమందు
వనరి యిట్లనిపల్కె నో • వరద! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁ • గ్రాఁగుచున్న
మాకు దప సెట్టు లలవడు • శోకమెఱయ. 55

ఉ. ఒకయెడనుండి పార్వతి మ • హోగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్చుచుండెను వి • నిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల • నూర్జితసత్త్వుల నార్తిపెట్టుచున్
దికమక సేయుచుండె గణు • తింపుము తెంపుము మాదు ఖేదమున్. 56

ఉ. ఇప్పటికేని నీమదికి • నిందఱి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోఁచ కిప్పగిది • నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మిప్పుడే
తిప్పలు లేక నిక్కముక • దీనశరణ్యా! యగణ్యా! పుణ్యా! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ • బ్రోవఁగఁబూను మనూనమౌ కృపన్. 57

చ. అలయుట మాని మేటితప • మంది నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి సుఖంపుచుంటి విటుఁ • దేవక దేవ! జగద్విలాసమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁ • డని పాలనసేయుఁడటంచు లోఁగడనే
సలిపితి వాజ్ఞ రెండెటులఁ • జక్కఁబఱన్ మదిలోఁ దలంపుము! 58

ఆ. ఇపుడు పొంగి పొరలు • నీమహావిషదబ్ధి, నింకఁ జేసితేని • యెలమి కలిమి
నీసిరౌరాగ మెందుఁ • బూసిక చూపిన. నందె సంచరింతు • మనఘ! మేము 59

చ. తప మొనరించుచున్న యుమ • తన్వి నిశైలసుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది • నెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తులో
లుపమతి నవ్వరం బుగుసు • లోకశరణ్య! యొసంగుమయ్య నీ
దు పనియొకాదె సర్వజన • దుఃఖముఁ బాఁపుట లోకశంకరా! 60

చ. అని యిటు వేల్పులెల్లరు మ • హావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్నవారిఁ గని • వైళమె శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు వల్కె మానుఁడు వ•గన్ బొగలన్ వెరవౌనొకో యిటుల్
వనరకుఁడింక ధైర్యమున • వశ్యము చెందుఁడు దేవనాయకుల్! 61

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ. తిరుగ వివాహమాడు మని • తేపకుఁ జెప్పుచునుంటి నీవు తా
మరసదళాక్ష! యద్ది కను•మా వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక స•తుల్ గడుమాయపునాతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు • రమ్యతపోధనులైన సన్మునుల్. 62

— * శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట * —

సీ. అపవిత్రములలోన • నగ్రగణ్యంబగుచోటు, బొంకులకెల్లను • బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ • గనఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోష్ఠిఁ బడఁద్రోయు • చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు • నైంద్రజాలికవిద్య, సమ్మి యేలినచోటి • నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల • జంకనట్టి పలంతి, పాయంగ నీయని • పరమధనము

గీ. ఒనరఁగాఁ గట్టుబ్రాఁకులం • దుఱ్కఁగొలుసు
క్షణికసంతోష మొసఁగు క్రొ•క్కారుతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ • జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేనిఁ • బద్మనయన! 63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీ•సంగ మొక్కఁడె యసాధ్యంగ శ్రీపతి! • యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ•మును విడంగఁ, జాల రెవ్వార లీ జగ•జ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బద, గావలసినవార లీ జ•గంబందు నెటన్
బూవుంబోఁడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్టు • వొడమును రమేశా! 65

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు • నాత్మయందుఁ
దలఁచి ముసిముసి నవ్వుల • తళుకులెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టు•లనియె మృదుల
మధురవాక్చాతురీగతుల్ • మలసికొనఁగ. 66

సీ. అఖిలతాపంబుల•హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాఁటు•నట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ•జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు • జన్మభూమి

ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁ • బరగుచక్కనివిందు, కామరారుకాలమున • కమరతరువు
అన్నపానంబులఁ • నందఁజేసెడుదైవ, మతిథిజనంబుల • నరయుతల్లి

గీ. దేవయజ్ఞంబునందు నెం • తేసితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్ • గాంచుజోడు
ఆత్మసతియగుఁగావుస • నందఱకును, బెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె • పేర్మియలర.

ఉ. ఏదెటులైన మాయఁ దరి • యించిన నీకిఁకఁ గొంకదేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము • కాళిని లోకశరణ్య! వీఁకమై
మేదురవిక్రముల్ సుతు న • మేయబలాఢ్యుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వి • నాశముసేయుము తారకాసురుల్. 68

ఉ. లోఁగడ నెన్నిమారులొ కొ • లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్పి భూరిదయ • నందఱినిన్ బ్రతికించితయ్య తం
డ్రీ! గరళంబు పెల్లడరి • డీకొని లోకములన్ దహింపఁగా
వేగముతోడఁ జేయొడిసి • విశ్వపతీ! కబళించి కానవే. 69

ఉ. ఎక్కడనేసి భక్తులకు • నెప్పుడుగాని విపత్తి దోఁచఁగా
నక్కటికల్ దలంచి యపు • డప్పుడె యట్టివి మాన్పి కాతువా
చక్కవు డాత్మఁగొని వి • చారణసేయుము మాదు శోకులన్
మిక్కిలి గండమీతఱి మము • మ్రింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా! 70

—* శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొరకు వెడలుట *—

గీ. అనిన విని దా మహేశ్వరుం • డాత్మలోన
జాలిఁగొని యిట్టులనెఁ జాలు • శాంతిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి • తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు • శోకహరుని. 71

చ. చనుఁడిఁక మీగృహంబులకుఁ • జక్కఁగ నేసిఁక శైలరాజ నం
దన యొనరించునట్టి నియ • తంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగిచే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గుసుమ • కోమల యక్కట మిక్కుటంపు వే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ • దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై. 72

—* శివుఁడు సప్తమహర్షులను దలఁచిన నవ్వారు వచ్చుట *—

గీ. అని సెలవొసంగ దేవత • లంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమ • సదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ దా • సప్తఋషులఁ, దలఁపవిచ్చేసి మ్రొక్కువా • ర్వలికెనిట్లు

ఉ. పున్నెములన్నిపండె మముఁ • బ్రోవన్ మదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నుతులైతి మానతి నొసంగు మొదేనిఁ గృపాంతరంగ! నీ
సన్ననొనర్తు మేపనియుఁ • జక్కఁగ నీయెడ నీకు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ • గోటిభవంబులకైన శక్యమే. 74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁ • డాదరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి • కాసమొప్ప
సప్తఋషులు మీరు • సర్వవిజ్ఞానాఢ్యు, లాత్మహితులు సతత • మరయనాకు.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట *—

శా. నీహారాచలపుత్రి నన్ను బతిఁగా • నిండారు ప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహోగ్రమైన తప మెంతో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త • త్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహి త్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ • రక్షార్థులై నన్నిఁకన్ 76

వ. కావున

శా. గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా • ట్కన్యన్ దగన్ జేరి మీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి • థ్యానిందలన్ సల్పుచే
తోరీతి స్ఫుటతన్ గనుంగొనుఁడు చా • తుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం • దేహింపకుం డింతయున్ 77

క. నాపను పిది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లె • యని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్ద కేగి • రతివేగమునన్ 78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా • జన్యాత్మజన్మన్ లస
ద్ఘనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలో • కక్షేమసంధాయినిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమ • స్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విధ మహీ • కచ్ఛన్న సూక్తంబులన్ 79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను నిచ్చోనిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ • వేండ్రంపు గ్రీష్మాతపో
గ్నికిఁ ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట • కుత్కీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మికొఱంతన్ గొనిపూనితీవు సెపుమా • మేమున్ వినన్ గూడినన్ 80

క. అని పలికిన మునులకు రయ,మున వందన మిడుచుఁ గాళి • మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు • వేఁదుఃఖవిధమున్.

గీ. అపహసింపకుఁ డిందు న•న్ననఘులార!, నీటిలో మేటిగోడను • నిలుప నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య • మర్థిఁ గోరి,యుంటి నారదమౌని వ•చోక్తి నొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో,ద్భవకారణు సర్వదుఃఖ•భంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప,మవుఁ గాదన కిట్లు పూని•నందితి ననఘుల్! 84

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ • నాకసంబు,నందు తెక్కలులేని నా•డెందము నెడు
పు లెగురుచుండె నద్దాని•భూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ జం•ద్రార్ధమౌళి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా,ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు • నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన!, చను నే నారదుని నుడిని • సంభావింపన్. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది య•న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత • కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ • మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెప్పుదు మ•క్కటివిధము. 86

ఉ. ధాతకుమారుఁడైన యల • దక్షసుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన • కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁ జేరి నెన • రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చ్చ నెఁ • జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను • దక్షుఁ డెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది • వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపసవ్రతముఁ • గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నప్పువారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు • ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ • బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుఁడా•తీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు•కపట మెఱిఁగి, చెచ్చెరశపించె నాతని•చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశి•పుం డను దైత్యుని పూవుఁబోఁడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని • మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

గా నొనరించి తండ్రికిని ♦ గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితి♦పుత్రుని శత్రునిచేత నుద్ధరన్. 90

సీ. ఎట్టివారల కేనియుఁ ♦ బట్టుఁబట్టి, యుఱక పోరాట మొదవించి♦యురులఁ బెట్టు
వలఁతియాతండరయమట్టి♦వానిజాడఁ, దలఁపఁగూడదు శ్రేయంబుఁ♦దలఁచువారు

గీ. ఇదియె నారదచరిత మో♦యిగురుబోఁడి!
లాఁతిబిడ్డల నూరక♦నూతఁద్రోయ
ఘనుఁ డతఁడు గాన నిన్నిట్లు ♦ కానఁజేర్చి
యిడుములన్ గుడ్పుచుండె స♦హింపలేక. 92

క. తలిదండ్రు లెట్లు సిన్ని, కలహాశను నుడినిఁబట్టి ♦ కానకుఁ బంపన్
గలిగిర తల్లీ! వారి మృదులు వజ్రము లనఁగ మాకుఁ ♦ దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు గూర్మి వరి♦యించిన కంతువిరోధి వర్తనం
బంత నెఱింగియుంటిమి హి♦మాద్రిజ! చెప్పెద మించు మించు నో
క్కింత మనంబునందుఁ గను♦కెంపక యాలకింపు మ
త్యంత మతండయోమయుఁడు ♦ దాఁటినవాఁడు భవప్రపంచమున్ 94

సీ. కను మహాకాలమూర్తి గం♦గాధరుండు, పశుపతి దిగంబరుండు క♦పాలి శూలి
అక్కటా! భిక్షుకుఁడు విరూ♦పాక్షుఁ డుగ్రుఁ డరయ వేయువిధంబుల♦కల్యాణమూర్తి

క. సర్వజ్ఞుండని యురుదుగ, శర్వుని నీవెంతు వేమొ ♦ స్వాంతమునోసన్
బర్వతరాజకుమారీ!, యుర్వీస్యందనుఁడు స్థాణుఁ ♦ డొప్పఁగ వినుమా!

ఉ. మున్నల దక్షుకన్యక స♦మున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు♦బాములఁ జెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నమునొంది యోగమునఁ ♦ బ్రాణముఁ బాసెఁ గుమారి! యెట్టి సం
పన్నతఁ గాంచి యిట్లురక ♦ పాల్పడి నీవు శివున్ వరింపఁగన్. 97

గీ. ఉండుటకు నిల్లులేదు ప♦రుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడ♦నేమిలేదు
కట్టుటకులేదు కాటనే♦కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాం♦పేయగాత్రి!

గీ. కాన నీవింకఁదపమును♦మానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు ♦ తప్పకుండ
మంచిసంబంధమారసి♦మగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలి♦కమ్మవాయ. 99

ఉ. ఇప్పుడె సెప్పువారము ర♦మేశ్వరుఁడౌ పురుషోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసి♦తోత్పలమూర్తి మనోజవిద్యలన్

గొప్పసమర్థుఁ డెందు ననుకూలుఁడు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పుగఁ బెండ్లియాడు సుఖమొందెదు పొందెదు వైభవమ్ములన్. 100

సీ. కల్యాణగుణనిధి ♦ కమలదళాక్షుండు, నిర్గుణుం డారయ ♦ నీలగళుఁడు
కాముకక్రీడలఁ ♦ గౌశలుండా హరి, కామనిర్వాపణ ♦ కరుఁడు హరుఁడు
అసమానవైభవా ♦ యతనం బుపేంద్రుండు, భైక్షాశనుఁడు కృత్తి ♦ వసనుఁ డితఁడు
కౌస్తుభగ్రైవేయ ♦ కలితవక్షుఁడు చక్రి, యురగేంద్రహార కం ♦ ధరుఁడు శూలి

గీ. ఇట్లు విపరీతరీతుల ♦ నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ ♦ దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁ దెలిసినీ ♦ వాత్మయందు, నెమ్మినాలోచనము సేయు ♦ మమ్మ! సుంత.

క. కావున హరునున్ విడి నీ, వీవిధమున కొప్పు నెడల ♦ నిపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చెద, మావైభవమొప్పఁ బెండ్లి ♦ నమరింతు మమా!

—* పార్వతి సప్తర్షులకు శివ మహిమను జెప్పుట *—

వ. అనుడు.

ఉ. పక్కున నవ్వి యవ్వికచ ♦ పంకజలోచన మౌనివర్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల ♦ జాదుర జాదురి మొప్ప నిట్లనెన్
నిక్కము లే తపస్వికుల ♦ నీరధిచంద్రములార! మీ నుతుల్
మిక్కిలి సారవంతములె ♦ మెప్పు ఘటిల్లఁగఁ జేయు నేరికిన్. 103

ఆ. చాలఁ గఠినుఁడైన ♦ శైలరాజేంద్రుని, కొప్పనగుటఁ జాలఁ ♦ గఠినతమము
నామనంబు దిరుగు ♦ నా యెన్ని జెప్పిన, మౌనులార! గుణని ♦ ధానులార! 105

చ. వదలను నే హరుం బమర ♦ వంద్యుఁడు నారదమౌని సెప్పిన
ట్టిది యెవిధంబుగాఁ దపము ♦ నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
స్పదుఁడని కామలోలుఁడని ♦ పన్నుగఁ గేశవుఁగూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును ♦ నా హరుఁబాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁగుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుఁడని పేద యని మ ♦ హాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి ♦ శేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని ♦ వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱత్రోవల, నఱచితిరో నాదు మనము ♦ నారయఁగ నిటుల్.

క. ఈశ్వరుఁడని సకలాత్ముఁ, డీశ్వరుఁడని హరివిరించి నేంద్రాది సిలిం
పేశ్వరుఁడని కల్పాంతా, నశ్వరుఁడని శివుని శ్రుతులు లనన్ వినరో కో!

మ. త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికారుఁడు జగద్ధేతుండు సద్భావనా
ర్థగృహీ లోకృతి వేద వేద్యుఁ డమర ధ్యానార్హ చారిత్రుఁ డ
జ్జగత్ప్రోద్ధత భావదుర్లభుఁడు విజ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లు కాదు వినుఁడీ! యాత్మేశముల్ మానుఁడీ! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యు జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁపఁడు వెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ బాడుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక బ్రహ్మఋషులు! 110

సీ. విమలాత్మవిజ్ఞాన విహ్వృతి నొందెడు ఘనుఁ, డరయునే యన్య సంసారములను
నిర్వికారానంద నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు వెట్టిఁ గోను నె
ముక్తికాంతాభోగ భోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ మానపడు నె
స్వప్రకాశైక దర్శనచతురుఁడగు యోగి, యితరాతిశయముల కింపు గొను నె

గీ. భక్తరక్షకుఁడు [illegible], [illegible] నొరకొన్న పరమపురుషుఁ
డస్వతంత్రులఁ [illegible], [illegible] తద్జ్ఞులార!

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 112

గీ. యోగినుఁడీశ్వరుం డేను యోగిసిద్ధి, [illegible] శివుఁ [illegible] నేను
అల్లహరుఁడు మహా [illegible] [illegible]

వ. ఇంకను వినుఁడు.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణిపాణి
ప్రమథనాథునిఁ జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు

గీ. పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన•బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు•శిరముశిరము
శంకరునిభక్తిఁ బడసిన•చదువుచదువు, నాగభూషణుసేవించు•నరుఁడునరుఁడు.

ఉ. ఉల్లము శంకరాంఘ్రినళి•యుగ్మసమాశ్రియయుక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణు స•మర్చనమందు నుడిన్ మహేశ్వర
పొల్లలితాఖ్యమున్ముల జ•పోద్యమనుందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి సుర•సేవ్యులు భవ్యులు శ్రీవ్యలిభ్యవిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనా•పదవి నొందఁగలేని, యిక్కగా దది పాప•దొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తిఁ • గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు నాఁ డాతండు•వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికిఁ • జెలఁగి మ్రొక్కఁగలేని, శిరముగా దది పాప•భరనుగాని
భోగిభూషణుపూజఁ • బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది నొడ్డ•తేలుగాని

గీ. శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ • జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ • తెవులుగాని
అన్యమహేశ్వరు కొలువుకై • [illegible], కలిమిగా దది పేరడుస్స • బలిమిగాని.

వ. [illegible]

సీ. [illegible] జాహ్నవి • సిద్ధమునులు
[illegible] • పద్యమూర్తు
[illegible] • [illegible]లవల్లి
[illegible] • మోగునే మ[illegible]

గీ. [illegible] • [illegible]
[illegible] నుట్టిం[illegible]తీక.

— * [illegible] * —

చ. అరుణగభస్తి[illegible] • [illegible]
దిరమగు మేరుభూధరము • [illegible]
స్ఫురదనలంబు శైత్యమును • జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లినను • శర్వుఁడు [illegible] వరింప లేఁతులన్. 118

ఉ. శర్వుఁడు నా తపంబునకు • సంతసమొందక యుండెనే [illegible] నే
నుర్విని లా[illegible]పూరుషుల • నొప్పి వరింతునె యన్నమహేశ్వరున్

సర్వజగత్పతిన్ మరల • జన్మమునొందియు నేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి • యొద్దుగ నీయుసు రూడఁ జేసెదన్. 119

గీ. అనిన మునులు జయధ్వనుల్ • హర్షభర మె, సంగనొనరించి పార్వతీ • చరణనళిన
ములకు మదిలోనజోతల • సలిపి శివునిఁ, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁ • జెప్పి చనిరి.

— * శివుఁడు పార్వతిని బరీక్షించుటకై యతియై నేఁగుట * —

చ. మునికులచంద్రు లిట్లు హిమ • భూధర రాజను తామనఃపరీ
క్షను బొనరించి తెల్పిన ప్ర • కారం మెఱింగి మహేశుఁ డప్పుడం
కను బరిశోధనేచ్ఛఁగొని • క్రిచ్ఛఱ వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యూఁతకఱ్ఱ గొడు • గున్ ధరియించి చనెన్ హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి త • పంబుసేయ, తాపుసపుఁజని చెలులతోఁ • దనరుదాని
వేదియం దనవద్యయై • వెలయుదాని, ధర్మలతఁబోలి యుదులయ న • వర్ణఁగాంచి,

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధ • తాపసాకృ, తిఁ దనకువిప్రుఁ గాంచి త • దీయదివ్య
తేజమున కాత్మలో మెచ్చి • దివ్యసలిల పుష్పఫలముల సమ్పంచి • పూజచేసి. 123

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి • నేమలకేఁగుచు నేఁగుదెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల • నెంతయు వెల్గఁగఁ జేయుచుంటి రా
మువ్వురు వేల్పులం దొకరొ • మోదముతో నెఱిగించి మాకిఁకన్
నివ్వటిలంగఁ జేయుఁడు వి • శిశ్చిత్ర వైభవ మీశ్వరోపమా! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు • నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను • ద్విజగర్భుని వంశ్యుఁడన్ దపం
బనవరతంబుసేతు ననయంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది • పొందుగ విన్ముసరోరుహాననా! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివొ? • యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివొ? సు • రాధిపు నాతివొ? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల • నేటికి తీవ్ర తపోవ్రతంబు నీ
వివ్విధి సల్పుచుంటి వసి • తేక్షణ! నాకెఱింగింపు మింపుగన్. 126

ఉ. ఎవ్వనికూఁతు ? వెద్దికుల ? మెయ్యది యాహ్వాయ ? మజ్జగంధి ! నీ
వెవ్వని పుప్పఁబోఁడి ? కిలఁ లెంచఁగరాని తపం బిదేల ? లే
జవ్వనమం దిలన్ మగని జాడఁదొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
న్నవ్విభుఁ డెట్లు గాసెను ? దయామ గుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నిటన్. 127

చ. సకలముఁ దెల్పు సత్యముగ సాధ్వి ! యనన్ నగరాజరాజక
న్యక చిఱునవ్వు నెమ్మొగమునన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లుపల్కె మా
నికులవతంస! విన్మఁక ను నీవు వచించిన వారిలోన నే
నొక తెనుగాను బర్వతనరోత్తముపుత్త్రిని కాళియందు ని నర్. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్త్రినయి రుద్రుం బెండ్లియాడి పే
రలుకన్ దక్షుఁడు నామనోవిభుని సత్యాంతంబు దూషింప ని
ట్టలమానీసున నాశరీరమును గాటంబైన యోగాగ్ని చేఁ
బొలియన్ జేసి నిలిపర్తకొంజికిపుట్టి దగన్ గాంచితిన్. 129

చ. శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము సేయుచునుండఁగఁ దారసించి నే
నవిరళభక్తిఁ గొల్వ హరుఁ డంత సుమాస్త్రుని రూపు మాపినన్
జివుకఁగఁ జేసె దాఁపురికి సెరఁగఁబోయెఁ దపం.. చేసి యు
ధ్భవుని విభాసమానుఁగుటుఁ గొల్చెడి యిట్లు ..సి.. ప్రభూ! 130

గీ. నాంతపం బస్మహేంధ్వయుచేలమం... షు, నేటివాఅకెర్వుఁపడె నగ్నిపవేశ
మేనుసేయుంగఁబు.. ప్రస్ఫుర... ౦ని యదృష్టంబుసేయునాఁగితినఘచరిత!

క. ఏజన్మంబున సన్నుత, నా జగదీశ్వరుఁడు గానునాకు వుత్కృతమున నే
నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోఁజనుమీరింద్రునుండి పురుషశ్రేష్ఠా! 132

గీ. అనిపలికి తాపసుఁడు పలికనుచు వార
ణంబు సేయుచునున్న నన్నలినవదన
వేగమున నగ్గి దూఁకఁగ బీతిహొత్తుఁ
డపుడు చందనశీతలుం డయ్యెఁ దలఁకి. 133

ఉ. కాళిక యప్డు చేయునది గానక యూరకపచ్చుచుండఁగా
వైళ మళీకమౌని గరువంబున నిట్లనిపల్కె నగ్గి నిన్
గాళి! దహింపఁదయ్యె నెటు గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖీ ! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. కలికి! తపంబుచేసి యిటఁ • గాంచెదు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కదు • వేఁదుఱుఁజెందె మృణాళకోమలో
జ్జ్వలమగు నీ శరీరమును • జండతపోర్చిఁ గృశింపఁజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని • యక్కట! బంగరుఁ బాఱవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ బార్వతి తపఃకారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రకన్యక సఖీ•జాలులకుఁ గనుసన్నఁజేయఁ జ
య్యన జయ గారవించి విన•యంబున నిట్లనియెన్ వినుము స
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి • భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ • బూన్కిఁ దపించుచునున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనుపున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి • చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకుఁ దాపసవతంస • సంఘములలరన్. 137

గీ. కరము చిరకాలమయ్యె నీ•క్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేఁటికి • శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది•దేవవరుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ • బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు ల•మేయదయాకరు లిద్ధమూర్తు లీ
చారుశరీరగాత్రి నల • శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ • దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పుఁడెదఁ • గూఁదపఁగంగఁ దగంగ వేడుకల్. 139

సీ. హంసతూలపు తల్ప•మందు నిద్రించు నా,ర్య పరుండు గఱుకైన • రాలరేల
అమలకాంచన దుకూ•లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరెల జిగి•మీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక సం•మిశ్రిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు • నమరఁ బూది
కల్పవృక్షఫలాళిఁ • గాంక్షించి తిను శివ, గాకుపను మెసవు నా•కకటికి నోర్చె

తే. ఏమనుకున్నదొ తుహిన గి•రీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రుని గూర్చి • ప్రబలతాప
భరముఁ జెందుచు సొల్లాడెఁ • బరమపురుష!, శివునిచిత్తంబు దేటికో • చెమ్మగిలదు

క. ఈ రమణి తపము సేయుట, కారంభము సేయువేళ • నా యీ మొక్కల్
కూరిమి వేసె సిపుడు వి,స్తారఫలప్రసవరములఁ • దనరెడు నవియున్. 141

గీ. ఇంక నేమివినన్గోరు • దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం • డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని • పల్కెనీదు, చెలియపల్కులునిజములే • చెలువ! చెపుమ

మ. అనఁ బార్వతి యిట్లుపల్కె మునివ • ర్యా! నాసఖీభాషితం
బు నిజం బెక్కుడు ప్రేమబంధమున నే • పూర్ణ మనఃకాయవ
ర్తన మా శంకరు గొల్వనుందె సమకూ • రన్ జేసి యిట్టీ తపో
ధనసంపత్తిఁ గొనన్ దలంచితి శివున్ • దప్పానొ యొప్పానొకో. 143

క. అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె • మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షితమని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనిందునుండఁ • జన దిఁక మీఁదన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ • నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యపుడు కాళి • కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియెఁ • దొందర యేటికి, నిలిచి చెపుము దేవ! • నీవుహితవు. 145

—* యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట *—

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ • ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాఁడ నిఁకఁ • బథ్యము తథ్యము నైనమార్గమౌ
పన్నగభూషణున్ గుఱించి • బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు • నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేల యొక ఘోట • కమ్మేని యున్నదే, గిటకపాఱిన ముది • గిత్తగాక
శిష్యసేనయును భు • జిష్యలేన్ గలరె ద, య్యాలకుఱుచవల నె • య్యములుగాక
కౌశేయమేని రా • జ్కవమేని యున్నదే, యేన్గు రక్కసిచర్మ • మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ • జందనసారమేని యు, న్నదియె బూది విలేప • నంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేసిఁ గంచె నీ • వ్రామసేయు, చటుల కాకోదరోరు వి • షంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో • యెఱుఁగఁ జేసె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకైక • రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు నాఁ డొక సు • పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టఁబట్టి పతి • చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన • మొంది మహాధ్వర భూమి వేదికన్
బర్వనఁ బాసెఁ బ్రాణములఁ • బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కతన్. 148

క. స్త్రీరత్న మీవు సుగుణో,దారుఁడు మీతండ్రి పర్వతప్రభుఁ డిలలో
భూరితరైశ్వర్యఘనుం డో రమణీమణిరో! తగునె? యుగ్రుఁ వరింపన్.

సీ. వజ్రంబు నటు పాఱవైచి పాషాణశకలముఁ జేకొని మూటఁ గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁజల్లి పెల్లడుసును, బోలువుగా నొడలెల్లఁ బూయుపోల్కి
బంగారుజలతరీ పట్టుపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింప నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి లోహామయ రజంబుఁ
జెంది యానందమొందెడు చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల పాకశాస
నాదులను బాసి కామసంహరు వలచుట. 150

సీ. కస్తూరికా రజః కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ మేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వాన మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదులదుకూలసంవ్యానయుం, బేడ? గజాజినం బేడ? కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృదంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణావళులవేడ?, ఘనకరాళ భుజంగసంఘంబు లేడ?
తామరసనేత్ర! నీవేడ? విషమనేత్రుఁ, డేడ? యోజింప నంతరం బింగితమున.

క. ఏడ సుపర్వసహాయం, బేడ పిశాచానుసంగ మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన? మేడ గిళిధ్వని? యథార్థ మెఱుఁగుము తెఱవా!

చ. తరుణిరో! యొక్కమాట విను దాఁపక చెప్పెదనిన్ను కామసం
హారునకడన్ ధనంబుగల దన్నయెడన్ బదిగుందిలో దిగం
బరుఁడయి యుండునెట్టులొక వాసగృహం బది యుండదేనియున్
దిరముగ గాటిసే తనకు దీనుము సేయుట యెట్లు కోమలీ! 153

గీ. మఱియు విను మొక్కమాట రామాలలామ!, వరగుణగణంబులం దెల్ల వామదేవు
నందు నొకటి యున్నదా యది యెఱిఁగి కడఁగుమీ శివుఁ బెండ్లాడఁ గడిఁది వేడ్క

గీ. లేదు వంగసపుంబస లేదు విద్దె, లేదు సిరియును సౌరేమి లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు లేదు నెందు, లేదు నిలువాకిలియును గూలికి నొకింత

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున కిచ్చయెలేక కదా రతీశు మే
నింకఁగఁ జేసి నిన్నుడసి యేగెను వేఱొకచోటి కిప్పు డా

పెంకెతనంపు వేలుపును ♦ బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మొకిం ♦ డారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 156

ఉ. కావున మంచిమాట విను ♦ కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ ♦ జేసికొనన్ దలఁపున్ బొనర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని ♦ నచ్చికసేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటు♦లే పశుభర్తను గట్టుకొమ్మిఁకన్ 157

గీ. అనిన గిరికన్యక మనంబు♦నందుఁ గినుక
నొంది శివదూషణము సేయు♦చున్న విప్రుఁ
జురజురగఁ జూచి పల్కె ను♦చ్చరముతోడ
వచ్చె నితఁ డెవ్వఁడో యిందు ♦ వంచకుండు. 158

—* పార్వతి శివాక్షేపణలకు సమాధానంబులు సెప్పుట *—

ఉ. మోసముతోడ నాదు తప♦ముం జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిఁక ♦ వెంగలిపల్కులు పల్కఁబోకు నీ
వాసకలేశ్వరున్ దెలియ♦నంతటివాడవె? విన్ము చెప్పెదన్
వాసిగ శైవతత్త్వము సె♦బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగన్, 159

గీ. నిర్గుణంబగు బ్రహ్మంబు ♦ నియతి మిట్లు కారణంబొంచగనుగ సృష్టి♦కర్త మందె
నట్టి పరమాత్మ కెట్టుల ♦ నట్టిపడును, జాతి గిరిమందకన్య సువి♦చారదూర!

సీ. నిశ్వాసమున మొదల్ ♦ నిగమముల్ పుట్టించి, హరికిఁ బుట్టించియు♦ య్యవి యొసంగె
సృష్టిశక్తి నొసంగి ♦ సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మునకిచ్చెఁ ♦ గరుణ యొసఁగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ ♦ సర్వలోకాధిపత్యము నిచ్చె నాపురం♦దరున కెలమి
నవనిధానములు కి♦న్నరనాథున కొసంగి, భక్తజనాళియు ♦ పట్ట మిచ్చె

గీ. ఇట్టిశివునకు విద్యయు ♦ హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును ♦ విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁ జెప్ప నీదగు ♦ వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురి♦ప్పుడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట ♦ నెలమిఁ గాపురముండు, సిద్ధ్యష్టకంబు వా♦సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోంఘ్రుల ♦ సీక్షింపలేరైరి, పద్మజన్ముండు న♦ప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం ♦ బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు ♦ సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని ♦ హీనుండు సప్తజ, న్మదరిద్రితన్ జెందు ♦ మదము డింద

గీ. నెవనిగాత్రంబునందు రహించు ప్రేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్పఁగ నాసింతురిందఁడినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁ దెలియ నీకలవియగునె

వ. ఇంకను

గీ. నీ వనినయట్లొకప్పుడు నీలగళుఁడు, దాన మంగళచేష్టుఁడై తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁ దలఁచు వారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చులిచ్చుచుండు

గీ. ఐన నొకమాట వినుము శాంతాత్మ! శివుఁడు
లేమిచే భోగముల నొందలేకయుండె
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున. 164

ఆ. ఇల్లు వెండికొండ విల్లు బంగరుకొండ, కలిమిఱేఁడు సైకములకుఱేఁడు
కొలుచుదాసులెవని కిలవాని సిరినీవె, యుంగఁదరమె పొమ్ము దొంగతపసి! 165

సీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచయముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట నములు కొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదనుగ్రోలు దర్దుర మదెందు
అచ్ఛముక్తాఫలాహారంబు నడయునే, జొన్నకంకుల కేగుచున్న కాకి

గీ. అఖిలదేవాధినాథుఁడై యఖిలవేద, సన్నుతుండగు శివుని భాస్వరచరిత్ర
మరసి మెచ్చఁగఁజాలదే యజ్ఞహృదయ, పొమ్ము నీ తోడనాకిఁక బోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివిఁక బొల్పుగ విన్మ మహేంద్రముఖ్యులా
భూతశరణ్యుఁ గొల్వఁ జన భూతము లేవున వేల్పు పెద్దలన్
నీతమె యుంగఁ గాగు దెల నెత్తుల మొత్తుచునుండునప్పునీ
వాతగువారి దాగరువ మారసి యెట్లు గణించెదో కదే. 167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు సటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగాని మెడన్ దొలంగి యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున నీవు బావఁడవు గాన నవధ్యుఁడ విందునుండి పో
మ్మోమ్మ వెటకేనిఁ గుత్సితమతీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని పోవఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱఁబూనెడు నదేజయ! పోదము వేఱుచోటికిన్. 169

సీ. అని రయంబున లేచి హిమాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికిఁ జేరఁ దలఁచి
యొక్క యడుగిడఁగా నస్మితోజ్జ్వలాస్యుఁ, డగుచు శంకరుఁ డంతఁ బెల్లాదరమున.

—* శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతిని గైలాసంబునకు రమ్మనుట *—

శా. బాలేందుస్ఫురితోత్తమాంగరుచితో భస్మాంగరాగంబుతో
నీలగ్రీవముతో దయామృతఝరీనిష్యందదృక్స్ఫూర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలాలిత్యోల్లసన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్యకన్ గదిసె శంభుం డాగసంరంభుఁడై. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున జూచి యనియెఁ బ్రియా! నీ
సత్యప్రణయమునకు స, ప్రత్యయుతపసునకు ముదము నడితిన్ గడిఁదిన్. 172

ఉ. ఘోరతపోధనార్ఘ్యమునఁ గోమలి! నన్ గొని నీవు సేవకున్
నూరిమి పేరిమిన్ గొలుతుఁ గోరినయట్టుల నేఁటినుండి నిన్
సారెకుఁ బెక్కుచిక్కుల ఘనంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిన్
దీరని చెల్మికల్మి గణుతింపక సైఁపుము వేగ నన్నికన్. 173

ఉ. ఇందుముఖీ! త్రపన్ గొనెద వేటికి నేటికిఁ దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్ననసి యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁ గొని సందియమున్ దిగనాడి పేర్మిమై
నిందుననుండి రౌప్యగిరి కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మునన్. 174

క. ఏలే యలినీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిప్రేమ లెఱుఁగము జగతిన్. 175

క. రమ్మా! నావెంబడి భా, రమ్మా నను బ్రోచు టతిభరమ్మా నానే
రమ్మా తతకరుణాఢ్యా, రమ్మారయ నీదు మనము రాజీవముఖీ! 176

క. సైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహభారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వసౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ. తేఱిచూడఁగరాని దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూపంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ దనరువానిఁ

గారుణ్యరసమునఁ ♦ గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై ♦ నెగడువాని
తనతపంబున కను♦తాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మా♦న్పించువాని

గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనో♦హరునిఁజూచి, యతులమోహానతనువున♦కాత్మమురిసి
తాపమెల్లనుద్రోచి జో♦తలనొనర్చి, కరములుమొగిడ్చి యిట్లనెఁ♦గరముభక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సుర♦సత్తమ! దక్షుని జన్మమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును ♦ వీడియు దేవత లొక్కటీరు తా
రకపరిభూతులై నను గ♦రంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతి♦యాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని ♦ నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు ♦ యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవి♦భాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి ♦ రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ ♦ గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ ♦ గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీ♦యంబౌ తపంబి ప్పసా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ ♦మారావలేపావహా! 181

ఉ. ... న్నల దక్షునింట నను ♦ మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి ♦ బద్ధతనొందకపోయితీవు సన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును ♦ గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్చకుండె వగఁ♦బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి ♦ చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ ♦ బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి ♦ యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథి♦వీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను ♦ సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవ♦మానము సేయఁగఁబూను మానినీ! 1

పౌనటు లర్థిఁగోరు నను • నద్భుతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్పు భూప్రజలు • హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీశతన్. 191

గీ. జన్మజన్మమునందును • సతిని నీకు, భక్తను మహాత్మ! వేగ ని•బ్బరపుకృపను
నేను గోరినయట్టుల• నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును • నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *—

గీ. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గి•రీంద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుం•డురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొనర్చెదఁ•గాళి! యని త,దీయ విరహార్తుఁడై చేరెఁ•దిరుగ నెలవు

క. అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర • మెఱిఁగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ,హోచ్చతరోత్సవము లప్పు • డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *—

ఉ. అంత మహేశకాంత క్రమ•మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ • జక్కఁగఁ బూజలొనర్చి తాను ము
న్నెంతయు వేడ్కనాటిన మ•హీరుహరాజినిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
క్షాంతమునర్చి పాళులు జ•యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్. 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ గిరి•నాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి య
త్యగణిత వైభవంబున ని•జాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రథన్
దగు నల పౌరబాంధవ వి•తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్మగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్ర•మోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 19[illegible]

[illegible]. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ ర•చనలన్ సాగసౌ
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు • గదిలి రెదురుగాన్. 19[illegible]

[illegible]పలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను • గాంచ నెదురుగాఁ
[illegible]గుగిడుచుఁ జేరెదు, శైలేంద్రున కతనిసతికి • సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

[illegible]
[illegible]ల్ సలిపి • వక్షమునందుఁ గుమారిఁ జేర్చి వి
[illegible]రఁ గనుదమ్మలరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
[illegible]గ్యమును • జెందితి మీదినమందు నేఁడె విన్
[illegible]లము • గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ! 1[illegible]

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరో! సుంత యొకని నడుగఁ బోవఁ • జులకనఁ జెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణి • యించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథపు • చక్కఁగ నేయఁగుఁ గాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగి • యుండునె నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖీ! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నిఁక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుండును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ గూడి సగుణుండును, నస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూపుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ! మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు. ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురుషులనఁగు మన యిర్వరచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు సగుణభావంబు నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణవును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్త్వరజస్తమోమయవునైన మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు స • ర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యులమై గుణ • భావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు • వానినిఁ గాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ • వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱు

ఉ. ఐనను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిఁ

చ. అని పలుమాఱు కూఁతు వద•నాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునఁగొని రన్నలున్ ముదముఁ♦బొందిరి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును గౌఁగిటన్ బడసి ♦ గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమ♦గుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్. 200

ఉ. భర్మవినిర్మితంబయిన • భాసురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మఠులైన బ్రాహ్మణులు • కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాద్యముల్
బేర్మిఁ జెలంగఁగా నగర•వీథులఁ బౌరవధూశిరోమణుల్
నిర్మలమౌక్తికాక్షత ల•నేకముఁ జల్లఁగఁజేర్చి రిక్కకున్. 201

ఉ. వందులు పాటగాండ్రు గరు•వంబెసఁగన్ దమ విద్యఁజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్రకుల♦నాయకవర్యులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల • ఘోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమ•వంతుఁడు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్. 202

ఆ. ఎల్లవారి కప్పు • డీరీతి గౌరవం, బెలమిఁ జేసి గిరివ•రేశ్వరుండు
సంతసముననున్న ♦ జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁ డ•హంబునందు.

తే. మేనకాకాంత సంతస♦మూని తనయ
తోడ నందఱు కోడండ్ర•తోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ము♦తోడఁ గొలువుఁ
దీర్చి కూర్చున్న సమయంబు • తీరు నెఱిఁగి. 204

—* శివుఁడు భిక్షుకవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట *—

చ. శివుఁడొక భిక్షుకాకృతినిఁ ♦ జేకొని వామకరంబునందు భై
రవరవసాధకంబగు ద•రంబును నింబుగ సవ్యహస్తమం
దవితథనాదమౌ డమరు♦వంది ఘనంబుగ మ్రోగఁజేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల • వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్. 205

ఉ. మేనకయున్న యున్నతపు♦మేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వానమనూనమౌ డమరు • వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ ♦ జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ ♦ దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 206

క. ఆ గరిమమీఱు నృత్తము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర • భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్మయతఁజెంది • యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి•నాచలపుత్త్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునన్ నటు మ•హేశ్వరుగా గురుతింప నంత న
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ•డై బహుమన్మథసుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల•మండనుఁడై గనుపట్టె నత్తఱిన్. 208

చ. ఉమ యమితానురాగమున • నోయుడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని•గా సలుపన్ వరమిమ్మనాగ న
ర్సము దనరార శంకరుఁడు • సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము•పార్జితలీల నొనర్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకు న•మేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి • మానగుబంగరుపళ్ళెరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు • చాలఁగఁగైకొని యాయఁబోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ • దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కృతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల • నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాజ్ఞీ! యీ, ఫుల్లసరోజాక్షి నీదు • పుత్త్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోష•దీప్తేక్షణయై
నీ! వెడఁగ! భిక్షుకుఁడ! యో,రీ! నదరకు మిపుడు పెండ్లి•యేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నకు నీ వాసికి, నీ వాలకమునకు మేటి • నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోఁడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు • నట! శఠహృదయా

ఆ. తివిరి నక్క యేడ? • దేవలోకంబేడ?, బడుగునటుఁడ వేడ? • బాల యేడ?
ఎంత యంతరంబొ • యెఱుఁగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ • గలుగుకతన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ • బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు • తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న లే

శమ్ముగ వెలిఁన్ నటించుచును • జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
నమ్మనుజూచి యార్య డను • నాతని కిమ్మనియెక్ ప్రియమ్మునన్. 216

వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టురాణి యిట్లనియె. 217

క. వలదు చాముండ! యూరక • వదరఁబోకు
కన్పడినయట్టి యీ యాట•గానిఁ దగిలి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి • బుద్ధివోడమె
మంతరంబేమిచేసెనో • మాయకాఁడు. 218

వ. అనునంత

క. ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోఁగిలి కరుగుదేర•నప్పాటక్ మే
నాలలితాంగి నగేంద్రున, కాలాగంతయును జెప్ప • నాతం డలుకన్. 219

— * మేనకా హిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట * —

చ. భటులిఁక వీని నావలకుఁ • బంపుఁడనన్ గుమిగూడి వారలా
నటు నదలింప వారికిఁ గ•నద్ఘనతేజుఁ డతండు చిక్కకే
యటునిటుఁ ద్రిప్పుచుక్ నిజమ•హాద్భుతలీలల విష్ణురూపుఁడై
కటకకిరీటకుండల ని•కామచకాసదమేయమూర్తియై. 220

చ. కనఁబడ నా హిమాచలుఁడు • కౌతుకమొప్పఁగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి • రాణఁదలిర్ప సమర్పణంబు చే
సిన సుమరాజి యఘ్నుని • శీర్షమునం దగుపట్టఁ జూచి విం
తనుగొని భక్తిభావమును • దాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి శోణితని•భాకృతితోఁ జతురాస్యుఁడై సుఖా
శంసదనేకవేద మను • సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గన•వచ్చిన నచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుఁడు నూచుచుండెను • ముదమ్మువిధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్మఁగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు • నంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గొని ది•శాతతి నల్గడ వెల్గఁజేయు న

శ్రాంతనితాంతకాంతుల ని•రంతరతాపముఁ గ్రుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వకుల•పర్వతరాజవరుం డవారిగాన్. 224

ఆ. అంతలోన మరల • నా రూపమును బాసి, యద్భుతరశ్మిరూప•మంది కౌము
దీవితానములను • దేవాధినాథుండు, గుప్ప నరుసమొందెఁ • గుధరవరుఁడు.

మ. క్షణమాత్రం బటులుండి యంత నటరా•జశ్రేష్ఠుఁ డర్ధేందుభూ
షణవిస్ఫూర్జితమా జటాపటలితో • శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో • శ్రీమించు రుద్రాకృతిన్
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెన్ • బ్రాలేయశైలుం డటుల్. 225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా • హరుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని • రంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి • నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమోళిఁ • దేజరిల్లె. 226

గీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం • డరయుచుండ
నది యదృశ్యతఁ జెందె న•టాధిరా జ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి • వేఁకమగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ•బేర్మిఁజూచి. 227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ • డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ • డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *—

గీ. ఇట్లు మేనా గిరీంద్రు లా • యీశు మాయ
తెలియఁగఁజాలకపోయి రా • యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు • గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుం•డంచు వగచి. 229

క. వారలు శంకరునెడ వి,స్తారతరావ్యాజభక్తి• తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ • చరణద్వయమున్. 230

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు. 231

ఉ. నాకధునీపవిత్రభువనప్రతిమానకబంధబంధుర
శ్రీకరగుండికాహ్వయసరిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ
ద్వీకరసప్రవాహనిభదివ్యవచోమకరందకందసు
శ్లోకజనాతిగీతసుయశోబహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా! 232

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన
నా! నవనీతప్రతిమ మా•నస్సారస! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీర•భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *—

చ. శివుఁడును రాజతాచలముఁ • జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁ జేయు పొంటె నొక • విప్రుని వేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును • దండము గొడ్గును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ • జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. 2

క. సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁ జేకొని తగన్ హి•మధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్ర•పత్తిదలిర్పన్. 3

సీ. వందనముచేసి పాదార•విందములను
గడిగి యన్నిటిఁ దలఁదాల్చి • కనకరత్న

పీఠము నొసంగి పూజఁ గావింప నగ్ర
జనుఁడుగొని వారొనర్చిన ♦ సత్కృతులను. 4

క. కాలిక ద్విజునంజలకున్, ఫాలము సోఁకంగ మ్రొక్కి ♦ పరమేశ్వరుగాఁ
దా లోనెఱింగి మురిసెను, చాలఁగ దీవించె నగ్రజన్ముఁడు వారిన్. 5

వ. అంత శైలేంద్రుండును ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి.

క. ఏదేశ మేనివాసము, భూదేవకులావతంస! ♦ పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము వినఁ గన, శ్రీదయితుం గాంచినట్లు ♦ చిత్తంబలరెన్. 6

మ. అన నంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డత్యంతంబు సంతుష్టుఁడై
యనియెన్ బర్వతరాజ! వైష్ణవుఁడ బ్రహ్మశ్రీకుఁడన్ యోగభా
జనుఁడన్ లోకహితం బొనర్చుటకునై ♦ సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొందున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ. కూరిమితోడుతన్ గమలకోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజూటునకు ♦ నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము రయమ్మున మాన్పఁగడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధి దక్క యొక ♦ మంచివరుం డెవఁడేనిఁ జిక్కఁడే? 8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితొ? కనందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపునీటును గన్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయౌవనోజ్జ్వలత ♦ నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియనందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో? 9

మ. కుల శీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే ♦ కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలునున్ వాకిలి లేనివాఁడు చదు వొక్కింతేనియున్ రానివాఁ
డలసుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజంగాకల్పుఁ డెంతేనిఁ గ
శ్మలకర్ముండు దిగంబరుండు తగునే ♦ శైలేంద్ర! యీశూలికిన్. 10

మ. మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్వయ శిరోమాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్సంతతి కెల్ల శాసకుఁడ వీ ♦ చిన్నారిపొన్నారి మే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా ♦ నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్యమునం దవార్యముగఁ దార్మఱయ్యె భూభృద్వరా! 11

చ. నీ వరుసంబునొందినను ♦ నీదగు చుట్టము లెట్టులొప్పిరీ
నీ వధు వీ గుణాయతన ♦ నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసపడె? ♦ నీవిఁక వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన! యిప్పుడేని నిజ ♦ బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగకు ♦ కాళిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబు ♦ రూఢిఁ జెంది
యున్నయది రోగికేవమా ♦ యుచితమౌష,ధంబుదీయఁగనగు నవ ♦ ధ్యంబు భువిని.

క. అని నొడివి బాపఁ డట భో,జన మొనరిచి చనియె నాత్మ ♦ సద్మమునకు నం
తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత ♦ రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట *—

మ. వినవయ్యా నగద నాథ! నేఁడు ఘనుఁ డా ♦ విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
ర్తనమంతన్ మనమంత పొక్కె నిఁక నో ♦ ర్వన్ నా తనూజన్ ద్రినే
త్రున కీయన్ జుమి! యట్లు నీవు వినవేన్ ♦ దుఃఖంబుతో నర్ణవం
బున దూఁకన్ గలదానఁ గానఁబడియోఁ ♦ బోదున్ జుమీ యెందు నేన్. 15

గీ. కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి ♦ కూపమందుఁ
గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ ♦ గాలుదాన
చచ్చెదాన నిజం బిందు ♦ సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కనృతంబు ♦ లేదు లేదు. 16

క. అని క్రమ్మిచున్న దుఃఖ,మ్మున మేనక యపుడు కోప ♦ మునుఁ జెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిఁది ♦ సంతాపమునన్.

—* శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

శా. ఈలో రౌప్యగిరిన్ మహేశ్వరుఁడు దా ♦ రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులన్ దలఁప స ♦ ద్యస్కాల మవ్వా ర్మహా
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై ♦ కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ ♦ గావించిరంచన్మతిన్. 18

మ. శివ! సర్వామరమౌళి! తోషితసుర ♦ ర్షీ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రా ♦ గ్జన్మంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణార్జనచేసినారము క్రతయిన్ దక్షంబుగా నేర్చినా
ము విధిన్ దీర్థములాడినారము సవనంబుల్ సల్పినా మన్నియున్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్యవైభవంబు, గలదది యశేషమునుగూడి కాలదమన!
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట నివ్వటిల్లె, లేక కల్గునె యిట్లతిలోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నరుఁ డేనిఁ గాని నిను హృన్నలినంబున భక్తివశ్యుఁడై
దాను స్మరించినన్ సకల తాపము లింకఁగఁ జేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యమౌ కృపను నెక్కొను నందు దయాసముద్ర! నీ
వే నెఱితోడ మమ్ము స్మరియించుట యెంతటి భాగ్యమో కదే! 21

సీ. జనుషాంధుఁ డచ్ఛలోచనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాలకించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్దకొండ నెక్కినయట్లు, కడుఁబేద పెన్నిధిఁ గాంచినట్లు
మూఁగయొక్కఁడు కావ్యమునరచించినయట్లు, ఘనరోగి సౌఖ్యంబు గనినయట్లు
వామనుఁ డొక వృక్షఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్రాలు కానుపుఁ గొనినయట్లు

గీ. ఇపుడు నీచేతఁ దలపొంది యీశ! నీదు, దర్శనం బేము నెందుట దలఁపరాని
కలిమిఁ జెందితి మెంతో యకలుషచరిత!, గారవంబొంది నా మెనఁ గాంచనట్లు.

క. తలఁపున దరిసెనమున మా, తలఁపుల నీడేర్చి తిఁకను దయతో నీ దా
సుల కొక పని చెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా సుధాంశుకిరీటా! 23

చ. అనవుడు మౌనులన్ గని ప్రియంబున నిట్లనియెన్ మునుల్! జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్ము నిటుల్ దలఁచినాఁడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 24

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబుధప్రకరంబు జగత్త్రియంబు వి
స్తారతరార్తిఁ జెందుడు సుదర్శనభృన్ముఖలేఖు లేకమై
కూరిమితో హిమాచలునికూఁతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నన్
గోరుట కట్లొడంబడితిఁ గొంకక వారి తలంపుఁ దీర్పఁగాన్. 25

ఉ. భూజలపావకానిలనభోరవిశీతమయూఖహోతృ వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వలపేమియు లేదటు లిప్డు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను దారనుగా వరియింపఁ బూనితిన్. 26

వ. ఇట్లను

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నాకొఱకు ద◆భ్రంబౌ తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం ◆ బాత్మేప్సితాకారమా
శైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూ◆జాదాన మిమ్మంటి నా
లీలన్ జక్కనెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జె◆ల్మిన్ గాంచి రవ్వారలున్. 27

ఉ. అంతనె నేను వారి హృద◆యంబులకున్ భ్రమఁగూర్చి పొంటె బ
ల్వింతగ నొక్క వైష్ణవుని ◆ వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్నుతిచి ◆ తద్దయు నిందనొనర్చ నప్డు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత ◆ నిచ్చుట కిచ్చఁ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కటన మీర లిపుడు హి◆మాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దదీ◆యాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి క◆న్యక నొసంగ
నీయకొలిపి ఫలాదికం ◆ బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి స◆మేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యను◆మానముఁ బాయఁగఁ జేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరను◆ధీమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
ట్లేనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వ◆హించి పొసంగఁగఁ జేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సుపోలె ◆ నధికపు విధియౌ
నేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావన తేజోవిభూతి◆భాస్వరులారా! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల ◆ మెప్పదలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డ◆మేయచరిత్రుల్! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లో◆కాధినాథు,చేతఁ బడసిన గౌరవ ◆ శ్రీసమృద్ధి
కతులితానంద పారవ◆శ్యమును జెంది, భక్తితోడుత నిట్లని ◆ పలికి రపుడు.

శా. మేమే ధన్యుల మీజగత్త్రియమునన్ మే◆మే మహాభాగ్యుల
శ్శ్రీమన్మాంగల్యవిరాజమానులము మే◆మే పద్మమిత్రేందుసు
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము త◆థ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీ◆వాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 35

గీ. లోకసుఖజనకంబయి♦జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి♦యొలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివిమమ్మిందుఁ♦బరమపురుష!, ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁ♦కెద్దిగలదు. 36

క. జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి ♦ యల నెలవలె వృ
ద్ధిఁగొని కడు నెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని ♦ నమృతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితం
బున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్మయంబొందుచుఁ
బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి. 38

— * ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము * —

సీ. చంద్రకాంత స్తంభ♦సంభృతోద్దామచా, మీకరానేకహ♦ర్మ్యకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము♦క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహా♦మణిమయాం♦గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా♦వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి♦రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం♦దరతరాంచద్ధ్వజ, విస్తరప్రాకార♦వేష్టితంబు

గీ. శుకపికక్రౌంచకలహంస♦నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత ♦ కమలకైర
వోత్కరమరందగంధసా♦రోజ్జ్వలాంబు,పూరకాసార మద్రిరా♦ట్పురవరంబు.

క. అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ ♦ నమరావతి సొం
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ ♦ జెందు నిది సిరిన్.

ఉ. భూధరరాజపట్టణపు ♦ పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును ♦ దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల♦చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె♦బా సనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్. 41

క. హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుఁగకయె మున్న♦ నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనినఁ ♦ గోరరు దానిన్.

గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస ♦ కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ♦సాధ్వి నద్రి
రాజుగన్గొని మిగుల హా♦ర్దంబునొంది, యర్ఘ్యవస్తువులెల్ల నా♦యత్తపఱుప.

గీ. మునులు బహుమానపూర్వక♦ముగ నగేంద్రుఁ
డొసఁగినట్టి సపర్యల ♦ నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా♦ట్పుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ బ్రే♦మన్ బలికిరి. 44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాఋషీశ్వరులతో • నింపొప్ప నిట్లొప్పఁ బ
లెక్కె మహామానివతంసులార! దమరీలీలన్ మదీయంపు గే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలం•బయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁ గంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవి • గ్గైసేసితిన్ వాసిగాన్. 45

గీ. పృథ్వి "నభ్యాగతస్స్వయం•విష్ణు" రనెడు, నుడికి సార్థకముగ మిమ్ముఁ•బడసినాఁడ
ఘనుల కేపని నాయందుఁ•గలుగ కున్న, నేది యేన్ జెప్పి యాదీను•నేలికొనుఁడు

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

ఉ. సర్వజగన్నిదానుఁ డల • శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకా
సర్వజగచ్ఛయాంబిక తు•షారగిరీంద్ర! భవత్కుమారి యా
సర్వమెఱింగి వేగముగ • శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండిలిన్
సర్వహణంబు సేయు మిఁక • నీదగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివునకుఁ, గోకలముగఁ గన్న నిడినఁ • గ్రాలేయధరా!
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, వీఁకన్ సర్వగురుపదవి • వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు గిరీంద్రుఁ డాఋషుల • కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ • డాగ్రిహిమాంతయు నేక మున్న మా
రనినవిధంబుగా శివున • కార్య నొసంగఁగఁ బూసియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పి•నాకినిఁగూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49

గీ. వెగటుగా నతఁ డని చన • నగడుఁ జెంది
వగ శివామాత తన కూఁతు • వామదేవు
నకు నొసంగననుచుఁ గోప • వికల యగుచు
హతముతో నున్న దెవ రేమి • యనిన వినదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పువాఁడ నిఁక • నేనును జ్ఞానవిహీన శేముషిన్
జక్కలతేనిసామియయి • సన్నుతిఁగొన్నను భిక్షుకుండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మ•దాత్మజ నీయఁగ మాననాఁడఁ బె
క్కక్కఱ యేటికంచుఁ బర•మాత్మ విమోహితుఁ డాతఁ డాడఁగన్. 51

చ. మనముల నమ్మునుల్ శివుని • మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరీం
ద్రునిసతిఁ దేర్పఁబంపఁగ న•రుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

త్మను శయనస్థితన్ సుధరతల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి ప్రియంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ. మేనక! సాధ్వి! లెమ్మిఁకను మీదగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
మానివరుల్ గృపాలు లసమానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినిసుస్వరోక్తిని సమంచితవైఖరి నాలకించి య
మ్మేనక దా నరుంధతికి మేలుగ మ్రొక్కి యనెన్ బ్రియంబిటుల్. 53

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మహాత్మ! వశిష్ఠపురంధ్రి! పేర్మి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహీన్ జరితార్థతఁగంటిఁ దల్లి! నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ నీదగు దాసిని శ్రీసమాన! యిం
కెక్కడు ప్రేమతో నుడువు మేపనియేని మనఃప్రియంబుగన్. 54

గీ. అని యరుంధతిఁ దోడ్కొని యా గిరీంద్రు
రాణివాసము ఋషు లాత్మ రమణుఁ డున్న
యెడకుఁ జనుదెంచె న మ్మునుల్ హితముతోడ
హిమగిరీంద్రున కిట్లని రింపుమెఱయ. 55

ఉ. ఓ గిరిరాజవర్య! సుగుణోజ్జ్వల! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము భర్గుఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ డా హరి దురుద్ధరతారకపీడితామరో
ద్వేగముఁ బాపఁగోరి శివుఁ బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 56

గీ. లోకరక్షణఁ గోరియు నీకుమారి, కకు నొసంగిన వరమును గాంచియును శి
వుండు పెండ్లాడఁగోరె వేఱొంకుగాను, భూధరేంద్ర! యసామాన్యపుణ్యసాంద్ర

వ. కావున నీక బాగుమాని నీ తనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యుండవు
గమ్మనిన నమ్మునీంద్రులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 58

—* వైష్ణవబోధచే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య నీయననుట *—

మ. పరిభుసామగ్రి యొకింతలేదు పురమున్ గ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవంబేదియు లేదు భోగమునినన్ వేరంబె యాత్మీయబం
ధుభటశ్రేణి వివంగ రాదు యతినాథుండెందు నిర్లిప్తుఁడా
యభవుం డాతని కొల్లు నాతసయ నీయన్ జెల్లు మానీశ్వరుల్! 59

చ. భయమునఁగాని యేని కృపణ♦భావము చేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత వి♦చారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమారయక ♦ నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందెడిని ♦ రౌరవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానము సేయఁబూన♦నుజుఁడీ! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుఁగని, చందములే దరసి చెపుఁడు ♦ చదురెదియేనిన్.

— * వశిష్ఠుఁడు హిమవంతునకు హితము చెప్పుట *—

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి♦విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు ♦ మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము. లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరంబును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్ప నమిత్రుండు చెప్పునయ్యది ముప్పుగూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మేలందఁజేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను వినుటతోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాదకంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు ♦ విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్జ్వలతరతత్త్వయోగఘన♦సాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
యలరుచునుండు నాతనికి ♦ నర్మిలిఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన ♦ భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేనికేనియు ధ♦నేద్ధ్యనకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగన్ వరుం డొక ఘ♦నంబగుముప్పునఁ గూలునప్డు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డ♦నన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాఢ్యుఁ డాశ్రితసు♦ఖావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుం డెవ్వని కింకరుం డల మరు♦త్త్వంతుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశ♦స్తంబొప్ప నెవ్వాని చూ

వునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మొప్పన్ జేయు వా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితీ వసదుగా మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ. ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవలేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వియు లేక చీఁకటి రహించుచునుండఁ జరించు నిత్యుఁడై
యెవ్వనిఁ గొల్చుఁ దానల త్రయీయాతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బవ్విభుఁగా నెఱుంగు మది నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీకుపత్ని యగు నీ బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నల్లెయగు నప్పాటిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెంతో వేడ్కనిమ్మప్పు నీ
మతి యట్లొప్పకయున్న నీ శివ శివున్ మన్నించి చేరున్ జమీ! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బిఁక, నన్యగతిన్ గోలుపోకు మఖిలాచల మూ
ర్ధన్యా! మా పలుకుల సామాన్యములని యెంచి చేయుమా! మా పనువున్.

వ. ఇఁకను.

క. అనరణ్యుం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ,మును దననున్ గాచికొనియె మున్ను గిరీంద్రా!

వ. కావున నల్లే జగదీశ్వరునకు లాఁతిఁదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి
కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుఁడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులతేఁ
డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యుం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని కరినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *—

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రథ నెసఁగు మనువు, వంశమందుజనించి పేర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁ డనరణ్యుఁడ నెడుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండుగలఁడొకఁ డీడ్యగుణుఁడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సభ్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సా
రభ్యపరంపరాభర నిరంతరదిఙ్నికరాంతరుండు సా

లభ్యముగా శతాధ్వరములన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁ జేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బొనర్చె నుతులన్ బొనరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ. ఆ నరపాలమౌళికి గుణాన్విత లేపురుభార్య యుండి ర
మ్మానినులందు నూర్గురు కొమారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రియం
బౌనటు లుద్భవించిరి ధరాధిపుఁ డందఱికన్నఁ గూఁతు స
న్మానతరానురాగవిభవోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్. 75

వ. పద్మ యను పేరం బరంగు నబ్జాలారత్నంబు శైశవంబు దఱలి యౌవనం
బంకురింప. 76

క. సర్వాంగసుందరియ్యై, సర్వకలాసముదయ ప్రసాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన జగమున వెలసెఁ.

గీ. అంత నవయౌవనంబున నలరు నలరుఁ,బోణిఁ దన తనయనుగని భూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకుఁ బత్రిక లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూర్పన్‌దలంచి.

—* పద్మను పిప్పలాదుం డను వృద్ధఋషి మోహించుట *—

మ. ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మకమనీయోద్యన్మహాపద్మషం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలోనన్ స్నానమున్ జేయు వే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దోడ్తోవచ్చె తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమేశ్వర్యాత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ. అండజకేతనాహమిక కన్నువఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్రుండు మహాతపోరుచిర దుర్ధరతీవ్రమరీచి పిప్పలా
దుం డను మానితల్లజుఁడు తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ దోఁచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్. 80

ఉ. చందురురేకఁబోలి కడు జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్కుం దగు నిక్కు చక్కనగు గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దళుకొందు పెందొడల పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్ప విరిబోణినిఁ జూచి మునీంద్రుఁ డార్తుఁడై. 81

వ. దాసీప్రముఖులఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఉ. ఈ రమణీమణిజనకుఁ • డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
వేరగునక్షరంబు లెవి • పెండిలియయ్యెనొ లేదొ యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదొ • వాస్తవమొప్పఁగఁ జెప్పుఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము • పల్కిరి కల్కి తెఱంగు సర్వమున్. 82

* పిప్పలాదఋషి పద్మఁ దనకిచ్చి పెండ్లిసేయుమని యనరణ్యు నడుగుట *

క. కన్నియ యడుగుటకు నమ్ముని, మిన్నంది నృపాలుఁ జేరి • మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మ • మొనరింతు ననెన్. 83

ఉ. ఆనుడి విన్నతోడ సకటా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మ్మానవనాథుఁ డార్తిమెయి • మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁ గా
లానలతేజు నమ్మునికులాగ్రణిఁ గన్గొని యుల్కుఁ జెంది దీ
నాననులై సభాంగణము • నందు వసించిరి యెట్టకేలకున్. 84

చ. ముదిసినయట్టి యిట్టిముని • ముఖ్యున కర్మిలికూఁతు నీయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిఁక • నీయకయుండిన వృద్ధు క్రుద్ధుఁడై
గోదగొనిచంపు నిందఱను • ఘోరకృతాంతునికై వడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచిక్కుడిపి • బ్రోచెడువా రెవరుందు రీయెడన్. 85

క. అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని • సతులున్ విని
మూర్ఛనుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బొగిలి • రతని పుత్రకులెల్లన్. 86

ఉ. ఆసమయంబునం దొక మ • హామహుఁడో ఋషివర్యుఁ డా నృపున్
డాసి యిటుల్ వచించెను దృ • ఢంబుగఁ గన్య పరార్థమేకదా
వాసిగ నేఁడొ రేపొ యొక • వత్సరకాలమునాఁడొ యేనికేన్
నీ సుత నిచ్చివేయుటది • నిక్కము కావున విన్మ నా నుడిన్. 87

చ. పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమత • పోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజుఁ డీతనికి • నుర్విపతీ! సుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయుమట్లయినఁ • గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువుల్
దొరకొను మీకు నెల్లరకు • దొడ్డతనం బిదియెంచు మాత్మలోన్. 88

— * అనరణ్యుఁడు పిప్పలాదమునికిఁ గూఁతు నిచ్చి పెండ్లి సేయుట * —

గీ. అనిన జననాథుఁ డాత్మజ • నరసి యాపె
యిష్టముల్ గాంచి తగఁ బురో • హితుల హితుల

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సం♦భారము ల్ల
నాయితముచేసి యొకనాఁటి ♦ యహమునందు. 89

క. ఆదరము లేకయే క,న్యాదానము చేసి పెండ్లి ♦ యమరించి వడిన్
గాదిలిసుత నల్లునితో, భూదయితుం డనిపె నపుడు ♦ మునిపల్లియకున్. 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వసు♦ధాపతిఁజేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁ♦జేసి మహీశుఁడు దుఃఖితాత్ముఁడై
కానకునేగి యచ్చోటనె ♦ కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనశరాంతకున్ గడుఁ ద్రి♦శుద్ధిగఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 91

గీ. పద్మఁబద్మోపమను దన♦భార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁ జేరి♦పరమమౌని
యనతిలంపటుఁడగుచుని♦త్యంబువిహిత,ధర్మమొనరింపుచుండెను♦త్తమపుసరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యుఁ డేగుడు వి♦శాంపతియై తగు కీర్తిమంతుఁడన్
ఘనభుజుఁ డప్డు తండ్రికయి ♦ క్రాఁగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు ని♦తాంతము ధర్మువుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమ♦తిన్ బొనరించుచు నుండె నిండుగన్. 93

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము ♦ హిమనగేంద్ర!, పట్టిఁబట్టి యతండు తా♦పసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయము♦క్కరణిసీవు, శివున కీ శివనొసఁగి ర♦క్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలతేఁ డిట్టు♦లనియె మౌని,వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁ♦బలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁబెండ్లాడి ♦ పేర్మి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁ♦గంగఁదెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నబ్జాలయ వె
న్ననిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండెఁ ♦ గూరిమి పేర్మిన్.

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ ♦ డభ్రాపగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముఁడు రాజరూపుఁడయి భా♦స్వన్మన్మథాకారుఁడై
పరమాలంకృతగాత్రుఁడై నవవయః♦ప్రాగల్భ్యశోభిష్ణుఁడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుఁడయి య♦బ్జాభమన్ బరీక్షింపఁగన్. 97

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినిఁ • జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగులేఁతజవ్వనపు • వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి • యారడిఁ గేరడమాడి మీఱుచుం
డిందిరవేణి! యేలుమిఁక • దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిన్. 98

చ. కడుముదుకై రుజన్ బడలి • కాటికిఁ గాళ్ళను జాచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిన్ దగన్ గొలువ • వేడుక లేమిటనబ్బు నీకు నేఁ
బుడమిని గోరికన్ రతిప్రియుఁడ • భోగసమర్థుఁడ నర్థి నైతి నీ
కెడపక నా సుఖానుభవము • లెల్లసుఖంబులఁ గొన్ము కోమలీ! 99

మ. తను వత్యంతము భోగగించఁగలఁతి యీ • కారుణ్య మద్దాసినో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ • కాంతాదిభాగంబులో
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా • నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివిన్ జెంది నవజ్జనన్ గడిమినై • ధన్యంబుగాఁ జేయుమా! 100

మ. సొగసుల్ గల్కు కల్కి తెక్కుఁడుగ నా • శుద్ధాంతమందుండి రా
ముగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినున్ • సన్నుతింతు ర్ప్రొద్దు లి
మ్మగ నీ యిష్టమువచ్చినట్లనిశమున్ • భోగ[illegible]ప్రమైఁ
దగ దీ మానిఁ బాసి నన్నెనయుమీ! • [illegible]! 101

క. అని మోహించుచున్న తిరుకంఠుని నరదము డిగ్గ నేగఁ • బూఁబోఁడిని జే
గొన డాయుచున్న దన్నులఁ, జని యుమఁబిలిచి యిట్టు లని • పార్వతి గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు శాపం బిచ్చుట * —

శా. దూరంబెగునను మంచి మేగుము శతా! • సత్త్వంబ! దుర్మార్గుడా!
చీఱున జేసెద నిన్ను మంకెలుగ నా • శీలానిబే నన్యమా
తారక్రూఁడవు పాపసక్తివవు నా • నాథున్ జగద్వంద్యునే
జోరింభోళిసిధాను నాడెదవె లోఁ • ద్ముల్ విప్పలాయును ఘనన్. 103

ఆ. ఎంత వేత్తలైన • నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన • నెంత శూరు
లైన నెంత బలతులైనఁ బరస్త్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు • చెడుదు రెందు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహేతి • నుక్కడంగి యిప్డు నీ
వే రహిన్ దొలంగి వేడ • యింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాప్తుఁ డెంతయేని • శైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడియైన • బాసదప్ప దిద్దిపో. 105

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క. అని శాపంబడ ధర్ముఁడు, విని మనమునఁ గించనొంది • వేదనరూపున్
గొని నిలిచి సంయమీంద్రుప, వనజేక్షణ కిట్టులనియె • వణఁకుచు నంతన్.

ఉ. తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు • ధర్ముఁడ నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు • లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెప్డు పర • దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేఁడటుల్
జెల్లని చెయ్వుఁబూని యిటు • శిక్షను జెందితి నర్వరీతిగాన్. 107

ఆ. చెడ్డ తెరువులోనఁ • జేరి నడచువారి, కెల్ల శాస్తినొసఁగు • నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు • సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె • వైభవముల.

సీ. కలిమి లేములను సౌ • ఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁ డొ • సంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును • జేకూర్చి శత్రుమి, త్రులఁ జేయ నెవఁడు పే • శలుఁడు పుడమి
నీటఁ జల్లనను వ • హ్నిన్ వేడిమిన్ జాల, మాధుర్యమెవఁడు నే • మమునఁ గూర్చు
మహదాదికపదార్థ • మండలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లోఁ • బడి తనర్చు

గీ. సర్గరక్షాలయంబుల • సలుపునెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు • మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు • నర్థితోడ, వందన మొనర్తు దురితంబు • డిందువడఁగ.

తే. అని మనంబందు ఘనతరం • బైన లజ్జ
యును భయంబును బెనఁగొన • నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా • తాపసేంద్రు
రాణి యిట్లనె మనమందు • అవ్వనొంది. 110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మ • నంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జిన్నతనంబు వైఖరినిఁ • జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును • బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు వీవ గదుఁ • బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్. 111

క. నా శాపము వాలివోదా, వేశముతో నంటి నకట • వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు • దెలియుము దానిన్. 112

గీ. చందురుం డెట్లు క్షయరుజన్ ♦ జెంది పాయు
నట్లె నీ విత్తెవులు నొంది ♦ యవలఁ బాయు
మొదప లోకభంగి క్షయ మొందె ♦ దేని నీదు
క్షయము సర్గంబునకు నగు ♦ క్షయము నిజము. 113

గీ. కృతయుగమునఁ జతుష్పాదా ♦ కృతినిఁ దనరి
త్రేతఁ జరణత్రయంబున ♦ ఖ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబున రెండు పా ♦ దములఁ గలియు
గమున నొక పాదమున నుండఁ ♦ గలవు నీవు. 114

క. ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లొదవెను వెనువంతఁ దీన ♦ నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయత సెలవి మ్మనాఁగ ♦ సాధ్వి కతఁ డనెన్. 115

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. అమ్మ! శుభంబు లొందుము ర ♦ యమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును నూత్నయౌవనము ♦ భాగ్యమునున్ రతిభోగశూరతన్
గమ్మనిపల్కుమాధురి న ♦ ఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసౌ
ఖ్యమ్ములఁ దన్పు నిన్నుఁ జిర ♦ కాలము లాలనమున్ బొనర్చుచున్. 116

సీ. అలమృకండుకుమారు ♦ వలెఁ జిరంజీవియై, ధనదునివలె మహా ♦ ధనికుఁ డగుచు
అమరనాథునిఁబోల్కి ♦ నైశ్వర్యవంతుఁడై, గోవిందుఁడట్టుల ♦ శైవుఁ డగుచు
కపిలమహాముని ♦ కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాడ్పు హా ♦ ర్షకరుఁ డగుచు
అంగీరసునిభంగి ♦ నతిమతిమంతుఁడై, పరమేష్ఠిపగిదిఁ ద ♦ త్త్వజ్ఞుఁ డగుచు

గీ. నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లు ♦ నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలుయువతివై ♦ నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొంది ♦ పుత్రదశక, మెలమిఁ గనెదు పతివ్రతా ♦ తిలక! యిలను

చ. ఇటుల వరంబులీయుడు ము ♦ నీంద్రపురంధ్రి కరంబు ప్రీతయై
పటుతర భక్తిభావము వి ♦ భాసిల ధర్మునికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన ♦ యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁ గూర్చి బలు ♦ చోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముఁడున్. 118

గీ. ధర్ముఁ డొసగిన వరమునఁ ♦ దరుణుఁడైన, విభునితో భోగసుఖముల ♦ వెగ్గలముగ
దనిసి పదుగురుతనయులఁ ♦ గనిముదమునఁ, దనరెఁ బద్మామహాదేవి ♦ ధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యిఁకఁ • గాళిక నీసుత కిమ్ము బంతమున్
బోవిడు మేడురోజులకుఁ • బూర్ణకలానిధి పుత్త్రియుక్తుఁడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ • జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుఁడు గ్రాల లగ్నపతి • చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై • వెలసి పాప, దృష్టిఁ గన దీముహూర్తంబు • దీనమార్గ
మాసమున సోమవారంబు • మాపురారి, వను శివునకిచ్చి సల్పువి • వాహమరసి.

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివుఁ దలంపుచు మిన్నకున్నంత మేనకాకాంతుండు దన్మహాత్ముని వచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యులగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁ గాంచి యిట్లనియె. 122

ఉ. వీఁక వశిష్ఠువాక్యముల • వింటిరి కాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! కనద్ఘనవైభవమందరాద్రి! చా
మీకరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీరలు కార్యమెఱింగి పేర్మినై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మనఃప్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు • లాడఁ దొడంగిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్పనే యిటుల • నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మపూర్వముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహితంబగు నిద్ది విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిఁక బా, లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క • లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా, నందంబుగఁ జెప్పిరపుడు • నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును • వేడుకఁ జెందె హిమాద్రిజాతయుక్
ఘనముగ మానసంబున వికాసమునొందె మహర్షులాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకయుఁ • గొండలమాఱఁగ నవ్వసిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్యసత్కృతుల • నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్. 126

చ. మునుల కరుంధతీసతికిఁ • బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁ బెట్టి తాఁ గుడిచె • శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకు విడెంబులిడి • యంజలి చేసి మహాత్ములార! నా
తనువు మనం బపత్యమును • ధాత్రియు బుద్ధియుఁ జంద్రమౌళి వే. 127

క. అని తనతనయను నాదరమున నగల నలంకరించి • భూధరుఁడు వశి
ష్ఠునికడనుంచి యనెన్ శర్వుని సొమ్మిది నిశ్చితంబు • మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాత • శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యింక నొండు • పేర్మి గలదె?
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మూ•ర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ జెప్పఁగ • వలనుగాదు 129

చ. ఎలసము మీఱ నిట్లని ము•నీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
పలరఁగ దీవెనల్ సలిపి • రమ్మరో! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు • శర్వుని కెప్డు నలక్షపక్షమం
దలి నెలరేకవోలె నిరవ • దగ్వ! భవద్గుణరాజి రాజిలున్. 130

క. ఆశాసించి యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము • లిడి రార్యను నై
లేశునకు వక్కలాకులు, బ్రాశస్త్యముగాఁగ నిడిరి • పావనమొనఁగన్. 131

గీ. అగకులేంద్రుండు మంగళో•ద్యమము గదురఁ
బసపుఁ గుంకుములును గొని • పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించెఁ బే•ర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పుడే•ర్పఱచి రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తర్షు
లరుంధతీ సహితులై మేనకా నగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ
గైలాసద్వారంబుఁ జేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁ జేరి సాష్టాం
గం బొరగి మ్రొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి 133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! భవ్యకరుణా•దీవ్యత్సముద్రా! భవ
త్సేవాసక్తులమైన మానసుల నెం•తేఁ బ్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షికిఁ బర్వతేంద్రునకు నా•నాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలివొంది నీ కుమనిడం•గాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్. 134

గీ. నాల్గురోజుల కిఁకను లగ్నంబు దేవ!
సురలతో నీవు హిమగిరి కరిగి యందుఁ
బార్వతినిఁ బెండ్లియాడు మభంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై యిచ్చమెఱయ 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడీ యేమివలయునో, నిగమవాదులార నేర్మిపేర్మి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపురందరుల విభూ!
సుమనోగణముల సన్మని, సముదయముల నచ్చరలను సరఁగ బిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరుపుతో సిద్ధపఱచి నెయ్యమెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యిఁకన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా! 140

— * హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట * —

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవంతుండు పుత్రమిత్రబంధుపరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితునితోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బరమేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చుకొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతుష్టులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశార్పిత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్ప నాదేశించిన నవ్వారలు 141

— * హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్చుట * —

సీ. బియ్యంబు గోదుమల్ పెసలు కందులు మినుము, లలచందలును సెనగలును గొండ
లంతేసి కూరిచి యందుఁ బెసల్ మొదల్గలవాని పప్పులు గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు నెసఁగించి నువ్వులా, వాలు మెంతులు మిరియాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నువ్వు కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు చెఱుకులగమి

గీ. తేనె చక్కెర హైయంగవీనములును, నేఁతులును నాల పాల్ పెర్గు నేర్లనూనె
బావులును నేతినూతులు పసపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియిండ్లమరఁగూర్చె.

గీ. మఱియు ఖర్జూరపండ్లు గొ♦బ్బెరయుఁ దమల
పాకుఁదోటలు పోకల♦మా)కులును ల
వంగములు జాజికాయ ల ♦ వ్వానిపత్తి
రియును నేలకికాయల్ వె♦లయు నిరవులు. 148

గీ. గసగసాల్ ధనియాల్ కల♦కండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి♦పప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవు♦జవాదిపునుఁగు, కుంకుమును జందురముగల♦కొట్లబారు

గీ. అగరుబుక్కగులాలును♦న త్తరువును, గోరజము కస్తురియును బ♦న్నీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మధూప, పుంబొడులుపున్గువత్తులు♦పొలుచుగదులు

ఉ. బంగరుపళ్లెరంబులును ♦ బంగరుబాదముటాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును ♦ బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు ♦ బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు పీటిపేటులును ♦ బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్. 146

గీ. పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును ♦ పైఁడిచంద,నంబు గిండ్లును బైఁడిక♦ప్రంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు ♦ పైఁడియగరు,వత్తులమరించు పాత్రము♦ల్వారుసమీఱ.

చ. వలిపపుఁబట్టుఁబుట్టములు ♦ వన్నెల వన్నెల|మించు పావడల్
జిలిబిలి జాళువా సరిగ♦చీరలు బంగరు పట్టురేకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు ♦ చిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుసేలువులు ♦ సారగురాజ్యవచేలము ల్గడున్. 148

మ. మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ ♦ మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయామలతారహారములు ము♦క్తారత్నకేయూరముల్
క్వణదుద్యన్మణినూపురంబులును భా♦స్వద్రత్నకాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుం♦భత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క. నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ ♦ నవతంతులునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్పసుసుములు దగు గొ♦నబుఁ బుట్టికలున్.

చ. అరిసెలు చక్కిలంబులును ♦ నప్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును ♦ గమ్మసరొట్టెల పూపముల్ జవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగు♦పూవులు ఫేవరు లాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును ♦ పానకముల్ పలుతీరు లొప్పఁగాన్. 151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైన వస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్క శుభముహూర్తంబున బౌరసువాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి తా మమూల్య దివ్యాంబరహారిద్రా చందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

— * సువాసినులు పార్వతినిఁ బెండ్లికూఁతును జేయుట * —

గీ. మంగళస్నాన మాజగన్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తి యందమైన
జలతరీజిల్గుఁబట్టువల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు గుదురుపఱచి 153

సీ. పునుఁగు నత్తావికలపంబుఁ బూసి యఱుతఁ
గైశ్యమున హరిచందన కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో దారభూష
ణములఁ గైసేసి రుత్సవం బమరనపుడు.

— * హిమవంతుని చుట్టంబులు పెండ్లికి వచ్చుట * —

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుక,మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు లాదఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతన, బిరబిర వార్వచ్చి రప్డు పెంపుదలిర్పన్. 155

క. ఘనవిభవమొప్పఁ గాంతా,జనములతోఁ బుత్రమిత్రజనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక,జనములతో వచ్చిరపుడు శైలకులజనుల్. 156

ఉ. శ్రీచెలువొందు రత్నములు చెన్నుసలారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన పైఁడితామర లపూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము రుక్మముఁ గానుకలఁదెచ్చి రప్డు క్రౌం
చాచలకాంచనాచలగజాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. మఱియున్ మందరచందనాయతనరామత్స్యధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రమా
కరమౌ వేంకటశైలరాజమును వేడ్కన్ వచ్చె నత్యున్నతిన్. 158

గీ. ఇకఁ ద్రికూటామ్రకూట మహేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవదద్రివరులు
బ్రహ్మపుత్రి సరస్వతీ బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును. 159

క. గంగయు యమునయు నర్మద,యుం గోదావరియు భీమ•యుం గృష్ణయునుఁ
బొంగెసఁగఁ దుంగభద్రయు,ను గావేరియును సరయు•నుఁ బ్రియమొప్పన్.

వ. ఇట్ల నేకంబులగు గిరి నదీనదంబు లుమామహేశ్వరుల యుద్వాహంబని మహోత్సాహంబున ననేక రత్నోపాయనంబులం గొని నిజానుచర సముదయంబులతోడ నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నప్పుడప్పురంబు బహుజనాకీర్ణంబును రమణీయకేతుధ్వజవిరాజితంబును జయరంగబల విలసద్రజోవితానాచ్ఛాదితార్కమండలంబునునై పరంగె నంత హిమవంతుం డరుదెంచినట్టి బంధుమిత్రనాయకాది వర్గంబుల నెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి సన్మానించి కాంచనసౌధంబుల నివసింపఁ జేసి వివిధోపచారంబులం బరితోషంబు సేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్గుని యనుమతిఁ గల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి పెలవొసంగ నతండు 161

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *—

క. పదివేలయోజనంబుల్. వదరిము గల్గిన సమస్థలమున నుదుఁ దనరం
దొదవఁగ వివాహమంటప మొదవించెను గనకమణిగణోల్లాసితమున్ 162

వ. అందు

శా. ప్రాకారంబులు గోపురముల్ గుసుమితా•రామంబు [illegible] బులున్
శ్రీకోద్భాసితటాకరాజములు కే•ళీకుంజపుంజంబులున్
కేకిస్థానములున్ విచిత్రగృహముల్ • క్రీడార్హసంభారముల్
పాకాగారము లారగింపు చవికెల్ • భాండారగేహంబులున్ 163

శా. నానావర్ణకుశేశయప్రకరకాం•త క్రౌంచకాదంబని
స్స్వానానూనసరోవరంబులును దీ•వ్యద్ధర్మహర్మ్యంబులున్
గానాగారములైందవాశ్మమయరం•గచ్చంద్రశాలల్ గడున్
జానొప్పచ్చల తిన్నెలున్ ఘనమణీ•సంఘాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ. జలయంత్రంబులు నీళ్ళనాడు గదులా•స్థానంబు లంతఃపురం
బులు పూజాయతనంబులున్ మణిమయా•భోగప్రపాశాలలు
జ్జ్వల రత్నాతత శాతకుంభమయమం•చప్రాంచితాగారముల్
లలితార్కాయుత రత్నదీపవితతుల్ • రంగత్తటిజ్జ్యోతులున్, 165

క. బంగారు మేల్మి మేనాలుం గనకపుటందలంబులున్ బలుతేర్లా
రంగారు రవల తేరులు, పొంగగు ముత్యాలసరుల • పుష్పకవితతుల్. 166

గీ. హారికాభాసనుస్థల • భాగములును, సుస్థలాభాగ నాసికాస్తోమములును
చరతతిన్ బుటుకించు న•చరచయంబు, నరములన్ గేళిచేసెడు • చరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ. కల్పితపర్వతంబులును • గల్పితనిర్ఝరిణీవతంసముల్
కల్పితసింహముల్ మఱియు • గల్పితమత్తకరీంద్రయూధముల్
కల్పితగోకులంబులును • గల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును • గల్పితపరభటుల్ దలిర్పగాన్. 168

శా. క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు ల•క్ష్మీదేవి కైరావతం
బారాజీవసరంబు నిచ్చుపగిదిన్ • హైరణ్యలక్ష్మి గ్రన్ మహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణపద్మసర హ•స్తిశ్రేష్ఠమున్ దద్గృహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా • దాక్ష్యంబు పెంపొందఁగాన్. 169

క. మఱియొక్క ద్వారసీమను, నఱుమగ రాజతపునంది • నమరిచి నెఱిగా
నిఱుగెలఁకులసిత చామరధరసుల రాజతగజములఁ • దనరఁగ నిలిపెన్.

ఉ. ఇమ్ముగ లోకపాలకుల • నెల్లర వాహనులనెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయి•తాత్మజవాహన సైనికాప్తబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ • దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మును జెంది ప్రేక్షకు లహో! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాన్. 171

చ. ఒకయెడ పేముపద్మమున • నొప్పుగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ • సంచయమున్ సనకాది యోగిరా
ణ్ణికరము నారదాదిక ము•నిప్రకరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగ సల్పి నిల్పెను గ•రంబు ప్రమోదమునొంద నాగరుల్. 172

చ. చిలువలతేని సెజ్జపయి • శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిపుష్కరమునన్ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగాఁ
బులుఁగులతేఁడు ఱెక్కఁగవ • బొందుగ సేవ సేయుచుండఁగా
నల హరినిన్ రచించి కడు • నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ. శ్రీవెలయంగ వాసవుఁ డశేషసురస్విపహంబుఁ గొల్వనై
రావణ గంధసింధురము • రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్సర
స్త్రీవితతేష్ట నృత్తములఁ • జెల్వుగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శో
భావహమౌ స్థలంబున భళా! యనఁ గూరిచియుంచె నేర్పునన్. 174

ఆ. ఇట్లు దివ్యరాజి • నెల్లను గడుఁ జిత్రముగ రచించి వేగముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలుపులకును మునులకుఁ, దిక్కువారికెల్లఁ • దగినయట్లు.

గీ. వేఱువేఱుగ నుంచిని • వేశనములఁ
గూర్పఁదలఁకొని హరికి వై • కుంఠపురముఁ
గమలభవునకు సత్యలో • కంబు హరిహ
యునకు నాకంబు నిర్మించి • యుంచెనట 176

ఉ. తక్కిన లోకపాలురకుఁ • దాపసవర్యులకెల్ల వారివా
రిక్కలనంటి సద్మముల • హెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కలేదనఁగ • నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి పేర్చె హిమ • శైలవతంసుఁడు బాగుబాగనన్ 177

ఉ. పుష్పితవృక్షముల్ ఫలిత • భూజములున్ నవరత్నవేదికల్
పౌష్పరసాభిషేకహిమ • భానుశిలాంగణమండలంబు వా
స్తోష్పతివాటికావిభవ • దూషకనిష్కుటకోటియున్ రహిన్
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొగిన్ బొగడంగఁ బొనర్చె మించుగన్ 178

ఆ. కడుబెడంగు గదురఁ • గాంచన నవరత్న, రాజి యలరఁగాఁగ • రగ్రహాణపు
వేదినిఁ కనుయజ్ఞ • వేటనిఁ బొనరించె, బాలచంద్రధరుఁడు • బాగనంగ 179

ఆ. దేవశిల్పి యిట్లు • తీర్చినమంటపం బెలమిఁ గాంచి హిమన • గేంద్రుఁడపుడు
చాలసంతసించి • సరగున నగరుఁగ్రై, నేయునాగసులకు • సెలవొసంగె 180

వ. అంత వారును

—* పౌరులోషధి ప్రస్థంబును సింగారించుట *—

సీ. చెలువగురంగులఁ • జిత్రించి రెల్లెడ, మేడలబారుపై • మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవనుల • మురువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు • రాణదనర
చిత్రిధ్వజపతాక • శృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్ • గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్ • వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరుల • నలరఁదీర్చి

గీ. రగడుపన్నీటితో రథ్యలలికి మేలి, కప్పురపు ముగ్గులిడిరి చొక్కమగు కప్పు
రపుటరటిమ్రాకులామ్రపర్ణములు గడుసు, ఘనముగఁ గట్టిరి యన్నిదిశల.

—* శివుఁడు నారదమునిఁ దలఁప నతఁడు వచ్చుట *—

గీ. అంతఁ గలధౌతభూధరాభ్యంతికమున, శివుఁడు కల్యాణపత్రికఁ జేతఁ దాల్చి
చదివికొని సంతసంబొంది సరగ నారదుని నాత్మమునం దప్ప దలఁప నతఁడు

చ. పరువున వచ్చి యత్తపసి భర్గుని పాదపయోజయుగ్మమం
దెఱఁగి నుతింపుచున్నలువ నీశ్వరుఁ డాతనిఁ గాంచి సన్మనీ
శ్వర! విను మద్రిరాజసుత చాల తపస్సొనరించి నన్నుఁ దాఁ
బరిణయమాడు మంచడిగె భక్తికి మెచ్చి వరంబొసంగితిన్ 183

గీ. సప్తఋషులు తుషారాద్రిచంద్రు కడకుఁ
బోయి సుముహూర్తనిశ్చయంబును బొనర్చి
రిఁకను నాల్గవరోజున నే వివాహ
లగ్నమునకై నిర్దలంచుటయ్యె 184

వ. అనిన విని నారదుండు, త్యనురాగముతోడ నట్టు లనెన దేవునితో

క. అనఘచరిత! భక్తులకెందును ననుకూలుఁడవగుటనున్ బ్రియమయ్యెన్

ఆ. ఇఁకను దాసుఁడనైన నా కేద్దియేని
దగినపని చెప్పి చేయింపఁదగు మహేశ
యనినఁ బరమేశ్వరుం డిట్టు లనియె దివ్య
ముని! వినుము చెప్పెదను పని ఘనత మెఱయ. 186

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబుల నెల్లఁ బిలిపించుట *—

ఉ. దేవతలన్ మునీంద్రులను దివ్యుల నెల్లఁ గళత్ర పుత్ర మి
త్రావళితోడఁ బెండ్లికి రయమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్
నావచనం బిదంచును జనంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్
నీవిటు పిల్చివచ్చి కడు నేర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్. 187

గీ. ఎవ్వరే నిప్పు నా పెండ్లి కేగుదెంచ
రేని నాత్మీయవర్గంబులోన వారి
నెఱిఁగి వెలిసేయుఁడనఁగ మునీంద్రుఁ డలరి
మ్రొక్కి సెలవొంది పోయె నభోముఖమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేఁగి దివ్యమునిజనంబుల కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱిఁగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవసరంబున. 189

సీ. వైకుంఠమునను౦డి • వనజనేత్రుఁడు సిరితో నలంకృతుఁడయి • తోడరివచ్చె
సత్యలోకమునుండి • చతురాననుఁడు వాణిఁ గల్గినతోఁ గై సేసి • కదలివచ్చె
అమరావతిపురమునుండి • హరిహయుం డింద్రాణితో జయంతాదుల • తోడవచ్చె
పావకాదికదిశా • పాలకుల్ తత్తత్ప్రవాసములందుండి • వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా భాస్కరాది నవగ్రహములు
సప్తమాతృక లలరిశ్వి ప్రముఖఋ
షులు మునులు దివ్యసిద్ధసాధ్యులును నన్చ
రలును వచ్చిరి గతసంబ • రంబు మెఱయ

— * దేవప్రముఖులు శివుని పెండ్లికొడుకుగా జేయుట * —

వ. ఇట్లు సనకాదిదివ్యమునిగంధర్వ విద్యాధరోరగముఖులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు ప్రమోదంబు నిలిపి వందనము సేయుచు వచ్చిన వారలనెల్ల యథాయోగ్యం బుగ గారవించుచు వారెల్లఁ బొంగిపోవ నిరుపమానంబుగఁ గార్య భారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు నుద్భుతశోభనంబుగ నలంకరించి సం దోహనుమహోత్సవంబున సకలలోకేశ్వరునకు మంగళస్నానంబుఁ గావించి దివ్యచందన నానావిధ పుష్పంబుల నలంకరించిరి. 191

ఆ. విష్ణువీశ్వరునకు • విన్నవం బొనరించె, దేవ! చిత్తగించి • యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యాదిగ • నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించి యెల్ల • రాచరింత్రు 192

ఆ. అనిన దేవదేవుఁ • డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁ డపుడు • ప్రౌఢిదనర
మంటపప్రతిష్ఠ • మఱియు నాందీముఖం • బులనుసల్పె దివ్య • మునులఁగూడి.

ఉ. గౌతముఁడున్ వసిష్ఠుఁడునుఁ • గశ్యపుఁ డత్రి శిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మరీచి దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడును • గణ్వుఁడు మున్నగు మౌనివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవ • ధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షత మెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ • విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి • దైవాఱంగన్. 195

క. మిహిరపురోగామి నవగ్రహమండల పూజనమును ♦ గ్రచ్చఱ విఘ్నా
పహముగ నొనర్పఁ జేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్మి బల్మి ♦ పరువంబలరన్. 196

క. వేదత్రయసూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగ♦ళాశాసనమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికిఁ, బోదమిఁకని విన్నవింప ♦ భువనేశ్వరుఁడున్.

—* శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా. నానావాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ మహా♦నందంబుతో నప్సర
స్త్రీనృత్తంబులు గానముల్ సెలఁగ స్వ♦స్తిధ్వానముల్ సన్మునీ
శానుల్ సల్పఁగ మంచిమూరుతమునన్ ♦ జక్రాయుధాద్యుల్ జయ
ధ్వానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహి♦స్స్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిన్. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతిన్ జెంది కొందఱ గణపాలురఁ గైలాసంబు నంద యునిచి తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబుల నెల్లఁ బరమేశ్వరునితో హిమవన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన నవ్వార లమితోత్సాహంబున సలంకృతులై తమ బలంబుల నెల్ల మున్నిడుకొని వేఱువేఱుగ నిట్లు ప్రస్థానంబుఁ జేసిరి. 199

సీ. కోటిబలంబుఁ దో♦డ్కొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సే♦నల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య♦ మమరఁగ పాలాఖ్యుఁ, డారుకోట్లొప్ప సం♦దారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వా♦హినితోడ దుందుభుఁ, డల్లె యావేశనుఁ ♦ డల్లె వికృతుఁ
డల్లె విష్టంభకుం♦డట్టులే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియా♦పారిజాతుఁ

గీ. డెలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వా♦హినులతోడఁ
గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల ♦ మూఁకతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది ♦ రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి ♦ చలువమలకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁడొక్క కోటితో♦నర్కమూర్ధుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుం♦డొక్క కోటి
నా చతుర్వక్త్రుఁ డేడుకో♦ట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల ♦ దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పఁ గాక♦యాదోదరుఁడుఁ
హారువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాల♦యంబునకు వడిన్ 202

వ. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుఁడును ననుగణవర్యు లిరువురొక రొక రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గాత్రాంగుష్ఠుండును విరూపాక్షుండును సుకేశుండును, వృషభుండును, డాళకేతుండును, షడాస్యుండును, జంచ్వాస్యుండును, సంవర్తకుండును, చైత్రుండును, లకులీశుండును. లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కరొక రఱువది నాలుగుకోట్ల బలంగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును, బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను సన్నాహుండును, కుముదుండును, నమోఘుండును, గోకిలస్వనుండును, గందుకుండును, గుండలుండును, సుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును, గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱువేఱుగా నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సవంబొప్ప మహేశ్వర వివాహార్థంబై కదలినడిచిరి. ఇఁక భూతకోటి శతంబులతోడను బ్రమథకోటి సహస్రంబులతోడను జటుష్షష్టికోటి రోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుండును, క్షేత్రపాలుండును, భైరవుండును. మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నందికేశ్వరుండును నిఖిలసేనానియగు చండీశ్వరుండును బ్రమోదంబుతో వారు వంబులెక్కి దత్తావధానులై ముందఱ నడిచిరందు

ఉ. అందఱు చంద్రఖండధరు • లందఱు నీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతిపుండ్రధరు • లందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు నక్షహారధరు • లందఱు రత్నవిభూషలొప్పువా
లందఱునున్ ద్రిశూలధరు • లద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్. 204

క. కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు • గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి. కొందఱు వివిధప్రదేశ•కుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లసంఖ్యాతరుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకశంఖఘంటాభేరీ దుందుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ. 206

సీ. తప్తకాంచననిర్మి•తంబైన పూర్ణకుం,భంబొప్ప నుత్తమాం•గంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల • భయము బిట్టొసఁగు ఘనంబైన ప్రేతాస•నంబుతోడ
సర్వాంగములయందుఁ • జాలఁగ వెలుఁగించు, సర్పాభరణముల • సౌరుతోడ
వికటనృత్తములతో • వింతవేషకసేయు, తతపరిచారికా•తతులతోడ

గీ. మురియుచుండిన వికృతంపు • మొకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నేత్రములతోడ
శాకినీఢాకినీభూత • సమితి గొలువ
భవుని చెలియలై • చండిక బయలుదేరె. 207

క. సుమనస్సముదయ మఖిల, ప్రమథగణం బగ్రిమం డు • రవళి దనర్పన్
దమ తమ వాహనములతో, సుమాళిమమరంగ వెడలె • సొంపెసలారన్.

వ. అందు.

మ. దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దార్క్ష్యనివయిన్ • దేజంబుమీఱ రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లు•ద్యచ్ఛత్రమున్ శారద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడ నేయఁ బరివా•రంబెల్ల నల్దిక్కు లు
త్సవమొప్పన్ దసుడాసి రాఁదరలెఁ జే•తం బెంతొ ప్రీతిన్ గొనన్. 209

చ. నలువయు నంచవారువము•నక్ మురువొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదినందనులు•నున్ దనువుల్ ధరియించినట్టి ప్రాఁ
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి•బాగుగఁదన్ గొలువనగరంబు పెం
పలరఁ మహేశసేవనభ•రాలసుఁడై గదలెన్ రయంబునన్ 210

క. ఆ సవ్యుఁడై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మ•వర్గముతోడన్
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువు•తోరాణింపన్ 211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు నారదుండును. వైణికశిరోమణియగు తుంబురుండును, గాయకులగు హాహాహూహూలును, నాశ్వినేయద్వయంబును విశ్వావస్వాది గంధర్వ వర్యులును, గిన్నరులును, గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, వాసుకిప్రముఖులగు భోగిరాజ వతంసులును. భూతభేతాళనాథులును, బ్రాహ్మ్యాదిసప్త మాతృకలును. అదితిదేవహూతి మొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శతరూపయు, గాయత్రియు, సావిత్రియు, సరస్వతియు• నిందిరయుఁ జందురు మందయాన లిరువదేడుగురును బౌలోమి మున్నగు దేవపత్నులును నారంజోతి మున్నగు మునిపత్నులును, రుద్రపత్నులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు,

మునికన్యకలు, రుద్రకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చరమచ్చెకంటులెల్ల
రును దివ్యాంబరగంధమాల్యాభరణంబులం దొడికట్టి పూసి కైసేసి సిగలం
జుట్టిన పారిచందనకుసుమదామసౌరభంబులయుం గస్తూరీసమ్మిళితమలయజ
గంధసారచర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారవీటీచర్వణామోదంబులయుం బరం
పర లనేకయోజనప్రదేశంబులాక్రమింపం బుష్పకంబు లెక్కి గదలిరంత. 213

గీ. వేదములచేత బహుముని • వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యొద్ది • తనరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం • బైనిశాంత, సుందరంబగు గోరాజ • చూడనపుడు.

గీ. చేరి సలిచిన ద్విజరాజ • శేఖరుండు, భూరిమోదముతో నెక్కి • పుణ్యసతుల
హారతులనొంది దివ్యగ • ణాళిగొలువ, వెడ్లికై మందమందగ • మనముచేసె.

— * శివుండు నారదుని హిమగిరి కనుపుట * —

క. చని హిమవద్గిరి డగ్గఱి, వనజాక్షుం డంత శివుని • పనుపున సుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుషార • భూధరుకడకున్. 215

క. అతండు నలిమలకెంతయుం, బ్రీతిన్ జని దేవశిల్పి • విరచితమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వ్రాతముం గల్యాణమంట • పముం గాంచి యటన్.

గీ. మంటపంబెల్లం గని యందు • మర్చినట్టి, కృత్రిమ శిలింపమూర్తులం • గృత్రిమర్షి
వరులం గృత్రిమమూర్తియై • వఱలుతన్నుం, బోల్చి పరికించి విస్మిత • పోయి యపుడు.

— * నారదుండు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట * —

వ. మఱియు నవరత్నఖచితానేకశాతకుంభకుంభసంభృతంబును, గమనీయానేక
మౌక్తికస్తబకజాంబూనదాంచలాంచితవిచిత్రపట్టజాలికార్థతిరస్కారిణీపురస్కృ
తబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధిక
ధూపనిరవధికపరిమళపరంపరాసురభిళప్రదేశంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్త
ప్రశస్తవస్తువిస్తారపరిపూర్ణకోష్ఠాగారసంవేష్టితంబును, భోగవతీపురంబువోలె
బహుఫణిహారమణిదీపమాలికావిభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండలంబువోలె ధగ
ద్ధగితాంచచ్ఛాయావిరాజమానత్రయీమూర్తిసాన్నిధ్యసంశోభితంబును, వైకుంఠ
నిలయంబువోలె పురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబైనను విషధరేశ్వరానధిష్ఠితం
బును, సత్యలోకంబువోలెం జతురాస్యవాణీసరిష్కృతాస్థానీసంశోభితంబైనను,
ననధిగతదివ్యక్షేత్రాశ్రయంబును, దివివంబువోలె ఘనధిషణసాచివ్యాంచద్దండ
ధరపాశభృన్మహాబలబృహద్భానుపుణ్యజనేశ్వరపరీవృతసహస్రాక్షుపరిపాలితం

బైనను, దూరీకృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహుమణిగణద్రవిణరమణీయదివ్యనిధినిధానభాండాగారమండితంబైనను, నపాకృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును నపూర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాళద్యోతమానం బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుంగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కుడక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నందనంబునం దెన్నుందప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిఁగి యొఱఁగి వలంకులందొలంగి మలంగి కలంగి యలంగి వేసరి యోసరిలి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరంబోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె. 218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ముదంబున నీకుధరంబుఁ డగ్గఱెన్
హర్వ్యగ నీవిధానము రయంబునఁ దెల్పు మకృత్రిమంబుగన్. 219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితకనన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి తీవర మొందెద వేల యింక ర
మ్మా! రుచిరాన్నపానముల మేలుగ నొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు గోపతివాహనుఁ జేరఁ జెచ్చెరన్. 220

క. కొని తెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మౌని కభ్యర్హితభో
జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మౌనితల్లజు వెంటన్. 221

—* నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట —

గీ. అంత నట మాధవుండు మొదలైన సురలు
దేవముని రాక దడయుటఁ దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తరమందుచు నున్నంత నతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి సంభ్రమమున. 22

క. శివునకు జోహారు చేసి నిలువఁ గేశవముఖనిలింపులు మునితెఱఁగు శై
లవరు కుమారులను గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిలలామునితోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల • నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి•మండనుఁ డెవ్విధినుండెఁ దత్పుర
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ • గాళిక నీశునకీయఁబూనెనో
నేమముమాని వేఱు మది•నిన్ గొనియుండెనొ తెల్పు మన్నియున్. 224

గీ. అనిన విని మౌని త్వష్టృమా•యావిమోహి
తాత్ముఁడై విధి విష్ణుల • నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా • నిట్టులనియె
బెదరుఁ జెందిన వడువున • బిరుదు దక్కి. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి•విష్టపనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రను దలపెట్టి శీతకుధ•రమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నదియెల్లవారలకు • మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని • నివ్వెఱఁజెందితి నేమి సెప్పుదున్. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగభేది! నీవు త్వష్టకు, పగనిడితివి తొల్లి యతఁడు•వదలక యిపుడా
పగఁదీర్పఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరిఁచినట్టు లెంచఁ•బోలుదృఢముగాన్.

వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు

క. కృత్రిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను • గృత్రిమశక్రున్
గృత్రిమనిర్జరవర్యులఁ, గృత్రిమనారదుని సిలిపె • గీర్వాణపతీ! 228

వ. వారిఁ గనుగొని నే మిగుల బ్రమ్మెవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేం
ద్రుఁ డదరిపడి ధాత్రిధరున కిట్లనియె 229

ఉ. నిక్కము త్వష్ట నన్ గపటు • నీరజగర్భ! సురాంగనాజనం
బెక్కరణిన్ ముసుంగఁదం • మందులకేగుడు నేను నీకు నిం
కెక్కుడిచాత్రముల్ హిమగి•రీంద్రుఁడు గూడ నరాతివర్గమం
దొక్కఁడు వెక్కులన మును ర•యోద్ధతిఁబ్రింప నె యెల్లగట్లకున్. 230

క. అని కలహానకుతూహల, వసరుచుఁ గమనడిలుచున్న•వాసవుఁగని య
వ్వనరుహనేత్రుండలనఁగ, వాసరఁగ నిట్లనియె జగత్పు•నుతుపుచు వేగన్. 231

చ. వెఱవకు దేవరాజ! కృతి • నెసరపోనఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బోఁగొనునంచు నెంచకు ప్ర•భుం డఖిలేశ్వరుఁ డింక నేరికే

కొఱఁత పొసంగనీయఁ డిఁకఁ గుందక ముందటి కార్యమెంచు మీ
చిఱుతతలం పెవండయినఁ జెందినవాఁ డదిగాంచు రూఢిగన్. 232

క. అని నారదమౌనియనుస్, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ,లను సల్పుడు నరసి శశిలలాముం డలిమెన్. 233

ఉ. చాలఁగ యోజనన్‌గొని విచారము సల్పుచునుంటిగేమి దం
భోళిధరా! హరీ! యిఁకను బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదర్షి! నీ
కేల విలంబమయ్యెఁ గుధరేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగా
బాలికనీయ నొప్పికొనెనా? యది గాదని త్రోసిపుచ్చెనా? 234

క. కొంకక నుడువుము లవమా,తంకము గొన కచటి కార్యగతి యెట్టిదియో?
పొంకముగ నీవు గనిన క,ళంకేమియొ తెలుపు మునిలలామా! వేగన్.

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లని,యెను వినయము మెఱయ జగదధీశ్వర! యేత
ప్పును లేదు గట్లదొరయొడ, ననురాగముతోడ నీకు నర్పించు సుతన్.

గీ. విఘ్నభయమేమిలేదు మీ పెండ్లికిపుడు
మిమ్ముఁ దోడ్కొనిపోవఁ బేర్మించి యించు
కొండదొర పంపెఁ దనమేల్మికొడుకులను మ
హేశ! వీరలిదే వచ్చి రెలమిఁగనుమ. 237

క. ఇఁక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమాయఁగడంగి మేలమొప్పఁగ శమనాం
తక! యొకమంటప మమరిచె, రకముగ నద్దానిఁగాంచి భ్రమసి తకసితిన్. 238

చ. అనిన మహేశు డుల్లమున హర్షమునొంది యుపేంద్రముఖ్యులన్
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు కన్యక నీయుట కిష్టమొందఁ ద
క్కనయవిగూర్చి నేను బరికింపను మాయలతోడుతన్ బ్రయో
జనమది లేదు నాకిఁకను సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్. 239

క. అనుకూలంబుగఁగార్యం, బనువుపడఁగ వేఱుఁదలఁపు టదినీతియె చె
ప్పని యనిమేషులతోఁ దా, నని మారవిరోధి మన్మథాధీనుండై. 240

గీ. అనుఁడు విష్ణ్వాదిదేవతలభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరంబునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁ జేసిహిమవన్నగోపకంఠ,తలముఁ జేరిరి దివ్యవాద్యములు మ్రోయ.

—* హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట *—

మ. పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ ♦ భాసిల్ల నాత్మోపకం
ఠరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవ•ద్రాజన్యుఁ డప్పాట సో
దరులన్ బుత్త్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దో•ల్తన్ వారిడాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కనియెన్ ♦ బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరున్. 242

తే. దేవమునిగణబృందమున్ ♦ దేఱిచూచి
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి • ననుచు నలరె
దైవతాగ్రణులును ధరా•ధరబలంబుఁ
జూచి మది నుల్లసిల్లిరి • చోద్యమలర. 243

క. డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరాశాంబుధులేకమగు ఠేవ • నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెండుం బిరుదమరన్ గలిసెఁ గ•డున్ సొంపలరన్.

ఆ. ఒకరినొకరు గాంచి ♦ యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివిఁ♦బొందిరపుడు
శైలరాజవరుఁడు • శర్వునిఁ జేరి న,మస్కరించె హితస•మన్వితముగ. 245

సీ. దశదిక్కులకుఁ గాంతి • దళుకొత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యప్రతీకదీ♦ధితులతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ ♦ గదలివచ్చిన దనాన్, జను బలీవర్దయా•నంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద • సొగసైన సన్నని, సౌవర్ణ పట్టవ♦స్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల • కెసకమిప్పించు భా,స్వత్తరార్ధేందు భూ•షణముతోడ
గీ. మేటి రతనాల సొమ్ముల • మిసిమితోడ
నమరఁ సుత లేయుసితచామ•రములతోడ
ముఱుపు చిఱునవ్వుఁ దొరయు నె•మ్మొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని • రందఱపుడు. 246

తే. ప్రభునిదాపల వలపలఁ • బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నా•రాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గను•పట్టవారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హి♦మాచలుండు

క. వెనుకన్ ముందఱ నల్లె, మొనకొనియున్నట్టి దేవ•మునిగణవరులన్
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వం,దనపూర్వక మిటుల శివునిఁ • దాఁ బ్రార్థించెన్.

—* హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

మ. సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ • సర్వామరశ్రేణితో
నొకఁడౌ కొండలకాఁపువీటి కిటులన్ • గొప్పొప్ప విచ్చేసి వా

నినుమారికిఁ దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపన్ • విశ్వైకచిత్రంబు తా
వక కారుణ్యమయాత్మ మారయ వశం • బా సర్వలోకేశ్వరా! 249

క. నిండారునట్టి దయతోఁ. దండిగ మము నేలికొనఁగఁ • దలఁకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల? యొకటే, దండంబిదె తప్పులెల్ల • దవ్వులఁ ద్రోయన్ 250

గీ. అని యిటుల భక్తితోడ దైన్యముగఁ బ్రార్థ
నము నొనర్చి శివాజ్ఞ సం • దనులనంద
యునిచి హిమవన్నగాధిపుఁ • డొక్కరుండు
నగరికేతెంచి ముందఱ • నయముమీఱ. 251

—* శివుఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికొనుట *—

గీ. స్నానదానంబులను సల్పి • సత్వరముగ,
శివు నెదుర్కొని వరపూజ • సేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్పనన్నాతి • మిన్నయపుడు
నారదునిఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప. 252

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిన్ జెంది మేనకాంతఃపురంబునకున్ జనుదు
నమ్మేనక యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు • నీక్షసేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదానను • ఘనమునీంద్ర!
ఎంతయుజ్జ్వలరూపమో • యిగురుఁబోఁడి, కాళితపమొంది యద్దాని • గారవించె

క. అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గనఁగోరి గిరీంద్రదేవి • గ్రక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకిన్, జని యటఁ గూర్చుండెఁ గడిఁది • సంబరమొప్పన్ 255

—* శివుఁడు బలంబుల వేఱువేఱుగా నగరునకుఁ బంపుట *—

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁ జేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు • నేర్పున గిరిసు
తామునిపురమున కరుగుం, డామీఁదను నేను వత్తు • నభిమతమొప్పన్. 257

ఆ. అనిన హరివిరించు • లభవు నభిప్రాయ. మెఱిఁగి సైన్యమెల్ల • నొఱపుమీఱ
వేఱువేఱ దీర్చి • వేగంబె సురలతో, సాగుఁడంచు నంత • సన్నసేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. పొందుగ గంధర్వులు సొగ, సుందన మలరార విలువ సొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁదాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదు జతతో నడువన్.

క. వారువము లెక్కి పరిపరి, తీయలవాద్యముల మ్రోఁత దిశ లలముకొనం
గా రహిఁగూర్చుచు జెండాల్, చే రంజిలవచ్చిరెంతొ సింగారముగాఁ. 260

గీ. వారికందఱకొండయై వైభవముగ, వచ్చు విశ్వావసునిఁగాంచి పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమున ముని రాజుఁజూచి, యితఁడెకద శంకరుఁడు వచి యింపుమనుడు

క. శంకరునిఁగూర్చి పాడెడు, కింకరు లిఁక వీరు వినుము గిరిరాజసతీ!
శంకరుఁడేతన్మాత్రుఁడె, సంకటహరుఁడెందు సర్వశాసకుఁడబలా! 262

క. అనిన విని మేన గమ్మఱఁ, గనుచుండఁగ యక్షు లేపు గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిశ్రీ, వునిఁ గని హిమవత్పురంధ్రి పొంగి యిటులనెన్.

క. ఇతఁడే నాశివుఁడనఁ గాఁ, డితఁడని నారదుఁడు నుడువ నింతట ననలుం
డతులితవాహినితోఁ రాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొకో! శివుఁడనుచున్.

క. కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని. చూడు మితండేమొ శివుఁడు శూలధరుఁడిటన్.

క. నావుడు కాఁడన నైరృతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ నరుదేరఁగ నా
పూవుంబోఁడి యడిగె నితఁ, డా? వచియింపుమని యాతఁడనె కాఁడనుచున్.

మత్తకోకిల. అంతలో వరుణుండు రత్నమయాంపుభూషలు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగురొత్తరాఁ గని శైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైనఁ గుమారి ధన్యయె యంచుఁ బ
ల్వింతదోఁపఁగ మౌనితో ననె విశ్వభర్త యితండెకా! 267

తరల. అనుఁడు కాఁడన నంతలోన మహాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని కూర్మితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మౌని యితండొ శివుఁడనఁ గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడిఁకెట్టిఁడొ నాదు పుత్రికిఁ గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ నరుదేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రక్కునఁగని మురిసి యితఁడొ గద శివుఁడనినన్.

ఉ. కాఁడని మాని చెప్ప సుర • కాండముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తటిన్
బోఁడిమిదోఁపఁగా నడువ • భూధరరాట్సతి గాంచి పొంగుచున్
వీఁడగదా శివుండనుచు • వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
డాడ నిఁకెవ్వఁడో శివుఁ • డటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోష • ధీశుఁ డెంతో నీటుగా
దటాలునన్ బలంబుతోడఁ • దారసింపఁగట్టురా
మిటారి సంబరం బెసంగ • మిన్నుముట్టి యిట్టులన్
జటాలుఁగాంచి యీవలంతి • శర్వుఁ డేమొ కన్మనెన్ 2 1

ఆ. చందురుండితండు • శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంత • భాస్కరుండు
కనులఁగప్పి వేయు • ఖరమరీచిసహస్ర, మడరి వెలుఁగ రా భ • యంబునొంది. 272

ఆ. ఇతఁడె యితఁడె చూడు • మీశ్వరుండన మేన, మాని శివుఁడు గాఁడు • భానుఁడనుచు
బ్రహ్మఋషులు మునులు • పరిభవంబుగఁ గొల్వ, నా హిరణ్యగర్భుఁ డరుగుదెంచె

వ. కనుంగొని మేనక యును దాపసనాయకు నితో.

వనమయూరవృత్తము: దేవముని చూడుమిఁకఁ • దేటియిటునింపౌ
పావనకలామయుని • బ్రహ్మముని గేయున్
బూవిలుతుఁ గెల్చిన వి • భుండొకొ యనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని • చెప్పె మునియంతన్ 274

సీ. కోటికందర్పుల • కొమరారు సౌరుద్రో, యఁగఁ జాలు మేల్మిసో • యగముతోడ
శంఖచక్రగదాది • సాధనంబుల నొంది, తనరారు నాల్గు హ • స్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బం • గారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళ • తళలతోడ
నురమందు రవికాంతి • నొప్పారుచున్న ది, వ్యంబైన యల కౌస్తు • భంబుతోడ

గీ. డంబుమీరిన మణిమకు • టంబుతోడఁ, గడు మనోహరమైన ము • ఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనే • త్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు వచ్చె సె • వేల్పులలర.

క. కనుఁగొని మేనక పెనుముద, మున నఱలే దితఁడె శివుఁడు • మునినాయక ! క
న్మనుఁడు నతఁడితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న • నధికుండు చెలీ !

ఉ. ఆతనికన్న మిన్న నొకఁ • డైనను లేఁడిఁక నాతఁడే జగ
ద్వ్రాతము లేలువాఁ డఖిల • పాలకపాలకుఁ డిద్ధవైభవుం

డాతతదేవతాసముద • యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
నాతనిఁజెప్ప గిప్పఁదర • మానొకొ! నల్వకు నేసి మానినీ! 277

గీ. అనిన వలిమలదొరసాని • యాత్మమందుఁ
దనదుసుతఁగూర్చి యేకొం • తయును లేని
మంచి శ్రీమంతురాలని • యెంచి తనకు
సవతు లేదని తలఁచె ము • జ్జగములందు. 278

వ. వెండియు నంతరంగంబున.

ఉ. ధన్యుఁడిఁకన్ గిరీశ్వరుఁడు • ధన్యను నేను నిజాన్వయంబునున్
ధన్యతరంబువై భవము • ధన్యతమంబిఁక నిట్లనన్యసా
మాన్యవిభూతలన్ దగు న • మర్త్యులు భృత్యతఁగొల్చు రాజమూ
ర్ధన్యుఁడు నాదు పుత్రికను • దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్. 2:9

గీ. వేడ్కతో మేన యిట్లు భా • వింపుచుండ. సర్వజగదేకనాథుండు • సత్వరముగ
నగసతీగర్వనిర్వాప • ణాప్రమేయుఁ, డగుచు వెలుపడె నిజగణాం • బలరికొలువ.

—* నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁ జూపుట *—

క. పొడగాంచి మాసియనె న,ల్లడుగో! గోరాజకేతుఁ • డబ్జకిరీటుం
డెడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల,వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి • పర్వతదేవీ! 281

వ. అనునంతలో సమ్మగూ దేవగణంబులనేకవిధాకారంబులతోడ వెలువడిరందుఁ గొందఱురూపధరంబులగు వాత్యాసమూహంబులననొప్పి రిఁకను గొందఱుపతాకామధ్యనిధ్వానులును మరికొందరునక్రతుండులును గొందరునకృతుండులును గొందరు వక్రతుండులును గొందరుశకృతుండులును గొందరుకురూపులును గొందరుసురూపులును గొందరుకరాళులును గొందఱరాళులును గొందరునోమసులును గొందరుహరికేశులును గొందరుముద్గరహస్తులును గొందరుధనుశ్శరహస్తులును గొందరుపరశుహస్తులును గొందఱసిహస్తులును గొందరుశక్తిహస్తులును గొందరుగదాహస్తులును గొందరుముసలహస్తులును గొందరుహలహస్తులును గొందరుశూలహస్తులును గొందరుభిండివాలహస్తులును గొందరుచక్రహస్తులును గొందరుక్రకచహస్తులును గొందరువేత్రహస్తులును గొందరులవిత్రహస్తులును గొందరువిరుద్ధవాహనులు గొందఱనిరుద్ధవాహనులునుఁ గొందరుశంఖవాదులును గొందరుగోముఖవాదులును గొందరుఘంటావాదులును గొందరుడమరువాదు

లును కొందరు వీణా వాదులును కొందరు వేణు వాదులును కొందరు భేరీ వాదులును కొందఱుఝల్లరీవాదులును కొందరుమృదంగ వాదులును కొందఱుఘట వాదులును కొందఱు కాహళ వాదులును కొందరుముఖవాదులును కొందఱుఛత్రధరులును కొందరుచామరధరులును కొందరుయాష్టికులును కొందరు నైష్ఠికులును కొందరు సుముఖులును కొందరు విముఖులును కొందరు చతుర్ముఖులును కొందరుబహుము ఖులును కొందఱకరులును కొందరు సుకరులును కొందరు చతుష్కరులును కొందరుబహుకరులును కొందరు త్రినేత్రులును కొందరుబహునేత్రులును కొం దఱకర్ణులును కొందరుబహుకర్ణులును కొందరులంబకర్ణులును కొందరుగజకర్ణు లను కొందరుగజముఖులును, కొందఱజముఖులును కొందరు ఋక్షముఖులును కొందరుహార్యక్షముఖులును కొందరుసృగాలముఖులును కొందరు శార్దూలముఖు లును కొందరుశరభముఖులును కొందరువృషభముఖులును కొందరుతురంగ ముఖులును కొందరుకురంగముఖులును కొందరుశుకముఖులును కొందరుపిక ముఖులును కొందరుబకముఖులును, కొందరువృకముఖులును, కొందఱేకపాదు లును, కొందరుద్విపాదులును, కొందరుబహుపాదులును, కొందరు వ్యాఘ్రపాదు లును, కొందఱంజనవర్ణులును, కొందరు కాంచనవర్ణులును, కొందరుధూమ్రవర్ణులును కొందరు శ్వేతవర్ణులును, కొందరులోహితవర్ణులును, కొందరునీలలోహితవర్ణులును, కొందరునానావర్ణధరులును, కొందరునానా వేషధారులునునయి యసంఖ్యాత మహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుండంగులితో సవ్వారి వేఱువేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ. చూడుప్రమథగణంబులఁ • జూడుభూత,సైన్యములఁజూడుమిఁక వీర • సైన్యములను
జూడుమర్ధేందుభూషిత • చూడుఁబేర్మి, సర్వపర్వతమూర్ధన్య • సాధ్వి! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాక్రోశించుట *—

శా. చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ • స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ • శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంశునయనన్ • శూలాయుధున్ గోరథున్
రోచిర్లిప్తకపాలహస్తు సుకపర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగకున్ 284

ఉ. చూచినయంతనే వణఁకు • చొప్పడ గాఢ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పౌ చివురాకు తీవవలె • నద్రివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్

జూచి చెలులెల్ల గడుసద్దగిన ♦ చొప్పున సేవల నొప్పుచుండన్
లేచి గిరీంద్రపత్ని యిటు ♦ లీ విలపింపఁదొడంగె నోజుచున్. 285

ఉ. ఎక్కడివాఁడు రుద్రుఁ డీతఁ డిటు ♦ లెంతయుఁ జూడ్కికి ఘోరమైన నం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ ♦ కెక్కడ దాపరమయ్యె నీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యిఁ ♦ కెక్కడ యెక్కడి పెండ్లి యంచుఁ దా
నెక్కసమైన దుఃఖమున ♦ వేఁగుచు వీటిఁడియై యలందిరెన్. 286

క. కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గడున్ గటువొప్ప౯
బాపంబని వెనుదీయక, తాపసవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ ♦ దగవుఁ దొలఁగుచున్.

— * మేనక నారదుని నిందించుట * —

క. ఓరీ! యుక్కివపుంజడ, దారీ! నీ వెంత కేని దగుదువు బళిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ ♦ గడఁగితివిటులన్. 288

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు ♦ శివున కీ శివ నీయుఁ,డంచుఁ జెప్పి తప్పు ♦ డప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు ♦ గట్టులదొర తోడ, నే జనించె బెడఁద ♦ యెంతయేని.

క. మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు ♦ మంతరమిడి దు
శ్చరతపము సేయఁ బంపితి,వరె! యీవిధమైన ఫలము ♦ నమరించుటకై.

గీ. దాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగ ♦ డ్డాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదు ♦ నార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట ♦ జాఱిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని ♦ మాటలాడి.

వ. అని కుమారి౯ జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు ♦ నాఁబడి పెట్టితి వది ♦ వంశము౯
వికలతనొందఁ జేసితివి ♦ విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము తెటో వనధి౯ బఱద్రోసి తోసి తా
నక మవివేక మెంతటి య ♦ వస్థల దాకొనఁ జేసె మాకిటుల్. 293

సీ. రాజహంసమును బా ♦ ఱఁగఁ దోలి వాయసం,బును గేలదాల్పఁగాఁ ♦ బూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బాఱ ♦ దఱిమి వైచి నికృష్ట, జంబుకంబును జేరఁ ♦ జనెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి ♦ తవిటిరొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్కతో ♦ మెసవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు ♦ నవలబోఁజల్లి కా, నుగునూనెఁ ద్రావన్ గ ♦ షఁగువిధమున

గీ. బ్రహ్మవిద్యను విడనాడి • పామరోక్త, కుత్సితపుగాథలను వినఁ • గోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడి • తేఁకువెడలి, రుద్రుఁ బెండ్లాడఁబూనుట • రుచిరగాత్రి!

ఉ. నిందితమయ్యె నీమనము • నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు • నిందితులైరి భవత్సఖీమణుల్
నిందితనైతి నే నకట • నిందితుఁడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును • నీరజలోచన! నీకతంబునన్, 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్చుచుండ నారదుండు సాంత్వనంబున నిట్లనియె. 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని యథార్థపురూపముఁ జూడవైతి వు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమద్ది యిం
దులకయి యల్కఁబాసి పరితోషమునన్ శశిమౌళికి శివన్
దలఁపులెసంగఁగా నిడి ద్రుతమ్ముగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

—* బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని మేన మునిఁగ న్గాసి దవ్వులకేగు మిఁకను • గుటిల! యనుచుఁ జ
య్యన సంక్రందనముఖు లిట్లనిరద్రీశ్వరుని సతికి • నతివినయమునన్ 298

గీ. మేన! వినుమా మునిఁడిని నెమ్మున శివుండు. పరమసుఖదాత నీకుఁ బొలుపు • భవ్యతపసు
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యిట్లిచ్చె వరము, లేక పడయఁగ వచ్చునే • లోకనాథు.

గీ. అనుడు విని మేనచాలఁగ • నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియె యే • దొడ్డమైన
నుగ్రతనుఁడగు రుద్రున • కొసఁగనాత్మజాతను జనుండు మీకేమి • సమ్మయి పట

క. అనన సప్తర్షులు డగ్గఱి • యనిరిట్లు గిరీంద్రపత్ని! యనువుగఁ గార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ • కనుచితవాక్యాల్.

గీ. ఆర్థియై జగదీశ్వరుం • డరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! • యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్రహణముఁ జరిపి, పంపుమొండన కిపుడు వై • భవము దనర

క. అనినన్ మేనకయు నెమ్మి, మనసొప్పఁగ టూరిచేఁగు • మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడిఁక దవ్వులకు నాదు • సముఖము విడుఁడీ! 303

—* హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట *—

మ. అనసంతరమ గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డాయన్వచ్చి యోదార్చి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లాత్మాగారమున్ జేరిరో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే ♦ కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శక్యంబౌనె నీకెంతయున్ 805

క. నానావిధ రూపంబులఁ, బూని జనులమోసగించు ♦ ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది ♦ మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మాను హఠంబు శోకమును ♦ మానుము వెమ్మరయుమ్మనన్ బ్రియం
బూని వివాహమున్ సలుపు ♦ మున్నతియొప్పఁగ మున్ను నీవునున్
నేనును గూఁతు నీశునకు ♦ నిక్కముగా నొసఁగంగఁ జెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిని దలఁపు ♦ పన్నుగ నావచనంబు నీయెడన్. 806

వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.

ఉ. నావచనంబు విన్నఁ గను ♦ నాథ! గిరీశునకుం బ్రదానము [illegible] యే
పాపినినైన వేయుమఁ(?)కఁ ♦ బార్వతి నంతియెగాని [illegible]
గావలెనంచు నీయుఁజుమి! ♦ గంగను [illegible]
నీ విడు [illegible] ♦ [illegible] 807

ఆ. అల్లగాకఁ దక్క ♦ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible] దెల్లముగను.

వ. అని పలికి [illegible] తల్లి [illegible] పార్వతి [illegible]. 809

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదునది ♦ తద్దయు మాటను దల్లక్రిందుగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లనేక మెఱింగినదాన నీవిటు-
పొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁ బోలునె? శంకరు డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లసురాళి నేలెడు మహేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 810

వ. ఇఁక నందగాఁడు గాడెందు వేసి వినుము.

సీ. లీలచేఁ బలు తెఱఁగుల బాలచంద్రు, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు తత్తరంబుఁ
జెందవలదిఁక వేగనన్ శివున కిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలన్ బేరు పెంపుఁ గొనుము.

క. అటుసేయకతక్కిన నే, నిటలాక్షునిఁదక్క నన్యునిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటుచెప్పితి లాఁతియొక్కఁ • డెంచకుతల్లీ! 312

వ. ఇట్టుగాక యెట్టకేలకీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టిదంపుపట్టుతో నన్నుఁ
బెరవానికిఁ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడమట్టు నారయుము. 313

క. పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిఁ • గొనఁగలఁడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్క • వడయునె యెందున్. 314

వ. అవిసవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

గీ. కన్నకడుపొట నెక్కుడు • కక్కురితిని, గాసిపడియిట్లు లలనుటఁ • గాంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కాన్పైన • లోకులట్లు, లేనునుర మిన్నకుండనే • యెల్లఁగనుచు

ఉ. వేఁడుచుగొన్నబాలయిది • వేడ్కవరించెఁ గపాలినెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును • గన్నడ రెందును నేమిసేతునం
దేదయినన్ గుణంబొకటి • యేనియు లేదిఁక సాటివారిలో
నాడువిభుండు నేనుఁగడు • నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ. మిగుల బుగులుసేయుఁ • దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరముచూడ్కి కధిక • భరముఁగూర్పు
వెలయునీ త్రిశూలి • కిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుఁబోణిఁబట్టి • యీయవలయు

ఆ. మేన యిట్లు మేర • మీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁజెంది పొగుల • నబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు • చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుత త్త్వ • మెఱుకపఱతు

ఉ. సర్వజగన్నిధానుఁడయి • సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి • సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి • సర్వవియామకుఁడై లెసఁగ్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁ • జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319

క. మది నిట్లు డెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము గోస • మున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని నగఁ, బొగలుచు నగరాజవరుని • బోటి యిటులనెన్.

ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ • వెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు • నెంచితి పట్టులగాక దీని నే
నేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను • మీయను రుద్రున కేను బుత్రికన్
గోటు లిటులొసంగినను • గోహదు లెంతకునైన దంటలే. 321

—* సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు సెప్పుట *—

గీ. అనుడు సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!
పట్టుదల విడు శంభుండు • పరమకృపను
నీదు కూఁతును మెచ్చి మన్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భా • వింపు మదిని. 322

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు • ననియె నిట్లు
నుగ్రునకు నాదు కూఁతు నే • నొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిఁక మీకు • మానిపొండు
సిద్ధులార! త్రిలోకపవి • సిద్ధులార! 323

ఆ. అనినయంతఁ బద్మ • జాదిసిలింపులు, మునులు చకితులగుచు • మూర్ఖురాలి
యుల్ల మెట్లు చక్క • నొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁ • గాంచిరంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ. మాటలపొం దెఱింగిన ర • మాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుపదు • వంబుగఁ జెప్పెఁ బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను • బొల్పుగ విన్మ మదుక్తిఁ గన్మ నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె • ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునున్ 325

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గు • ణోజ్జ్వల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మ • దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున • నారసి చెప్పిరో యొప్పఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ • శాలిని నీ నగరాజగేహినీ! 327

ఉ. వినుము సుంతవిన్మ శివుఁ • డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండు నొక • పోనడిఁ బోయెడు[illegible]డి కన్
మానిని! యిట్లుసూచి యను • మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగ[illegible]ము • మరల • మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 328

శా. ఇత్తెంకి నీదుచిత్తమున • కెంతయు నచ్చిన నిమ్ము పుత్రికన్
హాత్తకయుండెడ నీవియును • సద్గమునీకిఁక మానినేఁడుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది • యూరక యేటికి నాకులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి • భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

గీ. వామదేవుఁడు గాఁడమ్మ వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుఁడు గాఁడమ్మ యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఁడిఁక నతఁ డభవుఁడు
డెగడకారయు నగరాజ దేవి! మదిని. 329

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయిభాసిల్లు నిత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై యెలమి నవత
రించె నీతఁడె కాఁడె పుట్టించె జగము, లెల్ల వేదంబులను నెల్ల నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పొడమె నీశ్వరశక్తి కృపాళువీ జగ
న్మాత యజుండు నేనిఁక నమర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
ఖ్యాతిగ నీతఁడే భువన కాండములన్నియు నేలుతేఁడు నీ
వాతురతన్ దొలంగి నిజ మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

— * మేనక మరల శివునిఁజూచుట కొప్పుకొనుట * —

ఆ. పద్మనయనుఁ డిట్లు పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింత బెదరు మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన మారహరుని.

క. ఈమాత్రైనను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని రామనొసఁగి వే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొంకులే దహీనచరిత్రా! 333

ఆ. అట్లుగాకయున్న నచ్యుత! మీరెల్ల, కోటియత్నములను గూర్చినను మ
దీయతనయ నీయ దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న వేఱులేదు. 334

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి యభవుని చేరన్
జని రన సూతుని గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్పుమనుచున్ బ్రీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితానందోల్లసన్మానసా!
నూనాస్త్రాంతకలింగపూజనలసచ్ఛుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతఃకరణా! దిగంతవిలసద్దివ్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! ధైర్యాతిహేమాచలా! 336

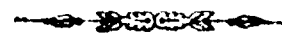
గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

పంచమాశ్వాసము

మత్త్రిపురాంతకభూ
సామీప్యవిరాజమాన • శైవపుర భవా!
క్షామరశశికోటీశసు
తా! మామకజనని! లక్ష్మమాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ • జేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁ జెప్పి యిఁక • దేవహితంబునకై మహాత్మ! నీ
పావనజాక్షి మెచ్చునటు • లారసి చక్కఁదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁ • జేకొని పెండిలియాడు మర్మిలిన్. 2

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపము నొందుట *—

గీ. అనుచు హరి యిట్టు లర్థింప • నబ్జచూడుఁ, డమరకార్యచికీర్షతో • నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబు • నంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొసంగఁగ • నెసక మెసఁగ.

వ. అంత నమ్మహాదేవునిదివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరఃకంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదుఁ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మనుడు నతండు మేనకఁ జేరఁబోయి యిట్లనియె,

గీ. రమ్ము మేన! విశాలాక్షి! ♦ రాజ చూడు
జూడు కరుణామయాత్ముఁడై ♦ సురుచిరంపు
రూపుఁ గైకొనియున్నవాఁ ♦ డేపుమీఱ
నీయవిద్యాతమం బది ♦ పాయు నిపుడు. 5

— * మేనక శివునిఁ జూచి యానందించుట * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికా శతంబుతోడ వచ్చి దవుదవ్వులనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ ♦ గొనఁజాలు చక్కందనంబు మేలొందు రూ♦పంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ ♦ గొఱఁతఁ బెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమం♦డలమువాఁడు
కోటిచంద్రమసుల ♦ కోమలకళల రమ్యంబైన నగులేమొ♦గంబువాఁడు
కోటీంద్రవిభవంబుఁ ♦ గుదువపెట్టుకొను దివ్యంబైన మణిమండ♦నంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు ♦ చందనాను
లేపనసుగంధబంధురా♦టోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్య♦వస్త్రయుక్త
కలితుఁడగువాఁడు శంభుండు ♦ గాంచఁబడియె. 7

ఉ. పూఁచిన చంపకప్రసవ♦మున్ సరసించెడి మేనిచాయ వాఁ
డేచిన తేఁట్లనిగ్గుల జ♦యించు కచప్రచయంబు వాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ ♦ బావనమై యలరారువాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధ♦నంబగు వాఁ డగుపట్టె మేనకున్. 8

సీ. గంగాయమున లింపు♦గదసి యుర్వీకలఁ, జామరంబులసేవ ♦ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడు♦సుందరంబగు సితచ్ఛత్రంబు వేడ్కతో ♦ సంతరింప
సిద్ధ్యష్టకంబు వా♦సిన్ బొంగి ముందఱఁ, జెలువుగ నృత్తంబుఁ ♦ జేయుచుండ
శక్రాజకేశవుల్ ♦ సంతసం బిగురొత్త, జయనినాదంబుల ♦ సందడింప

గీ. పరఁగ విశ్వావసుండు న♦ప్సరలు మ్రోల
బాగుగా మృదుగీతులఁ ♦ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయ♦ములను జదువ
నలరు శంకరుఁ గాంచె శీ♦తాద్రిపత్ని. 9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప మ్రోల • నలరుచు నిలువన్
గందువఁబ్రమథు లమర బా, లేందుధరునిఁ జూచె మేన • యింపలరఁ గొనన్. 10

గీ. కాంచి మేనక దా విస్మ • యించి కడుఁబ్ర, మించి హర్షించి మదినిభా • వించెనిట్లు
ధన్యనాపుత్రి నేనును • ధన్యనిఁకను, ధన్యుఁడు గిరీంద్రుఁ డెంతయుఁ • దథ్యముగను.

—* మేనక తన యపచారంబును సైరింపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

క. అని మును శివదూషణ చే, సినదానికి నొచ్చుకొనుచు • శివునకుఁ దా జో
తఁ జేసి వినయమునఁ దన, యనుచితమును సైరింపుమంచు • నంజలి చేసెన్.

గీ. శివు నెదుర్కొనివరపూజ • సేయుపొంకె, తనదువిభునాజ్ఞనాత్మీయ • ధామమునకు
మేనచనఁడు శివుండు • స్వానవాద్య, ములు సెలఁగఁగ రాజ్గేహ • మునకుఁ దరలె.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట *—

క. మేళంబుల మ్రోఁతలు విని, కాళికకగు మగనిఁ జూడఁ • గా నాగరతా
నాళీకనేత్ర లెంతయు, వైళంబుగఁ బనులు వదలి • వచ్చిరి తోడ్తోన్. 14

చ. చెలువ యొకర్తు మజ్జనము • సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
ఫుల విలసిల్లు చూర్ణమును • బొందుగఁ జేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచు మ్రోయ శంకరుఁడు • చేరఁగ వచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున • నజ్జకిరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామ యొకర్తు పావని సు • రమ్మునఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలావతంసునిఁ గ • నుంగొనఁ గుఱ్ఱని డించి సంద్రశా
లామహిఁ జేరి విభ్రమవి • లాసవిశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని • గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్. 16

ఆ. పడఁతి యొకతె గేస్తు • పజ్జఁ జామరమును, జేతఁ దాల్చి తనదు • చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు • వచ్చెనటఁగనే, యుట్టిపడి చూచె • నధిపుఁ బాసి.

మ. పులినశ్రోణి యొకర్తు జిల్గువలువన్ • బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులశైలేంద్రసుతామనోవిభునిఁ గ • న్గొంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ • వాటంబుగాఁ బట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె న • క్కందర్పదర్పాపహున్. 18

ఉ. కామినియోర్తు సావడఁగఁ • గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రమథ•కాహళతూర్యము లాలకించి స్వ
స్వామికిమ్రొక్కి సెల్వుఁగొని • చావడి బల్వడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు సు•ధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్. 19

చ. కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ • గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ • బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక • హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ • గామమదాపహుఁ గాంచెఁ జెచ్చెరన్. 20

క. పెదవికి లాక్షను గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తె • యగు జవరాల
య్యాదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి•మురిసెఁగనిహరున్

ఉ. సుందరియోర్తిపాదముల • సొంపెసలార నలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ • దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం
బుం దమకంబుతో విని ప్ర•మోదముతోఁ గిటికీనిఁ జేరి చూ
చెం దరుణేందుశేఖరునిఁ • జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్. 22

గీ. ఒక్కకప్పురపున్గంధి • యొడయఁడించు
విల్తుకేళికిఁ బైకొను•వేళ శివుని
మేళములమ్రోఁత విని తెంచ • మెలఁత మగనిఁ
ద్రోసికొనివచ్చి వేగ నిం•దుధరుఁ గనియె. 23

సీ. స్తనమండలమునఁ జం•దనములందుచునీశుఁ, జేరికన్గొనె నొక్క•చిగురుఁబోఁడి
వేనలిఁ గేదంగి•విరులఁగూర్చుచుశివు, డాసి కన్గొనెనొక్క•భాసురాంగి
మొగమునఁగస్తూరి•బొట్టుఁదీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క•కలువకంటి
పుక్కిటఁగప్పురం•పున్ విడెంబేయుచు, హరుఁజేరికనె నొక్క•యన్నుమిన్న
గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క•గుబ్బలాఁడి, తివిరి బాలేందుశేఖరుఁ•దేఱిచూచె
పుష్పరజమున మేనిండఁ•బూసికొనుచు, వచ్చి శంకరుఁగనెనొక్క•వాలుఁగంటి.

సీ. వీణెమీటుచునొక్క•వెలఁది వాతాయనం,బుననుండికాంచె శం•భుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు•సింగారియొకతె ముం, గిలిఁజేరిచూచెఁగో•స్తులము హేశు
బంతులాడుచు మేడ•పయినుండికాంచెగు, బ్బెతయోర్తిశివుఁదళ్ళు•బెళ్ళు లెసఁగఁ
గవనమల్లుచుఁజేత•గంటంబుఁదాల్చియు, ప్పరమెక్కిశివుఁజూచెఁ•భామయోర్తు

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తా♦మిగురుఁబోణులె,ల్ల ఘంటాపథంబందు♦హిమగిరీంద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరుఁ♦బొంగిపొరలి, కాంచిరంతయువిస్మయా♦క్రాంతలగుచు

వ. మఱియొక ముందఱివీథిలో

సీ. తననవ్వుఁబోలు సం♦దపుమేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెను♦జెలువయొకతె
తనమోవిఁబోలు నె♦త్తనమించుకెంపుల, హారుపదంబులఁ గుప్పె♦నతివయొకతె
తన మేనిచాయఁబో♦లిన కుందనపుఁబూల. భవుమేనరాల్చెను♦భామయొకతె
తనకురులనుదీటు♦కొనునీలముల నలి, గళుమెడఁజేర్చె సిం♦గారియొర్తు

గీ, తనదుచూపులబోలు ని♦ద్దంపుటాణి, ముత్యములనొక్కసుదిరాక్షి♦ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపైఁ జల్లెఁ♦దలిరుఁబోఁడు, లెల్లమేడల నిట్లు రం♦జిల్లిరపుడు. 25

వ. వేఱొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి ♦ యజ్ఞాతముఖుల్
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ ♦ బరపిరి వేడ్కన్.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యుఁడేకదా ♦ యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన ♦ యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుఁడేకదా♦యీ హరిబ్రహ్మాది, నిలింప చక్రంబు ♦ నేలు ఱేఁడు
ఈచతురుఁడేకదా♦యీ ప్రపంచములను ♦ జగత్కృత్యముల యో♦జించు దంట
ఈ కుశలుఁడేకదా ♦ యిమ్ముగా షడ్గుణై,శ్వర్య సమృద్ధితోఁ ♦ బరఁగు మేటి

గీ. ఈ సరసుఁడేకదా మన ♦ హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరి♦పాకవిధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి ♦ మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన ♦ యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోణులు మిద్దియులం గాచికొని తమకురంగటఁ
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సీ. హాలాహలముఁ ద్రావి ♦ యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయా♦కరుఁ డితండె
త్రిపురదైత్యులఁగాల్చి ♦ త్రిభువనంబుల నెల్లఁ, బ్రోచినమగసిరి♦ప్రోవయితఁడె
దక్షాధ్వరంబు వి♦ధ్వంసంబొనర్చి జే,జేల శిక్షించిన ♦ జెట్టి యితఁడె
కమలజ విష్ణుల ♦ కలనెడఁజేసి లిం,గాకారుఁడైన మ♦హాత్ముఁ డితఁడె

గీ. చెలిమియలరంగ నమ్మఱ్ఱి♦చెట్టుక్రింద, సనకముఖ సంయములకు స♦త్సురపదార్థ
బోధనంబొనరించిన ♦ బోద్ధ యితఁడె, విశ్వముల నెల్లఁ బోషించు♦విభుఁడితండె.

ఉ. ఎంతతపంబుఁ జేసిరొ గిరీంద్రుఁడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కంతునిగెల్చినట్టి దొర • కాంతుఁడుగా నొనఁగూడ కల్మి క
త్యంతికమంచు నున్న మన • మందఱ మెచ్చితిమి నోఁచినామొ! య
త్యంతము గన్నులారఁ గని సుఖ • మబ్బెను జన్మము ధన్యతాగతిన్. 31

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు • వారే వలఁతుల్
వారే చదువరులిట నే, వారలు శంకరుని గనులఁ • బడయఁగలిగిరో. 32

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చికంటు లిచ్చమెఱయ నిచ్చోవృత్తాన నెచ్చుగ నుచ్చ
రించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ • గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సుహితభంగి వల్లభునిఁ • జొప్పడఁజేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిఁక • దప్పి మఱొక్క తెఱఁగు చేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కల • కాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వాణ్సుందరి పరమేష్ఠిఁ బడసి • సొంపొందిరె టుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని, యిందుముఖి చిరసుఖంబు • లును క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామినుల • నతిశయమునఁ, జాల కైవారములుసల్పి • శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెంపులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి • మురిసిరంత.

క. భూరితరవైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ • డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజాగారద్వారంబుఁ దఱియఁ • గాఁ జనుదెంచెన్. 37

—— * హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లి వారిని విడిదికిఁ బ్రవేశపెట్టుట * ——

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవిభ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాసాగ్రజనప్రసూనకాండతతితోఁ • బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వుని కర్ఘ్యముఖ వరపూజన్ జేయఁగా వచ్చెన
గ్గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారసీమకడకున్ • గీర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్ 38

క. మేనక సువాసినీతతితో నిఖిలైశ్వర్యసంపన్నతతో గుమ్మమునన్
దానీరాజనమిడ సమ్మానామోదమునఁ వచ్చి • యుత్సాహమునన్ 39

గీ. మరలఁ జూచెను శివు నసమానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన • దేహుఁ డుహిన
భానుశకలావతంస విభ్రాజమానుఁ, గాంత సంతానసుమదామ • కలితవక్షు 40

క. కనుఁగొని చూడ్కి మరల్పఁగఁ, దనవలనున్ గాకయున్న • దన్వీ మణి చి
త్రనిచితమూర్తి వలెన్ దగి, యొనరిచె నెట్టులొ నివాళి • యుత్సుకమతియై 41

క. మును గాళిఁ దపమ్మునఁ జెప్పిన విధమున కన్న మిగుల • బ్రియమగు వక్త్రం
బనమునఁ దనరెసు శివుఁడు, మనమలరఁగ నిమ్ముఁ జేరె • మానినియంతన్ 42

గీ. తోడవచ్చిన యువతులు • తుహినకిరణ, మౌళిఁ గని సంతసించియి • మ్మాడ్కిఁ బలికి
రహహ! గిరిపుత్రి భాగ్యమే • మనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁ బతిలభి • యించె దనకు

క. ఎందైనను గంటిమె చక్కందనమును నీడుజోడు • గరగరికయు హా
చ్చందగు కల్మియుఁ గులన్, బొందికగల వరు నటంచు • భోరుకొనిరొగిన్. 44

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొగిన్ బురోహితయుక్తుఁడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను • శీతరశ్మికిరీటి క
వ్వరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ • వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁ జేరె మహేశుఁడత్తతి • దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45

కవిరాజ విరాజితము.
అందును నూత్నవినిర్మితమై తగి • నట్టి వివాహపుమందిర మం
దిందుధరుండు గణావళితోడ ము • నీంద్రతతితో నమరావళితోఁ
బొందుగ సర్వవిధిన్ దగు శ్రావుసఁ • బూజితుఁడై నివసించెలలిన్
విందులు సేయుచుఁ గొల్చెనికాముఁ • పవిత్రచరిత్రుఁడగేంద్రుఁడటన్

—* పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహి • నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
వాసముఁ జేరి గొల్చుటకు • వాద్యము లొక్కట మ్రోగఁగఁగాఁ జెలుల్
దాసజనంబులున్ దనదు • తల్లియు విప్రసువాసినీమణుల్
వాసిగఁ జేరి రాఁబసిఁడి • పల్లకి నెక్కి చనెన్ ముదంబునన్. 48

గీ. అంబికాపూజనమునకై • యరుగుచుండు, నట్టి జగదంబికను గాంచి • యఖిలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్యులై • హర్షభరము, నను విలోకనముల ప్రస్ఫు • నను పుపడక

సీ. అల్లనేరెడుపండ్ల • నదనమున్నఁగఁ జాలు, కన్గ్రాలు దైసిగ • సిగలదాని
చిఱుచెమ్మటలగాసి సిందూరతిలకము, మ్మైనైన ముద్దుమో • గంబుదాని
మందారసుమము ల • మర్చి ముడిచిన లలి, తంబైన కబరీభ • రంబుదాని
నాణిముత్యంబుల • హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ • క్షంబుదాని

గీ. చారుతరరత్నకంకణసంకలితక, రద్వయం బొప్పుదాని వజ్రములకమ్మ
లొప్పువీనుదోయిఁ దళుక్కులను సొంగుదాని, శివునకగుసురతాణి జేజేలుగనిరి.

క. కనుఁగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి వారనిభక్తిన్
బెనఁగొను ముదమునఁ బొదలుచు, మనములఁ దాపంబులెల్ల మానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు నత్తతి, జగదంబను వికసితాక్షి సారసముల ని
మ్ముగఁ గని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని దిగులెల్లఁ జనన్.

గీ. అంతఁ గాళీ కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమి సల్పి సింగారమమర
వైభవం బేపుమీఱఁగ వచ్చి మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళగేహమునకు,

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షుముఖామరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁ జేరి యందు రయమునన్.

—* దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *—

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసి రబ్జాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. 54

వ. ఆసమయంబున,

క. శైలేంద్రుఁడు బాఁపలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టె నామోదమునన్. 55

గీ. అంతటఁ బురోధసుఁడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుఁడును నగు గర్గుండు వేగ శైల
పతినిఁ గని పర్వతాధిప! సాంప్రతము వడిగ, శివునిఁ దోడ్తెమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగుటారసి సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను కుమారుల నగ్రజన్ములతో శివునిఁ దోడ్తేరఁ బనుపుడు వారలనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ జేరఁబోవుడు నందలి ప్రమథదేవమునిగణంబులానందంబున వారి నెదుర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హృదయంబునఁ బొంగి,

సీ. మంగళద్రవ్యములతోడ మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది వృషమెక్కి • దేవముని గ
ణములు గొలువఁగ దివ్యవాద్యములు సెలఁగ 58

—* శివుఁడు కళ్యాణమంటపమునకు వచ్చుట *—

క. శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి,ద్యోతిత చామరయుగంబు • నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి సురవరులు పూనఁగ, గీతుల గంధర్వు లలరి • కీర్తనసేయన్ 59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభద్గతి నృత్తగరిమఁ • జొక్కింపఁగనా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, నంభోజాక్షుండు నగ్రమందు నిలువఁగాన్ 60

గీ. అదితి మొదలగు బృందారకాంబ లెలమిఁ
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శంభుండు పరిణ
యంపుమంటపమున్ జేర • నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శర్వునిఁ బ్రియమున. 61

క. కొనిచని మణిమయపీఠం,బును నెక్కఁగఁజేసి మ్రొక్కి • పొంగుచు నీరా
జనమొసఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిఁడిగద్దె లిడి రొగిన్. 62

క. హిమవంతుఁడు మేనకతో, నమితామోదమున డాసి • యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసి • గౌరవమొసఁగెన్.

గీ. కృత్యవిదుఁడౌ పురోధసకృతి యొసఁగ
నపుడు పుణ్యాహమును బాడి • యగకులేంద్రు
తల్లజునితోడ గన్యకా • దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁజేయ నతఁడు. 64

వ. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రక్షాబంధనము జగ,ద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి • రాణింపంగాఁ
జక్షుశ్శ్రుత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము వైచి రయమునన్. 65

గీ. హేమకలశోదకంబును • బ్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ
కమలయుగమును గడిగి తత్కాండధార
శిరసునన్ జల్లుకొని చాల • మురిసె భక్తి. 66

వ. అంత.

క. వాచస్పతియును నా గర్గాచార్యుండును ముహూర్త • మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రము(జక్క(గ(, జూచుచు(బ్రణవంబునుడు వు•చునునుండిరొగిన్.

గీ. అఖిలలోకైకజననియా • నార్య నొక వ
సింది పుట్టికయందు(గూర్చుండ(జేసి
యవనికాంతరియందు(బ్రి•యంబుతోడ(
దోడుకొనివచ్చి యుంచి సం•తోస మెస(గ. 68

వ. కన్యాదానంబు(జేయంబూని.

మ. గిరిరాజప్పు పురోహితానుమతి(బ•ల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గో•త్రంబున్ దగన్ జెప్పనాన్
దరహాసం బొనరించియున్న యభవున్ • దా(గాంచి యంచన్మతిన్
వరమూనీంద్రుడు నారదర్షి యిటులన్ • వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్ప(గన్. 69

—* నారదుడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబు(జెప్పుట *—

ఉ. ఆదికి నాదియై యలరు•నట్టి(డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల • నాశ్రయమెవ్వ(డు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకు(డెవ్వ(? డట్టి శివు • భావమునందు నెఱుంగలేక గో
త్రాదుల(దెల్పుమం చిటుల•నాడుట పాడియె? చూడు మాత్మలోన్. 70

క. ఆకృతిని వికృతి నేని గు,ణాక్రాంతిని నొందనట్టి • యాదిను చేపుం
డీకరణి ధర్మరక్షకు,నై కారుణ్యమున సగుణు(•డయ్యెను గనుమా! 71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదుసుతాతపోనియత • నిష్ఠకు లో(బడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్లీ దురితాపహుండు ధర • నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనము బ్బునే? యి(క న•మర్త్యులలోన మునీంద్రులందు నేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు • పండితు(డెవ్వ(డో యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత.

సీ. నారదోక్తి నిజంబు • నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యంచు వి•ధాత చెప్పె
ఉచితంబనుచు వన్న • ముచినూదనుడు వల్కె, బాగిదియనియె స•త్పరసనుండు

సందేహమేమని జముఁడు వక్కాణించె, కర్జమిద్దియని రక్కసుఁడువల్కెఁ
పాయుసందియమని పాశియు వాక్రుచ్చె, భక్ష్యంబిదని మహాబలుఁడునుడివె.

గీ. దైవమందిర్లు కొఱగామిఁ దలఁపఁ జెల్లు,నొక్కొ? యనెజక్షలేలిక యుక్కుమెఱయ
భాస్కరుండును గుహలయుపతియు జాగు, సేయనేటికి నిఁకనని చెప్పిరపుడు

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము లెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెఁదా
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి యెప్పుడు నొప్పులరున్ స్వతంత్రుఁడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుఁడయి యేలుజగంబులనెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు లారయఁజెల్లునె శైలతల్లజా! 74

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నపగతసంశయుండ
య్యును జిత్తంబున నొక్కింత,

క. గోత్రపతియయ్యు నీతఁ డ, గోత్రున కీల్గియు నూఁతుఁగూడునె? యని యే
మాత్రము నొంకక కొంజఱు పాత్రులనెద నేమొ యనును భయమొదఁజెందెన్.

వ. అప్పుడు సుమేరుప్రముఖనిఖిలోర్వీధరరాజన్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్కి చెప్పిరి. 77

క. అనుమానమెల్లఁబోనిడి, చనుమానము మెఱయు నును శర్వున కిడి శ్రీ
యును శ్రేయముఁ గీర్తియున్, ఘనముగఁ గొనుమా! తలఁకఁ గాఁబూనకిఁకన్

గీ. ఇనుదెఱంగుల వారిట్లు హితవు మెఱయ
నొక్కి చెప్పినఁ దుహినవంతుండు గలఁక
నంతఁబోఁజిమ్మి పాణిగ్రహణముఁ గూర్పఁ
గాఁ బురోధస్సహాయుఁడై కడఁగి యపుడు. 79

—* శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్యాణము *—

క. ఈకన్నె పరమేశ్వర!, నీకిచ్చెద భార్యగాఁగ నీవు గొనుము లో
కైకేశ! త్రివర్గమునఁ, దీకన్నె నతిక్రమింప కెపుడును దయతోన్. 80

సీ. అని శివాకరమును శివహస్తమునందు, గిరిపతియుంచి తీర్థకామాబ్ధియయ్యె
శంకరుండది గ్రాహ్యపాగసంబు, స్వకరమునఁ గ్రాగ్రహించె బ్రసన్నుఁడగుచు

గీ. అర్ఘ్యము గ్రహించి "దేవస్య" యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు లౌకికాచారముగను జదివి

పల్కె "నాతిచరామి"యన్ ♦ బలుకఁ బ్రకృతి
పురుషులగు తమ కొండుతీరొప్పసగునెట్లు. 82

క. జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు ♦ రన్యోన్యముగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరిచి యానందభరముఁ ♦ జెందిరి వేడ్కన్, 83

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను ♦ శివుని నటులనే
శివయును నవలోకించెను, నవిరళభావోపలబ్ధహర్షోన్నతులన్. 84

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజమండనుఁడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్తభువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథులెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండపీటఁ గల ♦ సర్వజనంబును నప్డు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁ ♦ జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
బ్రోల్లసదిష్టవైభవసముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్. 86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు నిచ్చెల్ హెచ్చఁ బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పుష్యరాగములునున్ ♦ నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలౌ నేవళముల్ గడించి నకిషీమీర్ జాళువాభాండముల్
చాలొప్పన్ హారణంబొసంగె సుమనస్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్. 87

వ. మఱియును,

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్విలక్షమహాజవసైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను ♦ లక్షమదోద్ధతిమీఱు నెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను ♦ లక్షపసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచలాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాలికిన్. 88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల ♦ నంది యొసఁగ
నపు డుమాశివు లంచితాహ్లాదమెసఁగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొకరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు ♦ సంతసమున. 89

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహాభీక్ష్ణధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రంభాద్యప్సరఃకామినీ

వారాంచత్తర నృత్తముల్ దనరె దివ్యచ్ఛాయగంధర్వశ్రేం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రంగద్భంగిగా నత్తఱిన్. 90

క. గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సురపత్నులు సర్వలోక ♦ సుందరుల కుమా
తరుణేందు ధరుల కొసఁగిరి, సుకచిరనీరాజనముల ♦ శోభనమొనరన్. 91

—* శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమము సేయుట *—

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును వసిష్ఠాదిమునీంద్రులును, శ్రీపార్వతీపరమేశ్వరుల యజ్ఞశాలయొద్దకుఁ దోడ్కొనివచ్చి నిర్మలపీఠంబునఁ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్భాస్తరణంబొనర్చి దర్వ్యాజ్యస్థాలీ ప్రోక్షణ పూర్ణపాత్రేధ్మస్రువంబుల గూర్చి యగ్నిప్రతిష్ఠ నొనరించి [illegible] పత్నులచేఁ బ్రధానహోమంబును బ్రవేశహోమంబును స్థాలీపాక [illegible] ఋగ్యజుస్సామసూక్తంబుల విధిప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్నిప్రదక్షిణంబు సేయ నియోగించిన [illegible] లద్దాని నాచరించుచుండ నత్తఱి శివమాయావిశేషంబున. 92

క. మొట్టదాపునఁ [illegible] ♦ సుందరమైన
[illegible] ♦ [illegible] 93

ఉ. చూచినయ [illegible] ♦ [illegible]
జూచుచునున్న [illegible] ♦ [illegible] నిద్దయున్
దోఁచక [illegible] ♦ [illegible]
చూచి [illegible] ♦ [illegible] 94

క. హాహాకారించిరి ముని, వ్యూహము [illegible] గిరి
వ్యూహం బొనర్చె విసలెయు, [illegible] 95

క. దేవాదిదేవ! శివ! పర, [illegible] పరమేశ! [illegible] ♦ దీనుల నయిర
[illegible] ♦ [illegible] 96

క. నీవే సర్వాత్మవు శివ నీవే సర్వేశుఁడవు ♦ [illegible]
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు. నీవే యిటు దలఁపఁ [illegible] ♦ నిగ్రహానుభవా! 97

క. లే వాద్యంతెము లింకను, లే వంతర్బాహ్యములును ♦ లీలాకారా!
లే వే వికృతులు నీకిలఁ, గేవలచిద్బ్రహ్మమీవు ♦ [illegible]! 98

ఆ. ముక్తికాములైన • మునులు సంగముఁ బాసి, నీపదమునెంతో • నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తి • సల్పుచుందురు, నిర్వికల్పభాగ్య • నిపుణమూర్తి! 99

గీ. వరద! కన్పడునదియుఁ • గన్పడకయున్న
యదియు నద్వయమయి యల • రారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వ • స్తువుల నొప్పు
నదియు నగు పైఁడి యొక్కండె • యగునుగాదె. 100

గీ. భువనసృజనావనాలంబ • భూరికృతుల,యందు ముఖ్యనిదానమ • వగుచు నెప్డు
నాథ! తదపేక్షఁబొదలుచు • న్నావుగాని,యరయనన పేక్షుఁడవుపర • మాత్మ! నీవు.

గీ. ఆదివయ్యును నరయ న • నాదివే స
గుణుఁడవయ్యును గనఁగ ని • ర్గుణుఁడ వెందుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న • ప్పరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుఁడవు జగ • ద్భవుఁడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరిక,న్యాదారా! ధన్యజనుల • మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తజనమునకు, మోదం బిడువాఁడ వజునిఁ • బ్రోవుము దీనున్.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున • నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున • నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జ • నించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడున్
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక • నిర్మల మక్షర మద్వయం బాగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తు • పంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు • మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి • క్రీడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేద • వినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధు లేడు వల్వలు ద • శాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిర • చంద్ర హుతాశనులున్ గనుల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శి • రస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృ • పానిధి! నీకు సుమంబు లింపుగన్ 106

క. నీకెటుల నుతులమోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము • శివ! పరమేశా!
వాకులకేనియు మదికేఁ, బ్రాకటముగ నందకెందు • భాసిలుదువజా! 107

గీ. అనఘ! కడుబాలిశుండైన • యజ్ఞగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి • కావుమెడమఁ
బావు నీకెదు గే యెందుఁ, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మని • ప్పాటవిడకు

వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.

గీ. కోటిసౌదామినీప్రభా • కుశల మష్ట, కోణము సుశోభనంబయి • రాణఁదనరు
రూపము ధరించి లోకమం • దేపుమీఱ, వెలయు నీకు నమస్కార • ములివె దేవ!

క. పంచాస్యున కభవునకును, బంచాశత్కోటిమూర్తి • భాస్వరునకు ది
వ్యాంచితవిద్యుజ్జ్వాలా, చంచద్రూపునకు నిత్య • సత్యునకు నుతుల్ 110

క. విద్యాతత్త్వమయునకు న, విద్యాభంజనున కఖిల • విభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితాగ్నివర్ణున, కాద్యునకును శంభునకు జో • హారు లివె శివా! 111

క. రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదునకు నవాచ్య • వైభవునకు ని
ర్నిద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క • రార్కునకు నుతుల్.

వ. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు.

శా. నాళీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నా • నాదివ్యమానీంద్రులున్
నాళీకోద్భవుఁ గావుమం చిటుల దీ • నత్వంబుతో వేడఁగాఁ
గాళీనాథుఁడు గిన్కఁ బోవిడి కడున్ • గారుణ్యముం జెంద న
వ్వేళం గాంచి విరించి మ్రొక్కి నుతిఁ గా • వించెన్ విధేయాత్ముఁడై. 113

క. కరుణాసాగర! శంకర!, వరదాభయహస్త! దేవ • వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ • దుహినాంశుధరా!

క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు • శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! • క్షమియింపుమిఁకన్.

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి • యజుఁడు నిలువ
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె • సర్వమునులు
సురలు గిరిపరు లందఱు • కరము సంబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి స • ర్వజ్ఞు నపుడు. 116

గీ. అంత ధాతృవిమర్దితం • బైన వీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై • యమర వాని
చేజపించిరి పెక్కండ్రు • చెలువుమీఱ, వాలఖిల్యమునుల్ పను • వంపుసృణుల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడీరు గంధమాదన, మునకందుఁ దపంబుచేసి మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యననంతనె చనిరచ్చటికి వారు త్వరితగతులతోన్ 118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడప్డు మానుల తోడ శర్వవివాహము
త్యాయతంబగు భక్తిఁబూర్తిగ నాచరింపఁగఁ జేసి యా
రేయియందు ధ్రువేక్షణంబు నొకిక్ బొనర్పఁగఁ జేసిబల్
మ్రోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము మోదమిం పెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునులముదలనా, నందముతో శంకరుండు నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను రోజంబు మిగుల శివ మురుపొప్పన్ 120

గీ. అంతనొక పీఠిఁబేర్మిమై నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర లుబ్బిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకిడెఁ బూర్ణపాత్రంబు భర్గుఁడపుడు. 121

క. గోదానము యాజ్ఞికునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి సకలాంచద్భే
యోదాయకంబులైన మహాదానములొసఁగె నగ్రజాగ్రణులకొగిన్ 122

క. వరుసగ వేత్వేఱుగ భూ, స్వర్ణదక్షిణంబులను రాంక నపుసాలుపుల
దరుణేందుమౌళి విప్రుల, కిరవుగ సంభావనలను నిచ్చె బెంబిఙన్. 123

గీ. అపుడు వేలుపులును మును లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జయధ్వనుల నొ
నర్చి రచ్చరగములు గంధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ సలిపె నెలమి. 124

వ. మఱియు భేరీమృదంగ వేణువీణానిస్సాణ కాహళ ఝల్లరీతూర్య వాద్యఘోషంబులు మ్రోసి మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యాదట నామంత్రణంబుచేసిన నవ్వారందఱు నంగీకరించి సమధికాయామ వైశాల్యంబును సుప్రభాక్తముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్ఛాంతరాళసంయోజితానుపమ సేఫాలికా కుందమందార వకుళ చంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితపటానప్రతానవిభ్రాజితంబును క్షీరసాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వారంబువోలె ప్రద్యోదితద్యుమణివిద్యుజ్జ్యోతిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదేశంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసితంబును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* వరవర్గ భోజనములు *—

క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ • జక్కఁగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోసమొప్పఁ•గా నచటఁ దగన్. 126

ఆ. ప్రమథవర్యు లొక్క•బంతి భూతచయంబు, లొక్కబంతి గణము•లొక్కబంతి
వీరభద్రముఖ్య•ధీరులు నొకబంతిఁ, గూరుచుండి రెలమిఁ • గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు స•నకముఖ్యులు బృం
దారకగురుఁడు వశిష్ఠము, ఖోరుతపోనిధులు మాను • లొకబంతియెడన్.

గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోక•పాలురును న,వగ్రహంబులు నొకబంతి • వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలపన్నగేశ్వర•ముఖ్యు లొక్క, బంతి గంధర్వవరు లొక్క•బంతిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా రొక్కబంతిగను గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరాప్సరోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱువేఱుబంతులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 130

క. బంగారుపళ్ళెరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచ•పాత్రలు మఱియున్
బంగరుటుద్ధరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ • బర్వతభృత్యుల్. 131

క. సురభిళధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రలందు • నునిచి సుగంధ
స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట • భాసురగతులన్. 132

గీ. చామరంబులు సురటీలఁ•జారుతరము, గాఁగవిద్యుద్వ్యజములఁజ•క్కఁగనమర్చి
యుంచి రీరీతిసిరులను•దంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజన•శాలయందు. 133

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న•మరుదగుశాకం
బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి•పులుసులు చేరుల్.

క. జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక • యరయుచు బంగా
రొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు • వాసిగఁదోడ్తోన్.

క. మేనకయును మతిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీపురోగ•సాధ్వీమణులా
ర్యానలినేక్షణతో శ, య్యానిలయముఁ జేర్చి రప్పు•డానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయచ•తురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్డు • శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనము చేసి•పేర్మితోడఁ, బచ్చకప్రంపుతావుల•హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁగొని విశ్రమా•ర్థమ్మునంద, యొగిఁ జనిరి వారు వారుమ•న్నన్న యెడకు

వ. అంత

సీ. మణిదీపశతము ల•మర్చికూర్చిన చోట, ముత్యాలమాలికల్ •పొలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తు•రాణమీఱిన చోట, ద్రాక్షతీఁగెల గెలల్ •తనరుచోట
నానాసుగంధవి•తానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ • పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టి•మంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ • బూన్చుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు • వెలయుచోట, పంచభక్ష్యాన్నపాత్రలే•ర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁగ•రంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై • యలరుచోట.

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకన్యకతోడ నందు • వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండ • నాసమయమునన్.

చ సురుచిరనూత్నయౌవనము • శోభిలువాని మనోజ్ఞహాససుం
దరమగు మోమువానిఁ బ్రమ•దాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను • సొరుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగు•దోఁపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజ•కాంతలు గడుఁ బ్రశం, సించి సంతసించి • శివుల కపుడు
గ్రంధిమోచనంబుఁ • గావించి నవదంప, తులను జూచుచుండి • రెలమి కలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చటికి • శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును • ధాత్రి యరుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీరజగంధియుఁ దులసి • నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్రి మన్మథుని•వల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. పరఁగ సావిత్రి కుంభసం•భవుని రాణి, వాసముమ తెందఱో దివ్య•భామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకలును సన్ము•నీంద్రకన్య, కలును జేరిరి లెక్కింపఁ•గానియట్లు. 144

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లరుఁగూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి వి♦ధుప్రతిమంబగు నీప్రియాస్య మ
బ్బురముగఁగాంచి సేగివిడి ♦ భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రొద్దులను ♦ ద్రోయుము సంతత మీపెతో నిఁకన్
విరహాముగల్గ దెన్నఁడును ♦ విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బిడెమున్ బోవిడి శివ! యీ, పడుచున్ గౌఁగిటను జెంది ♦ పాలింపు మిఁకన్
బిడియంబేడది యేపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల ♦ వెడలునో వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దిని♦పించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి ♦ నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదం♦బొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర! యాదరం ♦ బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంత మొ, గముఁ గడుగుటకొఱకు వేగఁ♦గాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ♦మహిదుర్లభమా.

వ. ఆవేళ జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతళుకుల♦మించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్ర♦సాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలు♦సేయుసదుప, చార మొనరించుఁ గామినీ♦జాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ బౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి♦యంతఁ దిరుగుచున్
వెతపడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కి నేలు ♦ పేర్మి మహేశా! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుఁబోండ్లకు శయ్యాగృ♦హంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ ♦ బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెపుదుమీ ♦ కల్కి-పడుచు
నకు విడెంబిడి రమియింపు ♦ నాగభూష! 152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొసఁగఁ దల్లియొప్పని, యీ కన్నెను నేనుగాదె ♦ యిప్పించితి నీ
వాకతనఁ దోయపున్నఁడి, జేకూరఁగఁజెప్పి ♦ రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహల్య యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధువేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయి♦నెగడుమిటులె
కూఁతుకోఱకుమిగుల♦గోణఁగుచుండెడుమేన,నిన్నుఁగాంచిమదిని♦నమ్మిఁగాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నుమను గొనక♦పువ్వటమ్ములబంటుఁ,గాల్చినట్టి నీవు♦గడఁగి యెటుల
నావశిష్ఠముఖుల ♦ సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెపుమ ♦ భార్యకొఱకు. 155

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

క. స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి♦లాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము ♦ బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామశాస్త్రవిశారద!♦కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవింత♦యేని లేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ♦కామసాగ, రమ:ను బారంబునొందింపు♦రహిమెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె.

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని ♦ కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు ♦ నేర్పుకాఁడ వీవిఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల ♦ మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ ♦ జక్కనన్ని జాడలన్. 158

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. స్త్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి ♦ సేవింపు శివా!
ఆఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుఱ వన్నము వినాగ ♦ క్షితిఁ బెఱసుకముల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! ♦ మద్రసాన్న వర్గతాం
బూలములను బూవుసెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమౌళి కిందు ♦ బాల నప్పగించి గే
హాలకున్ బదుండు పదర ♦ కాగడంబు మానుచున్. 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు ♦ వేఁగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెంతొ ♦ బుజ్జగించి
నేర్పుమీఱఁ దేర్చి ♦ నెయ్యంబు తియ్యంబు, సెందనొందుమిందు ♦ చేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమ
ణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల నంసంగఁదగునె?
కౌమరునం దెట్లు చాపల్య ♦ గుణము దనరు
నిఖిలలోకైకకల్యాణ♦నిలయులార!
తల్లులార! పురంధ్రీమ♦తల్లులార! 163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్రి ♦ కాకృతు లమరన్.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్ష్యాన్నములను సు♦మానసహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమున సుఖా♦సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి♦కొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరుని దగ్గరి మ్రొక్కి యిట్లు
ప్రార్థించె. 166

—* రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేఁడికొనుట *—

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేళివిహారముతోడనుంటి వ
ప్పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ♦గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ♦గిన్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్పుమా! 167

ఉ. నీదు వివాహమం దిచట • నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు న•మోఘవచోఘన! నే నొకర్తనే
ఖేదముతోడ నుంటినిఁకఁ • గేరడమున్ విడి నాఁటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోఁదలఁచి • భర్తృమతిన్ ననుజేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవొకఁడుగాక జగముల, లో వేఱొకఁడు గలఁడె•లోకేశ్వర! యీ
నా వెతఁ దీర్పసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ • బరపుము దేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము తా, వకముద్వాహంబు దీన•వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున సుకముఁగూర్పు•నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సచరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు • సామివి ఘనదు
ష్కరకార్యకర్త విట నా, కిరవుగఁ బతిదానమొసఁగు • మీశ! రయమునన్.

ఆ. అనుచు నాథ! నాథ! •యనిదురపిల్లుచుఁ, జెఱగుముడినివిప్పి • చెలువ కామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ•బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కి యేడ్చె•విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంత యేని•బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలి యేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి • వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న•బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరార్తిఁ బాపు•రాజకలాపా! 174

—* శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్న • సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు•ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ•పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ • నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు • మ్రొక్కి "మాంతు
మస్వశంకర! ఘనదయా•మండన!" యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా•జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ•సాధ్వీశిరోరత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ • సల్పెన్ గడున్ బేర్మి నా
దరమొప్పన్ రతిన్ మరున్ గని జగ•త్కారుం డుదారాత్ముఁడై. 177

ఉ. రాతురులందు నెప్డు రతి♦రాజ! భవన్నతి కిద్ధమూర్తివై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మశ♦రీరుఁడవై పతులన్ బఱంతులన్
జాతురితోఁ బరస్పరము ♦ సంగతమొందఁగఁజేయుచుండుమీ
రాతిరియందు నందఱకు ♦ రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమా. 178

వ. ఇఁకను

క. మీనుతుల కెంతొ సంతస, మూని ప్రసన్నుండనైతి ♦ నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల ♦ నెయ్యంబలరన్. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ ♦ డనియెను దేవ! నా,యెడఁ బ్రసన్నభావ♦మెంచితేని
నాథ! వరము మదప♦రాధక్షమ యొకండొ,కండు నీదు భక్తి♦ గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుఁడన్ వినుమిఁ♦కన్ వెఱవున్ విడనాడు మచ్యుతున్
బ్రేమముతోడఁజే రిఁకను ♦ వెల్పల నుండుము పొమ్మటన్న నా
తామరసాక్షునందనుఁ డు♦దారమతిన్ శివు భక్తిమ్రొక్కి య
ద్ధామమునుండి వెల్పలికిఁ ♦ దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి ♦ యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని ♦ స్తుతియించిరటన్.

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన ♦ రాజబంధు
వులును దనయింటి జనముతో ♦ భూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను ♦ లపుడు సొప
డిరి విడెంబులనొంది రం♦దఱు ముదమున. 183

—* లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *—

గీ. అంత నిందిర మున్నగు ♦ నమరపత్ను
లేదొ నెపమాడి వడకింటి ♦ కెడగ నేగి
రద్రిజను వామభాగంబు♦నందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్పె శం♦కరుఁడు రహిని. 184

— * ప్రభాత వర్ణనము *—

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో నేగుచున్న ♦ విశ్వగురుడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవారె యామ♦శీలన కేకే. 185

క. ఉర్విభ్రాగ్రుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁ బాపికొని సుఖము ♦ నెక్కొనుతతి లేఁ
బువ్వుంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు ♦ చెలువలరారన్.

క. బిగువైన మగలకౌఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న ♦ లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. మ్మగఁ బడకగదులను బాసి ♦ పోయిరి వేగన్. 188

చ. అరుణమరీచి యంత నుద ♦ యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్స్ఫురదసమానమంజుకర ♦ పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల ♦ శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రమ ♦ దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

చ. మునులును సిద్ధులున్ సురలు ♦ మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి ♦ తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది ♦ రోహితదృష్టి యొసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల ♦ రూఢిఁ బఠించెడువారలై రొగిన్. 189

గీ. కర్మఠాగ్రసరుల్ ద్విజా ♦ గ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున ♦ కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా ♦ ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె ♦ నవని నెల్ల. 190

క. ఈలో మహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది ♦ తానును శయ్యా
శాలన్ విడి కాల్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ ♦ రాంతికమునకున్. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *—

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయుచున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పౌనఃపున్యంబుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క. జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శర్వ! ♦ జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాశీపతి! మహేశ! ♦ జయప్రకృతేశా!

క. జయనిష్కామా! నిర్గుణ!, జయలీలానిఖిలనిలయ! ♦ జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తేప్సిత వితరణ ♦ చణకరుణాఢ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య ♦ సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! ♦ జయ సర్వాత్మా!

క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ • డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతస,మున సంభాషించుచుండ • భూధరుఁ డంతన్. 196

ఆ. చేరి జగ్గి వేళఁ • జెచ్చెర సెతేఁగించి, పిలుచునంత వారు • ప్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ • నభ్యవహారంబుఁ, జెంది పీడెములను • జెందిరంత. 197

మ. పరమేశానునితోడ మానులనుకాల్ • ప్రాలేయశైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహా•చ్ఛశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహా•నందంబునన్ బొంగియ
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తిగతులన్ • గీర్తించి రంతేనియున్. 198

—* సాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ. అంత దినాంతమై యలర • నర్యము డేవుఁ డపూర్వదిక్సతిన్
సంతసమొప్పఁ గేర నది • జానుగ మానికపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిన•నారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వింతగ సాంధ్యరాగరుచి • విశ్వవిమోహనమాచు భాసిలెన్. 199

గీ. గగనమనుమల్లెపొదగా న • గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్ర•కరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని • ధాళధళ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ • లెసకమెసఁగ. 200

గీ. తనదువగ్రిభుని వివాహమం•దనువుగా న, మస్తజనమరు డెంచిసం•బరముఁగాంచు
చుండిరిఁక వారికందఱ•కుబ్బుఁగూర్పఁ, గాముగుపుమీఱఁ జందుర•మామయమరె

సీ. స్మరునాజ్ఞభామినీ • సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యభ•స్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రం•గచ్చంద్రియంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరి•పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా•జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టిన చల్వ•చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ•ధరణిఁ జంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిము త్యాలమేల్ •కట్టనంగ

గీ. సమయభక్తుండు పార్థివ•శర్వలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబుఁ•బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెఁ•ననఁగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్ల•వెల్లివిరియ.

గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్•జక్కగా న, లంకరించి శివునితో వి•లాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్ప•వామదేవుఁ, డార్యఁ జేకొని వేడుక • లనుభవించె.

ఆ. అంత రజని దఱుఁగఁ • నాకసం బెఱ్ఱనై, యందగించె దీపి • కాంతువితతి
వెల్లనయ్యె వేఁడి • వెలుపుపొడనూపి, మింటికెగ సెఁదమము • తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నాగోత్థితుండై తాళిక ప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు వాసాగారంబుఁబాసి కాల్యకృత్యములఁదీర్చుకొని జనావాసంబుఁజేర నంతకు మున్ను సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పరమేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రతీక్షించుచున్న యధోక్షజాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ప్రయాణంబపేక్షింపుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచలేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పెదవారలనక • ప్రియముతోఁ గొన్నిదినములు దేవమునిగ • ణములతోడ
నాదుమందిరమున • నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట • యొప్పుదేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకలగీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జగమిమన్ బూని సప్తర్షులను హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము *—

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దారకు శివయాత్రఁ దెలుప • దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛ • బడిరి బడలుచున్ 208

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహిన • కుధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చి • నాగీంద్ర
పత్ని వేగ శివుని • పాదంబులకు మ్రొక్కి, యిట్లువిన్నవించె • హితవుమెఱయ

కవిరాజ విరాజితము { పరమ కృపానిధి! • పాలనసేయుము • పార్వతి నెంతో కృ • పామతివై
యరయుచు దోషస • హస్రములందును • నాదటనోరుపు • నందు తగన్
బరఁగభవంబు భ • వంబున నీపద • భక్తి నిఁగాంచిన • బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము • నెక్కొనినన్ శివ! • నీశుభనామము • నేమరఁగన్

సుగంధి మేనయిట్లు చాలజాలి • మీఱఁబల్కి కూఁతు నీ
శాను కప్పగించి వగచెఁ • జాలసేపు దీనయై
తానగేంద్రుఁడాపెకప్పు • తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
త్రానుకూలవుం బ్రయత్న • మాచరించె ధీరుఁడై 211

గీ. ప్రమథ భూతగణములు సు • పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు • మోదమొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు • సల్పియచటి
యుపవనముఁ జేరి శివులకై • యుండిరందు. 212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మసుత • నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యల్లలితాంబరంబుల న•నర్ఘ్యప్రసూనమ్ములఁ గూఁతు నద్రిరా
ట్ఫుల్లసరోరుహాక్షి గడు • పొందికయొప్ప నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబొనరఁ • జేసెను బంధుసతీచయంబుతో. 213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *—

గీ. అంతనొక పౌరవిప్రోత్త•మాంగనామ
తల్లి మేనాత్మమెఱిఁగి భూ•ధరకుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు • చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరసూక్తిమాధురీ • రంజితముగ. 214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి•ధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జిల్లెడు నీవ్రతంబె శ్రుతి • శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
దెల్లెడ నుత్తమంబనియు • నిత్యతమంబని పేరుచెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము • లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్మగన్. 215

*మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో•పాముద్ర శాండిల్యయున్
జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీ•స్వాహానుసూయాశచీ
నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులస•న్నారీవతంసల్ హిమా
చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము ని•చ్చల్ సల్పువా రమ్మరో! 216

క. వారందఱే పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల • నవనీస్థలిపైఁ
బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజిల సకలలోక • సేవ్యచరితలై

సీ. విభుఁ డారగించిన•పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్థి భోజనము సే•యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన•మఱియంతనిద్రించి, మునుముందుఁ దానమేల్•కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— మూదం రాతీతి ముద్రా-రా ఆదానే - సానభవతీత్యముద్రా- విరహే పతి శుశ్రూషాలోపే-అముద్రా-అసంతుష్టా-లోపాముద్రా-ముద్రయనఁగా సంతోషముగలది - భర్త్రు విరహకాలమందుఁ బతిశుశ్రూష లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.
గురుబాల ప్రబోధిక.
అకారప్రశ్లేషవలన విగ్రహము చేయఁబడినది.

పెనిమిటి గొట్టుచోఁ • బెనఁగక 'విభు! దయ, సేయుమా' యనుచు యాచింపవలయు
పతి దమ్మఁ బిలిచినఁ • బనులన్ని వదలి సాం, జలిబంధముగఁ జేరఁ • జనఁగవలయు

సీ. భర్త సెప్పినపనిని సంబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే • యంగవలయుఁ
దాఁడరి పూజోపకరణ వస్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడక యె తాన యోజింపవలయు

ఉ. మండనమున్ బొనర్పక యె • మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండన మొందఁ గూడదు కు • మారిరో! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను • దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు • లాంగన నిల్వఁగఁ గూడ దెన్నఁడున్ 219

మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమత • త్త్వంబించుకే నొడ్ల క
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి ది • వ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా • సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశము లేక సేయఁదగ దో • చంద్రార్ధబింబాలికా! 220

క. తీర్థార్థినియేన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁ • దెఱవ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య, థార్థంబిద్దాన సందియము లేదంబా! 221

క. తివిరి సమాజంబులకు, త్సవములకుఁ జేరఁబోవఁ • దగదెన్నఁడు నే
నవసరము లేకసుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ • దగదు కుమారీ! 222

గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తి • థిజనములకు
బంధుపరిచారభిక్షుకో • వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి • పూవుఁబోఁడి
దాను బోసేయవలయు ని • త్యమును వినుము. 223

చ. పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ • బెల్లుగ వ్యాధితుఁడైన వృద్ధుఁడై
నను గడుఁగృద్ధుఁడై యొనరి • నన్ నెఱతుంటరియైన నజ్ఞలో
చన విడువంగఁ బోలదిఁక • సర్వవిధంబుల భర్త సేయమే
యనుదిన మర్థిఁగోరుచుఁ బ్ర • యత్నము సేయుట యొప్పు మానినీ! 224

గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యే • దోయభీష్ట
కేళిమైయున్న విభునిఁ • దా వేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై • లేవదీయ
వలవ దెప్పట్ల సతికి • బర్వతకుమారి! 225

ఆ. చెఱఁగు మాసిన మూణ్ణాళ్ళ • చెలువ మగని
సముఖమున కేగి చూడఁగఁ • జనదు తనదు
పలుకు పతివీనులకు వినఁ • బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరు•సాధ్వి! వినుమ. 226

క. నాలుగవ రోజున సుమశి, కాలంబున జలకమాడి • గ్రక్కున మగనిన్
జాలించి కనుటయొంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల • మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. వరగ సిందూరంబు•పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క•జ్జలము లాతు
తమ్మలంబును గమ్మ•తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా • లందియలును
మాంగల్యతంతువు•మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక•ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య•ముల పేరులును జడకుప్పెలు సవరముల్ •కొప్పునగలు

గీ. రైకలును మేలిముసుఁగులు•రాజముఖకి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు•నెలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీని•హర్షమెసఁగ, సతము దాల్పఁగవలయుఁ బా•ర్వతికుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును • స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు • భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి • జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్మిఁకను • జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా! 229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు•టొప్పదెపుడు, నగ్నయై తీర్థమాడఁజ•నదు వెలఁదికిఁ
గడపఁ దిరుగలి రోలు రో•కలిని సాన, రాతి నసిపీఁటఁ గూర్చుండ•రాదు సతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ • డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు • హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కఁజెంది విభు • నెల్లిదమాడఁగఁ గూడదెంతయున్
నచ్చినటుల్ మెలంగవలె • నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్ 231

గీ. భోగసమయంబునన్ దక్క • పొలఁతి కెపుడు
ప్రౌఢిఁజూపింపఁదగదాత్మ • పురుషునెదుట
భర్తకెచ్చోట మోదంబు • పరిఢవిల్లు
నందె యనురక్తయైసతి • యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసమునను౦,డినఁ జేడియ సంతసమున • నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబునన్ గ•నుట దగుఁగొమయున్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోఁపికతో నొక్కపోల్కి ♦ నుండఁగవలయున్
గాఁపురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు ♦ రంజిలవలయున్ 234

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు ♦ లెప్పుడేని
శూన్యమగుడుఁ బతివ్రతా ♦ సుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని ♦ మనసునొచ్చఁ
జేయరా దాఱడింబడఁ ♦ జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి నతి ♦ యుండఁగ రాదిఁక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన ♦ భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు ♦ హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పుపుఁ♦బోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న ♦ శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుఁగ♦గాఁదగుమదిలో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు ♦ ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వున స్నానమున్ సలుపఁ ♦ జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడు♦మానగుడుస్తుల మేల్మిపీఠమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ ♦ జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుఁదోడఁబుట్టు♦మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగండొసంగున, మితముగ సౌఖ్యములఁ బేర్మిఁ♦మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడె దైవంబు సతులకు ♦ విభుఁడె గురుఁడు
ధర్మతీర్థ వ్రతములెల్ల ♦ ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి ♦ యలరుఁ బోఁడి
విభుని నొక్కని భక్తి సే♦వింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియో♦దనము మెక్కినయోష, మేషియై చరియించు♦మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరు♦వనికిలోనైనయ, క్రొక్కుమలి ఘూకమౌ ♦ కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టిన♦బదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై♦పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడి♦ప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుకగుక్కయై♦పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁ గ్రీగంటఁజూచిన ♦ పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించుఁజ ♦ గంబునందు
సిపుభీతిని నాథుని♦నీతిమాలి, దెగడెడుగయాళిమూగయై♦తగజనించు. 241

క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ • మగనివిడినయ
జ్ఞానవ యటు లశుచిత్వముఁ, బూను•ననుచుఁ జెప్పు శాస్త్ర•ములు శివరాణీ!

క. ఆపెజనయిత్రి ధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధ•రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ పుడమి • నిందునిభాస్యా! 243

క. పితృమాతృవంశజులునున్. బతివంశ్యులు సాధ్విపుణ్య•భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁ జెంది మేటిభోగము, లతులితముగ నొందఁగలరు•హరువిరిఁబోణీ! 244

గీ. శీలభంగం బొనర్చిన•చేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని • విభునికొలము
వారినిన్ బడద్రోయు న•వారణంబు, గా నధస్స్థలమందు శం•కరవధూటి! 245

గీ. ఎచ్చటెచ్చట సాధ్వియా•నింతియడుగు, లీధరాభాగమును స్పృశి•యించు నెలమి
నచ్చటచ్చటఁ బావనం•బై సమస్త, దోషహరణక్షమంబయి•తోఁచుఁ బుడమి.

చ. పరమపవిత్రుఁడైన యల•భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న•వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁ గోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ • దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లురువుగ నాసచేయు శుచి•యున్ సలిలంబులు సాధ్వి తాఁకుకై. 247

క. ప్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరొ•గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలు మహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి • నమరున్ ధరణిన్. 248

క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత • మగునెట్టుల న
ట్టంగాదె సాధ్విఁగన్గొని, నంగల్మషమవియుఁ బావ•నంబఖిలమగున్. 249

క. పతిదేవత యుమ యాపెకుఁ, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు • పన్నుగ నీదం
పతులను గొల్చునసీమ ని, రతమిష్టములొందిపుడమి•రాజిల్లుఁగడున్. 250

గీ. నిగమము పతివ్రతానారి • యగుచు బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వియా • నిగురుబోఁడి
తపము పశుపతి సత్క్రియ • ధరనపాంసు
లయువిదఫలంబు శివుఁడు క • ల్యాణమూర్తి! 251

వ. ఇవ్విధంబున విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు. 252

ఆ. పతినిఁ దక్కనెవ్వరు • పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్యా•నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి • చెన్నుగా నుత్తమ, యనఁగఁ జెల్లు నవని•హరుమిటారి! 253

క. సుతువలెఁ దోబుట్టులవలెఁ, బితవలెఁ బెఱవారిఁగనుచుఁ•బెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁ జెల్లు • శైలవరసుతా! 254

క. వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు • నాత్మ నెఱిఁగితా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యుభయాన కనిష్ఠయనుచు • నేర్పడుఁబుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని•సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి•నగరాజసుతా ? 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తెఱంగునఁ బతిభక్తి•నెఱిఁగినదువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి•యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁ•డభవుఁడిఁకను, నినుఁదలఁచి సాధ్వులొందురు•నెలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబుచేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్‌గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలందురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదంతురాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు•హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి • యార్యఁగాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు • వెలయనాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి•కొని రయమున 250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుబోయెదవు • తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును • వేశ్మమునున్ విడనాడి యిప్పుడీ
యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల • రెట్లు కనుంగొను జన్నవోయెనీ
యిల్లును బట్టణం బిపుడె • యేనెటుసైతు వచింపు మమ్మరో !

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగ మ • హావ్యసనము,తోడవందురుచున్నట్టి • తుహినభూమి
ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ • దజ్ఞుఁడగుపు,రోధ బోధించె నాత్మని • రూఢిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ • బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిన్
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు • కన్నుల నీరొలుకంగఁ జింతిలన్
సర్వపురంధ్రు లద్రివరు • సాధ్వియుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృ • పన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్ 262

ఆ. విప్రులంత మరల • విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళఁ • జెప్పనపుడు
ధైర్యమొంది తుహిన • ధరుఁడు రప్పించెఁ బ,ల్లకినిఁ గౌరియెక్కు • టకయి వేగ

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట *—

ఆ. పుణ్యకాంత లుమకు • భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు • నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురుల • కందఱకిని మ్రొక్కి, పయనముఁ బొనర్చె • భర్తవెంట

క. రాజోపచారముల గిరి,రాజు సుతకుఁ దసరఁజేసి • రాణదలిర్పన్
బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసఁగి • యుద్యత్ప్రేమన్ 265

గీ. తాను మేనయుఁ గొడుకులుఁ • దత్సుతులును
నందఱు విహార వనివఱ • కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ • విభవమెసఁగ
శివుఁడు చేరెను రజతాద్రి • శిఖరమునకు. 266

క. అందలి గణవరు లమితా,నందముతో నెదురువచ్చి • యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగిరిసుతాశివు, లం దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞ • లలితభవనమున్

వ. అత్తఱి మహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గురుజనవియోగజన్యంబగు కుందుఁ బాఁపంగడంగి.

గీ. పార్వతినిఁ జూచి యిట్లనెఁ • బ్రాణదయిత!, చూచితే వెండిగట్టు ల • క్ష్ములకుపట్టు
తలఁపువచ్చెనె యిచ్చోటు • తలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి ప • ర్వేందువదన!

క. హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుఁగోన • లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చఱ నిటువచ్చెఁ జూడు • కలికి! నెవళ్ళన్.

క. నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచుఁ, బొత్తుఁ దెలుపు జాదిపొదల • పొలకువఁ గంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁ గాంచు • మెలకల్పతరుల్.

క. పొందమ్ములఁ జెంగలువల, నందమ్ములై యంచగముల • హాళిహాళిరవళిన్
విందుల్లకుఁ బిలుచుఁగొలకులు, విందువుగాదే యొయారి! • వేడుక నిచటన్.

క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలుగు నంచ•లున్ క్రౌంచములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెనుతనందుఁజూడు•పుష్కరిణు లుమా! 273

క. అవి నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితమైన • యఖిలేశ్వరి యి
ట్లను దేవ! మఱతు నే నూతనమేదిట నేను గొత్త•దానిన నీకున్. 274

క. వినను లోకాచారముఁ, బూని నడువవలయుఁ గానఁ • బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, తో నడువుము కార్యమెల్లఁ • దుష్టి నొసంగన్

— * శివుఁడు దేవత లందఱకిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట * —

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమందానందంబునొంది యిట్లనియె. దేవీ!

క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాస • బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికిఁ, దోషణములు మదికి నీ మృ•దులభాషణముల్. 277

వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు చేసి వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజియించి విడెంబులనుగొని మహేశ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహాచ్యుతులును లౌకికమర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచిన వారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞన్ గొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁ జేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రమోదకరంబును సకలజగజ్జేగీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీ కామోదంబునఁ జెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

— * ఫలశ్రుతి * —

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమన•మై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ • బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటు లేక పెం•డ్లడరుచుండెడి దీర్ఘ, రోగియా మనుజుఁ డా•రోగ్యమొందు
జోడు సేకుఱక సం•క్షోభంబుతో నున్న, పురుషుండు పెండ్లాడుఁ • బుణ్యసతిని
సంతానమే లేక • చాలఁ గృశించు దం, పతుల కిష్టంబుగా • సుతుఁడు పొడముఁ
గుడువఁ గూడును గట్టఁ•గోకయు లేని శు, ష్కదరిద్రుఁ డతులభా•గ్యంబుఁ జెందు

గీ. ప్రబలదుఃఖాకులుండగు•వాఁడు దుఃఖ, శాంతినిఁ గాను నపమృత్యు•చకితుఁ డైన
వాఁ డకాలపుమృత్యువు•వాతఁ బడక, మను నెవండీకృతినిఁ జది•వినను వినిన.

క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ • చరితము శుచియై
విను నిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకు•శర్వునిపదముల్

వ. అని చెప్పిన నంత శౌనకాది మహామును లవ్వలి కథను జెప్పుమనుటయు

మ. చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిరతభా•స్వద్దివ్యచేతోంబుజా!
హరనీహారపటీరహారశరద•భ్రాదభ్రకీర్తిప్రభా!
నిరతాన్నోదకదానతోషితజనా! • నిత్యప్రియాలాపనా!
యురుగానోచితవర్తనా! హరితగో•త్రోద్భూత! భాస్వద్గుణా!

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పురాణము

కుమార ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణస • మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యాయుతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహాముల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాస • గిరికి శర్వుఁ
డరుగుదెంచి సుఖంబుగ • నచట నేమొ
నర్చె నాకెఱింగింపుము • నలినసూతి!
యనుచు నారదుఁడడుగ ని • ట్లనియె నజుఁడు 2

క. నారద! చెప్పెదవిను చె.న్నార దయావిభవుఁడైన • యభవునిచరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి • ధరుఁగనుటయునున్ 3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్ధమౌళి • యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుఁడగుచు • నంత రయమునన్. 4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁ బార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *—

చ. అనుపమదివ్యరత్నముల • కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవ • దాతమణీమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రసూనదళ♦ తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరుమంజరీప్రకర♦బాలసమీరము లొప్పుచోటునన్

క. భోగసుఖదోపకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ ♦ జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్హతరమై, రాగిలుచోటను మనోహ♦రంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ♦పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్య♦సంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు ప్రమోహంబుఁ జెందుఁ ♦ జిరకాలం బా
శివదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ ప్రమోహంబుఁ జెందు ♦ జిరకాలంబున్. 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు ♦ జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క ♦ క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్య♦వరులు మేరువుఁ జేరి, గోడఁగఁదోడఁగిరపుడు ♦ గోడవయడర.

చ. చలనమొకించుకేన్ గనక ♦ స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి ♦ యే గిరి కన్యను బెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నావెతో సతము ♦ కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁ బాప నొక ♦ పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న ♦ మరకుల తిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క ♦ వాసరమందున్.

— ✱దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట✱ —

సీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయ♦ణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి♦భూరిదుఃఖ
భరము చేఁగడుపొగులుచుఁ♦బరగనిట్లు, చెప్పికొనిరార్తమూర్తులై♦శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు♦శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ డకట♦వేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. పుండరీకనయన! ♦ పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ ♦ దలఁపకుంట
రమ్మ పోదమిపుడు♦రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయు శివుద♦యన్బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు ♦ ణాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘుననుగ్రహంబున ర ♦ యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గాలిచెడు వారికెవ్వ సమ • కూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పొలియుదు రాయతానలని • భుల్ రిపువీరు లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ. తీవరము సేయఁదగ దిప్డు • దివ్యులార!, కాలపరిపాక మొందిన • కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబు • చెడును దీని, నెఱిఁగి యోరిమిఁ గావింపుఁ • డిద్ధమతులు!

వ. వెండియును.

గీ. శంకరుం డిప్డు సంభోగ • సక్తుఁడగుచు, నవవరతము రతంబుల • నలర నెవఁడు
భంగ మొనరింపఁ జాలెడు • ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతి • వదలునిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్ట • పోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁ గూర్చు నిది సు,వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ • డాత్మవ్యథలన్.

వ. మఱియును.

క. స్త్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ • బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు • సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు • శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసం,పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ • బ్రతిఫలము వెసన్. 20

గీ. భార్య గడతేఱ వేఱొక • పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొకవేయి దివ్యహా • యనములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి • యూరటఁ గొనెఁ
బలువు రిబ్బంగిగాఁ బ్రతి • ఫలముఁ గనిరి. 21

క. సకలమునిషేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి • కాధారం బీ
యొకటియెకద! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్పంగఁ దగునె • విబుధప్రవరుల్. 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం బందుఁ గైలాసంబున కేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ జేయుం డపుడు స్కందుడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదు లెల్లఁ దమనివాసంబుల కేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు సశేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబుపీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు

నారాయణున్ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా!, సంకటహరులార! శర్వ • సాన్నిధ్యం బా తంకమున వనరు మాకిట, శంకింపక కూర్పుఁడయ్య • సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుఁడు హరుం డిందు మమ్ము • స్థాపించి మహే శ్వరితో రిరంసు నంతఃపురమున నివసించె నివుడు • పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు వినతుండై మ్రొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం దుండియే యార్తవాక్యతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱవెట్టుకొనియె. 26

—* విష్ణ్వాదులు కైలాసంబున మణిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *—

గీ. ఏల వందారుకల్పక! • యిప్పటికిని, మాదువెతలనుదీర్పఁగ • మఱచియుంటి వసురపీడితబృందార • కాళికీవె, శరణ మేజాగుసేయక • సాఁకుమిఁకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదంద•శూకనికరభా సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితసకలాబ్జజాండ! • చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలందఱొక్కయెలుంగున మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడుకోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనెంచి పార్వతీ భయంబున సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁ జొచ్చి బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

— * శివుఁడు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁజార్చుట * —

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటికి • పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో•సుఖమెవిూరు చిన్నవోయిన మొగములు•చెన్నుదఱిగి, కానిపించుచున్న వ•క్కటము సెప్పుఁడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులందఱిందుధరపాదారవిందంబుల కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతో దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియెను హరా! నీకెఱుఁగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృద్వేశ్మవాసి, వగుచు మమ్మడుగంగ నీ కవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు ఘోరవురక్కసుబారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున రాపిడిఁ జెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁ గాంచు మమరప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ దత్పరివారము లోకరక్షకై. 33

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున నక్కటికంబును జెంది యిట్లనెన్
వినుమ ముకుంద! మామకపు వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గనన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునంచపుడు జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణమున్. 34

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మింగె నంత నమరోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత ఖా
దన మొనరించి రప్డు వసుధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జవంబున వచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 35

— పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట —

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ డో యసురాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరి మిఁదక్క స్వార్థపరతోన్నతి నన్నుడికింపఁ జేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు? దీర్ఘతరార్తి మఱుంగకే ధరన్. 36

క. నను వంధ్యను జేసిన యఘ,మున నిప్పటినుండి మీదు పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి వంధ్యాత్వమునన్.

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపియించి పావ,కునిఁ గనుంగొని యత్యంత కుపితయగుచు
శాపమిదె నోరి! శివవీర్యజగ్ధి! సర్వ,జగ్ధివగు దీవు భువి జుగుప్సన్ దొరంగి.

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ బొందికఁ గొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁ గని తాపమున్ విడె మరుద్గణ మెల్లరు బాగుబాగనన్. 39

సీ. అక్కట తను సర్వమును వేఁడో • కష్టచెప్ప, వాఁడ నిపుడు వినుండి • బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయ•సంహృతియును. దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు•దీఱుటయును.

ఉ. వేలుపు లంత నీశ్వరుని • వీర్యము ద్రింగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జ•గద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము • సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖియ
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ • గ్రచ్చఱవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! భవ•దీయ మహోజ్జ్వల వీర్యమున్ మహా
శావశచిత్తతన్ మెసవఁ • జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధమున్ భరింపఁ దర•మెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన • నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేకున్నఁ జత్తు మిత్తఱి, లోకేశ్వర! నీవుగాక • లోకంబున నీ
నాకనివాసుల యలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు • పొసఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచు•నార్తిచేఁ దహతహఁ, బడుచునున్న నా సు•పర్వవరులఁ
గాంచి వేగనపుడు • కారుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు • పలికె నిటుల.

క. ఓ హరిహయ! యో యమ! యో, వాహీకృతమకర! యోసు•పర్వవరేణ్యుల్!
మోహమునఁదిగిన వీర్యము, బాహిరముగఁ గ్రక్కుఁడవని•బాముదొలంగున్.

చ. అనుడు నిలింపు లంత వడి • నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె • సర్వసుపర్వులు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి గేములకుఁ • బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డద్దు శం
భుని యనుకంపఁ గేకొనక • భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయి•చేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సైచు•నిష్ఠఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! • దాసుఁడఁ గానొకో, కరుణఁబరపుఁ మెగ్గుఁ•గడవుమిఁకను

— * అగ్నిదేవుని క్షోభం బారసి శివుఁ డుపాయము సెప్పుట * —

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు యోజించి యిట్లనియె. 48

క. అనుచితగతి నా కేత, న్నను మెక్కితివట్లు వెరుక • జూడక యగ్నీ!
ఘనతరదాహం బిపుడి, ట్లొనఁగూడిన దైనఁదలఁతు • నుడిగి వినుమిఁకన్. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క • చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భ మొందు నాతఁడ, మలమటచను నీదుదాహ • మా ఋ హుతాశా! 50

ఉ. నావుడు మ్రొక్కి యాత్మసద • నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని • భామ యదెవ్వతో నాదు ప్రాణర
క్షావహమూర్తి యంచుమదిఁ • జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని • తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికిఁ • జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు • హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వునిన్
బోడిగఁ జేర్చి యాహుతులఁ • బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁదుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడన్. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందు రుచిరాంగవయస్సువిలాసహాసభా
భాసముదీప్త లామునుల • భార్యలు మానుల కేవలన్ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మెలంగ ననంగశరాతితార్తివి
త్రాసితచిత్తుఁడై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాలిమీఱఁగన్. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితి నె • యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సుందరకామినీమణులఁ • జూచిన నేమిఁక భాగ్య మిట్టిప
ర్వేందునిభాస్యలన్ గలిసి • యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘటిల్లునె మోద మభంగభంగిగాన్. 54

ఉ. అన్నన విల్తు విభ్రమము లాకృతులన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ • జక్కని సన్నని కౌను లందమౌ
యున్నత పీవర స్తనము • లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులఁదన్పు ముద్దుల మొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏనిఁక వీరి కౌఁగిళుల • నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమర్థులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమా నతను తాపము పాయ నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుఁడార్తిమెయి గ్రమ్ముచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వశ్రీభాగ్యములను
డాయఁగా నెంచు మునులదృఢప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడై దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హోమకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్ని యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాపికొన సమకట్టుడు నంతఁ బరమ
పతివ్రతయును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన
యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ
జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యాఙ్గిరఃమునిభార్యారూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట *

క. మునితల్లజుఁడగు నంగిరసునిదారను మున్న నిన్నుఁ జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁ గ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుఁడ! నీవయిక్కదగిలె చిత్తము నాకును నా వయస్యలా
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్సదేశమును దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెర వేకిఁ బోకఁడచి కామసుఖంబులఁ దన్పు నన్నిఁకన్. 61

గీ. నన్నతనుసౌఖ్యములఁ దేల్చి నాదు చెలుల, నట్లు దన్పుము భవదధీనాత్మలగుచు
వారలున్నారిచట హవ్యవాహ! నీవిఁక, నన్యమెంచినఁ బ్రాణంబు లాసిపడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁ బేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁ గాంచి పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు తుష్టి యెసంగన్. 63

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టా
రకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె.
వీతిహోత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁదక్క శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనఁబాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేఁడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణుమహోగ్ర సమధికతేజ
స్సంగమున నోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ వనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్దకాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

—* శ్రీ కుమారస్వామి జననము *—

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితష, ష్ఠీమానిత సమయమందు శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె సకల సురలుప్పొంగన్. 67

క. చారుమణిమౌళులొప్పెడు, నాఱుమొగంబులును నాయు ధాఢ్యములగురెం
డాఱుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగచ్ఛ్రీయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడునై శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై విస్ఫూర్జితాశావ్రజుం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దైత్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు లత్యద్భుతమై
భవమొప్పఁగ సంగీతో,త్సవముల గంధర్వవరులు సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొందె యొక పావనిఁ గాంచిరనఁ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవమానమతిన్ దమ పత్నులఁ రయం
బున విడనాడి రాసతులు పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరిత్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభామిని వనరుచు
మునులకడకేగి నేనమీబోట్లబోటె, బోటినై యలరితి నా విభుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నాత్మకళత్రంబులను బాయఁ • దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ గి, నుకమాని కొనుండు గేహి • నుల జనములరన్. 73

క. అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిఁగియు • మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మం,బున రోసి గ్రహింపరైరి • పొలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శర • కాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ • బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ • జక్కనవుడు
బాలునకుఁ బాల్ గుడుపఁ బ్రేమ • భరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొకవేళయందె • స్తన్యంబొసంగ, రాగుమారకుఁ డాఱు వ • క్త్రములతోడ
నాఱుగురుకృత్తికలమదుల్ • హరుసమొందఁ, బాలుద్రావెను లౌకిక • లీలమెఱయ

వ. అవుడు జగన్మంగళవిగ్రహుం డగు నక్కుమారున్ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కుల • టాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁ గంటిమం
చు న్నతిమీఱి దుర్జనులు • చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ • బాసిరి మాకిఁక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ • నెంచి కృపామతిఁ బ్రోవు మిమ్మగన్. 77

ఆ. అనుడు శంభుసూనుఁ • డనియెను వారల, కనఘ లీరు తల్లు • లాత్మజుండ
మానుఁడింకఁ వెతలఁ • బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణక • దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱిఁ బద్మజుం డతిశ • యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజవైరిపుత్రునకుఁ • జెల్వొదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె • నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తి నిడె • హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కంటి • శుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటస్కంధుఁ • డనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం • దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను • నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీగర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడువిఖ్యాతిఁ జెందు
శరవణస్థలమున జననంబునొందుట, శరజన్ముఁడనియెడు సంజ్ఞఁగాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తి కేయనామ
మొందు వారలు పలువురై యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ బ్రథ నెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగ త్పావనుండు. 83

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరక్షణాధ్యక్షుఁడై గు,హుండనుచునొప్పు మేరుకోదండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చిఁ కు, మారుండను నామధేయ మండితుఁడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖసంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను గ్రౌంచాచలంబు భేదించి క్రౌంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై. 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుఁడు లీలోల్లాస కేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రోద్యన్మత్తమాతంగయూ
థకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేంద్రవ్యూహ దీవ్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్గుచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును సముత్నతవైఖరిఁ గాల్చిదాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు నుద్దవిడిన్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమౌ తదద్రిమకుటోజ్జ్వలశృంగముఁ ద్రుంచె బెట్టుగన్ 88

వ. అంతఁబోక.

—* క్రౌంచగిరి భేదనము *—

క. క్రౌంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రదుర్ధరాశుగమున భే
దించి మహోలాత్సాహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ బ్రబలయాభ్రగతిన్. 89

క. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కుఁటి భేదిల్లె నుదధు లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కలుడుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

గీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమున వసించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లుదారనినద
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁ గుప్పతెప్ప, లుగశరంబులఁగురిసియార్వఁగనతండు

క. ధీరుఁడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము వొనర్చె ధరణి మండల మద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భయంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులన్ బోలునిజద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకసూను నెమ్మనమునందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక విక్రమధుర్యుఁడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె యపూర్వఘనప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల దర్ప మణంపుచు నార్పుచున్నవాఁ
డనికిఁ దొడంగి వానిఁ బరిమార్పుము తేర్పుము భూజనంబులన్. 94

గీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు రక్షఃకులంబు, నెల్లఁ బోల్పొనరించె బంహిష్ఠమైన
యన్నగంబును భేదించె నంతికన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ బుడమిఁ గూల్చె.

క. ఇఁక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱుపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది విభాసిలఁగ విభూ!

— * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణనాశంబు సేయుట * —

క. అన విని యాతండును గ్రిందును మీఁదును గనక కడిఁది దోర్మదమునఁ బా
వని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండ కోపనుఁ డగుచున్. 97

చ. అశని శివాత్మజన్మహృదయంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున నీడ్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
ప్రశమనుఁ డుద్భవించె నిరు ప్రక్కలయందును శాఖనైగమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపులాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునన్. 98

క. వారు ముగురు గుహుఁడును బ్రం, దారకనాథుని వధింపఁ దలఁపడ నశేఁడున్
ధీరతఁ గొల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఫణితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్త్రుఁ డతిదయామతి హరి, హాయుని తప్పిదంబుఁ నవలఁద్రోచి
ప్రాణదానమొసఁగి పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీర మతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారురాకకయి యాత్రిము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని వేగని సంతసమొంది ధారలో
ల్కుచుఁ గడుఁ జేఁపుదుగ్ధములఁ గూరిమితోఁ గడుపారనిచ్చి ము
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు నుండిరంతయున్. 101

గీ. ఇవ్విధము గొన్నిఘస్రంబు లేగనంత, సర్వజగదేక రాజ్ఞి తుషారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు రాజమౌళి,తోడఁగొలువున్నవేళ సంతోసమొదవ.

చ. కరములుమోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁగాంచి పల్కు దు
ష్కరమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఢ్యులైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁగొని యపారమహోన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 103

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్ముఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదుసం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని మాన్పిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 104

గీ. లోకకల్యాణకారణం బైన కరంబు
మెఱయు నీ తేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె నేమి చేసిరో సు
రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105

గీ. మోఘమై యెందుడిందదు పుత్త్రిఁ డుదయ
మందియుండు మఱెందేని ననఘ చరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి యమరవరుల
నాదు పుత్త్రుకుఁ దెప్పింపు నాథ! యిటకు. 106

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజాడ లడుగుట *—

ఉ. నావుడు శంకరుండమర నాథుల మానులఁ బిల్వఁ జేసి తా
నీవిధమొప్పఁగా నడిగె నెల్లరునున్ వినుఁ డేనునాఁ డప

త్యావహమైన తేజమును ♦ నాదటఁ జేపితి యుష్మదర్థమై
మీవశమయ్యె నయ్యదటు ♦ మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పుఁడీ! 107

క. ఎటఁ బొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁ బెరుఁగుచునుండెఁ దేజ ♦ మేమయ్యెను మీ
రిటు లెఱిఁగింపక దాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ ♦ గూర్చెదనిపుడే. 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా ♦ నడుగ దివ్యు
లడలి యొండొరు లంతంత ♦ నరసికొనుచు
నొడయునిన్ గాంచి యొక్కొక్క ♦ రుక్కుదక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి ♦ తథ్యముగను. 109

వ. అందు విష్ణుండిట్లనియె.

క. గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతంబు సల్పు ♦ కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు ♦ నీశ్వర! వినుమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన ♦ పాతకుని చె,లిమిఁ గొని నిరంతరమును బు ♦ డమిఁ జరించు
వాని దారుణపాపంబుఁ ♦ బడయు నీదు, శుక్రమును దాఁచినట్టిఁడు ♦ శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల సుపర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు ♦ ప్రతినఁ జేసి, పూర్తి యొనరింపఁజాలక ♦ పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁ దా ♦ నూను నీదు, వీర్యమును మాటుచేసిన ♦ వెడఁగుపుడమి.

వ. దేవపత్ను లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య ♦ థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుఁ దా
నెవ్వతె యన్యునిన్ వలచి ♦ యిక్షుశరాసన కేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతు పెన్మిటియు ♦ నెవ్వరు లేకయె యేకయై మనుఁ
జవ్వనియద్ది తావకల ♦ సత్తరతేజము దాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజ మెవ్వఁ డాచ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వాఁడు రూఢిగా ♦ శివ! భవత్స
మర్చనం బొనరింప న ♦ నర్హుఁడగు న, నర్హుఁడగు నీదుభక్తజ ♦ నార్చనమున.

—* అగ్నిప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారుని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దివ్యద్యాధునీభాస్వర
దరమం దుంచి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబు బోనాడితిన్
భరవన్నీ దురితంబు లైచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థిన్ భజియించువాఁడఁ గనుమీ కారుణ్యభావంబునన్. 116

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన భాస్వరవీర్యంబు, సేనఁదాల్చి యోర్వనేర కర్జు
నాద్రిశిఖరతలము నందు విడిచితిని, నంతమీఁద నెఱుఁగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చిన విభాస్వరమౌ భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక సదేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నన్ దయామతి! నకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలిన్గొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే,నాలరినై నన్నుసయిపుమయ్యా! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీనదేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్యదుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి వీచుల శరవణం, బందుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుము!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

గీ. శరవణంబందుఁజేరిన చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె షణ్ముఖుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్ర భాస్వన్మరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మోమౌళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్ బుట్టి యొద్చుచు స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావసానమౌ చేగితిఁబయి. 121

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁ గాంచి ♦ కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి ♦ కుతుక మొప్ప
జేయియం దేను నొకపది ♦ కెందుఘుటిక
లవలఁ బిండ్లి కనుంగొంటి ♦ శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిఁ బట్టి ♦ యధికప్రేమా
కులలై కాఁచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము ♦ దివిషన్మౌళీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. బదరికాశ్రమభూమికి ♦ బాలు నెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతో వారు ♦ గొమరుఁ బోలె
నతుల వాత్సల్య మమరఁగా ♦ నందునీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండిరే ♦ కొదువ లేక.

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమాన ప్రేమ మెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు ♦ పెంచుచు నున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజి ♦ తాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీ ♦ తిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధిం బొనర్చి మునిప ♦ త్నీ స్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తికేయుఁ డను ది ♦ వ్యాభిఖ్యయుం దేవసే
నావాల్లభ్యము నొందువాఁ డవుట సే ♦ నాన్యాఖ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇఁక నిట్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వాయంబులన్ బిలిచితి ననుడు నంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు ♦ విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును ♦ భూమిపయిన్ బడ నేసెఁ గ్రౌంచభే
దన మొనరించె నందమరు ♦ దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసవునిఁ ♦ గొంకక కింకరుఁ జేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుం డిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁ డంచు వేల్పులను ♦ నెట్టన సాఁకెదు దట్టుఁ డంచు నే
వాసియుఁ జూడంగ లేక పెను ♦ వారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్

రోసముఁజెంది పోరుటకు ♦ రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్భాసుర తేజు చేతఁబడి ♦ ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపన్. 129

చ. అనవిని శైలరాట్తనయ ♦ హర్షముతో నవరత్నరాసులన్
గనకమునున్ ధనంబుల న ♦ ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్యుతుని ♦ రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ ♦ మల్లియొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

—* శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట *—

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహాకాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రమథభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెంచిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీ కాననంబుఁజేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్రమంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహునిఁ జేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు ♦ ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁ ♦ గలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టు లే ♦ తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార ♦ మిందుఁజెపుమ! 132

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణ ♦ వీరులు ధీరు లిఁకెందఱేని స
త్వరము దురంబుసేయుటకు ♦ వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ ♦ దూల్చెదఁ బేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతు ♦ కంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్. 133

— * నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం ♦ డెలమిఁ గలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి ద ♦ గ్గఱి యనువునఁ గూరుచుండి కడుఁగూర్మి ♦ గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁ జక్కెర ♦ లొలుకనపుడు

గీ. అన్న!విను కృత్తికామాత ♦ లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ ♦ యభవుఁడిటకుఁ బనిచె మము మిమ్ముఁదోడ్తేరఁ ♦ బార్వతీశు, మార!పయనంబుసేయుము ♦ దారలీల

వ. నీవు పార్వతేయుండవుగాని కార్త్తికేయుండవు గావు.

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరుఁ వీర్య • మార్యవినాగాఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, నావిర్భావంబుఁ జెంది • తయ్య కుమారా! 186

ఉ. కావున నీదు తేజ మది • కప్పఁగ శక్యమె యెవ్వఁడేని నిన్
జే వహియించి దాఁచఁగల • చేవఁగనుఁ గలహంసయే పమా
బావినిఁ గూలరాజిలు న • వన్నగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసథంబులందు విమ • లాత్మక! నీవు వసింపుచుండఁగున్. 187

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజత తాస్థానభూమి • రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలువున్నవాఁడట, కోజననుత తేజ! కదలు • ముత్సాహముగన్. 188

క. గానములకును దేజములకు, ననయము ప్రోపీవు నిన్ను • నరయనివారల్
వనజంబులతో నొక్కెడ, నునికినమరు కప్పలనఁగ • నొప్పరుగాదే! 189

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాని • వరయుమీవు, జంతువులు కర్మకనుగుణ • జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులును బ్ర • కృతికలలుమ, దీయమాతలుగా మది • నెంచుమిఁకను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాఢ్య లీయ • మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా! యిపుడొక, యన్యులవలె వీరిఁ బాయ • నగునే నాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలె నే • నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండ్రి యథార్థమాయిరువురున్ • బూజార్హులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూ • ర్పుగ దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁ గూడఁ దెత్తునట కే • ప్పు న్నీకటుల్ నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మనిర్మితంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్శ్వద్రక్షితవేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కు • మార! సమంజనమే? కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ • దద్దయు నమ్మికఁ జెంది ప్రేమయు

_క్తమతినిఁ బెంపు చేసితిమి • తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁగొని యెందుఁ జేరెద మొ • స్వాంతమునన్ దలపోయు మీయెడన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు • నాత్మవక్షములందుఁ, జేర్చికొని కరంబు • చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి • సంతాపమణఁగ న, ధ్యాత్మసూక్తి వారి • నంతఁ దేర్చి 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాం,గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి • కల్యాణధ్యా
నములు సెలఁగంగ శివనగ,రముఁ జేరఁగ వెడలెఁ గ్రౌంచ • రంధ్రకరుఁడాగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి • నంద మెసంగ, గఁదోడరా మరు
ద్బృందము వీరభూతగణ • బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందటఁ గొల్వఁగా శివని • భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొ • నర్ప గుహుండు చనెన్ శివాద్రికిన్ 147

శా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ • బేరీయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ • దార్యత్రికంబొప్పగం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా • గ్బృందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెసఁగె భా • స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుఁడు కైలాసముఁ జేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—

చ. కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ • గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుఁదాల మగ • డాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలుపయి • నల్లనఁ జల్లెడునట్లు ఖేచరో
త్తములను బంచగా నపుడు • దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖసు • రాధినాథులు వెండి,కొండఁ జేరినట్టి • కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి • ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క • రించిరంత.

క. తరుణేందుమౌళియును బం,ధురహర్షాతిశయభరము • తోఁ బ్రమథులతో
బిఱబిఱఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచెఁ • దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కుటుంబవి,భవులను గని తేరుడిగ్గి • పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం,ఘ్రివనేజంబులకు మ్రొక్కెఁ • గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ • జక్కఁగ నక్కునఁ గుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని • మూర్ధసుగంధము లాని పూర్ణిమై

ణాంకసీమఁజు నెమ్మొగము•నందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాఁడి య
డ్డంకి యొకింత చెందని దృ•ఢప్రమదోన్నతి నొందె నంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్త్రినెత్తికొని • పర్వున స్తన్యము చేపునంతనే
యార్వురపాలుఁద్రావెడు ని•జార్భకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లు•దారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు • సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చుగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ • నాత్మసుతుని
భర్మహర్మ్యసభాలయా•భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి • స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్త్రి వహియించి • యలరె మిగుల. 655

క. రత్నమయపీఠమున నవ,రత్నమయాభరణరాజి • రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ,రత్నముతో నలరె దివిజ•రత్నము లలరన్. 156

చ. గళముననున్న వాసుకినిఁ • గంఠమునొక్కిన పుత్త్రి సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁ•గా నొసరించి ప్రమోదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మహోక్కదివ్యమణి•కాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతర తేజు నా గుహుని • వైభవ మొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్మిమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయ•నంబు సలుపఁ,జేయ నాతండు గుహునకుఁ•జెలఁగి యజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గా•యత్రిఁ గుండి,నరిపిదారిణి విద్య బ్ర•హ్మాస్త్ర మిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు ని•జాత్మజునకు,శూలముఁ బినాకమును బర•శువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును•బ్రహ్మవిద్య,నొసఁగి యానంద మొందె న•నుపమముగను.

—* విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు • వనమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి•చేతఃప్రీతిన్ 160

చ. తపనుఁడిడెన్ మనోజవర•థంబు సుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బపరిమితార్ఘ్యరత్నముల • నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల • విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
దపతి యొసంగె ఘోటకగ•ణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్ 161

చ. గరుడుఁడు వాహనార్థమొక • కాంతతరమ్ముగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక • యందముఁ జెందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును • గీర్తివహంబగు వైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల • దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ • గొనటుగ సుమన
స్త్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును • శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర•ణాంగణమందటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన•కల్మష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను • శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు నూరకే
మతి యతురే లాఁతివారి యవ•మానపుఁ జెయ్వుల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బతిమాలి • శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి • పరఁగ నిప్పు
డుత్తమంబగు కానుక • నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమాటకు సమయమే•ర్పడియె నాకు. 165

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసంగుట ప్రమోదావహంబుకానేరదిఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ•గద్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర•సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల•లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను • నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ • గనేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం,గనమున కటనున్నవారు • గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ. ఈ రమణీలలామను మ•హేంద్రుఁడు దోడ్కొనివచ్చి దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనుఁగ•నయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్తు నట్లయిన ♦ మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిఁక • దేవినిఁగాఁగొనఁగాఁ దలంచెదన్ 170

క. ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె ♦ భాసిల్లుఁదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెదుఁ, గాయజునకుఁ గైవసంబుఁ ♦ గావించెనున్ 171

క. బింబమువాతెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరి♦విలసితమదరో
లంబము తుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోఁడి భూత♦లంబం దరయన్ 172

క. ఖంబునడు మతనురథచ,క్రంబు పిఱుందలరు నాద♦రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదోయి సుమ్మృణా,ళంబు బుజంబులు లలన్న♦ళంబడుగులగున్ 173

మ. అని యిబ్భంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం•ద్రాత్మోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతఱి న♦క్కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితన్ • దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలిన్ గొనుమ నెన్ ♦ నాకేశ్వరుం డాదటన్ 174

శా. స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా•జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు♦న్నాళీకపత్రేక్షణా
బృందాభ్యంచితకీయమాన సుగుణ•శ్రీభాగమానన్ దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయా•నన్ బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ. పెండ్లియాడి యొక్క •పీఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రజాగుహులను • జక్కఁగాంచి
ప్రమథదేవమాని♦రాజి యత్యంతప్ర, మోదమొంది పొదలె•నాదరమున. 176

క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ♦రాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు. లమితానందంబుఁ జెంది • రాత్మములందున్.

మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీ♦ర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! ♦ రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షివరేణ్యులార! చెపుఁడీ • నాకిష్ట మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సం•దేహింపకుం డెంతయున్. 178

క. అన విని మునులును ననిమిషు,లును మనముల నలరి యనిరి ♦ లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన,టను దీర్ప నిదే యదను గ•డంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ గూల్పఁగఁ జేసి జగత్త్రయంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె దయోన్నతి నిప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిఁక స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు త్వ
త్కడలఁగఁ జేసి దైత్యు సమయించు నితం డికలంగా వెసన్. 180

— * శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట * —

గీ. అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు
తత్క్షణం బప్పగించెను తనయు నమర
వల్లభుల కప్డు వారలు వెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాసకుధర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁ జేరి త్వష్టను సమున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁడు
త్సుకుఁడయి తారసిల్ల శివుసూనునికోసము రమ్యమౌ పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి యొప్పుగఁ జెప్పిన నాతఁ డప్డు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునన్

గీ. అందుఁ బ్రముఖులకును నిర్జరాగ్రణులకు, వేఱు వేఱుగ భవనముల్ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందు రచించెఁ గుమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమయముగఁ జేసె.

— * దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట * —

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసింహాసనమున, శివకుమారునిఁ గూర్చుండఁ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ గట్టినపుడు.

క. వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు జంభారియునున్
సురలెల్లను హరసుతునకుఁ, గరమర్మిలి మ్రొక్కి నుతులు గావించిరొగిన్

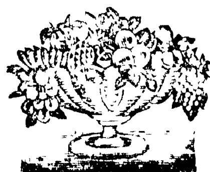
శా. ప్రాంచద్భంగి మహోత్సవంబు నిటులన్ బన్నించి సేవించు న
య్యాంచన్నిర్జరవర్యులన్ గని మహాహ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రౌంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడు వేగన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాఁడ మీకభిమత శ్రీలిచ్చువాఁడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మలం బొంగి యోంకారధ్వనులును జయధ్వను లొనరించి రనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁది వృత్తాంతంబు సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహృదయాబ్జహేళివిలసచ్చంద్రార్ధకోటీరవ
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! శైవాగ్రణీపూజనో
ద్ధురదీక్షావరతంత్ర! బంధుజనసందోహాతిసంతోషకృ
న్నిరతాచార్యాశయ! నిత్యసత్యవచనా! నిర్మూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి
సేవాసంఫుల్లహృత్కు• శేశయ! చిరసం
భావిత పశుపతిచరణా!
పావనగుణమణికదంబ•వని! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిష•ద్వరులన్ గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె • రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువి• చారువిశారదు దూత నంపి యి
క్కుంభినిఁ బాసి పొమ్మనుఁడు • గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. 2

క. అటు లరుగక తక్కిన మ,త్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ • బరిమార్తు దృఢం
బటు సేయుం డన నమరో,ద్భటులు గడున్ బొంగి శక్తి•ధరున కని రిటుల్. 3

చ. వెఱవక తారకాసురని• వేశనభూమికిఁ జేరి వాని కి
త్తెఱఁగు వచింపఁగాఁ దగిన • ధీరులు మాయెడ లేరు మీరలే
యఱమరలేక యొక్కనిబ•లాఢ్యుని నర్థిఁ జూచి పంచి యి
ట్లెఱుఁగఁగఁ జెప్పిరమ్మనుట • యెంతయు శ్రేయము శర్వనందనా! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం • డపుడు వీర
బాహుఁ డను తనయసురు • ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు • బ్రతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు • చెలఁగి వేగ. 5

క. వైహాయసరథమున మహిఁ, గోహాగతి శోణితపురి • కురువేగమునన్
దా హర్షంబునఁ జేరి సు, బాహుండౌ వీరబాహు • భటభాస్కరుఁడున్. 6

సీ. బహుపుష్పఫలభార • భాసురాశోకసం, తానప్రముఖదివ్య • తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి • సగ్రాసమత్తము, రాళకేళీసరో • రంజితంబు
రవిహాయజయు*జూహూ • రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజ • బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్వ • సప్రదబహుధీర, పురుషప్రకాండవి • భూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచర • చ్చుంబరీవి
లోకనవిశేషదేశికా • లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ • హేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి • సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొద్దో, లగమునకున్ జని సురారి • లాపున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యిమ్మగ నాతనితోడఁ బలికెఁ • బొలుపుగ నిటులన్.

చ. వినుమసురోత్తమా! భువన • విభుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాళుఁడై యతఁడు • నన్నిట నీకు వచింపనున్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ • రాజినిఁ బట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల • నాక్రమణం బొనరించి తేపునన్. 9

క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి • యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. చక్కఁడు నీకింకఁ ద్రిదశ • ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి • కాద్రివేయ, లోకమున కాత్మజనముతో • వీఁకదఱిగి
యరుగు మట్లైన బ్రాణంబు • లాసఁ గాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి • దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! • కార్యమెఱిఁగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స • బుద్ధి నరయుమీ! 12

* టిప్పణి = జూహూరాణము = కల్లము.

—* తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన ♦ సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్రిశుభ ♦ టాగ్రణిఁ గన్గొని తారకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహాసభరి ♦ తస్ఫురదాననుఁడై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె ♦ నంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సేయింపంగ నైశాని యి
ట్లామోదంబున నంచి నిన్ బనిచెనా? ♦ యాదిత్యరక్షార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టువుట్టములతో ♦ భోగీంద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? ♦ నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశునకేనిఁ దత్సుతున ♦ కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియొ ♦ లేఖులకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను ♦ వేపెదనం చదలించినంత నే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు ♦ దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును ♦ జొప్పడుఁ బోరిత మిప్డు వారికై
దురమున కీర్గడంగుటది ♦ దూఱగు మానుఁడు మానరేని ని
బ్బరుదుమగండు తారకుఁడు ♦ భీతిలిపాఱఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము ♦ కాయజవైరితనూజు నిమ్మగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వననిధులింకినన్ నభము ♦ వ్రాలిన భూమితలంబునందు స
వ్వనజహితుం డరాళగతిఁ ♦ బట్టి చరించిన నెన్నఁ జేనిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ ♦ రాంతకుఁ డీష్యుఁడు తారకుండు శ
త్రుపవెఱవొంది పాఱుటది ♦ దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ ♦ తనుగని యిటుచెప్పుమనుచుఁ ♦ దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ ♦ జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డప్డు మున్ దనకు ♦ ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారము నెంచి నిక్కముగఁ ♦ గ్రౌంచవిభేదకుఁ డాత్మఁ బంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని ♦ కామభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁ బోర నెంచి పృత ♦ నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరబాహువు చని తన విభునిఁ జేరి, తారకాసురుముందఱఁ దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికి నసురవిభుఁడు, గినిసి యాడిన తెఱఁగు వేగిరము దెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్డు సురసేనల కెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగావలయు నంచు నెఱుంగఁగఁ జాటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయునిమహాభుజవీర్యసమాశ్రయంబునన్
బవరముసేయఁ దారకుని పట్టణమేఁగఁగఁ బూని రున్నతిన్. 21

-* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *-

గీ. అంత మఱునాఁటి వేకువయందు నదితి,నందనులు శైలనందనానందనుని బు
రస్కరించి వరూధినీరాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి తారకుపయి. 22

ఉ. అత్తఱి శంకరానుమతి నంబరభారతి యిట్లు వల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁ జెంది యెల్లపుడు బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నభ్రవాణివచనము, విని సుర లౌత్సుక్యమొంది వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ దాల్చిరి వీఁకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, వందుఱఁ దీర్పంగడంగి వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర,బృంద మసురపురముపొంత విడిసెఁ గడిమిమై.

క. గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహచటులధ్వనులౌ
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రపుడు సమధికలీలన్

—* తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డహంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును భూషణముల్ మణిమాలిఁ దాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశిఖోజ్జ్వలతూణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁ గొని కాంచనరత్నరథాధిరూఢుఁడై 27

క. వైణికులు మౌరజికులును, వైణవికులు పటహపణవవాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను జేయఁగ వేడ్కన్ 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁ గొని సు•రారులు గొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘ•నద్యుతి మెఱయన్

క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వాహనము లెక్కి • వరవీరభటుల్
గడిఁది మగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకుని మ్రోల • నయ మెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులని•భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గర్వనపాయభూరిజవ•ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగురథమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ • దూలుచునుండె ధరిత్రి యత్తఱిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరు ల•మోఘతరార్భటి నెందుఁ జేరి పో
రగ్గవలెఁ బొనర్పఁగఁ బ్రి•యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గవలెన్ గృధాయతశి•ఖాకలితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు•దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ•కుంభిని యదురన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాఢంబుగ సల్పి రపుడు • ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధు లవ్వాని విని కడు•వేగ ఘనర,ణాభికాంక్షితనేకప•ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁ డద్రిజా•తనయుఁ డనదు. ధవళవారణమెక్కి • ప్రార్థన యొనర్చె

గీ. వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును•వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా•నము శివాజ్ఞ
దారసించినఁ దానిఁ • గుమారుఁ డెక్కె, యింద్రుఁ డైరావణగజంబు • నెక్కె మనియె.

మ. గుహునాజ్ఞన్ గొని యింద్రుఁ డెక్కె గజమున్ • గోవిందుఁ డెక్కెన్ ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ • దత్తన్మహావాహనముల్
బహుభేరీమురజాదివాద్యరవముల్ • భాసిల్లె నభ్రస్థలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె సుమనో•వృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రభాగమున • నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రి•యంబుగ మధ్య వసించి రిఁక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ • గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స•మంజసవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

ఆ. ఉభయసేనలు పోర నొం♦డొండుదాఁకు
చుండఁగా నప్డు సంద్రము ♦ రెండుగలియు
పొల్కినగుపట్టెఁ దద్ధ్వాన♦మును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పెనంతయు ♦ గొప్పగాను.

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

క. కడఁగి బలోత్సాహులు గడు, బెడిదపు మచ్చరము నిగుడ ♦ భీషణగతులన్
దొడరి పరస్పరము మొగం, బడరించిరి యసిపముల మ♦హాద్భుతభంగిన్ 39

ఆ. భూమియందెల్లయు ముండెముల్ ♦ మొండెములును
తెగిపడినకాలుసేతులు ♦ తెగిపడినర
థములునుం గూలినట్టి గు♦ఱ్ఱములుఁ గూలి
నట్టి యేనుంగు లగుపట్టె ♦ గుట్టలట్లు 40

ఉ. కొందఱికి బాహువుల్ పడియెఁ ♦ గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొందఱిపొట్టలు పగిలెఁ ♦ గొందఱికి కంధరలూడె నింకనున్
గొందఱు నెత్తుటేర్లలోఁ ♦ గూలిరి గొందఱు క్రుంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె క్షణ♦కాలములో లయకాలసన్నిభన్ 41

క. మెఱసెడు కౌక్షేయకములు, నెరవగు బల్లెంపుగములు ♦ నీటులుబా
కుల్ విఱిగిన ముద్గరంబులు, పొరిఁ గానఁగ వెరు నడిరె జ♦మూతతి నెల్లన్ 42

క. ప్రసహించె రథవాహినులఁ బవని దొరలాడె నుత్త♦మాంగంబులునున్
వివిధనిబంధములను దానవదేవానీకఘట్ట ♦ నంబులచేతన్. 43

ఆ. భూతములునన్ బిశాచముల్ ♦ ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లో♦కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి ♦ క్రవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ♦ల్సంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్డు సూచి కడు ♦ దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు♦ధప్రభుఁ డేచి యెదుర్కొనెన్ మహా
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల♦తల్లజులన్ సురవర్యులాగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ ♦ జన్యముసల్పి రనల్పవైఖరిన్, 45

గీ. తారకునితోడ శక్రుండు • దంభుతోడ, సప్తజిహ్వుండు జంభుతో • జముఁడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలు • తోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు • బరవసముగ.

గీ. కరువవిసువీరుతోడఁ గి • న్నరవిభుండు
శంభదైత్యునితోడ నీ • శానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు • కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని • రక్కసుమెయి. 47

చ. గొదగొని స్పర్థతో నసుర • కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొదవన్ బరస్పరమ • మర్షపరాయణులై మహోగ్రమా
కదనము సల్పుచుండిరి ని • కామబలాఢ్యులు ధీరులెంతయుఁ
ముదమెదఁ జెందఁ బాద లిఁక • భూరిభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్. 48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బల • ఘుస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కఠిన్ నిశాతవిశి • ఖమ్మునఁ దూలఁగనేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల • బిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛపడెఁ • బాష్పములన్ విడువన్ మనుద్వరుల్. 49

చ. అనలునిఁ దొట్టి నిర్జరవ • రాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము • దారుణభంగి నొనర్చి త
ద్ఘనతరవిక్రమోన్నతి ని • తాంతము దుస్సహమౌట డస్సి వే
దనఁ గొని యమ్మనన్ దొరఁగి • ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై. 50

— * వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము సేయుట * —

గీ. వారిఁగని దైత్యవర్యు ల • వార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి • చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడు గన్గొని • వేల్పుగముల, వెఱపుఁ బోగార్చి గణసేన • వెలయఁ జేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోఁ డుత, సమరంబున కాంక్షిడిట్లు • చను దేరంగా
సమరులు గ్రమ్మఱి యుత్సాహముమీఱ రణాభికాంక్షులై తొడరుటయున్.

చ. సురలఁ బిఱిందఁ జేర్చుకొని • శూరవరుండగు వీరభద్రుఁడు
ద్ధురతరరోషవేగమున • దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిన్
బొరిఁబొరిఁ జంపుచున్ దదధి • పుండయి ఘూర్ణిలు తారకాసురున్
బొరిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున • మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 53

గీ. దాన నసురుండు మూర్ఛిలి • తా రథంబు, నందొరగె, నంతకాలంబు • నమరవరులు
సంతసంబొంది యూర్పుఁగ • వంతఁ గొని ను, రారు లొక్కింత సేపు దైన్యంబుఁ జెంద

వ. అంత

ఆ. భయదశూలపాశ • పరశుపట్టిసములు, ఖడ్గముసలగదలు • గరము మెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు • రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన • భూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పఱిలి • దానవసంఘము పొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయ • సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్యురువిక్రమార్భటుల • నార్చుచు వైవ సతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁ గొని • యంతనె వ్రయ్యలు చేసి ధీరుఁడై. 56

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు • హీనచరితు, ననికడంగుదు నారదుం • డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాక్రుచ్చె • వరద! యుడుగు, మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీ • యింద్రవైరి

వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుఁడై యా, టోపంబున రక్కసునిఁ దు • డుపఁబూనియుఁ దా
నోపికఁ గొని మరలెను ముని, యాపాయికమైన వచన • మందలి పేర్మిన్. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగిన • యసురవర్యు, లొక్క పెట్టు నిశాటుపై • నురవడించి
యంపవెల్లినిఁ బరగింప • నాతఁ డలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దాని • వాసి మెఱయ.

ఉ. అందఱ నన్నిరూపు లయి • యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱిఁ గొక్కుమాఱె విల • యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జిం దవహేతులట్లడరెఁ • జేయుఁగ నేయఁగ నోపు నుర్వి ల
ప్పొందఁగరాని వేదనను • నొంద యలందిరి కుంకుమన్ గడున్. 60

— * [illegible] యుద్ధము * —

శా. వైకుంఠుండిటు గాంచి యోర్వక భుజా • విష్టంభ మేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గఱి బృహ • న్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుం బడఁజేసి యూర్చిన శునా • సీరారి రూక్షాత్ముఁడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మ • ర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

చ. సొలయక యంతఁ జక్రి సుర • సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశి • తాశుగయుగ్మముచేడ దాని వ్ర

య్యాలు పౌనరించె యార్చి ఘన • మై భయదంబయి యొప్పుశక్తి బి
ట్టలరఁగ విష్ణుపై విసర • నద్ది కఠోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్. 62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

ఆ. శోణితంబు దొరఁగ • సుడివడి హరి మూర్ఛఁ, గొని సుపర్ణుమీఁదఁ • గూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి • యాహవంబున కెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁ • గంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్డు మూర్ఛవిడి • మోహర మొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము • రమ్మున నాటఁగ నేయ నాతఁ డ
త్యురుతరతత్ప్రహారమున • నొడ్డనఁ బ్రాలె రథంబునందు ని
త్తురు వఱదల్ తొరంగఁ గను • దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్. 64

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుఁడు • చిచ్చువితమ్మగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వ వేల్పు పయి • బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున స • హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర స • మీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్. 65

గీ. ఔజసికవరుఁడైన • దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు • విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెనుకద్రొక్క • వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరి • పొంక మొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి. 67

ఉ. చిత్రముగన్ బ్రదోషమునఁ • జేవ యెసంగఁ దమోనిశాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల • దక్కని యాక్రమణంబు సేయుచున్
జైత్రుఁడు రాజు వాని బహు • సత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
క్షాత్రముఁ జూపి వచ్చిన య • శంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్. 68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన • సత్యమగ్రి
వసువును హరించినను గురు • వనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియిం • చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ • గల్మషముల. 69

క. కైవలయశ్రీరతితేజో • వినియోగమున ప్రసుక్కు • చుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు విశర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ • దలఁకుచు నంతన్

క. పాఱిపోం దేవాళిఁ గని, పరసభవుం డరుగుదెంచి మకరధ్వజసం
హారతనయుని కెదిరి యలుకల్, పరమప్రశ్రయమొసంగ బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామిని బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ వందారుజనావనోద్యమనిబద్ధోద్యన్మనశ్శంకరా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యనికరం ఖండింపఁగా భావింపుమా!
దేవాత్మవ్యథదీర్పఁగా గడఁగుమా! దివ్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా. ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వహ్నిబ్రధ్నకాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటసందేహం బొకింతేని లే
దీవికార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సుస్వామీ! లెమ్మింక తారకా
భావంబున్ బొసఁగించి మా కుదయసౌభాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది యనికినై యుఱికి యుఱికి సెలఁగి యస్తోకదీప్తిఁ
ప్రమథవిబుధవరుల్ పటుభయదతూర్యరవము లెసఁగఁగ సంగరారంభులైరి.

—* రెండవ నాఁటి యుద్ధము *—

మ. హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘంటారావముల్ శింజినీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగస్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనితస్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులుం జెలంగె దశదిక్చక్రంబు దూటాడఁగన్. 75

గీ. అడరి సైన్యంబు లొకతేవ నవనిఁ వణఁక, మొగ్గరము బన్ని యా విబుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శంఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుఁడును బూన్కి తోడ దనుజాకు జరుఁ దీర్పఁగఁ బూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నుతుల్వెలయఁ బన్నగ వ్యూహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల మీఱిన తేజము నిండఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని తారకుఁ డాత్మ దలంకి యుల్కఁగన్. 77

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁగా జగములెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల యాజసిహుండని తోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు దారసిలెన్ నిజమాతతాయియై
యీతఁడియుద్ధమందు జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్ 78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ • దానీతండే
పరిమార్చునన్న దృఢమది, సురలకుఁ గడుసంతసంబు • చొప్పడునకటా! 79

చ. అని త్రుటికాలమిట్లు హృద • యంబున నెంచి యనంతరంబె పా
యని యెనలేని విక్రమము • నారసి యీసున నిష్ఠై యీతనిన్
జెనకెద నేమిలెక్కయని • సింహరవం బొనరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ • గాటపునేటగు నల్కయుల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకు • మారుఁ గుమారునిఁ దోడు తెచ్చియి
మ్మగ రణ మాచరింపుటకుఁ • బూనితి రోరి సురాధముల్! చలం
బుగ నిటువన్న నన్ బ్రతికి • పోవుదు రెట్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును • దెంపున నిల్వఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

ఆ. కమలనయన! నీవు • కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁ జెనక • బలముగలదె
ఎవరినెదిరినాఁడ • వేనాఁడు యుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడవీవు • చెప్పుమిపుడు 82

చ. అల మధుకైటభాసురుల • నంబుధి మార్కొనలేక లేకివై
యలఁతితనంబునాక యొక • యర్థివిధంబున దేవురించి య
ట్లొలసి వధించితీవు మఱి • యొక్కపు డొక్క నెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు నీయకయె • రూపడగించితి వోరి! వారలన్. 83

శా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కనాటి యతఁడా • హీనాత్ముఁ డన్యాసమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ • గోషంబు శోషింప న
చ్ఛ్రీసంతానపు పేశికోశముల వి • చ్ఛేదించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా! • మూఢాశయుండై యెటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁ డాదితేయ • కోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార • నసురను మోఁదెన్. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు • దారనినద, మదర నైరావణగజంబు • నవనిఁ గూల్చి
శక్తిచే నింద్రువక్షంబు • జర్జరితము, సేయ సుర లాస వదలిరి • జిష్ణుపైన.

—* విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి • యంతనె రాత్రిచరేంద్రమౌళిపై
నదటునఁ జక్రమున్ విసర • నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని • సంధులు వెల్వడఁజేయ నాతఁ డ
ప్పదనున నే హరిన్ గవిసిపట్టె యు•రంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు • చటులతరని. పీడితుండయి భువిఁబడ • బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱఁగ నంతఁ జూచి • వీరభద్రుండు ఘనరోష • వివశుఁడగుచు

క. కరతలశూలము చేత న•సురవరు బిట్టేయ నతఁడు • శూలహతిధరన్
దొరఁగియు నరక్షణానఁ ద్రక్కమ్మఱ లేచి ప్రచండకోప • మండితుఁడగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, జటులపాత • మొనర దురమునఁ దాడింప • నుక్కుడక్కె
భూతలంబునఁబడి మూర్ఛఁ • బొందె వీర, భద్రుఁ డెంతయుఁ బ్రమథులు • బాష్పములిడ

—* వీరభద్రుని వారించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట *—

ఉ. అంత నిమేషమాత్రమున • నద్భుతవైఖరి లేచి వైరివీ
రాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత • రాయతతేజుఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరయోద్ధతిన్ బరమ • దావహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహ•నాత్మకముజ్జ్వలమున్ ద్రిశూలమున్ 91

క. బిఱబిఱ గొని తారకుతల, నఱకుదునని యుద్ధవిధిఁ జన • నన్ షణ్ముఖుఁడ
త్యుత్కటరయమున నప్పుడు, దఱియంగా వచ్చి యాఁగి • తా నిట్లనియెన్. 92

వ. ఉఱుగుము సోదరా! యసుర • నుక్కడఁగించి వధింతు నీవిటుల్
దొడరఁగ నేల వీనికయి? • దొడ్డవు చాలుఁడ నేనచాలు వే
ల్మిషఁ గనుగొంచునుండుఁ డిఁక • లేఖులు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకఁ గనంబుఁ దీర్తు పరి•తోషముఁగూర్తు నిలింపకోటికిన్. 93

గీ. అని కుమారుఁడు దత్క్షణ•మందు నాత్మ
యికమతిఁ నెమ్మనంబున • హిమగిరీంద్ర
జామహేశ్వరపదములఁ • జక్కఁగొలిచి
తారకాసురవధను ద్రు•తమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండము ల్దువఁగ, నమితపు గర్జనము చేసి ♦ యసురవర్యవరే
ణ్యముఖమును జేర్చ నరదము, నమర్ష మొప్పంగఁ జూచి ♦ యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధంబునకు మానుమనుట *—

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు ♦ బాసటగాఁ గొని తెచ్చి రిట్లు ని
న్నాలము సేయ నీ కలవి ♦ యానొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యాడిగము ♦ సల్పుచు నుండిరి యింతవట్టిటుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక ♦ సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని ♦ మేమరుదెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాఁజను నే యెత్తి యిట్లు ♦ రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ. చిఱుతపాపనిఁ జంపిన ♦ సిగ్గునొడమును, నేడు జంకొందెగాని లేదరయు వేఱు
తెఱఁగు కొఱమాలి చెడుగులీ ♦ సురలు నిన్ను, నూఁతగాఁ దెచ్చిరిచ్చటి ♦ కు విదలట్లు

చ. అనినఁ గుమారుఁ డల్లనగి ♦ యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున ♦ బంటుతనంబున నిల్వ లేక నీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజ ♦ దారయుతమ్ము రసాతలమ్ముఁ గ్ర
క్కునఁ జనియందదయుండు మిఁకఁ ♦ గొందలమొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మా తెరువు రాక యున్నను, నీతిఁ దొరఁగి సురలకలిమి ♦ నీవు కొని యిటుల్
కాతరులఁ జేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ ♦ గాంచుదు మెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. నను బాలునిగాఁ గఁ దలం, చినఁ బ్రోడనుగాఁ దలంచిన ♦ జింతె యొనరది
ష్టనిఁ జూతువు లావంతయుఁ, దినఁ బోవుచు రుచులనడుగఁ ♦ దెఱఁగే యెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ. అనవవిని దనుజేశ్వరుం ♦ డాగ్రహమున, నడఁగి నిశితశరమ్ముల ♦ నంబికాత
నూజుపైఁ బరపిన గుహుం ♦ డోజమెఱయఁ, గానినన్నిటి నడుమ నే ♦ వమ్ము చేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు ♦ గాడఁగ నేయన్
బెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్ర ♦ హారించె గుహున్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ. శిరసున ఫాలమందు గళ♦సీమ నురంబున బాహులందు ని
ష్ఠురతరతీవ్రబాణములఁ ♦ జొన్పి సిడంబును ద్రుంచి విల్లుఁబో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి ♦ వేచిన తారకుఁ డుక్కుఁదక్కి స
త్వరముగ శక్తి నూఁతఁగొని ♦ పార్వతిపుత్త్రినిఁ దాఁకి వీఁకతో. 104

చ. హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శ♦తాంగముఁ బాసి పదాతియై ద్విష
ద్ధరణక్షమైన శక్తిఁగొని ♦ దానవనాథు నెదిర్చి యార్చి న
ప్పరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి ♦ ప్రౌఢిగ శక్తులఁ బోరుసల్పి రా
దురమును జూడనెంచి కడుఁ ♦ దోష మెసంగఁగ నాకసంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకి♦న్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్సరో ♦ వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి ♦ కాంచుచుండి
రెలమి బలతారతమ్యంబు ♦ లెన్నుకొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి ♦ దర్పమెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రఘాతముల ♦ సల్పుచు నొండొరు లేకవీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ ♦ నెక్కొన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిత మ♦కుంఠితరీతి నొనర్చి రెంతయున్. 107

మ. తలపై నెన్నొసటన్ హనుద్వయిని స్కం♦ధంబందు బాహుద్వయిన్
గళమందున్ గయిదోయియం దుదరభా♦గంబందుఁ బార్శ్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవధేషులై పటునదం♦బుల్ సేయుచున్ వీఁకతో
బలవద్ఘాతములన్ బొనర్చికొని ర♦ప్పాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క. పిఱుఁదివియక యొకరేనియుఁ, బిఱబిఱ నింగి పయి కెగసి ♦ బిట్టుగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురువఱదలుఁ బిశితములును ♦ దొరఁగించి రిలన్.

వ. అయ్యవసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యు లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు ♦ లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు ♦ లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైన వా

రిద్దఱు సింహసంహనను • లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పుడీ
యుద్ధతిలో నెవం డని జయించునొ త్రుంచునొ మూర్తు నేపునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. ఖేచరులార! కాంచుఁడీ కఁ • గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవి • నీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్ష్యాచుచునుండ శక్తిహతిఁ • జొప్పడఁగించి వధించు నిష్ఠ సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ • గుందఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యులెల్ల • రాత్మంబులన్ బొంగి, రంబికాతనూజుఁ • డపుడు శక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ • దక్షిమి యురంబున, మోఁదె నళనిశితస • మూహానిహతి

క. దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ • దేఁకువఁగొనియెం
తేనలుక నాత్మశక్తిన, నూనప్రహరణమొనర్చె • నుద్దవిడి గుహునన్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట * —

గీ. స్కందుఁడద్దాన మూర్ఛిల్లి • క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై • యెఱుకఁ జెంది
గంధసింధురవరముపైఁ • గడఁగునట్టి
కోదమసింగంబ నాదైత్యుఁ • గొట్టె శక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయ • చింతాలసులై
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రష్టృ • నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజుఁదొరంగె నుర్వి • రయ నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డ విచలితంబయ్యె నెదగ • డలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అపుడు తుహినగిరీశ్వరుం • డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ • స్థలినిఁ జేరి
యాత్మదౌహిత్రుఁ గాంచి పెల్లడరుచున్న, నంతఁ గనికందుఁ డతనికి • ట్లనియె వేగ

చ. అడలకుఁ డద్రిరాజ! హృద • యంబున నెవ్వగఁ జెందఁ బోకుఁ డి
ప్పుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ • బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగా నిఁకన్
బుడమిజనంబు సంతసము • పొంపిరివోవ రహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల • కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివు,లను భక్తియెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత • కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురుని జంపుట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ ♦ దారకు మోఁదన్
ఘోరకులశైల మట్టుల, ధారుణి యద్రువంగఁగూలెఁ ♦ దారకుఁడు వడిన్.

చ. కడునిశితప్రహారమున ♦ గాత్రము ఖండితమై నిశాటుఁ డ
య్యెడఁ బుడమిన్ బడంగ నిఁక ♦ నేమియుసేయకయుండె షణ్ముఖుం
డడరి జనంబులెల్లఁగన ♦ నద్దనుజుండు లయంబుఁజెందెఁ గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును ♦ బాఱిరి నల్గడఁ గాందిశీకులై.

లయగ్రాహి: కొంద ఱలుకొంది ధృతిఁ ♦ జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి ♦ మ్రొందిరి కడంకన్
గొంద ఱదరొంది గుహు ♦ సుందరపదంబులకు
వందనముచేసి శర♦ణొందిరి ప్రపత్తిన్
గొంద ఱెదఁ గుందుచుఁ బి♦ఱుందఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట ♦ నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు ♦ పొందుగ నిటు ల్జయము
నొందె ముదమందిరి ము♦కుందముఖలేఖుల్. 124

క. అంతఁగని ఖేచరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయము ♦ శ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁ గురిపించి రలరు ♦ విరులసువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతమయూఖశేఖరుఁడు ♦ చెచ్చెరఁ బుత్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిఁగి ♦ శీతనగేంద్రకుమారితోఁ గణ
వ్రాతముతో రణావనికి ♦ వచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని ♦ ప్రీణనమున్ బొనరించె మించుగన్ 126

గీ. చాలఁ బ్రేముడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దుచేసి య♦క్కున ధరించెఁ
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగుల♦కున్ బ్రియమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కి సం♦బరముఁ గాంచె. 127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తఱిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర ♦ కూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియెవెల్లి♦కొల్లగ ముదమున్ 128

క. దేవతలందఱు శివుఁ దద్దేవిఁ గొమరునిఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వవిసర మప్సరోగణ, మావేళముతోడఁ బాడి • యాడిరి ప్రీతిన్

వ. అంత హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి
నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁగుమారునకు విజయనీరాజనంబులు చేసి వినుతించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందఱి నభినందించి జగదంబికను దోడ్కొని ప్రమథ
గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

— * బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము * —

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బొగిలి • క్రౌంచాద్రి యని
ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర! నీదుయుద్ధమునఁ • దేఁకువదక్కి పలాయమానుఁడై
యేవలనో వసించి యిపు • డివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధనం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను • నేలుము శంభుకుమార! కూరిమిన్. 132

వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.

ఆ. తారకారి దృష్టదైత్యఘ్నుఁడును శర, ణాగతావనుండు • నగుట నపుడు
బాణు గుఱిఁచి వైచెఁ • బటుతరంబగు స్వీయ, శక్తి నదియుఁ జని నిశాటుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుఁ, బోనీయక తఱిమి చంపి • పొందికతో నా
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘనంబుగఁ బొగడన్.

గీ. క్రౌంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం • డంచితముగు
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె • క్ష్మాధరేంద్ర!
నిరవశేషంబుగ నశించె • నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 135

వ. అనిన నతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మ్రొక్కి నిజధామంబుఁ జేరె నంతలోన. 136

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్య • కుంజరుచేఁ బ్రా
ణములు పోలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్చి • పాపహు గుహునిన్.

గీ. చేరి మ్రొక్కి జిజీవిషఁ ♦ జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజిఁబఱచి పా ♦ తాళబిలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండు ♦ తారకాను, చరుఁడుదలఁపడెనన్నుహిం ♦ సన్ బొనర్ప.

క. దీనజనబాంధవుఁ డవ, న్యూనదయాసింధుఁడవు మ ♦ హోగ్రారాతి
ప్రాణశమనుఁడవు సాంప్రత, మీనను శరణార్తు మనువు ♦ మీ కడపి రిపున్.

గీ. అనినయంతనె హరసూనుఁ ♦ డాత్మయందు, శివులనదలంచి సరగున ♦ స్వీయశక్తి
నల ప్రలంబాసురునిఁజంపఁబంప ♦ నదియు, సబలముగ వానిఁ దెగటార్చి ♦ స్కందుఁజేర

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁబల్కెను ♦ గోపతిధ్వజపుత్త్రిఁడా
కుమతి దైత్యుఁడు గీటడంగెను ♦ గుందడంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ ♦ జేరుము సర్వరాజకుమార! నాఁ
బ్రమదమొంది యతండు చెందె బి ♦ రాన నాత్మనివాసమున్. 141

—* కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట *—

క. రక్షోవిశసనమొనరిన, యాక్షేత్రంబందు నమ్మ ♦ హాసేనుఁడు పా
పక్షయదములై యమరు మ, హాక్షధ్వజలింగములను ♦ నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి ♦ సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమూ ♦ ర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయ ♦ స్థాపనంబు, చేసె నార్త్విజ్యమును మునుల్ ♦ చెందియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండని యును, కపాలేశ్వరుండనియును, కుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠ ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయ స్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిల నిలింపప్రముఖులల్లె యచ్చోట శివ లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకక్రిధనంబు శైలను ♦ తాకుమార జయంబు మీ
గ్గోరినట్లుగఁ జెల్పితిన్ గడుఁ ♦ గూర్మి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన ♦ సంతసం బరుదొందఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ ♦ బొందు నంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు ♦ లిట్లనిరి సూత!, పరమవిజ్ఞానభాగ్యవై ♦ భవవిధాత!
గుహునిలీలల నింకను ♦ గొన్ని సెప్పు, మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టు ♦ లనియెఁబ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న • గుహునిన్ గని బ్రం
దారకులందఱు మ్రొక్కి సు,ధామధురోక్తులు దలిర్ప • ధ్యానించిరిటుల్.

—* దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట *—

సీ. విశ్వమంగళునకు • విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు • విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం • తకునకు బాణాసు,రఘ్ననకును ప్రలం•బఘ్ననకును
కల్యాణమూర్తిక • కల్మషహారున, కీశ్వరపుత్త్రున • కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు • జీవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి • దివ్యకీర్తి 148

గీ. కఖిలలోకైకపతికి భ•క్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున • కభయమునకు
వీరమాళికిభంజిత • విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కెద • మనవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ • దీఱనితీరున నంగలార్చు మ
మ్మీవిటు లుద్ధరించితివిఁ • కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లు మా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ • వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె • యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అని మ్రొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల •నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనం,దనుఁ డమితానంద మవుడొ•నర్చెను బ్రీతిన్ 150

గీ. హిమగిరీంద్రుని సద్గిరి•రీశ్వరులను గాంచి శైలంబులెల్లను • గలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై •యలరఁగాత. దాతయగుఁగాతనాతాత•తాపసులకు

వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంగీకరించినంత మహో
త్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

గీ. పుష్పకారూఢుఁడైన శం•భుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు • హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి • జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్త్రంబుఁ • బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్యా, గంధద్విపయానలెల్లఁ • గౌతుకమెసఁగన్
బంధనములు విడి చేసిరి; బంధుర గానములఁ దాండ•వంబుల లలిగాన్.. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పరమాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ విశాఖుఁడు లేఖులతోడ రౌప్యభూ
ధ్రము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ దండ్రికినిన్ బ్రణమిల్ల నప్డు వా
రొక్కుమరునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి యుపగూహనముల్ బొనరించి రర్మిలిన్. 155

మ. దివిషద్రాజియు రాజశేఖరునిఁ దద్దేవిన్ వెసన్ గాంచి భ
క్తివశోద్రేకములోఁ దదంఘ్రులఁ దలల్ తాలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లసత్సాహిత్యసాహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీవ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

— * దేవతలు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. తవిచితాభస్మధారియు శివుఁడునై, తనకు ధన్యునకు వందనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వరూపుఁ డరూపుఁడై, పరఁగుమాన్యున కభివాదనమిదె.
కర్తయు భర్తయు హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున కంజలులివె
స్థావరజంగమసర్వాత్మయైయేని, కందని ధీరున కభినుతు లివె
గీ. శూలదండకృపాణహస్తునకు నభయ,హస్తున కభీష్టవరదానహస్తునకును
అభ్రగంగాజటాలున కగ్నినేత్రు,నకుఁ బొనర్చెదమిపుడు ప్రణామములివె.

క. నిరతము మముఁ రక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోకపాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వకల్యాణకరా! 158

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మవురుద్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రివరయ నక్షత్రమండలిలోనఁ జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుఁడ వీవనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో నాత్మవు సాంఖ్యమ,తమునఁ బూరుషుఁడ వీవమలతేజ!
గీ. అభవ! నీ రూపకోటిసహస్రములను, రూపకోటిశతంబులనోపి పార
మొందనేర్తుమె? లోకహితోద్యమా! మ,హేశ! సర్వేశ! సకలనివేశ! యీశ!

— * దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట * —

గీ. నమ్రులై యిట్లు నుతియించు నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాళుఁడై యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు శాశ్వతంబు. 160

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప • శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసం•రక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు • చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపో•భవ్యులార!

క. మీకెపుడెప్పుడు బెడఁదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలఁపు•సేయుండపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెసఁగ•జేసెద వేగన్ 162

గీ. అనిన నా పరమేశుద•యకును సాఖ్య
మునకు సంబరమును జెంది • మ్రొక్కి హరిము
ఖామరులు సెలవొంది త•ద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు • హాయియమర 163

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహులతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పుట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ • నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
ళీరతుఁడై రహించు నెడ • లీలగఁ జేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర • శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁ జెప్పుచుండెఁ గడు • కోర్కె మెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 164

ఆ. చాలసేపు చెప్పి • జటిలుఁ డంతటఁ జెప్పె, వినుము శంభుతనయ! • విన్న వింతఁ
గంటి నొక్కచోటఁ • గన్నులపండువై, మనమునలరఁ జేయు • మంచితొడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శో,బిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ • బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకెల్లమీఁదై స్తం, భిల్లఁగఁ జేయును జగంబు • భీషణదృష్టిన్ 167

చ. శివుఁడను మానితల్లజుఁడు • శ్రీదయితాంశుఁ డొకండు లోచనో
త్సవనవయౌవనన్ హరిణిఁ • జక్కఁగఁ గాంచి భ్రమించి స్వీయవుం
బ్రవిమల వీర్యమున్ విడువ • బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనళికోమలన్ గని వ•నంబునఁ బాసి చనెన్ యథేచ్ఛమై 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున • మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జింతసేయుచు నె•టేఁజని భిల్లపతంసుఁ డాస్థలిన్
మానుగఁ జేరి బాలను స•మంచితబాలశశాంకఫాల న
న్యూనగభస్తిజాలఁ గని • యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్. 169

గీ. ఇట్లు దోడ్కొనిచని తన యింతికొసఁగఁ
బెంచె గారాబమెసఁగ సమ్మించుఁబోఁడి
యిపుడు బాల్యదశను వీడె నించుమించు
గా నెఱింగింతు వినుమ యక్కల్కితీరు. 170

గీ. కలికి దీనులపాలిటి కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను చాపవల్లి
ఏసుకృతశక్తిధనునకో హృదయవల్లి, తన్వియామ్నాయమరయు సౌందర్యవల్లి.

ఆ. బాలయొడలిచాయ పసకోడి యపరంజి, యప్పు చెంది స్వర్ణమయ్యెఁబుడమిఁ
దగినవారితోడఁ దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద హానిగాదె.

సీ. తమ్ములో చివురుమొత్తమ్ములో కోకన,దమ్ములో కొమ్మపాదమ్ములొక్కొ!
నిమ్మలో చక్రవాకమ్ములో ధర్మఘు,టమ్ములో కల్కి కుచమ్ములొక్కొ?
అమ్ములో నీలోత్పలమ్ములో చపలమీ,నమ్ములో చెల్వనేత్రమ్ములొక్కొ!
భమ్ములో నవమౌక్తికమ్ములో మేలికుం,దమ్ములో నవలారదమ్ములొక్కొ!

గీ. నమ్మకములైన నీలరత్నమ్ములో? ఘ
నమ్ములో? తుమ్మెదలొ? చికురమ్ములొక్కొ?
ఆ హిరణ్యోదరునకు శేషాహికేనిఁ
దరుణిరమణీయతను దెల్పఁ దరమె ధరణి. 173

క. కమలము కమలము శశిబిం,బము శశిబింబమ్ముగాక సరియగునె భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో నరాతివిఘాతీ! 174

క. మంకెన మంకెన యౌటన్, జంకెనసి విరిసెవరిష్ఠ జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱ, బింకపురుచికోడి క్రౌంచభేదన వినుమా! 175

మ. తరుణీకేశికకృష్ణసంపదను జెందన్ బర్హిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దాల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్ష్ణ్యరమల్ గాంచెను దండశూక మిఁక నాట్యాసక్తమక్కేకి తాఁ
బొరయన్జాలక కుండలీంద్రతతులన్ బొక్కెన్ ధరామండలిన్. 176

గీ. *అతనువైభవమున నొప్పు నాకెనుకుచ
కటితటులఁబోలలేక యక్కసున నడుము

---

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున
కుచకటులఁబోలలేని నడుము తానవంబొందెనందురు (కృశతనొందినదని యందురు).
కాని యట్లుకాదు. అదియు — అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)
2 నవిద్యతే తను (సూక్ష్మం) యస్మాత్తదతను - తస్యవైభవ మను విగ్రహ
మున అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు • దర్శిష్టలట్లు
కా దతనువై భవంబునే • కాంచెనదియు. 177

గీ. అధిప! చందనగంధిదే•హంబుసౌర, భమున కలఁగి ప్రచండ స•ర్పములు చేరి
పాయకున్నవి యేవేళఁ•బణఁతియారు, వేణియనుదంభమునఁగడు•వేడ్కమీఱ

గీ. తావిచై తన్యమలరుకుం•దనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గు•చవలయెవుడు
కుందునొందక యలరారు•నిందు రేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ•నాంగి రమణి.

చ. కమలజుఁ డొక్కనాఁడు కుతు•కమ్మున సర్వజగత్సువృత్తభా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి • కాంతతరాంగకవల్లి క్రౌంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె • రాజకిరీటకుమార! మేటిసౌ
ఖ్యముమెయిఁ బల్కినాఁడ విను • హర్వ్యగ నీకడ నింతవట్టునున్. 180

చ, అని యవియవ్వి కొన్నినుడు • లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని • యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున • నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనక్ బురుడు • లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

— * నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట * —

క, కొన్నిదినంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పుళిందపురముఁ • జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్నంత నతండు మ్రొక్కి • గారవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారవప్పను•దీయనివలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి•భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన•యెఱుకతేనిఁ, గాంచిహర్షించియనియె ని•క్కరణిమౌని.

ఉ. సేమమె నీకు నీసతికిఁ • జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను • ధన్యునిఁజేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్త్రికను • జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మీ
మ్మోమె భవాంబురాశిఁ దరి•యింపఁగఁ జేయును నమ్మ నా నుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లుఁ•డాత్మసుతను, దెచ్చిమౌనికిమ్రొక్కించి•యిచ్చమెఱయఁ
జేర్మితనతోడఁగూర్చుండఁ•బెట్టుకొనిము, నీంద్రునకునిట్టులనియె నెం•తేనిఁ బ్రీతి,

క. దేవర! నాసుతకు మగం, డేవాఁ డెట్టిండగునొకొ • యెఱిఁగింపుము పెం
డ్లేవేళ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది • సత్యమందుకు గఱువల్.

—* నారదుఁడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

చ. శివునకు గట్టురాసుతకుఁ జెల్వగునందనుఁ డాదితేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురనిహంత ప్రలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రౌంచగిరిదారణుఁ డాఢ్యుఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగలండు దృఢంబు వనేచరాగ్రణీ! 187

క. పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ యెలరినదౌటన్
శర్వకుమారుండే యీ, పర్వేందుముఖిన్ వరించుఁ బరమప్రీతిన్. 188

వ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్ముని యథేచ్ఛన్ జనియె నంత సౌం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 189

క. నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖ వల్లిరామణీయకతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రౌంచదారణుఁడు దమిన్.

క. సింగారమునకు నిధియఁట!, రంగారు వనేచరాధిరాట్సుతయఁట! నా
కుం గేహిని యగునని చ, క్రాంగశతాంగుండు చెప్పెనఁట దన సుతతోన్.

క. కావున నే నా వల్లిని, దేవిన్‌గాఁ గొనకయున్నఁ దేజుగలదొకో?
యేవిధముగనైనను వల్లీవనకేతనను బెండ్లిలిన్ జేకొనెదన్. 192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిన్ జేరవచ్చుట *—

క. అని యొక నిషాదరాణ్ణందనురూపముఁ జెంది భిల్లతల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియంగువనిఁ గాఁ, పునొనర్చెడు వల్లిఁగాంచి భూరిప్రీతిన్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
నతిరుచిరాంగకంబులకు సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేష్ఠిసృష్టి కిది సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంత నే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు మీనవిలోచన చెంతకేగి మో

హించి యిటుల్ వచించె రమ•ణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటుల్
కొంచక యేగుదెంచితిని • కోమలి! నాపయిఁ జూపు ప్రేముడిన్. 195

చ. రాజవతంసనందనుఁడ • రాజముఖీ! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతి•రాజు మతిన్ వ్యథపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము వి•రాజిలఁగా వరియింపు నన్ హరి
ద్రాజియు నీవెలుంగు దిన•రాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్. 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని • గోనబొలేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు • పద్మదళాక్షీ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడిని మిగుల • గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా, నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను • నిక్కంబునుమా!

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువ•లేమా ర్తిఁబడన్
లే మామరు నేలఁగ నా, లేమాకుల జొంపములఁ గ•లియఁగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతుఁ, గని దిగ్గున లేచి బ్రమసి • కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం, చెను వల్లి నితాంతవిమల•శీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సాం, పారయ నీ తరుణపురుషు•నం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీలని, పై రంజిల్లెడు నితండె • భర్గసుతుఁడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చు • నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె బ్రా, తామధురిమధరవచఃప్ర•సాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు•గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక•తరుణరాజ
భూమణకుమారు నాత్మవి•భునిగఁ గోరి, యర్పణముచేసితిని హృద•యంబతనికి

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంతనె యక్కుమారకుఁ • డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిఁకన్ వరియింపుమీ నను • నేస్తమొప్పఁగ నీస్థలిన్
వనజబాణునియప్పుఁ దీర్చెద • వాస్తవంబుగ నిష్ఠనాన్
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె న•వార్యహర్షవికాసయై. 205

....* భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పులిందేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి

ధగుం డొక్కసహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండు చేరి యద్దానినవలోకనవ
లోకింపక కూఁతునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడనబ్బాలికన్దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుఁబోయె నంత షణ్ముఖుండు

— * కుమారస్వామి విరహము * —

చ. తొలుతటిమాట కన్నియను • దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్ములఁ జెలిమిన్బొనర్చి మదిఁ ♦ బొందికఁ గూరిచి తన్విఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ న•వాంతర మిట్లొనఁగూడె నెట్టిఁకన్
గలికినిఁ జేకొనన్గలను • గట్టిఁడిదైవము! చెట్టఁగూర్చితే! 206

సీ. రంగారు చనుకట్టు ♦ రాణ కుబ్బితిఁగాని, చెలి నొక్కమా టక్కుఁ•జేర్పనైతి
కెంపువాతెఱఁ జూచి • యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్తిదీరఁగఁ దేనె♦నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము•సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగ ముద్దుఁ♦గొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు•గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తోడఁజేర్చి లాలింపఁ•దొడరనైతి

గీ. ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమల్ • గుప్పు సురభి
ళాంగలతికను గన్గొని • యాసపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ • గౌఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుఁడ ♦ నైతి నకట! 207

ఆ. కొట్టుచేను నాకుఁ ♦ గొట్టుచేనయ్యె ని,ప్రేమిదలఁపఁగలుగు ♦ నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళ•యగునంతవఱకటఁ, గడపి తత్ప్రాంతి•కమును జేరి.

క. ఒక పద్మాకరనికటమ. చకితుండై చేరి నిలిచి • సమయదిదృక్షా
త్మకుఁడై యుండుడు జైవాతృకముఖవల్లియు నితాంత • దీనతతోడన్. 209

— * సౌందర్యవల్లీ విరహము * —

సీ. అవధూతమై పృథ్వి•యంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు, జడదారి యేటికి•చ్చటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాట హెచ్చరించి • గుహుండు, పతియగునం చేల ♦ పదిరిపలికె?
పలికినప్పటికి నా•భావమాయనఘుపై, ననురాగభర మేల • యలముకొనియె?
అనురాగవతినైన • నమ్మహాత్ముఁడు గని,కరమెంచి యిటకేల ♦ కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుఁదెలిపి • ముచ్చటించినయంత, జనకుఁడరుఁగుదెంచి•చనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ ♦ జెందింపు టదియేల?, దైవ మేల తప్పుఁ • దలఁచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁ జెందెనొక్కొ! యాడిపోసెనొకో! మనసున విసిగెనొక్కొ! నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ బయనమై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ డేమిసేతు!

వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలెఁ బాసితిగదా యను వేఱొకమాట దోఁచలే
దాయను నందె యుండవలదా యను బూవిలుకాఁడ? నాతో వా
దాయను గన్నెనేచ బిరుదా యను నేరికి నిప్పు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగదా! యను వేఁగుచు వెక్కసంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేఁత తగదా తగదాఁకొనఁ జేయు! నాథు న
న్నీవిటుఁ గుందసేయఁదగునే తగు నేర మదేమి చెప్పు? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నలయించిన యెంచనె రానివేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ బూనికఁ బూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మహోన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిఁ దోఁచక వనటమీఱి. 214

—* చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

ఆ. చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి వహించిన, పణఁతి యొకతె దా నుపహ్వరంబు
సరసి వల్లిహృదయ మరసి యుత్తలపాటెఱింగి యిట్టులనియెఁ బ్రియము మీఱ.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను నచ్చటికే కొనిపోదు నేఁడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయుమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయ గారంబున కిం
దు నెలవిఁ బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనిపలికి కల్కి యవరోధజనము లెవ్వ
రెఱుఁగనట్లుగఁ జని దౌత్య మెలమిఁ గొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల పార్వతీయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురుతించి మించి. 218

వ. అల్లనల్లన డాయంజని.

వ. ప్రహీృభూతయై జోహారుచేసి తన్నుదాఁదెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు
వనినుండి వల్లిన్ దోడ్కొనిచనినది మొదలు వల్లీదేవి తనకై విరాళినొంది మద
నునిబెదరింపులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జదరుగ నెఱింగించి
యియ్యెదనున వల్లిన్ గాఁచుభారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రౌంచదారణుం
డలరి వేవేగనాపూవుఁబోఁడిన్ దోడ్కొనిరమ్మపొమ్మనిన నబ్భిల్లపల్లవాధరి
వల్లిన్ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్
దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ హాన్నుతీవ, నీధనంబు
దీనినెల్లకాలంబెదఁ జెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికారంబున
కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుముఖ! యెంతదానవీ • విట్లుచెప్ప, వలెనెయనభిజ్ఞుఁడనెపలు•పలుకులేల?
ఆణిముత్యాలపేరునా•యతుత నీదు, చెలియ సత మిఁక దీనికై • చింతవలదు.

—* కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట *—

గీ. అన నిదిగో వత్తునని ధవ•ళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గు•మారుఁడపుడు
వల్లి నెదఁజేర్చితేర్చి భా•వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ • వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిఁ గానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెతకి • దైన్యముతోఁ ద
ద్వల్లభునితోడఁ జెప్పడు, భిల్లాధ్యక్షుఁడు విపక్ష•భీషణుఁడు వడిన్. 222

—* భిల్లులు వల్లికుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధముసేయుట *—

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా•క్రోధైక సంరంభులన్
నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం • ధీభూతచేతస్కులన్
కైరాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్•బాలింపుచున్ వచ్చికాం
తారంబందాకచోటఁ గాంచె లవలీ • నాళీకనేత్రన్ గుహున్ 223

చ. కనిఘనమైన కినుకఁగొని • కాండములన్విలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు • తస్కరణంబొనరించితౌర! నీ
తనువిదెకూల్తుఁజూడుమని • దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా
నను వరులున్ జెలంగి వివి•ధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులన్ జేయుట *—

చ. ననలెదఁ దాఁకినట్లు వెస • నారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁ దాఁకషణ్ముఖుఁడు • తన్విక ధైర్యముఁ జెప్పి యాపె న
మ్మనమును గందకుండ నస • మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబ • రావళిపైఁ గనుమూసిరందఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు ద • ర్పోద్రేకముల్ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడిసీల్గుచున్ బొరలుచుల్ • దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మే • ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చి కటాక్షించె గుహుండు భిల్లులను సం • ప్రీతాత్ములై యత్తఱిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁజెంది వల్లిన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లి చేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి • కొంకుచుఁ జేరి నమస్కరించి వే
బహుతరరత్నరాజిఁ బరి • బర్హముగానిడి వల్లిదేవి కేల్
గుహునికరంబునందునిచి • కూరిమిఁ బెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముల్ సయిపు • మంచు వచించిరి మ్రొక్కితీరుగన్ 227

ఆ. అంత బార్వతేయుఁ • డవ్వారల నను గ్రహించి వల్లితోడ • నిమ్ముఁ జేరి
దేవసేనకడకుఁ • దెల్విమైచని మ్రొక్కు, మనుచు వల్లినంపె • నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేన కెఱఁగిద, యనుఁ బ్రోవుము నీదు దాసి • నమ్మయనుడుఁ జ
య్యన సర్వ మెఱిఁగియాపెయు, ననురాగ మెసంగ వల్లి • నక్కునఁ జేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లిన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. షణ్ముఖుండు పురందర • జాతకెలమి, వల్లి తెఱఁగెఱిఁగించి యం • బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁ దాఁజోత • సలిపి వారి, యనుమతి వసించెఁ బత్నీద్వ • యంబుతోడ

క. ఈ కౌమరుసామి చరితముఁ, జోకగఁ జదివిన వినినను • జొప్పడు శుభముల్
సేకూరు వైభవంబులు, శ్రీకర విఖ్యాతి చేరుఁ • జంతలు దీఱున్. 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

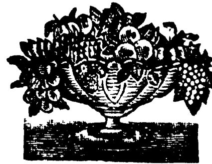
క. సంబర మొందితి మిఁక హే,రంబుని చరితంబుఁ జెప్పి • రమ్యోక్తుల డెం
దంబందలి కొఱఁతను దీ,ర్పంబూనుము సూత! పరమ • పావనచరితా! 232

వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంద్యపదవీపఽశోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమహీతలశోభితశైవపూర్భవా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుతహృద్యచరిత్రి! పవిత్ర! లక్ష్మమా! 283

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

తృతీయాశ్వాసము

పతివందితవంశా
కూపారసుధాంశుతర్క♦కోవిదవరగో
ష్ఠీపత్యంబయబుధభా
వా! పాపాంబానుజాత ♦ భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతి♦యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
లికలితసుప్రసంగముల ♦ లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పొం
దికనుడి విన్ము ద్వారమున ♦ నెక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లొక్కభటుం♦డైనను లేఁ డిట నస్మదీయుఁడై. 2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు ♦ చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివయయినన్ మనంబలరి ♦ చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచొ
ప్పువహితవృత్తి ద్వారతల♦మం దొక దక్షుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు ♦ భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 3

క. కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వార♦సీమ నునిచినన్
సేవించునతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెలవు ♦ పరమేశానీ! 4

క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు ♦ కాళిక యటులే
యొనరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము ♦ లరిగినమీఁదన్.

గీ. అఖిలజగదంబ మజ్జనం♦బాడుచుండ, ఖండశశిమౌళి నందినిఁ♦గదిమి వేగ
లోనికే తేరఁగాఁ జూచి♦లోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి త♦లంచె నిట్లు 6

క. చెలులాడినవచనము గడు, ఫలవంతంబట్లు సేఁత♦భావ్యం బౌకఁ డెన్
బలవంతుండు మదీయుఁడు, గలఁ డేన్ ద్వారమున నిట్టి ♦ కష్టంబెటులౌ 7

క. భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసురు నొక్కని సృజించి ♦ వాకిటనుంచన్
నా సెలవు గీటుదాఁటక, దాసుండై యెవుడునాదు ♦ ద్వారముఁగాయున్ 8

గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటియ♦హమునజలక,మాడ నుద్వర్తనము చేసి♦నట్టిమకిల
చేతనొకబాలు నిర్మించె ♦ నాతతబలు, నర్వలక్షణసంయుతుఁ ♦ జారుగాత్రు 9

చ. అమలహిరణ్యవస్త్రముల ♦ నచ్ఛతరోన్నతరత్నభూషలన్
హిమగిరిజాత పుత్రకున ♦ కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి ♦ తల్లిని నేను సుతుండవీవు ప్రే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు♦మారక! యంచువచింప నాతఁడున్ 10

క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తినమస్కరించి ♦ కడునమ్రుండై
జనుఁడీతఁ డేమిసేయన్, జనుఁజెప్పుముతల్లి! యనిన ♦ శైలజవేగన్ 11

క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదర మతినుండు మెప్పు ♦ డవధానముతో
నాదు సెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఱనీకు ♦ నిపుణమనీషా! 12

చ. అనిదృఢమైనయష్టినొకఁ ♦ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపు నెమ్మొగము♦నన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
కున్నఁగొని కౌగిలించి కడు♦కూర్మిమెసంగఁగ నిల్పె వాకిటన్
గొనబుగనాతఁ డుండెన వి♦కుంఠితవై ఖరియష్టిపాణియై. 13

— * గణపతి ద్వారమందు శివునడ్డగించుట * —

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకమాత గృహ♦మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంతశివుండు దారసిలి ♦ యాలయమేఁగఁగరా గణేశుఁడా
యంతకహంత నారయక ♦ యడ్డమువచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యీతఁటిన్ 13

క. ఆయమ సెలవున్ గొనక యె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృ • ఢంబిది యాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁ • డిట్లని పలికెన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! • యజ్ఞానమునన్
శివుఁడ ననిదాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదె • ఘనతరయష్టిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, ననునెఱుఁగక మోఁదితీవు • నాథుఁడ నాయి
మ్మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమ • హంకారమునన్. 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ • గఠినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమ, థనికరమును జూచి పలికె • దర్పోద్ధతుఁడై. 18

— * శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట * —

చ. ఎవ్వఁడొ వీఁడు మూర్ఖుఁడొ క • యించుక జ్ఞానములేక ద్వారమం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి • యెంతయు మీఱుచున్నవాఁడు మీర్
జివ్వున నారయుం డనుచుఁ • జెప్పి శివుండు బహిస్థలంబునన్
దవ్వున నిల్చియుండెఁ బ్రమ • థప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ. బాలునిఁ జేరి యిట్లనిరి • బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్టు లీ
యాలయభూమిఁ జేరితి? వ • హంకృతి మృత్యువశంబుఁ జెందకే
వైళమ దూరమేగు మన • వారలఁ గాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ • డెవ్వఁడనైనను నేమి మీకిఁకన్. 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ • శివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణప • తిఁ వేగమునన్. 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము • చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ • జేరితి మీవిఁక వీఁకఁ బాసి పొ
మ్మవితథమైన పల్కిది వృ • థా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను • బాలనసేయరు విమ్ము రూఢిగన్. 22

క. ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు • దీంద్రమ దేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదిఁకఁ జేటుమూఁడు • సత్వరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుం డిట్లనియె.

ఉ. నాథుఁడుగాని సర్వసుర • నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యుమకు • నాథుఁడుగా నివు డిమ్ముఁ జేర సం
రోధము సేయువాఁడ నవ • రోధముఁ జేరఁగ వేళగాదు పొం
డో ధిషణాఢ్యులార! చన • కుండిన నిందఱుఁ జత్తు రిత్తఱిన్. 24

ఆ. చేటు మూఁడుననుట • సిద్ధమెవ్వరికేని, యిపుడు నాకొ మీకొ • యెఱుఁగవచ్చు
ననుచుఁ గదలకున్న • నాప్రమథేంద్రులఁ, బట్టి కొట్టి గట్టి • దిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి • నాగణనాథునిపైకి రా నతం
డంతములేని విక్రమము • నందుచు నందఱ కన్నిరూపులై
యంతకమూర్తివోలె భయ • దార్భటులన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జెలంగు సము • దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ • గొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల నిఁకనుఁ, గొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ • గొట్టెన్ యష్టిన్.

— * శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట * —

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యీశ్వరుని కాయుదం
తంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు క్రుద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులవోలె వచ్చితిరి • కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ • రైతిరి వాఁడిట కేలవచ్చెనో
డాబులు కొట్టుచుందురు క • డంకయు లావది లేక యూరకే
దేబెలు మీరు పొండిఁకను • ధీరత లేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరుఁడ బేర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత • ధౌరేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొం డావలికనుపుఁ డిఁకను • బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్
దారసించి యిట్లనిరి.

క. చనెదవ? లేదా? యీ యద, నన మిత్తిని జేరెదవు క • నుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్ దలంచె • వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవులేక యొరులను • ద్వారభూమి
మీఱనీయకు మనెఁ దల్లి • మేరమీఱి

వీర లీరీతి దాడికి ♦ వెడలుచుండి
రకట! కర్తవ్య మెద్దియో ♦ యరయఁజాల. 33

—* ద్వారమందల యుద్ధమును విజయ పార్వతీదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి గిరిజాప్రియసఖియగు విజయ యందేమి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి మరిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

కం. శంకరుఁడు తద్గణంబులు ♦ శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ ♦ దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక ♦ పాడిఁదప్పి, హరముతో పోరు చేరు టెం♦దనుచితంబు.

క. మనగణపతి యొక్కఁన్నైన,నను బోరసీయండు శివగ♦ణము లెంతయు రం
తోనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, సనికిఁ దొడరుచున్నవారు♦లరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ ♦ డిల్లపఱచి
భవనముందుదు రిఁక శివ♦ప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జుగు♦ప్సావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బ♦ద్మాయతాక్షి! 37

చ. శివుఁడును జాపలాత్ముఁడయి ♦ చేరఁగవచ్చెడు మాటి కిమ్మ్మ నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ♦హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పు డీ
యవినయమేల? బాలకుని ♦ నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకో! భ♦వాద్భుత లీయది మెత్తురే శివా! 38

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమునకు గణనాథుని *—

చ. అనిన గిరీంద్రపుత్త్రి హృది♦యందునఁ బంతము పట్టి భర్త య
ప్పొనరిచినట్టి పట్టుదల♦యున్ బ్రమథేంద్రుల దోర్విక్రమోరువ
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ♦తంబును నారసి కాఁగఁలట్టిదా
నని యనిపెన దెలిసి నిజగ♦ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్ 39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె ♦ నా గణమూర్తికి మేలుచేసితీ
వీ పురుషుల్ సినుక్ జెనక ♦ నెంతురె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాఁగివచ్చెనె యి♦టుల్ జయధుర్యుఁడవైన నీకడన్
రూపటి పోదు రిద్ది యను♦రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ. అనుడు గణపతి యానంద♦మతిశయిల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చితొ♦డంగియనిశ
నంకమాస్ఫాలన మొనర్చి♦యభవగణముఁ బిలిచియిట్లనెబీరంబు♦పెంపువెలయ.

మ. గిరిజాసూనుఁడ నేను మీఱ లహిరా♦ట్కేయూర యోధాగ్రణుల్
దరమెన్నన్ ననుగెల్చి పోం జవలకున్ ♦ దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వా♦స్థశ్రేష్ఠులారా! మహే
శ్వరిదౌవారికుఁ డీతఁ డీరలు శివా♦జ్ఞాపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ ♦ ప్రౌఢాత్మకుల్ పెక్కురీ
రలు నే నొక్కఁడ బాలకుండ సమరా♦రంభానభిజ్ఞుండ ని
క్కలహంబందిక నాకు లోటొదవినన్ ♦ గాదేరి కఖ్యాతి మీ
వలనన్ బాటిల మీకు శంకరున కం♦బాదేవికిన్ జేకుఱున్. 43

క. అది దెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుఁడు సమర♦కౌశలులని పెం
పొదవంగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదులై హరుకడకుఁ ♦ జని యని రిట్లుల్. 44

గీ. అంబికాపుత్రుఁడఁట దేవ! ♦ యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెచ్చుగఁ ♦ బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ ♦ వలయుఁగాని
వాని సలఁతుల దీర్పఁగ ♦ వశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియోజించి నిపుణ♦మతులై యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని యిది యిఁకనేమిసేయ♦వలయునొ యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినట్టిదై♦వల [illegible] దాని యీను మరుగోకు♦లొక్కపరుస
నా [illegible] కఫలంబొందు♦నగజ నిజము

క. కావున్న నిప్పగల దిరక, సేనలతో మీఱ లెల్లఁ ♦ జేరి యనీకం
బే వడుపునఁ జేయుదు రది, చెనసన నారెల్ల ♦ బలిసినచేవన్ 48

గీ. ప్రమథభూతగణములోని♦బల్లిదులకు, జోదులకు [illegible] కొని యుమా♦సూనువీర
భద్రుఁడును [illegible] కొని [illegible] వడిగ రాఁగ, [illegible] నగ్గణా♦ధిపునిఁ జేరి.

చ. తెగువిఁక నేల బాలకుఁడు సుం♦దరుఁడంచుఁ జుట్టుఁడు కొట్టుఁడు డిప్పం డీ
తఁడు పొసరించెదేమొకొ యు♦దారపదాగ్రణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుఁదనంబు మీఱఁ గదు♦తొందరతోఁ జెలరేఁగి యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడిన్ బడిరి ♦ భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతమటు • లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁ జేరి ఘోరతర•దండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె • నఘ్నవిక్రముఁ డేఁచిచూడ నే
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి • బ్రమాన్పడుచుండరి యొక్కతీరుగన్. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ • గొందఱి తలలన్
గొందఱి యక్కల నిఁకనున్, గొందఱి ముక్కులను బగుల•గొట్టెన్ యష్టిన్.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను • గొనియుండి రిఁకన్
గొందఱు నురుమై సురిఁగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ • గూలిరి పెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁ•బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి • కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలి•యుర్వొత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కక్రేవఁ•బఱచుచుండ

క. చని షణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురు•గా నిబ్బంగిన్
బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాఱెదరె యదరి • పిఱికిఁడులారా! 55

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు • శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఱినన్
బోవదె తేజమున్ యశముఁ • బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావలదే పదండిఁకను • గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు • భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ. అనుచు వారల మరలించి•యద్రిజాసు, మారు డత్తఱి గణనాథుఁ • దారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని•వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నా•నందమొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోఁచు మది • కెంతయు మచ్చికఁగ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బ్రాఁతిగఁజేర్వ సన్నిహిత•బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిఁక • నెట్టుల నీతనితోఁడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నిఁకఁ • జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58

గీ. శోకనదతుల్యమై మేల్మిఁ•గొమరుమీఱు, పీని మేనున బాణముల్ • విడుచు టెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడ•లోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచు నేమొకో • యేవుసూపి. 59

క. ఇల "క్షాంత్యాభీరు" వనెడు, వలుకున్ దలఁపంగ యుద్ధ•పద్ధతియె కడున్
తెలుపఁగఁ దోఁచెడు నైనను, బలికెద నిటు లితనితోడఁ • బ్రౌఢిదలిర్పన్. 60

— * కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట * —

ఉ. ఓ గణనాథవర్య! విను•మో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్టు లీ
నీగణసైన్యమున్ జదువ • నేరిమియానాకో! చూఁడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలఁగ • నీవిఁక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు • వల్మొఱు చూపఱు లుగ్గడింపఁగన్. 61

గీ. అనినవిని గణనాయకుం • డంబికాత
నూజుఁ గన్గొని తత్సూక్తి•కోజ మెచ్చి
దురము చాలించి స్కందు నా•దురును గాంచి
యిట్లు తలపోసె జిత్తమం • దింపుగదుర. 62

సీ. తోడఁబుట్టువ లెనాకు • దోఁచెనీతఁ,డీతనిన్ గనఁగొఁగిట • నెనయుపొంకె
యువతపించుచునున్నది • యుల్లమకట, పోరుమానెదనిఁకవీని • పొందుఁగోరి

వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి గణసైనికులుఁ గుమారావలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుల బొదువఁబోవుచున్న నతండు మరలఁ గుపితుండై యంబరంబున కెగసి ప్రలయమార్తాండుని పగిది దుర్నిరీక్ష్యుండై.

— * గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట * —

చ. కసియెసఁగన్ సుపర్ణుఁ డు ర•గమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్టు వే
కృసమగు నేడ్తెఱన్ గవిసి • కాలనుజేతను దండధారనున్
గసవొనరింపుచుండె గణ • కాండము నయ్యెడ షణ్ముఖుండు సం
తసమెనఁగంగఁగాంచుచు ను• దారతమైఁ బొగడెన్ గణాధిపున్. 65

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి • యెంతయుఁగాననభూజరాజి ను
ద్ధురగతిఁగాల్చుకేవఁ గడు • దోర్బలధుర్యుఁడితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడి•దంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
గురుతర తేజుఁడీతఁడ వి•కుంఠితవిక్రముఁడెల్ల భంగులన్ 66

క. ఊఱక తరవాయిఁగొని యిం దఱి నివ్విధి బ్రమందఁ జేయు దక్షునితని ని
త్తఱిఁదఱిసి యెదురనేనియుఁ, బోఁటిఁగొను నితఁ డెల్లఁ బ్రమథ భూతగణములన్

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిన్గొని సమరంబునకుఁ దొడరుచున్నంత నత్తఱి నారదప్రబోధితులై హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగినిలిచిన పరమేశ్వరుండంతఁ బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీఁడు కమలోద్భవ! మద్గృహతోరణంబునం
దుక్కునఁ జేరి యుద్ధపడి యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజసార మపార మదేమి చెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁ జేరి యొడిసమ్మునఁ దేర్పఁగఁబూను మీరిఁకన్. 69

ఆ. అనుడు దేవ!యట్లయని పితామహుఁడు ద్వా,స్థునిఁ జేరి ప్రమథ దమనుఁజూచి
తఱియఁ బోవుచుండ దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁ బెరికి యీడ్చి ధాత్రిఁ ద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులనున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న జాడఁగని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప శైలజ యంతన్. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

సీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి యత్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వయంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కటె యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ గహ్వరంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱియొకతె విద్యు త్పింగాకృతియై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తా యుధంబులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌక్షేయకంబులఁగొని పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండె నయ్యవ సరంబునఁ బ్రమథామరవర్యులెల్ల రాత్మంబులందు.

క. పోరఁగలే మీతనితోఁ, ధీరుండితఁ డొకఁడెగలఁచి ♦ తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొ♦కఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎందైనఁ బోదమనినన్, సందగు పడదితని యెదురఁ ♦ జావే శరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గద♦చే నొక్కుమొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్పచందన♦హస్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ ♦ జయమరయుచు
మునులుగంధర్వులును మహా ♦ మోదమొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బల్ ♦ చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లు ప్రలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వులనున్న సైనిక ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహవప్రకారంబును షణ్ముఖవీరభద్రుల యాదాసీన్యంబునుగాంచి గణనాథాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతురులై హరున్ జేరి యవ్విధంబంతయుఁ దెలుపన త్తఱినారదర్షి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ. దేవ! నీలీలగాదె యీ♦తీరు సకల, మఖిలభూతప్రమథగణా♦హంకృతిన్ హ
రించుపొంటె రచించితి ♦ వెంచియిట్లు, కావుమిఁకఁ బ్రమథామర♦గణము నెల్ల.

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని చెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖనిఖిలామరమూలబలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారందఱాగణపాలున్ జుట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁ బొదువ నతండాభీలుండై నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరాని తేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ బుట్టించుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబులనెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁ జేసి నారాయణుఁగదిసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద ♦ నుద్ధతి వైచిన నాతఁ డల్గి ని
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి ♦ భూరినదంబునఁ బేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుఁడయి ♦ మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండెఁ బెలు♦చన్ బగిలించె సురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు ♦ బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది ♦ కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే

తెఱఁగున నైనఁ జంపవలె • దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువును జెంది యిట్లనియె • శ్రీపతి కేవుఁదనర్పఁ జేయుచున్. 82

—* శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట *—

మ. విసుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు వీ • బృందారక శ్రేణి ని
ర్లసకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా•హీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బొలియించెఁ దావకమ•హోగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గ•ర్వంబొప్ప నిర్జించెదన్. 83

వ. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె • భర్గ! యనుచు న
న్నాళీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల • నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ • గ్రిక్కిన ఘోరగదావ్రియుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజ•సంధుల మోఁదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున • రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహో
రణనమెసంగఁ ద్రుంచె నమ•రవ్రికరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ. గణవరుండల్గి యగ్గదా•ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయ•గరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁ జేసి పే•రుక్కుమెఱసె, నర్భకుండంతఁ నాగ్రహా•నిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయష్టిహతి • నే త్తెఱఁ బత్రరథేంద్రమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని • ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ • జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యష్టిహతి • దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
య్యంతయు వంతలేక యచ•లాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వింతగ దానిఁగూడఁ బడ•వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ర్దాంతతరోరుదండహతి;•దాన హరుండు కరంబు రుష్టుఁడై. 88

—* శివుండు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁ గదిసి త్రిశూ,లముచే గణనాథుశిరము • లాఘవముగ ఛే
దముచేసి యార్చె జయ ఘో,షముచేసిరి ప్రమథదేవ • సత్తములంతన్ 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘంటంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి. యప్పరమేశ్వరుని రణజయాశంసముగాన్ 90

గీ. శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు శిరముఁజూచి
వగచెనంతయు దుఃఖైక వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును విష్ణువజుఁడు
గూడనాత్మములందుఁ బల్ కుందిరపుడు.

—* నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. నారదుండవు డంబికన్ జేరి మ్రొక్కి, సర్వమెఱిఁగించి యిట్లనె జనని! యిపుడు
పట్టువిడువకు మెందేని నిట్టిఘోర, చరితములఁగని నామె యిజ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁజెంద నంత నమ్మహాదేవి 93

గీ. తగునెయిటు దుర్ణయముసేయ ధవుఁడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియి వ్వాఱుస నిప్పు
డేమిసేయఁగదగు నెట కేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హిమాద్రితనయ. 94

మ. తగునే సోదరతుల్యుఁడై యలరునా దామోదరుం డివ్విధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదుపఁగా బల్ పన్నికన్ బన్నిమూ
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటుల్ సల్పు టి
మ్మగ నీ పాపఫలంబులన్ గుడువరే పొంగారకంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలుపులనెల్ల వేవేగ వెతకి చంపుఁ డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి ఘోరరీతి,

వ. అంత.

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయలగ్గొనరించితనియె సకలాళిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రినందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన యచేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్భవమగుచున్న దుఃఖమును బాఱఁగఁదోలి గిరీంద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవక యెవ్వనగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు ప్రమ్మరన్ బయలుదేఱుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

గీ. ఖంజ కాళి కరాళి బ•గళయు ఛిన్న,మస్తయు విలంబమస్త ధూ•మవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దార•విద్య కుబ్జ,అమనావిద్య మున్నగు•నాహ్వాయముల.

గీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల్ • వింటికెగసి, క్రోధఘూర్ణితమూర్తులై • ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని మండెను • నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు • సత్వరమున.

చ. నలుకుఁడు త్రుంచుఁ దడ్డపడి • నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బలువఁగనీయకుండఁ డిటఁ • బట్టిపలార్చుఁడటంచు శక్తులే
డెలు నలుమూలలన్ గవిసి • శేఁకువ మూఁకలఁ జుట్టుముట్టఁగా
మఱుకువనొంది నాకచర • మండలి యొండెడఁ గాంచకార్తులై 101

చ. ఒదుగుటకైన లేదు తెరు•వొండెడ వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్డు ప్రల•యంబగుకైనడిఁదోఁచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని • యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులున్
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు • వీఁకఁడులై పరుగెత్తిరత్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చోటనాశక్తులడరి • యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళినెల్లనుఁ విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ • వెఱపొందికడున్. 103

క. మొఱ్ఱోయనియెడి వారలు, కుఱ్ఱలనిఁకఁ జూడమనుచు • గోణఁగెడు వారల్
దుఱ్ఱునఁ జెదరెడు వారలు, మిఱ్ఱుఁబల్లంబుఁ గనక•మిడికెడువారల్

—* విష్ణ్వాదులు మునుల పార్వతీదేవియొద్ద కనుపుట *—

చ. గొదగొని శక్తులిట్టు లతి•కోపనలై ప్రముఖామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి నుకు•గంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరసత్త్వము ల•మర్చుచుఁ జేరుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్‌గని య•జప్రముఖామరవర్య లేకమై 105

గీ. తలరి యంబిక చేసె నీ • దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని • మాన్పఁదరమె?
ఆ జగన్మాత కెప్డు డీ • యులుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభ•మమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁజేరుటకు • నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునులను నారదున్ బిలిచి • భూధరరాజసుతాగృహంబుఁ దీ
ర్పను బనుపంగ వారలు గ•రంబు భయంబును భక్తిఁగ్రాల న
జ్జననినిఁజేరి మ్రొక్కి యిటు • సాంత్వనమొప్పఁగఁ బల్కిరిమ్ముగన్. 107

—* మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని నుతించుట *—

చ. శివ! జగదంబ! చండిక! విచిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివభామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రలయావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగొ
మ్మ! వికలమయ్యె సర్వజగముం బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 108

గీ. ఇట్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యీశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనియు నెద్దియును బలుక
కున్న నంబను గని జోహారొసఁగి మరల
నంజలులఁ జేసి యిట్లని రపుడు మునులు. 109

క. క్షమియింపుము పరమేశ్వరి!, క్షమియింపుము సకలలోకజననీ! యిఁక నే
రములకు దావకసంతా,నమె కద! యీ జగమఖిలమనఘ శివ యంతన్.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁజేసిన శాంతిఁ గావింతు ననుట *—

క. ఇంచుక కనికరమున మ,న్నించి యిటుల్ మునులతో ననినయది నాదు సుతుం
డంచితముగ జీవితుఁడై, మించిన తేజంబు మెఱయ మెలఁగెడు నేనిన్. 111

క. వానిని మీ రెల్లరు స,న్మానముతోఁ గొలుచు నెడల మాన్పెద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ స,న్మానులలరి చెప్పిరా యమరవర్యులకున్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యవ్వామదేవు,కడకుఁ జని యవ్విధంబెల్ల నుడివి మ్రొక్కి
దయను గోరిన నాతఁడు దారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సంతోస మొదవ. 113

గీ. జనుఁడు దగ్గఱఁ గూరుచి దక్కనందుఁ, దొలుత నేడంతు వగుపడుఁ దొడరి దాని
శిరసుఁ దెగవేసి యిక్కడ కేబరమునందుఁ, గూర్పుఁడ దద్దానఁ గూర్తులు గొనలు సాగు

క. అని సెలవీయఁగ నింద్రా,ద్యనిమేషులు బాలువిగ్రహముఁ దెచ్చి రయం
బున నీటఁ గడిగి యర్చన,మును జేసి నితాంతహర్ష పూర్ణాత్మకులై 115

ఆ. ఉత్తరాశకై మహోద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంత కంబొకండు
గానుపట్ట మస్తకంబు ఛేదించి య,చ్చటికిఁ దెచ్చి కూర్చి శంభుఁ జూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁజేయుట *—

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహాజముచేతఁ బుట్టి సు
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు చెల్వగు తావక తేజమిందు సం

భావితరీతిఁ జేర్చియుఁ గ • బాలుని జీవితుఁ జేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువు • నం దమృతాంచిత దృష్టినించుడున్ 117

గీ. అంత నిద్దుర మేల్కాంచి • నట్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింత లేకయె • హాయియలర
జీవితుండయి కూర్చుండె • జెలఁగి దివిజ, వరులు మునులును సంతోష • భరితులైరి.

— * పార్వతీదేవి శక్తుల మరల్పుట * —

క. గిరిజాదేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె • సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రముఖులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁ • గాంచెఁ బ్రియమునన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁ • గా సుతు నక్కునఁ జేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను • నిద్ధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగ నిచ్చి దీవెనలఁ • బేర్మి నొసంగెఁ దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు ద • యాస్పదలౌచుఁ దొలంగిరప్పనిన్. 120

మ. సురలక్ష్మీశ్వరుఁ దోడితెచ్చి సుతునిన్ • జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజే • శానాంకమందుంచ న
ప్పరమేశుండును దచ్ఛిరంబుపయి దీ • వ్యత్ప్రేమబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బా • ల్గారాబమేపారఁగన్. 121

.... * శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట * ....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుఁడై • వెలయునని త్రి
శూలము నొసంగి బమ్మను • జూడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వే • దవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు • గరిమఁ గూర్చె. 122

వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసంగఁ బరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల నొసంగి గారవించె. దామోదరుఁడు నామోదంబున నిత్యసౌరభ్యవిభాసితంబగు వనమాలయుఁ జక్రంబు నొసంగి మన్నించె నంత సకలామరప్రమథవర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి యర్చించిరంత గణేశుండు సంతుష్టుండై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱానందితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్త్రిన్ జూచి 123

గీ. బాలకుఁడవయ్యు నీవిట్లు • ప్రౌఢవిక్ర, మంబు నెఱపితి శక్తిగో•మరుఁడవౌట
నిఁకఁ జిరంజీవివౌచుగ • నేమఁడవయి,సుఖములొందుమునిచ్చలు•సుభగమూర్తి

....* శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *....

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ • నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానములోడఁ బూజలను • మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవునున్
శ్రీ నెఱయంగ సర్వసుర•సిద్ధపిశాచరమానుషోరగా
ళీనియుతార్చనంబులను • లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర,లోకంబునకన్న నీవు • లోకమున మొదల్
చేకొనెదుగాక పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వ•సిద్ధగణేంద్రా! 126

క. విను మఖలకార్యముల నా,దిని నిను బూజించి జనులు • దృఢతఁ గ్రియానే
ద్ధినిఁగొనెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెపుడు దేవ•గణపతి! జగతిన్.

—* శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. భాద్ర శుద్ధచతుర్థి నుద్భవముఁజెంది, నాఁడవగుట నాదివసంబు•నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ•నర్తు రెల్ల,వారు వారికి మేలు నే•కూరఁగలదు.

గీ.సింధురాస్యుఁడవౌటచే•సిందురమునఁ, బూజితుఁడవయిమిక్కిలి•పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాఙ్కురార్చల•నధికమైన, హర్షమొందెద వార్యాము•ఖాబ్జహేలి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ,చితి నిత్తిథియందు భక్తిఁ • జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతవడు నవ్వాఁడు విఘ్న•వేధితుఁడగుచున్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి • యేడాదివఱకిట్లు, నీ సమర్చనంబు • నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు • నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు • శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱిఁగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రసితచతుర్థిఁ • బ్రాతరారంభకా,లమున వేగ మజ్జ•నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను • నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ•వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువులనేనిఁ • బవడముతో నేన్
జిత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు • సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి మంచిగ నీవిగ్రహముఁ బ్రతిష్ఠచేసి యర్చనంబు
సల్పవలయు షోడశపరిచారోపచా, రముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ. 134

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండుమల్లె సంపఁగి జాజి, విరజాది నాగకేసరము కొండ
గోఁగు మోదుగు రేల గోరంట సురపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మి పొగడగడిమ
మొగలిమున్నగు వాని పూలఁ బొందమ్ములఁ, జెందొవ ప్రోవుల శ్రీతులసియు
మాతేడు జమ్మి యమ్మాంచి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్త దానిమ్మ యుత్తరేణి

గీ. రేగు జిల్లేడు వాకుడు రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గన్నేరు మద్ది
మామిడియు జాజి గలిజేరు మరువము మొద, లగు తరుల పత్రిఁ బూజసేయంగవలయు

వ. మఱియు నిఁక దూర్వాఙ్కురార్చనంబందు వితస్తిమాత్రప్రమాణంబులుగను త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండు దూర్వాఙ్కురంబుల నూట యొక్కటిఁగానిఁ బక్షాంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూజింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక కుడుములను నరఁటి
పండ్లు టెంకాయలును జామపండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడుపండ్లు ద్రాక్ష
పండ్లు నైవేద్య మిడవలె భక్తి మెఱయ. 137

వ. అనంతరంబందు.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాదియుతముగఁ బ్రణవ ముచ్చరింపుచు మహానివేదనం బింపుమీర
చింపవలె నంత బ్రాహ్మణశ్రేణితోడ, నాప్రసాదంబు భుజియింప నగు జగమున

వ. ఇట్లొకవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబు సల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబు సేయవలయు నద్దాని విధం బెఱింగించెద.

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *—

గీ. అస్థతో వటువాతఁ దోయంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబమర్చి స్వర్ణ
ఘటితమా భవదీయవిగ్రహము వస్త్ర, యుగ్మమున నుంచి పూజించు టొప్పనంత

గీ. స్థండిలముఁ గూర్చి యం దష్టదళమునందు
సగ్గిని ప్రతిష్ఠచేసి వేదాభిహిత వి
ధానముగ హవనముచేసి ద్వాదశాగ్ర
జన్మలకును సువాసినీ జనములకును. 114

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగ ♦ భక్ష్యభోజ
నమును దాంబూలదక్షిణల్ ♦ గ్రమముగా నొ
సంగి రేవేగి యమ్మ ♦నటి యహంబు
నందు నుద్వాసనంబు సేయంగవలయు. 142

వ. అటుపిమ్మట నశ్కలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణతో నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్యాపనవిధానంబిత్తెఱంగెవ్వ రాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది యఖిలసుఖంబులఁ దనియుదు రిదిసత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని నంతఁ దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ ముప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి గణనాథు ననేకనువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుడు నమ్మహోత్సవంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహా దేవరాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁ బొదలె నయ్యవసరంబున దేవదుందుభిధ్వానంబు లేపు మిగిలి సెలఁగె గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె నంత నారాయణప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమపరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతుష్టయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి లోకరక్షార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండె నని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచియిట్లనియె. 144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుః, పావనచరితంబుఁ గూర్మిఁ ♦ బఠియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నా,నావిభవోన్నతులతో జనంబులకు భువిన్. 144

క. అనవిని మునివరు లపు డిం,కను శుశ్రూషులయి యని రకలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను ♦ వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశివు లొగిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము ♦ నున్నతి నుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము ♦ తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు సుపర్వవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చఁగన్. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మజన్మలయిన నా
యిర్వురలో నొకనికిఁ గడు, హర్వుగఁ గట్టన్దలంప ♦ నంత రయమునన్.

క. శరజన్ముఁడు దనకనియున్, గరివదనుఁడు దనకె యనియు • గాఢస్పర్ధా
భరులై తలిదండ్రుల వేసరఁజేయఁగ నరసి యొక్క • చక్కటివారల్.

—* శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు • గొంకులేక
యెవఁడు మీయిద్దఱందు భూ • యిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి • మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు • చెందఁగలదు. 149

క. ఇది మే మొనరించిన పన్నిద మీయది మీర లెవరు • నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికి డెదమనఁ బేర్చుమదమునఁ గదలెను గుహుండు • పుడమిఁ దిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధం బారసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటకు మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁ జెంది కుంది తన • కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్డు సేయునది • గాంచక యొక్క యుపాయ మెంచి యూ
రటఁ గొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ • రన్ దరిసించి కడున్ బ్రపత్తిలం
పటుఁడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె • మంజుతరోక్తుల యుక్తిపెంపునన్. 152

శా. తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల ను • ద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాఁడఁ గరుణన్ • యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుఁ డంచు నాజ్ఞఁగొని ర • త్నోదాత్తపీఠిన్ విరా
జిల్లన్ వారలఁ జేర్చి కొల్చి ప్రణుతి • స్థేమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ. వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల • నిరువదొక్క
మాఱు లొనరించి మ్రొక్కి యి • మ్మాడ్కిఁ బల్కెఁ
గట్టుఁ డిఁక మీరు నాకు సా • కతము మెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు • సత్వరముగ. 154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా • హార్యాటవీతీర్థప
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా • తథ్యంబుగా నీకె య
ఘునపట్టంబు నొసంగువార మన న • గ్గంధేభవక్త్రుండు పా
వనమౌ నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృ • ద్ద్వారంబు లంబాపితల్! 155

ఆ. అనిన నిందయుండి • యవని నెట్టులఁ జుట్టి, వచ్చినాఁడ వనిన • వక్రితుండుఁ
డని యెయుష్మదంఘ్రి • వనరుహార్చనమును, దమ ప్రదక్షిణములఁ • దలఁపుఁడాత్మ

చ. ఇరువదియొక్కమాఱు తమ కిష్ట ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
సరవిగ సల్పి భూభ్రమణ సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాఱు నే
నెరవునఁ గాంచితి శాస్త్రములు వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటి కిత్తెఱఁగు నాలము సేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి నుల్లసిలుచు, వేఱుభూముల కేగుట వెఱ్ఱిగాదె?
నెరవిడి కుమారుఁ డిప్పట్లఁ బెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు సుశ్లోకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పదోదకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మహాజలంబు
మాతాపితలతో సమానతఁ గనజాల, రఖిల గీర్వాణచూడాగ్రమణులు
జననీజనకుల పూజనముతో సరిఁబోల, దే దేవపూజనం బేనిఁ బుడమి
పూర్వపుణ్యము లేక పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనం బడ్డిలేక

గీ. తమకు నేఁ జెప్పవాఁడనే తథ్య మరసి
సరళమతి యుష్మదుక్తి సాధ్వసము నించి
సేయుఁ డింక గణమూర్ధాభిషక్తుఁ గాఁగ
జాగు సేయక నను గృపాజలధులార! 159

— * పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట * —

వ. అనినంత.

క. నూటియగు సామజాస్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకము లేక పూని యట్లొనరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁబంచి గణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరపు పూనిక
గంధసింధురవదనునిఁ గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గానములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్ట నిచ్చి నవరత్నఖచితాష్టాపదకిరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణి భూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథపట్టంబుఁ గట్టి రాసమయంబున సర్వామరులును ప్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి రంత షడాస్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁ దిరిగి నోఁజుచు వచ్చి తల్లిదండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రౌంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతం బంతయుఁ

దెలిపిన నతండు బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను బిశాళిబుద్ధివైశద్యంబున కలరి తితీక్షన్గాని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల మీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ. విశ్వరూపప్రజాపతి ♦ విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్త్రికల నీయఁ ♦ గూర్మితోడ
వచ్చి శివునర్థిఁగోరుడు ♦ వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది. 163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి ♦ నీద్యుఁడతండు మహోత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధిబుద్ధియను ♦ నాత్మజలన్ గణభర్తకిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ ♦ గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులౌ
నమరులు మానులున్ బుషులు ♦ హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్ 164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును ♦ దద్దయుముద్దులు గుల్కునెన్నదల్
బెళుకుహొరంగు బంగరపు ♦ బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్గడున్
హులికిఁగదోఁచు నెన్నడుము ♦ లొప్పిదునొప్పుల కుప్పలౌసతుల్
బలితపుబాళిఁగొల్వ గణ ♦ పాలకుఁ డొందెఁ గడిందిసౌఖ్యముల్ 165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా ♦ కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి క్షేమాఖ్యుఁ ♦ డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు ♦ లవతరించి
మించి రంచితవైభవా ♦ మేయులగుచు. 166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రద్వయంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

—* ఫలశ్రుతి *—

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు ♦ విద్యనుజెందు ద్రవ్యార్థియగునతఁడు ద్రవ్యంబుఁజెందుఁ
గన్యార్థియగువాఁడు ♦ గన్యనుబెండ్లాడుఁ, బుత్రార్థియగువాఁడు ♦ పుత్త్రులఁగను

భోగార్థియగువాఁడు ♦ భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు ♦ ముక్తినొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు ♦ రాజ్యమార్జించు యశోర్థియానాతఁడు ♦ యశముఁబడయు

సీ. రుగ్ణుఁడై కుందునట్టిఁ డా ♦ రోగ్యమొందు
ఋణభరాక్రాంతుఁ డొందును ♦ ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గ ♦ ర్గోలువడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁ జెందును ♦ వాస్తవంబు. 169

వ. అని చెప్పిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వరులలీల వేఱొక్కఁ డఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్భుజవిక్రమసంరంభులు జంభారిముఖసు ♦ రభయంకరులా
శుంభనిశుంభాసురులు విజృంభించి జగంబులేఁచ ♦ సేఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. ధాతకడకేగి యవ్వారి ♦ దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి య ♦ న్యూనమైన
వారివరబల మారసి ♦ వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా ♦ వరముఁ దెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను పృథివీధరనుతాప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను ♦ బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల ♦ సంగతిఁ జెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు ♦ మంటయదయ్యె జగత్త్రయంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలుల్ సలుపు ♦ టెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె ల ♦ లత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ ♦ జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఛలమిది యేని బన్ని త్రిద ♦ శప్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 178

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిన నామె గినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట *—

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వ ♦ యంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి ని ♦ జాత్మమందు
వెరవునరయుచు నొకనాఁటి ♦ వేళఁ గాళి, యనిహసించెను నిందించి ♦ నట్టు లుమను

ఉ. అనుడి విన్నతోడనె య ♦ గాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కొదన్
బూని మహేశు రోషభర ♦ పూరితదృష్టులఁ జూచి యిట్లనెన్

గానవె నాఁటనుండి ననుఁ ♦ గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యున్నినాళ్ళిటుల ♦ మ్రాన్పడ నేల కలాదభూషణా ! 175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ ♦ గోరుదువీవెటు లిక్కతానసే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను ♦ మానముసేయక నేన ముగ్ధనై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు ♦ చెల్వగు నేచెలియేని దానవై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది ♦ పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల♦మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు వనిఁగాయువెన్నె లటు ♦ లక్కట! యెట్టిసుఖంబులేనియున్
మగువల కింపొనర్పవిఁక♦ మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ ♦ వెక్కసమా తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబొసెద వేగనీ♦కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ ♦ దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమని♦తల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకు నేగి ♦ పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కివెక్కి యేడ్చి ♦ విభునకిట్లను దేవ!, సెలవుచేయు తపముఁ ♦ జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వ♦రాంచితయై వేఁడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వ♦గురుఁడు వెఱచి.

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *—

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి ! యిటు ♦ కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్గెదవె ? ♦ యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ ♦ జూడఁగఁ దప్పిదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్బడన్ సయివు ♦ మంఘ్రులవ్రాలి యొనర్తు సేవలన్. 180

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జ♦నింపకయున్న నిఁకెందుఁగల్గునో
పాయక యెంచు మాత్మమున ♦ భామరో ! వేమఱు చెప్ప నేల ? యీ
స్థాయదనంతవిష్టపవి♦భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక ♦ సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా ! 181

గీ. అట్లగుటఁ జేసి నీయందు♦నరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన ♦ యిద్దఱందు
సురతలాలస మరునిచేఁ♦జొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జ♦గంబుపొడమె.

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలి♦వేణి! పంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నే♦ర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు♦నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట ♦ సిద్ధమగునె ?

క. మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁ దలఁచి కలఁచి భస్మసాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్త్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు విహారం బవనిన్. 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కఁగూడ నిఁక నేదియుగాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోఁచునద్ది భవదాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
చిత్తరి! రిత్తయల్క నిఁకఁ జెంపొనరింపకు సాకతమ్ముగన్
చిత్తమునందు నీ చరణసేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవైకల్యమణఁప
జాల వాచాలత దనర్ప సాంత్వనంబు, చేసినను దేఱక నితాంత చింతతోడ.

గీ. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి పూఁబోఁడి యనియె
యుచ్చకములాడి నన్నింక నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలీల నిపుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రియగాకున్న మగువప్రాణ,ము లనుబాయఁగఁదగునట్లు పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు నగుదు రెందు, నవని యున్నంతకాలంబు హాలహాలగళ!

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు హేయముగాఁ గనుపట్టుకున్న ని
ష్ఠింతటి కోర్చి నన్నిటులఁ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు? నే
నింతటి నల్పుదాననగు టింతయు దోసము నీది లేదు త
న్వంతముసేయుదున్ జదురులాడకు నీవిఁక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

గీ. స్త్రీలయందిట్లు కార్ష్ణ్యంబు చెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాన గాఢతపము
చేసిపాయుదు నైల్యంబుఁ జెలఁగియిచట, నుండఁగానోపయడ్డంకి యుడుగుమార్య!

గీ. అనినవిని శంకరుఁడు దరహాసమధుర, నిట్టులనె విరిఁబోఁణినీకేల తపను
పాయఁగాఁజేతుఁ గార్ష్ణ్య మిప్పాటనేను, లేక నీవేని బాయఁగఁ లేవె చెపుమ.

వ. అనిన మహాదేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మది యొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొందదటు లుగ్రతపస్సొనరించి కాళిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిఁకన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయసేయుము సెల్వొఁక జోతచేసెదన్. 192

గీ. అనుడుఁ దప సెవ్వరినిఁగూర్చి ♦ యాచరింతు
వజ్రముఖ! యన్న నామె ♦ యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు ♦ దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార ♦ గాత్ర మేను. 193

—* శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట *—

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిఱునగవు నగుచు ♦ వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న ♦ నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణము చేసి ♦ కాంతుని విరహా
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరీంద్రమిథున ♦ మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనము చేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుక చేసి ♦ కూర్మితో ము
న్నొందఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబు చేసి ♦ యాదర మొప్పన్. 196

—* పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట *—

గీ. భూషణంబుల విడనాడి ♦ పూవుఁబోఁడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ ♦ ల్కలముఁ గట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి ♦ నిష్ఠ మెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి ♦ సంధ్యలందు. 197

క. సలుపుచుఁ దపసానరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల ♦ బహుకాలము న
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు ♦ కూఁతురు ప్రీతిన్.

....* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దను వచ్చియుండుట *....

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్క ఘోర ♦ గోహరి యమున
చ్చటఁ బొడఁగని యశనేచ్ఛన్, జటులగతిఁ డాయ శైల ♦ జయు సాదయుగాన్

గీ. చెలులతోఁ బాటుఁ గని దాని ♦ నలుకు లేక
తొంటి వలెనుండ వ్యాఘ్రమా ♦ తుహినకుధర
జాతనూద్భూతరోచుల ♦ స్తబ్ధతను వ
హించియుండెఁ గరము విస్మ ♦ యించి యందు. 200

వ. అంత.

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గోల్పులి ధ•రాధరపుత్త్రిని డాసియున్ దదా
త్మబలవిఘూతతాపయయి • ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁగొల్చుచు వ•నేచరఘూతుక సత్త్వరాజి కెం
దు బిరుదుమీఱు శాస్తయయి • దోఁచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ • గ్రొన్న(?)జేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁజేసెఁ దత్సఖులు •దారును నెగ్గుఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృ•తార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజన•నిన్ భజియించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని • దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తెత్తి చూచుట•కేని వలను
గాకయుండెను జగదీశ • కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు • గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత ని,రంతర తప మెంతయేని • రాజిలెఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల ని,తాంతశ్రమ డస్సి సురలు • ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *-

క. ఆతఁడు వెరవున సురవర,వ్రాతముతోఁ దుహినగిరికి • వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁగని సం,ప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ • బెల్లుగ సల్పెన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు • గారవ మొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిన్
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ • గూరిమి స్వాగతముల్ బొనర్పఁగా
వనరుహసంభవుండలర • వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు పల్కె నజ్జగతి • కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటికిట్లడరి • దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్లజగంబులేలు పర • మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్క వే
పెల్లుగ మున్ దపించి యల•విశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్లసుధాంశుమౌళివిర • హంబె టుసైఁపఁగనోపితీయెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన • యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునన్ బర•మాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజియించుటన్ జేసి ♦ నీవునాకు
సుతుఁడవై చెలువొందెద ♦ వతులతేజ! 208

క. మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మ♦హేశుఁడు పొడమున్
గురుతఁదగు శ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁ బితవౌటనాకుఁ ♦ దాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్టు నీయెట్ట యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు ♦ నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని ♦ నచ్చపుపైఁడియుఁగూడ నీదురా
లేదనుమేను నూన నొక ♦ లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమం బిపుడు ♦ నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్. 211

గీ. అనిన బిసరుహభవుఁ డిట్టు ♦ లనియెఁ దల్లి!
యింతమాత్రమునకె తపం ♦ బిట్లు దుస్స
హముగఁ జేయంగవలయునే ♦ యైన నీదు
లీల లోకహితార్థమై ♦ కాలుఁగాదె? 212

క. శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభితులై సకలసురల ♦ చేవయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! ♦ కడపుము వారిన్. 213

ఆ. శక్తి నీవుదక్క ♦ నక్తంచరేంద్రులఁ, బెరలు చంపఁజాల ♦ రరయుమంబ!
వరము వారికిడితిఁ ♦ బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁబో ♦ కారునట్లు.

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ♦నేజములన్ భజియింతు నీజగ
చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను ♦ సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జిఱుత ♦ శక్తిని వీడి ముదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ ♦ ద్రుంపఁగఁ జేసి జగంబు లేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁ బుట్టించి తాను గౌరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ ♦ మెలమి విడిరయం
బునఁగనక కేతకీసుమ, కనదుత్తమగౌరియై ని ♦ కామంబలరెన్. 216

గీ. అంబ త్వక్కోశమునఁ దృ్యక్త ♦ మైన శక్తి, కౌశికీనామధేయయై ♦ కాలమేఘ
నిభశుభాకారకన్యయై ♦ నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి యాలరిఁగరంబు.

సీ. శంఖచక్రగదాదిసకలసాధనసంయు, తాష్టమహాభుజ యైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల నెకసక్కెమాడు ర, మ్యంబైన కృష్ణగాత్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల సొంపుగనిప్పింపు దీ, వ్యద్దివ్యనేత్రత్రయంబుదాని
నవరత్నఖచితస్వర్ణవినిర్మితోజ్జ్వల, త్కలిత చంద్రార్ధశేఖరముదాని

గీ. మేల్మి బంగరువలువల మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుఁగనిపూవుఁబోణి, నంబ యుడె దేవకార్యార్థ మజునకపుడు.

వ. అంతఁ గాంచనగర్భుండు ప్రీతుండై యమ్మహాదేవికుఱంగట మెలంగుచున్న శార్దూలవరంబుఁ గాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై నెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ బఱపు నప్పరమేశ్వరి కతం డిట్లనియె. 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగమం దిటు లక్కటికంబు బొనర్చెదీ
విమ్మహి నాగుఁబాముసకు నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
క్కమ్మగు క్రూరసత్త్వమునుగా దిది యొక్క నిశాటఘాతుకుం
డిమ్మెయి దీనిపై నెనరునించ జనించు విపత్పరంపరల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె నెందఱనో ద్విజులన్ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నముల్ సలిపె నెందఱికో యిఁక నిట్టి నీచుపైఁ
జన్న భవత్కృపాసుధను జల్లఁగఁ దల్లిరో! యివ్విధంబునన్
మున్నొనరించినట్టి యఘమున్ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు వీనికిన్. 221

వ. ఇంతకు నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో నీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణించుటనట * —

ఉ. నీవనినట్లు లెట్టి యవినీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
న్నీవిపినంబునన్ దఱిసి యెంతయు భక్తి భజింపుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధముఁగాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననున్ గొలిచె రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁగాఁగని నా నిలయంబునన్ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక దివ్యగణాగ్రణిఁ జేసెదన్ సుహృ
ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ బన్నుగ నింతటికన్న మిన్న లే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియమెంచుము దీనిఁ బయోజసంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ • డనియెను జనని! నే, నెఱుఁగ కిపుడు వీని • యింగితంబు
దొంటివృత్త మిట్లు • దొడరి చెప్పితి నీదు, భక్తిఁ జెందెనేనిఁ • బరపు దయను.

క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ • గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తాపకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁ డెందు • రవ్వఁగనఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనముగదా • నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సం • ప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁ • బాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁ జెందు? • నవని జనుఁడు
సర్వభావములందు • స్వయముభవవునైన, నీవె యాఁత్మరుగదా • నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదిదివ్య • గ్రాసముముసకు నీ, యాజ్ఞ మైశ్వర్యభా • గ్యావహంబు

గీ. కడచి రెందటో నీయాజ్ఞ • గరుడకేత, నాబ్జభవు లిక రాఁగల • రట్టివారు
నిన్నుఁ గొలువక పురుషార్థ • మెన్నఁ డేనిఁ, జెందఁజాలము గృఢమిది • శివునిరాణి!

క. శక్తివిహీనుఁడు పురుషు న, శక్తుం డేపనినిఁ జేయఁ • జాలం డరయన్
వ్యక్తమగు సిద్ధి యే యు, వ్యక్తులకున్ గూడ విష్ట • పత్రియజననీ! 228

క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను, గావింతువు గసవుగాఁగఁ • గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ • చిత్రం బంబా! 229

గీ. అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బర • మాత్మయును నగు, శివునకీవిఁకఁ బుట్టుక • చేటు లేని
యా సనాతనశక్తివి • యైపలోక, యాత్రకై యొక్క రూపం బు • నందితిట్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతిఁ బ్రశంసింప నెవ్వరెఱుంగఁగలరు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశార్యా
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహోన్నతసిద్ధిని బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన సర్వజ్ఞసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కౌశికిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుమనుటయు 231

—* కౌశికి శుంభనిశుంభాసురుల జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమ • దంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గౌశికీ
హల్లకపాణి రక్కసుల • నంతముసేయఁగఁబూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవర • పృథ్వినిఁజేర నజుండు పేర్మి సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును • దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. అసవములఁ బలములఁ గడు, మీసరపుంజలజముల న • మేయాపూపో
ద్భాసితదివ్యన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పంప • వరద రయమునన్.

ఆ. తా ననేకశక్తి • తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ సమర • వసుధఁ జేరి
దైత్యవరులఁ బిలిచి • దర్పంబునన్ జంపె, శరవితతులఁ గాము • శరనిహతుల.

వ. లోకకంటకులగు నాదైతేయగ్రామణులసమరాంగణంబున కలరి నలినసంభవుండు జేజేలతోడఁ గౌశికిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి యందఁ గాపురంబుండ నర్థించి యుంచె. 235

—* శివుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి కోపోపశమనంబు చేయుట *—

క. అంత శివుండును సుతుఁడు, స్వాంతతిమిరకార్య మెలమిఁ • జక్కవఱచి య
త్యంతము గాంచ తాఁ గాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి • కడువేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చి యనెఁగ • దాపింగొమ్మరో! నుడి, గుడుకవడె దపంబు • గొప్పఁ జెంద
రమ్ము! పోదమిప్పుడు • రాజతాద్రికి వేగ, ననుచు గౌరి బిగ్గ • నక్కుఁ జేర్చె.

ఉ. లలితాంగియున్ విభుని • యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గాంచె • మెడయై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బ్బాలశశాంకశేఖరుఁడు • భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మెలుగఁ జేర్చి యెత్తికొని • మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. వినుము సర్వాంగసుందరి • కఠినమైన
గడచె నా నీవు యెద్దాని • ...టమైన
యనుమానదోషాయ ... • నిరర్థకంబు
గా మనుగ కెనల్కఁ బార్వతి • సోమముఖిరో! 239

సీ. రమణిరో స్వేచ్ఛావి • హారి ...తై, పరమభావంబును • మఱచు టెట్లు
కలుగ చెప్పడు చిత • కాలుష్యహేతువు, లరయు సుందరిరో! త • థ్యంబు గాఁగ
పెఱవారికల్లు వి • ప్రియకారణము మన, కన్యోన్యమొదవఁగా • నడఁగు జగము
వాగమృతంబెల • నాగ! నీవచ్చమా, సుధామృతంబు నే • నవనియందు.

గీ. అరయ నాగరమయము సు • న్నఖిలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం • బెవ్విధమున
విప్రయుక్తంబగుట కోవు? • విద్రుమోష్ఠి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధమి • జాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుఁడఁ గ్రతు,భుగ్నుత! విను మేను నిక్కముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బగ్నిషోమాత్మకముగ నరయు మఖిలమున్.

క. విద్యవు నీ వబ్జముఖీ!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్ములమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుందు మెడఁబా టెటులా.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ జంపుట వేఱొకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు దోఁచఁగఁ జేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు ప్రాభవంబుఁగను తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ మద్భుతంబు
లోకరక్షకొఱకుఁ జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల యగున వృధగ!

. దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించియె కాళి యంటి భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని,దై వెలసెన యలుగనేల! యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుఁడగు విభునూక్తులరసి వాసిగ నంతన్.

....* పార్వతీదేవి యలుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట*....

గీ. సకలశృంగారభావైక జన్మభూమి
గౌరి తథ్యం బెఱింగి యల్క దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు మల్లడింపఁ
బలికెఁ గౌశికి నెన్నుచుఁ బ్రభున కిట్లు. 247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతిదివ్యతనూజ్జ్వలమైన కౌశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపితిన్ భువనంబులలోన నెందు నే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ నౌనౌకొ దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ గాపురమొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁ దమకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ గలండని యాళీజనంబులకు శార్దూలానయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు వ్యాఘ్రంబుం దెచ్చి యెదురనిల్పన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె.

— * పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దౌవారికునిగఁ జేయుమనుట *—

ఉ. నాథ! యుపాయనం బిది క • నన్ దగు వ్యాఘ్రము దీనితోసముం
డీధర నాకుభక్తుఁ డొకఁ • డేనియు లేఁడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా నిలయ • మున్ దగఁ గాచెను ఘోరసత్త్వదు
ర్బాధలు లేకయుండఁ గడు • భక్తి నతంద్రితమై మెలంగుచున్. 250

శా. నాయం దెక్కుడు ప్రేమ యున్న యెడలన్ • నా వేడ్కఁ జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ న • న్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
బ్రేయోవైఖరి దీనినుంపు ముదుపుల్ • బేర్మిన్ బొసంగించి దా
సేయవాత్రితములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపా • సింధూ! జగద్రక్షకా! 251

— * వ్యాఘ్రము ఖడ్గవేత్రధరుండగు పురుషుండగుట *—

గీ. మధురమును బ్రణయోదర్క • మంజులంబు నైన దేవీవచనమును • నాలకించి
ప్రీతి నొందితివని శివుం • డాతతాదరమున నద్దానిఁ జూడ వేగమున నదియు.

గీ. మేల్మి బంగారు బెత్తంబు • మెఱయు నాగుఁబాముఁ బోలిన వాలును • భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రమౌ • కంచుకంబు గలిగి యొప్పారె రక్షకా • గ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నామధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు నపురూపంబుగ నవ్వానిఁ జూచి మేరలేని యానందంబునొందె నా జగత్సుందరి కిట్లు ప్రియంబుచేసి యర్ధేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్ర హారిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క. మేనాపతియు శైలేశానుఁడు తమ కూఁతు తపను • చక్కఁబడుటయున్
మానుగ గౌరీతనువున, దా నొందుటఁ దెలిసి యటకు • దఱిసి ప్రియమునన్.

జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు మణిభవనంబున
నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట

వ. కూఁతు నల్లునిఁ గాంచి యంచితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల ననేకమణిమయాభరణముల నుపాయనంబులిచ్చి యానందించి రంత జగత్కారకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయావిజయలతో సోమనందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁ జేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలి

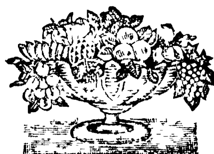
యుంచి ప్రమథజనంబలర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలుఁ సౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినినఁ జెందు • నిరుపమవిభవ
శ్రీచెలువుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము • నభవపదంబున్.

మ. ఘనదుర్భిక్షమహావ్యథాసమయజా•గ్రద్ధాత్రుతాతుష్టశై
వనికాయా! సుమనోమనఃప్రియతమా! • భర్తృవ్రతాచారపా
వనలక్ష్మ్యాహ్వయగేహినీనయనజీ•వంజీవజైవాతృకా!
వనజారాతివిభానిభోత్తమ యశః•ప్రారజ్జదాశావ్రజా! 258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మద్ధవళపురీప్రభు
తామేయరమాద్యసుందరాంబావిద్యాం
బామానినీసహోదరి!
హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సూతునితో నిట్లనిరి. 2

క. కొమరులును గోడంద్రుడు మ,నుమ లొప్పఁగ రాజమండనుం డగసుతతోఁ
బ్రమథులు గొలువఁగ నలరుచు,క్షమ నేమేమి యొనరించెఁ జక్కఁగ జెప్పుమా.

గీ. త్రిపురముల నొక్క శరమునఁ దిగిచి యల్ల, నల్లద్రావెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నని వినెద మెట్లొకమ్మునన భవుఁ డట్లు, నలిపెనో తెల్పు మాకీవు సత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

—* త్రిపురాసుర చరిత్రము *—

ఉ. మున్నల తారకాసురుని ముమ్మొనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
త న్నగులున్ దొరంగి సురతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్నతిమీఱి యుండిరి దనూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్నమెసంగనుండె సిరిఁ బాసి యలందురిచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్. 5

వ. అంత,

గీ. తారకాసురసుతులు గొం తవడి కెదిగి, పొదలిరవ్వారు ముప్పురు పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చలంబుగల్గు, వారు దండ్రిని మరపించు వార లెందు. 6

వ. అవ్వారికిఁ దారకాక్షుఁడు కమలాక్షుఁడు విద్యున్మాలి యను నామధేయంబులు సుప్రసిద్ధంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు.

గీ. కనకశైలగుహన్ జేరి కరముతపము
ధాతను గుఱించి యయుతవత్సరము లొంద
నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁ దెలుపుఁడన్న
మ్రొక్కి వారలు దోయిలిఁ బూని యనిరి. 7

క. దేవా! వరంబు నిడు నెడ, నేవడువున మాకు మిత్తి యేర్పడనియటుల్
నీవరసి యిమ్మన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు హసించి దితిజుల కనియెన్. 9

చ. కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంబున శాశ్వతమై యెసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు నబ్జహితేందులు సర్వలోకశా
సనులును వారికర్మఫలసంచితభోగము లొంది యంతముం
గనుదురు మీర లెట్టు లది గాంచకయుందురు వేఁడుఁ గోరుఁడీ! 10

గీ. ఎద్దియేనియు దుర్లభం బెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పొసంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెద వనసనుడు, వారలించుక చింతిలి బ్రహ్మకనిరి.

— * త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట * —

చ. సరసిజనాభి! నీవు గడు సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నఁ గద దేఁకువ నేకటదీర భోగముల్
మురియుచు నొందఁ జెల్లు నది భూరిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొను వాఁడో! యెఱుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ. ఐనను నీవు కాదనిన నక్కట యేమి యొనర్తు మిప్డు నీ
మానసపుం బ్రకారమె యమర్చికొనన్ దగు పైఁడి వెండి యి
న్మా నగరంబులన్ ముపుర కాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిర్గుచు విహారము సేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ. ఒక్కొక పురంబునందు మే మొక్కొకరము
వాసమొనరించెద మిఁక సర్వాసురమయుఁడు

తెరుగానట్టి తేరనం • తేవసించి
విల్లుగానట్టి యొకవింతఁ • విల్లుఁ దిగిచి. 14

క. వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మున ముప్పురములఁ • బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ సంతవఱ కిమ్మ • మేలియసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనైశ్వర్యత్యాగభోగయోగంబు
లనుమానింప కిమ్ము సర్వదేవమయుండగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమ
యింప నేరఁడిఁకఁ బైనఁ గానున్న యట్లగు ననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మ
యగు మయునిఁ బిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులనిర్మించి యొసంగు
మన్న నవ్వాఁడట్లు హైమరాజతాయసపురంబుల సమృద్ధైశ్వర్యశోభితంబులఁ
గామగమనంబుల నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు భర్మపురంబును ద్వితీ
యుండు రాజతంబును గనీయుం డాయసపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి
యుండిరి మఱియు నాపురంబులు మూఁడును. 16

సీ. పద్మరాగమణిసు • ప్రాసాదములచేతఁ, గల్పవృక్షకదంబ • కంబుచేత
తుంగమాతంగతు • రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్ద • పాళిచేత
అరవిందహల్లకా • యతసరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ • పములచేత
సకలవస్తుప్రశ • స్త సమూహములచేత, గంధర్వసిద్ధ ని • కరముచేత
గీ. అతులవిద్యాధురీణాగ్రజాళిచేత, సమరవిక్రాంతదైత్యజ • నములచేత
విలసితపతివ్రతాంగనా • వితతిచేతఁ, బ్రతిగృహస్థశివాలయ • ప్రతతిచేత.

క. రమణీయములై ప్రతిగేహమున మఖాగ్నులను గాయ • నట్టివియై చె
ల్వమరుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహివ • లోకముదనుకన్.

గీ. ఇట్టి త్రిపురంబులందు మ • హీయులైన, దైత్యవరు లేపుమిగిలి మా • ర్తాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవే • శ్మంబువఱకుఁ, బురులతో సంచరించుచు • భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు • నుల్లసిలుచు, నుఱుఁగుచుండిరి జనములె • చ్చోటనేని.

ఆ. వారిఁ జెనకలేక • వాసవుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి • విన్నఁదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ • దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ • జక్కనేగి.

క. మ్రొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగ లేమింక త్రిపుర • దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు • సరిలేకెందున్. 21

ఉ. ప్రొద్దు కడున్ వడిన్బుడమి • బోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి•మాంశుడు డాగుచు దిర్గుచుందు రే
సుద్దియులేక బిక్కవడి • చూచుచునుందు జముండు మేటియా
పద్దశఁగద్పు చుంటిమిది • పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్. 22

చ. ఎపుడొ దివంబుపైఁబడి సు•రేశులతో నిసుమున్ బొనర్తు ర
ప్డపుడు దేఱిచూచి కడు • నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతుమం
చపకృతులాడి పోవుదురు • హా యిఁక నేమి యొనర్తుమి త్తఱిన్
దెపదెపలాడు మానుడుల • దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ. అనిన విరించనుండు హృద•యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజి కిట్లనియె • నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనప•రాయణు లిద్ధచరిత్రు లట్టివా
రిని గెలువం దరంబగునె • త్రేటున మార్కొని యెవ్వ రేనియున్. 24

గీ. పరము వారల కిడితి దే•వ్వరము గాఁగ
వరబలంబును నాత్మీయ•బలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై • పొంక మొప్ప
నరిది వారల గెలువంగ • నగునె మనకు. 25

—* త్రిపురాసురులబాధ దెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాద్రికేగుట *—

ఉ. పోవుద మిప్డు శంకరుని • పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియన్
దేవునిమానసంబునకుఁ • దేటపడన్ వచియింత మాతఁడే
కావఁ మొంది మీఱు పల•ఖాదనులన్ దెగటార్పనోపు నీ
మీవగఁ బాపనోపునని • మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ. రజతగిరిఁ జేరి నందితో•రంపు సెలవుఁ
గొని మహేశ్వరు దరిసించి • కుతుక మొప్ప
మ్రొక్కి తలవయి దోయిలిఁ • బూని యిట్లు
ప్రార్థన యొనర్చె నెంతయుఁ • బ్రౌఢఫణితి. 27

మత్తకోకిల: ఈవె యింద్రుఁడ వీవె చంద్రుఁడ • వీ వుపేంద్రుఁడ వీశ్వరా!
ఈవె నల్వవు దీవె చిల్వవు • దీవె ప్రొద్దు వుమేశ్వరా!

ఈవె మిత్రివి నీవె సత్రివిఁ • కీవె ముత్రివి శంకరా!
ఈవె యాకస మీవె యారస • మీవె యగ్గి మహేశ్వరా! 28

చ. పొరిఁబురదానవోత్తముల • భూరిభయంబెదఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ • దప్పక ప్రోవఁగదయ్య! యీవుద
క్కొరు లిఁక మన్పఁజాల రిది • యోజనచేయుము దివ్యచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి! యిదు • మోడక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క. బిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవితం బిట్టు బిట్టు•ను దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిఁబడి నీవే, దిక్కని విన్నపముసేయ • దేఁకువమెఱయన్.

—* శివుఁడు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట *—

ఉ. క్రొన్నెలపూవుదాల్పుదొర • కోవిదులార! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్న? వగన్ దొరంగుఁడు ని•శాచరవీరులు భక్తులెట్లువా
రిన్నశియింపఁజేతు నిఁక • శ్రీపతియొద్దకుఁబోయి చెప్పుఁడా
మిన్నయెదేని మాయఁగొని • మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్. 31

క. అనిచెప్పినవారని మునసము, ననవైకుంఠమును జేరి • నళినదయనుఁ దీ
రవిభక్తిప్రమొక్కి నుతులఁ, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పి•గోడెల్లఁదగన్. 32

చ. తడవొనరింప రాదిఁక సు•దర్శని! యప్పురముల్ గడుఁ•వడిన్
బడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ • బ్రత్యహముఁ బెదరించుచున్నవా
రడలున నీదుసన్నిధికి • నందఱ మిట్లరుదెంచినాము మా
యడరడపంగఁ బూనుము మ•హాత్మ! కృపామయమూర్తి! చెచ్చెరన్. 33

క. అని యర్థించిఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు • నంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్పఁ • గడఁగిరయమునన్.

గీ. అట్లుగాకున్న నవ్వారి ననిఁ • జెనకఁగ
రాదని యెఱింగి మునుల సు•రలను వేగ
జతనమొనరింతునని యన్ని • సరగ నొకని
సృష్టిచేయఁగఁ దలఁప న•చ్చెరియ మొప్పు. 35

—* విష్ణుమూర్తి అరిహాస్మునిని బుట్టించుట *—

ఉ. ముండితమైనయట్టి శిర•మున్ గడుమాసిన యట్టివల్వలున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును • దోస్థలి బుంజికయున్ దలిర్పఁగా

దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని • దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతుఁగ
నిండగుభక్తిమైఁ దలఁచి • నెక్కొనిమ్రొక్కి యనుజ్ఞ నడ్గుడున్. 36

గీ. శేషశయనుఁడు వాని దృష్టించిచూచి
మెచ్చి తలయూఁచి యిట్లను • మేలు మేలు
బుద్ధిమంతుఁడ! నాయందుఁ • బొడమితీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు • నెరవు మిఁకను. 37

క. అరిహన్నామముఁదాలిచి, హరువొప్పము చోటు నీవు•నమరించెద ముం
దరసి పదియాఱు వేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర • మమరింపు వెసన్.

గీ. కరమప్రభంశమయమును • గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై • ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యాది యటుగూర్చి • వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు•నున్ వెరవుగ. 39

—* అరిహన్-మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట *—

వ. అనిన నతండట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీ విఁక దైత్యపురత్రయంబుఁ జేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శ్రౌతకర్మలఁబాపు మద్దాన వారుహతులయ్యెదరిఁక నీవు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁగూర్పఁగా నారదు నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁబుట్టింతు నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁ గూర్పుమని నారదుందలంచి యమ్మునికిఁ దత్కార్యం బెఱింగించి యరిహను నకు ముందు దైత్యులఁజెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమనిపంచి యరిహ నునకు నలువురుశిష్యులంగూర్చి వారికి ఋషియత్యాకీర్యోపాధ్యాయు లను నామంబు లేర్పఱచి వారితోఁ ద్రిపురంబులకేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం బాదిగఁ గలియుగంబునఱకు నెందేని మకుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలి యుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్నిదేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డని యును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకా రంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుండటియుఁడు నతండు మునిం గాంచి. 40

గీ. మూలికడ పేల్కయేమి ! యీ • ముఱికిపటము
లేమి ! యీ ఘంచెయేటికి ? • ఋషివరేణ్యా !

శ్రోత్రవేసంబు వింతగాఁ • గొంటి వేటి
కెఱుఁగఁజెప్పుము మాకు బోం • కేమిలేక. 41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

గీ. అసురనాథ! యొకండు మ • హానుభావుఁ
డగుపడియె యాతఁడొసఁగె యీ • యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ • మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు • పుడమిలోన. 42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెఱ్ఱిమతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్వాఁడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు • మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండొ దెల్పు మే • మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడదారి • యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ • జూఁడు మధిప! 44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడుప • సేర్తునొకో? నీ
వే యాదిపీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మ • హీన్ దైత్యవిభూ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దారకాక్షుండు నారదోక్తప్రకారంబు దీక్షఁగొనంబూని దేశి
కుని యాగమనంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నరిహా యతియును శిష్య
చతుష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవనంబుఁ జేరి యందు మాయావాదం బుపన్య
సింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు
ప్రార్థించె. 46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి!, చేకొనెదను నేను దముదు • శిష్యుఁడ ననుచున్
శ్రీకాంతునియపరాకృతి,యై కర మొప్పిన యతీంద్రుఁ • డనురకు నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయందే వాసి యగు న • నన్ దనుజుఁడు దా
సేయుఁడనై సేవించెద, మీయానతి యతిపతంస! • మీఱను గనుమా! 48

— * అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మముఁ జెప్పుట * —

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్సోదరులకును విధివిధా
నంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షఁగొనినంత
యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు • వెలయు నీ సంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ•హీన మరయుఁ
డిద్ది తనకుఁదాన • యేర్పడునట్టులే, తనకుఁదాన పొలియుఁ • దథ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు గడ్డి•పరకవఱకును నా,త్మయె యొకండు వేఱుఁ•దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి•యను పేర్లు మన పేరు, లట్లె యిందు భేద•మరయనగును.

ఆ. బమ్మ మొదలుదోమ•వఱకును దేహంబు, నురుఁగు నియతమింత•నూటిగాను
సకలజీవులకును • సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు • తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మిట్టు లు•దకముఁ జేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమె యట్లె • తక్కినవియు
దూపఁజెంది వడిన్ వడిఁ • దోయమొంది
త్రావి నిట్టూర్పు విడుచునుఁ•తథ్యమరయ. 53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకర్తెను నొకండు • చెందును నటులే
పలుగుఱ్ఱములున్నను ని,మ్ముల నొకగుఱ్ఱము నె యెక్కుఁ•బుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్న•మహిఁబరున్ననునిద్ర, యొక్కటిరుగ సౌఖ్య• మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలంది పాటి•కీటమునకేన్, జావన్న కడు వెఱ•పావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోల•దేజంతువునుగాని, భువి నహింసయె గడు•భూరిధర్మ
మిద్చటనే స్వర్గ•మిచటనే నరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని•చొప్పులరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దాన•ములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యావి • చర్చసేయ
హింసకుం జేగు నరకం బ•హింసకుందు
చనెడు స్వర్గం బిచట లేదు • సందియంబు. 54

వ. మఱియువినుఁడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంత శా•స్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వా•క్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁబో•లిన సుకృతము
లేదు హింసను నెందుఁబో•లిన యఘంబు. 55

వ. ఇఁక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క. భీరున కభయం బాఁకట, గారింపఁబడిన జనునకు • గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నౌషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగుఁ • దఖిమతవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁగాను

క. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్ల•ధర్మమ్ములకున్
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు • దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ. ఐదు జ్ఞానేంద్రియంబులు • నైదు కార్మె
కేంద్రియంబులు మనము బు•ద్ధీంద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్వాని • ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు • కొలుపు లుడిగి. 58

గీ. ప్రమాకులను గొట్టి జీవాల • మట్టుపెట్టి
నెత్తురులు గాల్వ లాడవఁగ • నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో • వేయుచుంద్రు
జన్నము లటంచుఁ గొందఱు • జంకు లేక. 59

వ. మీరలవ్వాని మానుండికను.

గీ. ఎపుడో పడిపోయెడు శరీర • మెత్తఁగి వేగ
యావి యున్నంత కేఁకట • యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁ జెంది • యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వాలనేమి గ•న్పట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల • దేహమేని
యొసఁగి కోరికెఁ దీర్పఁగా • నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని • కుజనులిలకుఁ
బరువుసేయుదు రెక్కు డే•వంబుగాఁగ. 61

క. ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ఢ్యమున నొప్పు • నింద్రియవర్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయెడ, లంతకు సౌఖ్యములఁ జెందుఁ • డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట • నకట! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకా•కులకు భోజ్య
మగునదియెఱింగిభోగింపుఁ•డర్థులకును, నొసఁగుఁడిష్టంబు లెంతయు•నొర్పుమిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించి ♦ శ్రేష్ఠుఁ డతని
సంతతి మరీచిముఖులు త♦త్సంతతిన్ బొ
డమిన మనయందు జాతిభే♦దము పొసఁగునె?
యరక యేదో వచింతురి కొం♦ద అది విడుఁడు. 66

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార ♦ లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేఁగి ♦ శంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ♦బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించిరి ♦ కడిఁది వేడ్క.

సీ. వావివర్సలఁబాసి ♦ పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁగూడి♦వరఁగు పురుషు
లెదఁగొంకుమాలి తా♦మెదురిచ్చి విటులతో, సురతకేళుల నెప్డు♦చొక్కు వెలఁదు
లిది పవిత్రంబుకా ♦ దది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కు♦నట్టి బాప
లెక్కుడు పొగరుతో ♦ నెగిరి దోసము లేని, పెద్దలపైఁ గాలు ♦ విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ ♦ కెల్లప్రొద్దు
కానులనె గూర్చుచుండెడు ♦ దోసకాండ్రు
దేవుఁడెవఁడని పదిరి నిం♦దించు చెడుగు
లారితీఱిరి త్రిపురంబు♦లందు నిండి. 67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మ♦పదవిచ్యుతులై
కేలు పవల్ ధనకామేచ్ఛాలాలసులైరి తఱిగ ♦ సత్వంబెల్లన్. 68

గీ. అంతయునుగని వేల్పులు ♦ సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని ♦ యభవుదండ
కరిగి సాష్టాంగ మొందియు♦య్యసురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁ దెల్పి తీ♦వరమునిట్టి.

—✱ ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట ✱—

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను ♦ జాల్మల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనుపు ♦ విశ్వవిభూ! కరుణింపు లెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల ♦ భర్గుఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాఁగెద నట్లు సేయ రణ♦సాధనముల్ సమకూర్చుఁడంచనెన్. 70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగానియరదంబును విల్లుగాక యొసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁగూర్పఁ గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశార షోడశారంబులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నొగలుగను మం

త్రంబులు ఘటంబులుగను ఋతుషట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు టెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను నవం తుండుబంధముగను సంద్రంబు లేడును రథకంబలంబులుగను గంగాదిసరిన్మతల్లులు స్వర్ణకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబు సోపానంబుగను, విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను ప్రణవంబును గొరడాగను దర్వీకరంబులు పగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను బంగరుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు గుఱ్ఱపురౌతులుగను వివవాయువులు సైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్యందనం బెక్క నప్డు వేదహాయంబులు తుండంబులఁ దెఱచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి పుడమిఁ గూలుడు రథంబు చలించి ముందునకు మొగ్గఁ గులపర్వతంబులు చలించె. శేషుండు వడఁకె నయ్యాది యంతఁ గాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై తేరు పైకెత్తి హాయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్డు డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ బరమేశ్వరునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి పడసి రంత శివుండు

—* శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట *—

క. ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగ • మరసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిఁ గూరిచి, సత్యేచ్ఛుం డేసె లాఁగి • శర మొక్కండున్. 72

చ. అశనిసహస్రపాతజని • తాయతభూరికఠోరఘోష మా
దిశలఁ దనర్చ నేనికల • తీరగు పీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి • తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితపుఁ దిండ్ల యప్పురుల • బిట్టుగ బూదియొనర్చె నంతటన్. 73

గీ. తారకాక్షుండు నిజసహో • దరులతోడ, నార్పరానట్టి యట్టి మ • హాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచు వేగఁ • బరమశివుని, శంకరునిఁ జూచి మదిని వి • జ్ఞప్తి చేసె.

క. ఎఱిఁగితి శంకర! నిను నే, మఱిసితి నీచేత నిట్లు • పొలియుటకుఁ గడుం
గరమరుదగు నిది యేరికిఁ, బరశివ! నీభక్తి నొసఁగు • ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుమన్ దమ్ముల్గలుఁ దానును, మనమునను సవినయత్వ ♦ మార్గము విడి పా
వనచరణ! భక్తశరణా!, పినాకి! యన వారి తేజ ♦ భీముక్ జెందెన్. 76

గీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు ♦ లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయ్యె భువిఁ ♦ గూలె నంత
దేవదుందుభి నాదముల్ ♦ దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పవృష్టి ♦ పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొనర్చి యెం♦తేని రౌద్రి
వదనమున నొప్పుచున్న స♦ర్వజ్ఞనయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు వి♦రించిముఖులు
సాగిలన్ బడి సన్నుతు ♦ ల్సలిపి రిట్లు. 78

— * శివుని దేవతలు స్తుతించుట * —

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృ♦పాళు! సార్థనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! లోకనాయక! ♦ శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! ♦ శంకరా! యిఁక మాదు దీ
నోక్తులాలకిసి సుప్రసన్నత ♦ నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిటు లడుగుల వ్రాలిన, యనిమిషులకు నభయ మొసఁగి ♦ యఖిలేశ్వరుఁడం
తన వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిరి ♦ స్వపదముల కొగిన్.

వ. అరిహరుండు విష్ణ్వాజ్ఞచేఁ గలియుగంబున బ్రతిష్ఠించుచు నంతేవాసులతో
మరుస్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు
త్రిపురదాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరిత్ర మెవ్వరేని
చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు
మహాత్మా! సంతసించితి మింక జాలంధరోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 81

— * జలంధరాసుర చరిత్రము * —

చ. ఒక దినమందు దేవవిభుఁ ♦ డొజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసద♦నమ్మున కేఁగుచునుండ నంత నం

తకవారుఁ డద్ది యారసి ము•దమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి • యొప్పఁగ నధ్వపుమధ్య నుండుడున్. 82

చ. కనుగొని దేవరాజు పుర•ఘస్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరి•కట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శనసయనుండు గీముకడఁ • జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు నేన్
జనియెనొ చెప్పునా నతఁడు • జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లు•సురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు విననిట్టులుండె
కినుకనొంది మరల• గీర్వాణవిభుఁడడ్గె, నేమి చెప్పకుండె • నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మారిట్టులె యడిగిన, సమ్మహితుని లెక్కఁగొనక • యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న • నిర్జరవిభుఁడున్. 85

మ. కని దర్వీకరమల్లు రోజు ముఁ దిర•స్కారంబుఁ గావింతువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిప్డె యని కి•న్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహోగ్రహం బొదవ న•ద్దేవేంద్రుహస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చుచున్ నిటల నే•త్రజ్వాల లొక్కమ్మడిన్. 86

క. తసరి పురందరుఁ గాల్పఁగ, నొనరింగని గురుఁ డెఱింగి • యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుఁడై యింద్రుని సాగిలఁబడ నొనర్చి • రోజుచు ననియెన్.

—* ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రుని గాల్పవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

క. శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! • శంకరమూర్తీ!
శరణు మహాపద్మాక్షా!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! • సర్వవ్యాపీ! 88

శా. నీవే విష్ణుఁడ వీవె పద్మజుఁడవు • న్నీవే మహారుద్రుఁడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ • నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మతిన్ • నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రునేలు కరుణా•నీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న • నంగిరసుని శ
ర్వుఁడు గని యభయంబిడి తా, నడిగె బృహస్పతిని పట్టు • లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఫాలలోచనవీతిహోత్రు • గాఢజ్వాలల్
గరమరయు మెచట వీనిన్, బరిత్యజింపఁగఁ జెల్లుఁ • బౌత్రసమీపా! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, ననె దేవాధీశ! యితని • శభయమిడితి గ్ర
స్నునఁ గావు క్షమనలకీలల, వననిధిలో విడిచిపుచ్చి • వైశం బనినన్. 92

—* గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట *—

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్ర•మందు విడిచి యిం
ద్రునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, ననె జీవమవైతి విప్ర • డమరేంద్రునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁ•బొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్ర•భేదియు నీశున్. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాఁటి మ•హేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి • సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ • బదిలముగను
త్రిదివమున కేగె రయమున • దీము మెఱయ. 95

—* జలంధరుని జననము *—

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల • కాలనిషూదననేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుఁడై పొడమి • భోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రఘోషమటు • లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని సు•రాగ్రణు లబ్జజుఁ జేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగిచద లేటితోఁ బొత్తుఁ•జెందినట్టి, కడలి యుత్సంగముననోడి•కంబుమీఱఁ
గూరుచుండిన యట్టికు•మారుఁ గాంచి, తారసించినయపుడ కూ•పారవిభుఁడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి • వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దను•జన్మునిఁ జూపి, మహాత్మ! వీఁడు నా
తనుజుఁడు వీని జాతకవి•ధమ్ములఁ దెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్ల నారసి ప్రి•యంబున నబ్జజుఁ డబ్ధి కిట్లనెన్. 98

ఉ. వీఁడు కడున్ సమర్థుఁడయి • విశ్వముమెచ్చఁగ శౌర్యశాలియై
మూఁడుజగంబులన్ గల స•మున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
పోడిమి మించుఁ బెంచు యశ•మున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాఁడుదు రచ్చరల్ దొడరి • బాగుగ వీనిచరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యము • చ్ఛత్ర మొందఁ
గదఁ బతివ్రతవై యొడి • కమున మించు
మచ్చికంటి ద్వితీయయా • హెచ్చుమీఱు
భోగములఁ జెందుఁ దనివిగ • భువనరాశి! 100

మ. అనుచుండన్ బుడుతండు బిట్టుగసి బ్రహ్మ • కూర్చమున్ బట్టి నె
ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గష్టంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశ్రులురలెన్ • చక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబును జూచి మెచ్చి యనియెన్ • వాథోధి కివ్వైఖరిన్. 101

క. జలబిందువులన్ బావఁడు, జలజలనాకనులనుండి • జాఱఁగఁజేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు నీతనుజునకు మహార్ణవ!భువిలో.

క. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశువకు జాతకర్మ • దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య విభుగాఁ బట్టంబుగట్టి • పోయెన్మరలన్. 103

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ. కంటికి ఱెప్పవోలె సుతుఁ • గాటవు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుఁడై యలరు • దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్దెలన్ గడిఁది • విజ్ఞునిఁజేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటెఁ గుమారుఁ డెంతయు నసహ్యపరాక్రమశాలియై తగన్. 104

— * జలంధరుని వివాహము * —

సీ. కాలనేమియనా నొక • కడిఁది దైత్యరాజపుత్రిని బృందయన్ • రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁ • గూర్చి పెండ్లిఁ జేసె సరివారలెల్ల సెబాసనంగ.

క. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు • చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవిభాసిత యొడయనికిఁ జేయు • పండువ నిచ్చల్. 106

గీ. వారి దాంపత్యమెంతయు • వాసిమీఱె, చూడసొంపయి తనరె నసురవరేణ్యు
బాసటన్ గని పాతాళవాసులైన, పొలసుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి • కలిమి మరల.

సీ. అంత నొకనాఁటి యెడ సభా • భ్యంతరమున
నున్న రాహువు బరికించి • యతను నడిగెఁ

గత మిదేమి? మహాత్మ! యి•క్కరణి నుసికి
కనుడు భార్గవుఁ డతఁ డిట్లనియె మరల. 108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు లెల్లరును • దూర్వాసుపర్వుల సాయ మొంది సం
పన్నతలోడఁ బాల్కడలిఁ • బట్టి మథించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలన్ దనరు • చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నతిమీఱఁ జూఱగొని • మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్. 109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును • మూఁడుకనుల
సామినిన్ ద్రావఁ జేసిరి • సాహసమున
జంకు లేకయె యాదొర • చటులకాల
కూటమును ద్రావి జగముల • కుందు మాన్పె. 110

ఉ. మాయలమారియైన యల • మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడియై
యాయెడ కేగుదెంచి దను•జాగ్రిణులన్ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులన్ గరఁచి • యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిన్
బోయుచునుండ వీఁడరిగి • పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె • సప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
శా బరవింద నేత్రునకుఁ • బన్నుగ సన్నయొనర్చె నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల • వెల్గు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్తోఁ బడవేసె నా సుధను • దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధమున్. 112

గీ. అమృతయోగమునన్ జేసి•యకట! వీని, శిరసు మొండెమునున్ గూడ•జీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును•రెండు చేసి, యతికి యిరువురఁ జేసి ది•వ్యపద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య • హిమకరశ్మ లెటన్
జేపడిన విడక మ్రింగుదు, రేపడతురు వీని చరిత • మిదియె కుమారా! 114

గీ. అనిన విని యాజలంధరుఁ•డౌడుగఱచి, యౌర! యెంతటి యపకార•మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి•యైన విష్ణుఁ, డెట్టులైనఁ జెద వారి ని•క్కట్లు గనుచు.

గీ. అని నాడివి ఘస్మరుండను•నసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు•వినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు•లుచితభంగిఁ, జెప్పు మిప్పొల్కి నటుమీఁదఁ•జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్మరుం డను దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోసకు, లై తఱచి యనంత రత్న•ధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నిప్పు,డే తెండిఁక నిందు తిఱుగ • హితవెఱిఁగి మదిన్. 117

గీ. అట్టు లీకుంటిరేని యీ • యబ్ధిపుత్రుఁ
డుడుగఁ డవ్వానిఁ గ్రహించు • నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు • పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యారయుము వారి • యాశయముల. 118

క. తడయక చని రమ్మని య,ప్పుడె వానిని బనుప నతఁడు•పొంగి కడువడిన్.
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడౌజుఁ దగఁ దారసించి • పేర్మిన్ బలికెన్

చ. వినుము సురేశ్వరా! భువన • వీరుఁడు సింధుకుమారుఁ డిందునన్
బనిచిన తీరు మీరు మును • పాల్కడలిన్ మథియించి రత్నరా
జిని మదనాగ పీతులను • చెన్నగు నచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి • పొల్పుగ నిండిపు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ. ఇచ్చిరేని సరియె • యీకున్న మిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యెగిచి • మట్టగించి
చేకొనంగఁ దలఁచి • చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందు నేని•దెగువఁ గొనుఁడు

క. అని చెప్పియుంపె ననుచున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁ•గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లు చెప్పె దూతన్, గని చని వాక్రుచ్చుమిట్లు • కంధిసుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండల నెల్ల ఱెక్కలను • గొట్టుచునున్నవు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని • తాంతములోఁ గొని దాచియుంచెఁ దృ
ప్తుండయి యింక నారిపుల•దుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగ దాఁచె నందులకు • మేకొనియట్లు మథింపుటయ్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱితి మా•పైకిఁ గాలు
త్రొవ్వ లెక్కయొనర్తుమే • 'త్రోసిరాజు'
చేసెదము గాక యీలాటి • చిందు లుడిగి
మిడిసిపడకుండుమా! యిఁక • మీఁద నేని. 124

క. అని యిటులెచెప్ప చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ ♦ నసురేంద్రుని కొ
ల్వున కేగుదెంచి యటుచె,ప్పిన నాతఁడు వ్రేటువడిన ♦ పెనుఁబాము వలెన్.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ ♦ వేమాఱు గావించుచున్
మసిజేతున్ ద్రిదశాలయంబు సురలన్ ♦ మర్దించెదన్ మించెదన్
వెస నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గా♦వింపుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుఁడు రథం ♦ బాయత్తముఁ జేయుఁడీ! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుఁడగు శుక్రుని రణమం,త్రిసిగా నొనరించి యట్టి ♦ దేశిక శుభశా
సనములఁ జేకొని యాహవ,మునకేగె జలంధరుండు ♦ పుడమి యద్రువఁగాన్.

క. చనివేగ నాకలోకం,బును నెక్కొని ముట్టడించి ♦ పొల్పుగ రణభే
రిని మ్రోఁగఁజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడుపొడమి ♦ బీరంబెడలన్.

చ. విని యమరేంద్రుఁడున్ గినుక ♦ విస్తరిలంగ దిగీశముఖ్యులా
యనిమిషవర్యులన్ గొని యు♦దార భుజాబలమేర్పడన్ వరా
ధిపని నమర్చి యభ్రకరిఁ ♦ దేఁకువనెక్కి పవిన్ ధరించి బి
ట్టనికిఁ గడంగి తా వెడలె ♦ నద్భుతమొందఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుడుఁను వెనుకొనియనిమం. త్రియై నడచెను సమస్త ♦ దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికిన్, బెనురజ మంబరతలంబు ♦ బిట్టెగయంగన్. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ ♦ గండుమీఱి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి ♦ యులుసుదీఱ
ఘనగదాశక్తితోమర♦ఖడ్గముసల
హలపరశువుల నెంతయు ♦ నక్కజముగ. 131

క. సంకులసమరం బలరన, శంకితులై యోధవరులు ♦ సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారార్భటులు సెలఁగ ♦ నొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివి♦జావళి కందఱ కన్నిరూపులై
పంతముతోఁ ద్రిశూలమును ♦ బట్టి సుపర్వులఁ ద్రెళ్ళఁజేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ ♦ దద్దయుఁ జీల్చుచు స్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును ♦ వీరవినోదము సల్పె నాజిలోన్. 133

సీ. యముని పొట్టఁ బగిల్చె న•య్యగ్ని నవయఁ, జేసెఁ బాశిని నడలొందఁ•జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బి•డౌజు డాసి, యల్ల యైరావణగజంబు • డిల్లపఱచి

క. వాసవుమస్త్రముఁ బగులఁగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి • భిదురముఁ గొని పె
ల్లీసున నసురను మోఁదుడుఁ, దా సరకొనరింప కసుర•తల్లజుఁ డంతన్. 135

సీ. వాఁడి యమ్ముల విలుఁగూర్చి • వాసవాస్త్రంబుఁ బగులఁగఁ జేసిన • నగవిరోధి
రోసమున నట్టికెదువు•లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు పో•రిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును నసురులును జేరి • శూరతఁ బోరన్
బురుహూతుఁ డసురుల జలం,ధరుఁడు సురలఁ జంపి రథిక•దర్పము మెఱయన్.

సీ. పొలిసినట్టి నిశాటులఁ • బొదిగిపట్టి
యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర•యుక్తి మరల
బ్రదుకఁ జేయుచు నుండె గీ•ష్పతియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ•కలనమునను. 138

సీ. అదియుఁ గని రజనీచరుం • డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవనీవిద్య • యమరినట్టి
తాము దైత్యులఁ బ్రదికింపఁ•దాను నట్లు, సురల జీవుండు బ్రతికించు•చొప్పదెట్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి • క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁ జేసె ననుడున్, విని యాములఁ దెచ్చి కడలి• వేసి రయమునన్.

చ. మరల సుపర్వులందఱను • మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁ బూనె మృత•తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డల శైలమున్ గనక • దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ • గిమ్మన కొండెడ కేగుఁడీ వెసన్. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి • యవసరం బీక్షించి, సేరువరి యొకింత • నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ • జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ • జెలఁగి తిరుగ.

—* దేవతలు పరాజయంబునొంది పాఱిపోవుట *—

క. అని చెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని • వెనుకొనిచనిరా
యనలముఖామరులెల్లరు, వనరుచు నాకంబు విడిచి • వైళంబొప్పన్. 148

సీ. వారలందఱు వరుసగా•వలసఁ బోవు, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు•నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ•సంబు చేసి, తన నగరుఁ జేరి యేలుచుం•డెను జగముల

చ. "పురపురఁబొక్కి" వేఁడుపులు ఘోరుననేడ్చుచుఁ బద్మలోచనున్
దలఁచియుఁ గాంచఁబోయి క్రుమ్ముకొలిడి దానవభంజన! దీనరంజనా!
మరల నొకండు గండఁడయి మమ్ము దివంబుననుండి పాపె ము
ష్కరుఁ డసురుండు వాని కనిఁ జాలక పోతిమి దోర్బలంబునన్. 145

సీ. కడలి-లోపల మధుకైటభులఁ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే యతులకరుణ
నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు లపహరింపఁగ వారి, వంచించి యిడవె సువర్వతతికి
నాహిరణ్యాక్షుఁ దఁద్రగజుఁ బరిమార్చి, జగములకంతకు శాంతినిడవె
బలియుఁడైనట్టి యబ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రివిష్టపంబు

గీ. చక్రధర! నీవు చేసిన సాయములను, మఱతుమె యెన్నినాళ్ళకు మానసమున
మరల దయచేసి యీదుష్టు మడియఁజేసి, సాఁకుమీయిఁక భక్తుల సాకతమున

క. అని యిట్లు లర్థివేడుడు, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ డాఁగసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకుఁ డిఁకమీఁద మీరు వాసవముఖ్యుల్!

— * విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట * —

గీ. అని రయంబునఁ దార్క్ష్యునాయత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేగి యనిఁ దొడంగి
సింగమట్టులఁ గడఁగి వాసిం దొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియో వాసరములు.

క. కౌమోదకి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల దైత్యుని వోఁదన్
భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయకమ్మ చేయుచునుండెన్. 149

గీ. అంత వేసారి నక్తంచరాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్టులనియె నోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యె తగినవాఁడ, విట్టి జెట్టితోఁ బెనఁగలే దెపుడు నేను.

క. నీకోరిన వరమిచ్చెదఁ, జేకొను మెఱిఁగింపు మిచ్ఛ సింధుజ! యనుడున్.
నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుఁడ! యైన నిమ్మ వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ. నీదుపుఁ బాసి వేగంబె నాదుభగిని, తోడ నాయింటనుండు సంతోసమొప్ప
నిదియె వరమగు వేఱొకం డేదియేని, వలితి లేదెందు నాకెప్డు జలజనయన!

— * విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింట నుండుట * —

వ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యందే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేగి శైలాదిసెలవుతో

శివునిఁ జేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును దమదుపరాజయంబును, వైకుంఠుని యపజయంబును, మఱియు వెన్నుండు సదారుండై జలంధరుని కైవసంబై యుండుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యద్దైత్యుని వధించి తమ్ముఁ బాలింపు మని యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లు సేయుదుఁ బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు దఱియుడు నాయసుర వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుఁడు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిన్ జనించి పెను♦పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ♦పక్షులకై వసమున్ బొనర్చి నే
నా వెడఁగున్ వధింపఁజని ♦ యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్. 154

గీ. పెక్కురోజులు వానితో ♦ నక్కజముగ
పోరుసల్పితి గెల్వమి ♦ పొసఁగదయ్యె
చుట్టఱికమారసి యతండు ♦ పట్టఁబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటఁ ♦ జేర్చికొనియె. 155

క. అనినన్ శివుండు నగి వె, న్ననిఁ బొమ్మని నారదు నెద♦ను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మ్రొక్క నమ్మని, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాలోచనతో.

క. మౌని! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిదుర్మదుఁడై

క. వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని ♦ యింకగఁ జేయన్
గానొప్పుజతన మనురుపు, పైనంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధరుని జేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుండై నంత నతండు దేవర్షీ! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వర్యంబుఁ గని మెచ్చితివే? 159

సీ. హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ♦సూనునోడిసి
ఐరావతంబిది♦హయరత్నముచ్చైశ్శ్ర, వంబది కనుమింద్రుఁ ♦ బాపి కొంటి
వస్త్రాభినిధు లివ్వి ♦ భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి శ్రీదు♦వంతమడఁచి
బంగారుఁ దిగ్గించు ♦ పాండురచ్ఛత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁ బా♦శిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ • గాలు నొర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి • నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూఁడు; మింకను • సిరిని హరిని
యింటనే యుంచినాఁడ మునీంద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇఁక నివియుఁగాక దక్కవే • దేని నీకు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా • మంచిరతన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగ • నుద్దవిడినిఁ, దెచ్చికొనియెద యెందున్న • దివ్యమౌని!

వ. అనుటయు నసురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాఁడవే. నీ యైశ్వర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వరుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ • గాటనున్న. దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ • దిండిలేక
విసముమెక్కినఁబాములు • వేసికొనిన, శివనుగొనియున్మహేశతఁ • జెందెహరుఁడు.

ఉ. కావున సర్వమంగళను • గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన • దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక • యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ • దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెం • తేనిసొగసు,దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ • దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి, య • నన్యభాగ్య. గాకయుండుట కొఱఁతనై • గానుపించె.

క. అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యాపె • నే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి • ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తదనంతరంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యుదా తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గడుఁ గడు నల్పుఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మనంబున నారసి యొక్కవృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుం దటియ • నద్దతుఁ డాతఁడు నూచి కృద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ • బోయె నెఱుంగఁగ జెప్పు మున్నచో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి • పార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం

పొదవెడు చెల్వ నాకు సరి♦యొప్పును దప్పదు కొందు నెట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు ♦ మీరసమొందిన నేన తీర్చెదన్. 168

చ. అను దనుజాధమోక్తి విని ♦ యంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బొనరియు నోయి వీరవర! ♦ పొంకముగల్గినయేని నీ సుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తిపయిఁ ♦ జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ ♦ నర్హుఁడవన్న నతండు గిన్కమై. 169

ఉ. నానుడి కద్దనల్క యిటు ♦ నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పుపని ♦ కర్జమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యిఁక ♦ నేరుపు గీరువుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్నీ నుడిసేయవేని యిపు♦డే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడున్. 170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట *—

గీ. నీటిలోఁ గాలిఁ వ్రేలున ♦ నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి ♦ రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె ♦ వేగయతని, తేజమీశ్వరునొందెను ♦ దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ♦శేఖరుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాగ్నుల,చే నశియింపంగఁజేసె ♦ జేజే లలరన్. 172

క. కురిసెఁ బువ్వులవర్షము, మెఱసెఁ దిశలెల్లఁ గాంతి ♦ మేకొని వీఁకన్
బోరసెఁ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల ♦ వేడుక లెసమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డసు♦రాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్వెంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని ♦ యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగముల్
చింత మునింగి యట్లసుర ♦ చేడ్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాసఁ జేకొని గ♦యంబున నొండెడదాఁచి చెచ్చెరన్. 174

గీ. వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు ♦ వేసమొంది
రెండు కోతులఁ జేకొని ♦ దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు ♦ నూర నొక యు
పవనమున్ జేరి యుండె న♦ప్పట్ల నంత. 175

చ. తన మగఁ డంతకాంతకుని ♦ దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని ♦ యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డను గతమే మొకో? యనుచు • డిల్లఁదనంబునఁ గ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ • దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్మరణముల నెం•తేని యాల
కించి యద్దెసకేగి వీ•క్షించి యతిని
సాఁగిలన్‌బడి విభుని కు•శలము నడుగ
సామి కపులకు నొక్కింత • సంజ్ఞ చేసె. 178

వ. వానరంబులు వేవేగ చని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁ దెచ్చి యచ్చే
డియ ముందఱఁ బెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతి యెఱింగి దుఃఖభరమ్మున
మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు
యతీంద్రునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు • నింటికిఁ గొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి • గంధలేప
నము నొనర్చి యొకట•నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁ జెందుఁ • జిగురుఁబోఁడి.

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట *—

వ. అన నాపె తత్క్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
స్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్మదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనం
బొనర్చె నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు క్రీడించుచు
సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁ బరుండి
యున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుజేయుడు జలంధరదేహాశకలం
బుల మధ్య మేచకచ్ఛాయలనొప్పు నప్పులుంగురొతుం గాంచి యదరిపడి
యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖిన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె
మించుటల్కతోఁ జురచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి! • యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! వి•ద్రోహి! మీఱి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁ • జేటుమూడు,నని తలంపక కనుకని • ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం,గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁ•గా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు,ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు • గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *—

క. నీ యా లోక్కని కిట్టుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్
నేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గపులతోఁగూడి యిచ్చేదుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గపులే తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యా నిముసంబునఁ దా నా చిచ్చునరికి ప్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిరహంబు నోర్వక జేఁబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రవేశమందుఁ జల్లుండు మీాయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లు సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబున కేగి సుఖంబుండె నీ వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యొసంగునట్లగుటఁ జేసి కార్తికమాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కు వేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలామరు లానందంబున స్వపదంబులఁ జెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన విననవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లనియె. 184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి♦తనయుఁడు దంభుండనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసున్ జెందియుండెఁ♦బెద్దయుఁబ్రొద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని ♦ ఘోరతపము, చే శిరసునందు నగ్నులు ♦ చెంగలించి
మంట లేపొందినంత ర♦మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై♦త్యాధిపతికి.

క, వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు మ్రొక్కి♦యడిగెను దనయుండురుపైన బలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ ♦ డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు • శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఢ్యుఁడు పొడముఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంత•సింతుననంగన్.

—* శంఖచూడుని జననము *—

గీ. హరి 'తథాస్త'ని వరమిచ్చి • యరిగె నతని
సతికిఁ జూ లేర్పడియె శుభ • సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక • గోపుఁడౌ సు
దాముఁ డారాధికాశాప•దానవిధిని. 189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి • రపుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు • గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్రశ•స్తిదనరె
నాహ్వయం బెల్లజగముల•యందు నిండి. 190

క. ఆ చిఱుతయు దినదినమున, కేమచు వర్ధిల్లి కళల • నేపువడసి యెం
తో చనవున జైగీష,వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె • నభిమత మనువున్. 191

గీ. అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞ•నంది పుష్క
రం బనెడు తీర్థతలమొంది • సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు • నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సం•కల్పమునను. 192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దఱిసి•సమ్మదమ్మున శంఖ,చూడుఁజూచి యనియె•శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ•గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కిప్రస్తుతించి • చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమనుజాధిపు లందఱు నోడఁబుచ్చఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు దలిర్పఁగఁ జేయుము సర్వశత్రుసూ
దనునిగ ముజ్జగంబులను • దక్కని నేలఁగఁజాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ న•నంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు • భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వో•గీర దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుక, సుదతీమణి కన్నె తులసి • సుందరి తప సొ
ప్పదలిర్పఁ జేయుచున్నది, ముదమున నీవిప్పు డందుఁ • బోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు నిన్ను ధర్మధ్వ•జాఖ్య నమరినట్టి నృపతనుజారత్న • మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును • సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియా • నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ • జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁ జే
కొనుము నితాంతభోగములఁ • గోమలితో సుఖయింపు మింపుమైఁ
బెనుపుము ధర్మమున్ దిశలఁ • బెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము • దార్కొనఁ జేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష•రత్నంబవు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస • రాజిలుననరే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత • యవుడుశంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర న•చ్చొప్పు రయము
మీఱ బదరీవనంబును • జేరి కాంచె
నొక్కచోఁ దపసొనరించు • నక్కలికిని. 200

....* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ • బలు తెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన • సుందరాంగిఁ
గాంచి యువ్విళులూరి య•గ్గలిక మించి
తారసించినవాని న•త్తన్వి గాంచి. 201

క. పరికించిన మది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి • వేయఁగఁ దనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖి చేసె నతిథి•సత్కారములన్. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్పితకుశాసనంబునఁ గూరుచుండి మందహాసంబుతో నాసుందరిన్ గనుఁగొని యిట్లనియె. 203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల • మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప • సిట్లొనరించెద వేమిగోరి? తే

జవ్వనమందు వన్నిటను • జక్కఁగఁ జాలినవానిఁ జెంది యు
వ్వవ్వులవింటిదంటబుణ•మున్ సరిపెట్టుట యొప్పదే చెలీ! 204

ఉ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము•కాంతి రదంబులనిగ్గుబగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు • నన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేల్పిఱుందు బిగు•దౌ నవకంబు టౌయార మౌర! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నీ జెనయు • కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ. వలచితి నిన్నుఁ జేడియరో! • వాస్తవమీయది నన్నుఁ జెందు మ
గ్గలముగఁ గామకేళుల సు•ఖం బొదవన్ దనియింతు నెప్డు నీ
తలఁపున కన్యభావమును • దల్పనొకప్పుడు నేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నేగుదెమ్ము పిక•గానము లొప్పెడు నీవనంబునన్. 206

వ. అనవుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు • వీరపురుషుఁడౌ
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత•నువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మ•హీశుసుతను, తులసియనుదాన శుభమెద•దలఁచియిట్లు
తపముఁజేయుచు నిందుంటిఁ•దఱులు మీవు, ఒంటిపాటున స్త్రీలఁదా•పొందఁజనదు

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును న•వ్వూఁబోఁడు లున్నట్టిచో
బలిమిన్ జేరఁగ రాదు బ్రహ్మనయినన్ • హేలావిశేషంబులన్
గలఁతన్‌బుచ్చి యలంతు (రిత్తవలె లోఁ•గన్ జేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ గ్రూరము లుల్లమున్విసము ని•ర్దాక్షిణ్య లీనాతుకల్. 209

క. అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము • భామిని! యెందై
నను ధీరుఁడైన వానికిఁ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ • జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద • మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్జము, లోలాత్మ లెఱుంగ లేరు • లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్ర•పర్వముగ నిటన్
ననుఁబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి • నెగడుమని సఖీ! 212

క. ననునరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్త్రు • నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె నిధిన్ దప్పుసేయ • సఖ! యిఁక మనకున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని • యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యి•క్కారణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి • నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు • దేఁబెకాఁడె. 214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డ•నర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలు సెంద • రారయుమెందుఁ. 215

ఆ. స్త్రీపరాజితుండు • సిద్ధమాశౌచి పం,చత్వ మొందువఱకు • సందియంబు
లేదు దీనికన్న • లేదు మిన్నైన యా,శౌచ మెందు నేని • సచ్చరిత్ర! 216

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ • బదిదినముల
కల్ల క్షత్త్రియుఁడు ద్వాద•శాహములకుఁ
బదియు నైదు దినములకు • వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొ•నెదరు పుడమి. 217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ • వైతి విటులఁగా
కున్న నెటు దెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు తెఱఁగు • గనుటొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజున్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడవొనరింపఁబోకు మిఁకఁ • దన్వినిఁ జెంది మనోజభోగముల్
పడయుముఁ వేగ నేకతము • భామలు దక్కిన నాలసింతురే
బెడఁగగు సోయగంబు గల • బిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు • వేడుకకాఁడఁ విఁకేల కొంకుటల్. 220

గీ. తగిన యన్నంబు సరసకుఁ • దగినకూర, సేకుఱుట దుర్లభంబగు • క్షితితలమునఁ
దగినజోడీ రలిర్వురిం • పుగదగెన్ "శు,భస్య శీఘ్ర"మ్మనుదు నచ్చుఁ • బాసియిఁకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు • లలితమూర్తి
యలసుదాముఁ డితఁడు నీవు • నల్లరాధి

కోరుకొనవలెమ్మన • నుర్వింబుట్టి
నారు దంపతులౌదురు • మీరలిందు. 222

ఉ. వీఁడు మహాతపస్వి బల•వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల • సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి • యింపుదలిర్చెడువాఁడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ • గొందువు సందియమొంద కగ్నలీ! 223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితం డెల్లయెడల • రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు • గాంధర్వమునన్. 224

గీ. కలువములపడంతి వెన్నుకేల్ • గాంచినట్లు
పలుకులవెలంది నాదుచేఁ • బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన • చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ • జూఱఁగొనెదు. 225

—* తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్హితిఁజెందె వార•లన్యోన్యము వే
డ్కాంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము•లందిరి పెలుచన్.

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యాఘ్రాణములను • నతిలాలసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొని•రొగిన్. 227

చ. కొలఁకులఁ గేళికావనులఁ • గ్రొన్నెలమావులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మిలవ•లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రి•మోదరసప్రసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల • హాళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాత్మపురంబున, కింతితోడ దాన•వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు • లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసుర•రాజి గొలువ.

—* శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట *—

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిన్, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ • బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁదదనుమతినిఁబ్రజలకు, నలువుచునుండెనుబ్రియంబుఁ•జక్కఁగనపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుండై శుక్రునివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ దలఁచి వరూథినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సుపర్వబలముల • నెల్లననికిఁ దోడుకొనిపోయి యాశంఖ • చూడుతోడ
బవరమొనరింపఁగా సుర • వరులు దైత్య విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు • వీఁగిరంత.

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు ని • శాచభుజాబల మేర్పడన్ రయం
బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు • మోఁదుడు వాఁడఱసేయ కెంతయున్
గనలి నిశాతఘోరవిశి • ఖమ్ముల నింద్రుని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె సుర • పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్. 230

— * శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును.

క. కరియుఁ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియును • నటు లుద్ధతిమై
దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చిరి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ • జూచుచు నిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భు • జాబల మెంతయు నంతకంతకున్
వింతగఁ బెర్గుచుండుటను • వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతముఁ వీడి వీఁడు పరి • పంథివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి • శృంగము చేరువ కేగె నార్తతన్. 231

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మే • ల్పిరు దొప్పఁగ నసురభర్త • పేర్మి సుధర్మన్
దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొందెఁ • దుష్టియొసంగన్.

గీ. లోకములఁ బాలనము సేయ • వీఁక మీఱు
దనుజవర్యుల నందందుఁ • దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి • నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మెంతేనిఁ • దనరు నట్లు. 232

గీ. బలపరాక్రమముల యోగ • బలమునను మ
హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు • లందు నేమి
కొఱఁత లేకుండ నట్లేలెఁ • గూర్మి మీఱఁ
బదియు నాలుగు జగములఁ • బ్రౌఢశక్తి. 233

క. పాడియుఁ బంటయు మొందై, యాడెనయని కలిమిఁ బ్రోవు • లింటింటను న
ప్పాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుజ • నాథుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును దాఁ, దల్లివలెం దండ్రివలెను • దనరి మనుపుచున్
జెల్లెఁగుచు నొక వేల్పుల, యుల్లములకు దూఁటుచును నుండెఁ గడిమిమై.

సీ. పేరు లంతె వందురుచు • వేగ విథనగొని వెన్నుఁడున్నయ
...కుఁ జేరి రక్కసుఁడు • భండనమందు జయించి తమ్ములకు
...లికి కీర్తులకున్ వెలిగఁ బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రుసు
న్మాన్యలమునున్ బొనర్చుటకు • భోగున వేడుకొనంగ శ్రీనుఁడునే. 241

గీ. మానిసర్వాంబరసి దివ్య • మండలికసె. విను డీక సుపర్వ... దుసు మదీయ
...సర్వ్యాండు గోకొని... సి బాధ, ... సి యనునిస్సై • జనన మొందె.

మ. మఱి యతఁడీ నాఁడు భుజాబలంబునఁ దపో • మాహాత్మ్యమున్ జేసి యె
వ్వరికిన్ జివ్వను ...ఁగఁ డుత్తమబల • ప్రావీణ్య తేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని మాకుండు శూలహతితోఁ • దాఁ ద్రుంచు వేడే తెఱం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహేశాభ్యర్థనాయానేచ్ఛలై. 243

క. ... వేగ మాకును దగ్గఱ్, య...లుచుఁ బాదములఁబడి మహాత్మా! యొక నం
జ...డి శంఖచూడుఁడు, ...సద్ధర్ముఁ డిట్లు ...మ్మఁ • కటకటఁబఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను నిర్యాణము జేయుము గడంగి • ముగ్ధేందుధరా!
జాలము చేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయ సేయు మిఁక సు • సత్వరము మమున్.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన • నాలకించి, యారివేరము ...రాజు • ...ధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని పరిం బంపి తేయు, సరుల ... చిత్రరథుఁడను • వానిఁ జూచి.

— * శివుఁడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట * —

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను • దానవుఁ డున్న పురంబుఁ జొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నా నుడిగ • నూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్యులను • వీఁగఁగఁ జేసి తదీయమౌ సిరిన్
బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది • పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమౌ నగరి • నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
పౌ దనుజేంద్ర! యిత్తెఱఁగు • నారయ మట్లాడఁ బాటుసేయ వే

బూదిరియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రతు • భుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
మీఁదట వచ్చు నాపదల • మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క. అని నుడివి వాని చిత్తం,బును వేగ నెఱింగిరమ్ము • పొమ్మన నతఁడున్
విని ఖంఖచూడు నగరున, కనువుగఁజని [illegible]ని కిట్టు • లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటుసెప్పి యంపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్యు లం
దఱిఁ గదనంబునన్ గెలిచి • తద్ధన[illegible]హాసవస్తువర్గముల్
బుర[illegible]ను రాజ్యమున్ బడసి • పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక స
త్వరముగ [illegible]రి సర్వమును • వారలకిచ్చి సుఖంగఁ జూడుమా! 250

గీ. అల్లు సేయక దక్కిన • యసుర! నిన్ను
వేగఁ దెగటార్చి యావ్వారి • విభవమెల్ల
వారి కిచ్చెద హెచ్చులు • వలవ దుడుగు
మనియె నీయుల్ల మెట్టులో • యరసి చెప్పుము. 251

క. అ[illegible]పల్కిన దనుజేంద్రుఁ[illegible], వి[illegible] లేనగు మొ[illegible]ముసంము • వెలయఁగ గంధ
ర్వుని. [illegible] నె,మ్మనమున [illegible]త చేవ • మానక యిట్టుల్.

[illegible] తనజోలి సుంత యే • జాడ నేని
దల[illegible]పకున్నట్టి నాయెడ • దాడిఁదల[illegible]ప
హరున కిది న్యాయమా నాకో! • యనుచితంబు
గాదొకో! నీవ యోజింపు • కౌశలమున. 253

గీ. కాక యటు వెత్తి [illegible]చ్చిన • గడఁగి బెగడు
వాఁడనే వీర నెఱుఁగరే • వాసి యసదె
జయపరాజయములు కాల • చక్ర మొంది
యొదవుచుండును వాస్తకై • బెదరఁ కేల. 254

వ. ఇంకను.

క. ఏదో రీతిగ మాదా,యాదులు దివిషదులు మేము • నన్యోన్యంబున్
వాదొనరింతుము గలియుదు, మేదైనను లేదు పరుల • కిటఁబని యొకఁడుగా.

గీ. చెప్పు మిప్పల్కి చని దూత! • శివునితోడ
ననుడు నాతండు వేచని • యభవుతోడ

నట్లు సెప్పిన "తినుకూడు • నన్నకణము
దాఁకఁ బోకన్న" నుడివోలె • దగుట నెఱిఁగి. 256

వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱిం
గించి పయనంబుఁ దెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసం
బులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబుల నెక్కి సాయుధులై యాయోధ
నంబునకై నడచిరి. 257

—* శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ. భైరవుండును వీర • భద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ • జాననుండు
చండీశ్వరుండు బా • ష్కలుఁడను మణిమంతుఁ, డానందియశనిమహాబలుండు
కంకాలకోకిల • శంకుకర్ణులును సం, తానక పిప్పల • భానుకులును
కపిల కుటీచర • కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక • పాదనీలు. 258

గీ. లగ్నికాగ్నిముఖామోఘు • లల్లపూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం • వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ • సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్ష • కాలకులును, 259

వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రదుర్గమకేశ రాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టం
భులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్రకాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల
భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటరకాలజిహ్వాక్షులోచనవళీభద్రసుభద్ర
లును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబు చేసి బయలు
దేఱిరింకను. 259

గీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి • చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల • పరశుముసల
వజ్రముద్గరఖట్వాంగ • పట్టసాది, హస్తయా భద్రకాళిక • వరుసమొదవ.

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల • రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నవ్వుచుఁ బాడుచుఁ • దనదు భక్త
పటలిఁ బ్రోచుచు వికటజి • హ్వాన్ బొడువుగఁ
జాచి త్రిప్పుచుఁ బులి నెక్కి • సాఁగె ననికి 261

క. హాఁతో హరిహయుతో సుర, వరులొగి వాగువములెక్కి • బహులాయుధము
ల్వారుసఁగాని కదనకేళీ, పరులై నడిచిరి మహేశ • బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ. శంకరుఁ డప్డు దివ్యకవచంబును మై ధరియించి నూతనే
ణాంకకిరీట మొంది వివిధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకముమీఱ నెక్కి మునిముఖ్యులు ఘోరగ స్వస్తికీర్తి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బలభత్తువధింపఁ జనెన్ మహోగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లు వెడలి పుడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ పుణ్యకూల
మపరాంబుధికిఁ బూర్వమందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చిమంపుఁజోటు.
గంధమాదనగిరి కటకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీచీనభూమి
అక్షయవటముచే నమరి సిద్ధాశ్రమం, బను పేరఁ బరఁగిన యట్టికోన. 264

గీ. వామమున గోమతి కరంబు వాసిఁబరగ
నాకరాపతితోఁ గూడి యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ జేరువఁదన
బలములను డించి యందుండె భర్గుఁడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగంబున ననేకశతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రఁ దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబుసేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁబోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాదితేయుల కీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవిక నవ్వి పొల్లయొడలికై పగతురుపై నెత్తివచ్చినప్పు డోడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూరడించి సుముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెక్ష దనియఁజేసి మఱునాఁ డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁ దీర్చి తనయునకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమెయిఁ గారవించుమని యప్పగించి కవచధారణం బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్వానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తా నొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁ జేరి యం దక్షయవటచ్ఛాయయందు 266

—* శంఖచూడుఁడు శివుని దరిసించుట *—

సీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదృష్టిఁ దనరువాని
మందహాసాంకుర సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ బాపువాని

గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని జక్కఁగాంచి. 266

ఉ. దవ్వులనుండి నమ్రుఁడయి తత్పదయుగ్మముఁ జేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
విబ్వులన్ సుఖంబెసఁగ నేలుచునుండుము నాకమీయుమీ
యవ్విబుధాళి కట్లయిన నందఱు సెందెద రిష్టసౌఖ్యముల్. 667

ఉ. నీవును ధేనులోకమున నెక్కొని యున్న మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోపుఁడవు సిద్ధము; రాధిక శాప మొంది యి
ష్ఠీవిధి దానవుండవయి యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను బాయుము డాయుము మేల్మి మచ్చికన్. 266

గీ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేఱుతీరుఁ దలంపక వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు జాణ వీవు
న్యాయమగు తెరువును జెంది నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుఁడు శివునితో సంభాషించుట *—

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబు చెందక ములకనవ్వొలుక ఫాలవిలోచనునితో
నిట్లనియె. 270

ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నిపల్కులన్
భావమునందు వానికయి పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము ద్రెక్కొనుచుందుము పోరుచుందుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ దాకొనుచుందుము మేము వారలో. 271

గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొ?
ఇదియె కడు న్యాయమొక్కొ? మాయదియె న్యాయ

మునకు దవ్వో? నీవును ♦ బుండరీక
నయనుఁడును సల్పిన దురముల్ ♦ నాయములో? 271

సీ. మధుకైటభులఁ గోడి ♦ మాయతో దేవురించి వధించె నవ్వారి ♦ శ్రీవిభుండు
త్రిపురరాక్షసుల నెం♦ తేని మోసముచేసి, యలయించి చంపితి♦వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలనే♦యారగింపఁగఁజేసి, రాహు నోర్వక చంపె♦శ్రీహరి పగ
తారకముఖ్యులౌ ♦ దైత్యుల గొమరుచేఁ, దునుమాడఁజేసితి ♦ వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క స♦మానముగను
జూడకిటు పక్షపాతవుఁ ♦ జూపుఁజూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది ♦ యర్హమౌనె?
దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ ♦ దెచ్చుఁడీశ! 273

వ. మఱియు నేదెట్టులెనను.

ఉ. ధీరతఁ బాసి యోటువడి ♦ దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని ♦ ప్రాజ్ఞులు వల్కెద రద్ది నమ్మెదన్
దీరుపు మొగ్గరం బదియె ♦ దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబులన్
సారెకు దివ్యవర్గములఁ ♦ జక్కడగించెదఁ గాంచెదన్ బ్రథన్. 274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరిచి చని కట్టెదురుగ ♦ భూరిదనుజసే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ ♦ గావించెదగన్.

క. అది వినిదివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క ♦ గడలుకొనఁగ సాం
పు దలిర్చు వ్యూహ మమరిచి, ముదమున సింహధ్వనులను ♦ బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగలవార లంతనె♦ హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు♦విచ్చలవిడిఁ
గడఁగిరౌఁ కిరియొండొరుల్ ♦ ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై ♦ యద్భుతముగ.

సీ. ఏనుఁగురాతుల ♦ నేనుగురాతులతోడ, రథికులట్టులు మహా♦రథులతోడ
గుఱ్ఱపురాతులు ♦ గుఱ్ఱపురాతుల, తోడ బంటులు బంట్ల♦తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచు♦నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు♦స్కంధములును
గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును ♦ నురిఁగి పుడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ ♦ గొప్పవాఁగు
లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె నం♦దక్కజముగ

విఱిగి యొఱిగిన యరదముల్ ♦ విరివిగాఁగ
నన్ బడుచునుండెఁ బడవల ♦ నాడెముగను. 278

వ. అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్యమిట్లు దాఁకిరి. 279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్ర♦భేదియు నవిప్రచిత్తితో నుష్ణర♦శ్మియును దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలు♦తోడ దండధరుండు, గోకర్ణుతో నగ్ని ♦ వీఁకమీఱు
కాలకేతునితోడఁ ♦ బౌలస్త్యుఁ డమ్మయుతో విశ్వకర్మ సంతోసమొప్ప
నాభయంకరునితో నలమిత్తి చంచలుతో గాడ్పు ఘటపృష్ఠుతోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనైశ్చరుఁడు కావ్యు
తో గురుఁడు రత్నసాలునితో జయంతుఁ
డష్టవసువులు వర్చశ్చయంబుతోడ
నా దురంధరుతో ధర్ముఁడనిఁ బెనఁగిరి. 280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిపిటునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాదశార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుద్రులును, ఉగ్రదండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదులును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క. హరుఁడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాళితో ససురమును గనుచున్
హరువుగనుండె నసుర బం, గరు గద్దియ నెక్కి పోరుఁ ♦ గనుచుండె రహిన్.

ఆ. చాలరోజు లిట్లు ♦ శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ ♦ వీరవరుల
తోడ నాజిఁ బెనఁగి ♦ దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడవడుచుఁ ద్రుంగుడుపడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు ♦ నాలముఁ జెంది స్వపక్షకోటికిన్
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ ♦ బిట్టుగ దైత్యచమూసమూహముల్
బొరిగొని జొన్నకోఁతవలెఁ ♦ బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డనివార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క. పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ ♦ భర్గాత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నడము సేయుచుఁ, గడువడి రక్కసుని మోఁదెఁ ♦ ఘనతరశక్తిన్.

క. వారిరువురు శక్తులతోఁ, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి ♦ కుంఠితు లగుడున్
మీఱి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఛిలఁగఁ జేసె ♦ మహితశరహతిన్

వ. అంత కాళిక కుమారున్ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరుసన్నిధికిన్ గొని పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁ జెంది యిందుశేఖరుసెల వొంది బవరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయుధంబులతో నసురబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁ ద్రాఁగుచు వీరనృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన నతండు వ్రేటుఁబడియు నిర్వారించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళిం బొదవిన నాయమయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేంద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్వాఁడట్టియస్త్రంబులతో నవ్వాని మరల్చినఁ గినుకతో నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి యీఁ డద్దానిచే సురుఁగఁడనియు మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన భద్రకాళి యుద్ధమాని యితరరక్కసులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తెఱఁ గెఱింగించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁ జేరుడు శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి

— * శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట * —

సీ. పెనుగదన్ శివునిపై ♦ విసరి వేసిన నట్టి, గద చేతఁ బొడిచేసెఁ ♦ గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ ♦ గదసి వేయు హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రు ♦ పలు పొనర్చె
శక్తినిఁ ద్రిప్పి యీ ♦ శ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ ♦ బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ ♦ బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁ ♦ జేవమీఱ. ౨౬౮

గీ. అంతఁ దోఁచక విభ్రాంతుఁ ♦ డగుచు ధనువు
లాఁగి వాఁడిశరమ్ముల ♦ వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం ♦ తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ ♦ గినుకఁ గదిసి.

క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ ♦ మహితతరం బా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు ♦ మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన నసురుండు సమసెను • బ్రాణ మెగసి
గోపుఁడై వేగఁజెందెను • గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపైఁ • గురిసె మొరసె
దివ్యదుందుభిరవము లెం • తేని మీఱి. 290

— * విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట * —

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁ జేరిరి. దేవతలు మహేశ్వరునిఁ బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రజతాద్రికిఁ జేర్చి సెలవొంది స్వస్థానంబులకుఁ జేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడు సతియగు తులసి మిగుల యందకత్తెయగు టెఱింగి యాసుందరాంగి సౌందర్యఁగోరి యోగ బలమ్మున శంఖచూడ రూపంబుఁ జెంది రథియై నగరుసొచ్చి పౌరులచేఁ గానుక లొంది యవరోధంబుఁ జేరిన సతియగు తులసి సంతసంబున జీవితేశుండని తలంచి యుద్ధజయం బెట్లు పొసఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్నఁ జతురాస్యుండు వచ్చి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చిన ట్లొడంబఱిచి సంధిపొసగించెననియు నంతమీఁద దానిట్లు వచ్చితిననియును జెప్పిన నాయొప్పులకుప్ప మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌఁగిలించుఁడుఁ గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంతకాలం బప్పగిది నప్పాటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచుఁ గొన్నినాళ్ళకు చేటమాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకౌశ లంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఁతిపూరుషుండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వఁ డవు నిజము సెప్పుము తక్కినశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబుఁ జూప నప్పుడఁతి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేతి నగరుడకేతనుఁ గాంచి యిట్లనియె. 291

— * తులసి విషుని సెపించుట * —

గీ. పాపమును బున్నెమును లేదె • బండ! నాదు
శీలమంతయు నట్టేటఁ • జెంద నిట్లు
దుండగం బొనరించితే • దోసకారి!
మొండి శిలవయి యుండుము • గండడంగ. 292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు టెఱింగి యక్కురంగలోచన పెద్ద యెలుంగున రోదనంబుసేయఁగఁ వారించి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

గీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ • గొలుచుచున్న
సతివి; నాయంశజాతుఁడౌ • శంఖచూడు
పడఁతివైతి విప్రరుసునఁ • బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్డు • చింతఁబాసి. 294

—* తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట *—

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుందు విఁక నీతనువున గండకియను నది యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును, నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొండు రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై పొడమి దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ గూర్తువు. నీ పతియగు శంఖచూడుని యస్థిశకలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు. తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కెడ సంతరించి పూజించువార లైహికాముష్మికఫలంబులొందుదు రని యంతర్హితుండైనఁ దులిసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇఁక నాయమ తనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును జనించిమించె. విష్ణుంశను గండకీనదియందు సాలగ్రామ శిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగె నిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వంబెఱిఁగించితి నిద్ద్రోతలకున్ బాఠకులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* బాణాసుర చరిత్రము *—

....* ఉషా పరిణయము *....

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే-
దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె • నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి • భూతలమునఁ దాఁ
బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు • రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁడీశ్వరుని • యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణులన్
రకముగ వాద్యవాదనము • రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్పుచున్

సకలజగన్నియంతయగు శంకరుఁ డర్మిలిఁ జెంది యోరి! కో
రిక నెఱిగింపు మిచ్చెద బితీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై. 299

గీ. అనుడు నవ్వాఁడు మురిసి మహాత్మ! నన్నుఁ, బాలనముసేయ నాకోట వాకిట నుభ
వజ్జనంబులతో నుండ వలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁ డట్టులే వత్తుననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *—

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, శైలం బవ్వేళయుండె వాసియలర సి
ద్ధాళులతోఁ దనయులతో, హాళిఁ బ్రమథు లలరఁ జేరె నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లచ్చరలు నచటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ జింతఁ దక్క
యుండి రిఁక జగముల నేలుచుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొండు లేక యుదగ్రుఁ డగుచు. 301

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ. అప్పురి చెంగటన్ వెలయునట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పురవైరి యొప్పుగ విహారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె సుగంధవాతములు కోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానముల్ సలిపెఁ గుందము లింపుగఁ బూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు మాలతీ ల
తలును సంపఁగి మ్రాకు లెంతయును విఱియఁ
బూసెఁ జెన్నొందెఁ గలువలుఁ బుండరీక
ములును బలుతీరులొప్ప విస్ఫుటత మీఱె. 303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగ మభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁ గని రౌప్యధరముఁ జేరి
మండనముఁ జెంది రమ్మను మాగిరీంద్ర, జాతని చోటికనఁ జక్కఁ జని యతండు

క. వేగఁ జని దేవదేవికి, వేగమె కైసేసి శివుఁడు విచ్చేయును నన్
జాగొనరింప వలదన, నా గిరిజయుఁ జొళ్ళియంబు నమరుచుచు వడిగా. 305

క. నీ వేగుము వచ్చెదనిఁక, దేవాధీశానుసన్నిధికి నంది! యటం
చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాఁ డటు శివుని దండ కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతఁ బువ్వింటివానియలజడి కోర్వక మట్టుమీఱిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
దొర నందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిల్లేల ♦ యురక వచ్చి
నాఁడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁ♦బోఁడి నిటకుఁ
దోడితెమ్మన్న మరలఁ బొమ్మన్న ♦ తొందరింపు
మన నతఁడుచేరెఁ దిరుగ రౌ♦ప్యాద్రిభూమి. 808

ఉ. అత్తఱి నత్తెఱంగరసి ♦ యచ్చరలున్ మఱి యందమొప్ప లే
బిత్తరు లింకఁ గొంద ఱిదె ♦ వేళ మహేశ్వరుఁ జెంద నిందు నే
మత్తగజేంద్రయాన శివు ♦ మన్ననలొంది విహారమొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱకుఁ ♦ బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునున్. 809

చ. అని యిటు లెల్లరాడ వృష♦భాండుని పుత్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుహనేత్ర యిట్లనియెఁ ♦ బద్మదళాక్షుఁడు మున్ను మోహినీ
తనువున శంభుమూర్తి కెటు ♦ దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁజే
సెనొ యటు లేను గౌరినయి ♦ చిత్తము నుత్తలమొందఁ జేసెదన్. 810

గీ. అనుడు వేగఘృతాచిదా♦నసురెఁ గాళి, రూపమున నల్లె చాండిక♦రూపమొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రి♦యయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె స♦మేళమొప్ప.

— * ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట * —

క. జయ పుంజకస్థలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణ♦జయునగు నుషయున్
బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహారశైల♦రాట్సుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద ♦ యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యల♦క్షణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని ♦ ముదితలెల్ల
మురిసి రెంతయు లోన న♦బ్బురముఁ గొనుచు 813

వ. అంత

క. వీరందఱు శివసకటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ ♦ సింగారము దై
వాఱఁగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరకపోయెను హరునకుఁ♦గొంచెంబేనిన్. 815

గీ. అంత జగదీశకాంత న♦గాధరాజ
పుత్త్రి గైసేసివచ్చి వి♦భున కెఱంగి

అచటి పౌలఁతుల యాకార ♦ మరసి మురిసి
యుషను గనుఁగొని పల్కె మే♦లొప్ప నిట్లు. 816

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క. బాలరో! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని ♦ మేకొని యెనన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ ♦ జక్కఁగొనుమిఁకన్.

సీ. తరుణి! మాధవసిత♦ద్వాదశినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి ♦ పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీథ♦మందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల ♦ నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు ♦ శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కనివారిలోఁ ♦ జక్కనయ్య.
నీయిష్టమీడేర ♦ నిన్ను భోగంబులఁ, దనుపు నీకు మగఁ డఁ♦తండె కాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యా♦లలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ ♦ చెందియలరె
వేషధారిణు లందఱు ♦ విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి ♦ యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ. 818

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారిం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించు చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధునొకనిఁ గానక.

గీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపుర♦తలముఁ జేరి, యున్న నిఖిలేశ్వరునిఁగని ♦ యోడకిట్లు
మకుటతనమున నడ్గె శా♦బకహిమాంశు,మకుట! యొకవిన్నపంబిది♦మదినిఁ జేర్పు

ఉ. చేతులు పెక్కొసంగితివి ♦ చేవయు లావును వాసిమీఱు నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ ♦ జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల ♦ చెల్వుఁ శూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు ♦ నీదురదన్ జగదేకశంకరా! 820

....* బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *....

గీ. తొడరి పెనఁకువ నాతోడఁ ♦ దురియఁ జేయు
వీరభుజంబుల నొకగుట్ట ♦ యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదివిచ్చ ♦ యింతునమదుఁ
గదుఁగినుకఁ జెంది యిటులనెఁ ♦ గాలహరుఁడు. 821

ఉ. ఓరి దురాత్మ! యోతులువ! యోరికృతఘ్న! పలాదపాంసనా!
నోరెటు వచ్చెరా యిటు సనున్ దురమాడఁగ బిల్వ నిప్డు నీ
కీరహియెల్ల నే నిడినదేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు లయింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. 323

గీ. అది యచిరకాలముననె దైత్యాధమా! పొ
సంగు భవదీయ మాయుధశాల నుండు
నమ్మయూరధ్వజం బెప్పుడవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను విగ్రహంబు నీకు. 324

వ అని చెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీక్షించుచుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ. ఉష యుపాసము చేసి మేల్పొప్పనాఁటి. రేయిఁ దామరసాక్షు నర్చించి యంతఁ
బవ్వళించిన నడురేయి బార్వతీవరమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దారసిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

గీ. మేలుకొలిపి దనుజరాజబాలనొడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి తీయవిల్తు
భోగముల నెంతయేని సమ్మోదమొదవఁ, జేసి యంతనె ద్వారకఁ జేరె మరల.

వ. తెలవాఱినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కాంచి పాన్పున విభునిం గానక శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలువునితోఁ గలయుట కలయనుట కొడంబడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగంధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్పితచిత్తయై యలందురుచుండుడుఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగఁగా ననుంగుసఖియగు నెఱింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. 326

ఉ. అక్కరో! చెప్పుదాన వినుమద్దమరేతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపు లేఁతజవ్వనపుఁ జూపరి యొక్కఁడు సేరి యెక్కడో
మక్కువ బిగ్గకౌఁగిళుల మానసమారఁగఁ జేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్తు చెయ్దముల సంతసపెట్టి చనెన్ యథేచ్ఛమై.

ఆ. ఎచటివాఁడో? జాతి యేదో? యెట్టుల నిట
కేగుదెంచెనో? మ తీడనుండి

మరల నెందుఁ జనెనో! • మానిని! వాని నేఁ
బడయఁగలనో? లేదో! • భాగ్యమెట్లో? 328

చ. చెలియరో! వాని నీవరసి • చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నిల్కువో యనగు • సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికిన్
బలు తెఱఁగుల్ దనర్పఁగల • ప్రౌఢికి నీకెవ రీడువత్తురో
యలికులవేణి! నాదు బ్రదు • కంతయు నీవశ మెక్కుడేటికిన్. 329

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలి•నట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల • నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖ•యభయహస్తముఁ జూపి, యనియెఁ జెలిమికలిమి•యలర నిట్టులు.

— * చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట * —

చ. బెదరెదవేల? నీప్రియుఁడు • విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టి తె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను • చిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల స•రీసృపమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ • గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్. ౩౩౧

వ. అని యిట్లు చిత్తరువులను వ్రాసి చూప నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధుపటంబుఁ జూచి బెదరి సిగ్గుఁ జెంది మరల ఱెప్పవేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాలువాఱుటుప్పసంబు పైఁ జలువపయ్యెదముసుంగును జక్కఁ జేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియెఁ ౩౩౨

చ. సకి! యితఁడే యితం డిఁకను • జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన • చౌర్యముఁ జేసిన టెక్కులాఁడు ని
ల్వక చనె నెందొ వేగఁ జెయిఁ • బట్టుదునో యను శంకఁ జేసి తా
వకమహనీయమంత్రగతిఁ • బట్టుకరమ్మిఁక నాదు చెంతకున్. ౩౩౩

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్త్రుఁ డని యెఱుకసేయు. నాఁడు భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశిథలబ్ధపూరుషుండే విభుండగునని చెప్పుట చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని సమ్మాన్యచరిత్ర యెట్లు వరించు మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునైనను వీని కుల గోత్ర నామముల నెఱుకసేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యలరి యిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక గాపురంబు యదు • ధన్యుఁడు కృష్ణునిపౌత్రుఁ డన్నిటన్
బేరునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన • వీరుఁడు శంబరవైరిపుత్త్రుఁడున్

శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల • సుందరుఁడౌ యనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీదుపయిఁ • గూరిమిఁ బైడికి వ్రజమట్టులన్. 335

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి •తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా,రను జేసెను గాళి యనుచు • రంజిలి వేగన్. 336

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ • జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు•వీరునిఁ దెమ్మటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపతి మిత్తి వాతఁబడు • నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్మ నా
థుని నిటదెచ్చునంతకిటు • తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 337

....* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁబోయి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని • యర్ధరాత్రి
వఱకు నచ్చోటనే యుండి • పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరున కెదఁ • బ్రణుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యం•బరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁజని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడ•కరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న • ప్రద్యుమ్నసుతున్.

క. కాంచి శాంబరీమాయను • గ్రమ్మఁ జేసి, కామనందనుతోఁ గూడఁ • గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి•యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ•జేరి మీఱి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని • మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంత•భాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని•తల్ప మునిచి
యుష కెఱింగించి తన వాస•ముండె వేగ. 341

చ. ఉషయు సుగంధసారకుసు•మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
వ్విషమశరాత్మజున్ నిదుర•వీడఁగఁ జేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుషమతనుండు సల్లడలఁ • జూచి నవోఢముగా నెఱింగి య
వ్విషజవిలోచనన్ గదిసి • విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 342

చ. చెలువ! యెవర్తెవీవు? మణి•చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మివై
యలరుచునుంటి వియ్యెడకు • నక్కజ మేనెటు రాఁగనేర్చితిన్?

కలనొకో నిన్నుఁబోల్ కలువకంటిని చూచినయట్లు దోఁచు వే
తెలుపుము సర్వమిత్తెఱఁగు తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 343

ఆ. అనుడు లోన మురిసి యలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మరుకొమారుఁ జూచి
యనియె నెఱుకలేని యట్టియెడను నెట్లు, చేరినారొ! మిగుల చిత్ర మిద్ది.

చ. "కలయెడ నిన్నుఁబోల్ గలువకంటిని చూచితి"నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనినయట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బొడఁగట్టుచునుండె విచిత్రమొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళు వచ్చి నినుఁ గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 345

గీ. అనుడు మేలము చాలు బాలా! యథార్థ
మెఱిఁగి యుండియుఁ గైలాట మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిందిత మనీషు
లెందునుగ సత్యసారులై యేపుఁ గాంత్రు 346

క. అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నాసతియున్
ననుమును రతులన్ దేలిచి, చనునే లాతిగఁ దలంప సౌందర్యనిధీ! 347

గీ. అని భవానీవరంబు తీరట్లు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖి చిత్రరేఖ మాయాబలమునఁ
దన్నృపుడు దెచ్చుటయును నంతయును దెల్పె. 348

— అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీడించుట —

చ. హరిజతనూజుఁ డట్టులు ప్రియావినివేదితవృత్తుఁడై కడున్
హరుసముఁ జెంది యారమణి నక్కునఁ జేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి పరితోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁ బ్రియుఁ గౌఁగిటఁ జేరి యహర్నిశంబులున్. 349

గీ. ఇట్లు వారిర్వురంతయు నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు లందుచుండ
నంత నొకనాఁడు కావలులై చరించు
భటు లెఱిఁగి బాణుతోడఁ దెల్పఁగ నతండు. 350

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ • గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్నుహను • బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేర్చి రండని ప్ర•భూతబలోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదు•శూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్కపరి•ఘాయుధమున్ గొని వారి నందఱిన్
బంతముమీఱ బాది పరి•మార్చి జవంబున నార్చి నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ • నంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పృత•నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట • మానవభక్షుల కొప్పు నెప్పుడేన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకు•మారినిఁ జంపుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్గు నిఁక • మున్గక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లక్రిందులయి • నట్లుగఁ దోఁచెడు నాదు బుద్ధికిన్. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను • నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనంట! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి • ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలన్
జక్కఁగఁ బొందువేగముగ • శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కొని యక్కశోపపస • నీఱొనరింపుఁడు బాహుసంపదన్. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్య•మర్పించి పంపుఁడు, వా రుపాగృహంబు•వజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి•దర్పంబునన్ నింగి, కెగసి పరిఘువ్రేటు•లేసి చంపె. 355

చ. అది విని యాతుధానవిభుఁ • డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని స•మస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క•డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె • ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై వడిన్. 356

చ. బిఱబిఱ నా యుపాభవన • వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపాతుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను • జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని • పోతరమొప్పచునున్న బాణుపై
నుఱుముచు వేయ హా! యనుచు • నుక్కఱి రక్కసి వ్రాలెఁ దేరిలో. 357

సీ. ఆకని వృషభాండు డంతయు • నక్కజముగ
నక్కుమారుని శౌర్యవీ•ర్యంబులకుఁ గ

డున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁ డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి యంబరమును. 358

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *—

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి పెలుచన్ దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చెఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తినెత్తఁగ వడిన్ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తఱి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటివాండె లయ్యె బాలిశుఁడితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు నింతలోన
బాగుగ విచారమొనరించి వధయొనర్తు
మెపుడు వేగిరంపుంబను లిడుము లిడును. 360

వ. అనిన నడుఁగకయున్న నప్పిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! వధియింపఁగఁ జూచెదు వీని మాను మా
రాటముదక్కి యీతఁడు గిరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత భర్తనుగా వరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిప్డు వీనిఁ జంపఁగఁ దలఁచిన,నిపుడె పెన్గిడుమూఁడునీ కెంచిచూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు నిలువుఁ దాల్మి, యవల నీమదమంతయు నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్టకేనిమాని వాని నవ్వాల తుదముట్టంజేయ నెంచి పంజరంబున నునిచి చనినంతలననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గఁ దలఁచి యిట్లు నుతించె. 363

గీ. శివ! మహేశ్వరదేవి! గోపిణి! ప్రసన్న,దుఃఖనాశిని! పన్నగస్తోమదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ దల్లి! వేగ,సాఁకుమిఁక దందశూకపాశములఁ ద్రుంచి.

గీ. నీపతియు నీవు దక్కన నితరు లోకరు, గలరె భక్తుల నేల జగంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! యశోద! లేలెమ్మ! రారమ్మ! సౌఖ్యఁ బాప..

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రయై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుషాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యుషతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబం దనిరుద్ధుని దేవేరులు రతిప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాఁగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగ దురడబ్బాటుగాఁ బుడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతండు కరకంఠారాతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

నంత నవ్వాసరంబున నీ నారదుఁడు శ్రీకృష్ణునిఁ దారసించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక వగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్నసాంబసారణాదులను దోడ్కొని ద్వాదశాక్షౌహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁ జేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వను లొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న బేసికంటిదొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁ గూడి ప్రధనంబునకేతెంచినంత నయ్యిరుతెగలవారి కిట్లు సంకులసమరంబు పొసంగె. 366

క. వాసుదేవ శివులకు శం • బరదమన గు
హులకుఁ గూశ్మాండ కూపక • ర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వ్యా • షగనదులకుఁ
దక్కవారల కిట్టులే • తనరె దురము. 367

గీ. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెం • తయును వేడ్క
జేసి యాకసమందు జే • జేలగములు
సిద్ధగంధర్వు లచ్చరల్ • చెలఁగి పుష్ప
కములనెక్కె కనంగ న • క్కయ్య మొప్పె. 368

క. కృష్ణుఁడు నడువఁగవే జయ, తృష్ణన్ గొని ఘోరకదన • దీక్షాపరతన్
వృష్ణివరు లేచి రణకా, ళిష్ణులగుచుఁ బ్రమథదనుజ • సేనల మీఁదన్. 369

చ. కనుఁగొని శూలపాణియును • స్కందుఁడు గర్జనముల్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు • వీఁకఁ జెలంగి కడంగియార్చి రం
తనె మురసూదనుండు పుర • దానవహంత పయిన్ మహాస్త్రరా
జినిఁ బఱపన్ దదస్త్రముల • చే శమియింపఁగఁ జేసె శర్వుఁడున్. 370

చ. హరియును మచ్చరంబున వి • షాగ్నుల నూగక గ్రుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరునిఁ • దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుఁడయి • భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణుమేన వి
స్ఫురశరపఙ్క్తి నాఁటినఁ గ • నుంగవ నొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 371

— * శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట * —

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకిపైం పఁ • జక్కఁబనుపఁగా
హరుఁడును శైవజ్వరమున్, సరగఁ దలఁచి పంప నవ్వి • సమర మొనర్చెన్.

*సీ. శాంభవజ్వర మెగసి వి • స్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతల • జ్వరమనంగఁ
బొలుచు వైష్ణవజ్వరమును • బొదివి పట్టి, మర్దనము చేయ నుంకింప • మసరుఁ బాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిఁ గొని మహే • శాంతికమును
జేరి నుతుల నలర్పఁగా • శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె • నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్య • భావమెంచి. 374

క. అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్జ్వరభయంబు • విశ్వమున నికె
వ్వాఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడుసుమి! జ్వరభయమున • నాతండెపుడున్.

వ. అని చెప్పిన నంతనయ్యాది సంతసించి శివునకు మ్రొక్కి చనియె నటమీఁద.

సీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్ను నోడించెను • గూపకర్ణుఁ
డల్లకూశ్మాండుఁ గున్ సీరి • నాక్రమించి

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే –

శ్లో॥ మహేశ్వరేణ తం దృష్ట్వా । ముక్తం స్వం విసృజజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యుయుధాతే జ్వరావుభౌ । వైష్ణవోథ సమాక్రందత్ । మాహేశ్వర బలార్దితః । అలబ్ధ్వాభయమన్యత్ర । తుష్టావ వృషభధ్వజం । అథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరనుతో హరః। విష్ణుశీతజ్వరం ప్రాహ । శరణాగత వత్సలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వర ప్రసన్నోహం । వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయం । యేనో స్మరతి సంవాదం । తస్య నస్యాత్ జ్వరాద్భయం । సంతుక్తమారః – ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్త్రికుం • డడరి సాంబు
నోడఁబుచ్చెను జయఘోష • మువ్వతిలఁగ. 377

క. నందియు శృంగమ్ములతో, డం డార్చ్యుచుఁ గ్రుచ్చికడు నొడవుగఁ బడన్ జి
మ్మం దండతూకవైరి క,డింది యసృగ్ధారలొలుక • డీల్పడి వఱచెన్. 378

—* శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి నుతించుట *—

*మ. యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూ•పాక్షున్ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపరానివనుచు న•ల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్గాఁజని మ్రొక్కి దోయిలిడి వి•జ్ఞప్తిన్ బొనర్చెన్ మహే
శ! దయాబ్ధీ! శరణాగతార్తిహరణా! • సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

సీ. విశ్వసర్గానుపోషణ • విలయనాది, హేతువై బోధరూపుఁడై •యింపెసంగు
శాంతులింగస్వరూపు సీ•శ్వరునిఁగొలుతు, నెల్లవేళలనొకభంగి• నెసఁగువారను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య • కర్మజీవ
ములు నసువులాత్మ యేలిత్స•మూహ వికృతి
బీజరోహ ప్రవాహమై • వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు ని•ర్ణేత! నిన్ను. 381

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు • విత్తు మొలక
నుండి యెట్లొ ప్ర•వాహమట్లొప్పు విూఱ

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోధ్యాయే -

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామాస । నతో భూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ శ్శంకరం భక్త్యా । ప్రపన్నో భక్తవత్సలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । నమామి త్వానంతశక్తిం । సర్వాత్మానం పరేశ్వరం ... ... దేవదత్తమిదం లబ్ధ్వా । నృపో౽శ మజితేంద్రియః । యోగనాద్రియేత త్వత్పాదా । స్సోచ్యోహ్యత్ర పంచకః । త్వదాజ్ఞయాహం భగవాన్ । బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః । త్వయైవ శప్తో బాణోయం । గర్వితో గర్వహారిణా । నివర్తస్వ రణాద్దేవ । త్వచ్ఛాపోన వృథాభవేత్ । ఆజ్ఞాం దేహి ప్రభో మేత్వం । బాణస్య భుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శమ్భుః । శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । పత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా । కృష్ణస్తుత్యా మహేశ్వరః॥ మహేశ్వర ఉవాచ - సత్యముక్తం త్వయా తాత । మయా శప్తోభిదైత్యరాట్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో, బాణదోర్దండకృంతనే । కింకరోమి రమానాథ । భక్త్యాధీన స్సదాహరే । పశ్యతో మే కథం వీర । స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ । మాం జృంభయ మదాజ్ఞయా । తతస్త్వం కురు కార్యం స్వం । యథేష్టం చ సుఖీభవ ॥

నడతెగక యెంతయేనియు • నెసఁగు జగము
నీదుమాయయె కాదొకో • నిత్యమూర్తి! 382

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుఁ • బ్రాప్తముగనున్న, యపరబ్రహ్మమీవని • నకలుషాత్ము
లైనవారు చిదాకాశ • మనుచుఁ జూతు, రద్వితీయమహేశ! య • నాదిపురుష! 383

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁ జెంది • విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితనీరధి, లో మునుఁగుచుఁ దేలుచుంద్రు • లోకార్తిహరా!

క. నీ వొసఁగిన యీ జగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాద • కమలములయెడన్
దా వేడ్కఁ బూనకుండిన, నా వాఁ డాత్మఘ్నుఁ డగు మ • హాదేవ! కడున్.

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డీతం, డగ్గనకయె నిన్నుఁ జెనక • నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడి తెచ్చె • నీతని నొంపన్. 386

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట *—

చ. సెలవు నొసంగు వేగ నిఁక • చెన్నటి రక్కసి నిక్కఁ బాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ • దొల్గు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది • తథ్యవచస్కముఁ గాఁగ నీ కృపన్
వెలయఁగఁ జేయు మాపయి న • వీనసుధాకరఖండమండనా! 387

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! • నీ విఁక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁ జెల్లు నయి • నన్ గనుచుండియు భక్తపీడ నో
ర్వఁ జనునె? చెప్పెదన్ విను ము • పాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు మిదు • రన్గొనెదన్ విజయంబు నీ కగున్. 388

ఆ. మున్నె యిడితి కాదె • మురహర! వరము నీ, కప్రమేయ బలము • నాజిలోన
నన్నుఁ దొడరి కదియ • నాకన్నమిన్నయౌ, నట్టులదియునట్లె • యగును గనుము

గీ. అనుడు వనజాక్షుఁ డెక్కుడు • వారుసమొంది
జృంభణాస్త్రంబు నపుడు యో • జించి పరవ
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె • ఫాలనయనుఁ
డా ప్రమథవీరగణముతో • నాయదనున. 389

వ. అంత.

క. పగతుఱగుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి మించు నల హరిన్
దగఁ జెనకఁదలఁచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని సముద్ధతి మెఱయన్.

గీ. అల వృషాండుని సూతుఁగా నలవరించి
ఘనగదాశరచాపఖడ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించి మీఱి రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి యనికిఁ గడంగ 392

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యదుయోధవరుల, నెల్లఁ గని నిదఁ జెందుమహేశుఁ దత్కు
మారులను జూచి కడుపడి శౌరిసేన, జొచ్చి కరులను హరులను జూరుచేసి.

చ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ గాతరుఁ జేసి వడిన్ హలాయుధున్
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల బిట్టలరించి గణీశు సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వ్యదేసి ఘనసాయకరాజి వెలార్చి యంత న
మ్మురహరు నూఱుకోలల సముద్ధతిఁ గప్పి నగెన్ నదింపుచున్. 394

గీ. మేలిజోదుల మదకరిజాలములను, గుఱ్ఱపున్ దళములఁ జొన్న గోసినట్లు
నఱుక నెత్తురువాఁగులు విరివిమీఱె, భయదమైయొప్పె యుద్ధభూభాగమప్డు.

వ. అంతఁ గృష్ణుండక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁ జేరి

చ. హరులను జంపి సూతుపయి నర్వది భల్లములేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁ జేసి బాణుపయి వేయిశరంబుల నేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపక యొ చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునున్
గరమునఁబూని శౌరిపయిఁ గాండశతంబు నిగుడ్చి నార్చుచున్. 397

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసి వాసుదేవుఁ, డాత్మ శంకరుఁ దలఁచి రయమున బాణు
చేతివిలుఁబొల్లుచేసి యాశీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁ బొదివె బాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసుర శౌరిన్ గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి పడివడి లేచి యంత నాఱని కినుకన్.

శా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జక్కన్ జక్రమున్ బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునన్ బొదివి దుర్మాంసోరుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కఁదున్మి తలఁ ద్రుంపన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ దానిట్లు పద్మాక్షుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుఁజంపఁదలఁపఁడ శివుఁడు వారించుట *—

ఉ. వేయిభుజంబులందు నరవిందవిలోచన! దక్కె నాల్గిఁకన్
నా యిడినట్టి శాపవచనంబది చెల్లెను వీని నాశముం
జేయకుమింక వేమరలఁ జేయుము చక్రము నస్త్రసారమున్
నాయది గాదె విక్రమిది నట్టిదె మున్ను దధీచి సేయఁగాన్. 401

చ. అన హరునాజ్ఞ దైత్యవిభు నచ్యుతుఁ డంతనె తొల్గె బాణుఁడున్
గనకగిరీంద్రధన్వుఁ బొడఁగాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! యఖిలేశ్వరేశ్వర! కలాధరశేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్నితి వనాదివి! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

—* బాణాసురుఁడు శివుని వినుతించి నృత్యంబు సేయుట *—

సీ. నీవె బ్రహ్మంబవు నీవె యవ్యగమాత్మ, మీవె సర్వవ్యాపి వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టవు నీవె బ్రహ్మాండశాసనుండవు సర్వాన్వితుండ వీవె
పావకుఁడ వినుతేజ మారుగ్గిరేతివు. జలము నీటులు దిశల్ తలదివంబు
పదములు భువి మనంబది చందురుండు చూపు, భానుండు కనుపమాపార విభుఁడు

గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు ముక్కు లెదయు
ధర్ముఁడు త్రినేత్రికము లుణత్రియము గోను
రాజ యోషధివితతి సర్వమయమూర్తి
నీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! యిదియె ప్రణుతి. 403

వ. అనుచు నస్తగ్ధార లోచుక్కాస్రధీ గుల్గియుచుండ మెల్లన లేచి హరునిముందట నాలీఢప్రత్యాలీఢ పదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భ్రూక్షేపసహితంబులగు ముఖవాదసహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపసహస్రంబులతోడను వివిధాకారంబు లహర నమృతసుందర తాండవంబొనర్చిన భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై నంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

సీ. వసుదేవసూనుండు ప్రయ్యాలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు జానుమీఱఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార బరఁగుఁగాక
అక్షయంబైన నీ యతులగాణాపత్య, మొంది నిన్ గొలుచుచు నుండుఁగాక
మాటితోడ సర్వదివ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయుకుఁ బొడమిన ♦ నందనుండు, మేలుగా నిప్పురంబును ♦ నేలుఁగాక
తమమురఁజమును ననుఁ బాసి ♦ తఱలుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రా♦ణించుగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తని యొసంగి తనయులతో నంతర్ధానంబు నొందె నంత బాణుండు గాయంబులయుపాయంబుఁ బాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొని పోయి యుషానిరుద్ధుల నప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనసురభికుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నాలంకృతరాజితభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతున కల్లునకు పరితానేకహిరణ్యదాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గౌరవించి మనుమనితో మనుమరాలిన్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరి సుఖంబుండె నంత బాణుఁడును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యె నిట్లు బాణాసురాసురగ్రహ కథనంబుఁ జెప్పితి నిట్లు మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజాసురుని వధించినంతను నందే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభినిర్హ్రాదుండను దైత్యుఁ బొలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ బేరొందెనిఁక మహేశ్వరి విదలోత్పల దానవుల సంహరించినదానినిఁ జెప్పెద వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

క. విదలోత్పల నామకులన్, బొదలెడు నిరువురు దనుజులు ♦ పురుషుని చేతన్
జడియమి యిట్టులఁ బద్మజు, నడిగిరి వరమొందిరి గిలి ♦ కొంచెపు లయికడున్

గీ. వేల్పులందఱఁ గొడిరి తోడ్కొ త్రిములను, జూడఁగొని యందునందును ♦ సాగనుకత్తె
లైన పడచులఁ బట్టుచు నెంచిహాయిలు, దిగ్గుచుండుచు నెల్లెడ ♦ దీయనమున. 407

సీ. హరిపోతర మూర్ఖుఁగ ♦ వనజభవుని
యానతిం జేసి నారద ♦ మౌని యొక్క
నాఁడు వారలఁ జేరి య♦న్నాకరిపుల
యర్భలను గాని వర్ణించె ♦ నార్య నిట్లు. 408

ఉ. ఏమని చెప్పఁగల్గుదు మ♦హేశ్వరి చక్కఁదనంపు టక్కడం
బామహనీయుఁడౌ శివుఁడె ♦ యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందన యొ♦పూజిత యెల్ల జగంబులం దిఁకన్
భామ యెవర్తె యేని యు♦పార్వతిఁ బోలఁగ లేదు రూఢిగన్. 409

క. అని చెప్పి ప్రళయెననంతఁట, దనుజుల్లు మనసిజనిమేటి • దాడికిలోనై
నవ్వరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ • జటులరయమునన్. 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు • సూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంచి యట • విశ్వవిభున్ జగదేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిటఁ • గౌతుక మొప్ప మహేశ్వరాగ్రమం
దనఘ భవాని కందుకవి•హారము సేయుచునుండె నంతయుఁ 411

క. అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కరుదెంచి చూచి • యబ్బురపడి పె
ద్దయ్యలయి యుమనుఁబట్టఁగ, నొయ్యనఁగొని శాంబరీస•ముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁ జేరి గౌరి•సరస కేగఁగఁ జూచు, వారి నరసి మృత్యు•భంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్ను•సైగ చేసిన నంత, యెఱిఁగి యగజ యెంత•యేని నగుచు.

సీ. చక్రహారంబట్టు బంతి వి•సరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు • హాయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బ్రా•ణములు వదలి
రమరు లలరులఁ గురిసిరి • యంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్న నొక్క • పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేశుఁ డ,నందగి జ్యేష్ఠేశలింగ•నైకటభూమిన్ 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట వరములొంది స్వస్థానంబులకరిగి రిఁక నేమివినవలతు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహారవిలస,ద్భోగేశ్వరచరణకమల•పూజాజాగ్రి
ద్భోగార్యసోదరీ! చి,ద్భోగలసచ్చిత్తతోయ•భూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

పరా:— ఈ యుద్ధఖండమందలి యంధకాసురవధోపాఖ్యానము పునరుక్తిగానుండుటచే నిచ్చట మాని లింగవైభవఖండమందుఁ జేర్పఁబడినది.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లీలాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదుద్భటాన్వయ
జీవనరాశీందుబసవ • శివదేశికపౌ
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! సిద్ధ • భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *—

గీ. శివుని లీలావతారముల్ • చెప్పఁగలనె
లెక్క లేనట్టు లొప్పెడుఁ • బెక్కు లవ్వి
నుడివె మును కొన్ని నందికే • శుఁడు సనత్కు
మారునకుఁ దెల్పె నాతండు • మాగురునకు. 3

క. ఒడికమ్మున దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు • నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పుదు నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగి • భూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను పందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్కరొక్కరు పుత్త్రచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గసక్తి నొసంగెను. (౧౨) ఇఁకను శివుఁడు శర్వ భవ రుద్రోగ్ర భీమ పశుప తీశాన మహాదేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూ మ్యుదకా గ్ని మరుదా కాశ క్షేత్రజ్ఞార్క నిశాకర పదార్థంబుల నధిష్టించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి నొందమి నారసి విధాతృండు మిధునసృష్టిం జేయనెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్ధతనువునన్ బహిర్గతంబుఁ గావించి యర్ధనారీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడసూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నొసంగించె (౧౪)

ఇఁకను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁ గూడి హిమవచ్ఛిఖరంబందలి ఛాగలపర్వతంబందు వసించి శిష్యచతుష్టయంబుతో స్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇఁకను ద్వితీయ ద్వాపరంబు మొదలు చేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు సుతార దమన సుహోత్ర కంక లోకాక్షి జైగీషవ్య దధివాహన ఋషభ యోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్క గోకర్ణ గుహావాసి శిఖండి జటామా ల్యట్టహాస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ గొన్నిట శిష్యచతుష్టయంబుతో మఱికొన్నిటఁ బుత్త్రచతుష్టయంబుతో సత్య భార్గవాంగిర సవితృ మృత్యు శతక్రతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృచ్ఛత తేజో నారాయణ రక్షాఖ్య త్రియ్యారుణి జీవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతకర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౪౩).

అమీఁద భైరవుఁడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహారించినన్పసింహ మూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబులేకుండుడు నమ్ముని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతని కాత్మజునిగ నవతరింపఁజేసె (౪౬)

క. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ ♦ నొంది స్థిరాయు
ర్భోగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరె ♦ సిద్ధమునీంద్రక! ౬

వ. ఇఁకను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కందనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్యు లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నుడిపె (౪౭) వెండియునిఁక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైరవుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుఁడు కమలుండను దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి భిన్నమస్త ధూమవతి బగలాముఖి మాతంగి కమల యను నామంబులచేత నవతరించిన శక్తులఁజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౫౭)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముఁడు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు శాస్త జపాదుం డహిర్బుధ్న్యుఁడు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదునొకండ్రై యవతరించి యసురులన్ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౬౮) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్త్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్చిన ముప్పురయ్యనఘునకుఁ బుత్త్రులై పొడమునట్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుఁడు దూర్వాసుండను పేరున నత్రిపుత్త్రుండై యవతరించె (౬౯) ఇఁకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హనుమానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౭౦) మహాకాలుం డను గణపాలుండు శివాశప్తుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాప ప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౭౧) తొల్లి పాతాలవాసినులగు స్త్రీలఁదవిలి విష్ణువు పుత్త్రులన్గని యందు వసించి లోకరక్షణంబు మానియుండుడు శివుఁడు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రితునిగా నొనర్చె (౭౨) దధీచిమునికిఁ దత్సతియగు సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౭౩) మహానంద యను వేశ్యన్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె. (౭౪)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబుఁ నొంది (౨౫) మాయాద్విజుండై (౨౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు వేనికి వరంబు లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౨౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౨౮) యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

ఆ. నభగపుత్త్రుఁడైన • నాభాగునిఁబరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ•దర్శనుఁ డయి
నృపుని సత్యవచన•నియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును సవనధ•నములనొసగె. ౮

వ. ఒక్కపుడు గురుశుక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతనై మోసపడిన యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె. (౩౦) భిక్షువర్యావతారంబుఁ జెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁదీర్చి తత్పుత్త్రి నకును రాజపుత్త్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిఁగించి తత్సిద్ధిచే నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౩౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరీక్షించి యటుపై నిజరూపంబుఁ జెంది వరంబులిచ్చె (౩౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౩౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత నర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁ జేరి మేనకా హిమవంతులకుఁ గన్నె నీయుమని యర్థించె. (౩౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల తెలిసిగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షన్ బోధించి కన్నె నీయవలదని నొడివె. (౩౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిఁబడసిన ద్రోణుండు పుత్త్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౩౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరకేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁ జొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱపించి యాపైననుగ్రహించె. (౩౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న నర్జునుఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁ బోరి మరల ననుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౩౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డష్టాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల ననుగ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్న మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* నందికేశ్వరావతారలీల *—

శా. సాలంకాయనమౌనిపుత్త్రుఁడు మహా♦శానప్రియుం డుల్లస
చ్ఛీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుత♦శ్రీఁ గోరి నాకేశ్వరున్
పౌలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ న♦ప్పాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చ దన మౌ♦నీంద్రుండు మోదంబునన్. 10

క. జేజేలదొరకు మ్రొక్కి త,నూజు నయోనిజు ననిధను♦ నుతగుణు నడుగన్
రోజించి మునివరునకు బి♦డౌజుండనె నాకశక్య♦మగు నిట్లొసఁగన్. 11

ఆ. నేనెకాదు వనజ♦నేత్రుండు నలువయుఁ, గూడ నొసఁగలేరు♦కొమరు నిట్లు
వారలేను మృతినిఁ♦బడసెడువారమే, యెట్టులొసఁగఁజెల్లు♦నిట్టివరము. 12

చ. హరుఁడొకరుండు దక్కనిఁక♦నన్యులొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డ♦నాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వసుసముమీఱఁగా నియమ♦మారసి యాహరునిన్ భజించినన్
బిసుదతిఁ డియ్యఁగాఁగలఁడు♦పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13

క. అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోద♦మున నానిముస
మ్మునసే తపమారంభము, నొనఁచి భజియించుచుండె♦నుడురాజధరున్. 14

గీ. అన్నపానంబులను బాసి♦యభవునందె
డెందమును జక్కఁ జేర్చి యే♦కొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవుకాల♦మేకనియతి
ముని; యతనిపైన వల్మీక♦మును దనర్చె. 15

గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై♦వనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్ముకొని నెత్తు♦రులను ద్రావి
మాఁగియుండె నసృఙ్మాంస♦ములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యె♦ముకలు మిగిలె. 16

మత్తకోకిల: అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డవు♦డాదరంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమ♦నఃకదంబకరాజితో
నెంతయేని మహామునీంద్రస♦మిద్ధబృందముతోడనుఁ
వింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద♦ వేఁడు మిష్ట వరంబునాన. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁజెంది తన • కాయమునందు మనంబులేక న
ప్పుడు శివపాదపద్మములఁ • బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిఁది మునీశ్వరుండు శితి•కంఠు నుడిన్ వినకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున • ముట్టి మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

ఆ. అపుడు గనులు దెఱచి•యత్తాపసాగ్రణి, శివుని చరణములకుఁ • జేరి మ్రొక్క
వరముఁగోరు మిడెద • గాఢభక్తజ! యని శివుండు వలుక • నంత మునియు.

క. పరమశివ! సుతు నయోనిజు, సుచిరు నవినాశు నీదు • జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక•వంద్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల: ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ నిను • మున్న తాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నిఁక • నే నయోనిజమూర్తినై
ప్రేమ మొప్ప జనింతు నాశివు • పేరు లేక యొసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివౌచు మ•హాయాచ్చకీర్తు లెలర్పఁగా. 21

గీ అని మహా దేవుఁ డంత నం•తర్ధిఁజెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁ జేరి • యందు మునుల
కభవవరదాన మెఱిఁగింప • నంద ఆపుడు
మురిసి రెంతేని నానంద•భరమెసంగ. 22

—* నందికేశ్వర జననము *—

సీ, కొంతకాలం బెదురుసూచి • యంత మాని
జన్న మొక్కఁ డొనర్పఁగా • స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ•దలఁచుటయును
నంతన శివాంశతో బాలుఁ • డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరీటముతో. సురుచిరభస్మానులిప్త•శుభ్రతనువుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె • హారునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుపైఁ గిన్నరులును గంధర్వజనులు • నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శినయు శివుఁడు•చేరిరి వేడ్కన్.

గీ. నుతియు నింద్రుండు మున్నగు • సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశుఁ జూచి • చెలఁగి మునిని

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సం♦తసముఁ జెంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల ♦ కిచ్చఁ జనిరి. 26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు ♦ నక్కునఁ జెక్కొని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁ జేర్ప శిశు ♦ వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వింతగఁ గన్పడెన్ మునియు ♦ వేగఁ గనుంగొని యుంచుకాత్మలోఁ
జింతిలి జాతకర్మమును ♦ జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ. నంద మొసఁగినవాఁడౌట ♦ నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నా♦నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై యర్థి♦జనుల కిచ్చి
తనియఁ జేసి ముదంబునఁ ♦ దనరుచుండె 28

క. ఐదవయేఁ డుపనయనము, నాదట నొనరించి దేశి♦కాగ్రిణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁ♦జేయ మునియతఁ డంతన్. 29

క. సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకళన్ సుశాస్త్ర ♦ షట్కము నెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడుసులువుగఁ బూ, ర్తిం గావించెను గరంబ♦రిదిఁ జెందఁ గురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాతేఁడు లంత స♦ప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డు♦షస్సునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా♦మునులువారిఁ
జేరవచ్చినఁ గనుఁగొని ♦ చెలఁగి వేగ. 31

క. బుడుతండను దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి♦తుష్టిగ నన్నంబిడి
కుడువఁ జేసి రంత నె, యడరుచు నర్భకునిఁ గాంచి ♦ యనిరిటు వారల్. 32

క. ముని! యీపాపఁడు పదువుల, ననువరిగోష్ఠైన నాయు♦వరయఁగ నస
దై కనుపడెను దీన నెంతయు, వనరక తెలియంగ నొప్పు♦భావములోనన్. 33

వ. అని చెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛం జనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబున గడువిషాదంబుఁ జెంది కుమారుఁ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది నిజజనకున్ బాడఁ గాంచి యిట్లనియె.

చ. వనరెదవేల తండ్రి! వెఱవన్ బనిలేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁడేనియును ♦ భూతములెవ్వియు నేని నన్ను డా

యను దగవింకఁ దాల్మిఁ గొను • మల్మటిఁ బాయుమనంగ నంత న
మ్మునిని విని యిట్టి కేఁశవను • బూనట యెందలిదండిచేనగున్, 35

క. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని • జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య • వట్టీ! చెపుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక • జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి • భర్గుని కరుణన్. 37

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను • జేయుము పోయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన • నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను న
ప్డలయఁగనీక సాఁకు పర•మాత్మ శివుండిఁక నీవు చెచ్చెరన్
బలితవుఁ దాపసవ్రతముఁ • బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 38

క. అని యానతీయ నందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ము•దమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని ప్రక్క నున్న విపినంబుఁ జేరి • కడఁగెఁ దపంబున్. 39

సీ. రుద్రజపమొనరించుచు • రూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ • బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగ నిల్పి స•మర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమందె • శ్రీగళుండు

—* శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

క. ఉమతోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజ•వర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునకుఁ బొడసూపి బాలుఁ•జక్కఁగని కృపన్

క. నందిశిరంబునఁ జేయి నా, నందంబున నునిచి వేగ • నాయన! వరమీ
యం దరిసినాఁడఁ జెప్పు ప, సందుగ నీ యభిమతముల • శంకక యనుచున్.

క. శైలాది యంత శివపద, నాళీకంబుల కెఱఁగి ఘ•నశ్రుతిశిఖలన్
బాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె • నేరిమిదనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని • యాదరమున
నందిఁ జేకొని కౌఁగిటఁ • జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత • కౌతుకమున
నందితో నిట్టు లనెఁ బ్రేమ•చిందఁ బడిగ. 44

ఉ. నీకు జరామృతుల్ గలుగునే సుత! యెన్నఁడు నేని నీవిఁకన్
నా కొనయై తనర్చెద వనశ్వరమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ రుజన్ గనక శోభిలుచుండెద వెల్లకాలమున్
నాకడనుండుఁ డీవు నిఁక నాయన నాయన నాయనల్ రహిన్. 45

గీ. ఇట్లు చెప్పి శిరంబున నెసఁగు హేమ
కమలహారము శైలాది గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును వెలసెఁ బంచ
ముఖుఁడు త్రినయనుఁడును దశభుజుఁడు నగుచు. 46

సీ. శర్వుఁ డావేళనే తన జడలనున్న, హరనిర్మలమగు వారి నంజలిన్ ఘ
టించి నందిపయిన్ జల్లె మించి జలము, లైదు నదులయి ప్రవహించె నక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును త్రిస్రోత, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని, యని యైదు నామంబులఁ బరఁగుచు నచ్ఛోదకంబులు మహావేగంబులునై జపేశ్వర సన్నిధానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె. నీపంచనదులఁ గృతాభిషేకుండై జపేశ్వరు నర్చించి నట్టిఁ డీశ్వరసాయుజ్యంబు నొందు నిందు సందియంబు లేదిఁక శంభుఁడు శాంభవిఁ జూచి దేవీ! యిబ్బాలకుని గణేంద్రునిగా నభిషేకింప నెంచెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన నాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యట్లే యొనర్పు నందికి గణాధి, పత్యపట్టాభిషేక మీ బాలకుండు
నా సుతుండగు నెంతయు వాసిఁ జెందు, నీదయామృతరసవృష్టి నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురన్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నా పుత్త్రుఁ డితఁడు మీ యందఱకును
విభుఁడు ప్రాజ్ఞుఁడు మీరిపు డీనిఁ బూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ జెలువు మీఱ
నేఁటినుండియు మిము నేలు నేర్మి నితఁడు 50

— * నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి యభిషేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసుపర్వు లేతెంచి

గీ. హరివిరించనులును హరిహయుఁడు తక్కు, దిక్పతులును రవీందులా దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేక మింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ చేర్చిరపుడు. 52

గీ. అభవుఁడంత మహోత్తుల • యతఁగుఱుంతు, దీటగు సుకీర్తియను వానిఁ • దెచ్చి నంది
కొసఁగఁజేసియొనర్పించె • నుపయమంబు, సకల మునులును సురలును • సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురు వెలుఁగుల • జానుమీఱెడు సిత, చ్ఛత్రం బొకండును • జామరద్వ
యము వానిఁ బట్టెడు • నట్టి సుపర్వాచ, యమ్మను ధర్మసిం • హాసనంబు
రవ్వల కెంపుల • రాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణ • నికరములును
దేవి కంఠమునుండి • తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు • మురువుదనరు

గీ. పసిఁడిదండయుఁ బాండుర • భద్రగజము
కడు బలీవర్ద మల్లసిం • గంపు టెక్కె
మమరు బంగారు తేరు ర • యమున నంది
కొసఁగె జగదీశ్వరుండు పెం • పెసఁగు కరుణ. 54

క. నందియుఁ దత్సతియును బా, లేందుధరున కార్యకును ద్రు • హిణునకునుం
గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చి రపుడు • వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండు ప్రేముడి, హత్తగ శైలాదికిట్టు • లనియెఁగుమారా!
యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁజేయుఁ • జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదు వెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమౌని • పతి తత్సతియున్
నా వాసంబున నుండుఁడు, శ్రీ వెలయ సుఖముల మీఱుఁ • జేకుఱఁజేతున్. 57

క. నాకిష్టుఁడవై మంతిరి, వై కడిఁది బలంబు వెలయ • బంటువునై యీ
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు • నలరెదు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు • నాదుగణము
లందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది • యుందురిఁకను
నే నెచటనుండు నీవందు • నిలువు మీవు
నెటవసించిన నేనందు • నెగడి యుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులీయ నెంచి నందికేశుఁ జూచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానస వాంఛలను దెల్పు • మా! పుత్త్రీ! యనం
గా నంది నీపదద్వయి, మానక తగు భక్తినొసఁగు • మా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత సకలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్సతికిన్ దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు, నందికేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁ జేర్చుకొని సుఖంబుగ నుంచె. హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం బ్రశంసింపుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది మీకెఱింగించితి. 62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని యు,లోలమతిఁ విననఁ జదువ ♦ లోకసుఖంబుల్ జాలఁబడసి పరమందున, నీలగ్రీవుని పదంబు ♦ నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *—

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు ♦ మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం దనువుగఁ గొల్వునం దమరు ♦ నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా వన! కరుణాభిరామ! నిను ♦ బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ మ్మునన నీక నవ్యయంబయిన ♦ పొంకవుఁ దత్త్వమదేదొ తెల్పుమా! 64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ♦పరశుని మాయన్ బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం,బును దెలియక యిట్టులనియె ♦ మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేననుఁడీ జగంబులకు ♦ నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండనుఁ నేన సమస్తశక్తులకు ♦ నేర్మిఁ బ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు♦నీల్గుట యన్నది నేనెఱుంగ నె ష్టేన ననశ్వరంబయిన ♦ యీశ్వరతత్త్వము నిద్ధమానసుల్! 66

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కండె ♦ యలరిన నారా యణునంశమైన క్రతుఁ డి, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున ♦ నబ్జజుతోడన్.

క. ఎఱుఁగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి పచించెదేల ♦ నేన విభుఁడ నం చఱిముఱిగా పీరల ముం, దఱ ననుచితమిద్ది యరయు ♦ తామరసభవా! 68

చ. పొరిఁబొరి నీజగంబులను ♦ బుట్టఁగఁ జేసితి నేనకాదె? యీ శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ ♦ సర్వము నేలెడువాఁడ నేన ని బ్బరమగు తత్త్వమారయుము ♦ పన్నుగ నిందరిలోన నిప్డు పె ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు ♦ గప్పాలు పల్కకు నీరజోద్భవా! 69

క. అని యిటు నిద్ధఋషునన్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని • యొప్పఁగ శ్రుతులన్
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిట్లు • పూనికతోడన్. 70

క. ఎందును బ్రమాణములు మీ, యందుఁగలదు నమ్మకము ర•యమున నిగమముల్
పొందెటిఁగి యవ్యయంబగు, కందువ తత్త్వం బదేదొ • కడఁగి చెప్పుఁడీకన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్వానిలో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని • నేర్మినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవ్విజ్ఞులు చెపుదురొకఁడె • యగు రుద్రుఁడొగిన్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవఁడెల్ల జన్మముల యోగవిధానంబునను గొలువఁ•గాఁబడెడు సతం
బెవఁడిడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యవిభవముతఁడొకఁడె తత్త్వ•మగు శివుఁడరయన్

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిచేతను దిరిగెడు • నెల్లవిశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు • హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ • మెల్ల వెలుఁగు
నాత్రిలోచనుఁడే యవ్య•యమగు జ్యోతి. 71

వ. అథర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిఁ జూతురు భక్తితో • నెల్ల జనము
లాత్మతానుగ్రహముఁ గోరి • యర్థులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు • లేకఁ జేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా • నభవుఁడరయ. 72

క. ఈలాఁగున నోలగమున, నాలుగు వేదములు చెప్ప • నాళీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, హాలసులై పలికిరిట్లు • నాగమములతో 73

ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి • నేరిమిఁ బాసి శ్మశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ • డేమియు లేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను • మైధరియించి ప్రమోదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని • యీశునిఁ జెప్పితి రేరికన్ శ్రుతుల్! 74

వ. అనినంత సకలవేదశిరోభూషణంబును సకలవేదాగ్రపాఠ్యమానంబును నగు
ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నుయై తగు, నవిదను నెపుడేనిఁ గలియఁ • డొప్పుగ వినుఁడీ!
శివ యాత్మశక్తి వారి కొం,దవునే భేదం బొకండె • తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యమరదు • శివ యటులనె
శివను నెడఁబాసి యొనరఁడు • శివుఁ డెపుడును
వారి కన్యోన్యభేద మొ•ప్పట్ల లేదు
చంద్రచంద్రికలకుఁబోలె • జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల
రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడు పొడమె • దిక్చక్రమెల్లను, నాకసంబుఁ బుడమి • నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁ•డావిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రి•శూలధరుఁడు.

చ. కమలజుఁ డిందుభూషణుని • గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లు బల్కె విను • మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి • కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్నె నా
మము బొనరించినాఁడ నను • మంచిగఁ గొల్వు మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ. అని గడున్ గరువంబుతో • నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డప్డు • భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ • బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొసటి న•ద్భుతముగాఁగ. 81

వ. అంత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి • భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలనున్ దెసల • నిండి లయాభ్రనినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాదమును • భాసురఘోషముతోఁ గృశానుదృ
క్సంగతభీషణార్చుల ప్ర•కాశముతో నుదయించి వ్రేల్మిడిన్. 82

సీ. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని•పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ•బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సర•సీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ • గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట *—

క. దోసం బేయంగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి • శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసవుఁ బంచమశిరంబుఁ • ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు • నబ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాకంబు • లపుడు చదివె
నలువయును నార్తుఁడై కడు • నలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాఠంబు • బిట్టొనర్చె.

వ. అపుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁజూచి యిట్లనియె. 86

క. ఈ యజ్ఞపురుషుఁడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు • నెపుడును నీకుఁ
బాయంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కిఁకఁ గీడుఁ • జేయుము చెలిమిన్.

గీ. కాలుఁ డట్టుల రాజిలు • కారణమున
కాలరాజను పేరొంది • క్రాలఁగలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు • బిరుదపాట
భైరవుం డను పేరున • భాసిలుదువు. 88

ఉ. కాలుని గుండెలున్ బెదరఁ • గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జ•గమ్మున భక్తజనంబులోని పా
పాలను మ్రింగివేయుటను•బట్టి కడున్ గలుషాదనాఖ్యమున్
మేలుగ నొందఁగాఁగల వ•మేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవిఁకన్. 89

గీ. ఇఁకను దుష్టాత్ములనెల్ల • నెపుడు మర్దనంబుచేయుటచే భువ•నంబులందు
గరిమనామర్దనాఖ్య నొ•నరఁగఁజెంది, ఖ్యాతిఁగాంతువు లోకక•ల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. వైధసంబై యలరు నీక•పాలమొంది, బ్రహ్మహత్యాపనోదనా•ర్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిఁగింపుచు • వీఁకభిక్షఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతం•బునఁ జరింపు.

శివుఁడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు • కెంపుపూదండలు, కెంపుగందములు బల్ • సొంపుగూర్ప
మిట్టపల్వరుసతో•మీఱు బెన్నాల్కతో, మొకమంతొ వికృతమై•బుగులుసేయ

అగ్గిజోతులఁబోలు ♦ నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్లు మిగుల న♦క్కజముఁగూర్ప
నిడివైన కత్తిని♦ నత్తిపుర్రనుగేలు, దోయి ధరించిబల్ ♦ దుష్టియొసఁగ

గీ. దగయడఁగ మాటిమాటికిం♦పగు రుధిరముఁ
డ్రావుచుఁ భైరవునకును ♦దలఁకు దనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును ♦ జేయుచున్న
బ్రహ్మహత్యను సృజియించె ♦ భర్గుఁడవుడు. 92

ఆ. ఓకరాళి! నీవు ♦ నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ ♦ వెరవుతోడఁ
గాశినెవుడు చేరుఁ ♦ గాలరాజీతఁడు, విడువుమంతవఱకు ♦ వెన్నుఁదగులు 93

వ. అని చెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మపదంబులకరిగి రంత భైరవుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠించుచు సకలభువనంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నఖలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచునున్నను బ్రహ్మహత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లొక్కనాఁడు.

— * భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేగుట * —

క, వైకుంఠపురికిఁ జనుదుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి ♦ చేరి చరణనా
ళీకములకు మ్రొక్కిడి సు, శ్లోకముల నుతించి రమను ♦ జూచియిటులనెన్. 95

మ, చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభున్ ♦ శీతాంశు రేఖాంకురో
జ్జ్వలపింగోరుజటాకలాపమకుటున్ ♦ శశ్వజ్జగన్మండలీ
విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా♦భిప్రీత కేళీపరున్
జ్వలదగ్నిప్రతిమానసుఁ ఘనకృపా ♦ శ్లాఘ్యైకచారిత్రినిన్. 96

చ. కలికిరొ! ధన్యవైతిటు ♦ గాలగళున్ గని యేను ధన్యుఁడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె ♦ సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా
కలుఁడు విభుండు యోగిహరి♦చందన మాత్మ సమస్తభూతకో
టుల కిటువంటి దైవము క♦డున్ గృపఁజేకుఱెఁ బున్నె మెంతయో. 97

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన ♦ నెల్లవారి, కీతనువ్యథలన్నియు ♦ నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది ♦ యిట్టుడాసె, రూపమెద్దియు లేకున్న ♦రూపరివలె.

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన ♦ నాదుకనులు
చెలియరో! యిందు నిందుశే♦కలశిరస్కు-

హరునిఁగని పండువొంది ధన్యంబులయ్యె
నహహా! మనదైన భాగ్యమెంతనఁగ వచ్చు. 99

గీ. ఇట్టు లిందిరతోఁ బల్కు • చుట్టువాలు
ద్వార మహాదేవుఁ గనుఁగొని • దోయిలొంది
యడిగె నిదియేమి వేసమో • యభవ! తెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు • ప్రియము మెఱయ. 100

వ. అనిన భైరవుండు విష్ణునకిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమస్తంబు • నఖము చేతఁ
జిదిమి వేసితిఁ గావున • శ్రీవిభుండ!
పాపపరిహారమునకిట్లు • వ్రతముఁ బూని
తిరుగుచుంటిని సకల దిగ్దేశములను. 101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబు విని గోవిందుఁడల్లన నగి శిరంబు వంచి యిట్లు
పలికె దేవా! ప్రభుండవగు నీవెట్లు తలపెట్టిన నట్లొనర్పు మైనను. 102

ఆ. నన్ను మాయచేత • నలఁగఁ జేయకు దేవ!, నీదు సెలవు చేత • నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁ • గాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మి విధిస • ముత్కరముల.

క. పొరిఁబొరి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ • దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లొనరించెద విది, యెఱిఁగితి నే హృదయమందు • నెసకంబెసఁగన్.

ఉ. విలయదినంబునన్ దొడరి • విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
వ్వాలనున వేల్పులన్ మునుల • శాపలఁబట్టి వధింపకుందు వే
బలితవు బ్రహ్మహత్యదవు • పాతక మొందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁపిటుగాక పాపములు • దాకొనునే నిను లోకపావనా! 105

క. కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహార • విలసితములి వే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృ • తోజ్జ్వలమకుటా! 106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాత • కములఁ జేసి
యును విభూ! నీదు నామంబు • లను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాప • రాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు లెటఁగమ్మ • నీలకంఠ! 107

క. ధన్యుండ నైతి నేనును, ధన్యయు నా సిరియు నీదు ♦ దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక ♦ మరగుదు రెదలో.

— * విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట * —

ఆ. ఇట్లు వలికి హరుని ♦ యింగిత మారసి, రమకు సన్న సేయఁ ♦ గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి ♦ యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర ♦ యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యఁ గాంచి యిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటు వెనుకఁ దగిలి ♦ పరఁగెద విక ని
చ్చోటు విడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపు పొమ్ము ♦ నీకిష్టముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మహ చేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి ♦ దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరు దరిసెన మి, ట్లిమ్మెనయుఁ బవిత్రనగుదు ♦ నెంతయు నేనిన్.

వ. అని చెప్పి యద్దివ్యయక దేవుని వెన్నాడియే యుండెనంత భగవానుండగు భైరవుండు నారాయణుని బ్రహ్వీభూతభావంబునకును గరంబలరి లక్ష్మీ నారాయణుల కభీష్టవరంబులిచ్చి యచ్చోటువదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్కనాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

— * భైరవుఁడు గాశిన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁ బడుట * —

క. కెవ్వన నఱచి భయంబున, నవ్వేళఁడి బ్రహ్మహత్య ♦ హా హా యనుచున్
జివ్వనఁ జిలువుల దరిఁ బడె, నవ్వైధసకర్పరంబు ♦ నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁ గాపురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోఁజిమ్ముచు హరుసమ్మెసంగు నీయుపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱుఁగల విఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 115

— * శ్రీ శరభావతార లీల * —

క. మును గమలప్రముఖులను, ద్దనువులయెడ శివుఁడు విష్ణు ♦ దర్ప మడఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్నునచరితం బానుపూర్వి ♦ గాఁ జెపు మనఘా! 116

గీ. అనుచు సూతుఁడు విని వారి • కనియెఁ దొల్లి
శివుఁడు హరికశ్యపాది ప్రసిద్ధభయద
రూపముల నిగ్రహించి యాటోపమున చె
నందు నృహరివిజయము రుచ్యంబు వినుఁడు. 117

మ. మును మౌనీంద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నేపున్ మీఱు పుత్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లోకగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువొప్పన్ హరి సూకరాకృతి హిరణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం
తని తద్భ్రాత హిరణ్యపూర్వకశిపుం డుద్దండుఁడు చండాకృతిన్. 118

చ. హరిని వధింప నెంచి వనజాసనుఁ గూరిచి నిష్ఠఁ బేర్చి య
త్యురుతర తాపసవ్రతము నున్నతి నెంతయు మెప్పుఁ గూర్చి స
త్వర మసమానభూరిబల • వైభవముల్ దగఁ జెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంపద నితాంతము దిక్కులఁ గెల్చి పెల్చనన్. 119

ఉ. తునిమెద నిష్ఠ విష్ణు నతిదుర్లభయుద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం
తును మునిరాజిపిన్ దివిజ • ధూర్వహకోటిపి నేటుమీఱి నా
జనకికిఁ జిత్తశాంతి నొక • చందమునన్ బొనరింతు నాడు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ • దేజరిలన్ వెలయింతు వ్రేల్మిడిన్. 120

గీ. అనుచు వైకుంఠమున కేఁగి • యబ్జనయనుఁ
దఱియఁబోవుడు హరి వాని • దర్పమెఱిఁగి
మఱియొకడ్డా మొఱకుఁ బట్టి • మట్టువెట్టఁ
దలఁచి యగుపట్టకున్న న • ద్దైత్యుఁ డేచి. 121

గీ. భీరువై పాఱిపోయె గో • విందుఁ డటకొ
యింక నవ్వాని వెదకుట • యేటి కనుచుఁ
జక్కస్వారాజ్యమును గైవ • సంబుఁ జేసి
కొని వసించెను శోణపు • రిని ముదమున. 122

ఉ. మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు న • మేయగుణాఢ్యుఁడు తత్సుతుండు ప్ర
హ్లాదుఁడు విష్ణుభక్తి నన • యంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలఁబెట్టు నయ్యసుర • పాపను నంతముసేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁ • డై వనజాక్షుఁడు దోఁచి యుద్ధతిన్ 123

చ. పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశి♦పున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖ♦రప్రతతిన్ హృదయంబు వ్రచ్చిపెం
బగఁదెగటార్చి వానివరి♦వారము లొక్కటఁ జుట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశ♦మార్చె ముఖాన్చులజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష,బృందం బొనరించె లోక♦భీకరుఁడగు నా
తుందుభురక్కసుని మృతి,కిం దనిసియుఁ దనియరైరొ♦గిన్ సురవర్యుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహా♦ర్యత్యౌస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ ♦ దాఁ బద్మసంవాస యు
ద్భుతమా నాథునిమూర్తిఁ జూచి వెఱచెన్ ♦ భూతార్తి వీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెసన్ ♦ ప్రహ్లాదు భక్తోత్తమున్. 126

క. ఆతఁడును డాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి ♦ ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమునకెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁ జెందె యా నృ♦సింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁ♦జేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెన్ ముఖపావకార్చులతతుల్ ♦ మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁదక్క యుక్కఱ సురల్ గో♦డువ్యాధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి వి ప♦త్త్యుద్రేకవిద్రావతన్. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి ♦ సరసీరుహద్వయి, కెఱఁగి లోకసుఖము ♦ నిచ్చగించి
యిట్లు విన్నవించి ♦ రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! ♦ దీనపాల!

—∗ దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్పుమని ప్రార్థించుట ∗—

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు ♦ పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ♦గాచితయ్య!
యిపుడు నృహరిప్రకృతి♦కితవు నాపాదించి, తొంటియట్ల మనుపు♦దునుసునుసిపి.

చ. కడలి మథింపఁగా భువన♦కాండవినాశనహేతువై కడున్
బొడమినయట్టి క్ష్వేలమునఁ ♦ బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ ♦ జెచ్చెరఁ గంఠమునందుఁ జేర్చి యొ
క్కడుగను సాఁక లేదొకొ య♦కుంఠితశక్తిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 131

సీ. అనుచు దామోదరోదంత ♦ మంతమనవి
చేసి శాంతినిఁ గోరు రా♦జీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధంబునకు మనను
నొచ్చి నరహరిగర్వంబుఁ ద్రుచ్చఁ గడఁగి. 182

చ. తనయుని వీరభద్రుని సదర్ప దలఁపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకుఁ బ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁచన్ బనేమి భువనప్రభు! వేగమె యానతీయుమా
ఘనమగు నీప్రసాదమును గానఁగఁ జేయుము యీయెడన్ ననున్. 183

— * శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్రనుడులను, విని ప్రేముడి నిట్టులనియె విశ్వవిభుం డీ
యనిమిషుల శకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని యుదువుము దానిన్.

క. నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు దోర్బలమున ముం
దఱ హితమును గఱవు మతం, డరయనిచోఁ జూవు మద్భయదభావంబుల్.

గీ. సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నీవ స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి పుత్త్ర! తెమ్ము
నృహరి వక్త్రంబునున్ గృత్తినిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్జేత కూర్మిమీఱి. 186

చ. మురిసి యటుల్ పొనర్తునని మ్రొక్కి నిజానుచరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజమర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుచున్
హరి గనియెన్ విపక్షతిమిరార్క శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధరమహనీయతేజు నతిదర్పనృసింహసమాహపూజితున్. 187

శా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలోన్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రొద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధరప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనున్ గ్లౌఃఖండదంష్ట్రింపురుల్
సద్యస్కాలజగత్త్రయక్షయకరస్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్. 188

క. పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభ్రూలతాఢ్యు శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెను నృహరి యుపరపరశివమూర్తిన్. 189

మ. హరినిన్ డాసి మహేశనూనుఁడు మహాహ్లాదంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాక్షు! జగంబులన్ మనుప విశ్వస్రష్టచే మున్ను నే

ర్పుఅవంగాఁబడినట్లు గాఢకరుణా • పాథోధివై పెక్కుమా
ర్గిరవొప్పంగ విపత్తులఁ గడపి నీ • వే కశ్యముల్ ప్రోవవే. 140

— * వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట * —

సీ. అటుజలజంబవై • హయశిరస్కుఁ జింగూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి • ప్రాఁబలుకుల
కచ్ఛపమూర్తివై • కవ్వపుగిరి మోచి, యొదవఁ జేసితివి పీ • యూష మబ్ధి
సింగారివడుచవై • జేజేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు • లరిదిఁ జెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షు • గిట్టి చంపితివి రాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్ • పడఁగనీక

గీ. ఇపుడు నరహరిమూర్తివై • యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకలలోక • ప్రతతుల
శాలుఁ బ్రహ్లాదు రక్షించి • బాఢకీర్తిఁ దనరఁ జేసితి వాచంద్ర • తారకముగ.

క. శివభక్తుఁడవగు నీకీ, భువి సాధికుఁడు లేఁడు లేఁడు • పోలెడువాఁడున్
భువనములకెల్ల నీవె ప్రభ, వుఁడవు ప్రభుఁడవు మహాప్ర • భావుఁడ వెందున్.

గీ. ఎప్పుడెప్పుడీ జగములకు • నొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యరసి నీ • వప్పుడప్పుడు
భువి నవతరించి యవ్వాని • బోలియఁ జేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర • క్షైకచతుర!

ఉ. పాతకుఁడో దితిప్రసవ • పాంసనుఁ డంతము జెందెఁ దత్సుతుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖ • మందె నిలింపులు చెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగ డించె నీతను వికాసన ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్లవారలు పొరిఁ సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క. అని యిటుల శాంతముగ నాడిన వీరుని మృదుఫణుతుల • డెందమున దాఁ
కొనక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెదరు • పుట్టించు చిటుల్.

— * నృసింహమూర్తి వీరభద్రునిఁ గని సంభాషించుట * —

క. ఎందుండి వచ్చితివో! నీ,వందే గరియింపు పొమ్ము • హరతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందఁగఁ జేతును జగముఁ గ • డింది బలిమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుఁడ • శాసకుఁడన్ జెఱుతున్ బ్రపంచమున్
మగుఁడ సృజింతుఁ జెంతు నిఁక • మానుఁడు నాకొక శాస్త్రసిస్త వే
ఱుగ నొకఁ డెందు లేఁడు విను • రూఢిగ నాదు పరిసాదమొ దిచ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును • గాంచి రహించును సర్వశక్తతన్. 147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమనుగల సర్వవస్తువర్గము మదిన్
దెలియుము మామకతేజో, విలసితమని యెల్లయెడల ♦ విశ్వతలమునన్. 148

క. కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండపాళికి నింకన్
హర్తను సర్వమున కిటులే, నెర్తురె లాఁతులు మదీయ ♦ నిపుణత నెఱుఁగన్.

గీ. విధులను నిషేధములను వేత్వేఱ చూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ ♦ దనరఁ జేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల ♦ నేలుచుందు
నాకుఁ గఱవఁగవచ్చితే ♦ లోకహితము. 150

ఉ. పొక్కిలితమ్మి యందఁ జనిఁ ♦ బుట్టఁగఁ జేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి ♦ సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్పెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మఱెవ్వఁడు నాకెన! నే స్వతంత్రుఁడన్
నిక్కమెఱుంగువారు గమనింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వకర్తృలకుఁ ♦ గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ ♦ పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను ♦ నిల్వకు చేట్పడఁబోకు వీఁకరన్
నావుడు వీరభద్రుఁడు మనంబున నల్గక పల్కెనిట్టులన్. 152

— * వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట * —

చ. ఎఱుఁగవె లోకనాయకుని ♦ యెల్లరకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లఱిమఱి వెఱ్ఱిపల్కులను ♦ నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నసమానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱగుఁ దలంపు కీడ్వడకు ♦ తెంపరి! యుడ్గుము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప ♦ నేరిమిగల్గెన నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁ జేయఁడే శివుఁడు ♦ పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరున్ దలంప విపు ♦ డాయత దుఃఖము దారసిల్లెఁ నే
సాయమొనర్ప వచ్చితిని ♦ స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు ♦ భర్గుఁడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభిపద్మమున ♦ బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దపసు • ధూర్జటిఁ గూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ • లీల దనర్పఁగఁ జంద్రమౌళియున్. 155

ఉ. ఆహరుఁ డిప్డు నిన్నుఁ దెగ • టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలకు • నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదర్ నిను ని•తాంతరుషాయతవహ్నికీలలన్
మోహమునొంది వాఙ్నిద•ముల్ పొనరించిన నొప్పునే యిటుల్. 156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీకిటిదంష్ట్రలను చేర్మి • నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేల • చింతింపు మదిన్. 157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ • బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకం బొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున నుగ్రుం డింపుమైఁ దాల్చె నీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత•క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరీ! • యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతన్. 158

క. ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్క•నొప్పఁగ రంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగ మాఱు • నరయుము నృహరీ! 159

క. కావిఁకఁ గర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్తవెవుడు • గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా వి•కెం దేనియునున్. 160

క. కుమ్మరిచక్రమ్మట్టుల, నమ్మన్మథహరుని యిచ్ఛ • నఖిలాకృతులన్
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మ•హేశవశుఁడవై. 161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ • దానవోద్ధతిని నేఁ, జూచినాఁడ నీవు • చూడలేద?
పద్మనయన! యనిని? • భాసిపోఁగలేదె, యేల యెఱిఁగి యెఱిఁగి • యిట్లు దొడర.

గీ. తామసుఁడవౌట మున్నిట • దండశూక
తల్పమం దెప్డు గాఢని•ద్రావశుండ
వగుచునుందువు పరమాత్మ • నరయఁజాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దో•డగును హరుఁడు. 162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు • చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావొ! యట్టి • పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ • మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి • తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిమునీంద్రుఁడు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్త•సత్తముఁ డాజిన్
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నము చెందితివి నాఁటి • పస యెఱుఁగ వెదన్.

చ. విభుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు • హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు • భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెదన్ దెలిసి • పంకజలోచన! శాంతిఁ జెందుమా! 165

క. లేకున్న మహాభైరవు, ఘాతకు గురియగుదు విపు డీటన్ దత్క్రోధా
ఖ్యాకంబగు మృత్యువు నీ, పైకుఱికి హరించు వినుము•పవిత్రమనము నటుల్.

—* శరభావిర్భావము *—

మ. అన నంతన్ విని యన్నిశాచరహరుం • డత్యంతరుష్టాత్ముఁడై
ఘనరోమంబున మించి యఘ్నుని వీఁ•కన్ బట్టి గీటార్పఁ బూ
న్కొని నష్టాందెనో యన్నిమేషమున నిం•గిన్ గోటితీక్ష్ణాంశుసం
జనితానూన మహస్సముత్కరము లు•చ్చైర్భంగి శోభిల్లఁ గాన్. 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము • కాదు సుధాకరమూర్తి జంబునున్
గాదు తటిత్ప్రభూతమును • గాదు మహాభరితాంబ రాజము
గాదు పమానవర్జితము • గాలహరాజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నండడంగి కను•పట్టెఁ గడున్ గడు ఘోరరూపమై 168

గీ. అంత వేలుపు లెంతయు • నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై • తోఁచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జే•జేలు జయజ
యధ్వనులు చేసి రెక్కుడు • హర్షమునను. 169

వ. అంత.

*సీ. వేలకుమించిన, వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు • విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటా•విసరమధ్యంబునఁ, దమణేందు శేఖరం•బుఱవు దసర

---

* శివపురాణే శతరుద్రసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే —

సహస్రబాహుర్జటిల । శ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచునా ద్విజః ॥
అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో । వజ్రతుల్యనఖాయుధః । కంఠే కాలో మహాబాహు । శ్చతుష్పాద్వహ్ని
సన్నిభః । యుగాన్తోద్యతజీమూత । భీమగంభీరనిస్వనః । సమః కుపితకృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠశ్చ । హుంకారేణ సమన్వితో హరః । ఈదృగ్విధ స్వరూపశ్చ ।
వ్యాఘ్ర అవిర్భభూవహ । హరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్టబలవిక్రమః । బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశో ।

కడుఁ బలిష్ఠంబయి ♦ క్రాలెడు తనువున, తెక్కలును జంచు ♦ పుక్కి నిగుడ
పదునాఱు వన్నెల ♦ బంగారుకన్నను, మిన్నయై యలరారు ♦ వన్నె మెఱయ

గీ. వజ్రములఁ బోలు నఖములు ♦ వాసి నెసఁగ
మిగులఁ దీక్ష్ణంపు దంష్ట్రలు ♦ బుగులుగొలుప
నలుక రొయిలెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్ఛాయ ♦ గడలుకొనఁగ. 170

సీ. ప్రళయకాలానల ♦ ప్రతిభటద్యుతులు చూడ్కుల కెంపు యేని సం♦కోచ మొదవ
కల్పాంతజీమూత ♦ గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు ♦ జంకు నొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరో♦ష్ఠంబైన వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళన ♦ ప్రౌఢిఁ దెలుప
అతి నిష్ఠురములైన ♦ యష్టపాదంబులు, హరిదష్టకేశంబు ♦ లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు వి♦స్ఫూర్జదుగ్ర, సన్యభరదీప్తదృష్టుల ♦ మంటలెగయ
నృహరిదర్పంబు శూన్యమై ♦ నేలకొదుగ, శరభమూర్తి గనంబడె ♦ సత్వరమున.

క. హరి తద్దర్శనమున నే, కరముడుగ బలము సడలి ♦ గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖద్యోతములకువలె, తర మెఱుఁగి నిజాస్త్రమయము ♦ తప్పదనుకొనెన్.

వ. శరభేశానుఁడు విక్రమించి నిజపక్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్ఛమున జంఘాంకంబులం గట్టి బం
ధురహస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ ♦ నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపౌనర్భవధార వక్షమున విస్తారంబుగా వచ్చుచున్. 178

రథః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ విభిద్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్బబంధ పుచ్ఛేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్దన్నురసి బాహుభ్యాం । న్నిజగ్రాహ హరోహరిం । తతో జగ్ముశ్చ గగనం । దేవైస్సహ మహర్షిభిః । సహసైవ భయాద్విష్ణుం । సహిత్వైవ యథోరగం । ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్య సంగృహ్య । నిపాత్య చ నిపత్య చ । ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమోహితం । హరింహరస్తం వృషభం । వివేశానన్త యీశ్వరః । అనుయాన్తం సురాస్సర్వే । నమో వాక్యైః నతుష్టువుః । ప్రణేమాసావరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం । దీనవక్త్రః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాక్షరైః । నామ్నామష్టశతేనైవ । స్తుత్వైతం మృడమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । నృసింహశ్శరభేశ్వరం । యదాయదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్స్యాద్గర్వదూషితా । తదాతదా పనేతవ్యా । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

నందీశ్వర ఉవాచ ॥ ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా । శంకరం నరకేసరీ । నత్వాశక్తో భవద్విష్ణు । ర్జీవితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాన్తం । కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తియుక్తం తదీయాంగం । వీరభద్రో౽హరత్తదా ॥ నందీశ్వర ఉవాచ॥ అథబ్రహ్మాదయోదేవా । శ్శరభం రూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగముం బలెం, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను • దఱిసి బహువిధో
డ్డీననిపాతశతంబులం, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి • పటుదర్పమునన్. 174

—* నృసింహావతార శాంతి *—

గీ. హరికి సమ్మోహ ముడిపి శాంతాత్మకునిగ
హరుఁ డొనర్చెను బ్రహ్మాది • సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్షు • రాళి నిట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలరించి • రా మహేశు. 175

క. హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁ జేసి హరుఁడ • వైతివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె • దయ్యమహాత్మా!

వ. మఱియును.

సీ. అష్టమూర్తుల చేత • నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి • వెలసినావు
కష్టంబులొంది ప్రసు • క్కఁగఁ గాంచి సమ్మగ, స్రుక్కిందు ప్రేమించి • యేలినావు
పంచకృత్యముల నే • ర్పలరి రచించుచు, సరియెక్కరుఁడు లేక • సాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుఁడవై ఘనుఁడవై, నిర్వికారుఁడవై • నెగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! • సన్నిధాన!, విబుధనాయక! విశ్వేశ! • వేదవేద్య!
దీనబంధూ! ప్రయూసి ధు • ర్ధృతిన వెందు, శరభమూర్తి! నఖిలజాండ • చక్రవర్తి!

క. కమలాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ • బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వ • రామిత తేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ. విరిసెన్ మోహమదాంధకారము లస • ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పఁగఁ జేసెరెన్ శుభము సం • ప్రాప్తించె దేవేశ! ముం
దఱ నష్టేనియు మోహమిల్లె పొసఁగన్ • దచ్ఛాంతిఁ గావించి సు
సిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా • చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు • హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి • పాలనసేతువు లోకరాజి జీ
వనస్థితియందు జీవనము • వైఖరి నాయెడఁ జెందియుందు విం
కను యశమొందు మక్షయము • గా నరవిందదళాయతేక్షణా! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞఁ జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. నట్టులేక వేగ • నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁ జెక్కి నఱకి • కృత్తి నొలిచి
హరునకొసఁగె శ్రీశుఁ•డా నరహరి తను, వంతఁ బాసి నీర•జాక్షుఁ డయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు నృసింహకృత్తిధరుండై తదీయ ముండమాలాభూషితుండై నిజగణంబులు గొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సుపర్వు లెల్లరు జగచ్ఛాంతి కలఁగ శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

—* ఫలశ్రుతి *—

గీ. శారభచరిత్ర మీయది • చదువ వినిన
భయములను బాపు నపమృత్యు • బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసం•హతుల గిట్టు
సకల సుఖములఁ జేకూర్చు • సాఁదు వినుఁడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదుల, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి • కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతముల రహిఁ జదివి రేనియుఁ దొలఁగు నవ్వి వెసన్.

తే. ఇఁకఁ జతుర్దశి నవమి • నీశ్వరోత్సవముల శివలింగ సంస్థాప•నముల నీమ
హానరిత మొనర్చు దేవి పా•రాయణంబొనర్ప శివసన్నిధికిఁ గార•ణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *—

ఉ. మున్ను సుధార్థులై సురలు • పుణ్యజనుల్ గలశార్ణవంబు న
త్యున్నతితో మథింపఁబోలి • నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
న న్నలఁ బాసి కీడ్వడిపి • నాథయుక్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిషముఁ • బాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిఁక జాగొన,రించినఁ జచ్చెదము చంద్ర• రేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ములఁ గావుమటఁ, గొంచక వేగిరము ప్రోవు • గోపతినాథా! 188

చ. అని యరవిందసోదనము•ఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
వినరుచుఁ దన్ను వేఁడ నత • వత్సలుఁడా శివుఁ డవ్విషంబుఁ జే
కొని వడిమ్రింగి కంఠమునఁ • గూరిమిమై ధరియించె నాత వే
దనవిడి వారు శంకరు ను•పారుఁ గనుల్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ. గరిమ నలుతనిట్లు కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీలకంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జేజేలు రక్కసులును జేరి మథింపఁగా సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చరలిగురుఁబోండ్లు, నిక్కపీనులజక్కి జనించెనందు.

క. హరి శ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్ల యేన్గు సురభిని గొని రా
దరమున మునులిక జక్కని, మఱియుచు బలిదనుజుఁడొందె భూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బుదయంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జేజేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవర్గమునఁ దూఱి. 193

చ. చందురు కన్నుసన్న హరి చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుందుడుకందు మ్రిందకయె తుండము మొండెము నిద్దఱై యీ
పొంది సుధాకరున్ రవిని నుక్కఁ బట్టి గ్రసించుచుండ్రు ద
క్కందఱు రక్కసుల్ వసరి యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే 194

వ. ఆయుధంబులఁ ధరియించి సురలతోఁ దలకొని పోరితమ్మొనరింపుచు. 195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను త్రాగుటచే సు
శ్రీవిక్రమమున దైతేయావళి నోడింపఁబూని రహింపదను సురల్. 196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యుడురాజమౌళి యక్కసటుఁదీర్ప
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షరూపొంది వేగ. 197

ఉత్సాహ: పసిఁడిమలకుఁ జేరి యట సుపర్వవితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలిఁపు లెంతో ప్రౌఢగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాక్షుతోడఁ గూడి బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న డాసి యిట్టులనియె యక్షుఁడున్. 198

క. ఏమిది వదరెద రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁడీ నాకన సు
త్రామముఖు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ. కడలి మథించి శ్రీరమను • కల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
బెడఁగగు నశ్వరత్నమును • వెల్లనియేనుఁగు మానికంబులన్
కడుఁగృశమైన నెన్నడుము • కల్కి చనుంగవ లొప్పు చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ • గొంటిమి యీహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. పలలము మెక్కినట్టి యల • బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపితిమి • చక్కడి యుక్కడిలేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొందఱింక వెఱపున్ గొని పాఱిరియూరఁ గాలయం
బిలనిఁక మమ్మెదుర్కొనుటకు • నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యటులైన నంతకుఁ • జాలువారె
యైన నొకనుడి వినుఁడు • మీరధికబలులు
పూనికఁ గాంచి కదల్పుఁడీ • పూరిరెమ్మ
ననుచు నొకతృణముంచెఁ దదగ్రమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయుధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁ జెంది వెకలులై తడఁబడి యుక్కుఁబాసి గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగుచున్నం గాంచి యంబరవాణి పెద్ద యెలుంగుతో నిట్టులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినారిటులు • ముగ్ధశశాంకధరుండె యక్షుఁడ
వ్వేసముఁ జూచి మోసపడి • పిఱిఁడులై తిరిఁగన్ దలంపుఁడీ
భాసిలు లోకపుంజములఁ • బాయకనల్పియు సాఁకి మల్పునా
యీసరుఁడంచుఁ జిత్తముల • నెంతయు నేనియు దేవనాయకుల్ ! 204

క. అని యుపదేశించిన వారనువుగ నవుడరసి వేగ • యక్షేశ్వరపా
వన చరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిట్లు • కరుణాంచితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

చ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి • మీశ్వర! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
దఱమదముల్ హరించి వితతంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమునుఁ జెందఁ జేసితివి • పల్మఱు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
బలికితి మన్ని రోర్వఁదగుఁ • బాలకపాలక! సర్వశాసకా! 206

సీ. సర్వమున కీవె కర్తవు • సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగు పరమాత్మ • వయ్య! నీవు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె! మన్నింపు మిఁకను. 207

క. అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్యవర్గమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ • జయ్యన నంతన్. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల • నెంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు • పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందు • నిఁకనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ • జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు యక్షేశ్వరలీల నెఱింగించితి నిఁక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నుపన్య
సింతు వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాతృఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధతరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణ మణిగణ,పాత్రం డనసూయనాఁగఁ • బణఁతియుఁ దానున్.

సీ. పుత్రసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మ,దిన్ భజించుచు నిర్వింధ్యతీరమునఁ
దపసానర్చిరి నూఱేండ్లు • తాపవేద,నన్ గలంగి జగంబులు నలతఁజెంద. 212

క. అరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్ష • నీలగళులు వే
తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు • ప్రభవించునటుల్.

గీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దాన • వాంతకుండు
దత్తుఁడై కృత్తివాసుండు • తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుఁడై వారి • యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంతయు నున్నతి • పొల్పుమీఱ. 214

వ. ఆ మువ్వురయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదినిం బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిథ్యంబు నెఱవేర్చు

చుండె. ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ నొక్కఁడే మెక్కుచుండు. మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు. కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్టులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీకృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ గాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణున్ జేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, క్షీరంబున వండఁజేసి ♦ చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్ష్యములనున్, భూరితరాన్నోదకములఁ ♦ బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

ఆ. వేడి పాయసమును • వేగ భుజించి శే, షించినట్టిదాని ♦ క్షిప్రముగను
దనువునంతఁ బూసి•కొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొండుపలుక ♦ కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మ్మొక్కపాదంబులందుఁ దక్క తక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేపనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును గృష్ణుపట్టంపుదేవి యగు రుక్మిణిఁ జూచి 218

గీ. ఇఁకను మిగిలిన పాయస•మెత్తి తెచ్చి, యాపెమొడలునఁబూసి ర•యమున నామెఁ
బట్టి యొక తేరికిం గట్టి •బరవసమున, నెక్కి యూరేగె యాదవు ♦ లెల్లరుఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ • గోమలి నేసెన్
బఱికించుచుండి హరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు • తాలిమిబల్మిన్. 220

క. పెఱయాదవు లప్పట్టున, హరియౌదాసీన్యమును శ•తాత్ముఁడగు మునీ
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె •గోవిందుఁడొగిన్.

గీ. మునియు నట్టులె రథమెక్కి•పురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁ దిర్గుచుండఁగ•బథమునందు
నొక్క యెడ రుక్మిణీసతి•యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గశతోడ•బాదె మరల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ దాపసుండు క్రుద్ధుండై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్నుమాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేఁడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నొగిఁ బురుషోత్తమ! సుంతతప్ప నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము వాటిలెఁ గోరుమిఁకన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను గ్రచ్చఱ నెట్టివియైనఁ జూడు నా
బలితపు వైభవమ్మిపుడు పాయక సేయు మహార్థసిద్ధిఁ గ. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు నొప్పెడు నట్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ దనరు భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమౌ యశం
బేదుదు నీ త్రిలోకముల నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయో
నాదరపాత్రమౌదువు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దిరఁను నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లునురు మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందు నెందునను బూసితివో యట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱిఁదప్పి పాదముల నేలొకొ పూయవు మెచ్చనేనటుల్. 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడును దన, తనువున్ బరికింప సదియుఁ దద్దయు తేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁ జెందె మఱియున్ మఱియున్

గీ. మానిని రుక్మిణిని న్జూచి మానినీమ, ణిరో! మగువలందుఁ గడుఁ గీర్తి నెగడఁ గలవు
జరయు రుజయును నీకెప్డు దొరయవమ్మ, పుణ్యగంధమై దేహంబు పొలుచు నీకు

క. పదునాఱువేలు మించిన, ముదితలు నీ సవతులందు మురువొప్పెదు వ
మ్మ! దయితుఁడీ హరియును గడు, ముదమునఁ గనుఁగొనును నిన్నుఁ బూర్ణేందుముఖీ!

క. అని యిట్టుల వరములనొసఁగి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁ డంతఁ గదలె యథేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణియును భవనమ్మునకుఁ జనిరి యుత్సాహమునన్.

గీ. అందు ముని దహియించిన యఖిలవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొంపుగఁ గనుబడ
మదులఁ గడు నచ్చెరువుఁ జెంది మానివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి సంతసమున. 231

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజునింటఁ గన్నియయై యున్నపు డమ్మహాత్ముం డా మెపరిచర్యలకు మెచ్చి,

సిద్ధమంత్రంబొసంగె, మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును మునికులాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసో మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నిఁక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చటించెద వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 282

— * హనుమదవతారలీల * —

క. తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుఁడు రమణి◆యా నంజనియం
దుల్లంబలరఁగఁ జేర్పఁగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ ◆ డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు

ఉ. పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకె న◆భోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో
నెట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన ◆ నేర్మిఁ గడంగుచునుండ వేల్పుల్
చట్టనఁ జేరి కాదిది ఫ◆లంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి తా
మెట్టులొ వీడఁజేసిరి ది◆నేశుఁ గపీశుని బుజ్జగించుచున్. 234

గీ. ఆతఁడును గొంతకాలంబు ◆ నవలఁ జదువఁ
గోరి భానునికడ కేగి ◆ భూరిమతిని
ఆ నవవ్యాకరణముల ◆ నధ్యయనము
చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ ◆ వాసిఁ బొగడ. 235

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశరథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై వెంబరవితులగు రావణాది రక్షోవీరుల వినాశనంబుఁ జేయించి రామకార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బరగె నిది హనుమదవతారలీల యిఁక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

— * పిప్పలాదమున్యవతారలీల * —

క. వినుఁడిఁక దధీచముని క్షువ, జననాథుని నోడిసి దనుజ◆శాసనముఖులౌ
ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు ◆ కారుణికుండున్.

గీ. తత్సతి సువర్చనాఁగ ని◆తాంతసుగుణ, రాశి మగనికిఁ జాయ క◆రణి మెలఁగుచు
సేవఁ జేయుచు విభుమన◆శ్శ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు ◆ జరుపుచుండె.

క. సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుఁడై నిలింప◆వర్గము దానుం
బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య,త్తెఱఁగెల్ల వచింప విని వి◆ధియు నిట్లనియెన్. 289

చ. తెలిసె భవన్మనంబిఁక దధీచమహాముని శర్వునత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె • గాటపువజ్రమయాస్థివర్గముల్
జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ • జేరి తదస్థులఁగోరి యడ్గ నా
బలియుఁడు వానిమీఁగొనఁగు • భద్రము గాఁగలదిట్లు పొందిఁకన్. 240

క. అనిపంచిన వారు దధీచి* నివాసముఁ జేరి మ్రొక్కి • చింతావరులై
దనుజుఁడగు వృత్రు వేరంబునఁ దముపడుపాట్లు దెల్పి • పురపురఁబొగలన్. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁడపుడు తాదభిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన • పొలఁతియా ను
వర్చనిఁక నొకయాశ్రమ • పదముకనిపి
సురలకన నేమికాంక్షింతు • రెఱుఁగజెప్పుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థపరుండై దధీచి కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! శైవభూమణసముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును • కాంక్షయొనర్చెద మీయువాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను • బొందికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్రుని నిఁక గానివెన్కఁ జనుదెంచినవారిని గూల్తు మెమ్మెయిన్. 244

గీ. దాన జగముల కగు శాంతి • మానిచంద్ర!
నీదు కీర్తి జగమెల్ల • నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మింట్లేపుఁగాంచు
నెంతదను కర్కతారేందు • లెలమిఁగాంతు. 245

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట *—

చ. అన విని మానిచంద్రుఁడు రయమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృపాకరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చనన్
దనువును బాసె నక్షర ముదారముసై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి • గొప్పగఁజేసెఁ బుష్పవృష్టియున్. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దుగ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్విశ్వకర్మచే • గాటమైన

---

* పరా:— ఈ దధీచి దధీచ శబ్దము లికారాకారాంతములు రెండును మూలమందుఁ గలవు.

యస్థివిగళితినిఁ జేయించి • యాయుధముల
వెన్నముకఁ జెందె నింద్రుండు • వృత్రు మలుప. 247

గీ. అంతలోన సువర్చ ని•జాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్మిటి లేమియుఁ • జిదియ నైన
తనువు నెత్తురు వఱదలు • ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు నం•తను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
శాపంబిచ్చె. 249

ఉ. తేరగవచ్చె నస్త్రములు • దేవశిఖామణులార! యిట్టు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన • వాసిగ మానులఁ జక్కడంచిరే?
మీర లెఱుంగరే? వెఱవు•మీఱి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్బడయఁ • దక్కినవారలు చావ నేమగున్. 250

— * సువర్చ దేవతల శపించుట * —

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింత లేక • వేలుపులారా!
పిశితాశుల ననవలెనా?, పశువులగుదు రింక మీఁద • బాలిశమతితోన. 251

క. అని వేగమ్మున నాసతి తన పతితోఁ గూడ బ్రహ్మ•ధామముఁ జెందన్
వనకాష్ఠంబులతోడఁ జి,తినిఁ బేర్వఁగ గగనభార•తి యనె నిటు లాగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము • వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘుతరౌజుఁ డమ్మునివ•రాగ్రణి తేజముఁ జేరియున్న దు
జ్జ్వలతనుఁడో కుమారుఁ గని • చక్కఁగ విక్కృతినిన్ బొనర్పు మ
వ్వల; నెటనేని చూల్గొనిన•వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్. 253

క. ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులయై యప్పతివ్రతా•భరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్టె నందు • శోభితలీలన్. 254

— * పిప్పలాద జననము * —

గీ. తన యచుల వెల్గు పదిదెసల్ • దనరి మిగుల
రుద్రు నవతారమై కడు • రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగు దధీచి తేజోభి•కలితుఁడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెకుఁ • బొంకముగను. 255

క. నందనుఁగని తనమది నా,నందము నొందియును దనదు • నాథుని వేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి,చ్చుం దరియఁగ రావినీడ • సుతుఁ జేర్చి యనెన్.

గీ. రావినీడను మెలఁగు చిరంబు తండ్రి!, యెల్లవారలకును సుఖం • బీయఁదలఁపు
నేను పతిలోకమున కేగు•దాన నీదు,తండ్రి నే నిన్ దలఁతును రు•ద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతిదేవత కొడుకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చులోని పార్థివ తనువుఁ బాసి దివ్యదేహయై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ బరమశివున్ గొల్చుచుండె నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁ జేరి రుద్రావతారుండగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి పిప్పలాదుం డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుమని కోరి దుందుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్ధానం బొందె రాపిమ్మట పిప్పలాదుం డశ్వత్థమూలంబున నేవసించి చిరకాలంబు తపంబు చేసి యనరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱింగించితి-నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *—

ఉ. ఆహుకుఁడన్ వనేచరకులాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహుక నాగ సువ్రత మహాశివభక్తయునైన చానతో
నాహరు శంకరున్ శివుని • నర్మిలిఁ గొల్చుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు వారి భక్తికిఁ గృపామతిఁ గాంచి పరీక్షసేయఁగాన్. 2:9

క. ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, యోయుగమకు మేసిఁజెంది • సొంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదశైలమునకు • హరుసంబలరన్. 260

ఉ. అత్తఱి భిల్లుఁడున్ దనకు • నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గెదువులఁ • గొందు విలున్ గొని దవ్వుఁజేరి యు
ద్వృత్తిగ మత్తజంతువుల • వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండెఁ బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్సతి మహేశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె నిక్కలోన్. 261

ఉ. ఆయతినాథుఁ డాస్థలికి • నాయెడఁ జేరి వనేచరౌకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట • డాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిక్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతివల్లభు డప్డు నిషాదుతోన నన్
సాయమువేళ యయ్యె నటు సాఁగుడు ప్రేఁగఁగుఁ గొండకానలోన్. 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచరా! భవదీయపుఁ జక్కలోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేపటికి వేగ నెటేఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతిరాణ్మణి! నీనుడి నిక్కమంబె నా
యాతకు గీము స్వల్పతర మెట్లు వసింపఁగఁజేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గలయన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గ నిభుతోడ నిట్లనియె కర్జముఁదప్పినఁ దప్పధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృహాంబున నుంచు మితండు నీవు కే
మునసె పరుండుఁ డే నిరవు గుందఱ నిద్దురపోదు వెల్పలన్. 264

గీ. ఆయుధమ్ముల నన్నియు నవలఁ జేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱు జొక్కఁ డెందు
నతిథిమెచ్చను ధర్మంబు హానికాదు, గేస్తుతెఱఁ గిది కాదేని గెంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని భిల్లుఁడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతిథీశ్వరు భూరితరాటవీస్థలిన్
బెల్లగు చీఁకటిన్ విడువఁ బేరిమి వాయును మాయు ధర్మ మీ
హాల్లకపాణి నొక్కరిత నావల గెంటి పరుండఁజెల్లునే? 266

క. ఈ రెండుతీరులందును. నేరమె గన్పట్టుచుండె నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిస్థలంబు చేవ యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిర్వురు నిదురింత్రు వేశ్మమందు, కాఁగలట్టిది యగునని వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి నవలఁజేర్చి, తానును బరుండె వెలపల ధర్మమెంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గేహంబునందె
నిదురఁజెందిరి చీఁకటి నిండుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సింహములు పులులు
నెఱుకఁ గని రా నతండును నేపుసూపి. 269

— * భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట * —

ఉ. కైదువుఁబూంది ధీరతఁ బ్రకాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁదుచుఁ బోరుచుండెఁ బటువ్రాని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి వ్రచ్చి పొల మెక్కె యథేచ్ఛము పోయె నంత నూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివ రోత్తము డీవలఁజేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగుపట్టెఁడయ్యె యం దెల్లకడల
శోణితాక్తమా నచ్చోటఁ జూడఁబడియె
వానియస్థులఁ గనుఁగొని దీనుఁడగుచుఁ
గటకటా! యని దుఃఖించెఁ గరుణమీఱి. 274

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర మచటఁ జేరి, భర్త యస్థులఁ బరికించి ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు వగచె నచటి, కొండ లెల్లఁ బ్రతిధ్వని గొప్పసేయ.

చ. అటు లొక కొంతసేపు హృదయంబున నెవ్వగఁ జిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది ధైర్యముఁ జెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృదయేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁ బట్టి లం
పటనయి పోవుదాన మునిపంజెసఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్. 276

క. ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వచయ బుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభు, నారఁజనెద నిదియె నూటి చేడెల కెందున్.

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె మాపున నిఁక నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్టు లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికబోటి పలుకుల నాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ దలఁచి వేగ
అస్థులను బ్రోగుచేసి శుష్కవనీజ, ములను బేరిచి చిచ్చు రగులుప నందు.

ఉ. ఆశబరీమతల్లి జలమాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
వేళముతోడ నచ్చితికి వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగతీపరిశాసనకర్తయైన యా
శ్రీశివమూర్తికిన్ నతులు చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెన్. 277

క. తెలిసీ తెలియని నాచేఁ, తల ననుచిత మెంతయేనిఁ దనరెడుఁ గృప నా
కలుషములఁ బాపు నిదె జో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను

సీ. ఎత్తిన వేడ్కమై యెడపక నీపాద, పద్మచింతనముఁ బాయనేని
విభుని దైవముగ భావించి తదాజ్ఞఁ జే, కొని మేలినడవడి మనెదనేని
కల్ల నెప్పుడు నాలుకకుఁ జొరనీక స, త్యంబె పట్టని మదిఁ దలఁతునేని
అతిథులయందు నభ్యాగతులందును, బేర్మి నన్నంబు లర్పింతునేని

సీ. ఇఁకను జన్మంబు మరల నాకిఁ డదవేని, దాసజనుల కభీష్టముల్ దార్తువేని
భిల్లు నాహుకునే గూర్చు విభునినాకుఁ, బర్వతేంద్రసుతామనః పద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మములెన్నియొసంగిన, నిన్మఱవంజాల నట్టి నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజ,గన్మోహన! దివ్యచరిత! గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానసముఁ బూజనొనర్చి వేగఁ బువుఁబోఁడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వీయశంబు గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షుండై యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

—* భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట *—

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ విఁక నితాంతము నీన్ వరియించినట్టి సౌ
జన్యనిధాన మీాశ బరసత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవెఁ దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్రి! సందియము మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

గీ. ఆతతానందకందమై యలరు పరమ
శివుని నుడి విని హరుసంబుఁ జెంది మ్రొక్కి
యూరకుండె నిషాదిని యురుతరకరు
ణాళుఁడై యిట్లు పల్కెఁ జంద్రార్ధమాళి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచె వి,రాజితగతి నీకు భిల్లరాయని కిటులన్
బై జన్మమునసిరులు పైఁ,పైఁ జెన్నిసలారఁగలవు పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిన్ దనూజుఁడయి యీ శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టొందుఁ జతుస్సముద్రరశ నోన్నతదివ్య దిలాధినాథ సం
క్రందనుఁడై సిరిన్ దనరు గాథయశంబును జెందు నెంతయున్. 286

ఉ. నీవు విదర్భనేలు నరనేతకు భీమనకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ బేర్మి దమయంతి యనన్బడు పేరితో నన

న్యాపహారూపశాంతి సుగుణాకరపై యమురేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ నృపతిపూజ్యు వరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రరూపమున నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁ గూర్తు నిర్వురు సమంచితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికిఁ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికి సీమంతిని శివాఢ్య నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వురచే మీ వంగడంబు పావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వురును నా యాత్యంతికంబైన భ
క్తివిశేషంబును జెంది యోగము మదిన్ గోల్కొల్పి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులు లేని మోక్షపదమున్ బ్రాపింతురనాఁ జెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వాసిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వా, యమచలేంద్రసుతావిభుండు హరుఁడొందె నటుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ పేర్మిమై న,నంతరవు జన్మమందు రాజాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివభక్తి నొంది, ముక్తినొందిరి శ్రీశివనూక్తివిధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రం,బై చెలువగు యతియు రాజహంసంబును నై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేచిన రహి వినినఁ గాంతు రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల. సర్వస్వర్లోకభోగ సౌఖ్యంబులనున్
శర్వునిపై భక్తియుఁ గదు, పర్వఁగఁ గాంతురు వినిచిన నన్యులకుఁ దగన్.

వ ఇఁక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును ఖయక్షీరపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియు నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

— సురేశ్వరలీల - ఉపమన్యు చరిత్రము —

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ విమలజనిఘనుం
డపగతమోహాటోపుఁ డ, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్తనూజుఁడు పుడమిన్.

గీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుఁడతండు ♦ తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుఁడయ్యె నే ♦ చందమునసొ
స్వపదముననుండి జాతి యా ♦ జాడ మునికిఁ
గౌమరుఁడై పుట్టె దైవయో♦గమునఁ జేసి. 298

చ. శివునియనుగ్రహంబున నె ♦ చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవిలి తపంబొనర్చి సత♦తంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్త్వతత్కృతను ♦ క్షీరసముద్రము సర్వవేదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినిఁ ♦ జెంది భువిన్ సిరులొందెఁ బొందుగన్. 299

క. అని నొడివిన సూతసుఁడి, విని మోదముతోడ మునులు ♦ వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుడుఁ♦ జక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁడతఁ డొకప్డు కడుపసి♦తనమునందుఁ, దల్లితో మేనమామల♦తావుకేగి
కొన్నిప్రొద్దులచోటనుండి♦కోరిమరలఁ, దమయిరవుఁ జేరియుండెనఁ♦తనొకనాఁడు

ఉ. త్రావుట కావుపాలొసఁగు ♦ తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా వెసదంచి పిష్టము ను♦దంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యీయ నబ్బురుతెఁ ♦ డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చఁదగు♦నే? యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోన్. 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వ♦నిన్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కడ యావుపాలు మన ♦ కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు ♦ నింపగు నాలపయస్సు లట్టి యీ
చక్కని దుర్లభంబు తను♦జా! ననుఁ బొక్కఁగఁజేయ కీయెడన్. 303

ఉ. సేద్యములేదె పొకింతయును ♦ చేద్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు ♦ చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని ♦ నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిన్ దలంచి యివు ♦ డీశ్వరుఁ గొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

ఆ. చోళ్ళపిండి నీటఁ ♦ జొప్పించి యిటు పాల,వలె నమర్చి యిడితి ♦ వాస్తవంబె
చవి నెఱిఁగియుంట♦నరగున నవ్వానిఁ, ద్రోసి యిట్లు హఠముఁ♦దొడరఁజనునె?

—* ఉపమన్యుఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట *—

మ. అనినన్ డింభకుఁ డప్డు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యుమ్మాద్రిఁ బ
ల్కెను దల్లీ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్మిన్ జెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యముఁ బాసె నేఁటికి మరున్నాథుండు కర్యుండు నీ
వనిన ట్లున్నయెడన్ దగన్గొలిచి నే నార్జింతు దుగ్ధోదధిన్. 308

క. అన నాపెయు నాయన! యే, మనుమానము లేదు శంభుఁ డాద్యుఁడు పరముం
డనుకంపాంచితహృదయుఁడు, ఘనుఁ డార్యాహృదయవిభుఁడు గలఁడుదృఢముగాన్.

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్తు రెల్లసుర లవ్విధి విష్ణువు లెవ్వ దానుకై
యాతని సుప్రసాదమున నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె విన్మఁ కర మనకు నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా! 309

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వుము లాఁతి వేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁప నేరకు చేరకు వారి జాడకుం
దా హిమశైలజావిభుని నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయి బాలచంద్రధరుఁ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా! 310

గీ. సప్తకోటిమహామంత్ర సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమును వెండి
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిఁ జెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁ జేరి చాల నెగడు. 311

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరత్నాకరంబయి జానుమీఱు
నిది రసాంతలమునఁ జేరనేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁ గొనుము.

గీ. అరయు తజ్జాతమగు నఘోరాస్త్రమంత్ర
మును ననుత్తమమై భువిఁ దనరు శైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు
వీనిఁ గూరిమి సేవింపు వేఱు వలదు. 314

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁ గానిన నుత్తమభసితము
గలదు నీకని దాఁచితిఁ గలుషహరము
మంత్రములతోడ నిత్తుఁ గుమార! కానుము
దీన నీకగు రక్ష సందియము లేదు. 315

ధ్రువకోకిల: అని కుమారున కాపె మంత్రము లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిదు దేవుఁ డల్ల శివుండనా
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమదంబునొంది మనంబునన్
జననికిన్ బలుమాఱు మ్రొక్కులు సల్పి యిట్లని హెచ్చుగాన్.

క. సేవించెద శివు నమ్మరో!, భావించెద మదిఁ దదీయ పదనళినయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, శ్రీవెంచెద శంభుదత్త సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, దెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ దేఁకువ మెసఁగన్. 318

శా. శ్రీలాలిత్యము మీఱఁ దల్లి! సమాచీనోక్తు లిబ్భంగిఁగా
బాలుం డప్డు వచించి తాఁ బయనమున్ వాంఛింపఁ దన్మాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజాప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బోవరింపఁ డిచ్చుఁ బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్కసుడి మంచిగ విన్మ శివుండు భక్తిఁదా
నెఱుఁగఁగఁగోరి సేయును బరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
నెఱి నొకచేతనాకృతిని నెక్కొని డాసి భ్రమింపఁజేయు న
త్తెఱఁగున నేని మాఱ్పడక తెప్పున నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా. దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెంచన్ జాల రెవ్వారలా
సర్వేశాని దివ్యరూపములఁ బ్రస్తావింతు యోజింపుమీ
యుర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁ బోవుతఱి డాయున్ వాని మార్గంబునన్. 321

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట *—

క. కమలజమధురిపురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుదస్రరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁ డరయుము పుత్త్రా!

చ. నరులయు దివ్యపుంగవుల • నాథుల రూపములన్ బిశాచకి
న్నరవరయక్షరాక్షసఘ • ణాధరభిల్లకిరాతమూర్తులన్
హరికరభేభసైరిభవృ • షాశ్వతరాశ్వతరక్షుఋక్షసూ
కరముల వ్యాఘ్రజంబుకవృ • కప్రకరంబులమూర్తులొందెడున్. 323

గీ. మఱియు లూకబలాకోష్ట్ర • మకరకాక, గృధ్ర చక్రాంగ కృకలాస • కీరగరుడ
క్రౌంచమేషాజబర్హిశ్వ • గాత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందు • ధరుఁడు డాయు.

క. పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాఱు • తోరపు వేడ్కన్
గోడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాఱు • గూడఁగవచ్చున్

ఉ. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ • బాముల మేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి • పాము నె జందియమున్ బొనర్చి పెన్
బామున గెంజడల్ మిగుల • వాటముగా బిగియించి కట్టి య
క్కోమలచంద్రమండనుఁడు • గుల్కుచువచ్చు నెఱుంగు పుత్రికా! 326

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గఱ్ఱయును దాల్చి • నీటొప్పు నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను • బేర్మి ధరించున్. 327

ఉ. ఆడుచునుండు జంత్రముల • హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ • బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ
ల్వేడుక సేయుచుండు పవ • ళించియు నుండును నావులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము • లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 328

క. కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జో • కాటపు యువనై
పొడసూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాఱు మరలఁ • బొట్టిగఁ బొలుచున్.

క. జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు • నొక్కెడఁ జెవిటై
మూఁగగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనుపడుచుండు శివుఁడు • తనయా! వినమా!

ఉ. వేలకొలంది బాహువులు • వేలకొలంది పదంబులున్ మఱిన్
వేలకొలందిగాఁ గనులు • వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్
వేలకొలంది నాసికలు • వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లీలల నొప్పసల్పుచు ల • లిన్ గనవచ్చు శివుండు పుత్రికా! 331

ఉ. ఏనికమోముతోడ మఱి • యేనికగొంగ మొగంబుతోడ సొం
పై నుతికెక్కు నెక్కుడు ము • ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున • జన్నపు స్తంభమునందు నగ్నినిన్
మానక వేదిమధ్యమున • మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 332

క. తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్డు • నానావర్ణ
ప్రోల్లలితుండై యొకమా, ఱల్లమహాదేవమూర్తి • యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ. కావున నంతయేని మదిఁ • గశ్మలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్సరంబుగ శి • వావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దైవతపూజితుండు సము • దారవరంబుల నీకొసంగు ను
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను • జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

— * ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁ జేరి శివునిఁ గూర్చి తపం బొనరించుట * —

క. అని మూర్ధంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజారి నతఁడు • పరువున దుహినా
ద్రినిఁ జేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ • దుశ్చర తపమున్.

తే. ఎనిమిదిటుకలతోడ నిం • పెనయు నొక్క
దేవళముఁ గట్టి యందుఁ బా • ర్థివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వ • తీశు నావ
హించి జలపుష్పతతులఁ బూ • జించుచుండె. 336

క. పంచాక్షరమంత్రమును జపించుచు లింగార్చనమును • వేడ్క సలుపుచున్
జంచలభావ మ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్ప విప్ర • బాలుఁడు పేర్మిన్. 337

గీ. తపసొనర్చుచునుండఁ గొం • దఱు మరీచి, శప్తులైనట్టి మానిపి • శాచు లపుడు
పావనిఁ భయపెట్టి త • పంబుఁ జెఱుపఁ, బూన నర్భకుఁ డుడుగక • పూనిక మెఱసి.

క. వంచితుఁడుగాక యెప్పుడును, బంచాక్షర దివ్యమంత్ర • పరతంత్రుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ, రించెన్ బైశాచవితతి • కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ. అవనిని వామపాదాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె • వందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ • పత్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె • వందయేండ్లు

పత్త్రంబులనున్ మాని పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొందె వందయేండ్లు
వారిఁ గ్రోలుటఁ బాసి వాయుభక్షణఁ జేసి, తపమొందె నేడువందలగు నేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు తపంబుఁ జెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియు మది మరి నరయఁగోరి, భర్గుఁ డంత మహేంద్రరూపంబుఁ దాల్చి

.... * శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట * ....

గీ. అమరగణములతోడను నప్సరోజ, నములతోడను సిద్ధగంధర్వయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి కొమరుమీఱ.

చ. అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి యద్రివలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శ్రుతిద్వయము దీర్ఘతరారుణనేత్రయుగ్మమున్
కొమరగు మేలితొండమును గొప్పమదస్రవమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభము దారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 343

క. వెల్లగొడుగు గిరుగడల న్నో, భిల్లెడు చామరయుగంబు వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడురం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిచే నటియింపన్. 344

గీ. కెలనఁ బౌలోమి పేర్మిమై యలర నాసహస్రనయనుఁడు మునిడాసి యనియె నీదు
తపమునకు సేఁగరంబు ముదంబువడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద వాసిమీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజునిఁ, గని యంత నమస్కరించిఁ గౌరవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొగిన్ దపియింపన్. 346

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు గ్రక్కున మౌనికుమారుఁ గాంచి నీ
మనమున నున్న గోర్కులను మా కెఱిఁగింపక యుంటి వోరి! య
మ్మనసిజవైరిఁ గూర్చి యసమాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తనివస నే నెఱుంగనిదె! తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 347

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగఁ దురఁ బురుహూతుఁడు ప
ల్కినవినికి నుకనుగొనియతఁ, డనియెను దుశ్చ్యవనుఁ గని మహాగ్రహమొదవన్.

—* ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁగోరను గోర వాంఛితములన్ నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపన్ మదిలోఁ దలంప నెవ్వు డన్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ దథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డిన చంద్రానలలోచనుం డిడెడు నా కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 349

ఉ. ఈనుడి నిశ్చితంబనుచు • నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ
శానుని సర్వదివ్యగణ•శాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్
గానక వేదపుంజములఁ • గానక నార్షపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవముఁ • గల్లరి యల్లరి మాని విన్మఁకన్. 350

క. పశుపతినుడి నవుదును నే,ను శచీపతి పురువు నేన•నోకహమును నేన్
పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, వశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మిఁ • బాయుదు నవుడే.

క. హరచరణనళినసేవా,నిరతి యమరు పుల్కసునిజ • నిన్ బడయుదునా
హరుభక్తినిఁ గొనని పురం,దరు జన్మముఁ గాని యెపుడు • దాల్పను వినుమా!

క. చాలున్ జాలును వేఱగు, నాలాపము లొండ నేల • యన్యకథల నే
వేళను క్షణార్ధమేనియుఁ, గాలహరుని భజన విడక • గడపు జనునకున్. 354

క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబు నేని • నొకక్షణమేన్న
మ్మొకమైన భక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు • సమకూరని చోన్. 355

క. కృమి నేనియు లేక పతం,గము నేనియు నట్లు కాక • కడు నేవపు శ్వా
నము నేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవము నొల్ల • నన్యుల నుడులన్. 356

ఉ. నాకముగాని నీయమర•నాయకపీఠముగాని యుల్లనా
ళీకభవాధిపత్యమును • లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీకరమొప్పఁ గోర్కుల న•నేకములన్ విడనాడి పేర్మిమై
శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని • సేవకవృత్తిని గోరెదన్ జుమీ. 357

క. ఎంతవఱకిందురేఖా, కాంతజటాజూటు • డద్రికన్యాచేతః
కాంతుఁడు మెచ్చఁడొ యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ•ఘనదుఃఖములన్.

చ. రవిశశిపావకగ్రహవి•రాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవములమించువాని నిర•పాయమహామహిమంబువాని నీ
భువనకదంబసారమయి • పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు న
ద్భవనిధనంబులన్ గనని • బల్లిదుఁ గొల్వక శాంతి యబ్బునే? 359

క. నాదోసంబులచే నిఁక, నేదేనియు జనిని మరల • నేనెత్తినయం
దేమత మహేశు డక్షయ,మై దైవాత్మను ప్రపత్తి • నాదనువగుమన్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము • లొందక కటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ! సూచెదవె నీదు • పెంపెదొ కనెదన్.

క. ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? • తెచ్చట నుండున్!
దవ్వో? దాపో? దాఁపక, చివ్వనఁ జెవుమన్న నతఁడు • చెలఁగుచుననియెన్

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ • నెంతురు లేదనుచుందు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి • యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి ననేకునిగాఁగఁ దలంచుచుందురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె • యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకఁకన్. 364

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమస • మెల్లను బాఁపఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును • లెప్పుడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము • లెంచఁగరాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల • నేపున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల • నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవైభవము • లీయఁగఁజాలునొ భక్తకోటికిం
దవ్వనజోదరాదిజననావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 366

చ. అవని జలంబు లగ్గి యనిలాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్థములు • శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వచింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును • యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును • నొప్పుగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును • శోభిలుతారలు రాశు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయు • పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! 368

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కుఁడై యుండి • యువిద నెవ్వఁ, డర్ధతనువున ధరియించి • యలరు నెవఁడు
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁ • జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక • ల్యాణమూర్తి.

గీ. ఎవనియైశ్వర మసమాన ♦ మెవఁడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు ని ♦ తాంత మెవని
గణము లతులబలైశ్వర్య ♦ ఘనము లగుచు
దర్పమునమించు రుద్రుఁడా ♦ తండె యరయు. 370

క. వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోషధుల కెవఁడు • ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్వ్యసరములు జ్ఞానకల త్రిద,శసమితి కర్మగతి నెవని ♦ సంసేవించున్. 371

గీ. వినుము క్షర మక్షరంబున • విద్యవిద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృ ♦ తం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండె • యెఱుఁగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్ర! ని ♦ త్యంబుగాఁగ. 372

గీ. తల్లిచేతను విని మది ♦ నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్ఛగింపక • వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెదు వరముల ♦ వేఁడికొనుట, "కొఱవితోడుతఁ దలఁగోఁకి • కొనుట" గాదె?

క. పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱంగి ♦ వృత్రహరా! నీ
వెడఁగు విభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు • స్వాంతములోనన్.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ ♦ చూడామణు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెప్పు,దురు నిరతం బతనికన్న • దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురుహూతా! నుడువంగనేల? • యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు గరయు • మఖిల సుపర్వుల్.

క. మఱి యిఁక నొక్కని లింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ • దలఁచినటులె నీ
వెఱుఁగుదువె? చెప్పు మెపుడేన్, జిరకాలముక్రింద వినినఁ • జిత్తంబలరన్.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు • నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె • యరయు మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరటఁ జక్రాంకజనులు ♦ లేరట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయ లింగాంకులును భ ♦ గాంకలు సర్వుల్.

క. విను శక్తిచేతఁ బోలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గురుకొండఁబడుచు నరయుమె మఘవా!

క. ఇప్పగిది శాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నవఁడేశ
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెవ్వదురే? యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞుల్. 381

క. ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మొందు నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న,నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు నావిశ్వపతీ! 382

ఉ. కావున దేవరాజ! యికఁ గర్జము మానినవల్కఁ బల్కఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట నిష్టముచొప్పన నేను శ్రీమహా
దేవున గొల్తు నాతఁ డిడు దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునై యితర దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి పల్కంగఁబోఁ
గని యమ్మౌనికుమారుఁ డీకుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్భంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ కష్టంబు నెట్లీఁదెదన్. 384

—* ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ మంజుళభేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజ, ధ్వనులును విననయ్యె నదలు ధవళంబయ్యెన్. 385

వ. వెఱంగుపడి దిక్కులు చూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 386

సీ. హంసరౌప్యేందుకుందారవిందబిసాళి, నవ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్ష్ణంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు నూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తొడవుల తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యుగ్మంబుతోడ
లీలఁ గ్రాలెడు మేల్ గంగడోలుతోడ
యింబుమీఱిన కృష్ణపుచ్ఛంబుతోడఁ
దనరు వృషభేంద్రమును మునితనయుఁడు గనె. 387

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁబోలి • నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు • నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁ • బోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు • వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి • విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ • గప్పువానిఁ
బ్రళయానలము భంగిఁ • బటుతర తేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పు • చున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న • చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యను • మానమొంది
యంతనే సౌమ్యుఁడై విధూ • మాగ్నిపోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె • హరుసమునను. 388

ఉ. తెల్లని యంబరంబులును • దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు • దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడుఁ • దెల్లనిదౌ యొడ లష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయ • నంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్. 389

సీ. పల్లజడలలోనఁ • బద్మకోరకమొట్లు, బాలేందు శకలంబు • పరిఢవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దే • దీప్యమానములైన, మూడు నేత్రములు వి • స్ఫూర్తిఁబొదల
బంగారురంగారు • పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌర • భంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమి • ధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృ • త్తంబుసలుపఁ

గీ. దనకు సరిమాఁగు బలమొప్పి • దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠు లెల్లెడ • ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర • ములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి స • ర్వేశ్వరుండు. 390

సీ. ఇంద్రాయుధము డాలు • నీసడించు పినాక, మనియెడు సప్తశీ • ర్షాహిధనువు
అఱనిముసములోన • నఖిలజగములను, సున్నఁజుట్టించు పా • శుపతమస్త్ర
మవని నెల్లను రజం • బగునట్టు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి • శూలవరము
భార్గవునకొసంగి • పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు నూర్చిన • పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును న • నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు • లందు నమర

దిక్కరులతూఁగు మాన్పించు • దివ్యడమరు
శార్భటులు మ్రోఁయఁ గన్పడె • హరుఁడు మునికి. 391

మ. కుడివ్రక్కన్ బరమేష్ఠి హంసముపయిన్ • గూర్చుండి సేవింపఁగా
ఎడమన్ బన్నగవైరి నెక్కి హృషీ•కేశుండునున్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం•టాశక్తులన్ దాల్చి స్కం
దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్•వోడ్త్రోడ రాణింపఁగా. 392

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది • నేరుపుమీఱన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ • దాఁ జరియింపన్.

మ. అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా•యంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ • వృత్రాసురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాళిమాతృకలునున్ • భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్•గోలాహలంబొప్పఁగా. 394

క. హరి యగ్రసామబుక్కులఁ, బరమేష్ఠి రథంతరమునఁ • బాకారి మహా
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిన్ స్తుతిఁజేయుచుండి•రవ్యగ్రమతిన్. 395

క. పరిధిస్థార్కునివలె ని,ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబ•శంకరుఁ గని సం
బరమొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలఁబడి యొనర్చె • స్తవ మిప్పగిదిన్.

— * ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. దేవదేవ! మహాను•భావ! యవిజ్ఞేయ,విగ్రహ! దేవేంద్ర•వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! • ఆదిత్యవక్త్ర! యా,దిత్యబింబగత యా•దిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! • నాగహారగ్రీవ!, సర్వార్తిభంజన! • సాంఖ్యగమ్య!
యోగిపూజిత! యచిం•త్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్జ్వల! • సౌమ్యమూర్తి!

గీ. కృష్ణపింగళ! సోమ! య•గ్నిముఖనేత్ర!
చంద్రసాహస్రలోచన! • సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుట! కే•యూరధారి!
వందనము లొనరించెద • వరద! నీకు. 397

క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల,యాకర! కందర్పదర్ప • హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా,ళీకోద్భవ శీర్షహార! గొ•లిచెద మది నినున్. 398

కవిరాజ విరాజితము:
పవనరయోన్నతిభాసుర! భూరిపరిభంజనరూపవిభాస్వర! చి
ద్భవన! చిదాత్మక! పాలితవిష్టప! భక్తజనార్తివిభంగకరా!
భవ! కరుణాకర! పాలక! యంధకభంజక! దుర్భవభంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! శ్రీకర! జోతలఁ జేసెదఁ బ్రేముడిఁ జేకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వజుండవు రుద్రుల నీలలోహితుండవు నీవలోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బద్మాక్షుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుండ వీవు
అలమరుత్తుల హరిహయుండవు యక్షులయందుఁ గుబేరుండవయ్య నీవు
సాంఖ్యమునఁ బురుషప్రతీతుండవు నిఖిలభూతములందు నాత్మ వీవు

గీ. గ్రహసముచ్చయమందు భాస్కరుండ వీవు
ఋషివితానమున వశిష్ఠఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి వక్కడలులఁ
శాలకడలివి లోకైక పాలమూర్తి! 400

ఉ. కొండలలోన మేరువవు గొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు వినతాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
ప్రుండవు బాపలందునను పాల్పడ వీశ్వర! దీక్షితుండవై. 401

క. శ్రుతులందు సామవేదమ, వతులయజుర్మంత్రితతుల హవణించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృతతి వైవస్వతుండ వీవు దాక్షిణ్యనిధీ! 402

క. వనమృగముల సింగమ్మవై, యనువగు నాశ్రమములన్ గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షమ్మవై, యనిశము రాణించుచుందు వసదృశతేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి న్నిజదక్షిణాంగమున విశ్వస్రష్టఁ బుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సంధానించి యాపై నెదన్
హారణంబున్ బొనరింప రుద్రునటులే యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రముఁ జూచుచుందువు జగత్సేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 404

చ. ఎఱుఁగక నీమహేంద్రితను వెగ్గులుపల్కితి మ్రొక్కకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ జక్కగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దరమున మత్కృతంబు దురితంబు నడంపు క్షమింపుమింపుగా
వరద! కృపాకరా! ప్రణతవత్సల! భక్తుఁడ జోతచేసెదన్. 405

క. అని యడుగులపై బ్రాలిన, మునితనయుని గ్రుచ్చియెత్తి మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె సాంత్వనమొప్పన్.

ఉ. మది ముద మొందినాఁడ నుపమన్యుమునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగు భక్తిఁ గన్గొనఁగ గొప్పగ నిట్లు పరీక్షచేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తియుఁ జెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియామనం గొనక యాభీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్. 407

వ. అనవుడు నుపమన్యుండు

ఉ. ఇప్పుడె పుట్టినాఁడ జగదీశ్వర! జన్మఫలంబునొందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు గోరి భజించినన్నైన దర్శనం
బెవ్వరు దొరంగనట్టి పరమేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పుడు దొరంగి యాదరము నిచ్చితి వింతకు నెక్కుడున్నదే. 408

ఆ. వరమునకు నేను దగియున్న వరద! నీదు
భక్తి నిడు సకలజ్ఞత్వభాగ్య మిమ్ము
బంధువులతోడ క్షీరాన్న భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీవుండు మెపుడు. 409

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరము లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. ముదిమి దెవుల్ మృతిమున్నగునవి లేక, నిత్యయౌవనముతో నెగడుచుండు
యశము తేజము నుదివ్యజ్ఞానమును జెంది, ఋషులందు శ్రైష్ఠ్యమావహిలఁ దనరు
మాచారమును గుణాఢ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు పెంపుఁ జెందు
మమృతసంయుతము క్షీరాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీవజ్జనుండు

ఆ. బంధువులతోడఁ బుడమిఁ గల్పంబు మెలఁగి, నన్ను జేరఁగ నత్తు వానందమునను
అక్షయంబగు నీవంశమలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందు భక్తియమరు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల మర్థిఁ దలఁపఁగా
నీయెడు నే దర్శనమును, జేయుదు నీకెప్డు మేలు సేకుఱఁ బుత్త్రా! 411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భువిన్ మద్దీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వదివ్యగరిమన్. 412

గీ. అనినుడివి పాదుకద్వయి నమ్మునీంద్రు, నకునొసఁగి ముద్దుచేసి పినాకధరుఁడు
సూర్యకోటిసమప్రభాశోభితుండు. తనదుగణములతోడ నంతర్హితుండె 413

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతుష్టుండై వ్రతసమాప్తిఁ బొనరించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తన యాశ్రమంబుఁ జేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపునర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖంబుండి రీపావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషితార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 414

—* కిరాతేశ్వరలీల *—

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కౌరవనాథుఁ డా శకుని • కైతవ మొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులఁ జూరులై కడిఁది • తేజుల మించిన పాండవేయులన్
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి • నెట్టనఁ జేకొనఁ జేసికొన్న య
ప్రీహపుఁబట్టి కానలకు • దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

—* శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట *—

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు • వారిజలోచనుఁడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని • బిట్టుగ దుఃఖలుచున్న ద్రోవదిన్
ధీమతియయ్యుఁ జెప్పఁగలఁ • దేఁకువమాలిన పాండుపుత్త్రులన్
బేరిమి నూరడించి కడుఁ • బెంపును సొంపును గూర్చుచుండుడున్. 416

ఆ. ధర్మతనయుఁ డనియెఁ • దామరసాక్ష! యె
ల్లేని యిడుము లోర్చి • యీ సమయముఁ
దీర్చువార మవలఁ • దెఱువేది గురు భీష్మ
కర్ణ ద్రోణసుతులఁ • గడచుటకును. 417

క. రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధుపతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పయుతు లిఁక, వీరల నందఱ జయింప • వీలగు నెట్టుల్. 418

చ. మఱియును రాజసూయమున • మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జన•పాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిన్
గురుపతిఁ జేరి మీఱి మముఁ • గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దు•రంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా! 419

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము • నెట్టుల సాఁకఁదలంతు వయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి • యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు • నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలి ప్రేమఁ దెల్పు మది • గాటపుఁబూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ • ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యునితో,ననమున నీ శివుఁ గొలిచి • శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ • డద్భుతశౌర్యధురంధరుం డస
ద్విభవహరుండు మీరిఁకను • విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
య్విభుని భజించి చేకొనుఁడు • వెగ్గలమొప్పు సమస్త సంపదల్
రభసము లేని మార్గ మిది • రాజలలామ! తలంచి చూడుమా! 422

గీ. పరమశివుని కృపోన్నతిఁ • బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల నుక్కడఁ వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెంది • నాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచినాఁడ నృ•పాలతిలక! 423

—* వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట *—

క. అనిచెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత • సన్మునినాథుం
డనఘుఁడు కృష్ణద్వైపా,యనుఁడు ఘనుం డరుగుదెంచె • నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన మౌనిఁ గన్గొని నృ•పాలుఁడు చాల ముదంబుఁ జెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల • నెంతయుఁ జేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిఁది • మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁ జెంది కాన కిటు•లన్ దముఁ బంచుటఁ జెప్పి రార్తుఁడై. 425

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను•పశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దు,ర్భర వేదనఁ జేయు కర్ణ•పరుషోక్తులనున్. 426

క. ఎఱుఁగంగఁ జెప్పి కడు వం,దురుచుండఁగ మౌనివరుఁడు • ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవులకుఁ, గరమనురాగమున నోర్పుఁ • గఱపుచు ననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు • మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ • రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు • దద్దయు బ్రాణవిమోక్షమందునన్
మీఱరు ధర్మపుం దెరవు • మేరను ధీరమనీషులై పొరిన్. 428

క. కౌరవులును మీరును నా. కారయఁగా నొక్కభంగి • యైనను ధర్మ
శ్రీ రహిఁ జెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరములరుచుండు • గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

ఆ. పాండవాగ్రజుండు • పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదంబుఁ • జెందె మనము
దీఱిపోయె వగలు • ఱపిగా నికమీఁద, సర్వసంపదలు పొ • సంగఁగలవు.

ఉ. దేవర! పావనుండు వసు • దేవసుతుండల శౌరి యమ్మహా
దేవు భజించినన్ రిపులఁ • ద్రెళ్ళఁగఁ జేయునటంచు నెక్కుడౌ
శ్రీ విలసిల్లు సంపదలఁ • జెన్నలరంగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పిచని • భర్గుని నెట్లు భజించువారమో? 431

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె • నద్దియె సౌఖ్యనిధానమౌ పథం
బనితరలభ్యమౌ హరు మ • హాత్మునిఁ గూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజునిఁ గవ్వడిన్ బనుపు • మాతఁడు ధీరుఁడు కార్యసిద్ధి వే
గన పొనరించి వచ్చెడు న • కల్మషచిత్త! యటుల్ పొనర్పుమా! 432

క. మీరిటుల సల్పమున్నను, వైరులఁ జెనకంగ లేరు • వాస్తవ మిది య
క్కౌరవనాథుఁడు పెక్కురు, శూరులసాయమును జెంది • శోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బోదు రే గురుఁడు • నభ్రధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల • యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడున్
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరి • పంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలుపొందువారలె? పు • రద్విషు సాయము లేక పాండవుల్! 434

చ. పరమశివున్ దగన్ గొలువ • భర్గుఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమున నీయఁగాఁగలఁడు • దాన నుదగ్రవిరోధికోటులన్

దురమున లెక్కసేయక యె • త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టిలోట శం
కరుని భజింపఁ బూనుఁడిఁకఁ • గర్జము నిర్వహింలున్ గుమారకుల్! 485

—* వ్యాసమహాముని యర్జునుని తపస్సొనరింపఁ బొమ్మనుట *—

వ. అర్జునుఁ జూచి

చ. చనుమిఁక నింద్రకీలమను • శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప • మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్రవి
ద్యను జెప్పుదున్ మొదల్ దొడరి • దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిఁక నెట్టివిఘ్నములఁ • గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడున్. 486

క. అని నొడివిన విప్రచంద్రును సమ్మదమొంది నేనటులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానంబును నంత నెఱుంగఁజేయు • పొందికమీఱన్. 487

గీ. అనుటయు నతండు శక్రవి • ద్యను నొసంగి
పార్థివేశసమర్చనా • పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి • తఱలె నంత
నర్జునునిఁ జెందెఁ దేజశ్చయంబు లపుడు. 488

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు • ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కొనుచున్న నర్జునుని • నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁ • జాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్క, ఱకంత దేవుని మ • హేశకరుణన్ గొని యస్త్రలాభముల్. 439

క. అని సంతసించి యవ్విజయుని బాయుట కాత్మఁ దలఁకుచుండిన నవ్వా
రిని గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధిని బడసి వత్తు • పొలుపుగ నిటకున్. 440

గీ. సెల వొసఁగుఁడన్నఁ బాండవుల్ • చింతఁదక్కి
పోయి వేగ న వరసిద్ధిఁ • బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివమగు • నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు • సంతతమ్ము. 441

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట *—

వ. అనుటయు నర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గౌఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసుతఁ గారవించి పయనం బొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రకీలాద్రిఁ జేరి యందు గంగాకూలంబున నమరు నశోకవనిఁ బ్రవేశించి యొక సుస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్తప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి భస్మపుండ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచు శక్రవిద్య ననుష్ఠించుచు మహేశ్వరుఁ గొల్చుచుండె.

— * ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట * —

సీ. అంత శక్రుఁడు విజయుని • యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచా•రియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ముల•యందు వ్రాలి
యర్చనము సల్పినంత నా•యమరవిభుఁడు, 448

క. తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి • విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా,యపు సిరిఁ గొననెంచి తపసు • నర్థినొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతఁడును, ఘనతప మొనరించి పడమిఁ•గాంక్షింతురె? ము
క్తినిఁదక్క యొండు నిచ్చల, వినలే దెపుడేని యనుచు • వికవిక నగుచున్.

క. భోగము మోక్షము రాజ్యముఁ, గోరకు వజ్రంబునిచ్చి•కొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! • తలఁపు మిది మదిన్. 446

క. అనిన ఫల్గునుఁ డనియె భ•రామరేంద్ర!, నీవనిన వచనం బెంత•నిక్కమైన
పదియునాల్గవయేటనే•బగఱగిట్టి, రాజ్య మగ్రజున కొసంగ•బ్రతినఁగొంటి.

క. అక్కటతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁ డిదేటి • చేష్ట యిపుడు నే
నక్కటలువాసి మోక్షము, దక్కఁగొనుము గానిచో వృ•థాయగుఁ దపమున్

గీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా • యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి • కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హె•చ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడక కిఁకమీఁద • శాస్త్రియగును. 449

— * ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట * —

క. అనినంత నవ్విహేంద్రుఁడు, తనయుని ధీరమతి కాత్మఁ•దద్దయు ముదమున్
గొని యంతని నిజరూపం, బనుపుగ ధరియించఁ గాంచి • యర్జునుఁ డంతన్.

క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకేశుఁడును గుడాకేశుతోడ సొంపుగ నిట్టుల్.

క. వర మడుగు మిచ్చెదను సత్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సేకుఱఁ జేయుము నాకటన్న గోత్రారియనున్.

ఉ. ద్రోణుఁడు జాహ్నవీసుతుఁడు దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుఁడున్
ద్రోణిసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ప్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు భర్గుఁ డొకండు వినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ. కావున నీ వవశ్య మిఁకఁ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిఁక దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ. దాన నీవిఁక సుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల వీరమణఁచి
ధార్తరాష్ట్రులఁ గడపి భద్రముగ రాజ్యలక్ష్మిఁ జేకొందు వింద జాలంబు లేదు.

క. ఇఁక నామంత్రంబు జపింపఁ బశుపతి పినాకిని సతమ్ము భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు శర్వునికరుణన్.

క. అని నొడివి యంత సంక్రందనుఁడు నిజానుచరులను దనయునకున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱఁ, జనియెను స్వస్థానమునకు సమ్మదమొదవన్.

గీ. అర్జునుండప్డు జనకుని యాజ్ఞ దీర్చ, శంకరునిఁ బదిలము చేసి స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి యేకనిష్ఠ, నలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్ర జపము రహిని.

గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగిన యంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెంది సవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁ జేయఁగ నెంచి యొక కిరాతరాజాకృతిని జెంది రాణగదుర. 459

— మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకుఁ గీడు సేయ వచ్చుట —

గీ. పలువురు కిరాతులనుగూడి పాండవేయుఁ
డరయుచుండఁగ నొకమూక దైత్యుఁ డప్డు
ధార్తరాష్ట్రుని ప్రేరణఁ దఱిసి సూక
రాకృతిని జెంది యర్జును నంతికమున. 460

క. కడరొందఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁ గిరీటిఁ • బొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడు నిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నప్పు • డింద్రజుఁ డిట్టుల్.

క. వీఁ డెవ్వఁడొ రక్కసుఁ డిటుఁ, బోఁడిగ నరుదెంచి నన్నుఁ • బొదువఁగ ననుచున్
చూడఁగఁ దోఁచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని • రక్కసి యితఁడో. 462

క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీఁడు వారి • పోలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁ బొదువఁ • జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ. ఎట్టులైనను నీతండు • హితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను • మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన • నంతరంగ, మరినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులం • బై తనర్చు.

సీ. కులము నాచార మెఱిఁగించుఁ • గుడుపు నెఱుఁగఁ
జేయు దేహంబు శీలమును • జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిఁగించు • నక్షి యెందు
నందు నందియ మొనర దో • క్కింతయేని. 465

క. ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁ దనరు చెయిదిచేతఁ • జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనము • లోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాంతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు
నారక్తకంబునునైన నాల్గువిధంబుల నమరు. 467

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను • జ్జ్వలమయి తగుఁ
గామరులన్ జూడ సరసమై • కోపము మిగులఁ
గామినులఁ జూచినంత వ • క్రమగుచుండుఁ
బగరఁ గనఁగ నారక్తమై • పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క. వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నానేఁద్రియరాజి గలఁగె • నాకిఁక వీనిన్
బోనీక పట్టి చంపుటె, యానుచితవుఁ దెఱఁగు గురుని • యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయుండై

గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము • గదియఁ జేయు
చుండ నత్తఱిఁ బురశాస • నుండు నరుని

పైఁగలట్టి కృపణ మూక • వధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి • గర్జనంబు. 470

క. రోదసుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁ జేసె నంతొ • బిట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మనమ్మునఁ గొనియున్.

తే. ఇట్లు గంభీరమగు నాద • మీశ్వరుం డె,సలిపియుండు మఱొక్కండు • సలుపలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం • డారవీందు, పావకాత్ముని లీలలఁ • బలుకలేదె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగి • లే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు • విశ్వేశుకృపన్. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రారబ్ధదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గరు
ణించి యున్మూలనం బొనర్చు. 474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును • విసముఁ జేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా • యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుఁడీ • చందమెఱిఁగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు • కుశలమతులు. 475

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచుండఁగ • నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జునునిఁ గావ • దానవునిప
యిన్ శరంబేసె నంతనె • యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జార్చె కపటసూ • కరముమీఁద. 476

—*కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబులేసి చంపుట*—

తే. శివుని బాణంబు పృష్ఠంబుఁ • జెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁ జెందెను • శ్వేతవాహ
నుని శరమ్మును వక్త్రంబు • నుంచి పృష్ఠ, మున వెడలి ప్రక్కఁబడియెన • మ్మూర్ఖుఁడిగ్గె

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బరానుండయ్యెన్
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి,నాకి పయిన్ నరునిపై నొనర్చిరి వేడ్కన్, 478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మని, యనుజీవిని నొకనిఁ బంపె • హరుఁ డాతండున్
జనుదెంచె సాయకముఁ గొనఁ, దన బాణముఁ గొనఁగఁ గ్రీడి • దరిసె నచటికిన్.

సీ. అచటఁ బడియున్న బాణంబు • హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవగా నర్జునుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను • బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లను పదియేటి • యాగడంబు, 480

క. విడువుము శరమ్ము మునివ! మా, యొడయని బాణమనుచు విజయుడు గడుఁగినుకన్
వెడగ! యిటులేల పల్కెదు, విడిచితి నేఁగాదె నాదు • విశిఖము నిపుడే. 481

వ. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితము లగు పిచ్ఛంబులను గనుఁగొనరాదే యనినఁ గాననచరుం డర్జునున కిట్లనియె, 482

ఉ. తాపసవేసమొంది యిటు • దండిగ నంటివి గాని విక్కమా
తాపసి వీవుగా విటుల • దబ్బరలాడుదురే! యదైనచో
పాపముగాదొకో యొరుల • వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పస యంతయున్ బోరయు • నీ కిదిదక్క దెఱుంగు రూఢిగాన్. 483

ఉ. ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు • నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లు • దారులు పెక్కురతోడ నిండె ని
ష్కంటకుఁ డాఢ్యుఁడౌ విభుఁడు • చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనున్ శరంబు నిదు • మూరక వాకొన కిట్టులెంతయున్. 484

ఉ. నీ కుపకారముల్ సలుపనేఁగద మాదొర పూన్కితోడ ని
ట్లాకులుఁడై యిటన్ దటిసి • యమ్మునఁ బాణముఁ బుచ్చె వీని నీ
వాకృతమున్ దలంప విటు • లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియౌ
పాకున బొంకు మే లిడిన • వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే! 485

ఉ. అమ్మున కాసనొందితివె? • యట్టులనేని మదీయనాథు నీ
యమ్మిడుమంచు నడ్గుము మ • హామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు • నాతనిదండ వితండ! వాదముల్
జిమ్మము తెమ్ము బాణమును • జెడ్డగనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా. 486

వ. అనిన వనేచరునిఁ గాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి యవ్వాని కిట్లనియె. 487

ఉ. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు • పొల్పుగ నీదగు జాతిరీతిగా
నింక నిన్నాదిస్పటకు • నేఁదలవన్ దగు కొన్నొ రాజనై

మంటకిరాత! నీదుసరి • మానిసియే మొదయం డికేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్మడుగు • పేర్మి నొసంగెద నిచ్చయున్నచో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లను • నకట! నీవు, ఋషివిగా విల్లు గోరెదు•రిత్త చావు
నిమ్మమా యేలువారసాయ•కమ్ము వేగఁ, గానిచోఁ గడుఁ గ్లేశంబుఁ•గందువిపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోడ్తెమ్ము నీదు • భర్త నతనితో
ననిఁ జేసెద నీతోఁ బెనఁ, గను సింగము చనునె జంబు•కముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నాపస, వేదని తోడ్తెమ్ము నీదు • విభునిననఁ గడుఁ
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె • నేటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యం,బునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ • బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుకును బం, పెను నర్జును ధైర్య మరయుఁ•బేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు • వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు • మానిని నీదుకలత్రమున్ గడుఁ
గాటపుదుఃఖ మొందుచును • గాంతురయొనర్తువు నీదు రాకకై
వాటమునీయిఱ శత్రువుల • పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి•నాదుసతియు, శోక మొందిరేనిఁ జెంది నొ•చ్చుదురుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజ•నము కెదక్కుఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱు•కునకు నెందు

క. రమ్మను మీరొండయని నే, రమ్మనుమీ! యిట్టులాడ • రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము ధా, రమ్మనుమీ! యనృతమెపుడు•రహింనారసినన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాఁడు•హరున కీవచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు•మనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ • మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ • డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక, వరులు నరునిపైన బాణ•వర్షముఁ బఱుపన్
నరకునొన కెంతయేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ • గీల్కొని వేగన్.

—* మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము *—

గీ. గణవరులకైదువులను దు•నకల నొనర్చి
వాఁడినారసములను న•వ్వారిదూఱ

నేయ నెంతయు నొచ్చి నుంతెడముఁ జెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయు♦చుండి రనిని. 498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ ♦ జాలఁగనొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంకుచు వేయు బాణములు ♦ శక్రిసుతుం డికఁ లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచున్ శివుని ♦ బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్మల
న్బొంకముమీఱ నీరి దుర♦మున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జు♦నాశుగములు
నస్త్రములు నెల్ల ఫలమయ్యె ♦ నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్డు కొంకక ర్జునుఁడు మల్ల
యుద్ధమునకుఁ దొడంగె స♦న్నద్ధుఁడగుచు 500

క. హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరిమను దుగ ముష్టియుద్ధ♦కౌశలులై బల్
విరి దొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మతిఁ జూచుచుండి ♦ రమరులు చదలన్.

గీ. పట్టుదలతోడఁ బోరుచు ♦ ఫల్గుణుండు
బూని శ్రమఁజెందుచుండ న♦పశుపతినాథుఁ
డింతసేపు యతని సా♦హసించి యున్నఁ
గాంచి లక్షించి యాశ్వాసిం♦పఁ దలఁచి. 502

—* అర్జునుఁడు మహాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట *—

చ. తెలిసితినయ్య! నిన్ను ఖల♦దేవశరణ్య! నగేశ్వరీశ్వరున్
బలుమఱు కృష్ణుఁడున్ గురుఁడు ♦ వన్నెగఁ జెప్పిన నీ వినోదముల్
దలఁపఁగలేక యిట్లు దురి♦తమ్మొనరించితి నైన నిప్పు మెట్టులేన్
గలుషచరిత్రు నన్ బరమ♦కారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిన్. 503

గీ. అనినయంతనె శివుఁడు పె♦ల్లాదరమున
తనదు రూపంబుఁ జెంద ఫ♦ల్గునుఁడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంద ♦ తనదు చెడ్డ
కైపునకు నుంత వగరి వే♦గముగ మ్రొక్కె. 504

క. ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినొ, యెవ్వనికృప నివ్వటిలునొ ♦ యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి ♦ నజ్ఞత బలిమిన్. 505

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁజేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్రనందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. వగవ కొకింతయేని నృపవల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయన్
నిగరవు శోధనం బిటుల నే నొనరించితి నీ ప్రహారముల్
దగుఁగతి నర్చవోలె నెడఁదన్ దలపోసితి నీదు తప్పు సుం
తగువడ దింకఁ గోరుము రయమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నా బాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁబొసఁగించితి ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ భావమునకుఁ, గన్పడునె నాదు ననుచితకార్య మభవ!
యిఁకను నీదు కృపాళుత్వ మెంతయేని, వర్ణనీయమగున్ గాదె వరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టిఁ బొసఁగంబడు నా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁగొన శక్యమొకో!

సీ. దేవదేవాయ సుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్స్వరూపాయ తే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయ తే నమోస్తు
డమరుకపాలఖడ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాఢ్యహస్తాయ తేనమోస్తు
కర్పూరపాండురాంగాయ నాగాజిన, దివ్యచ్ఛరీరాయ తేనమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయ తేనమోస్తు, మానిజననుతచరితాయ తేనమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయ తేనమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయ తేనమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁ గనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయ నఖిలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ జిద్రూపుఁడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను బురుషశ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిగోరవలె శివ!, యెఱుఁగవె నీవెల్లవారి యింగితముల ము
మ్మరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁ బాయు సిరులఁ దార్పుము దేవా!

—* శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట *—

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిలొగ్గియున్న మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబు నగు పాశుపతాస్త్రం బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

క. నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మీయెడ నిచ్చితిని నీకు • నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద విఁక, నీయభియాతినిచయమును • నిర్జించి రహిన్, 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా
తనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయుంచెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయం
బగు నిఁక రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁ జెంది ధర్మంబేమఱక నడువుమని చేసాచి
సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుండును నస్త్ర
లాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై
ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దపో
వృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును నస్త్రప్రాప్తియుం దెలి
పిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత
దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జుననిన్ గాఢా
లింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు
కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థం
బులు సేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యనువచో. బోధామృతదానచతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి,చ్ఛేదితశిష్యాఘపాశ! శివభక్తవశా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సరా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 302 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'పిష్టము నుదంబునఁ జేరిచి తెచ్చి' అను నెడ నట్లు మాని
'పిష్ట ను చితమ్ముగ నీసులఁ జేర్చి' అని చదువుకొన వేఁడికోలు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వఁడు ని•చితముగా వికృతిం దొరంగి యా
త్మీయపుమాయచేఁ జగ•తీగుణసూత్రతఁ దాల్చి భోగమో
క్షాయతనంబు లెవ్వనికి•పాద్యసటాకుము లే వెలుం గెదఁ
బాయక కాంతుఁడయ్యెఁగు లలి•పర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ. కరుణాశోభితవీక్షణంబు స్మితరం•గద్వక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమభృ•న్ముగ్ధాగారకాంతంబు భా
స్వరసౌఖ్యాకర సచ్చిదాత్మకమునై • ప్రాలేయశైలేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వా•పాదించుతన్ సౌఖ్యమున్. 2

క శ్రీకోటీశనగావా, సాభ్యాకాంచిచ్ఛివపురాఖ్య•పుష్పంధవ! రా
కాకాముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరనుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మాంబా! 3

వ. అవధరింపుము.

క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకథాశ్రవణజనిత • సంతోషభర
శ్రీనిఘులై యక్కథకున, కానతులై యిట్లనుగున • నడిగిరి వరుసన్. 4

క. విన్నారము శివలీలలఁ, గన్నార మనన్యలభ్య • కౌతుక మెదఁ జే
కొన్నార మభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు • మరలుటవలనన్. 5

— *మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట *—

క. హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్దిమాని యలరునే
యురుకీర్తి! చెప్పుమిఁక శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద, జ్జాతమహాలింగములను జక్కఁగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!

గీ. ఇవియునుంగాక పుడమిపై నెన్నియేనిఁ
గలవు శివలింగములు వాని నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9

గీ. లోకములమేలుఁగోరి సుశ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు మేల్మిమీఱ
మీపయింగల చెల్మికల్మిన్ నుడివెద, శంభులింగములవిభూతిసంగ్రహించి.

గీ. లెక్కలేనట్లుగా శివలింగమూర్తు, లవని దైవాఱుచున్నవి నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కులట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా దెవ్వరికిని.

వ. ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగింపుట * —

*సీ. సిరిమీఱు సౌరాష్ట్రసీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లికార్జునుండు
ఉజ్జయినీపురి నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొప్పెండు నీశుఁ
డా మహిమాచలంబందుఁ గేదారుండు, సరవి ఢాకిని భీమశంకరుండు
అవిముక్తమందు విశ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమీతటిఁ ద్ర్యంబకప్రభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ ధీరమూర్తి
సేతువున రామనాథాఖ్యశివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబున ఘుశ్మేశ్వరాహ్వయుండు.

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సౌరాష్ట్రే సోమనాథంచ । శ్రీశైలే మల్లికార్జునం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పరమేశ్వరం । కేదారం హిమవత్పృష్ఠే । ఢాకిన్యాం భీమశంకరం । వారాణస్యాంచ విశ్వేశం । త్ర్యంబకం గౌతమీతటే । వైద్యనాథం చితాభూమౌ । నాగేశం దారుకావనే । సేతుబంధేచ రామేశం । ఘుశ్మేశంచ శివాలయే । ద్వాదశైతాని నామాని । ప్రాతరుత్థాయ యఃపఠేత్ । సర్వపాపవినిర్ముక్తః । సర్వసిద్ధిఫలంలభేత్ ॥

ఉ. ఈ పదిరెండులింగముల • నెవ్వఁడుగాని కడుం బ్రపత్తినై
నోపికఁ జేరి కొల్చు నతఁ • డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్ప్రాపపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁ • జాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు • సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్! 14

గీ. లింగములఁ జేరఁబోవఁగా • లేకయున్నఁ
దవిలి లింగాహ్వయంబులఁ • దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరియించి రేని
యును శివుం డట్టివారల • కొసఁగు సిరులు. 15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కుపలింగంబులు తజ్జాతంబులై యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగంబున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు, భృగుకక్షమందు సుఖావహంబై యమరు. మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలింగంబు దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బాపహరంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు, ఓంకారజాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై యొప్పొందుఁ గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు ద్రష్టలకును బూజకులకును, మహాపాపహరంబై పొరువొందు. భీమశంకరసంభూతంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు. నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు భూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున దర్శనమాత్రంబునఁ బాపహరంబై యుల్లసిల్లు. రామనాథలింగజాతంబగు సప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు. ఘుశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రేశ్వరలింగం బిహపరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున బాపహరంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు • శ్రీకాశీపురం బింపుమీ
ఱంగా లింగము లందుఁ గోట్లశతముల్ • రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గాప్పొ నవిముక్తకేశ్వరుఁడు దా•మున్ *గృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరల్లు వీరిసిరిఁ జూ•వున్ వృద్ధబాలేశుఁడున్. 18

క. మఱియుఁ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ • శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుఁడుఁ బొగడొందువారు•జగముల మిగులన్.

— *ప్రాచీన దివ్యలింగములు *—

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ • శంకరుఁడొప్పన్
రంగొప్పు కౌశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు • చెలఁగు సిరులతోఁ. 20

గీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నొ•ప్పొట నొసఁగు, వలఁతిభూతేశ్వరుఁడు కదు•వాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁ•దార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో న•నన్యశక్తి. 21

గీ. గండకీతీరమునఁ బటు•శవ్రిభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ•భర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యు•దారకీర్తి, యలకుమారేశ్వరుం డఖి•లార్తిహరుఁడు. 22

గీ. తీర్థరాజంబునందు బ్ర•హ్మేశ్వరుండు, మాధవేశ్వరియనుగూర్చు•మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోస•ములనుఁజిమ్మె, యెల్లసుఖములనొసఁగు నా•గేశ్వరుండు

గీ. సింధుతీర కపాలేశ•శివుఁడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు • వక్త్రేశ్వరుండు
ధౌతపాపేశ్వరుండు ని•ర్ధూతభవుఁడు, తరమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁ•దలఁప నెవుడు

గీ. చంద్రకాంతిప్రదుండు శ్రీ•చంద్రకేశ, విభుఁడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్ట•విత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుఁడు మహా•హర్షకరుఁడు, పురుడు లేక యె చెలువొందు•ముజ్జగముల

గీ. ఇల దధీచిరణోర్విజ•వ్యేశ్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుం•డురుసుఖదుఁడు
పూర్ణయందొప్పుఁ బూర్ణేశ•భోగిభూషుఁ, డాధరద్వాజవిభుఁ గొని•యాడఁదరమె

క. అంధకుఁ డెచ్చో శివు గ, ర్వాంధుండై చెనకి కూలె • నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా, సింధుం డా యంధకేశ•శివుఁడు వసించున్, 27

సీ. శృంగేశ్వరుండును • సేనేశ్వరుండు గో, పీశ్వరుం డమరు వ•క్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు • వామేశ్వరుండు కా, మేశ్వరుండును విమ•లేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును • భాండేశ్వరుండు సు, కేశేశ్వరుండు భూ•తేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును • సూర్యేశ్వరుండు నా, కేశ్వరుండును సంగ•మేశ్వరుండు

---

* ఈ కృత్తివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నిట్లే గ్రహించితిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.

శ్లో॥ కృత్తివాసేశ్వరస్సాక్షాత్ । తత్త్వార్థో వృద్ధబాలక॥

గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం • డా ప్రసిద్ధుఁడైన సిద్ధేశ్వరుం డఖిలార్థదుండు
నందికేశవుం జేశు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు • లార్తిహరులు.

వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్త్రేశ్వరుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోకసుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననంతేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును చండీశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులిఁక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

— * దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు * —

క. కాలంజరపర్వతమున, నీలకంఠేశ్వరుఁడు హరుఁడు • నెగడెను సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రమె, కాలుష్యములెల్ల నడఁచి • కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30

వ. నర్మదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రధానంబులు వినుండు. ఆర్తేశ్వరుండును, పరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును, శర్మేశ్వరుండును, కుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీక్ష్ణేశ్వరుండు, ధుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, మంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్ఠితుండగు మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై యొసంగుదురు. 31

గీ. చిత్రకూటాద్రి మత్తహా • స్త్రిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గో • టీశలింగ
మలరు గోదావరీసరి • దపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పొందు • భద్రమూర్తి.

క. గోదావరికిం దక్షిణ, మాదిశయం దొప్పుమీఱు • నద్రీశ్వరుఁ డా
పాదించు శుభము లనసూ, యాదేవికి నత్రిమునికి • నక్షయ మెసఁగన్. 33

క. పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు • భువనేశ్వరుఁడన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శి, ఖరమునఁ గోటీశ్వరుండు • కలుషము లడఁచున్.

గీ. వంశధారాతరంగిణీ • ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు • నాదిదేవుఁ
డిప్పు మాకులకోనయం • దొప్పుమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను • ముక్తిసొత్తు.

క. హరువొప్ప రాజరాజే,శ్వరితోడన్ గుక్కుటేశ • శంకరుఁడు రహిం
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి • కాచున్ బ్రజలన్.

క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపు,రిం డాకొని గౌతమీస•రిత్కూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ • గాచుచుఁ గరుణన్.

క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభో,ద్భవమౌనివరప్రతిష్ఠఁ • బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్త•వితతి కొసంగున్. 38

క. కుక్షిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమర•రాజముకుటుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట,లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు • హవణించు సిరిన్. 39

క. మాణిక్యాంబ నమర,శ్రేణీసేవితచరణకు•శేశయ నిర్ని
ద్రాణపరాక్రమ నద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త•రాజి ననువుగాన్

గీ. ఇఁకను రామేశ్వరుం డగ•స్త్యేశ్వరుఁడు గ,ణేశ్వరుఁడును నాభైర•వేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు • నభవలింగ,ములును భీమేశలింగంబు•పొంత నమరు.

క. కుసుమశరారికుమారుం, డసదృశకరుణామయాత్ముఁ • డార్తిహరుఁడు వ
ట్టిగనుండు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు • వేయికనులతోన్. 42

గీ. గౌతమీశైవలిన్యవా•గ్భాగమందు, వెలయు వేములవాడ క•ల్మ్ములకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరా•జేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిఁ గూడి • రాణ గదుర.

గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమై • యెసక మెసఁగు,చుండుఁ గాళేశ్వరంబను • నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దావ•లంబు గాఁగ, నలరుఁ గాళేశ్వరుండు పు•ణ్యములపండు.

సీ. పరుగిడు నేవీటి•పడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ•కిసలపాణి
ఆంధ్రమేదినికి నా•యకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం•బింపుమీఱి
ఇంద్రకీలాచలం•బేవీటిపై నిక్క, శ్రీనికిఁ గోటయై • చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞ నేప్రోలిఁ • బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి • కాంతమూర్తి

గీ. అట్టి నగరీవతంసమై•యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలి•పర్వతాగ్ర
శృంగమును జెంది కడిఁది పా•సిందనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యా•మ్నాతకీర్తి

క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహాఖ్య•కప్రభుఁ డొప్పన్
లీలాకల్పితవిష్టప, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు • జానుగఁ బెడనన్. 46

క. ఈవనిపురిఁ గరుణాంచ, ద్భావుఁడగ స్త్యేశ్వరుండు పరఁగును సిద్ధులన్
గావలుల నడఁచి భక్తుల, నేవేళన్ దాటికొండ యీశ్వరుఁడో మునీ. 47

క. విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి నమరావతియం
దమరేశ్వరుఁడు కరుణో, త్తము చాముండీశ్వరికి హృదయవిభుఁ డుండున్. 48

క. హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగము సాఁకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నముల కా, కరమౌ చేజెరలయందుఁ గాపురముండున్. 49

గీ. ఎల్లమంద యనన్ బను గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై లోకనాథుఁ
డుండు కోటీశ్వరుండు మహాన్నతుండు
అతనికృప లెక్కసేయంగ నలవియగునె. 50

క. కవిజనహితుఁడు మాడల, హావణించును సాగరేశుఁ డార్యాయుతుఁడై
ధవళపుర మెపుఁడు పాయఁడు, ధవళేశ్వర దేవుఁ డిద్ధదర్పము మెఱయన్. 51

గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పుగ వనుగాఁ జెలువుమీఱి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దివ్యనగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీత్రిపురాంతకుండు
త్రిపురసుందరితోఁగూడి తేఁకువెసఁగ. 52

గీ. శ్రీగిరికి దక్కనంబగు భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శుభావహుండు, తీర్థమట నవురూపమై తేజరిల్లు

క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు నుడుగని కరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కింకరులకు నెల్లవెల్ల కీరితి కిరవై. 54

గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁగా నలంపు
రిం దనరుఁ దుంగభద్రాసరిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు భోగమోక్ష
కరుఁడు బ్రహ్మేశ్వరుఁడు గడు గరిమదనర. 55

వ. మఱియు నవబ్రహ్మలిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకంబిందు విలసిల్లు. 56

క. ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీశైలంబున నుత్తరమునఁ ♦ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమనాథ ♦ భర్గుం డండ్రు. 57

గీ. నిడుదవల్లిగఁ బరఁగెడు ♦ నిడుదవల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీర్తి ♦ వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వా♦విలిగుబురులు, దేవళముసుట్టి సేవించు♦దిటవుమీఱి.

క. పెన్నకుఁ దక్కనమున సొం,పెన్నఁగ నెల్లూరినిఁజేరి ♦ యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁతకలఁతలను జూ,పెన్నయము హరిహరవిభుఁడు ♦ పెంపుదలిర్పన్.

క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు సుశ్లోకుఁ డఖల♦లోకార్చితుఁడుర్
వాకులకున్ జేకూరునె?, జోకఁగ నద్దేవు పెంపు ♦ సొంపు నుతింపన్. 60

గీ. వాయులింగమై యచ్చోట ♦ వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబా♦మును గజంబు
లింగమందైక్యమొందిన ♦ లీలలు గను
పట్టు దీపె చలించు నె♦ప్పట్ల నచట. 61

గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ♦యనఁగ నామ,హేశ్వరునిరాణి భక్తుల♦కెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు♦సంబరంబు, నలసువర్ణముఖీధుని ♦ యచటఁ బరఁగు.

వ. మఱి యందు వెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధా
నంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63

క. వేదగిరీశ్వరుఁ డొప్పును, సాదరుఁడై గిరిని నాగ♦మాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితులఁ జేయు భక్తి ♦ సేవించినచో. 64

గీ. భక్తవత్సలనాథుండు♦వరఁగుఁద్రిపుర, సుందరీదేవియును దోడ♦సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు♦వందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధు♦లందురెపుడు.

క. కాంచిధరణీరమణీమణి, కాంచి యచటి వైభవములఁ ♦ గాటవు వేడ్కన్
గాంచి యటఁ గోపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహ♦కారవిభుఁ డొగిన్.

గీ. పదియు నెన్మిదిపీఠాల♦పట్టభద్ర, శైవశక్తులయందెక్క♦డైన తేజ
మెసఁగు కామాక్షి యప్పర♦మేశురాణి,యందుఁదిరముండిప్రోచు భ♦క్తాళినెపుడు.

గీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియం ♦ దలరుఁ బ్రభుని
స్యాలకుం డెల్లజగముల ♦ పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపా • వార్ధిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ • జెలువుమీఱి. 68

క. కౌమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల • కాయా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువే,గముతోఁ బ్రేమమున సతము • గంటికి దెప్పై.

క. శ్రీరహిమీఱెడు నాకా, వేరికి దక్కినపుదెసను • వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ • గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మ•ధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి • చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రిత•శ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమౌనొకో! తదీయ•దివ్యశక్తి.

క. చియ్యాళికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబుమెఱయ • నెక్కొని జనులన్
వెయ్యగనులొప్పఁ గాచెడు,నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ • డురుతరకరుణన్.

వ. కొండదిగువన్ త్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభువన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీనాథుండుండు. 73

క. హృద్యగతినొప్పు నిపుడన, వద్యముగా భవరుజలను•బాపుచుఁ గడిమిన్
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వరదేవవిభుఁడు • బాలాంబికతోన్. 74

క. తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకల • దైవతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుఁడేనిఁ జాల • దరసి నుడువఁగా. 75

క. ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బ•పీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ,పాశంబులఁ దుంచు భక్త•పాళి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరి కనతిదూరం,బై వెలయుఁ జిదంబరము వి•యల్లింగ మటన్
సేవితమై తగు ముక్తికిఁ, దావల మాయెడ శివుండు • తా నటియించున్. 77

గీ. అట నటించు మహానటు • నరయుఁ బేర్మి
తోడ శివకామసుందరి • జోడుగాఁగ
నతనిసిరి కుద్ది ముల్లోక•మందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసభ లిందుఁ • గానుపించు. 78

క. మరకతలింగంబును గొ,ల్తురు మఱువ కహర్నిశంబు•లును గడుభక్తిన్
హరువగు నావరివస్యల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘము•లడఁగున్ ద్రుటిలోన్.

తే. కుంభఘోణము కావేరి • కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జె•లంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు వీరి • పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నా•గాహ్వయుఁడును. 80

క. మఱియుండునందె సోమే,శ్వరుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి • శంకరమూర్తుల్
కర మొప్పుచుండ్రు ధరణీ. సురు లచ్చోట వేనవేలు • శూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమందుగ్రరజం, బూర్జితకరుణఁ బ్రావు•సలలిమయుండౌ
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహావతీత మచటి • చందంబు మునుల్! 82

గీ. కోరి తపసానరించి యం•దాఱితేఱి, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞి కే•ల్వట్టి యందె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందు•కలశజన్మ, రాముతీర్థంబులందుఁ గ•రంబు మెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁగా•వేరిదరిని, విశ్వగురుఁడల్లమాతృభూ•తేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చును సుగంధి•కుంతలాంబ, అంచితోదార యవ్వర•మాత్మదార.

ఆ. దేవదేవుమఱఁది•కావేరినడుమ శ్రీ,రంగపట్టణమునఁ • బొంగెసంగ
రంగరాజు పాప•రాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁజెందియుండు • నేర్పుమీఱ. 85

తే. పళనియందుఁ గుమారుండు • పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్తు లె•ప్పట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కులు • గొనలుసాఁగ
నవ్విభుని తేఁకువఁ దలంప • నలవియగునె? 86

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై భాసిల్లు 87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్ల•రాజధాని, మధుర యద్దానిఁ బాలించు•మధురకీర్తి
సుందరేశ్వరుఁ డురుకృపా•సుందరుండు, వరద మీనాక్షిదేవితో•వైభవమున.

క. వైహాయసనిమ్నగ యం,దే హరువొందును జనంబు•లెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు•నామోదమునన్. 89

సీ. కడిమియడవులు మూలలింగమునఁ దరిసి, చుట్టుఁ జేరియు మీనాక్షి చుట్టుఁ జేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁ బుష్పప్రతతుల, నల్లహారిచందనవనంబు నతికరించి.

వ. తిరువణ్ణామలై యనియెడు దివ్యక్షేత్రంబున నరుణాచలేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ
విభుండు పాలించుచుండు. 91

గీ. తనరు వృద్ధాచలంబున దాక్ష్య మొదవ వృద్ధగిరినాయకుఁడు సువృద్ధుఁ డెలమి
వృద్ధబాలాంబతో నందె విమలనారి చారుముక్తానదీ కని సందడించు. 92

వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరనగరంబందు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93

క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుపక్త్రికా హనుమత్ప్రతిష్ఠన్
మీరిన విశ్వేశుఁడు వే, సారక [illegible]సులను సాఁకు సారెకుఁ గూర్మిన్. 94

క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికి, గడయుండు మృకండుసుతుసుఁ గాలుని దాడిన్
గడనడలు వానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు గాపుండు నటన్. 95

వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

— * పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు * —

క. మహిశూరనాఁగఁ బరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్రమకుటుండు దయా
మహితుఁడు నంజుండేశుఁడు, రహి చాముండీవినోదుఁడు రాణించు రటన్.

క. పంపాసరస్సుకడ ననుకంప విరూపాక్షుఁ డుండు కాళీసఖుఁడై
సొంపుగ నందెడు వానర, సంపాగాత్రిలు కరంబు సల్పఁగ సేవల్. 98

క. పడిసి దురితంబు వెలుపుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు నొప్పారఁ బుడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొను, రుఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహారుండుం బు నటన్.

క. గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేంద్రోపవిత్రి కొమరు నెరిరే
శాకల్యుండు మహాబలుఁడు, డా కేశనిమ్ముఁడు కీర్తి నలరఁగఁ దనరున్. 100

క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెల, వై [illegible] ద్వారక యమధ్యర్ణమునన్
పాతకాదిక్షయి మహా, దేవుఁడు [illegible] దేజరిల్లుచునెన్. 101

క. [illegible] వెలసియుండుఁ గపిలా, నగర [illegible] నాగనాథుం [illegible]
నెగడు సుసంసిద్ధేశుం, డోగి బహుమారకవలి మీరి యొప్పిన మహామున్!

గీ. ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన • వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁ గొండపై • లింగ మొండు, కలదు పురినిమహామాయ • గాచుచుండు.

గీ. పండరీపురమందు శ్రీ • పాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి • వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనంబిచ్చు హెచ్చుగు • ధన్యులకిల.

వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిఁక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుదము.

క. గంగాద్వారం బిద్ది యు, నంగ హరిద్వారమని య • నంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారం బొప్ప శివుఁడు • శివతో వెలయున్. 106

క. తనకు నవరగోకర్ణం, బనఁగ మహావనతలము ద • శాస్య ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుం, డన వైద్యేశ్వరుఁ డనఁగ మహాదేవుఁడటన్. 107

గీ. మిశ్రఋషివరతీర్థం బ • మేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ • మలఘుమహిమ
ఒనరుఁ జూడ నైమిశారణ్య • మున ఋషిశ
లింగ మద్దానిఁ జేర నశింగు నఘము. 108

క. హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యార్హంబగుచు నొప్పు • సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొసఁగు • నిరుపమ రతులన్.

క. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషీ సేవితంబు • దివ్యంబచ్చోటన్
• వియలర లలితేశ్వరుఁ డా వాసము నిలిచి కాచు • నందఱను గృపన్. 110

గీ. పరఁగ నేపాలనగరిలోఁ • బశుపతీశ్వ
రుండు లోకాధినాయకుం • డుండు సిరుల
సిరుల దరిసెనమునను పూసినను నరుని
కలిమి బలిమిని బేరొందఁ • జాగఁగఁజూ? 111

వ. మఱియు నాలు [illegible] యుండు.

గీ. తన్నమీఁవస్థలు [illegible] నాథలింగం [illegible] నాథకంబు
[illegible] పెద్ద [illegible] లింగ [illegible], [illegible].

గీ. [illegible] నాథ [illegible] గా [illegible] మర
నాథలింగము సిరులఁ ద • నచ్చు రంగు

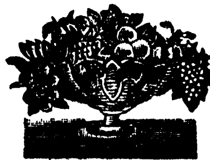
మీఱంగా వంగదేశ స • మీపమందుఁ
దారకేశ్వరుఁడొప్పెందు • ధన్యులార! 114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు • లమరుచోట్లు
వరుసఁ దెల్పుఁడు దాపస • వరులు మరల
నతని కీ లింగమూర్తు లె • ట్లవని వెలసి
పేరుగాంచెనొ చెప్పుమన్నఁ • జేర్మినంత. 115

గీ. తల్లి! నాపాలికల్పక • వల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! • విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమ • రంగుమీఱు, కృతినిఁగొనుప్రథమాశ్వాస • మతులసరణి,

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యుద్భట ప్రసాదస
మాయాతతపోవిభూతి • మహితస్ఫూర్తీ!
కాయజవిపక్షమూర్తీ!
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి • నందితకీర్తీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఆ. చిలువతేని కేని • నలవికా దివ్వాని, తీరు తెల్లనరసి • తేటపఱుప
నాయెఱిఁగినంత • మీయంతికంబునఁ, జెప్పువాఁడ వినుఁడు • చెలిమిమీఱ. 2

—* సౌరాష్ట్రము · సోమనాథలింగము *—

క. కలువలదొర దక్షునికూఁ, తుల నిర్వదియేడుగురినిఁ • దోయజదళనే
త్రల నశ్విన్యాదికలా, రలఁ బెండిలియాడెఁ గడిఁది • రక్తిదలిర్పన్. 3

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు.

ఉ. చక్కనిచుక్కయై యలరు • జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు సమాశముమీఱఁగ వేడ్కసేయుచున్
దక్కినయాండ్ర నొక్కవు డెందం దలపోయకయున్న నందఱున్
బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి • భూరివిషాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ డందఱి మమ్మొడఁ జేసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణిన్ దవిలి యొండుదలంపక యున్నవాఁ డికే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు దీరు సహోదరి యైనయద్ది మ
మ్మిక్కరణిన్ వెలార్చ నిది యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యధన్. 5

శా. తానే చక్కదనాలకిక్కయఁట! యందంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరఁట! యద్ది యద్దికనియే కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేఁడఁట! దోసమిందుఁ దన చేమాత్రంబు లేదంట! యెం
దేనిన్ వింటివె ప్రల్లదంబులిటు దండ్రీ! యెట్టులోర్వక దగున్. 6

ఉ. అందఱి నేల యిట్లు జలజారికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణీ
సుందరి నిచ్చినన్ మిగుల సొంపుగ నుండెడి దెక్క జేవి మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నెట్లుపాయుదుము వల్లభుకొల్వెటు చెందు మాకికన్. 7

—* దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట *—

చ. అని పెనువంత నాయిరువదార్గురు దక్షుని నొక్కపెట్టునన్
గని విలపించుచున్ బలుకఁ గల్వలఱేని కతండు మంచిబో
ధన మొనరించెఁ జంద్రుఁడది దాఁటి మెలంగఁగఁ దొంటికై వడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁడికఁ గీడ్పడుమీ క్షయనంచుఁ జెచ్చెరన్. 8

ఉ. అంతన యాతఁ డాక్షయము నంది దురంతనిరంతరార్తిమై
నెంతయుఁ జిక్కిపొక్కి తెరువెద్దియుఁ గాంచక లందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సురవర్యులు మౌనివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను జేరఁగఁ బోయి వచించి రంతయున్. 9

ఉ. చందురు దుండగంబులను జక్క నెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమె మేలు వీని కన సర్వసుపర్వులు మాను లీక్షయన్
జెందినరాజుతో జగము చెన్నసలారఁ బ్రకాశమొందు నే?
యొందదె హ్రాస మీకువలయోన్నతి? యూరయు మన్న నాతఁడున్. 10

చ. గురుసతిఁ బట్టి కూడి కొడుకున్ గని నా పెనుగూడ స్వీయమం
దిరమును జేర్చ నత్రియును నేనును బోయి హితంబుఁ జెప్పి య

గ్గురున కొసంగఁ జేసితిమి • కోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యురవగు బోధఁ గైకొనియె • నుగ్రమలినిఁ గడు లజ్జితాత్ముఁడై. 11

గీ. ఒజ్జ కట్లొనరించె మఱి • పాపాపకృతినిఁ, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁ • గనకయుండె
నొక్క రోహిణితగులంబు • నొందియుండె. మామదక్షునినుడి నవ • మానపఱచె.

ఉ. వినను లోకసౌఖ్యమును • నారసి చెప్పెద నాప్రభాసమ
న్యూనతరాఘహారియగు • నొద్దిక వీడఁటఁ జేరి శంకరున్
బూనికఁ గొల్చుచున్ దపసుఁ • బూని వసించినఁ గొన్ని నాళ్ళకే
గ్లానిని మాన్పఁగాఁ గలఁడు • కాలహరుండు ధృఢంబు పొండికన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్యంతనియమముతోడ • నారు నెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁ బాయు క్షయ రు • జయు సురవర్యుల్! 14

వ. అని పంచిన

ఉ. వేలుపులంత సంతసము • వేకొని యందుల కంప జాబిలిన్
జాలఁ బ్రపత్తితో నతఁడు • శంకరుఁ గొల్చుచు నాఱుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును • గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు • మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోన్. 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట *—

గీ. కోరుము వరంబు నావుడు • ఘోరరుజను, బాపుమన శంకరుం డొక • పక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధిఁ గొను మన్య • పక్షమందుఁ, గుందుచుండుము పుడమికిఁ • గుశలమల్లె

క. అని చెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁ జెంది యమ్మ • హాస్థలమున నీ
వసిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హాయు • మండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు చంద్రకుండంబనఁ బరంగు నఖిలదురితాపహారంబు. అందిప్పగిదిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు వ్యవస్థ జేసి పాసె. అప్పటినుండి తక్కెన కళత్రంబుల గౌరవించుచు మెప్పునడయుచుండె నది మొదలు చేసి యీదివ్యజ్యోతిర్లింగంబుఁ గొలిచిన వారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తివిస్తృతం బిఁక మల్లికేశ లింగోత్పత్తిఁ వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 13

— * శ్రీశైలము - మల్లికార్జునలింగము *—

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణపతి కోడ్పడి పెం
డ్లికిఁ జెందఁ గలిగి సహ్యా, ద్రికటకమును జేరి యొకఁడె స్థిరముండె నటన్. 19

చ. కొమరుఁ డాకొండ సహ్యగిరికూటమునందు విరక్తుఁడుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దనయున్ దగఁ జేరి బహూకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మఱన్ దమదు మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
క్కొమరుఁడు పోక యచ్చిఱుత గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హిమాచలకన్యయుఁ బుత్త్రుఁ బాసి పో
మదిఁ గన కట్టిగట్టుకు సుమారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి శివిగఁ గాపుర మొంది యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచివత్తురు తనూద్భవుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలిన వెల్లయనుగు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁ డను పేర నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనముల కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనా నొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లెదండ నొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుఁడని పేరొందెనఁటయుఁ జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరార్ధాంగి భ్రామరీశక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమందధివసించి
యుండునట్టులె లింగంబులుండు వేన, వేలు మల్లీశలింగంబు విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరంబిటుల నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్ను జేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖరదర్శనమున్ బొనరించినంతనే
క్రొవ్వునఁ బాపపుంజములు కూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంతులును నాస్థలులున్ గలవే జగంబునన్. 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, ష్ణాతటిని యటన్ గభీరజలసంభృతయై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు సేవించు రహిన్, 26

క. ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁ బొదలి హెచ్చుగ నిక జ
న్మమ్ముండని యక్షయమో, క్షమ్మున్ జెందుదురు నిజము సన్మని చంద్రుల్!

....* ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *....

ఉ. గొజ్జఁగిపూలతేనియలఁ గ్రోలుచుఁ దేఁటులదాఁటు లింపుమై
యుజ్జ్వలవాలె గీతముల నోలిఁ బఠింపఁగ శిప్రకూలమం

దుర్జయునీపురంబు గడు • నున్నతిమీఱెడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి • కీడగు పట్టణ మొండు లేదెటన్. 28

ఉ. మానవ యందు నొండు విగ • మప్రియుఁడన్ ద్విజవర్యుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవ్రతుం డఖిల • సద్గుణశోభితుఁ డిద్ధకీర్తి య
ద్వానికి నల్వు రాత్మజులు • పావనమూర్తులు లోకపూజితుల్
శ్రీనగరారిపూజలను • జొక్కుచునుండెడువార లెంతయున్. 29

వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువ్రతుండు ననునామధేయంబు
లన్ బరంగుచు నన్నలువురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలిం
గంబుఁ బూజించుచుండి రంత 30

చ. నలువవరంబు నొందె నొక • దానవుఁ డీపరి పోతరించి భూ
తలమున నున్న కర్మకుల • ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గడగించి సజ్జనుల • సాదులఁబట్టి పలాయించుచుండె న
క్కలుషున కల్కి పాసి రిలఁ • గర్మపరుల్ శివకేశ గెచ్చులన్. 31

ఉ. నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని • సద్భజించుచునున్నయట్టి యీ
నచ్చనతో పలాసుచే • సాహస మారసి యుల్కలేక యే
నచ్చనతో శివార్చనఁ బొ • నర్చుచునుండఁగ రక్కసుం డు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు నప • యించి యదుక నడిఁచి రిత్తాలన్ 32

చ. పొడిచెద మిమ్ము నీయుఁ మాను • బూడదయొంచెనఁ గొంత వేయుఁ డి
ష్టం కడ సేస్త రాజను • బూనిక నుండి నిమ్మ నించుకే
నడలక వారు పర్థివ • హరశివలింగమునుఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁ జెల్చుచుండఁగఁ గ్ర • గాఢము గ్రక్కున చెందె నత్తఱిన్. 33

చ కడలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని • గాంచుమ 'నో హర' యుంచుచునుండి ర
ప్పుడదను లింగమూర్తియయి • పారము లేని బిలంబు దోచ న
ప్పుడవిన దివ్యలింగము వి • భాసయ మధ్యశివదీధితిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నద్భవిల్లి పెను • బూదియొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

క. దూషణుండని పేర్గొన్న • దుష్టదైత్యు
నట్లు కాల్చి వధించిన • యాతరార్తి

హారుని హారునిఁ గనుంగొని • యగ్రజన్ము
లుబ్బి కడువడి సాష్టాంగ • మొరఁగి యఃరి 35

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల • నడ్డి మమున్ బొలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట • ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె? • దేవర! యీవిట్టపోవ సిచ్చలీ
స్థలమున నున్కిసేయుమన • శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 36

వ. అదిమొదల లమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరఁగుచు భక్తజనంబు
లన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును
దక్షిసివచ్చి యందు మహాకాళి యను నాఖ్యఁ జెంది యుండె నంతఁ గొంత
కాలంబు చనినంత 37

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ. అప్పురమందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి • కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుఁడను • నాథ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్. 38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం • దుత్కంఠతో దాల్చు మీ
విక నీ రత్నము సోఁక లోహ మెదియేనిన్ • హేమంబగున్ దీని చే
తక నీ సీమను వృష్టిదోషములు మారీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సొర వెప్పుడుం గళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేగలున్. 39

చ. అని యిటు చెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం
బున నరనాథుఁ డమ్మణిని • బొంకముగా నలుతెసి ధరించి సూ
ర్యునివలె వెల్గె రాష్ట్రమది యొప్పె హిరణ్యమయంబు ప్రజల్ గడున్
ధనపతులై యెసంగిరి నితాంతము కీర్తిమించె ధారుణిన్. 40

క. నలుదిక్కుల నరపతులీ, యలుకను విని సర్వమరసి • యాసగొని నే
నలు గూర్చుకొని యవంతిని, నలువంకల ముట్టడించి • నయమెసలారన్. 41

ఉ. కాలములన్ దగన్ బనిచి • కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేదయేని నీ

వాలముఁ జేర రమ్మిఁక ర•యమ్మున నంచిటు లవ్వసుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడు•వఁగ విని యాతఁడు భీతచిత్తుఁడై. 42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచో•నుత్సాహమే పార నా
జికిఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ • జెండాడుదున్ గాని యీ
సకలోర్వీపతులేకమై యిటుల ను•చ్చండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁదరమే • వారింప నేకాకికిన్. 43

వ. మఱియు

క. అడిదములు బాకు లీటెలు • సంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగా•గలుగు నాయు
ధములు దురమొనరింపఁగా • దగినజోదు
లలఁతి నాకడ నెటు చేరఁ•గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మాశివి వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదు. 45

చ. ఒకనికి నిచ్చినన్ మఱియు • నొండొరుఁ డాజిఁ బోడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్డు ముందుఁ దన • కొసఁగ సేయుమటంచుఁ జెప్పు నే
రికి నొసఁగన్ వలెన్ గళిఁది • రిమ్మ పోస గెనరే దుర్లొంద నే
నిఁక నెటు లీ విపద్దల • నీఁది తరించి కాఁడ నీమెడన్. 46

మ. అని చింతింపుచు తేఁజా నృపుఁ డిసే•యుక్ బోలు కార్యంబు న
ల్లను యోజింపఁగఁ గాల కీర్త్యాపఁ దమూ•రెక్ నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గ న బిల్వాదిసువస్తువుల్ గొని మహా•కాశేను దివ్యాలయం
బును జేరన్ జనె మంటినీతి మొనరిన్ • బూజింపుచుండెన్ శివున్. 47

* గోపబాలక చరిత్రము *—

వ. ఆసమయంబున నిశ్వగమాంయాని శేషంబున

ఉ. గోపతియొక్కఁడు కోవెలను • విన్న వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఁడుఁ బాపఁడేస్వ నుతిమంచు వహించి కుమారు సగ్గుడిన్
ప్రీతిగఁ జేర్చి తేఁ నట • బిట్టుగ శంకగుఁ గొల్చుచున్న తీ
ర్చితము మెచ్చఁ బూజెఁ దన • చిన్నికుమారున కెంతొ వింతగన్. 48

వ. అంత

శా. ఏడాఱేడుల బాలుఁ డా శివసపర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కాశ్మంబు నప్పాకయం
దేదో మూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై యింపొప్ప నద్ధారలన్
బూదిన్ బత్త్రిరిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ బూజించుచుండెన్ రహిన్. 49

గీ. శివుని కైంకర్యమందు వసించి యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి నడంగియున్న
చిన్నపాపని యాకలిఁగొన్న కడుపు, నరసి కుడువంగ నవ్వని యవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపమె పేర్మి శివుఁ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జవంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పు శివార్చనమంతయుఁ గొట్టివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును బాఱఁగ వైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహరా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యంతియు నల్కతోఁ జని యొచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకుసత్కృపన్ బుడుతఁ డల్లన కన్నులు విచ్చి చూడఁగా
నంతయు వింతఁ గన్పడియె హేమమయం బగు దేవళం బటన్. 52

చ. అదిగని లోఁ జేగ నట నందపు వజ్రమయంపు లింగమున్
జదురుగఁ దీర్చి కూరిచిన చందుల శాంకరి విగ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హ్రదమును పూలతోఁటయును నబ్బురముగాఁ గనుపట్టె బాలకున్. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపాత్రాళిన్ గనర్చెన్ బ్రదీ
పార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దీవ్యద్రత్నపాంచాలికల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిఁక నబ్బాలుండునున్ వింతగా
నర్చిష్మంతునిఁబోలు తేజమును దానప్పొంది వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గోటికిన్ నతులు చేసి నిజాంబ యొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపుమంచు నుతించి తదంబఁ దెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తన పాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మణిబంధురధాళధళీపరీతమై. 55

వ, అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమం చంబుపై నిఱుగడల దిండ్లనురించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడింబోలి కాంతులవెదఁజల్లు తల్లిన్‌గాంచి యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి చూపింపుడు నవ్వోలఁది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకారుణకరుణాపరీవాహలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపారాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల లింగంబు నర్చించుచున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని శంకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున. 56

గీ. ముక్కుపచ్చలాఱని గొల్ల♦బుడుతఁ డొకఁడు
భక్తిసేయఁగ లింగ ము♦ద్భవము చెందె
గుడి హిరణ్మయ మవ్వాని ♦ గుడిసె యంత
కనకమయ మయ్యెనని పౌర♦జనులు మోఁగియ 57

గీ. నగరివెల్పన నున్నట్టి ♦ నరబిడౌజు, లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య ♦ మెఱుఁగఁగోరి
చంద్రసేనునికడకాత్మ♦జనులనంపి, యతని యనుమతిఁ బురిఁ జేర ♦ నాతఁడలరి.

క. వారందఱఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్ల♦వార్భకభక్తి
శ్రీరచితంబగు కోవెలఁ, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁ♦జెందిరి వారల్. 59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట *—

ఉ. ఆ సమయంబునందు నభ♦వాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై
భాసిలు నంజనీసుతుఁడు ♦ ప్రాణకలన్‌గొని వృద్ధిఁజెంది గో
పీసుతు ముద్దుచేసి పృథి♦వీపతులన్ గని పల్కె మేదినీ
శాసకులార! కాంచితిరె! ♦ శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్. 60

చ. కడుఁ బసిపాప వీఁడు శివుఁ♦ గాటపువేడుకఁ గొల్చి తెక్కొప్పగ
బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్ర♦పంచమునం దిఁకఁ బెద్దయై సిరుల్
బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు సరి♦వారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా
భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ ♦ బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకున్. 61

వ. మఱియును

ఉ. గొల్లలకెల్ల నాయకుఁడ•గున్ జడి వీఁడిఁక శ్రీకరుండనా
నల్లసిలున్ భవత్క్షితుల • నుండెడు మందలకెల్ల నేని రా
జిల్లఁగ రాజుఁజేయుఁడిఁకఁ • జెల్మియొనర్పుఁడు చంద్రసేనుతో
వల్లవబాలుతో సతము • భాగ్యములొందుఁడు పొందు వీండ్లకున్. 62

గీ. నరవరుల కిట్లు చెప్పి వా•నరవిభుండు, వల్లవిసుతు నప్పుడ • బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల • నెఱుఁగఁ జెప్పి, చిత్తమువులోనఁ జేరె వి•చిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవర్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయుసుతు•పాల్పడకింతకు నీతఁ డిందఱిన్
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ•శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనము చేయ వచ్చితిమి • కాదవునంచు నెఱుంగ కిట్లు దు
ర్మదమిఁకఁ బాసి వీరికి న•మస్కృతి చేసి చనంగ మేలగున్. 64

వ అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు గుఱ్ఱములును బాడియావులమందలనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూషణంబులు నేవళంబు లెక్కుడరొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱఁగి క్షమాపణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁ జెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు నర్చలు చేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి ప్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరగ జేసిరి. మహాకాలలింగంబును భక్తి చేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లాపదన్ బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రోక్తానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ బ్రశస్తిన్ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహాత్త్వంబిఁక నోంకారనాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము – పారమేశ్వరలింగము *—

క. నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని • గొలిచి వెడలి సు
శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజ•చేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర! యెల్లలోకములఁ • బూర్కిఁ జరించుచునుందు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర • మెచ్చట నేసియు గల్గియున్నదే?
యనితరలభ్యవైభవ ర•మాయతభూతుల నొండె దండిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను • నొండె నెఱుంగఁగఁ జెప్పు మీయెడన్. 67

చ. అని యడుగంగ మౌనివరుఁ • డల్లన నవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గల • దే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి • జ్ఞప్తికి వచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణము • గా నడచున్ బలుమాట లేటికిన్. 68

క. అది యొకటి దక్క వేఱొక, టదియున్ నినుఁ బోలదన్న • నెంతయు వగతో
నది విని చలికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిఁది • యీరసమొప్పన్.

ఉ. మేరునగంబుకన్నఁ గడు • మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల • చేవ నడంచెదనంచుఁ బార్థివా
కారము లింగముం గొలిచి • భక్తి నొనర్పఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు • దాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గుఁడున్. 70

ఉ. పెంపునొసంగు లోకమునఁ • బెద్దగఁ జేయుము దేవ! నన్ను నాన్
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు • కర్జమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర • మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మదించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్, 71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని,జనములు దేవతలుఁ గూడి • శంకరునం దే
యునికి యొనరింపుమని ప్రార్థన సేయఁగ మనికిఁ జెందె • దక్షారి యటన్. 72

క. ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను నమలేశుఁ డనఁగ • నొప్పలరుచుఁ దా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, నకలంకుఁడు శంకరుండ • నాదివిభుఁ డొగిన్.

గీ. పరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశంకరుఁడు పృథ్వి,లింగమం దిట్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోంకారమనఁగ, సాటి యద్దాని కదె వేఱొసవతు లేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

—* హిమగిరి - కేదారలింగము *—

క. నరనారాయణు లను ని,ద్దరు హరితేజమున ధర్మపుత్త్రకులై శం
కరుఁ గొలుచుచుండు రాహిమ,గిరి మునులు త్రిలోకహితము • గ్లోనిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును • పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెసఁగ • సల్పుడు నయ్యెడురాజమౌళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యన•వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్ధీరు లిటన్ వసింపుమన • దేవర యుండె హిమాటవీస్థలిన్. 77

గీ. తవిలి హిమతిగ్మమైన కే•దారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్ర•శ స్తికెక్క-
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ • దివ్యమునులు
గొలిచి దుఃఖంబులను బాపి•కొందు రెలమి. 78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ • పార్యశ్వసంకాశులౌ
కుంతీపుత్త్రకు లల్ల లింగమును బల్ • కూర్మిన్ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషం•బై పాఱుటన్ గాంచి య
క్కౌంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలా•గన్ జిక్కె బుచ్ఛంబటన్. 79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ • దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి • యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక•మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నగఁజేరి నిల్చి సుస•పర్యలఁగాంచుచునుండె మించుగన్. 80

గీ. పుచ్ఛభాగము కేదార•భూమియందు, లింగమైవెల్గె నిచ్చలు•రంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై • చెన్నుమీఱి, నల్గె నేపాలనగరంబు•నందుసతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్శ్రీకరలింగమును నెవఁడు • సేవించిననే
నీ కేదారంబువుఁగానఁ, జేకొనఁడిఁక మరలజన్మ • సిద్ధమిది మునుల్! 82

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగిం
చితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుం
డిట్లనియె, 83

---

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః
శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శ్లో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।
లింగం పశుపతీశాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* ఢాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందుని సిరికామరూపమను దే•శంబొందు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికిఁ బ్రో•ద్యచ్చండసంరంభుఁడౌ
నూనుం డొక్కఁడు భీముఁడన్ గడిఁది పే•ర్శోభిల్ల రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్రసంచయముఁ • బాధించుచుండెన్ బోరిన్. 84

శా. వాఁ డొక్కప్పుడు దల్లితోననియె నో•వ్వా! నన్నుఁగన్నట్టి య
వ్వాఁ డెవ్వం? డెచటన్ వసించు? నెపుడే•వాడన్ గనన్ రాఁడు నీ
జాడన్ దల్పఁ డొకర్తె వేమనుదు నీ•చక్కిన్ నిజంబాడుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ • సొంపొప్ప నివ్వట్టునన్. 85

చ. అని యడుగంగ నద్దియును•మంత దలంకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డ•నంబడు రక్కసుకూఁతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుం బొలఁతుకను • దోర్బలధుర్యుఁడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్నిచట • సాఁకుచునుండెను దండ్రి యీస్థలిన్. 86

గీ. తల్లి పుష్కసి యనునది • తండ్రియును, నొక్కనాఁ డాకటన్ గడు•స్రుక్కి భక్ష
ణార్థమై సుమహాతేజ్యుఁ డౌ•నాయగస్త్య, శిష్యుఁ గైకొని భస్మమై•శిష్టమైరి.

ఉ. అప్పటినుండి ఏనొక స•హాయము లేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి • యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుఁడన్
గొప్పనిశాటవర్యుఁ డిట•కున్ జనుదెంచి యనోనిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నుఁజూచి మరు•లొంది మనోజశరాభితప్తుఁడై. 88

ఆ. కదిసి రెట్టఁబట్టి • కలియఁబూనిన నే న,నాదరించి తొలఁగ • నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడక యీటి • నట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత • శంక లేక. 89

గీ. రావణుసితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీ•రామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును • జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చే•రంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా• లీలఁ బడసి. 90

వ. ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91

ఉ. అక్కట! పక్కిదాల్దొర మ ♦ హాబలు మజ్జనకున్ వధించెఁ బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బొలి ♦ యించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువ తాతముత్తవల ♦ మారని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది ♦ యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92

ఉ. నేనల కుంభకర్ణుని క ♦ నిందితపుత్త్రుఁడ నేని శ్రీహరిన్
హీనుల దేవతాధముల ♦ మట్టము చేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి ము ♦ దిన్ బగదీఱ ముదంబుఁ గూర్చెదన్
బూనిక మెం దపించెద న ♦ పూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి సెల్వుగొని ♦ యబ్జజుఁ గూర్చి మహాతపంబుఁ జే
ర్చినమతి నల్వ నాతఁడును ♦ జేరి వరం బడుగంగఁ గోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి ♦ తద్దయు మీఱు బహాబలం బతం
డును విధి లేక యిచ్చిచని ♦ నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

—*భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్పతినిఁ జెరయందుంచుట*—

చ. అసురయు నంత దేవతల ♦ నందఱిఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కెసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి ♦ యెందును గానఁగ లేక పిఁక ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ ♦ బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమెయి నొంది వానిసిరిఁ ♦ గైకొనియుంచెను బందిగమ్మునన్. 95

ఆ. అతనితోడఁ జెఱను ♦ నాతని గృహిణి సు,దక్షిణయును నుండెఁ ♦ దగ నిరువురు
పార్థివేశలింగ ♦ భక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి ♦ రోజమెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివార్చనము ♦ నెక్కొని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని ♦ చేతము మెచ్చఁగఁ గొల్చుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల ♦ యీతులఁ బాపి సుఖంపఁ జేయ శం
కరుఁ డెదనెంచి యుండెఁ జనెఁ ♦ గాల మొకింత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

ఉ. భీముఁడు లోకభీముఁడయి ♦ బిట్టుగ సర్వసుపర్వవర్యులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల ♦ భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తోమములందు భాగములఁ ♦ జూఱలుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసు చేయు బాధలకుఁ ♦ దాళఁగ లేక ననేకు లేకమై, 98

శా. పార్థివలింగపూజనము • భక్తిమెయిన్ బొనరించు వంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు ర•యమ్మునఁజేరి యభీష్టముద్గఁగా
నర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు • లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి రిం
ద్వార్థకిరీటుఁ డట్లయని • యారసి దైత్యునివృత్త్యయంబులన్. 99

సీ. తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సు•దక్షిణుండు, గొలుచు పార్థివలింగంబు•నలఘుశక్తు
లలరఁజేరి ఖలున్బల•లాశుఁ జంప, సమయమూరయుచుండె ని•శ్శంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపపతి దో•పియుక్తుఁడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకుౘ • జొత్తెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? న•ప్పాటిన్ విడుం డిప్డు ను
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్వు డిఁక మి•మ్మట్లైన మన్నించెదన్. 101

క. కాదేనిఁ బొడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁ•బొందక యనియెౘ
మా దైవంబును గొలిచెద, మ్మేదైనను సరియె సిద్ధ • మెఱుఁగు దురాత్మా!

క. హరుఁడు చరాచరభూతే,శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త•పరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు. సరకుగొనము నీదు డాకఁ•జను మిఁక దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్ర•హంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ • బార్థివేందు
పయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం•పాహి' యనుచుఁ
గనులుమూయఁగ శేఁడు శం•కరుఁడు దోఁచి. 104

—* పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలుపడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

క. భక్తులను సాఁకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు • యోజింపుము నీ
శక్తి నిఁక మట్టుపఱిచెద, నక్తంచర! యేను భీమ•నాథుఁడఁ గనుమా! 105

క. అని యసురుని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జిదుపఁ • బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలమువే,యను దునుకలు చేసె దాని • నభవుం డలుకౘ.

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిన మేసినన్ శివుఁడు • భగ్నము చేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టిమెడన్ నిశాచరుని • యానతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్

జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ జొచ్చిన నారదమౌని డాసి యీ
చెట్టులఁ జెచ్చెరన్ గడపు చేయకుఁజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా. హుంకారం బొనరించెఁ గాలహరుఁ డాత్యుగ్రస్వనంబొప్ప నా
తంకం బొందఁది వడిఁ ధరన్ దిరుగుచున్ దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హాహా యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి రయ్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్. 108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁ జేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబు లెల్లఁ బరమేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాళాది భయనివారకంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకరలింగమాహాత్మ్యం బిఁక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 109

— * శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము * —

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు సాంతరోత్తమ తేజ మీజగ
త్సర్గముఁ గోరి చెల్వమరె శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుఁడై
నిర్గతమైన యక్కవయె నేరిమిఁ గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క. పురుషుఁడె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు తథ్య మిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు సచ్చరితు లెదఁ. 111

గీ. వారు సర్గాదియందు నిర్వ్యాజఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిఁజేయఁగాఁ బొడమి వారు
కారణులఁ గానఁగాలేక కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి యొక్కఁడు విని. 112

— * శివుఁడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట * —

ఉ. ఎచ్చటనుండి సేయఁగల మిన్నక మీఱు తపంబు? మాకు చూ
పెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోఁచుచుండె నాన్

---

* ఇందు స్త్రీ, పుమాంసుఁడై యని వ్యస్తపదము. సమాసము కాదు.

గ్రచ్చట నైదుక్రోసు లెటు • గన్పడు నేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ • డందు వసించి తపింపుచుండ నెన్. 113

ఉ. తానును లింగరూపమునఁ • దత్పురిఁ జేరి కరంబు ప్రీతి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుట సతం బవిముక్తసమాహ్వయంబునన్
బూనెఁ బురంబు లింగమునుఁ • బొల్పెసలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశిఖాగ్రతలంబున నెత్తి నీటులన్. 114

గీ. కడు నసత్కర్మముల నెల్లఁ • గౌశలమున
నొడిసి కర్షణగావించి • నుడియఁ జేయఁ
గాశి యను పేరుఁ జెంది వి • ఖ్యాతమయ్యె
నైదుక్రోసులఁ బరఁగ న • య్యాభవభూమి 115

— * విష్ణుమూర్తి చక్రంబునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రవ్వుట * —

గీ. అంత నప్పురిఁ జేరి వా • రాశిశయుఁడు
చిరము తప మొనరింపుచు • సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూ • ద్భూతఘర్మ
సలిల మొక్కండు వాపియై • యలరుటయును 116

— * చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట * —

చ. మినుసిగవేల్పు డాసి కను • మిక్కిలియచ్చము దీయనైన య
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత • వాప్యుదకంబును గాంచి మెచ్చు వే
డ్కను దలయూఁచినన్ బడియెఁ • గర్ణమునందలి వజ్రకుండలం
బొనరెను దానఁ దీర్థ మది • యుర్విపయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన • మానవులకుఁ, దెవులు దురితంబు డిందు నెం • తేని నభవ
పదముఁ జేరెను గాట గ • న్పట్టు నట్టి, తీర్థమెడబాయలే రెట్టి • దివ్యజనులు. 118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో • నత్యంతనిద్రాళుఁడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా • నుత్పన్నుఁడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ • గౌశల్యమొప్పొందఁగా
దిరమౌ నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ • దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ. అందు సకలచరాచర • ప్రాణినిచయ
ములను రచియించెఁ జాతురి • పొలుపుమీఱఁ

గాశి నఖిలప్రళయములఁ • గాండమందు
మునుఁగనీఁడు హరుఁడు శూల•మున ధరించు. 120

ఉ. ఇమ్మిగ బ్రహ్మదేవుఁడట • యెంతయు భక్తి మెయిన్ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభి•ధానము వెల్గఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మును జెందె మాను లమ•రప్రవరుల్ మనుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మును బట్టి లింగములఁ • గాశిఁ బ్రతిష్ఠ నొనర్చి రింపుమై. 121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదు•భర్త శివుఁడట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి • వాసము చెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను • భాస్వరనామముఁ దాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె ముని•నాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాన్. 122

ఉ. తాతకుఁ దాతలై కపిల•దారుణరోషమహాగ్నికీలలన్
భూతిగ నేలఁగూలిన య•పుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు • పృథ్వికి గంగను దెచ్చినంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ • గాశినిఁ జేరి భజించె శంకరున్. 123

క. ఆగంగాస్నానంబున, కేగంగా లేనిమనుజుఁ • డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగా యన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు • సర్వాఘములన్. 124

గీ. అజునిపంచమశిరముఁ గో•యంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు • విధికపాల
మును దొలఁగిజాఱఁ గాశికా • పురినిఁ జేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్ర • పాలకుఁడయి. 125

వ. మఱియు నం దాకాలభైరవునితోఁ గూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశాదిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగంబుల నర్చించుచు ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁ జెందినవార లిఁక మాతృగర్భంబుఁ జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబు లేదీ విశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యాయోక్తిగ సంభావింపుడు.

క. కాశీక్షేత్రంబున వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ • యుభయముఖుఁడాదుం
డీశుండు భైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్కపరి • దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి నింక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

—* గౌతమీతటము - త్ర్యంబకలింగము *—

చ. మునికులమందు గౌతముఁ డ • మోఘతపోవిభవాఢ్యుఁడై భృశం
బనిశము శైవలింగనియ • తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువొప్ప బ్రహ్మగిరి • చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యకోటి తన • యందఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ. అంతఁ గొండొక కాలంబు • నందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నె • క్కడలఁ గాని
త్రావ నీళులు గఱవయ్యె • గ్రాస మసలె
శూన్యమయ్యెను దెసల నె • చ్చోట నేని. 130

క. ఆకట మలమలమాడుచుఁ, దేఁకువ సెడి యెల్లప్రజలు • దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు • నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ. ఆయెడరందు గౌతమమ • హాఋషి యవ్వరుణున్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చుచు న • పాంపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుఁడై
చేయుదు నీకభీష్టమును • జెప్పుమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె సుద • కాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

వ. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న యీకాలంబందు నేను వృష్టి కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ. ఎవనిభయంబు నెక్కొని స • మీరుఁడు వీచు మతేని యుల్కచే
రవి యుదయించు నేబిరుదు • త్రాసముఁ జేసి మహేంద్రుఁ డగ్ని మృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభ • యుం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమహా వశముఁ • జెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు • కర్తను గాఁగల నొక్క కర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వికొన్మ నట • నీరము నించెద జానుదఘ్న మ

చో్చ వివిధౌషధీతతిఁ ♦ బ్రసూనఫలద్రుకదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను ♦ మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *—

ఉ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు ♦ లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్వ జీ
వనవిభుఁ డచ్ఛనీరమును ♦ వట్టుట లేక యే జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల♦పాదపవాటికలన్ దనర్చుచున్, 136

సీ. అవిరళఘనసుగం♦ధాఢ్యమరంద ని, ష్యందసుందరసుమ♦కుందకుటజ
మందారమాధవీ♦మాలతీచకుళచం, పకకరవీరకే♦తకులతతులు
పరిపక్వఫలరాజి♦భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షాబ♦దరులపక్తి
ఫలపూరపనసరం♦భాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర♦నికరములును

గీ. మెండుగాఁ బండి చెన్నారి♦మీఱుబ్రీహి, యవతిలాఢకచణకప్రి♦యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ♦రాజియావ, నాళగోధూమవితతి ఘ♦నముగఁ దనరె.

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలీకోశాతకీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యాశలాటు
శాకంబులును జీవంతికోపవదీపీలుచాంగేరీప్రముఖదళశాకంబులును నమితం
బులై పొదలియున్న సమయంబున 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ. తనతాతతాతకుఁ♦దమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కఁడు♦కూడవచ్చె
తనతండ్రితండ్రి యు♦ల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱఁదియంచొక్కఁడు♦దరలివచ్చె
తనమేనమామ వ♦దినె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కఁడు♦గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని ♦ తండ్రితండ్రికి మేన,యల్లుఁడంచును నొక్కఁ♦డరసిడాసె

గీ. ఇట్లు చుట్టఱికంబుల♦ నెఱుఁగఁ జెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై ♦మునికులజులు
ఆండ్రుబిడ్డలతో గౌత♦మాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చి రెంతయు♦విందువిూఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షి యును

ఉ. వచ్చినవారికెల్లఁ గడు ♦ వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు ♦ మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ ♦ మేదియులేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందొ అచ్చటనె ♦ మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

ఆ. గొప్పవారి చెలిమి • గొప్పగూర్చును దాని, గొప్పవాఁ డెఱుంగుఁ • గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ • బొఁగి సేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందు • నవని నరుఁడు.

క. సింగంబు గుహకుఁ జనెనే, నింగను ముత్యములరాసి • నిన్ జంబుకభూ
మిం గడు వేడుకవైఁ డా, యంగాఁ బునుకలును బొక్క • లలవడు పెక్కుల్.

క. చందనము చెఱకు శాఖులు, గుందనమును నొరులకెవుడు • గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులె కాదె సుజను • లెంతయు భువిలోన్,

గీ. పుడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా • లుఁడును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి • యీ నలువురు
స్తంభములఁ యట్లు దాల్తురు • సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ • మింత లేదు 144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస • ప్రాహ్ణంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిణుఁ డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో • డ్తేఁ డన్నఁ దచ్ఛిష్యులున్
రహిమీఱన్ గలశంబులన్ గొని సగో • రాజంబుఁ జేరంగఁ బో
నహివేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం • బాడంగ విచ్చేయుచున్. 145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ • కాండంబుతో నొక్కప్ర
క్కను జేరుండు ఘనుండు కౌశికుఁడు వే • గన్ బూజకై తీర్థమున్
గొనితేరన్ మముఁ బంచె నట్లుదకముల్ • గొఁపోనలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ • గర్వం బఖర్వంబుగాన్. 146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక • సత్వర మేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
ళ్ళను గొనిపోవఁగావలెఁ • జలంబొనరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలు • కన్ దొరకొంటి రనంగ వార లం
తన చని యాశ్రమంబునకుఁ • దద్గురురాజ్ఞికిఁ జెప్ప నాపెయుఁ. 147

చ. కడవ నొకండు గైకొని త • గన్ సరస్థలిఁ జేరి నీరమున్
వడిఁ గొనితెచ్చి యిచ్చెఁ దన • భర్తకుఁ దాల్మిని దేవపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునులు • దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
యెడ మముఁ బల్కరించకయె • యేగెను జుల్కనచేసి తానటుల్. 148

—*మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పుట*—

ఉ. పోవునుగాక యిప్పగిది ♦ పోఁడిమి యూడఁగఁ జేయకుండు మే?
దేవికి నింత యెల్లిదమె? ♦ దేబెలె మా మగల్ లంతయింతతోఁ
బోవిడువార మే? యనుచుఁ ♦ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానముం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు ♦ నల్కఁ జలింపఁగఁ జెప్పి రేడ్చుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడున్ మదుల ♦ నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖున్ విధానమునఁ ♦ దద్దయుఁ గొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలఁ దీర్తు వాంఛితముఁ ♦ జెప్పుఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతము మీఱ నివ్వనికి ♦ బాఁపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడున్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పులన్ మఱఁగుచున్ ♦ దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్ బొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ ♦ మీరేగుదేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారికిచటన్ ♦ బోనంబు లర్పించి మీ
వగవున్ బాఁపి మనంగఁ జేసె నిపుడా ♦ బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. ఉపకృతి సల్పినవారల, కపకృతి సేయంగఁ దలఁచు ♦ టతినిందిత మ
ట్లపయశమునకై యొనర్చిన, నృపశువు నశియించు నంత ♦ నేర్పరియేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేఱొ ♦ కండు వరముఁ గోరుఁ, డనిన వారు మాన ♦ కదియె కోరి
పట్టుఁబట్ట నతఁడు ♦ భవితవ్యమారసి, యట్లసేతు మీకు ♦ నఘము పొడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్బాంధవుండునగు గౌతముం డించుకకాల మిక్కట్టులన్ జిక్కి వందురినను నయ్యనఘున కయ్యది పరిణామసుఖంబై యెసంగఁగలదు సందియంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డ ♦ మానిసి కాఁబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి ♦ నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు ♦ గోవు కుక్కయుఁ గాదు, జగమునందు బ్రహ్మ ♦ శాసన మిది,

—* మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచేఁ జచ్చుట *—

వ. అని గణపతి యంతర్ధినొందె నంత గౌతమమహర్షియునుఁ దత్పత్నియు నమ్మునుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి మాయావిశేషంబున. 156

ఉ. మిక్కిలిబక్కయా వొకఁడు ♦ మేకొని వ్రీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముఁడు ♦ దొల్గఁగఁజేయఁగఁ బూరిపోచపై
నొక్కటివేసె దాన నది ♦ వుర్వి సమాంతము గూలి యార్తి హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మ♦హేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చుచున్. 157

గీ. ఉటజమున నున్న తత్పత్ని ♦ యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని ♦ చేరవచ్చి
కారణం బారసి నితాంత ♦ గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి ♦ యార్తిపడుచు.

వ. అంత

చ. కని మునులన్ దదంగనలు ♦ గౌతముఁ జేరి విధం బెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి య♦కార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ ♦ బొమ్మిట కేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనువరపుత్త్రమిత్రదయి♦తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు ♦ నిలువరాదు, దేవఋషి పితృకార్యముల్ ♦ దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొన ♦ రగ్ని పితలు, సాఁగు సకుటుంబ మెట కేనిఁ ♦ జక్కనిపుడు.

వ. మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁ గూడ ♦ దెఱుఁగు మిది మొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడువున సడలఁబడక ♦ యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, ళ్ళను విసరుచుఁ దఱుము మునుల ♦ లాముం డల్లే
చనియెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుం డయ్య! యనుచు ♦ నొయ్యన నవుడే. 162

—* గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గలత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో
టికిఁ గ్రోశమాత్రప్రదేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసం
బట్లు గడపి యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి
యవ్వారి నెల్ల నతిప్రయాసంబున నొక్కెడఁ గూర్చి విధేయుండై మహాత్ము
లారా! యీ దురితంబుఁ బాసి యే నెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల
వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిన నేగాని శాంతిఁ ♦ జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁ బాయ ♦ సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబు తెఱంగెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మును బొనరించినట్టి • వాఁడను నేనం
చు మ్మేదిని నంతయునుఁ, ముమ్మాఱు ప్రదక్షిణములఁ • బొనరింపు మొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనం
తరంబున. 166

ఆ. నూటయొక్కమాఱు • పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బో•రిన్ సలుపుము
అంతమీఁద మృన్మ•యములైన లింగంబు, లర్థిఁగూర్చి సేయు • మర్చనంబు.

వ. ఇట్లుచేసినచో నఘంబువాయు నిఁక మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి • దివ్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమల•కాండమునం దఘమర్షణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురిత•సంతతియుం డుల్లు శుభాప్తిఁగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను • గల్పనచేసి భజింపు మాపయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనం బొనర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ. ఈ రెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండవైనచో
జతనంబుగ నీ వ్రతద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచంద్రుఁ డోం
కారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబులనెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ
నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివ
లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచుండె నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు
నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన మునీంద్రుండు పరమశివుని శాంత
సుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా!
నన్ను నిష్పాపున్ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమౌళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుఁడ వీవు మౌనికుల•తల్లజ! పుణ్యుఁడ వీవు పాప్మలా
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు • లక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనస•మాగతపుణ్యగతిం బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము • మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మిమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు • వారె కృతఘ్న గురుఘ్న పాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు • వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మకుల్

వారలె ఘాతుకాగ్రణులు • వారె నృశంసులు వారె జాల్మలై
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్యుఁ గటు • వంచనఁ జేసి కలంచిరో మదిన్. 171

క. వారలసంగతిచే నె, వ్వారలు దూషితులుగాక • వరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతి లేదిఁక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ • దెలియుము మదిలోన్. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు యోషాజనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగాదీ దివ్యదృష్టిన్ జూడుమని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁ జేసిన మునివర్యుఁ డవలోకించి విస్మితుండై పరమేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధీ! నిజంబు వారు • కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమ్మైతిని, నిపుణుఁడనై వడసికొంటి • నీదరిసెనమున్. 174

వ. అని యానందించి చక్కయున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ. ఓమహాదేవ! నన్నిట్టు • లోమఁదలఁచి, యుంటి వటుగానఁ బ్రేముడి • నొసఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లోకోప • కారమగును. నాకునుఁ గడున్ బ్రియంబగుఁ • జోకమెఱయ

—* శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట *—

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని యగు గంగను నియమించి జార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు. 177

క. తల్లిరో! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ • బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! నను, జల్లఁగ నిర్మలునిఁ జేయు • శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలి చేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁ గూర్చి, వీఁకఁ జనెద శివునితలకు • వేగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ, లోకించి శివుఁడనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలసుపర్వులిందు వసించుచుండిన నేనుండెద ననఁ శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకేశ్వరుండను నాహ్వయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవతలట దారసిల్లి తల్లీ!

జీవుండు సింహరాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించ
దము తక్కిన యేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత
గంగయు నదీరూపంబుఁ జెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటపివిటపా
శ్లిష్టనికట*పురటలతాంతరాళనిర్గతయై 180

శా. రేఖామాత్రము దోఁచి యంతన కడున్ • రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామూలములన్ దిగన్విడిచి యం • చత్తుంగరంగ త్తరం
గాఖేలత్కలహంససారసరథాం • గాళీస్వనస్యందధా
టీఖాతస్థలియై విచిత్రగతులన్ • దీవిం విరాజిల్లుచున్. 181

ఉ. గౌతమమౌని తత్సతియు • గంగను మజ్జనమాడిరంత న
గ్గౌతమశిష్యులందఱును • గాటపుభక్తిని స్నాతులై రటన్
గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁ గొని • గంగ చెలంగియెసంగఁ గాంచి య
గ్గౌతము నేఁచినట్టి ముని • కాండము గంగనుఁ జేరవచ్చెడున్. 182

చ. కని ధుని ఘోరపాతకులు • కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నమూర్తులౌ
మునులిటఁ దానమాడుటకు • ముట్టఁగవచ్చిరి వీరితోఁడ నో
ర్వను గనరాకపోదునని • వైశమణంగి యదృశ్యయయ్యె నం
తని కని గౌతముం డకట • తల్లిరో! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ. అని వగంగ నంతన ద • యాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ • బోవిడి క్రమ్మఱఁదోఁచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణయై పొదలి • భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొని మది గౌతముం డలరి • కోమలసూక్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్. 184

— * గౌతమ శిష్యులు మునులను సెపించుట * —

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

---

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాళనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము నుంచి బయలుదేరినదియై
ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమందు — నికటపురటలతాలింగనస్థలవిహంగమమిథున —
ఇందులకు శ్రీధరీయవ్యాఖ్య —
నికటపురటలతాః సన్నికృష్టస్వర్ణవల్ల్యః — తాసామారూఢాః స్థలవిహంగమాః మయూరాదయః

చ. మును లొనరించినట్టి యఘమున్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీ
ఱినవడి గౌతమార్యుఁడు మొఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చె రీ
రును భవదీయవంశ్యులు విరోధులు కాఁగల రీశభక్తికిన్. 185

వ. మఱియును

గీ. యాచకులును దరిద్రులై యామ్యదిశను
బొడమి యవిభూతిఫాలులై పౌనరుదురు శ
తాత్ములై నరకంబుల ననుభవింతు
సత్య మిది మా వచనము నిస్సంశయముగ. 186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దామొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమునివర్యుఁడు సదారుండై శిష్యవర్గంబుతోఁ ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె నదిమొదలు త్ర్యంబకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పద్రుమంబై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై యొసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుఁడైన రావణుఁడు గైలాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాతముఖామరార్చితపదాబ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్ప భజింప నెంచి హిమభూభృద్వ్రాతమందోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం బుత్సాహియై సల్పుడున్. 188

క. చిరకాలము దానవునకుఁ, బారుఁ డగుపడకున్న శిరసు లాఁకును మూఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృపన్ గనకున్నన్.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసితో నంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్బూన శివుండు దారసిలె వచ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చన్గూర్తునన్ దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనెఁ గొనిచని దీని నుంపు నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగమం దేను వసియింతు • లీలమెఱయఁ
దలివితోఁ జేర్చు పురి కని • దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని • యసురవిభుఁడు
వచ్చుచుఁ దెరువున దైవ•వశముఁ జేసి 192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్ల•వాంజలి నిడఁ ద
న్మాత్రభరమోపక చితా,క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె • శివలింగంబున్. 193

వ. అంత రావణుఁడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలోకంబులు దాఁటి పాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి యందె యర్చించి తన శిరశ్ఛిద్ర వ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభంబుగ మాన్పి సుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మనగరంబున కేగె నంతరంబ బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యఖిలదివ్యజనంబులును మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యీలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు చేసి మాన్పసమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువకేగి యాతిథ్యసేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠాస్వరూపంబును విని పెదవివిఱిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు శరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడు చని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దానఁ నంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపక నే నరయుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుఁడుఁ దత్రత్యులెల్లరు విత్రస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహసించుచు నిట్లనియె. 194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁడెంతయును • మెచ్చదనర్చెడు రావణాసురుం
డేలిక మీఁద నేగినిసి • యే త్తెఱఁ దారసిలెన్ బళీ! బళీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె • సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చికొన్న వా
రీరహిఁ జెందెఁ దత్ఫల మి•కేసును వారము దేవ! యిత్తఱిన్. 195

క. అని సాకూతముగ జగ,జ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని • శపియించెఁ గృత
ఘ్నుని నిట్టు లోరి! యచిరం,బున నీ మద మణఁగఁగాఁగ • పొమ్మిఁక వేగన్.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బర్థించి లంకాపురంబున కేగె నాఁటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 197

—• దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము •—

ఉ. దారుక నాగరక్కసియుఁ • దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నపర • సాగరతీరవనస్థలిన్ బొరిఁ
జేరి సమస్తభూప్రజకు • సిల్గులు గూర్చుచునున్న నార్యుఁడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని • దివ్యలు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతివి నీవు రక్కసుల • పాల్బడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన • వచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడుగ్
ఖలులగు దానవాధముల • కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఱ కడఁ • దాము చరింతురుగాక పేఁకఱ. 199

గీ. అట్లు చనరేని నశియింతు • రనుచు శాప
మొసఁగఁగ నిశాచరులు గడు • నులికి దుఃఖ
శాత్మ్యులై మనుగడ యెట్లు • లందఱ మిఁక
నచటి కేగఁగవలయునో • యెఱుకపడదు. 200

క. అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయ్యారి • యన శాంకరి దా
మును నాకిడ నొకఁడు వరం, బును దదనుగ్రహమునఁ గడ • పుదము కడలిలోన్.

ఆ. కడలిమధ్యయందుఁ • గాపురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము • ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ • జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద • మనవరతము.

చ. అని నుడువఁగ దారుకుఁడు • హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి • మధ్యభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యఁడు • వంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మ్మనుజుల నార్తిపెట్టుచుఁ గ్రమంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క. ఒకయోడను బేహారము, నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజ • నముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా, మకు శివపూజకునిఁబట్టి • మదము ప్పారన్. 204

ఉ. బందిగనుంచి దాసజన • వర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందిన వైశ్యుఁడుండి శివ • భక్తిని మానక పార్థివేశపూ

జం దగఁగల్పుచుండ దను • జప్రభుఁ డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడ • జాడఁ దలంచినఁ ద్రుంచి వేసెదన్. 205

క. అని తెగటార్చన్ దన జన,మునకున్ గనుసన్న సేయ • మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు,మనమున శంకరుని నమ్మి • మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక • రక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చే క్షయమున్ జెందనీక • సేవకునిఁ గృపన్. 207

క. నీవే యేలుగడవు శివ!, నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణ • నిధివియు నీవే
నీవాఁడను నీదాసుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁక • నిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూపంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహారంబున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని పట్టంపురాణి విభునిఁదరిసి

— * పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట * —

చ. వేఁకటి నొందియున్నది వి • వేకనిధాన! నికాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ • బూను మనుగ్రహభావమున్ జిరం
బీక శిశుత్వమందు నను • హెచ్చుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనన్ దదాత్మజులుఁ • సింధుతటిన్ వసియింత్రుగావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన నఖిలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరో! నీమనంబరసి • రక్కసినొక్కతెఁగాతు నిప్డు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు • పొల్పుగ నిందువసింత్రు నే నని
ద్రాణతలింగరూపమునఁ • దప్పక యిందు నెయుండు మానవ
త్రాణముగోరి నీవటులె • రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అనినొడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయంబుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో నచ్చోటనే వెలసియుండె నదిమొదలా నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖిలసిద్ధికరంబై యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 212

— * శ్రీరామేశ్వరలింగము * —

ఉ. నీరజలోచనుండు రజ•నీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి సూర్యవంశమునఁ • దా జననంబును జెంది జానకీ
వారిజపత్రనేత్రను వి•వాహము చెంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దఱిసి • కోమలిఁ గోల్పడెఁ బఙ్క్తికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరి•దశ్వకులాగ్రణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతము చేసి మారుతిస•మున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ•గప్రభుసంకలితోరువాహినీ
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ • గాండనిధిన్ వడిఁ జేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుఁడన్న నల్పుఁడె? య•రాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ పొదల • నాయకుఁడై తగు మేఁటి యమ్మహా
దేవుని భక్తిఁ జేసి కడుఁ • దేజముఁ జెందిన ధీరవర్యుఁడీ
జీవనరాశి నల్పసర•సిన్ వలె మీఱెడు ప్రోడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుద, ధిని దాఁటుట యెట్లు పిదప • దితిజాధిపతిన్
బెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడునె శివునికరుణ•నొందకయున్నన్.

గీ. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు•వేలయందు
శంభులింగార్చనంబు ని•ష్ఠమెయి సల్పి
తత్ప్రసాదంబుఁ బడసి యు•దారశక్తి
నొడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ • గడప రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగ మొండు • పావనికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁ గొలువుఁడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁ బొల్చి • ప్రేముడిఁ బలికెన్.

— * శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

శా. రామా! దాశరథీ! ముదంబొదవె నీ•రారజ్యమానార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁ దెల్పు మిచ్చెదనన్ • బృథ్వీవరోత్తంసుఁ డో
హేమగ్రావశరాస! రావణుని త్రు•ళ్ళింకించి సీతార్పను
ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా • దాక్షిణ్యమేపొందఁగాన్. 219

క. మఱియును సేవలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాఁట • ననువగుజతనం
బెఱిఁగింపు మీస్థలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము • నిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱింగించి రామచంద్రార్చితపార్థివలింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీరువల • యేశ్వరుఁ డీరవి యీయుడుప్రజం
బెంతటిదాఁక నీద్రుమము • లీనదు లీభువిఁ జెల్వుమీఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట • హర్షసఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి • యింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్. 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వరలింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రది మొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించి • సింధుదాఁటి, సపరివారము పౌలస్త్యుఁ • జదిపి తత్పు
రికి విభీషణుఁ బ్రీతి నేలికనుజేసి, సతినిఁ గొని పుష్పకంబెక్కి • సంతసమున

క. పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు • దా నటుఁబూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁ గొలిచె • సీతయుఁ దానున్. 225

వ, మఱియు నంత సీతాప్రార్థనఁ జేసి రామచంద్రుండు వేఱొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్కలింగంబుఁ దెప్పించి రామనాథలింగంబు సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీవిశ్వేశ్వరలింగం బనియును హనుమల్లింగంబనియుఁ జెప్పుదురు. 226

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—
శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం। శివధర్మపరాయణః। స్తుతించ వివిధాంకృత్వా। ప్రణిపత్య శివం ముదా। జయంచ ప్రార్థయామాస। రావణాజౌ తదాత్మనః॥
తతః ప్రసన్నహృదయో। రామభక్త్యా మహేశ్వరః। జయోస్తుతే మహారాజ। ప్రీత్యాచ పునరబ్రవీత్। ...... పునశ్చ ప్రార్థయామాస। సాంజలి ర్నతమస్తకః॥ రామః—త్వయాస్థేయ మిహస్వామిన్। లోకానాం పావనాయచ। పరేషా ముపకారార్థం। యదితుష్టోసి శంకర॥ సూతః— ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్ర। లింగరూపో భవత్తదా। రామేశ్వరశ్చ నామ్నా వై। ప్రసిద్ధో జగతీతలే। రామస్తత్ప్రసాదేన। సింధుముత్తీర్యచాంజసా। రావణాదీన్ నిహత్యాశు। రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని ♦ శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల ♦ శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు 228

— * దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము * —

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవ♦దీక్షితుఁ డవనిం
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లావిర్భూతుఁడు సుధర్ము♦ఁడనునాకఁడలరున్

క. అతనికి సుదేహాయనునాక, చతురమతి కళత్రమలరు ♦ సమ్యగ్గుణశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మ♦పారీణ గడున్. 230

ఉ. వారలు దేవతాతిథిస♦పర్యలఁ బేర్మి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతుగాక పలువత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూడి సుధర్మదేవి మదిఁ♦గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
నారికి దూరుచున్ విధిని ♦ సంతసమొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మ♦దిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహో
దారతతో నిటుల్ నుడువు ♦ గన్విరో! వందురనేల? యిట్టు లె
వ్వారికి నెవ్వరౌదు రిల ♦ బంధుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిఁక ♦ స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క కావున వగవక సతతం, బీవు శివుని గొలుచుచుండు ♦ మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక స్త్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి ♦ వనరుచునుండెన్ 233

గీ. అట్టితతిఁ బొరుగిఁటికి ♦ నరిగి యొకరు
పనికిఁ దత్సతితో మాట♦పట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ ♦ దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహమాన సెంతో ♦ నొచ్చి పొగల 234

క. కొప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ ♦ గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళెదు బంగరు, కుప్పలుగల రాసి! నాకుఁ ♦ గొడుకులుఁ గూఁతుల్.

ఆ. దుడ్డు గలుగనేమి? ♦ గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని ♦ దిక్కు లేరు
బిడ్డలున్నదానఁ ♦ బేర్మి నా కెనయౌనె?, తల్లకిందు లగుచుఁ ♦ దపసుఁగొనిన.

క. అనినఁ జివుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁ జేరి • కాంతుని కంతన్
తెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్టు లుండె • విత్తముఁ దౌటన్.

ఆ. ఆసుదేహ యంత • కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ • గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు • గర్భవైభవమంచుఁ, గ్రుచ్చిగ్రుచ్చి యడుగఁ • గొంకకతఁడు,

ఆ. రెండువిరుల శివుని • దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణఁతి! యనినఁ • గోమలాంగి
యిష్టసుమముఁ బాసి • యాపలి పుష్పంబుఁ
గొనినఁ బెదవి విఱిచెఁ • గోవిదుండు. 239

ఉ. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి • కర్మిలి వేఱొకఁ బెండ్లిసేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకిఁకను • గూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేఱుబాలికను • మీరు వివాహము చెందఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు • మేలగు నందఱకున్ బ్రియంబగున్. 240

క. అన విని యివు డిట్టులె నీ. వనెదవు వేఱొర్తిఁ బెండ్లి • యాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లి • యాడను మరలన్. 241

వ. అనుటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండేం, డ్లేలిన యీ డొప్పుబాల • నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన • నా? యెట్లైనన్. 242

గీ. అని దివారాత్రు లెంతయు • నధిపుతోడ
నాడివి మదిఁ గరఁగించి సె • ల్వొదిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి • చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె న • య్యనుజ నెపుడు 243

క. ధర్మవిదుఁ డైనయట్టి సు, ధర్ముఁడును సుదేహతోడఁ • దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీ చెలియలి, నర్మిలి నీవేలుచుండ • నగుఁ బసిదానిన్. 244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యనిన • నాహ్వాయంబొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్ప • చేతఁ బెట్టి
నిత్యవైభవమున • నెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్కసెలవుఁ • గొనిముదమున.

క. దినదినము నూటయొక్కఁ, డనువుగ మృల్లింగములను • నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చిన మీఁదను వాని నెల్లఁ • జెఱువునఁ జేర్చున్.

— * ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట * —

క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె • నంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్మకెంతయుఁ, జిన్నారినుతుండు పొడమెఁ • జేతంబలరన్. 247

క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరమునఁ గని సుధర్ముం
డెందు ననాసక్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁగొనె జనంబు లలరఁగాన్. 248

క. బందుగులున్ లాఁతులు సెఁక, నందను ఘుశ్మన్ గరంబు • హాసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక సుదేహ • చెనఁటితనమునన్.

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ. రూపరేఖాకలాశీల • రుచిరుఁడగుచు, బాలుఁ డేపొంద నొకబాడ • బప్రముఖుఁడు
కడిఁదిధనికుఁడు దనకూతుఁ • గారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం • పెచ్చుమీఱ.

క. వియ్యపువారలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మనెంతొ • వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, కయ్యాళి సుదేహ మొదు • గా దపియించెన్. 251

ఆ. జ్యేష్ఠ జ్యేష్ఠయగుచుఁ • జెడుమదినొందఁగా, ఘుశ్మ యెఱిఁగి వేగఁ • గొడుకు కోడ
లును ద్వితీయులమ్మ! • మనయుం దెఱుంగుము, నాదువారు కారు • నమ్ము మికను.

క. తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ • దలఁచిరి ప్రియమా
సిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహనట్టు • లొప్పఁడు ఘుశ్మా.

క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహావధూటి • మేనోర్వక వి
స్తారపు బాపము లోఁగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు • నిందితమతియై. 254

గీ. ఘుశ్మకన్నీరు చేత నా • కుంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమి • యించుఁగాక!
వేఱువిధమైనఁ గాదట్లు • నేరమునక, దానినాను వధింతు నం • తయును గుదురు.

— * సుదేహ ఘుశ్మకొమరునిఁ జంపుట * —

గీ. పైని గానున్నదగునని • పాపభయము, మాలి చీఁకటిరాతిరి • మందిరమునఁ
బడఁతితో సెజ్జఁ గూరుకు • కొడుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితోఁ • గడిఁదిపగను.

క. కసిదీరినదని కుసిపడి, వెసఁ గొమరుని తుండెములను • వెదకికొని సమీ
పసరస్సున వేసి యెడిం, బసరంబైఁ జేరె మరల • మందిరభూమిన్. 257

మ. తెలవాఱన్ రుధిరాక్తమైన పడకం • దేరూచి యాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడలార్తయయి యా • క్రందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ

గలుషస్వాంత సుదేహ నేరి యెఱుఁగం గాలేనియట్టుల్ వ్యథా
కులఁబోలెన్ విలపించె నెల్లడర బిడ్డర్గూడి హా హా యనన్. 258

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి ◆ వార్చనంబు
సలుపుచుండెను నాథుండు ◆ సరస నుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ ◆ గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై ◆ తలఁచె నిట్లు. 259

క. ఎవనివలనఁ గోడు కేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాఁకు ◆ నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి ◆ సిద్ధం బిందున్. 260

ఆ. కాకయట్లు శివుఁడు ◆ గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ ◆ మీ జగమున
మాలకరి విరులను ◆ మహిఁగూర్చు నెడ సేయు
నట్లె హరుఁడు జగము ◆ నవఘళించు. 261

క. కావున వగపేలని శివ, దేవుని యెడ నమ్మకమున ◆ దివ్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె ◆ శివలింగములన్. 262

వ. అంత

—* ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట *—

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జననీ! ◆ వైళమె యేను భవచ్ఛివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు ◆ ప్రసాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లి చేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ ◆ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గేముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు ◆ చేరఁగవచ్చినఁ జూచి తాల్మియై. 263

క. ఎక్కుడు మోదము లేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక ◆ యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁ జేయిడెఁ గడుమె, చ్చెక్కఁగ ముక్కంటిసామి ◆ యేతెంచివడిన్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము ◆ మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదన్ వరము ◆ నీవిఁకఁగోరుము నీసపత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ ◆ జెండెదనిప్డు త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చఱ ఘుశ్మ దానడిగెఁ ◆ గావుము నాస్వసనంచు నాదృతిన్ 265

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి కోమ్ముఁగఁజూచెద, పీమెను నీపట్టిఁబట్టి • హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పామునకున్ బాలుఁబోయ • భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె

క. కీడొనరించినవారికిఁ, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁ • గూడుఁగాదే
ఊడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడవితలఁపది సుదేహ • కున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుఁడల్లె వేతొళం • డడుగువరము, నాఁగ నయ్యేలనాగ వే • వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా • రాజమౌళి, నందె వసియింపుమనెఁదన • యాహ్వయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్థించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున • నెంతయు నీపే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుఁడ, నా వెలసెద నాలయం బ • నఁబడు సరసియుఁగా. 269

క. ఇఁక నిట ననుఁగొల్చినవా, రికి నిష్టార్థముల నిడి పో • రిన్ బ్రోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ, టికిఁ బాఁక సుపుత్రి లొప్పి • శివిగొను నిలన్.

ఆ. అనుచు లింగరూపుఁ • డై యుండె శంకరుం, డనఘుఁడగు సుధర్ముఁ • డాసుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ • వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద ఱింపు • గూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలుష్య మవియు • పోల్కి సుదేహం
తరదురితాశయ మెల్లనె, హరదర్శనమునను విరిసె • హరువొప్పొందన్.

వ సుదేహయు జీవితుండైన పుత్రుంగాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు లజ్జించుచుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొన రింపఁజేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రది మొద లా లింగంబు ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదురనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము * —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదొ?, లింగపదార్థంబెదొ? తె • లియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణ మెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్రి • నేక విధములన్. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార! మీర • లడిగిన విషయం
బును దెలిపెదు వాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు • సాకల్యముగాన్.

క. అరయఁగ శాశ్వతములన్, బోరయుక కోటిల్లు నద్ది బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యుండు లింగమూర్తి మునీంద్రా! 276

క. అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్తమై యచలంబై
మనుకొని సకలజగత్పా, వనమై లింగంబు వెలయు దోషసవర్యల్! 297

క. ఏకంబై చిన్మయమై, వాకులకున్ మదికి దవులవర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రితసేవిత, మై కమ్రపుజ్యోతిరూపమై బ్రహ్మంబై. 298

క. అమలంబై వేదపదా, నమునై సర్వార్తిభేదనమునై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూపమై యమరు మునుల్! 299

వ. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁ గూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమగ్రంబుగా నుడువలేరేను గురుముఖ రవిదీపన్యాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి నిఁక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుఁడు. 2:0

క. విరివగు నీసకలచరా, చరభువనము లెందుఁ డిందు సర్వంబల్లే
మరల నెటఁ బొడము జగముల, కిర వెయ్యది లింగ మది మునీంద్రవతంసుల్!

వ. ఇఁకఁ బ్రకృతోపాసనయందలి శివలింగంబుఁ గూరిచి కొండ కొక నైతిహ్యాసున్ జెప్పెద రద్దాని నుడివెద నాలకింపుఁడు. 282

— * దారుకావనమునిచరిత్రము * —

ఉ. దారువనంబునాఁగ వసుధాతలమందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
ప్పారుచు మీఱు నచ్చోట మహామహు లిద్ధతపోధనాగ్రణుల్
ధీరులు మాను లుందురు సతీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁ జూచి తొడి ఋషివర్యు లసల్గొని యుందు రెంతయున్. 283

మ. శివభక్తింగొని నిత్య మమ్మునివరుల్ సేవించుచుం దీర్ఘసు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులు గొల్వ నింధనకుశాద్యర్థంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేఁగి రయ్యెడ శివుం డున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చువరంబుల్ దయనీయ నెంచి మనలన్ శోధింపఁగా నింపుమై. 284

— * మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునకు వచ్చుట * —

మ. కడునందంబగు లేఁతయౌవనపుటాకారంబునున్ జెంది యె
క్కుడు వేషొక్కప్పు దిగంబరుఁ డయి మునీటొక్క స్తనీసన్నిధిన్

బెడఁగొప్పొందఁగ శిఖామత్సుగాన తా • శిక్షించి యవ్వార అ
వ్వాడవిల్తున్ గికురించినట్టిదని బాల్యేభాగ్రింతలై చింతతోన్. 258

చ. మది గెలువంగ నోడి యల • మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలర • సప్రసరంబును గన్నుదోయిఁ, జే
ర్మ్మద మొదవంగఁ గ్రోలుచు గ • ముల్గముగాలై హారు సన్నివేశముల్
వదలఁగ లేక పైకొనను • బాళి మరల్పఁగ లేక వేఁకతోన్. 286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట *—

క. చక్కెరవిల్తుఁ కోలల, కక్కుములు లార్తిఁగొని భయంబు విడిచి మేల్
నిక్కెడు ననుఁగవఁగుప్పుచు, నక్కల బిగ్గరఁగ నొడిసి రమ్మారహరున్.

సీ. చిగురుఁబోఁడి యొకర్తె • చికురబంధము జాఱఁ, గౌఁగిలింపుచుఁ బ్రభూ! • కావుమనియె
చెలువయొకర్తుక • శివు చేయి తన ఘన, స్తనమండలిఁ జేర్చి • సాఁకుమనియె
వెడఁదకౌ వడి • యురమందు వ్రాలి యే, లుము దేవ! యని యొక్క • రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలను వీఁపునఁ గ్రుచ్చి ననుఁ బ్రోవు, ముని వేడెనొక • వికచాబ్జగంధి

గీ. కదిసి పైకొని ముద్దాడెఁ • గలికి యొకతె. పదములొత్తుచు నిలిచెను • భామయొకతె
రమ్మురమ్మని చెయిలాగె • రామయొకతె, నేను నీదానని చేరెఁ • జానయొకతె. 288

సీ. దిక్కు నీవే సామి • మ్రొక్కెదా నని ననుఁ, బాసిపోవకుముంచుఁ • బల్కెనొకతె
సారంబులేని యీ • సంసారమే నొల్ల, నీవె యొడ్డడవంచు • నిలిచెనొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల • నీధనంబొల్లఁ, న్నాసించి వచ్చితి • ననియె నొకతె
ఈవె నాప్రాణంబు • పెవెధనంబు నిక్, విడువలే నంచని • వేఁడె నొకతె

గీ. అర్తనేలినఁ బుణ్యాత్మ • యనియె నొకతె
కనవె సర్వజ్ఞుఁడవు తాప • మనియె నొకతె
నన్నేడినఁ బాయదానఁ బ్రాణమని నొకతె
అరసి యటులేప రక్షింపు • మనియె నొకతె. 2:9

వ. మఱియును గొందఱు గరుపతనంపుఁబ్రోడ లక్కందర్పకేతన్ గాంచి పరవశలై

గీ. చనులఁ గంటాత్రి చేసె భామిని యొకర్తు
చెక్కులను రెచ్చె నొయ్యారి • చెలువ యొకర్తు
పయ్యెదల్ జార్చి సరిచేసె • భామ యొకర్తు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ • దెలిపె నొకర్తు. [illegible]

వ. ఇఁకను వెక్కండు చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవైచి హరున్ దారసించి మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందఱు చుట్టుముట్టి సుర • తేచ్ఛఁ గడున్ గడుఁ దీవరించుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁ • గా హరుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁగాంచి యిట్లనియె • నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతిలోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? • కర్మల మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 293

చ. అన విని వారలెంతయును • హా! యిటు ద్రోయఁగఁ జెల్లునే మమున్
ఘనుఁడవు కామతంత్రములఁ • గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన వనజోంట్ల కామితము • రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు • నేర్తుమె? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపినట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘుం డవ్వారిమదుల • కానందమిడెన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల నీ • శాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి • పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజ • శేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లు • చేసి రంత.

క. గొడుగున్బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొందెఁ • దన్వియొకతె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, వెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు • బింబోష్ఠు లొగిన్.

క. అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, సిద్ధప్రజవరాలు భక్ష్య • నిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను వోఁచికొని తెచ్చెఁ • గలికియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు పుత్రచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశ్రపసూనఫలమూలంబులఁ గొని స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షుకునిచే గళత్రంబుల శీలభంగ దుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మితులై పీటిఁడులై విన్నఁబోయి వగచి మహా గ్రహపరవశతన్ భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్షించిరి. 299

—* మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనుట *—

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు గల్మషుఁడ! • యేటికిఁ జేరితి వీవనం బిటుల్
గ్రొవ్విదురాత్మకృత్యమున • మున్ వెనుదీయక మావధూటులన్

బువ్వులుగానిసేఁతలకుఁ • బూనిచి శీలము గంగఁగల్పి తీ
వివ్వని నివ్వుఁబూడ్చెద ఖుఁ•కెవ్వరిఁదెచ్చిన వచ్చినన్ సురల్ 800

క. అని దూఱిన జడియక య, మ్మునివరులన్ జూచి నగుచు•ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె నిలిచినన్ వారు మిగుల•హెచ్చుగుకినుకన్. 801

శా. పాపాంబులఁ గట్టులన్ బడితెలన్ • బల్మొర్గుమ ల్గాడి వి
ద్వేషావేశము తోడ బాదు శివుం డెం•తే వాసిఁ దప్పించుకున్
రోషంబున్ గొని భిక్షులింగమును వా • ర్గాలన్ శపింపన్ శివుం
డీష త్తల్లక లింగమున బెజ్జకి వా • రీక్షింప వైచెన్ ధరన్. 802

— * శివలింగము మునులను బాధించుట * —

ఆ. మునులు సూచుచుండ • భోగిభూషణుఁ డదృశ్యతను జెందె నంత•జటుల లింగ
మేచి భయదనుగను హెచ్చుగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల • నిగిడి చుట్టె.

ఉ. వారు భయంబునొంది ప్రతిది•వంబు మొదల్గలచోట్లకేగ న
వ్వారలవెంటనే యదియుఁ • బాయక యేగి దహింపఁజొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి • పొక్కుచుఁ బద్మజుఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరము నెల్లఁ దెల్ప విని • గొబ్బున నాతఁడెఱింగి సర్వమున్. 804

చ. వరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు • భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ • జక్కఁగవచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పర•మాత్మున కగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చిట్టనొందితిరి • రక్షకు లెవ్వరికన్ మలీమసుల్! 805

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నమందెట్టి • చెట్టగాని
యిరవుఁజేరఁగ నాతిథ్య • మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు • లరుగుదేర
మొరటులై గిడుచేసిరి • రోయుకఁదప్పి. 806

క. సిరిరా మోకాలొడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంతయేనిఁ • దేఁకువసెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబను, గరము చెఱచుకొనిన వారు • కార్పణ్యమునన్.

క. అని యాసడింప గోడున వనరుచు దిక్కెవ్వ యవియె • వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న • నరవిందభవా!

క. అని యగ్గికగ్గమగు న,మ్మునిజనులన్ గాంచి యజుఁడు ♦ భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యని యిట్టుల జదువు నుడివి ♦ యతివేగమునన్.

మ. శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా♦శీలాత్మ గుహ్యాకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోచు నితర♦స్త్రీల్జాల రాలింగమున్
శివగుహ్యాకృతిఁ జెంద నందు నిలుపన్ ♦ జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భువనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతి తెఱఁగేన్ ♦ బోదార్తి యొందేగినన్. 310

వ. అంతదనుక

గీ. అష్టదళమేసి యొక కుంభ ♦ మచట నునిచి
పంచపల్లవములను దూ♦ర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద♦కముల నింపి
వేదసూక్తుల మంత్రించి ♦ వినయమెసఁగ. 311

క. నతిఁ జేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట ♦ స్నాతమొనర్పన్
హితమతితో లింగం బీ, గతినిఁ దొరఁగి శాంతి నించు♦కని గాంచు వెసన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁ జెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁ జెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేష్ఠిన్ బురస్క రించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల నర్చించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడసూపి యందు పరమేశ్వరి యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁ జేరి సుప్రతిష్ఠితంబై శాంతిఁ జెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మకంబగు లింగంబున్ బూజించి ప్రమోక్కి యిట్లనిరి. 313

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁ జేసినను ♦ నెంతయుఁ గూరిమి పేర్మిఁ బిట్టు లా
దరమునఁ బ్రోచు టెంతటి యు♦దారమనంబొ? ప్రశంస చేయఁగా
దరమొకో! మాదృశాజ్ఞులకు ♦ దర్పకశాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందినార మప♦చారసహస్రములన్ క్షమింపుమా! 314

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవ♦తాతతి కీరల్
తలిదండ్రు లౌట మాకటు, గలుపాత్మల మమ్ము నెమ్మి♦ గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ. అని నుతులుచేయుచున్న మ • హర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబు • నిచ్చి వేగ
నంత నంతర్ధినొందిరి • యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన • చేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యుమామహేశ్వ • రాత్మకంబైన యా, లింగ మద్ది శివుల • లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ • మని పేరుచెంది లో, కముల నోముచుండెఁ • గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేష్ఠియు నిజనివాసంబులఁ జేరి సుఖంబుండిరి యదియే లింగోత్పత్తి కారణం బనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుఁ జెప్పుదురు. మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు చెప్పుదు రారయుఁడు.

క. హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్టి • పొంకపు సిరి సే
కుఱలింగము తుదమొదలులఁ, దొరయకయున్నందునఁ గొలు • తురు ప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధివిష్ణులకు నవి, పెల్లగుడు నఖండదివ్య • వృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁ జేసి వారల, జల్లార్చెఁ దదాజి శివుఁడు • జగములు మెచ్చన్. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొద లెల్లలోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చించుచుండిరిది లింగస్వరూపచరిత్రం బిఁకేమనుగుదు రన శౌనకాదులు సూతుని కిట్లనిరి. 321

—* లింగోద్భవచరితము *—

క. అవ్వనజాక్షున కజునకుఁ, జివ్వాపొసఁగ శివుఁడు గడిఁది • సిరిలింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వాసి నెఱుంగఁ జెప్పు • మయ్యా! యఖిలమున్. 322

మ. అనుడున్ సూతుఁడు హర్షమొంది మునులా • రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుఁడీ • పద్మోద్భవుం డొక్కవే
ళను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ • శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచువేడ్కఁ దరలెన్ • గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ. చనిచని దివ్యలోకముల • సప్తఋషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల • దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర • కాండసమర్పితభూరిసత్కృతుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుకము • గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. 324

ఉ. అంతకుమున్న సారసద • ళాక్షుఁడు చక్రి రమాసహాయుఁడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కిపయి • నెక్కి యిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతుగఁ జూచిచూచి నిజవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
నంతట దైవయోగమున నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోన్. 325

— * బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము * —

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని గారవమున్ బొసఁగంగ డాసి నం
దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు దర్పముతోడుత సర్పమాల్పు చి
వ్వనఁ గినుకన్ వచించె నిటు పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ
తను విది కూల్తునా హరియుఁ దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముఁడై. 326

చ. కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ గూర్చెదు చుట్టమవంచు మించుకూ
రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి మీఱి దురుక్తులాడెదే?
రమ యలుగంగనీ భువనరాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ
స్తము నిదె త్రుంచివేసెదను జక్కఁగఁ గన్మది చక్రధారచే. 327

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుఁడ నట్లు నీ కనుచితంబని యెంచక మాటిమాటి కి
ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుఁడ వర్భక! యేను పితామహుండ నీ
కనిశము పూజనార్హుఁడ సమస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
కొన గమకించెదే? యయినఁ గొంకక నిల్వుము చెల్వు సూచెదన్. 328

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గఱువతనం బమర వికచకమలదళాక్షా!
యుఱవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుఁగవె యలనాఁటి విధము నెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోనడపఁ దలఁచి వాస్తవముగ నం
శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెందినాఁడ నదితికిన్. 330

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాఁడవె? దుడుకుఁదనముఁ జెంది యిటుల వె
న్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వసనౌకో! మన్నాభిపద్మమందుఁ బొడమియున్

వ. అనిన నతండును

క. నేనును నట్లే చెందితి, నీనలినోదరమునందు నీరజనేత్రా!
కానక పరపరిమాణము, సూనుఁడ సూనుఁడ యటన్నఁ జొప్పడు నెట్టుల్

క. నీకొక్కనికే గాక నృ,లోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
డ్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్త నేను సిద్ధము వినుమా! 333

చ. అన నవు డేను నేసలఁతి వల్వుఁడ నిల్వుము నిల్వు త్రుళ్ళడం
తును వదియేనొనర్తు నని దోర్బలగర్వవిఘూర్ణితాస్యుఁడై
యనికిఁ గడంగి యంపఁగమి నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరింపుచున్
వెను గనకే యహర్నిశలు వేలకువేల్ వెడలించి రబ్దముల్. 334

క. వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంతపుంజంబులచే. 335

క. వారల సమరముఁ గనఁ దై, వారెడు వేడుక సువర్వవర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్వారల వారలను గనుచు వర్తిలి రెలమిన్. 336

ఉ. దానవసూదనుం డపుడు తద్దయుఁ గ్రుద్ధతమీఱి ధాతపైఁ
గానఁగరానియట్లు శరకాండములన్ బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విష్ణువక్షమున నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసమానమహాద్భుత మొంది రోలిమై. 337

మ. అంతన్ దైత్యకులాంతకుండును మహాశాస్త్రంబు యోజించి దు
ర్దాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తిఁ బద్మోద్భవుం
డంతేనల్క వహించి పాశుపతమస్త్రింబు బిట్టేయఁగా
గంతుల్ వేయుచు వేయితీర్లయియునుం గాటంబుగాఁ బోరుఁడున్. 338

క. పదివేల వివస్వంతుల, నొదవెడు తేజంబు పొదల నువ్వెత్తుగ న
ప్పదనున నస్త్రద్వయమది, కదనముసేయంగ బెదరుఁ గాంచి నిలింపుల్,

ఉ. అక్కట! బ్రహ్మవిష్ణు లిటు లంతముగానని యాజినొంది యి
ట్లొక్కవయైన నస్త్రముల నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నిక్కము వీని మంటలకు నెట్టనరూపఱు నిప్డె మేము నీ
యుక్కఱుఁ జత్తుమంచుఁ గడు నుక్కిరిబిక్కిరియౌచు నార్తతన్. 340

చ. కలఁడుగదా మహేశ్వరుఁడు కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘునిచేతనే పొడము నట్టలె పెంపగు నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టకే చను ననుగ్రహమొందును సర్వకార్యకా
కలుఁడు దయామయుం డతని సన్నిధికేగి వచింత మీస్థితిన్. 341

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ. అని మది నిశ్చయించుకొని • యా నిముసంబున రాజతాద్రికిన్
జని వడి నందిసెజ్ఞఁగొని • శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజ•కంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ దెలిపి • సత్వర శాంతినిఁ గోర భర్తయున్. 342

ఉ. ఇంతకుమున్నె యారయుదు • నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దీనికయి • చెన్నుఁటులై యల వార లిర్వురి
న్నింతయు వంతఁగూర్చిరిక • నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
శాంతమునిఁకఁ లోకసుఖ•మున్ బొనరించెద దేవపుంగవుల్! 343

సీ. డమరుక భేరీప•టహకాహళమృదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ • వెలసిమ్రోయ
చిత్రధ్వజంబులు • సింగారపుంజామ, రములు వీవనలొంది • ప్రముఖులమర
నలుదిక్కులందును • నాల్గు ప్రామినుకులు •నొడికార మొప్ప నన్నుతులుసేయ
కై దండఁ జేకొని • కాదంబవనరాజ్ఞి. జగదంబ దాపల • సందడింప

గీ. పలువిధములగు వాహన•ప్రతతులొంది, పొందుగా గణపాలురు•ముందునడువఁ
బంచమండలయుతమును•బ్రణవరూప, మైన తేరెక్కి శివుఁడు ప•యనమొనర్చె.

ఉ. కత్తియుఁ గత్తళం బమరి•కఁ ధరియించి శిలాదసూతి బల్
హత్తిన వేడ్కఁ బారిమదు•లన్ గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిత్తిగా శివుని • మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణము
ద్యత్తరభంగిఁగూర్చెఁ ద్రుటి•యందు రణోర్విని జేరి రండఱుఁ, 345

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల నించుక దవ్వులనే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ. అమ్మహేశాస్త్ర పాశుప•తాస్త్రజనిత, ఘనతరజ్వాలలను హరి•కమలభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జా•లించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట•నవతరించె.

క. అగ్నిస్తంభాకృతి ను,ద్విగ్నులవగ నడఁప విష్ణు•విధుల యహామిక
భగ్నము సేయఁగ గరుణా,మగ్నమతిన్ లింగమై య•మరె శివుఁడంతన్. 348

సీ. ఆ మహేశాస్త్ర పాశుప•తాస్త్రములు జ
వంబుతో నష్టై యగ్నిలిం•గంబుఁ జెంది

యందె యంతర్ధిఁ జెందెఁ బ•ద్మాక్షు పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి • పాఱఁజూచి. 349

చ. తుద మొదలుం గనన్‌బడవు • దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రముల • నారయఁగాఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని • యిర్వురు చాల దిదృక్షఁజేసి య
య్యదనున నే ప్రయాణము ర•యమ్మగఁ జేసిరి వాసిమీఱఁగన్,

—* లింగాద్యంతంబులఁ జూచుటకై బ్రహ్మ విష్ణువులు ప్రయత్నించుట *—

ఉ. అంచ యొకండుగాన మరి • యంతుఁగనన్ జదలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను నల్వ యల్ల కిటి•దేహముఁ జెంది మొదల్ గనంగొనన్
గాంచనచేలుఁ డెంతయును • గాశ్యపిఁ ద్రవ్వుచుఁ బోవుచుండె న
ష్డెంచఁగరాక వత్సరము • లెన్నియొ దాటుచునుండెఁ బర్వునన్. 351

శా. పెక్కేల్ వర్షము లిట్లు విష్ణుఁడు ధరన్ • భేదింపుచున్‌బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యరుదా•నానున్ గనం దక్కఁ దా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కి వేసరలి యా • యుద్ధోర్విని జేరి స
మ్యక్కౌశల్యమతిన్ వసించె మది వి•శ్వాత్మున్ శివున్ మెచ్చుచున్. 352

క. ఎగిరి యెగిరి బమ్మయుఁ దా, నగణితమగు నంబరమున • నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగాంతము, మిగిలియె యలరుటను గాంచి•మిడుకుచునుండన్. 353

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొక్కండు • ధాత కప్డు
గానుపట్టుడుఁ బరికించి • కరము మురిసి
దఱిసి పుష్పేశ! యెటనుండి • తరలితీ వ
నుడు నదియు లింగమధ్యంబు • నుంచి యనియె. 354

క. మొదలెక్కడ? యన నాతని, కదియనె నేనెఱుఁగ నీవు • నారయలే వీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁజేరు • పద్మజ! యనినన్. 355

ఉ. సాప్తపదీన మండ్రు విను • సఖ్యము నిచ్చెలివైతి వీవిఁకన్
గోప్తవుగమ్మ రమ్మ ధర•కున్ శివమస్తముగంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి • యద్దినిజంబనిపల్కి నాకు సం
తృప్తియొనర్పుమన్నఁ దలఁ • ద్రిప్పెను ద్రోయఁగలేక యద్దియున్. 356

— * లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట * —

ఉ. అంతఁ బితామహుండును బ్రియమ్మునఁ బృథ్విని జేరి మీఁటి యం
దంతకుమున్నయున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొనిపల్కెఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము నారయఁ డీయదిసాక్షిఁ యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్టులది పల్కుటకుల్కె సరోజనాభుఁడున్. 357

ఉ. ఓడితి ధాత! నీవ కడు నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమున శూలధరుం డట దోఁచి యెక్కడో
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును వెన్నునిపై వెలయించి ధాత య
క్కూడని చెల్వుపైఁ గినిసి క్రుద్ధత రాద్ధమహాజవంబునన్. 358

శా. భ్రూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహాప్రోచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మ్రొక్కి యొక్కవని కేవున్ మీఁటి శాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిప్డె వేగోన్నతిన్. 359

*గీ. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును జంక కితని
వాఁడియసిధారఁ గొలువు జవంబు మీఁటి
ననుడు విధికైశ్యమున్ బట్టి యతఁడు వేగ. 360

క. ఏ శిరమున బొంకాడెనొ, నా శిరమున్ జదిపి తక్కినశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా,వేశముతోఁ గత్తినెత్త విధి యార్తుండై. 361

చ. మదమును బాసి "భో వరద! మాంకరుణాకర పాహి" యంచుఁ ద
త్పదములఁ వ్రాలె వెన్నుఁడును భర్గునిఁ జేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు నూడఁగఁ జేసితి పాపముస్తముగా
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362

గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డపుడు భైరవు వారించి యజునకనియె
గొప్పకోసరమై యిట్లు తప్పుదారి, తొక్కితివిగాన నిప్పుడీ పొక్కుసూపె.

* శివపురాణే - విద్యేశ్వరసంహితాయాం సప్తమాధ్యాయే - శివః.
శ్లో॥ వత్స సోఽయం విధిః పూజ్యో జగతా మాద్యదైవతం। నూనమర్చ్యయ ఖడ్గేన తిగ్మేన జవసాపరం॥

....* యజ్ఞాంతంబులఁదక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇఁక నీయశాదు నీకు గుడి ♦ యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయఁబో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము ♦ లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ♦యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు ♦ విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. 864

వ. అని యిట్లఖిలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట
సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. 865

—* శివుఁడు కేతకిని శపించుట *—

క. కేతకి! యంహోభీతిని, ఖ్యాతినిఁ బోవిడిచి కల్ల♦లాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ ♦ నీకు వెలియగున్. 866

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది ♦ మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర! క్షమియింపుం, డనదవయిన్ గినుకదగునె ♦ యధిపున కెందున్.

గీ. సలువమోమాటమునఁ జెట్ట ♦ నాకుఁ బొడమెఁ
జాపలంబునఁ దవిలి య♦సత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి ♦ యభవ! కరుణఁ
బఱపు శాపంబుఁ ద్రిప్పుము ♦ గరిమ దనర. 868

చ. అని యిటు నేల్ర్వాలి శరణాగతయై బ్రతిమాలు కేతకిన్
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢము♦గా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజలున్ బ్రమథ ♦ వీరులు దాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యదియుఁ ♦ బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

....* బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరములొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు♦నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువ♦ర్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁ బూజింప♦నాదరమున, హరుఁడువరమిత్తుఁజెపుఁడన్న♦నలరి వారు

క. ఈలీల దేవవల్లభ!, యీలింగాకృతిని నలరు♦మిట నిచ్చలనన్
బాలింపుమని శివుఁడు తే,జోలింగమనంగ నుండు ♦ సూక్ష్మాకృతినై. 871

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్వతసదృశంబైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్ష త్రంబున నుద్భవించుటం జేసి యాక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిజెందు నిట తీర్థంబు మహత్తరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై తనరారు నిందు మార్గశీర్షార్ద్ర యందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదు రా దినం బున నన్నుఁ బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దానహోమజపంబులు కోటిగుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకీనంబులగు క్షేత్రంబులం దెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబుల కెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుం డంతర్ధానంబు నొందె నంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుఁ దమ ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగునను మునులు సూతునకు మహాత్మా! మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి వారిని వరుసగా వినఁదలతు మెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

క. రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను గాఁగల గ్రహముల్.

క. కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన సర్వదిశుల్
కుంభిని కుదకముఁ దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌతమార్యుఁడు సతితోన్.

సీ. దూర్వాసుఁడును నలయార్యుండు నారద,ముని బృహస్పతి శక్తిముని పరాశ
రమునియు నల్లపారాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి గర్గఋషియు
వామదేవుఁడుయాజ్ఞవల్క్యుఁడు జైమిని, యుపమన్యుఁడునుశిలాదోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడుసానందుఁడత్రిమృకండ,మునియు మార్కండేయమునియు గాధి

గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురాముఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది విఖ్యాతఋషులు
లింగపూజను సల్పి సిద్ధింగనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలఁచిన నఘము దొలఁగు. ౪౭౬

క. మఱి యష్టవసువులును దుం,బురుఁడును గంధర్వసాధ్యముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం,పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ బూజించి రొగిన్.

క. నరనారాయణఋషులు బదరకాననమందుఁ దనరి • దారుణనిష్ఠన్
బరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునివరేణ్యమణుల్!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ • శ్రీపవాహ
నంబయి యెసంగు నల సుపర్ణప్రభుండు
ఘనుఁడు స్వాయంభవుండునౌ • మనువునుం బ్రి
యవ్రతుండును నాతని • యనుజుఁ డెలమి. 378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివ
లింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిఁకను. 379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశిపుండుతదాత్మజుఁడున్ విరోచనుం
డనఘచరిత్రుఁ డైన బలి • యాతని పుత్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్
ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డకల్మషుఁ డైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ • బూన్కి నొనర్చి రనారతంబునున్. 380

సీ. వైవస్వతమను వి • క్ష్వాకు కకుస్థ మాం,ధాతలు ముచికుంద • ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమ • హారాజు కల్మష,పాదుండు సగరభూ • పాలకుండు
అల భగీరథుఁడు ఖట్వాంగుండును దిలీప,నృపుఁడు రఘుం డజ • నృపతి దశర
థనృపాలకుండును • దాశరథియు నను,జులును దత్పుత్రులు • సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్యులెల్ల • రాజవంశాగ్రణి
యగు పురూరవుండు • నసముఁ డైన
నహుషుఁడును యయాతి • నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి • యతనిసుతులు. 381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుం, డా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ • డల్లజనకసు
శ్లోకనృపాలుండు వర, శ్రీకజరాసంధనృపతి • శేఖరుఁ డెలమిన్. 382

వ. వీరు వారన నేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును 383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి • యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తి, భవమును నార్జించి రట్లు • పావనచరితుల్. 384

వ. ఇఁక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాళూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 385

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *—

ఉ. సాగరతీరమందు నొక • చండబిలంబున నంధకుం డనా
ప్రేఁగగు రక్కసుం డొకఁడు • వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్భాగతసర్వసంపదలఁ • బూర్తిగఁ గైగొని యెల్లవారలన్
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ • గావలుఁడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. 886

క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించుఁ దదీయ హితజనంబులతోడన్
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ డేతెంచునొకో యని మనంబుల నెపుడున్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత

ఉ. దేవతలంతగూడి కడుఁ • దెంపు మెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని • ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల • సాఁకుమనంగ ననంగశాసనుం
డా వగఁ బావఁగోరి దనుజాగ్రణి ధామముఁ జేరి ధీరతన్. 888

క. సురల ననికిఁ బురికొల్పిన, హరునాసుర వారు దురమునం దంధకునిన్
దళుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియఁగఁ జన హరుఁడు వాని దర్పంబడఁగన్.

గీ. లాఁగి శూలం బెదన్ గుచ్చ • లావు సెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సురవ్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం • బమరెఁ గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృపానిధి! యన. 890

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్దైత్యుంగాంచి నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. 892

క. నాపేరట లింగమ్మై, యీ పారావారవరసమీపస్థలియం
దో పరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి • నెగసి వెలుఁగగాన్.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁ ద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నిఁక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్చించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు. వృత్త్యర్థ మర్చించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. 894

— * సుదర్శనుని చరిత్రము * —

చ. పరగ దధీచి నాఁగనొక ♦ బాఁపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము ♦ సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున ♦ కాత్మజు నచ్చొట నుంచి, వాఁడునుం
బరవిగ లింగపూజనము ♦ సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. 394

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ ♦ బిల్తురు వాని, దమూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు ♦ నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యునిన్
గా రచియించె నాతఁడును ♦ గాంతకుఁ లోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వారికి నల్వురాత్మజులు ♦ పర్గుచుండిరి యొండొరుండటన్. 395

వ. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి యరుదెంచిన. 396

సీ. ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచి యా ♦ భూమిసురుఁడు, శివునికో పెల కేగుచోఁ ♦ జెలువయద్దు
కాలపెన్మిటి వీడి తన ♦ కూడి సుఖించి, సౌఖ్యమున ... పోవు మెచ్చటికి నేని.

క. అని వేగ ... , బోనటంచు నాతని పట్టి ♦ పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరిచి యంతగుడికిన్, జని పూజ సేసె శివుఁ ♦ జనములు సూడన్. 398

వ. అంత శివుండు క్రుద్ధుండై.

— * శివుడు సుదర్శనుని శపించుట * —

ఉ. ఓరిదురాత్మ! కల్మషమ ♦ దోద్ధత! హేయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారిఁగూడి స్నానము నొ ♦ నర్పక యే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి ♦ తేజము మాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మ ♦ నంబునఁ బ్రీత్యనుగాక జెచ్చరన్. 399

వ. అని శపియించిన నాతఁ డట్లే యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించుచుండె నంత గ్రామాంతరమున నున్న దధీచి యెఱిఁగి యాతురుండై వచ్చి కొడుకున్ గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

సీ. శివుఁ డొనర్చిన శిక్షకు ♦ శివ వినాగఁ
బెఱలు దప్పింపలేరని ♦ ప్రియము మెఱయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ • నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుడు న • బ్బాడబుండు. 401

చ. తనయునివృత్తమంతయును • దాఁచకఁ దెల్పి యొకేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ • దేఁకువతో శివరాణి యట్లసే
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడ • యన్ వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వఁడీ
యనఁగని వార లీశ్వరుని • నాదరమొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

సీ. వేగవచ్చిన శివయు న • వ్విప్రసూను, దారకునొనర్చి శివుని యు • త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతునిఁ • జేసి యొక్క, జన్నిదంబును మెడవైచి • సత్వరమున.

ఆ. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళకృపఁ జెప్పి విభుని • కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁ గావుమనుడు న, భవుఁ డామోదమున ననియె • బాలకుతోడన్.

సీ. భక్తులిల నాకొసంగిన • వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ • కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా • నీసమర్చ, నమున మఖ్యుండవగుచు నుం • డుము జగమున

క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁ గూర్చుఁ • బొసఁగక యున్నన్
రాజిల దావ్రతము సెడున్, యోజిఁతురుగాక యటుల • నుర్విజనంబుల్.

క. స్నానము మఱచు వర్తుల, మానటులఁ దిలకముంచు • మాస్యతలమునన్
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నా సమర్చ • నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్రహించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని నంధకేశార్చనంబున నుంచి తత్పుత్రికుల నల్వురు వటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్ జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల విడఁబాసి దేవలకులనఁ బేరుంగాంచిరైన నీశ్వరశాసనంబునఁ జేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్రిణులైరి. ఆదియం దవ్వారిపూజ గానియప్పు డెవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని యప్పూజ నిరర్థకంబగు. మంచియేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరాదిఁక ప్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బొనరించు నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు.

క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్ సలుపంగ శర్వుఁ డొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుపన్నుల, రాజేంద్రా! యెత్తు మరల రాత్రులనొరగున్.

ఆ. వ్రతము జరుగకున్న ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁ జెప్పి శూలపాణి
చనియెఁ బార్థివుండు సల్పుచుండెను వ్రతం, బహరహంబు నీశ్వరార్చనమున.

క. తెలవి బాపలు సాపడ, లీలన్ ద్వజ మొరగునట్టులే వడుగొకడే
నోలి మొదల్ గుడిచిచనన్, వైళంబుగఁ బడమినొరగె ధ్వజ మభ్రముగాన్.

చ. అదిగని రాజవర్యుఁ డెద నబ్బుర మొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ బిల్చియనెన్ భవదీయ జగ్ధియాఁ
బిదప ధ్వజంబు వ్రాలు నిది యింతగ నేఁ డెటొ ముందు వ్రాలె మీ
ర్మదిఁ బరికించి చెప్పుఁడన మంచిగ యోజనచేసి వారలున్. 412

క. వటు డొకఁడు ముందు భోజన, మిట చేసిచనెన్ శివాజ్ఞ హెచ్చగువాఁడీ
చటులవ్రతమున దానన్, స్ఫుటముగ నాధ్వజము వ్రాలెఁ బుణ్యచరిత్రా! 413

క. చండీపుత్రులు వారలు, నిండించుఁ దదర్చ పేర్మి నీలగళునకున్
జండీ దేవికి నవిరి ప్రభుండలరెఁ బ్రజల్ యశంబు భోరుకొననొగిన్. 414

వ. ఇట్లంధకేశలింగచరిత్రంబును మహోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నిఁకనత్రీశ
లింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

—* అత్రీశలింగము *—

ఉ. కామదమంచుఁ బేర్పడిన కాననమొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరిట్సమీపమున రాణఁ దనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డుదారతపోనిధి యత్రియుండెఁ ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతనిధానము నా ననసూయతోడుతన్. 416

ఉ. ఛాత్రులు పల్వురెప్పుడుట జమ్మున వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు విశుద్ధమతిన్ దనుఁ గొల్చుచుండఁగా
నత్రిమహామునీంద్రుఁడు నిజాంగనయౌ ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యుదాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417

గీ. దైవవశమున నూఱేండ్లుఁ దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృక్షంబులెల్ల

నెండ నెచ్చోటఁ బడిలేక • యుండెఁ బుడమి
నల్లజంతువు లెచటికో • యేగె వగతో. 418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె • నీరమెందు, వేఁడిగాడ్పులు చెలరేఁగి • వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులే • యెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితో • ననియెనిట్లు

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహ • కష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న, నిన శివుని దలంచి యట ముని • వరుండంతన్. 420

— * అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట * —

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁ బరికించి త్రిప్రవ • నువ్వాడె ప్రాణా
యామము చేసి సమాధిన్, నేమమునఁ జెందియుండె • నేటగుతపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱుఁ గలిదప్పుల వందుర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని న • త్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబౌ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ • బొంకంబుగాఁ గూర్చి పా
వనమంత్రింబులఁ గొల్చుచుండె సతమున్ • భావోపచారంబులన్
దనుజుల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కాత్మన్ బొక్కి కామార్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసించి చటు • లాగ్నివిధమ్మునఁ జిమ్ము లెచ్ఛవి
స్తోమము చేత నోరసిలి • సోలి యనల్పగతి పాఱి రప్డు స
ర్వామరబృంద మద్దిగని • హర్షమునొంది తదీయమా వనిన్
బ్రేమమిడిఁ జేరి చూచిరి వ • రేణ్యుల నమ్ముని సమ్మునీట్సతిన్. 424

— * గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁ దలఁచుట * —

చ. కని మునిసేయు నత్తపసు • కన్న మునీంద్రునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి • చాలఁగ వారల సన్నుతించి వ
య్యన దివికేగి రందఱు వి • యద్ధునియున్ హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథునేప్సితంబులను • బొందుగఁ గూర్పఁదలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగతపములు మొదలా, దినమున కేఁబదియునాల్గు • దీరెను సమలం
తను నేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మ మొనర్చుచుండెఁ • బూనికఁ దపములన్.

ఉ. అంతన యత్రిమౌని తన • ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను ర•యమ్మునఁ దెమ్ముదకమ్ము నాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁ గొని • కాన జలంబును గాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు? నెటఁ • జేరుదుఁ? గాంతుని దప్పిఁ దీర్పఁగాన్. 427

—* గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట *—

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని • లేమ మనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గను•చుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని•యంగన వెన్కని పల్కె సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది • యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క. నీ సెలవున్ గడుఁగూరిమిఁ, జేసెదఁ జెపుమమ్మ! యిట్లు • శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబున. వాసిగ నొనరించినట్టి • పావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచి పల్కెఁ • గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁ • గాఁదగు ననినన్. 430

ఉ. గంగను నేను గోర్కు లిడు • గన్దగు నన్ను మునీంద్రపత్ని సా
ష్టాంగముగాఁగ మ్రొక్కి జల • మడ్గఁగఁ గర్తముఁ జేయు నీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునా దపసి • బోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె • పుణ్యజలంబును గర్తగర్భమున్. 431

గీ. అపుడు జలము గమండల • ముఁ దాని పి,కొనియు నభ్రధునికి మ్రొక్కి • యనియె నిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీ • దండ కిప్పు, డంతవఱ కీవు గృపనిట • నాగవలయు.

—* అత్రిముని యుదకముఁ గ్రోలుట *—

క. అన వల్లె యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మానికీయ • సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమును ద్రావి మ,దిని నలరి జలంబు లెందుఁ • దెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెవు డీవొసంగు జల • మిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనముసేయు నాహృదయ • దారుణపీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దుర్లభము • వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిఁకన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివొ • చెల్వరో! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృద • యంబునఁ దర్కము చేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి • పొల్పును దెల్పిన యట్టులౌను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యది దలంపఁగరాని యఘుంబగున్ గటా!
యొనరఁగ జీవితేశ్వరున • కొప్పఁగ నెట్లు వచింతునీయెడన్. 435

క. అని యనసూయాసతి నెమ్మనమున యోచించి తనదు•మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గంగ•మధురోదకముల్. 436

గీ. అనిన నత్రియు నేఁ గాంతు • ననుచు మురిసి
రాఁ దదీయప్రియయుఁ గర్త•రాజనికట
మునకు నేతేరఁ గనుపట్టెఁ • బూర్ణసలిల
రుచిరమై చెలువొందు సరోవరంబు. 437

వ. కనుంగొని బిరాన యం దత్రిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొనర్చికొనియె ననసూయయు నవగాహనంబు చేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధునియు దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను బ్రశంసించి వరంబు లిచ్చెద మడుగుఁ డనిన ననసూయ గంగ కిట్లనియె. 438

— * అనసూయ గంగ నెల్లప్పు డట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపసవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపాయ • కీవుండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, ఫుల్లాంబుజనయన! భువనములు•పొలుపొందన్.

క. లోకోపకారమును నగు, నీకరుణాతిశయము • వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకాననన్ సతము నిలిపి•తేని మహాత్మా! 440

చ. మునిసతి యిట్లు గోర నల • ముగ్ధశశాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్ధుని యిటువల్కె నబ్దము హరున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
వనినయటుల్ పొనర్చెద మహాత్మ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ • బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రు•నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్క యేఁటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ•దడయక యిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు ననసూయ గోరినయట్లాపుష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లు ప్రార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదరమునఁగ నిందు • నమృతమయంబై
పొందికఁజేరి వసించెనో, యిందుధరా! యట్టులరసి • యీవుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగ • మందుఁబ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ • జాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహువల్లవపుష్పఫలాఢ్యంబై చెలువొంది యెద్దడిఁ గాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతిహోమంబులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె మునులందఱానందంబునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేశలింగోదంతంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 446

— * నందికేశలింగము — బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమర,గా వర్తిలుతీరమందు • ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వసించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున • కర్థముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు • చోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి సుక • రంబుగ నీశ్వరుఁ జెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల • నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448

తే. అంతఁ గొన్నేఁడులకు బాప • నమ్మ రుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ • సిద్ధమైన
నుసురు లుత్క్రమణంబు గా • కుంటఁ జూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యిట్లనియె వేగ. 449

ఉ. అమ్మరొ! నీదు చిత్త మిపు • డక్కట! యేదొ కొఱంతఁ జెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్మఁ జెందు నెద • నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ • జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁ జేర్పుమని • నందనుఁ డట్టులె చేతు నంచనెన్. 450

తే. అంత బ్రాహ్మణి "హరహరా" • యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి • విహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసం • చయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ • జేసి రపుడు. 451

తే. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి • యా సువాదుఁ
డనెడు విప్రాగ్రసుతుఁడు సు • దినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ దలఁచి యుచిత
దానధర్మము లొనరించి తగినయట్లు. 452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనమునందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం,గనుగూరిచి తఱలె నస్థికాండముతోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము భా,నుఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మణుం డొకపల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చోటు, విడిసి యొకఁడుపాఱు నింటివేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికర్మములను సలిపి సేవకునితోడఁ బవళింపుడు నప్పుడం దొక
వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడలన్ వసించెడి ధరామరుఁ డొక్కడొకయూరి కేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజసద్మముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లాయెసఁ బిండఁగోరి తనయాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁ దెమ్మనా
నాయెలనాగ యిచ్చెడు రయంబునఁ గ్రేపును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుఁబోక బ్రాహ్మణుని యంఘ్రినిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య
ప్పదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ బట్టి కడున్ వడి దానిఁగొట్టె న
మ్మొద వది గాంచి యశ్రుకణమోచనముల్ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జనెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల నింతయురాల్చితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన నింతకు నెక్కుడి కేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు గాదిలిబిడ్డని బాధుచుండ నా
రాటము చెంది కుందదె శరంబు భరంబుగఁ జిత్తమాత్మజా! 458

వ. అనిన లేఁగ యిట్లనియె.

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక చనునే? వాసిన్
పొలయకఁ గుడువఁగ వలదే?, తొలఁగునె దోసంబులెందు దూఱినజననీ! 459

క. సుఖమును దుఃఖంబును నొం,డొకఁ డొసఁగఁగ లేఁడు కర్మమొసఁగునుస్వీయం
బిఁక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలఁబులని యెఱుఁగజను దేహులకున్.

ఆ. అనిన సురభి యిట్టు • లనియెఁ గుమార! నీ, వసనచందమంత • యును నెఱింగి
యున్నదాననైన • నుడుగక మోహావ,శంబుఁ జేసి యిట్లు • జాలివడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనుల • నశ్రులు వెలిపుచ్చి, తల్లి కనియె లేఁగ • తగునె మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్టు • లేడ్వఁగా నమ్మరో!, యేమిసేయ దాన • వేడ్చె యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముఁడు ఘనంబుగ దుఃఖముఁ జెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయు సంతసుఁ బొనర్చుటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన పీఁసుతు • నెల్లి వధించెద చూఁడు నాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెస • వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి జాములో దురిత • మున్ బొనరించి పశుత్వమొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక • బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్డు నూ
తనముగ భూరిపాతకముఁ • దక్క కచేకొనఁగాఁ దలంప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ • మాతరో! యీతరుణంబు నందిటుల్. 464

క. తానెవరో? సుతులెవ్వరో?, నానాబాంధవ సుహృజ్జ • నంబు లెవరో? కో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గాసరు సర్వులును గాంత్రు • కర్మఫలములన్. 465

గీ. కర్మమున జన్మమొదవు న • కర్మనాశ,మైనఁ గాని లభింప దా • యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించు • నట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్మము • లమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా నసియె • నద్దురితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగుర్తెఱిఁగియె యిటుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినానన్
విని యురకుండె దూడయును • వేదికపైఁ బవళించియున్న బ్రా
హ్మణుఁడు సువాదుఁ డద్ది విని • యక్కజమొందె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవాఱఁగా బడమి • దేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్మొదవుఁ • బిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి వాంఛుఁడగు • బాపనికిన్ దెలవాఱ యాత్రికై
సలువు ప్రయాణమన్న విని • చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్. 468

గీ. తలఁచి "పోయెద పించుక • దడసి యిపుడె
నాక రించుక నాగిలియున్నాఁ" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుం డంతం దా♦త్పుత్రికుండు
దూడఁగొని లాగి పిదుకఁబో ♦ దుగ్ధములను. 469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటువుఁ ♦ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్ప ధర♦కున్ ద్విజబాలుఁడు వాసెఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథి♦విన్ బడి కూయిడెఁ దల్లి యెల్లరా
వడ్డను బాఁది బాఁది విడు♦వన్ జననయ్యది పేరెమొందుచున్, 470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ ♦ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలుపుఁ జెంది ♦ తోఁచెఁ బసర
మంత యాత్రికుఁడగు♦నాసువ్రతుండును, భృత్యుతోడ దాని ♦ వెంటనరిగె. 471

ఉ. ఆవది తోఁకయెత్తికొని ♦ యర్మిలి నర్మదఁ జేరి యందునన్
గేవలఘట్టముల్ విడిచి ♦ కేరుచు డగ్గఱి నందికేశలిం
గావసథోజ్జ్వలత్తటము♦నం దవగాహమునొంది బ్రహ్మహ
త్యావిలవంకమున్ దొరఁగి ♦ యంతనె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ ♦ గౌతుకమొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల ♦ వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకుల♦నారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీవు? సెప్పు మిఁక ♦ సత్యము దప్పక యన్న నాతఁడున్. 473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియస్థుల నీతీర్థమునందే యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది వైశాఖశుద్ధసప్తమీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందుఁ సాన్నిధ్యంబు సేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబు సేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగాదేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియస్థులం జక్కసగం బత్తీర్థంబందు వేయ నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును గాంచి యిట్లనియె. 474

చ. కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసి♦కొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును ♦ బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడిపంటలును ♦ దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుం
గడు భవదీయవంశ మిలఁ ♦ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ. ఇట్లు పలుమఱుదీవించి యింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్య మంది పిదప
బరమశివకృపఁ జెందె నిర్వాణలక్ష్మి, బావఁడదిగాంచి విస్మయం బడి ముదమునఁ

వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబదే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె
ననుచు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధసప్తమీ
తిథియందు మందాకిని యత్తీర్థంబుఁ జేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు
సూతుం డిట్లనియె. 477

— * ఋషీకాచరిత్రము * —

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పెడు మహీసురవర్యకుమారి యొర్తి బల్
సుషమతనూజ్జ్వలాంగి విధిచోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషిగణలమెల్ల మెచ్చఁగ సమిద్ధతపం బొనరించుచుండెఁ గ
ల్మషహృదయుండు మూఢుఁడను మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెపై 478

చ. వలపును జెంది పంచశరభల్లవిదారితచిత్తుఁడై వడిన్
జేరవను దారసించి తన చిత్తముఁ దెల్పి బలాత్కరింప స
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెసఁ గన్నును మిన్నును గాన కాతఁడున్, 479

ఉ. పైకొన నుద్యమింప ద్విజబాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
ప్పోకిరికిన్ హితోక్తులను బోధనొనర్చియు లబ్ధిలేమికిన్
లోకశరణ్యు శంకరుని లోఁ దలంచి తదీయనామగా
నైకరసంబుతో నిటులు నాయను నాయమ యంచు భీతియై. 480

— * మధురగతిరగడ * —

శివ శివ శివ శివ శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! శివమునికింకర!
కవిజననుతపద కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన! హిరణ్యతనూజ్జ్వల!
శ్రీకర! దయ నిటు చిమ్మము నాపయి
వీఁక నసురఁ దెగవేయుము ప్రాపయి
తేఁకువఁ గొనుమీ దివ్యచిత్తమున
నీ కెవ రెదురు త్రినేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు • నెక్కొని మ్రొక్కెద
నాపదఁ బాపిన • నభవా! దక్కెద
వాదమేల? పెఱ•వానికిఁ జిక్కెదు
మీఁదటఁ గనుఁగొన • మిత్తికి దక్కుదు
తలకొనఁజాల న•ధర్మము దేవర!
యలవునఁ జేరి కృ•పాకర! ప్రోవర
శంకర శంభో! • శరణుఁ జేసెదను
పంకజారిధర! • పదము డాసెదను
సంకటహార! నిను • సారెకుఁ దలఁచెద
హుంకృతివిడి నీ • యడుగులఁ గొలిచెద
కావఁగరావే • కరుణామూర్తీ!
ప్రోవఁగ నీవే • పూరితకీర్తీ!
నానేరమినిఁ గ•నందగ దిత్తఱి
నీనెఱిఁ దప్పిన • నీల్గును బిత్తరి
నీవే తాతవు • నీవే నేతవు
నీవే దాతవు • నీవె విధాతవు
భక్తురాల నీ•పాలఁబడితి నిఁక
శక్తిపతీ! వే•సాఁకుము గొంకక
యొప్పరికించిన • నొప్పని నీకది
తప్పదు నీకిఁకఁ • దారసింప కిది
రమ్మిఁక రమ్మిఁక • రాజభూషణుఁడ!
నమ్మితి నిన్నా•మ్నాయభాషణుఁడ!
గౌరీకాంతుఁడ! • కలుషవిదారుఁడ!
శ్రీరమణాదిక! • చిత్తవిహారుఁడ!

—* శివుఁడు రక్కసునిఁ జంపి ఋషికకు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ • హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్య•భంగు లలర
వచ్చి యసురను వీక్షింప • భస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణం•బందె యచట.

వ. అంత శివుండు ఋషికను గాంచి

క. కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృత•నిశితచరిత్రా!
ధీరమతి! యడుగుమన నెడ, దేటి ప్రణుతి నిరతమతిని • దెఱవ యిటులనెన్,

క. బ్రదికించినాఁడ వీశ్వర!, సదయహృదయ! దేవదేవ! • శరణావనసం
పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యసురఁ గడపి • మాన్పితి వార్తిన్.

చ. ఇఁకను వరంబు లేటికి మ•హేశ్వర! యైనను నీదు పాదసే
వకమతి నీయు మెప్పు డన•పాయముగాఁగ జగంబులేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ • దోడనె యీశ్వరుఁడున్ దయామయా
త్మకుఁడయి లింగరూపమునఁ • దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 486

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె నంత గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మానిని కిట్లనియె

క. అమ్మరో! తావకసుపవి,శ్రిమ్మునకే నెంతయున్ ము•దంబువడితి వ
ర్షమ్మున నొకతడవ త్వదీ,యమ్మగు మజ్జనమునొప్ప•నవ్వలనుందుఁ. 487

వ. ఈనాఁడు వైశాఖశుక్లసప్తమి యగుట నేఁటి నీదినంబందీ తీర్థంబునందుఁ బ్రవేశించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతర్ధానంబుఁ జెందె నిట్లు నందికేశలింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱింగించితి నిఁక హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 488

— * హరీశ్వర లింగము * —

ఉ. సర్వజగంబులేలు నల•శౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రతని•కామలయం బొనరించుచుండినన్
గర్వముతోడ వారు సుర•కాండముఁబట్టి వలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు ర•మోన్నతి వెన్నునిఁ జేరి యార్తులై. 489

క. తమగోడు విన్నవించి ర,యమునన్ రక్కసులపీఁచ•మడఁచి జగములన్
మముసాఁకుమనుచు వేడుదుఁ, గమలాకాంతుండు వెరవు•గాంచకకించన్. 490

ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చంపిన ర•ణోద్ధ్యులు రాక్షసవర్య లేచి యీ
చందము వేల్పులఁ గలఁచి • సర్వజగంబుల కార్తి సేయుచున్
ముందుకు వచ్చుచుండిరి య•మోఘతరంబగు నాయుధంబులే
కిందఱి నెట్టు లాజి సమ•యింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 491

క. అని మదిఁదలఁపోసి వెసన్, జని కైలాసాద్రిఁ జేరి శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁ జేసి హరి దా నుగార్చ్యయందున్న వే
ళను నంభోజ మొకండు దక్కువగుడున్ లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయు దివ్యదృష్టిఁ గని యన్నీరేజరాజంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

—* విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట *—

క. సునిశితములైన గోళ్లఁ, దన నయనాబ్జంబు వ్రచ్చి దండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదంబున వచ్చి యభీష్టముడుగుము హరి! యనంగన్.

మ. జలజాక్షుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు క్రవ్యభుక్కుల యఘంబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్దైత్యులఁ దీర్పరామికిఁ గృపాంభోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! ప్రార్థింతు నెంతేనియున్, 495

—* శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట *—

*క. అన దేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వదానవపటలీ
హననచణంబైన సుదర్శనమను దివ్యాయుధము నొసంగి యిటులనెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁద వేసిన రమేశ్వర! మీఱతి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁ ద్రుంచి తావకకరాగ్రమునందుఁ బ్రవేశ మొందు ము
ప్పొందఁగనీక నీకు ముద మొందఁగఁ జేయు ధరింపు మింక నీ
కుందెడబాయు లోకములకున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు జంకక యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తి నిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరపు
మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లొనర్చి యంతర్ధానంబునొందె నంత

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం షట్‌త్రింశదధ్యాయే—
శ్లో॥ ఏవముక్త్వా దదౌ చక్రం । సూర్యాయుత సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు
వినాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంకృత్య । జగ్రహోదఙ్ముఖస్తదా । నమస్కృత్య మహాదేవ ।
మిత్థం వచన మబ్రవీత్ ॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె
నిది హరీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక గోకర్ణేశ్వరచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ
డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము • గొనకొని నుడువన్
గోకర్ణాగ్రవేయుఁడు, గాక యొరులు వలఁతు లవనిఁ • గలరె మునీంద్రుల్!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి • పాతకకోటిన్
దవుదవ్వున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి • సేకుఱఁజేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు పఙ్క్తికంఠుని యు • దాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చుఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగన్. 508

క. ఆ పాతాళభువనముల, నేపొప్పఁగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నొప్పె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ • మచ్చోట సిరిన్. 503

గీ. కృతయుగంబున సితము లోహితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమం • త్యయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజిలు • నా మహాబ
లేశలింగము వినుఁడు ము • నీశులార! 504

శా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్రులున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిచ్చల
న్యానప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజింత్రు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అనురి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిత్త్రి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • చిత్రభానుఁ
డల్లె దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తిమీఱ

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిద్గణములల్ల జహ్ను • జాష్ట్రభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దోరపునిష్ఠన్

సీ. వాయుదేవుఁడు ధనపతి • భద్రకాలి, చండికయు మున్నుగల్గు ప్రా • శస్త్యమాతృ
కలు నుదగ్ద్వారమందొప్పి • కడిఁది భక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ • గూర్మి పేర్మి

క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చార • ణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహా • బలునిఁ • గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509

క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనక • భూరిబలలస
ద్దైతేయులు శేషప్రము, ఖాతతఫణివరులు గొలుతు • రా హరునెపుడున్. 510

చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ • గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుత రేప్సితార్థముల • నారసి నైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దప • ముల్ బొనరింతురు పల్వు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱిఁచి • పల్కుదు రార్యులు మోక్షదాతఁగాఁ. 511

సీ. మాఘకృష్ణ చతుర్దశీ • మహితపర్వ,మున మహాబలపూజన • మున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁ • బడయుదురు ది,దృక్షనే తెంతు రఖిలది • గ్దేశజనులు.

క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును • బన్యాస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు • సాఁగెద రెలమిన్. 513

గీ. వచ్చి దేవేశు వీక్షించి • వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు • రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక • మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి • రాణగ మర. 514

వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిఁగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 515

— * సోమినీ చరిత్రము * —

క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తఁడును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి • సేటుఁగఁ బెంచెన్.

గీ. యుక్తవయసొందియున్న న • య్యువిద కర్హుఁ
డైన వరుఁ దెచ్చి తగ వివా • హంబు నెరపి

విభుని యింటికిఁ బంప నవ్వాలఁది మగని
తోడ నిష్టసుఖంబు లొందుచు వసించె. 517

సీ. అంతఁ గొన్నిదినంబుల కాపె పూర్వ,కర్మవశమునఁ జేసి మగండు రుజను
దనరి మృతిఁ జెందె నాపె వైధవ్యమొందెఁ, బతుచుఁ దినమున నెల్లరుఁ బాపమనఁగ.

క. కొన్నాళ్ళకు సోమిని, యున్నతెఱఁగు గానరాక యున్నతమతితో
పున్నపుఁద్రోవ నెమలఁగెను, మిన్నగ బంధుగులుఁ బెజలు మెచ్చఁగఁ దన్నన్.

వ. అంతఁ గొన్నిదినంబులకు

క. సిగసిగలాడెడు మేనను, నగులేమొగమును బ్రకాశము పెరుఁగుపసం
దగుగుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగుసొమ్ముఁగని మరునకుఁ దలిరియువకుల్.

వ. అంతనాపెయు.

గీ. చక్కఁదనమొప్ప నొడలు సొంపెక్కఁ లేఁత
బ్రాయమును జెంది మన్మథ భల్లములకు
మదిని గాపాడఁజాలక బెదరి సరసఁ
జేరి యువకులతోఁ బొందు చేసెనంత. 521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట,కూటముతో సురతగోష్ఠిఁ గూడుచుఁ దమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, గోటపడియె నందఱకును దెలియ తెఱఁగొరగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజనులెల్లఁ గూడుకొని కూడని తెర్వునఁ జేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు మచ్చ పొసంగఁగఁ జేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్ 523

ఆ. కొప్పుఁబట్టి యీడ్చి కొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపినతలముఁ జేర్చి
యందవిడిచివచ్చి రా బ్రహ్మకులజులు,పొలఁతి యచట దెసలఁ గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనికుఁడు శూద్రుఁ డొక్కరుఁ డుదారుఁడు దత్సమయంబునందు న
వ్వనపదమందునుండి తనవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో

దన మొనరించుచున్న నల • తన్విని బ్రాహ్మణము త్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి • కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ. ఎవ్వరి దాన? వొంటరిగ • నెంతయు ఘోరవనప్రదేశమం
దెవ్వరు నిన్నుఁ ద్రోసిచని • రిట్లులఁ గట్టఁడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిపని • యేమువుఁబోవిడి వేగిరంబు నీ
విప్పనిఁ బాసి నామనికి • కిప్పుడు రమ్మిఁక నాదు భార్యవై. 526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయు • నదియు లేక
యనుమతిన్ జూప నాతఁడు • హరుస మొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి య • వ్వెలఁది నాలుఁ
జేసికొని యిష్టసుఖములఁ • జెందుచుండె. 527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని,చే సుతులను సుతలఁ బడసి • చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, ర్లాసవములఁ ద్రావుచుండె • నహాముల రేలన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనివడి యొక్కయూరికి స్వ • వల్లభుఁ డేగుడు రేయి సోమినీ
వనిత గడున్ యథేచ్ఛముగ • వారుణిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు • ధేనువులుండెడు గోష్ఠ మొంది లేఁ
గను దలఁదున్మ ఖడ్గమునఁ • గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్, 529

క. చంపి నెలవునకున్ గొని • చని యటన్ బ్రదీపకాంతికి లేఁగగాఁ • దెలిసి యులిసి
'శివశివా' యని యించుక • సేపు చింత,చేసి యామీఁద వంట చే • సికొని మెసవె.

— * సోమిని అంధచాండాలియై పుట్టుట * —

గీ. అంతఁ జిరకాలమునకు రో • గార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడ • భ్యాను దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబా • ధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కసయోనిలోఁ • బొడముఁ జేసె. 531

గీ. అందు జన్మాంధయై నికృ • ష్టాతిఘుష్మ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁ • బొలిచె నద్ది
తల్లి గర్భంబులోనున్న • తఱిని దండ్రి, సమసెఁ బుట్టుకతోడ నే • సరుసెఁ దల్లి. 532

ఆ. ఇరుగుపొరుగువార • లింత యెంగిలిగంజి, కూడు వేయ గతిక • కొనుచు బ్రతికె
నంతఁ గుష్ఠరుజ్మ • హార్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యెఁ • బేర్మె నెవఁడు. 533

ఉ. ఆకటమాఁడుచుండి యొక • యష్టిని జేకొని మాలవాడలో
జీకుది యెంగిలన్నమున • జీవనమొందుచుఁ జాలకాల మ
ట్లే కడపెన్ వయస్సుడిగి • నెంతయు వార్థక మేగుదెంచ జీ
కాకును జెందుచున్ గడువఁగన్ విలపించుచునుండె నార్తయై. 534

— * అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట * —

గీ. అంత శివరాత్రి యేతేర • నద్దియందు, భక్తి గోకర్ణమున కేగు • వారి నరసి
వారితోఁ బయనము చేసి • చేరె నటకు, నశనవసనంబు లందలి • యాసఁ జేసి. 535

క. శివరాత్రి సంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడున్ క్షుధార్తిఁ • దహతహపడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మా,నవబృందము నరసి యాచ • నను సల్పె నిటుల్. 536

సీ. కమికెడన్నముఁ బెట్టి • కావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కులద్గులకి వే • పుణ్యులార!
అడుగుటే యాలస్య • మట్లు దీనుల మొఱ, లాలించి సాఁకు ధ • ర్మాత్ములార!
చేతికడ్డము లేక • చెలఁగి దానము చేసి, పేదసాదల నేలు • పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీ • నాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు • గణ్యులార!

ఆ. కనులు రెండు లేని • కడిఁది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ • తెవులుదాన
నన్ను వట్టి సురుఁగు • చున్నవి ప్రాణంబు, లన్నమొసఁగి ప్రోవుఁ • డన్నలార!

మ. అని యిబ్భంగి గనద్ది యాత్రికసమూ • హంబున్న చోట్లందు య
ష్టిని నూతం గొని సోలుచున్ బడుచు గిం • చిత్తేని నెందన్నముం
గనదయ్యెన్ శివరాత్రి నెల్లరును గో • కర్ణేశు నర్చించి వ
స్తునమంటన్ శివరాత్రిఁ బస్తమరె న • చ్చో నాశ్వపాకాంధకున్. 537

వ. అంత

గీ. అనఘుఁ డొక్కఁడు చండాలి • యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న • బిల్వదళము
దాని చేవేయ భోజ్యంబు • గాని దగుట
నది విసరి వేయ శివలింగ • ముందుఁ బడియె. 538

క. దాన శివరాత్రివ్రత మ,ద్దానికి లభియించె నంతఁ • దమి ముగియఁగ న
బ్భానుఁడు పొడుచుచు నది య,చ్చో నశనము దొరకదనుచు•శోకముతోడన్.

— * అంధచాండాలి మృతిఁజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క, తనయూరికిఁ జనఁబో దెరు,వున నడుగడుగునకుఁ బడుచు • రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యసువుల విడిచెను, పినాకి గొనితేర దాని • భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపంబును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి పూర్వభవంబున వితంతుబంధకియై కులంబుఁబాసి జఘన్యునిఁ జేపట్టి మధుమాంసాహారయై గోహత్యనొనర్చినపుడు వ్రీమాదంబున " శివ శివా " యని రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁజేసి యానుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁ జేరి నిందు శివరాత్రియం దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికంబుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁ జేరి తత్పుణ్యాఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించుచుండె నిదియెల్ల నజ్ఞానకృతంబై యిట్లొసంగె నిఁక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరార్చనం జొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యారయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ మహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే నక్కాణించెద నని సూతుం డిట్లనియె. 542

—* మిత్రసహోపాఖ్యానము *—

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్ర•సహుఁడను నృపుఁ డి
క్ష్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర•లోకస్తుతుఁడై. 543

క. నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదయంతి నృపతి•కినుపి సతియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వి•వేకవతియునై. 544

గీ, ఆనృపుండొక్కపరి మృగ•యార్థ మటవిఁ,జేరి విహరించుచుండి దు•శ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కసు•దొడరి చంపె, నంత నవ్వానిసోదరుం•డలుకఁ బెంచి.

క. మోసంబును బన్ని యనా,యాసంబున నఱకి దుఃఖ • మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిఁగి వినతుం,డై సేరుఁడు జేఁడు సూచి • యాదర మొప్పన్.

గీ. తనకు వాని మహానసా•ధ్యక్షునిగ నొ,నర్చి యవ్వానిఁ గొన్నిది•నంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కే•తెంచుటయును, బైతృకము దారసించినఁ•బరమభక్తి.

చ. అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని ♦ నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరిచి శ్రాద్ధమున్ సలుపఁ ♦ బూన నరామిష మొక్క శాకమం
దనువుగఁ గూర్చి వండి మను ♦ జాదుఁడు వడ్డన చేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి ♦ కిన్క సహింపక తేని కిట్లనెన్. 548

— * వశిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట * —

క. మనుజాశనుబలె నీవీ, మనుజక్రవ్యంబుఁ దెచ్చి ♦ మాకర్పింపన్
జను నే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడవగుమింక ♦ మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మను ♦ జాధిపకృత్యముగాక లాఁతియౌ
దనుజునికృత్యమం చెఱిఁగి ♦ దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవ ♦ లన్ మరలన్ శరపాలమూర్తి వౌ
దన నృపుఁ డెల్ల నారసి జ ♦ లాంజలిఁ బూని గురున్ శపింపఁగా. 550

చ. నిలిచిన నంతఁ దద్రమణి ♦ నీరజనేత్రి కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని ♦ వంచన సేయుఁగ నోర్వుమంచు నం
ఘ్రులఁ బడి వేడ నా మనుజుఁ ♦ గూర్చిన ప్రేముడి నల్కఁ బాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ ♦ జల్లికొనెన్ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

— * మిత్రసహుఁడు కల్మషపాదుం డగుట * —

క. పదములు గల్మషమొందిన సదయుఁడు కల్మాషపాద ♦ సంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజుఁ ♦ డై పురిఁ బాసెన్. 552

చ. అడవికిఁ జేరఁబోయి గవ ♦ యంబుల నేన్గుల లొట్టిపిట్టలన్
గడిఁది వృకంబులన్ బులుల ♦ ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి ప్రాఁకులెక్కుచు వి ♦ కారముగాఁ బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్ గనుచు ♦ మిత్తివలెన్ జరియించుచుండఁగా. 553

వ. ఒక్కనాఁడు

క. ఒకచోఁ దేఁబ్రాయపుఁ దమి, మకరాంకక్రీడఁ బెనఁగు ♦ మానికులము మా
రకమిథునముఁ బొడగని యుం, తకసన్నిభుఁ డాపలాశ ♦ నప్రముఖుఁడొగిన్.

సీ. మృగకిశోరంబుఁ బులి పట్టి ♦ మెసవు పోల్కి
సతికవుంగిట నొదిగిన ♦ సన్మునిసుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు • నడలి మాని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె • సత్వరముగ. 555

—* బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మషపాదుఁడు మునిపుత్రుని జంపుట *—

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని • బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బొలియఁగఁజేయ కిప్డు తినఁ•బూనుటెడన్ ననుఁ జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదనీ విడుము • చక్కఁగ నావిభు నన్ను నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కె చనెఁ • దన్విఁ గడున్ విలపింప నార్తయై. 556

ఆ. అంత మానికాంత•యప్పలాదునిఁజూచి, నీవు నారిఁ జేరి • భావజన్మ
కేళిఁదేలు నెడలఁ•గాలంబుఁజెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి • యతిరయమున.

గీ. మగనియస్థుల నెత్తి య•మ్మగువ చితినిఁ
గూర్చి యగ్నిఁ బ్రవేశించెఁ • గుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంత•మగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు పొందింప • నరిగెఁ బురికి. 558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమ•హాజను లా నృపచంద్రుఁజూచి యా
నందముఁజెంది యుత్సవ మొ•నర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్మియై
నందటి గారవించె నిశి•యందు రతిఁ బ్రియుఁడై నిజాంగనా
మందిర మొంద నాపె ముని•మానినిశాపముఁ దెల్పి కుందుచున్. 559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట *—

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు • పోగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁజెంది మ, హావిపినస్థలినిఁజేరి • యుండే యుండెన్. 560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య • గడలికొని నృపున్
వెనుకొని వేధింపఁగఁజొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁ•జింతిలె మదిలోన్.

మ. పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నెంతయును దీ•వ్యన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులన్ మఖములన్ • సమ్యగ్విధానంబు ల్లో
భిల గూర్చెన్ మునిహత్య యించుకయునున్ • బీగ్వక బాధింపఁగాఁ
దలఁకున్ జెంది యయోధ్యఁజేరె మరలన్ • ధాత్రీశ్వరుం డార్తుఁడై. 562

క. అందును బాహ్యోద్యానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండ • నచ్చోటికి మా
నీంద్రుఁడు గౌతముఁ డతులా, నందుఁడు చనుదేర మనుజ•నాథుఁడు పేర్మిన్.

క. కని యర్ఘ్యాది సపర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁ గని య
మ్ముని కుశల మడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసించి • డిల్లపడి కడున్. 564

గీ. తనయవస్థను మాని కంతయును దెలిపి
నిష్కృతినిఁ గోరి వేఁడ మౌ•నికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుఁడై • యనియెనిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ • పార్థివునకు. 565

శా. గోకర్ణంబున కేగు వేగ మచటన్ • గోరాజవాహున్ హరున్
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ • సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు సుఖముల్ • దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూ•మీశానచూడామణీ! 566

క. అన విని సంతుష్టుండై, మునిసెలవున్ గొని ప్రయాణ•ము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ డ, ఘనకృప ద్విజహత్యఁ బాసి•కనియెన్ ముదమున్.

వ. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁ జేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయంతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్రునిఁ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁ జేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ జెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నిఁక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా!
శివరాత్రివ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిఁక నొండు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

....* శివవ్రతములు *....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్ర•తానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోక•మున కెఱిఁగించెన్.

వ. నేనును మద్దేశికుని యుపదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. వినుఁడు శివార్చనం బఖిల • వేళలయందును సల్పఁ జెల్లునై
నను రజనీముఖంబుల నొ•నర్చుట యెంతయు శ్రేష్ఠభాజకం
బనియును సోమవారమున • నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింతు రున్మనుల్! 570

క. పది శైవవ్రతములు సె, ప్పెదు రుత్తమమునులు భుక్తిముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్చెదగున్ హితకాములైన వారలు పుడమిన్. 571

క. అష్టమిరాత్రి భోజన, మిష్టంబుగ సేయవలయు నెల్లరునున్ గా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును బావనమూర్తుల్! 572

క. శితపక్షైకాదశి సువి, హితముగ నన్నంబును భుజియింపఁ దగదిఁకన్
శివపక్షైకాదశి, హితవుగఁ గుడుచుఁడు భజించి యీశ్వరు నిశలన్.

గీ. రహిని శుద్ధత్రయోదశీరాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మగోప్తలార!
అసితపక్షంబునందైన నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి భరమునాక. 574

గీ. సోమవారంబునందెల్లయామినులను, శివునిఁబూజించి భజియింపఁ జెల్లు నీవ్ర
తంబులందెందు శైవులఁ దనదుశక్తి, కొలఁది సాపడఁ జేయఁగఁ గూడు నెపుడు.

వ. ఐహికపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు
వ్రతంబు లొనర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తికి నాలుగు
తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును బ్రసిద్ధంబగు నా
యవిముక్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అష్టమియు సోమవారంబు నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివాహ్వకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతంబై యలరుట, నావ్రతం బెల్లరకు ముఖ్యమై తనర్చు

— * శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము * —

వ. అందును

గీ. మాఘకృష్ణచతుర్దశి మాన్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సంజ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యమని యెల్ల రెఱుఁగవలయు. 579

గీ. ఆ మహాశివరాత్రియం దఖిలజనులు, శివసమర్చావ్రతంబును జేయవలయు
నద్ది క్రమముఁ జెప్పెద నవధరింపుఁ, డీరు తత్పరమతులై మునీంద్రులార!

చ. తెలతెలవాఱ లేచి కడుఁ దేకువతోడుత మజ్జనాదులన్
సలిపి శివాలయంబునకుఁ జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
జలనము లేనియట్టి మది చందము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
తల నిడి విన్నపం బిటులు దా నొనరింపవలెన్ మునీశ్వరుల్! 581

గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! నీదు వ్రతముఁ, జేయఁబూనితి నీకు దయ చేసి విఘ్న
భయముఁ బోకార్చి కామాదివైరిజయము, సేకురఁగ నొసఁగింపు శ్రీమహేశ

ఆ. ఇట్లు విన్నవించి యిరవున కేతెంచి, యర్చనాపదార్థ మంత గుడికి
సాయమందుఁ జేర్చి స్నానముచ్చోటను, మరలఁ జేసి యంత మడినిఁ గట్టి. 583

వ. విభూతి రుద్రాక్షలు ధరించి సాయంసంధ్యావిధుల నిర్వర్తించి

క. తత్తన్మంత్రంబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁ దగు శివునకు నీ
వత్తేని నమంత్రముగా, నత్తెఱఁగున నొసఁగఁ గూడ దెఱుఁగుఁడు మదిలోన్.

క. శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను వెలయించి సువా
ద్యవిశేషములను నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ నర్చింపవలెన్.

క. దినదినముఁ బార్థివార్చన, మును జేసెడునెడల సాయమున సంధ్యాదుల్
బొనరిచి పార్థివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ నొనరింపవలెన్. 587

క. స్తుతి నొనరించి హరుని సత్ప్రతిమంబుగ నలరఁ జేయవలయును బిదపన్
వ్రతమాహాత్మ్యముఁ దా భక్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు నాలింపవలెన్.

గీ. నాల్గుయామంబులందును నాల్గులింగ
ములను రచియించి యాహుతి మొదలుగా వి
సర్గమంతకుఁ గొలిచి యుత్సవము లొప్ప
జాగరము సేయవలయు నుత్సాహమునను.

క. మఱునాఁడు వేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి సలిపి కొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిలొగ్గుచు, శిరసున నతి చేసి యాచ్న సేయవలె నిటుల్.

గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ నొంది వ్రతము
చేసి యిప్పుడు విరతిని జేయుచుంటి
నా యథాశక్తి వెలయ నొనర్పఁబడిన
యీ వ్రతముచే నలరి వెలయింపు కృపను. 591

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి నిచ్చి శివున
కెఱఁగి విధితోడ దానంబు లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి విప్రులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తినవలయుఁ దాను. 592

సీ. ప్రథమయామమునందుఁ బార్థివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ బంచవస్తువుల న,ర్పణఁ జేసి జలధార వదలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు నభవమంత్రంబు జ,పించి లింగంబుపైఁ బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వకముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును వేత్తలార!

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గుశేశయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు నల్ల నల్ల
నువులు గన్నెరుఁబూవులు శివున కిష్ట,నామములచేత నర్చ నొనర్పవలయు.

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహాద్భీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులు
గాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను. 594

సీ. ధూపదీపము లిచ్చి తోరంపుఁబక్వాన్న,నైవేద్యములను నొనర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ బేర్మిమై నొసఁగి తాం,బూలంబునర్పించి మ్రొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమంత్రజపంబును గడు ని,శ్చలమైన మనసుతో సలుపవలయు
నటుగాస యెడలఁ బంచాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను జూపించి తీర్థధారఁ, దర్పణము చేసి యంతకదమనభక్తు
లైన సేవురుబాపల కన్నమొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁ జెందఁగ దారవోసి తత్పరమతియై
యాజాము నుత్సవంబుల,తో జానుగఁ గడపవలయుఁ దోరంపుమతిన్.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామమే తేర సంకల్ప,మును బొనర్పవలయు ముందుగా న
నాల్గుజాలనర్చనముల కేగి సంకల్ప,మును రచించి యర్చఁ బూనవలయు.

క. పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శర్వేశ్వరమంత్రజపము సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్మం,బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి పురహరుఁ గొలువన్
వలెఁ బాయసనైవేద్యం,బలరించి మాదీఫలంబు నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున
కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడపవలయు నంత తృతీయ
యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్పించి. 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్క•కుసుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బం•ధురను శాక
మోదనంబును నైవేద్య • మొసఁగి దాడి
మఫలమర్ఘ్యమునిడి ప్రణా•మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ
భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడుపవలయు నిక
నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ. మినుములుఁ గొఱ్ఱలున్ బెసలు • మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ•గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగారెలను • నొప్పగుతిఖ్యవిభక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివి•ధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమీఁదగున్. 604

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య • మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటి•కన్న మునీంద్రుల్!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్యగీతవాద్యంబు
లతో యామంబుఁ గడపవలయును. 605

సీ. ప్రత్యూషమైన నా•ప్లావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁ బూ•జింపవలయు
నానావిధములగు•దానంబులను బాత్ర, మెఱిఁగి బ్రాహ్మణులకు•నీయవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగి•యతుల కగ్రజులకు, సంతర్పణంబులు • సలుపవలయు
వేదఋక్పఠనంబు • వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజమౌళికి•నొసఁగవలయు

ఆ. ఛత్రచామరవ్య•జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖ•రవముఁజేసి
యంత వ్రతఫలంబు • నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయ•వలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహాదేవ! నీసేవ•నొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁద•లంపనట్టి
కులమునందెప్డు జన్మంబు•వలదు నీదు, వాఁడ నీయందు నిలిపితిఁ•బ్రాణములను

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదు•మనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పఱపుము జోతలఁ బొనర్తు • బాలేందుధరా! 609

క. ఈ యుపవాసవ్రతమున, నే యున్నతఫలము దాని • నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుఁడవు గమ్ము నాకు • దాక్షిణ్యనిధీ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీస్సుల బ్రాహ్మణులచే నొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వనిచే నిట్లు వ్రతంబు సేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలే రవ్వానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్షబీజంబు వాని యఱచేతికి లభించినది. వేయియేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను శివుం డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నిప్పుడమియం దాచరింపఁజేసె నిఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణముగా నేరదో యట్టి యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు 611

సీ. పదునాలుగేఁడులు • పరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూనికమెయి • సల్పంగవలయు
నొగి మాఘకృష్ణత్ర • యోదశి నేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁ • గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమున • శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁ బూ • జింపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ • బేర్మి గౌరీతిలకమును మండలముఁ జ • క్కఁగ నమర్ప
గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతో • భద్ర మనెడు
మండలంబు రచించి త • న్మండలమునఁ
బదునొకండు కలశముల • వస్త్రఫలసు
వర్ణసహితంబులను నుంచ • వలయు వినుఁడు 612

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొ • క్కండమర్చి
పలపరిమితంబొ గా కర్ధ • పలపరిమిత
మైన బంగరులోఁ దుహి • నాద్రిజాశి
వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁ జే • ర్పఁగ వలయును. 613

వ. ఆచార్యఋత్విగ్వరణంబు చేసి వారల సెలవుతో శివపూజనంబు నాల్గుజాములొనర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టినిఁ బొనర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు లీయవలయును. ఆచార్యఋత్విగ్దంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగ నొసంగి బంగారుకలశముతోఁ గూడిన శివప్రతిమను సమ
ర్పించవలయును. అటుమీఁద దోసిలొగ్గి నమ్రుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరము
లొప్పునట్లు మహేశ్వరుని ప్రార్థించవలయును. 615

గీ. దేవదేవ మహాదేవ! • దేవనాథ!, భక్తవత్సల! యీనీదు • వ్రతము చేతఁ
గరుణఁ బడయుము నాయెడ • గాఢభక్తి, నిదువ్రత మొనరించితి • నిగమవంద్య!

క. తెలిసియొ తెలియకయో నే నెట్టులొ వ్రతముఁ బొనర్చితిని క • డుఁ గృప నాపై
దలఁచి మహాత్మా వ్రతము! సఫలమున్ బొనరింపు రౌప్య • పర్వతనిలయా! 616

గీ. ఇట్లు పరమాత్ముడైన మ • హేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁ బొనర్చి యంతఁ బు • ష్పాంజలి నిడి
సాగిలంబడి జోతను • సల్పవలయు
నిదియె యుద్యాపనవిధి ము • నీంద్రులార! 617

వ. ఇంకను జ్ఞానంబునం గాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుకసల్పి
కృతార్థుండైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము * —

క. కలఁ డర్బుదాచలాంతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ డధిక • దర్పోద్ధతుఁ డు
జ్జ్వలబలుఁడు గురుద్రుహుఁడని, యలరెడ వాఁ డఖిలజంతు • హననపరుఁడిలన్.

గీ. తల్లిదండ్రుల పెండ్లము • పిల్లజెల్ల, లొప్పువాఁ డెట్టి యఘముల • నొప్పువాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై • త్రోవలందు, బాటసారులఁ గొట్టి ద్ర • వ్యములఁ గొనును

గీ. క్రూరుఁడై బాల్యమునుండి • కొంకులేక
దోసములె చేయు సుకృతంబు • త్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్టు లొ • క్కప్డు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్య • ఫలవిధాత్రి. 621

చ. గతదినమందె కానను మృ • గంబులు గన్పడకుంట నాఁకటన్
వెతవడి తల్లిదండ్రులును • పెండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుఁగొని • సాంద్రతరాటవిఁ జేరి యెల్లెడన్
వెతకిన జంతు వేదియు ల • భింపక యుండెను బోయ కత్తఱిన్. 622

మ. రవి యస్తంగతుఁ డయ్యె నంతన హరి • ద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె నిగాఢంబగు నంధకారము పరం • గెన్ విశ్వమం దెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్కాఁ గలి హా • దైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేన్ గన్పడ దిమ్మ కేనెటుల బోదున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ. ఆకొని సోలుచుండిరి మదర్భకులుం దలిదండ్రు లాలునున్
జేకొన కెద్దిగ్రాస మిలుఁ జేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుండు జంతువు నెదేని నటం చొక చెర్వుచేరువం
దాకలుఁ డోచు శ్రీఫలనగాగ్రము నెక్కి. వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి • వచ్చునొకో యొక జంతు వేని యీ
జాడకు దానిఁ జంపుకొని • సద్మము చేరుదునొక్కొ యంచటం
బోడిమిఁ దక్కు వెక్కసపుఁ బూన్కి • గనుంగొనుచుండె నంతలోన్
లేఁడి యొకండు దప్పిఁగొని • నీళులఁ గ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుంగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

— * వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట * —

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట న•క్కర్జమునను దునిగి మారేడు దళ మొండ•ధోధరిత్రి
వెలయు శివలింగమున హిమ•సలిలసిక్తమై పడుడు నాద్యయామార్చ•యయ్యెనద్ది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు నలాఘములును•బొలిసె నపుడటన్
డాయఁగ వచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె • బిట్టున నిట్టుల్. 627

ఉ. ఏమి యొనర్ప నెంచెదవో • యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డా మృగి కిట్లనెన్ మిగుల • యాకొనియుంటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాలుఁ గడు•వృద్ధులు నా తలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్పు డిను • ద్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

— * మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములు చేసి పోవుట * —

క. అన లేఁడి యడలి యివ్వడే, మొనరించుదు? నెటుఁబోదు? • నుక్కులుఁ డీతం
డనికొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ • బడయుదు దీనన్. 630

ఆ. నాదు పాలనున నీకును • నీదు జనము, నకును సుకమైన నేను ధన్యనుగదన్న!
ఒరుల కుపకారులగు వారి•కొప్పు పుణ్య, మెన్నఁదరమా నిను! తేండ్ల • కేనిఁ బుడమి

గీ. విన నొకపల్కు నాదృతి•నాలకింపు నాదు బిడ్డలు కుంకి నున్నారు వారి
నాదు చెలియలికేనియు•నాదు విభున, కేని యప్పించి వచ్చెద•నిపుడు విడిన. 631

క. కల్లలు నేఁబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది పృథివియు సాద్రిం
జెల్లజలధారలెల్లను, జెల్లుగ సత్యంబుతోడ వెలయున్ గాదే! 632

ఆ. ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు పలుకు నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి విస్మరించి
బెదరి యిట్లు పట్టు బెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వివేక మరసి. 633

గీ. వేదవిక్రేతయై సాంధ్య విధిని సలుప
నట్టి బాపఁడు విభునాజ్ఞ నతకరించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు మీఱునతఁడు
వడయునఘ మేను బడసెద బాసఁదప్పి. 634

క. ఇఁకను గృతఘ్నుండును ద్వ్యం,బకభక్తివిహీనమతియు మైత్రిద్రోహుం
డకరుణుఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కెదు నిటకు రాక నక్కన నింటన్.

ఆ. ఇట్లు చాల నొట్లు నిడి నిల్చియున్న నా, హరిణిఁ గాంచిఁ బోయ డరిగిరమ్మ
నాఁగ నీరు ద్రావి వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది సద్మమునకు.

క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండె నింతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేఱొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన లేడిఁ గన్గొని జవంబున భిల్లుఁడు వింట బాణముం
గ్రుచ్చుచునుండ బిల్వదళ గుచ్ఛము హైమజలార్ద్రి మీఁశుపైఁ
గ్రచ్చఱ రాల బోయ కది గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిఁ గాంచి మృగి చింతిలి యేమియొనర్తు పీవనన్. 638

గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పుడుఁ దొందరేమి
యొంద కిట్లను మృగి ఫలం బొందె నాడు
పుట్టు ధన్య ననిత్య మీ పొల్లయొడలు
పరుల కుపకారకంబైన భాగ్య మెంతొ. 639

క. ఐనను నా పసికూనలు, నానెలవునఁ గలరు వారి నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సము,ఖానకు విడు మిపుడు వ్యాధ! కరుణదలిరన్. 640

గీ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సందియము లేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై వేగ పాటు,తోడ నిట్టుల శపథంబు లాడఁదొడఁగె.

సీ. పరిణయంబాడిన పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందెడు పెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు నమ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి కలుషమూర్తి

ఆమ్నాయధర్మంబు లవులఁ బోఁ జిమ్మి కల్పితధర్మముల గారవించు మొఱకు
తలిదండ్రులమృతాహారములశూన్యముగఁ బుచ్చి తాను మెక్కెడునట్టి దారుణాత్ము

గీ. డొందు నిరయంబులొందెద నిందుబాస, జేసి నేనింట డాగిన సిద్ధమిద్ది
యనుడు వనచరుఁ డట్లైన నరిగిరమ్మె, పొమ్మనఁగ నీళులను గ్రోలి పోయె నదియు

క. ఎఱుకకు నిద్దుర లేకయె, జరిగెను బ్రహరద్వయంబు శర్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు హరిణము సేరెన్.

ఆ. మిగులబలిసియున్న మృగమును గన్గొని, శరముపొంగి వేటకాఁడు వింటఁ
దొడఁగి బాణమేయఁ దొడరఁ దోయదశబ్దంబు, లీను శిరసుపై ప్రవేశమొందె. 644

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుడేమిసేయ సంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యెఱిఁగించెను దనదు హృదయమేర్పడ నంతన్

క. మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునకనెఁ గృతిని నేను మిక్కిలిపుష్టిన్
దగియుంటి మీరుగడుపారఁగఁదిని తనియుదురు వనచరప్రముఖ! యిఁకన్.

ఉ. ఎవ్వనిమూర్తిచేఁ బరుల కేమి యుపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియుక్తుఁడయి యేయుపకారము సల్పకుండునో
యవ్వెడవానిశక్తి వితథయ్యా నరకంబును జెందికుందెడున్. 647

వ. విన నిప్పుడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యందఱికిఁ జెప్పి
యరుగుదెంచెదనన భిల్లుఁ డబ్బమొంది, పలికెనిట్టుల మృగముతోఁ బరవసముగ

ఉ. ఈవఱకెన్నియో హరిణు లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విపినంబునం దునిచి యేఁగ నొక్కటి గానరాదికన్
నీవును నట్లె వచ్చి జన నేర్పు రచించితి విట్టు లందఱిన్
బోవిడ మాకు జీవనము పొందగు నెవ్విధి? పంచకాత్మకుల! 648

గీ. అనిన మృగమిట్టులనె వ్యాధ! యనృతమేమి, లేదు సత్యముచేత నాలోకజాంబ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది యిప్పగిది న,లీకవాదికిఁ బుణ్యంబు లేదు లేదు.

వ. ఇఁకను నా ప్రతినను వినుము.

సీ. సూర్యాస్తమయవేళ • సురతమొందెడువాడు, కూటసాక్ష్యము జెప్పి • కొనెడువాడు
శివరాత్రి నన్నంబు • బగలు మెక్కెడువాఁడు, సంధ్యవార్చని విప్ర • జాతివాఁడు
చాలియు నుపకృతి • సల్పకుండెడువాఁడు, పరులు దాఁచినసొమ్ముఁ • బడయువాఁడు
బిల్వదళములఁ బర్వమునఁ గోసెడువాఁడు, తినరానివానిఁ • దినెడువాఁడు

గీ. తనువునన్ బూది రుద్రాక్ష • లొనరనట్టి
వాఁడు శివపూజసేయక • కూడుఁగుడుచు
వాఁడునన్ జెందుదురితంబుఁ • బడయువాఁడ
మరల నీ సన్నిధికి రాక • మసలియున్న. 651

క. శివపూజచేత దోసము, లవిసి చనుట నాకు సాదుఁ • డాకంబరమున్
జవమునఁ జని రమ్మన నడ, యవసథమున్ జేరె దాని • యట నుదకములన్ 652

గీ. అందఱును నందుఁ జేరి వారంరసికొని ప
రస్పరము సత్యనిష్ఠఁ గొరాతుఁ జేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగనికి వచించెఁ
బెద్దమృగి యిట్లు ప్రేముడి • పెంపుమెఱయ. 653

క. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె • మాకందఱికీ
వనమున! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముందేను బాస • సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమృగి యిట్టులనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర • నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ • బోదు వ్యాధు
కడకు ననుఁబంపు డిప్పాట • క్రమముమెఱయ. 655

క. అన మృగవిట్లనె నేనే, జనెదను మీరిందె యుండి • సాఁకుఁడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది • యలరఁగ భువిలో. 656

గీ. విభుఁ డిటులు వల్క హరిణులు • విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల • వితయగాదె
యనుచు బిడ్డల నూరార్చి • యాముగురును
వ్యాధుకడకేగి రెంతొ సత్యంబు పేర్మి. 657

—* మృగీద్వయితో మృగమును దచ్చిశువులను వ్యాధునిఁజేరుట *—

క. వారినిగని తచ్ఛిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె ♦ ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని పడి, వారలనే దారసించి ♦ వచ్చెఁబిఱుందన్. 658

క. మృగముల నెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుఁడుగడుఁ బొంగి వాని♦మీఁద శరములన్
నిగిడింపగఁజాపము నె,త్తఁగఁబడియెను దోయబిల్వ♦దళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ ♦ దనరె నిట్లు
భిల్లునకుఁ గూడ శివరాత్రి ♦ వృషభకేతు
పూజ యంతనె మృగములు ♦ బోయఁజేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ ♦ గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుండక్కజంబొంది తన యాంతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

ఉ. అక్కట! యీమృగంబులు ప♦రార్థము ప్రాణములన్ ద్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుదెంచె నిటు♦లెంతయు జ్ఞానము లేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానముప్ప జని♦యించిన మానిసినైనఁ దిండికై
కక్కుఱితిన్ వధింతు మృగ♦కాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులన్. 662

ఆ. ఇప్పుడేని వలదె ♦ యివ్వాని వీక్షించి, తెలివియొంద కిఁకను ♦ దెవులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ ♦ దన వారికొఱకునై, యొరుల ఘాతసేయ ♦ నోర్వనిఁకను.

—* వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండీరు యుష్మ♦దాశ్రమమున కే
నును జనియెద నా నెలవున,కనఁ జంద్రకలాపమూర్తి ♦ యటఁదోఁచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా,వక నిలయమునందు వెలయు ♦ వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడు నెడ,పక నీ వంశంబు సెందు ♦ బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వాయంబు ధరించి సాకేతనగరంబున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందునున్న శృంగిబేరపురంబందుఁ జేరి యందలి నిషాదులకెల్ల నొడయుండవై యుండు మందు నీయిరవునకుఁ గతిపయవత్సరంబులకో దాశరథియగు శ్రీరాముఁడు పత్నీభ్రాతృయుతుండై యేతెంచి నీకు మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభంబగుమోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁ జెంది శివునకు

మ్రొక్కి నంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁ గాంచి మించుకూరిమి సాష్టాంగం
బెఱఁగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టిం గాంచి శాపావసానంబుఁ
గావించి దివ్యదేహంబు లిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుఁడును సంతసిల్లి
శివోక్తప్రకారం బఖిలసుఖంబులొంది శ్రీరాముని చెలిమిఁ బడసి శివానుగ్ర
హంబున శివసాయుజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుఁగక శివునిఁ బూజించిన
బోయ కిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిఁక జ్ఞానంబున శివార్చన చేసినవా రెట్టి
తేజంబు నొందుదురో యూరయఁ జాలుదు రిట్లు 666

చ. అనిశము సోమవారముల • నష్టములందును శైవరాత్రులం
దును నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ • దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సుర లేనిఁ బోలరు మ•ఱిన్ మఱి వారికి సర్వసంపదల్
బొనరిచి యంత్యకాలమున • మోక్ష మొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అని నొడివినన్ గడు సంతసించి సూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియు నిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘ, మోక్షణచణ సూక్తికుశల • మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁ దెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు సూతుఁ • డిట్టులు వలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభం•జనియును నతులితా,నందదాయినియై త•నర్చు ముక్తి
సాలోక్య సారూప్య • సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడువిధంబులఁ • బొనరియుండు
సాయుజ్యమనెడు న•సాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై • మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత • ఫలమున నదిగల్గు,నట్టి మోక్షమునకు • హరుఁడె దాత

తే. త్రిగుణములనొప్పు • బ్రహ్మాది దేవనాథు
లొలి ధర్మార్థకామంబు • లొసఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ • నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన • సేవ్యుఁడెందు. 670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుండు భక్తులకుఁ
త్రివర్గంబు గూడ నిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తి నొసంగు నైదవ ముక్తి కైవ
ల్యసంజ్ఞ నొప్పు నద్దాని లక్షణంబును వినుండు. 671

క. ఎద్దానఁ బొడము లోకము, లెద్దానన్ వృద్ధిఁ జెందు • నెంతయు మఱి య
వ్వెద్దాన లయము నొందెడు, నెద్దానన్ నిండఁ బడెడు • నీ జగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపం బని, యద్దియె కైవల్యవస్తు • వనియు ననఘులౌ
పెద్దలు సెప్పుదు రెప్పుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మ • మై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుఁగఁగలేదు దాని హరి • యే నజుఁడేని షడాననాదులే
నెఱుఁగరు నారదర్షియును • నించుక వ్యాసుఁడు దత్కుమారకుం
డెఱుఁగడు సర్వదేవతలు • నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుఁగఁగలేవు వేదతతు • లెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చి • దానందంబున్
మత్యతివిషయము పరమా, చిత్యజ్ఞు లెఱుంగవలయు • సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి • నిర్గుణంబయి నిరం, జనమయి యవ్యయం • బనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్ గాక • శుద్ధముగాక హ, రిద్వర్ణమునుగాక • కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతం • బునుగాక ఖర్వంబు, గాక పీనంబును • గాక చిక్క
నదిగాక వాకులు • మదియు నిరూపింపఁ, గాఁజాలనట్టి య • క్కజపువస్తు

గీ. వాపరబ్రహ్మ మాకస • మట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీన • మచ్ఛతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీ • తంబు పరమ, శివ సమాఖ్యకమై మేల్మి • జెన్నుమీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము *—

క. అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానముగను • గారణ మదియున్
నెట్టన భక్తినొనర్చిన, నుట్టిపడును గాన భక్తి • నొందఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి • కరము సుకర, మైనమార్గము గావున • దాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడు • మోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁ డె • ప్పట్లవినుఁడు.

ఆ. భక్తి జ్ఞానమాత • భుక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత • బలువురిలను
ముక్తిఁ జెంది రిద్ది • పొలుచు నాలువిధంబు, లగుచుఁ దెలియఁబఱతు • నరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది భేదములతో ననేకభేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించి చెప్పుటకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియు జ్ఞానంబు • పఱగ వేఱ్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయ • వాని నెపుడు
భక్తిఁ జెందకయున్న • వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరి • ష్కారమిద్ది

భక్తునకే యొందుఁ ♦ బెడఁగఁబల్లును జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి ♦ నందవలయు
సర్వము భక్తిచే ♦ సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిట లేదు ♦ సన్మునీంద్రు

ఆ. లార! యీప్రకార ♦ మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాఁడ దీనిఁ ♦ దెలిఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప♦వర్గంబునుండి మో, క్షంబు గలుగు సంది♦యంబు లేదు. 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పటయు.

తే. తండ్రి! యుద్భటవంశము♦క్తాఫలాయ
మాన! శైవాత్మకకిరీట ♦ మహిత తేజ!
లింగవైభవఖండమన్ ♦ లీల నెసఁగు
కృతిఁ గాను ద్వితీయమాశ్వాస ♦ మితవు మెఱయ. 682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికాఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన ♦ భాసురతరమ
ల్లేశాదిసోదరత్రయ
పేశలకమనీయకీర్తి ♦ విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు సూతున్‌గాంచి.

క. తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుం డుపమన్యుమౌని ♦ యభవునిదీక్షన్
జెలువుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరిత మిందుఁ ♦ జెప్పుము సూతా!

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

— • జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట • —

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి ♦ పుత్త్రజనిన్ మదిఁగోరి నిందువే
డ్కన్నళినాక్షు నిట్లడిగెఁ ♦ గల్మషవర్జితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుతశౌర్యు నొక్కసుతు ♦ సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱు సంతసము ♦ హెచ్చ ననుగ్రహ మట్లొనర్పుమా!

శా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొ♦ప్పున్ జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ ♦ యోజింపఁగా నేర్తు వు

త్ఫుల్లాంభోరుహనేత్ర! రుక్మిణికి సత్పుత్త్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమాద్రిన్ గొల్వలేదే విభూ! 4

క. శివుపరమునఁ బ్రద్యుమ్నుఁ, బ్రవరులఁ బట్టంపుసతికిఁ • బడసితివి తనూ
భవులను నివు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్రభాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతిఁగని కేశవుండు మదిలో • హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణీ! యటులే యొనర్చెద మదీయంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నాసతియు క్షేమంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డంభోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాళులుఁ దత్పతులును, హరిదశ్వుఁడుఁ జందురుండు నఖిలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతురుగాక • నినుఁ బద్మాక్షీ!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన • నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి • చల్లగాఁ బ
యన మెఱుఁగఁ జెప్పి యవ్వారి • యానతిని బ
లుని సెలవుఁ జెంది సతులకెల్లను వచించె. 8

— శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట —

క. వారందఱి మ్రొక్కలోత్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁపఁ జేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁ జేర్చి తిరుగఁ బోయె నతండున్. 9

గీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట • నద్భుతంబు
దివ్యము తపస్విమండల • భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మీ సమావృతంబు
నైన యుపమన్యుమౌనివరాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమ్మున

గీ. అచటి పువ్వులతలసొంపు • నచోటిబహుళ
ఫల లలిత శాఖులయు వనస్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల • పొందికయును
నరసి యమ్మునిఁ జేరి సాష్టాంగ మెఱఁగ. 11

క. అతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిథ్యము నెఱపి మఱల • మఱయుఁగఁ గృష్ణుం
డాతతముదమున మౌనికిఁ, జేతస్పృహ నెఱుఁగఁ జేయ • సిద్ధుఁ డతండున్. 12

చ. పడసెద వీవు నందనునిఁ • బంకజలోచన! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు • మిద్ధతపంబున వేడ్కమీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడును•దారరసప్రసరాంతరంగుఁడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ • గాంక్షయొనర్చెద వెవ్వనిన్ గనన్. 13

ఉ. ఆ జగదీశు నా హరుని • నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజము మీఱఁగాఁ దపముఁ • దీర్పుట యెంతయు శ్రేయ మేను మున్
బూజనచేసి యాత్మమున • నొప్పఁగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజతశైలనాయకుని • రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథదేవమౌని • వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు • నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనకృ•పేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి పబ్బ మిఁక నొ•కప్పు డగునె?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నిట మునినాథ! శర్వు • నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొం,దినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ • దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

—• హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు •—

క. క్రతువల స్వాయంభవుఁడు త్రి, శతవర్షము లిందుఁ బుత్త్రి•సంతతికై యు
న్నతతపముఁ జేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంత•శుభగుణయుతులన్.

క. శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠు నవాబ్దశతము • సేవించుచు న
స్తోకతపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బ•లువరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యావని షష్ట్యబ్దశతము • లింపుగఁ దపమున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ • దేఁకువ మెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిందుఁ దపముఁ•బూని శివుని బ
ల్గాదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె న•మిత్రవిఘాతీ! 20

తే. వాలఖిల్యమునులు నిందు•పరిభవంబుఁ, బాపికొనునిచ్ఛ నిచటఁ ద•పంబుఁ జేయ
శివుఁడు మెచ్చి సువర్ణని•జిష్ణుఁ జేత, నీరు పుట్టింతురని వరం•బిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమౌనియు శంకరు, నారాధనఁ జేసి కొలువ • నర్ధేందుధరుం
డా ఋషికి బాడతేజముఁ, గిరితి సంగీతశక్తిఁ • గేరుచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుఁడను గౌశికుఁ డిందు • నిందుమౌళి
భక్తి నారాధన మొనర్చి • ప్రాజ్యమైన
యట్టి స్వారాజ్యమునుఁ బొంది • హరుసమునను
నెసగుచుండెను వృష్ణివం•శేశ! యరయ. 23

క. ఇఁక నసురులలోన హిరణ్యకశిపుఁ డలశివునిఁ గొల్చి • యైంద్రవిభవ ము
త్సుకుఁడై గాని యేలె నకంటకముగఁ బెక్కేండ్లు నంద•నందన! వినుమా!

క. అతనిపుత్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరుని•దైవవరమునన్
శ్రీతల్పునిచక్రము బుర, హూతునివజ్రమును గెలిచె • నహోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుఁడను దైత్య•వరుఁడు వర్ష
శతము నిజమాంసహోమంబు • సల్పి శివుని
వరమునన్ యోగశక్తి శా•శ్వతపుబలముఁ
బొందె నంతయు విశదరా•జీవనయన! 26

క. నేనును నిట శంకరు న,న్యూనదయాసింధుఁ గొలిచి • యొందితి నాప్ర
జ్ఞానము దగ్ధాబ్ధిని నీ, శానుని సాన్నిధ్యమును న•సంబోధంబున్. 27

గీ. ఇఁకను విష్ణువు శక్తిము•నీంద్రుఁ డాద,ధీచి కాణాదుఁడును భృగు•తిలకుఁ డల్ల
రాముఁడును శివభక్తిఁ గ•రంబుఁ బొంది, యొందిరిష్టార్థసిద్ధుల • నురవుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తు•సుమఫలాఢ్య,ములును గంధవహంబులు•లలితదళము
లైతనర్చెడు వృక్షల•తావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు • సరణి శౌరి!

క. అన మౌనికనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు • వేఱొక్కరు నీ
కెనయౌదురె? సాన్నిధ్యం,బునఁ బడసితి విట్లు శివుని • భువనేశ్వరునిన్. 30

క. నాకును నిట్టులె నీకృప, నా కల్యాణాద్రిచాపుఁ • డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల • కగుపట్టునొకో! 31

క. అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు • వల దిఁక నచిరం
బున నే యొకమాసం,బునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని • భూతశరణ్యున్. 32

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీ•యార్ధమూర్తి
యైన జగదంబచేతఁ బ్ర•దాతు వరము

లోండగల విధి నిజము ముకుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాంతు ముక్కంటికృపను. 33

క. పెక్కులు వరము లిచ్చిన, యక్కారుణికాంతరంగుఁ డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కుడ తన సుప్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయకుండు? నంబుజనేత్రా! 34

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుఁడవు వ్రతేశ్యుఁడ వహ! రా
జీవవిలోచన! జవ్యము, నే వేగన్ జెప్పుదు శివుఁ గనెదు వర్ధానన్. 35

గీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు హరుస మొంది
యనియె మౌనీంద్ర! నీదు దివ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతుభుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య నీవు దయను. 36

— * ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట * —

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులట్లు గడిపి యెనిమిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి గంగావగాహనంబుఁ జేయించి దండకమండలకృశమేఖలా చర్మవసనంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం బొనర్చి యొక మాసము మాత్రము ఫలాహారంబునఁ గడపి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనం జేయొనరించుచు నేకపాదంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్తంద్రముతిఁదపించుచుండ నైదు నెలలు గడచి యారవ నెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

సీ. ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ, మగుపడియె నమ్మహోమధ్యమునందు మెఱవు
దీవియంబోలు కిటికీలదీప్తియుండె, శక్రచాపకృతాంతమహాశైల మొకఁడు.

— * శ్రీకృష్ణుతపంబు మెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట * —

క. అందుఁదపంబునఁ గాంతుల, సుందరతేజమున నలరు సుదతీమణితోఁ
జందురునిరేకతో దిక్, సుందు నినుండట్టులుండె నభవుండు రహిన్. 39

గీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమహర్ష మెసఁగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్మి లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదంబమరు వాని
నఖిలదైవతసంఘార్చితాంఘ్రుని హరుని. 40

సీ. గద త్రిశూలం బజ•గవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నెంతేని • దళుకు లీన
నెలబాలుఁ డొప్పొందు • లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు • నీటుసూప
మొలపయిన్ గట్టిన • పులిచర్మమెంతయుఁ, గర్బురదీధితుల్ • గ్రమ్ముకొనఁగ
నురమున నొప్పొందు•చున్న పసిండి త, మ్ముల్లదండ చీలమం•డలకుఁ దాఁక

గీ. సంజప్రొద్దున శారద • సమయమందు
మేల్మి పరివేషమందున • మెఱయు చంద్రుఁ
డట్లు విలసిల్లు సఖిలాబ్జ•జాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను • జక్రధరుఁడు. 41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టబడినఁ • గోర్వజుఁడొప్పెన్
రమణీయశరత్పరివే, షమున నలరు ప్రొద్దువలె న•శర్వుఁడయి కనన్. 42

వ. మఱియు నప్పరమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులుఁ, శ్రీకరు లుడురాజశకల•శేఖరులు ఘన
శ్లోకులు వరమంత్రంబుల, శ్రీకంఠు నుతించుచుండి•రి కరము పేర్మిన్. 43

క. ఆదిత్యులు వసువులు వి, శ్వేదేవులు నాశ్వినులును • సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్వు మ, హాదేవు నుతించుచుండి • రంతఁ గడువడిన్. 44

గీ. శతముఖుండును విష్ణుండు • శతధృతియు ని
తరులు గీర్వాణులును రథం•తరము సామ
మును మహేశ్వరిసాన్నిధ్య•మునఁ బఠించు
చుండి రెంతయు నుల్లాస • మొప్పమీఱ. 45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములుఁ బుక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహోరాత్రులు సంవత్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పులహుఁడు క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్నంబులు దక్షిణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్కరించుచుఁ గొలుచుచుండిరింకను చిత్రాదిత్రిరోపములు గంధర్వులు నప్సరలు,

పాటపాటల నొగర్చుచుండిరి కిన్నర విద్యాధరులు యక్షులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు ప్రాకులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండె
నిట్లు కట్టెదుటఁ బరమేశానుండు పొడసూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచు
చున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గొనఁజాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుం
డెఱిఁగి యతని కిట్లనియె. 46

కం. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరీ! ప్రశస్తచరిత! యి
మ్మేల నినుఁబోలెడు నిష్టుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండైయునున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. అనిన విని యాతఁ డిట్లనె నమ్మహాత్మున, కును; నమస్కార మిద్ది యనారతంపుఁ
బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్ను బ్రహ్మాధిపతిని గా నిగమవేద్య!

వ. మఱియును

కం. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పుదురు నిన్ను దెలిసితిని విభూ!
సారసభవుఁడవు నీవే, శ్రీరుద్రుఁడవీవ తక్క జేజేలీవే! 49

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు నేర్కొన స్థావరజంగమంబులై
యీవిధ మొప్పఁ బ్రాణములు నింద్రియముల్ మనముల్ బ్రతీకము
ల్పావకుఁడున్ హవిస్సును సవంబులు సోముఁడు వేదమంత్రముల్
నీవె మహేశ! దత్తమును నీవె యధీతము నీవె యారయన్. 50

కం. నీవే యెల్లరహృదయము,లో వాసము సేయు నా యలోకపురుషుఁడౌ
నీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీకివె జోతల్. 51

గీ. ఇట్లు కృష్ణుఁడు పలికిన నెల్ల జగము
లుల్లసిలి యల్లె యనునట్లు లోకమాటు
సింహనాదంబు లొనరించి చెలఁగెఁ గృష్ణు
శిరమునన్ బుష్పవర్షంబు గురిసె మిగుల. 52

గీ. అపుడు భగవానుఁడగు శివుం డతిరయమున
దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిఁ జూచి
నలిననేత్రుని కని హరి! నాదుభక్తి
కరమొనర్పద వీవు నేఁ గాంచుచుందు, 53

— * శ్రీకృష్ణునకు శివుఁ డష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

క. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్ట • వాంఛితముల నే
దనకే నొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను • మానక యెపుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణఁ బలికి నట్టినుడుల • కర్ణమెఱిఁగి తా
మరసాక్షుం డౌ కృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కులిడి పల్కెఁ • జెన్నుగ నిట్టుల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ఢ్యము య • శోధనమున్ ఘనమౌ బలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమున్ శతసు • తుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
సకలజనప్రియత్వమును • సారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వకమగు సన్నికర్షము శి • వా! యొసగంగఁ దలంతు నర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగాక నె • నమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ • యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు వరములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేనిత్తు • నల్లి కొనుము. 57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

— * శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. బాపలం దల్క లేమియుఁ • బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు • ముదముఁ దల్లి
దండ్రియొక్కయు సుప్రసా • దములు శమము
దాక్ష్యమును నీయుమమ్మ! నెంతయును జనని! 59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన,జనని మఱియు ననియె నమర • సన్నిభ! యెపుడే
నిని నేమాలికిఁ బల్కను, గనెదవు భార్యాసహస్ర • కౌశల్యంబున్. 60

---

* శివపురాణే ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —
శ్లో॥ ఇత్యష్టౌ సువరాన్ దేహి । దేవదేవ నమోస్తుతే। సర్వేశ్వరస్త్వమేవాసి। మత్ప్రభుశ్చ విశేషతః॥
సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । తథాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్య తీత్యేవం । పునస్స ప్రాహ శూలధృక్ ॥ సాంబో నామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితా బలీ ... ... శ్రీకృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యాన్సువరాన్సుతు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । దేవీతం చాహ విస్మితా । ఏవమస్త్వితి భద్రం తే । శాశ్వతీ సర్వకామదా ॥

గీ. మఱియు దారలవాల్లభ్య మరుదుమీఱు
బాంధవప్రేమ మఱియు బలము తనరు
నేఁడు వేలు ద్విజులు నీదు నిమ్మనందుఁ
గుడుతు రిష్టంబు తీరు సేకూరు తనువు. 61

క. వరముల నిట్లొసఁగి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజవర్గముతోడన్
సరగున నంతర్హితులై, రరుసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁ జేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మురిసి
యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె 63

క. లేఁడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేఁడు శివున్బోలు దాత లీలాకారా!
లేఁడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేఁడు శివున్బోలు బిరుదు లెక్కింపంగన్.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁ జేరి జాంబవతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁ బడసి సుఖంబుండె నిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్రలాభోదంతం బెఱింగించితి నిఁకేమి వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా! మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁ బాసి చరించిరో యట్టివారి నెఱుఁగఁ జెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదంబుల నెఱిఁగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

— * శివమాయా మోహితులు * —

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మకంబైన శివుని బలువగుమాయన్
దెమలఁగ లేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందెఁ బలుతడవ లిలన్. 66

క. నలువయు శివమాయఁ గడున్, నలిగి యలవిగానియట్టు నట్టనిరహిచేఁ
గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁ జూచి బాళినలమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రిందును గనకయె, కాదన కనుచితపుసరణిఁ గావలులగుచున్
గాదిలిచెల్లెలిని వశిష్ఠాదులు గవయంగఁ గడఁగి రభవునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నతిశయంబగు నాశివమాయన్ జేసి,

సీ. ఇంద్రుఁడు గౌతమఋషిపత్ని నాయహల్యను మోసఁ జేసి క్రీడనుబొనర్చె
అగ్నికృత్తికలను నార్ద్రవలచి బల్మరులొంది ప్రాణంబుఁ దొఱఁగఁ దొడఁగె.

నమ్మహాబలుఁడు నంజనినిఁ గామించి, క్రీడించి పుట్టించెఁ గేశవద్యు
మిత్రావరుణు లల్ల నెలతనూర్వశిఁ జూచి, గళితతేజస్కులై కనిరి సుతులఁ

గీ. జందురుఁడు గురువనితతో సారతోరు
భోగములనొంది తనయుని బుధునిఁ గనియె
శాండిలియనాఁగ నొక కన్య సర్పవైరి
వలచి ఱెక్కలు గల్పఁగఁ బడియె వినుఁడు. 69

సీ. వాచస్పతి యటంచు వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె జ్యేష్ఠురతిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశకన్యకతోఁ గూడి కనియె వ్యాసు
ఘనుఁడౌ విభాండకముని లేడిఁ గవి ముక్తతేజుఁడై కనియె సుధీన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేనయను పాలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁ గలిపె దవను

గీ. ఇఁక భరద్వాజుఁ డనెడుమా నీంద్రుఁ డలఘుఁ
డా హరిద్వారమున గంగయందుఁ గ్రీడ
లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని నభిలషించి
స్కన్నవీర్యుఁడై కనియె నొక్కనిఁ దనూజు. 70

వ వారు నీగన నేల? లోకంబులం దెల్లవారలు శివమాయామోహితులై కామబాణం
బులకు గుఱిగాని వారు లేరిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద
వినుండు. 71

—* పాపభేదములు *—

క. మనసున నాలుగును వాక్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపా
లను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర సన్మునివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందు రేని వినుండు.

క. పరసతిఁ గవయఁ గోరుట, పరధనముల కాసపడుట భావముచేతన్
బరుల కపకృతినిఁ గోరుట, యురవుగఁ జెడుపనులఁ దలఁచు టెప్పుడుఁ దగ వెదన్

గీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్లలాడుటయును
గొండెములు సెప్పుటయు సుంతఁ గొంకులేక
తిట్టుటయు ననునివి నాల్గు చెట్ట లెపుడు
వాకు నెడ దోసములు వీనిఁ బాయవలయు.

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర, ధనముల దొంగిలుట పరుల దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు నారయవలయున్. 76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోషంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవశిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ దఘమగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి చేమోడ్పనట్టిఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁ బవలుబో సేయునతఁడు
శివవనిఁ బుష్పరాజిని దెచ్చునట్టిఁడు, శివపూజ మాని భుజించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ జింతసేయునతండు, శివునివ్రతంబులఁ జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁ బాసినట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియై వేదాధ్యయనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పుడొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ బాసిమెక్కనతండు, తను గొప్పగా నెన్నుకొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయల కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృత్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలమందలు మేయునట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు నాలతెరువు, నందు నగ్గిని వేసెడు నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెంతేనిఁ గొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల నందఁగలరు. 79

క. చెఱువులుఁ దోటలు గుంటలొ, నరిచిన వ్రతములను దనదు నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁ డొందఁగలండు ఘోరనారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల వెఱచుదాని
నతివ దపమఁ జేయుచానను వంచన, చేయువాఁడు నరక సీమ నుండు 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వ్వేదమునున్ దెగడువారు వేదవిరోధుల్
వేషముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ జేరుదురవలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు సు, రాపుఁడు గురుతల్పగామి హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోరపాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల • గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి • కర్ములుండు
గురుల దోసములేని • కోమలినిన్ బఱి, జనులఁ బాసినయట్టి • పాపశాలి
చలిపందిరుల మేలి • సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు • పంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును • బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు • దిన్నట్టి ఖలుఁడు
గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల • విసము నమ్ము, వాఁడు పశువులకున్ ముకు • ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల • బాటకడ్డి, వేయువాఁడును నిరయంబుఁ • జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడువాఁడు గురు • కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక • మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
వెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ • బిల్చియు నుంతయు నీక పంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల • నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. 85

క. పరివేత్తయుఁ బరివీతియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు • దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి • నగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు • కఱటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ • బడసెడువాఁడున్.

గీ. వరుసగానట్టి యువిదతో • సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ • బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహ్నుతి చేయు • దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు • పాపశాలి. 88

క. ఒకబంతియందునున్ వం,టకమున భేదంబుఁ జేయు • టాటోటును దా
నొకవిస్తరి వేసుక తలఁ,కక కుడిచెడువాఁడు నరక • గతులొందు రొగిన్. 89

గీ. ఎవుఁడు దుర్దానములఁ గొంచు • సేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రీతి • గ్రహము సేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు • నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ • లీమసు లిల. 90

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ • దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశో,షిలు పేదకు మందు లిడని • చెన్నటి వైద్యుల్. 91

క. కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు • బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి • శోకాతురులై. 92

—* బ్రహ్మఘ్నసమానులు *—

సీ. దప్పిఁ జెంది జలంబుఁ ద్రావఁగావచ్చు గో, కులముకు విఘ్నంబుఁ గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల వివేక మించుక లేక, కొంచక సభల దూషించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు కన్నకూఁతును దగి, నట్టి వరున కీయనట్టివాఁడు
కుడ వంగరమ్మని గుణశాలియగు బ్రాహ్మ, ణునిఁ బిల్చి మరలఁ బొమ్మనెడు వాఁడు

గీ. మఱియు గోద్విజ వతంబుల మాన్యములను
బాడబునివృత్తి హరియించు వాఁడు నంధ
పంగుల జడద్రవిణములఁ బడయుఁ వాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ బడుదు రిలను. 93

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు చేయనతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దినిపించు నతడు
కనుచు హింసను మాన్పని ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుండు రనారతంబు. 95

గీ. వీరలందఱు నొకవైపు వినుఁడు మీరు, మేలు చేసిన వారికి మీఁటి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క. పరులకలిమికిని సంతుకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడి చెనఁటులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్!

సీ. భూదాన మొనరించి భూమినీయక తామె, యనుభవించుచునున్న యట్టివారు
గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న యట్టివారు
కన్యకాదాన మొక్కఁ జేసి కూఁతును, నల్లున కంపని యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి చాలఁగ నన్నాని, యద్దెల కిచ్చుకొన్నట్టివారు

గీ. జన్మములొనర్తు మనుచు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యటుసల్పనట్టివారు
విత్తముల నప్పఁగొని యెగవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలకుఁదలిదండ్రి కాత్మజులకు, నన్నదమ్ములకును నిత్యాత్మమిత్రు
లకును గురుశిష్యులకును గొంక క విరోధ, మావహిలఁ జేసి యెడఁబాపునట్టివారు

క. పలు దోసంబులు తన యెడఁ, గలిగియు వేఱొకరియందుఁ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బఱను దెగడెడు, పలుగాకులు దెఱపిగొనని పాపులు పుడమిన్.

గీ. వసులమేఁతల పంటకు • వ్వలను బరులఁ,యిండ్లఁగాల్చెడువారు ద•బ్బియక వ్వా
వ్రతముల సృష్టిచేసెడు•వారు వరులఁ, జంపువా రొందుదురు నర•కంపువసతి.

ఆ. అడవి నిరవరాధు•లై యుండుజంతువు, లను వధించువాఁడు • నాలఁగట్టి
పొలముదున్నువాఁడు•పొంక మొప్పఁగ నెద్దు, నెక్కువాఁడునిరయ•మేగఁగలరు.

క. అతికోపను లతిలోలుపు, లతికాముకు లతిపిశునులు • నతిగర్వులు నిం
దతివచనులు నతిభక్షులుఁ, గుతుకంబఱియ మునిశిక్ష•కున్ బాత్రంబుల్. 102

—* నరకములు *—

వ. ఇఁక ను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద
వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితంబులుగ విత్తములు లెక్కవెట్టిరి.
రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు,
కాలసూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూకరముఖం, బంధకూపంబు,కృమికూపంబు,
కృమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు,వైతరిణియుఁ,
బూయోదంబును, విశసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయాసదంబును,
నవీచియు, నధశ్శిరంబును, క్షారకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతం
బును, దందశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖం
బును, ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొకఁ డైదువిధంబులతో నొప్పి
నూటనలువదివిధంబులై వరఁగు నిందు యామ్యకింకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధం
బుల బాధించి వేధించుచుందు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపఁజాలు
దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు. 103

—* పాపహరంబులగు దానధర్మములు *—

గీ. ధేను భూతిలహేమాజ్య • దివ్యవస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము•ల్దద్జ్ఞులైన
బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి•పదియు మేటి,దానములు సర్వదోషని•స్తారకములు.

సీ. మేక గేదెయు గొఱియయు • మేలిదాసి
యీనుచున్నట్టి యావును • నిలయుఁ గన్య
పసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు • బండి నాగ
లియు ననడ్వాహమును గడు • నయమువిూఱ. 105

క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్ప•బృందముగలదొ
నిల్లు వదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల • కొసఁగఁగవలయున్. 106

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిలు యానంబులు లుత్తమ్ముల కిరవగు నిరవు గలుగు శుభచారిత్రులే!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుఁడును నవనీతము ఫలము
ల్గాటపు దధి తాంబూలము, లాటంకము దక్కి యీయునగు బాపలకున్.

వ. వెండియు నిఁకఁ దులాపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల? యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారం బర్థులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. అన్నము చేతఁ బ్రాణిచయ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండు నా
యన్నము లేనియప్డు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి సుఖానమహమ్మి కర మొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మమము మెచ్చు వదాన్యవర్యులన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం బీయవలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నిది స్వర్గమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల కొప్పుగ నీయఁగఁ జెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యొందు జలంబును నట్టులోట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్పుఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొజ్జలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెఱువులనన్, గొలఁకుల బావులను ద్రవ్వికు ర్వనుకృతమా.

క. చలిపందిరులను నిఁకఁ బూవులతోఁటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్విలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక మాతని కబ్బున్.

క. ఇఁకఁ బాఠశాలలును వాచకమందిరములును బాట సత్తరువులునున్
రకమగు భజనగృహము లుత్సుకుఁడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

గీ. శర్వ శక్తి షడాస్య గ♦జముఖ వీర
భద్ర భైరవ దేవుల ♦ పావనాయ
తనములును నింద్రిరావిష్ణు♦ధామములును
దదవరాయతనములు ♦ దాగ్రముదము. 116

క. బాలురకుఁ జదువుఁ జెప్పుట, యోలిగ నన్నంబు బెట్టు ♦ లొసగుటయు గడుఁ
వీలుగఁ బొత్తము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు ♦ శర్మము లిచ్చున్.

గీ. మఱ్ఱి మామిడి మున్నగు ♦ మ్రాఁకులను బ
థమ్మునందు వరుసగ సం♦ధాన మొనరఁ
జేయువాఁడును దపమును ♦ జేయువాఁడు
బొంకనట్టిఁడు శ్రేయంబుఁ ♦ బొందఁగలరు, 118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు 119

సీ. వెండిగిట్టలతోడఁ బ♦సిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో♦దూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ♦ బాడి మొదవు, బాపనికినీయనలయుద్ర♦వ్యంబుతోడ

క. అటులిచ్చిన నా ధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి ♦ ఘోరతరాంహః
పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గ♦పదము నొసఁగుఁ 121

గీ. ఎన్ని రోమంబు లావుయం♦దెసఁగియుండు, నన్ని వత్సరములు నాక♦మందు దాత
చేరియుండును దరియింత్రు♦సిద్ధముగను, సప్తపురుషులవఱకు వం♦శంబునందు.

వ. ఇఁక సర్వధర్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు తెఱంగెఱుంగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్ష,
శాల్మలీ, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవ
ణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యొసంగు. 123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ,ద్వీపము యోజనపు లక్ష ♦ వెడలుపు నటులే
యాపొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ ♦ సింధువృతంబై.

సీ. లలితముగ దీనిమధ్య ని♦లావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దన్మధ్య ♦ వాసిమీఱ
మేరుశైలంబు ధారుణీ ♦ నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దనరుఁ బొం♦కంబుగడుర.

వ. ఇక్కనకపర్వతంబు పదియాఱు యోజనంబు లధఃప్రదేశంబునఁ బీఠభూమిగను భూమినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నడుమ బదియాఱు యోజనంబులు శిఖరంబులుఁగను జెలువొందియుండు నీక నిద్దానికి దక్షిణంబున నిషధ హేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీల శ్వేత శృంగి పర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతంబులై యరుణప్రభలఁ గలిగి యొప్పుచుండు నీక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ గులశైలంబులతో నొప్పుచుండు. భారతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయవర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బశ్చిమ కేతుమాలవర్షంబును బరంగునీక నిట్లీ యా మేరువునకుఁ బూర్వాది దిశలందు మందర గంధమాదన విపుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్ఛిఖరంబులందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క. జంబూవృక్షములందు గజంబులం దుల సేయునట్టి • చక్కని పండ్లో
జంబూఫలి రాలి యవియఁగ, జంబూనది యొదవెఁ దద్ప్రదేశంబున నచటన్. 123

గీ. ఆనదీతీరమున నున్న • యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదు•తోయమును భృ
శముగ దోయిళులన్ ద్రావి•యమృతరసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోదంబుఁ • గాంతు మిగుల.

క. అది త్రావినవారలకెప్పొదవదు దుర్గంధము జర•యును జెమటయునున్
బ్రిదులవు బిగి నింద్రియములు, మదినుత్సాహంబు లగ్గ•లమతిమతిఁ గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్తికతోడను, గుందన మదియొదవు మగల•కుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హరుసమిదు న•పూర్వతరముగాన్.

వ. ఇఁక మేరువునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్షిణంబున గంధమాదనంబును బడమటఁ విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందనవనంబు నను వనంబులును అరుణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును కురంగంబును కురరంబును మాల్య
వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, త్రికూట
శిశిరపతంగరుచకనిషధకపిలగిరులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినీవాసము
కుసుంభము, కపిలము నారదము నాగము మున్నగు గిరులు పశ్చిమకేసరాచలం
బులుగను శంఖచూడ ఋషభహంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరా
చలంబులుగను నొప్పుచుండు నిక మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక
మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గువేలయోజనంబుల పరిమితితోఁ
జెలువొందు

క. ఈవిధి పురంబునఁ జుట్టు నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందేచి యష్టలోక
పాలకులపట్టణంబులు ప్రౌఢిమీఱు, దివ్యజనులందఱందుండి దీప్తిఁ గాంత్రు.

వ. మఱియు సిద్ధాసిక విష్ణుపదవినిష్క్రాంతయగు గంగానది సీతయని, యలక
నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల
నానాశైలవనస్థలులఁ దాఁటి యంబుధిఁ జేరు 183

క. మేరుగిరిఁ జుట్టుకొనియున్న ధారుణీధ, రులయందును నందనోద్యానవనుల
దివ్యజను లప్సరస్సుదతీరతముల, సంతతంబు సుఖింతురు శంకదక్ష. 184

క. భారతవర్షంబిఁకను మ, హాగిరికి దక్షిణమున సంద్రమునకు ద
గ్గారుణియై తగఁ ద్రైదివ, నారకగతులకిది కడుజనకమై యొప్పున్. 185

గీ. ద్వీపవరకంబులందిది తేజరిల్లు
నవసహస్రపరిమితితో నగవరుపునఁ
దూర్పునఁ గిరాతులుందు రిందున్ బడమర
దక్షిణంబున యవనులు దగఁ జరింత్రు. 186

క. మఱియుత్తరమునఁ దావను, లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు విట్ఛూద్రుల్
వరఁగుదు రిజ్యాజితులా, పరిచర్యలఁ గుశలులగుచుఁ బ్రౌఢిమదనరన్.

వ. ఇఁక నిందుపవర్షంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభస్తిమన్నాగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు
నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యము సుదామము ఋక్షపర్వతము
వింధ్యము పారియాత్రము ననుకులపర్వతంబు లేడును మహేంద్రగిరిజాతంబు
లగు త్రిసామ ఋషికుల్యా మున్నగు నదీశతంబులును శుక్తిమత్పర్వత

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయపర్వతోద్భవంబులగు కృతమాల తామ్రపర్ణి మున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలోద్భవంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు గోదావరి భీమరథి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు నర్మదా సురస మున్నగు మహానదులును మంచుకొండనుండి ప్రవహించిన గంగ యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినీవతంసములును గలవు. ఇందుఁ గృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులావర్తిల్లుచుండు ఈభారతవర్షంబునఁ దపంబును దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు. స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు రిట్లు దక్షిణవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు తెఱంగెఱింగించితి నిఁక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కుప్పసంద్రంబు చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దురము సోమకము సుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబను పర్వతంబులుండు నిందు దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతు రిందు, అనుతప్త, శిఖి, పాపఘ్న, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ ద్రావుదురు. అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు త్రేతాయుగంబుఁబోలి యుండును. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మపరులై 118

క. శంకరుని సర్వవిష్టప, శంకరు నిఁక పారసాక్షి పారసభవులఁ,
సంకటహరులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంతసంతుష్టులునై. 119

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జువ్విమ్రాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం బయ్యె నీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిక్షురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన శాల్మలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము హారీతము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రసభ మనునవి యేడు వర్షంబులుండును. ఇఁక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల, రక్త, హిరణ్య, చంద్ర, శుభ్ర, విమోచన, నివృత్తి, యనునేడు నదులు ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభునిఁ బూజించుచుందురీ

ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు మధ్యయందుండుట నిద్దిశాల్మలి ద్వీపంబని పేరొందె నిద్దాని సురాసముద్రంబావరించి యుండు నింక కుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానసులుందురు. వీరిందు త్రిమూర్తుల బూజించుదురు. కుశేశయము. హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిద్రుమము, హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును. ధూతపాప, శివ పవిత్ర సమ్మతి, విద్యు, దంభ మహియను పేరులతో నొప్పు నదులుండును. ఈ కుశ ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంద్రము చేత సమావృతంబై యుండు. క్రౌంచద్వీపంబు తద్ద్విగుణంబు. దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది క్రౌంచము, వామనము, అంధకారకము, దివావృతి, మనస్సు, పుండరీకము, దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుముద్వతి సంధ్యరాత్రి మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యావాలుకంబులై యుండు నిందు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుందు రిందు హరిగియను రుద్రుండు పూజింపబడుచుండును. క్రౌంచంబను పర్వతం బిద్దానిమధ్యమునుంట నిది క్రౌంచద్వీపంబనంబడియె నింక శాకద్వీపము శాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇందు ఉదయగిరి జలధారం, అస్తగిరి, అవికేశము, కేసరి, శతకేసరము, దేవయానం బనెడు పర్వతంబులును, సుకుమారి, కుమారి, నలిని, వేణుక, ఇక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదులును వెలుగొందు నిందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు భగవానుండగు సూర్యుండు పూజింపంబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వల పుష్కరద్వీపంబుండు పూర్వద్వీపంబుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటకు జేసి యిద్ది పుష్కర ద్వీపం బనంబడు నా కాంచనకుశేశయము బ్రహ్మకేపుడుకి సింహాసనంబు ఈద్వీప మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులను వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు చివర రథచక్రంబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రంబుల దనరజేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా దుఃఖరాగద్వేషాధర్మంబులు లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

ద్వీపంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కోటివి స్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబు తెలియ గణించితిని నింక భగోళంబుఁ దెల్పెదను వినుఁడు. 140

—∗ భగోళము ∗—

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు • పొలుపెసఁగును న
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు • మురువుగనుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపది • వేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీప్తు • లమర నట్టి
తారకామండలముపైనఁ • దనరు బుధుఁడు
బుధున కూర్ధ్వంబునందుఁ గా • వ్యుండు దనరు. 142

క. ఆకావ్యున కూర్ధ్వంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక • నంతకుమీఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁదనరారు నతుల • శోభలు దనరన్. 143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుం • డమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష • యోజనములు
పైన సప్తర్షిమండలి • పరిఢవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా • యామమందు. 144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁబై, రవికాంతుల నీసడించు • రమ్యతరమహా
భువనము చెలువొందు నజో, ద్భవులగు సనకాదులందు • భాసిలుదు రొగిన్.

వ. ఆపైన జనలోకంబు వెలయు నందు వైరాజు లుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపోలోకం బలరు నందుఁ దపస్వు లుండు రటుపైఁ గడుదవ్వున బ్రహ్మలోకం బుండు నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలరు. 146

గీ. అందు బ్రహ్మణితోఁ జతు • రాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగ • వేడ్కనుండు
మదురుగా నట కెన్మిది • కోట్లయోజ, నములపైనుండు వైకుంఠ • నగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో నర, విందాక్షుఁడు పార్షదోరు • బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చోటు, నందురు చెలువొంద వైష్ణ • వోద్ధులు గడిమిన్.

వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దానిపైన వేతొండు లేదు. 149

సీ. ఇందు బాలేందుమౌళి మ • హేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సత • మ్మలరుచుండు
కోట్లకొలఁదిగఁ బ్రమథులు • గూర్మి సేవ, లాచరించుచునుందురు • హరుస మొదవ.

వ. ఇఁక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్ని ధ్యంబందుండి యవ్వారిం గొలుచుచుందు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలోకంబం దాలం బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షీరంబులం దెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్చించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుం బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బింకను మహీతలంబున కర్వాక్ప్రదేశం బగు పాతాళంబుం గూర్చి చెప్పెద వినుండు. 151

—* పా తా ళ ము లు *—

క. వసుమతి కధఃస్థలంబున, ననఁగను బాతాళ మట ను•పేంద్రునియంశం
బసదృశుఁడు రగేంద్రుఁడు తల, ల సుమంబులవలె జగంబు•లన్ దాల్చుమునుల్!

గీ. మణివితతిరంజితాయత•ఫణిసహస్ర,ముల ననలసంయుత శ్వేత•భూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుచునుండు న•శేషసుగుణ,భూషితుండయి పాతాళ•భూమియందు.

క. మఱియున్ బడిగెలబారుల, వీఁదండలఁ జాలఁదాల్చి • విష్ణుపదీవి
స్ఫారితరజతాద్రిఁ గొలుచుఁ, గరమలరెడు దందశూక•ఘుఁ డచ్చోటన్. 154

తే. పొంకమగు పైఁడిజీవలఁ • బోలిమెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నా•నందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ • బట్టి యెపుడు
భువనముల నెల్లఁ దలలను • మోయుచుండు. 155

క. కడుభయదమౌ విషాగ్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ • గద్రూతనయుం
డడరుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్విసము భువన•వితతిన్ గాల్చున్. 156

వ. మఱియు.

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై • మహితుఁడాతఁ
డెప్పుడే నావలించిన • నీయిలాత
లంబు కాననతీర్థశై•లములతోడఁ
జలన మొందెడుఁ బ్రిజలెంతో • యులుకుఁజెంద. 157

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గ్రిందుగ గ్రిందుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడులోకంబులుండు. 158

క. ఈయుని రత్నప్రాసా, దాయతములు హేమభూములతిసుఖదంబుల్
పాయక యిందు వసించెద, రాయసురవరేణ్యులు పవనాశనజాతుల్. 159

క. రాఁడిటకుఁ దపనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులు రావిఁక నెపుడున్
బోడిమిమీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు సంబరమొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములు పుంస్కోకిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ నుజీ
వనములు శాశ్వతయావన, ధనవతు లందంబు మించు తన్విశ్రేష్ఠల్.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాన్నపానముల్ బహువిధములు
జాళువాపట్టువస్త్రముల్ సౌరభమున
నొప్పు లేపనములు తావి పుష్పములును
రవలసొమ్ములు నింటింట రాసులొప్పు 162

వ. ఇందియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ
సిద్ధపూరుషులు దానవులు కాద్రవేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుందు
రిట్లధోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నిఁక నెల్లధర్మంబులందు స్త్రీ
రక్షణం బవసరంబు. స్త్రీరక్షణం బొనర్పకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకరం
బొనర్చెద రట్లు గావున మున్ముందు వారల మనంబెఱుంగుట కర్జంబగుట
నద్దానిఁ దేటఁబఱతు వినుండు, 163

క. నారదుఁ డొకప్పు డచ్చర, యూరాముని బంచచూడ నరుసమ్మొనరన్
జేరి యడిగె స్త్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు చక్కటి నంతన్. 164

—* పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట *—

గీ. పంచచూడయుఁ గేల్మోడ్చి పలికె నిట్లు
మునికి దేవర! నేనును బోటినై యె
టుల వచింపుదుఁ బొలఁతుల తలఁపు పోలువు
నాయమగునొక్క! యట్టి దండంబు నాకు. 165

చ. అనవుడు మౌని యిట్లనియె సచ్చరలేమకు నాతిమిన్న! బొం
కను వచియింప దోసమగుఁ గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేరమెట్లొనరు? వేగమె చెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాఁడ నిటు వెగ్గలమైన కుతూహలంబునన్. 166

క. అనఘయు నారదమౌనికి, వినయమ్మున స్త్రీల తెఱఁగు • వినిపింప మన
మ్మునఁ బూని చారుహాసిని, యనియె నిటుల్ చెప్పదు విను మ•హాత్మ! ముదమునన్

గీ. మంచికులమునఁ బొడమిన • మానినులును, రూపవతులును నాథుని • ప్రాపుగలుగు
వార లుచితంపు మర్యాద • మీఱఁ దు రిదె, స్త్రీలయందలి దోసంబు • శిష్టచరిత!

క. విను ముదిదశన్నలోకం, బున బావప్రాణి లేదు • మునికులతిలకా!
కనఁగ సకలాఘములకన్, ఘనతయె మూలం బరసిన • వాఁడవు నీవున్. 169

గీ. స్త్రీని సృష్టించి యుంచక • సేవఁ జేయు, వానిఁ గెలుతులఁ దిరిగెడు • వానిఁ గలసి
క్రీడ సేయదు రొడర • కోర్కె వమల, కించుకేని యు నెయ్యు మౌ • నీంద్ర! మదిని.

చ. తెలుపున నేని బంగడపు • బేరమి గౌరవ మెంచి యేని బల్
సిరిఁ గని యేని నాథు మది • సౌఖ్యద సంచయ యేని మ సరి
తెలివలు గామ కాత్మలయి • తెంపున నెవ్వని నేని జారుసి
మఱగి సుఖులై రిదు సన్మ • మ వెంకి చుక లేరు సఁయమీ! 171

క. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible] 173

క. [illegible]
[illegible] 174

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 175

క. [illegible]
[illegible] 176

ఉ. [illegible]
[illegible] 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరమాలంకారములను • వాంఛింపరిలన్
సురతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు • ననఘచరిత్రా! 178

గీ. జముఁడు మిత్త్రియు బాతాళ • సద్మమును వి
సంబు సర్పము లసిధార • చేటులపవన
మగ్గియును బడబాముఖం • బతివలును నొ
కట మెలంగెడు వారు వి•స్ఫుటము మాని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యక్కురంగ నేత్రను మెచ్చి చనియెనిట్లు స్త్రీస్వభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినిఁక గాలచక్రమున మనుజులకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పుదు వినుండు.

— * కాలజ్ఞానము * —

క. దీనిన్ బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ శర్వు నడుగ • దేవేశ్వరుఁ డ
మ్మానినికిటు లెఱిఁగించెను, మానీంద్రులు సెప్పుదు వినుఁడు • మనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె • గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యమరిన నేని • వినుము మనుజుఁ
డాఱు నెలలకులోపల • నంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క • మో హార్యతనయ!

క. ముకము కనులు వీనులు నా,లుకయును స్తంభదశ నొందఁ • లోకేశ్వరిరో!
యిఁక నాఱు నెలలలో నం,తకు గేమున నతిథి యగును • దథ్యంబరయన్.

సీ. నేయి నూనెలయందు • నీరంబునందు ద,ర్పణమందు మోము గ•న్పట్టకున్న
అల యరుంధతి నిఁక • నాయుతధ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడ • లేకయున్న
గ్రహణంబులేక భా•స్కరచంద్రులుదయంబు, గ్రుంగెడునట్లు గ•నంగఁబడిన
కాకులతోఁ బతం•గంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొండు • చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు • నైల్యమొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్లే•దంబుఁ జెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాం•తినిగొనినను
మనుజుఁ డాఱుమాసములలో • మరణ మొందు. 184

సీ. ఎడపక యొక నెల • నెడమహస్తంబు కం,పంబును నొకతీరు • పడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కొం•తయును దడిన్మాలి, మించు వైఖరిని శో•షించెనేని
తన నీడయందు మ•స్తకము గన్పట్టక, దురుసున మొండెంబు • దోఁచెనేని
కాకమేనియు విహం•గంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి • తనరెనేని

గీ. కారణములేక నల్లటి • కలను దనను, జేరి పరివేష్టనంబున • మీఁ తెనేని
అట్టిమనుజుఁడొక నెల • యందె జముని, ప్రోలికేఁగఁగలం డిదు • బొంకులేదు.

గీ. పట్టపగలున నుల్కాభి • పాతనంబు, నడికిరేయిని నింద్రధ • నస్వంబుఁ జూచె
నేని వాఁడాఱు నెలలలో • నినతనూజ, సన్నిధికిఁ జేరు లేదిందు • సందియంబు.

వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁ గూర్చి చెప్పెదను వినుఁడు. 188

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

క. ఇనునైనను శీతలరశ్మినైనను వెనుకఁ జేసి • సితపటధరుఁడై
మనమున దైవముఁ దలఁచుచుఁ, దనచాయను జూడవలయు • ధారాధరిరో!

వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాఱుమాసంబులలో మృతిఁ జెందు. 189

గీ. ధవళమైనను నాచాయ • ధర్మమొందుఁ, గృష్ణమైనను నాచాయ • కిల్బిషంబు
శోణమైనను బందిలోఁ • జొచ్చుఁ బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలు • నగకుమారి!

చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర • మ్రిందుదు రిష్టపుబంధువుల్ మొగం
బొఱఁగిన క్షుద్భయంబు గటి • యున్ గనుపట్టక యుండెనేనియున్
సురుఁగును భార్య జంఘ లటు • చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడున్
జరణములుం గనన్ బడని • చందమునన్ బరదేశమేగెడున్. 191

క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁ దెలియ • నట్టివితముఁ జె
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁ గెల్చు జాడ • నానతి యిమ్మా!

క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, ననె దేవీ! సర్వజనహి • తార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మిఁక నెఱిఁగింతు యోగ • విద్యాసరణిన్.

వ. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులేతత్సమాయోగంబె పాంచ
భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాపియై యుండు. సర్వం బాకాశ
మందు లయించు. 194

క. ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల • నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నద్దేవుఁడు స్థిరముగాఁగ • నేర్పడఁ జెప్పన్? 195

వ. జ్ఞానులగు వారు తపోమంత్రబలంబుల నివియంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరదేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

గీ. దేవ! మును ఘోరరూపుఁడౌ • దివ్యమూర్తి
కదుఁ గరాలుండు కాలుండు • గర్వమునఁగ
నీదు శూలహతిన్ జేసి • నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున • బ్రతుకుఁ గాంచె. 197

క. పోరిఁబోరి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి • మరలఁ దనదియౌ
నురవగు నధికారముఁ గొని, పోరిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ • భూతవితతులన్

వనమయూరము: అక్కటతన దేవర! దయామతి యొసంగన్
దిక్కఱి మృతిన్ గొనెడు • దీనులను నెంతేఁ
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక • సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురో మహాత్మా!

— * మృత్యుంజయ యోగములు * —

వ. అనిన మహేశ్వరుండు.

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లుద్దానసేసి. పంచతనుఁ జెంద రిద్ధి ధ్రువంబు వారు
కాలునిన్ గెలుచుటకే దుర్[illegible], రమ్యలిం[illegible]! పర్వ[illegible] • రాజపుత్రి!

వ. ఆయోగంబులు జెప్పెద

క. హే మకరివదనా! చెప్పెద [illegible] మను యోగవి[illegible] [illegible]
తములైన తత్త్వములున, [illegible]

గీ. ఆకసంబున వాయువు [illegible] • [illegible]
నగ్ని యద్దాన [illegible] • [illegible]
బృథివి జనియించు [illegible]
నయనరో! విలోమగతి నణ్గి • లయము జెందు. 2[illegible]

క. ఇల యైదు గుణములతో, సలిలము నాలుగుగుణముల • జ్వలనము మూటన్
జెలువుగ రెంట సమీరం, బలయంబరమొక గుణమున • వలనొప్పు సాధ్వీ! 2[illegible]

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబులనెడు నీ గుణంబులెప్పుడు భూతంబులఁ బాయునో యప్పుడవి విపన్నంబులగును. అందువలన కాలజిఘాంసుఁడు యోగిచే శబ్దాది గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁ జెప్పెద, నీవిఁక నిద్దాని భక్తి•నిరతుఁడును గడున్
భావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్ప వలవ • దన్యున కెపుడున్. 205

సీ. రాత్రులందున దీప వి•రహితమైన
యంధకారమునన్ జను•లందఱును ని
దురను జెందుచునున్నప్పు • డరసి సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండి నుశ్వాస • మునుచుచుండ. 206

వ. యోగంబు సల్పవలయు నది యెఱింగింతు వినుము.

గీ. రహినిఁదర్జనిచేతఁ గ•ర్ణములనొక్కి, యొక్కముహూర్తంబు కాలంబు•నుచితగతిని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పు•నట్టిశబ్ద, మును వినంగవలయు యోగి•పుఙ్గవుఁబోఁడి!

వ. ప్రత్యహంబిట్లు ఘటికాద్వయంబున నాయాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సర్వరోగములనుఁ, గుదురఁగఁజేయును జయించు•ఘోరపుమృత్తిన్
జడలున వర్షాబ్దములటు, చదురున గర్జిల్లఁజేయుఁ • జంద్రార్ధముఖీ! 209

వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుండును సర్వదర్శియునై
సర్వసిద్ధులొందును. సంసారబంధంబునుండి ముక్తుండగు. యోగులలో సూక్ష్మ
తరుండగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

గీ. ధాన్యమును గోరువాఁడెట్లు • దాఁబలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య•మును బడయునొ
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు • నేర్పుకాఁడు
దా నటులు బంధమునువీడఁ • దలఁపవలయు. 211

వ. మఱియు సన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాఁకలి దప్పులఁ
బాయుదు రిఁకను 212

గీ. కాలపాశవిమోహితుల్ • కడఁగి మిత్తి, జెందువారు కుబుద్ధులు•చెనఁటు లిలను
శాబ్దికబ్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁ•జాల రెందు, వారు సంసారబంధంబు•వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యంబును, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ • బేర్మి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడనట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

ఆ. పిన్నపాప మొదలు • వృద్ధునివఱకిటు, లాత్మహితముకై సు•ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి సలుపఁ • గూడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగకలను నాయు•వుండుదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుంజయ దేహాయష్టియై యాయువును వీర్యవృద్ధిని జెందు. ముదుకనియందుఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దరుణులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116

క. అక్కఱలేదు మంత్రజప • మక్కఱలేదిఁక బీజసంచయం
బక్కఱలేదిఁకాప్రణవ • మక్కఱలేదిఁక లాఁతిమార్గముల్
జక్కఁగనిల్లు శబ్దమయ • చారుతరంబగు బ్రహ్మమున్ జయం
బెక్కుడుయున్న మునీ కాని యుపేక్ష నెఱుంగఁగఁ జెల్లుఁ గోమలీ! 117

వ. శబ్దము నవవిధములుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాద స్థితిఁ గ్రమానుసారముగఁ జెప్పెదను వినుము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణాక్వాణము, వంశనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమును తొమ్మిదివిధము లివ్వానివిడిచి పదియవదియగు తుంకారమును బాగుగా నభ్యసింపవలయును. ఈ ప్రకార మభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁ జెందఁడు. యోగపరిపాకమొందిన మృత్యుజిత్తగును. ఈనవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ. ఘోషముప్పెడునాత్మ•కున శుద్ధిదము రోగ,హారము వశ్యాకర్ష•కరమునగుచు
కాంస్యధ్వనియుఁ బ్రాణి•గతుల నిరోధించు,భూతంబులను గ్రహం•బులను నిట్టు
నతి! శృంగరవ మభి•చారికాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ • సాధకంబు
ఘంటానినాద మా•కర్షణంబొనరించు, నిలింపసిద్ధ క•న్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాక్వణనము ద•ర్శ్వోందు నేసి, బరఁగు వానిఁ గనం జేయు • వంశనినద
మఖిలతాత్త్వికసిద్ధిని • నమరఁజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృ•తులను బాపు

క. విను శంఖారావమున భు,వనముల నెల్లను జరించు • వలతియగుఘనా
ఘనగర్జనమున నాపద,లను బాయును నెట్టివైన • లలితాంగి! ధరన్. 120

వ. ఇఁకను.

ఆ. ఏకచిత్తమొంది • యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనర్చు • భవ్యమైన
యనుపమంబునైన•యల్లతుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు•వెలయుదెందు.

సీ. మఱియు నాశ్రోత సర్వజ్ఞ•మండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యిఁక • సర్వలోక
చారియునునై చరించు వి•కారములను, జెందఁడొక్కింతయాతఁడు•శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబుతీ రెఱింగించితి నిం కేమి విననెంచెద వన నఖిలేశ్వరి యిట్లనియె దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొనర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁ జెప్పుమన్న శంకరుండిట్లనియె. 223

క. దేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, బావనమగు యోగమద్ది • ప్రాణాయామం
జేవాఁ డొకమానార్థముఁ, దా విడువక సేయు మిత్తి • దాఁటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞానాజ్ఞానంబు లుత్సాహము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎవఁడు పవనంబును జయించి • యెసఁగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ • భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జయించుఁ బ్రాణ
ధారణధ్యానపరుఁడయి • తనరె వలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్త్రిక • లోన గాలి
నెల్లు నిండించి తన పను • లెసఁగఁ జేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు • కూర్మి మీఱ
పవనధారణ మభ్యసింపంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్సరముగ గాయత్రిమనువు
రహిశిరసుతోడ నాయత • ప్రాణుఁడగుచు
మూఁడుమారులు దా జపంబును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్ముఁడగుచుఁ బువ్వారుఁబోఁడి! 228

ఆ. వాయువీయతత్త్వ • వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల • భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు • గచ్ఛ సమరలుదు, రెపుడు మరలఁ డతివ! • యీను యోగి

క. నూఱేండ్లు విమలతరఖుశ, నీరముఁ గ్రోలుచుఁ దపించు • నేర్పరికిఁ గడున్
జేరుడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁ బవనధారణంబుఁ • జెందెడు కృతికిన్ 230

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁ బాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తిఁ బగెల్చి వాయుగమనంబున ఖేచరత్వ మొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁ జెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁ దుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁకఁ జెప్పనేల? యేబావఁ డుదయమున లేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వాఁడు బ్రహ్మలోకంబును జెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు వాయు
సిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ దేజంబువల్లనగుదానిన్ జెప్పెదు వినుము. జనులెల్ల
నిద్రించియున్నపుడు దీవియ లేని యంధకారంబందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి
భ్రూమధ్యమందుఁ బ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతినిఁ జూడవలయు నిది భ్రూచరీముద్రా
యోగము. మఱియుఁ జేతి వ్రేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుకపీడించి సగముముహూ
ర్తమేకభావుండై వెలుంగుజ్యోతినిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై యెఱ్ఱనై నల్లనై చిత్ర
వర్ణమై యొప్పు నిది ఖేచరీముద్రాయోగము. 281

గీ. కనుబొమలమధ్యయం దలి • కంబునందుఁ
బరఁగు బాలార్కతేజో వి • భాసురమగు
జ్యోతిఁ గనుచున్న పురుషుఁడు • సురుచిరేష్ట
గాత్రమును జెందు నిఁకఁ బర • కాయ మొందు. 282

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణ జ్ఞానవంతుండై
బహురూపధారణసామర్థ్యంబును ఖేచరతాసిద్ధినిఁ జెందు నిఁక వేదాధ్యయన
సంపన్నులును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు సైతము పూర్వకర్మవశం
బున మోహంబుఁ బాయలేరు, 283

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును • వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధ • బధిరులట్లు
తమమునకు దౌలనున్న య • త్తపనవర్ణు, నామహాపూరుషునిఁ దెలి • యంగఁ జెల్లు.

ఆ. విను సహస్రశీర్షుఁ • డును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడు • నునయి యొప్పు
నలఁ పురుషుఁడు విశ్వ • మందు దశాంగుల, మీఁద నావరించి • చెన్నుమీఱు, 235

వ. ఇఁక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పె
దను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి సము
న్నతశరీరుండై కూర్పఁబడిన కరపుటములుగలవాఁడై చంచువునుబోలిన
ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుఁ బీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయ
కములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృత
జలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు ముక్తినిఁ జెందుఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి
మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 236

సీ. ఏన్గువంటిబలంబు హ • రీంద్రమట్టి, వేగము సుపర్ణువంటి మేల్ • వీక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకచములొప్పి • పొలుచు దేవ, గురునిభుండయి దివ్యవ • త్సరశతంబు

వ. ఇట్టి యనేకవిధంబులం జెప్పెదను వినుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుక నుదవడలను వంచి కొంచెము కాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రమమున లంబికాయోగమును బొందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను బోలెఁ ద్రాఁగిన యెడల నమరత్వమును బొందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగామధములచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు ముక్తిని గెలువవలయు నిట్లు నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగించిన నవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క. ధ్రువుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పితినే? మును మీకున్
సువిహితుఁ డాతఁడు పెక్కేండ్లవనిన్ బాలించె విబుధులందఱు మెచ్చన్.

క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పావనులగు ఫ్రష్టి ధాన్య భాసురనాముల్
శ్రీవెలయఁగఁ బుష్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁ జెందిరైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుఁడు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృషతేజుండు ననువారు. 241

క. సురుచికుమారుం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధియైన నాతఁ డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జంపంబడె నా, పరితాపంబున జననియుఁ బంచత నొందెన్. 242

వ. ధ్రువపౌత్రుండైన గురలో శ్రేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుండను సుతుండు పొడమె నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు నడ్వలయందుఁ బూరువు, మానసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోమాతిరాత్రులు, అభిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమరులు జన్మించిరి. అందుఁ బూరువున కాగ్నేయియం దాఱుగురు కొమరులంగుఁడు, సుమనుఁడు, ఖ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె 243

క. తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గా
ననుఁబడి యెందున నేనియుఁ, జనియెను జిత్తం బొకింత శాంతిన్ జెందన్. 244

వ. అనంతరము

గీ. రాజుగాఁ దనరిన వేనుఁ డోజఁ దప్పి, చెడ్డచేఁతలఁ బ్రజల హిం • సించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరి • తేఁకు వెసఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వాని • హుంకరించి.

వ. అటుమీఁద మునీంద్రప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఃఖంబుఁ బాపఁగోరి దివ్యమునులవ్వేనుని కుడిభుజంబును మథింప నందు ధన్వియుం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క. ఆతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలెఁ గడిమి • పొలుపొప్పఁగ వి
శ్వాతీతంబగు తేజము, ఖ్యాతియునుం గ్రమ్మకొనఁగఁ • గరము నరకీర్తిన్. 247

వ. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వయమహాధ్వ • రం బొనర్చి
నట్టి యప్పలలో నీతఁ • డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల • నమరఁ జేసె
నర్చియను భార్యతోఁ గూడ • నాస్థమెఱయ. 248

వ. అమ్మహీనాథున కర్చియందు విజితాశ్వుఁడు, హర్యశ్వుఁడను వారలిద్దఱు పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁ బ్రాచీనబర్హి యనువాఁడు పుట్టె. ఆతండు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బెండ్లాడె. ఆమెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హి వలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచేతసులనఁబడు నవ్వారు పితాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి రుద్రగీతంబు జపించుచు శివధ్యానపరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యస్తమించుడు నరక్ష్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాక్షయంబయ్యె నది కాంచి యంతకుమున్న దపఃఫలంబుఁ జెందియున్న ప్రాచేతసులు నిజరాజధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుపెరిఁగి మార్గంబులను నిరోధించి ప్రబలియుండుటఁ గాంచి యవ్వాని దహింపఁ బూని ముఖమునుండి యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వి వనంబులఁ గాల్చుచున్నన్ జూచి కొంతవడికి సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుఁడింక భూజములఁ • గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము • లాయెడ నాయెడ నున్నవిట్టి వీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక • సాఁకఁదలంపుఁడు మున్య వేగమున్
మల్పుఁడు వేగ మామకకుమారిక యిందు వసించుఁ గాంచుఁడీ! 250

క. ఆకన్నియ వర్చస్విని, యాకదియగు ధర్మపత్ని • యారీతి దానిన్
జేకొని వివాహమొందుఁడు • జోకగ నాదక్షుయష్ట • సుతుఁడై పొలుచున్,

క. పదిమూఁడి కెట్టులాలగు, నిది యొకతుక యని మనమున • నెంచంబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యుదవిన దన వారలట్టు • లొండఁబడి పేర్మిన్. 252

ఆ. వృతుజాతయైన • వెలఁదిని వార్షినిఁ, బెండ్లియాడిరంతఁ • బేర్మిదనర
వారి కాపెయందుఁ • బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు • సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిఁ గూర్ప నయ్యది వృద్ధిగామిఁ జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథునవిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధిఁ బొనరింప నెంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నంత నాపె యందు 254

క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, పైదలులు జనించి రధిక • భాసురచరితల్
సౌదామినీప్రకాశలు, మేదురతర శేముషీస • మీాహితలు గడున్.

ఉ. వారలలోన ధర్మునకుఁ • బద్గురఁ జంద్రున కిర్వదేడ్గురన్
ధీరుఁడు కశ్యపాఖ్యక సు • ధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికిసిన్ గృతాశ్వునకు • సొంపుగ భూతున కిద్ద ఱిద్దఱిన్
గోరి యరిష్టనేమికినిఁ • గూఁతుల నల్వుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్ముని సతులగు పదుగురు – భానువు, లంబి. కకుప్పు, జామి, విశ్వ సాధ్య, మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు సుతుండై, ఋషభుండు పొడమిన నవ్వాని కింద్రసేనుండు జన్మించె లంబి యందు విద్యోతుండును మేఘంబు లుద్భవిల్లె. కకుప్పునందు సంకటుఁడు పుట్టుడు నవ్వానికిఁ గీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి. జామికి దుర్గాధిష్ఠాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుఁడు నందియునుం బుట్టిరి. విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి. మరుత్వతియందు మరుత్వంతుఁడు (ఇంద్రుఁడు) జయంతుడునను వారుద్భవించిరి జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు ఇఁక వసువు నందయుఁడు ధ్రువుఁడు సోముఁడు ధరుఁ డనిలుఁడు డనలుఁడు ప్రత్యూషుఁడు ప్రభాసుఁడు నను వారష్ట వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుండు శాంతుఁడు మునియనువారు కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండను వానికి కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండనువాఁడును, అనిలునకుఁ బురోజవుం డవి
జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శరస్తంబమందుఁ గుమారుండు జన్మించుడు
నాతనికి శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్ఠమందు నైగమేయుండును
జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియను దేవలుండు నవ్వానికిద్దఱు సుతులు
మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ
విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. ముహూర్తయందు మాహూర్తికులను దేవగణం
బులునుసంకల్పజుఁడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునాపె
యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకప్యజైక పాదహిర్బుధ్న్యబహురూ
పమహాత్తులను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగణంబులు నుత్ప
న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురస అరిష్ట యిల దను సురభి వినత
చేల తామ్ర క్రోధవశ కద్రువు ముని యను పొలఁతులు పదుముగ్గురు భార్యలైరి
వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు
నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణులు,
అంశుండు, భగుఁ డతితేజుఁడు నను పన్నిద్దఱు సూర్యులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రిఁకను • సుతులు హిరణ్యక
శిపు హిరణ్యనయను•లు పొలుపమరు
సింహిక యను సుతయుఁ•జెలువొప్ప నా హిర
ణ్యకశిపునకు సుతులు • నల్వు రిలను. 258

వ. అనుహ్లాద సంహ్లాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లనువారలం దనుహ్లాదునకు సూర్యయందుఁ
బులోముఁడు మహిషుఁడును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వలును
సంహ్లాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, ప్రహ్లాదునకు విరోచనుండును
జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని కశన యను భార్యయందుఁ
బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై
శివుని మెప్పించి తద్గాణాపత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రు • లైదుగురగు
కురు శకుని భూతసంతాప•కులును గాల
నాభుఁడును బిరుదగు మహా • నాభుఁడు నను
వారలెంతయు విక్రాంత • భూరిబలులు. 260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాఁడు పరిగ్రహించె నంత దనువనునాపె కయో
ముఖుండు శంబరుండు కపోలుండు, వామనుఁడ, వైశ్వానరుండు, పులోముఁడు.
విద్రావణుండు మహాశిరుండు స్వర్భానుండు వృషపర్వుఁడు విప్రచిత్తియను
మున్నగువారలకు లుద్భవించిరందు స్వర్భానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయును
బులోమునకు శచియును వృషపర్వునకు పదారవిహాయశిరశర్మిష్ఠలును
వైశ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలును బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయను నామె చేపట్టె నాసముచిని, శచియను జేపట్టె శక్రుఁడీ త్రి
నలయుపదారవి యాహిరణ్యాక్షునిఁ, జెందెను హయశిర చేరెఁ గ్రతుని
శర్మిష్ఠయు యయాతి జననాథు వరియించె నంత బులోమయును గాలిక మరీచిఁ
బెండ్లాడి యరువది వేలపుత్త్రులు వారలకు నుద్భవించిరి ప్రకటబలులు

ఆ. ఘనులు పౌలోములను వారు కాలకేయు
లనెడు వారు నవధ్యులు నాథ్యచరితు
లాహిరణ్యపురంబున నధివసించి
యుండిరవ్వారు ప్రతివీరుఁ డొండు లేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూఁగురు కొమ
రులు జన్మించిరిఁక నుదామ్రియను కశ్యపపత్నికి. 263

క. కాకియు శ్యేనియు భాసియు, లూకియు గృధ్రియును శుకి చెలువగ శ్వియునున్
తోఁగగు సుగ్రీవియునున్, వీఁకను జనియించి మిగుల వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇందుఁ గాకికిఁ గాకులును శ్యేనికి డేగలును భాసికి భాసులును నులూకికి గుడ్ల
గూబలను గృధ్రికి గద్దలును శుకికిఁ జిలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలను గుఱ్ఱ
ములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభపక్షులను జన్మించె. మఱియు నంతఁ గశ్యప
పత్నులందు వినతయందరుణగరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరో
మండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె నసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు-
శేషుఁడు, వాసుకి, తక్షకుఁడు, ఐరావతుఁడు మహాపద్ముఁడు, కర్కోటకుఁడు,
ధనంజయుఁడు, ధృతరాష్ట్రుఁడు, కుహురుఁడు, పుష్పదంతుఁడు, దుర్ముఖుఁడు,
ఖరరోముఁడు మున్నగువారు. ఇంకను క్రోధవశకును గద్రువకుఁగూడ నిట్లే
సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష కకుంబులును ఇలకు లతావృక్షంబులు
తృణజాతులు మున్నగునవి. యరిష్టకు మహాబలులు వేఁబదిమంది దివ్యులును

మునియును నాకకచ్చరలును చేలయును వాసికి జక్కులు రక్కసులును బోడమి రియ్యాది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండెనిక. 265

క. చందురుఁ డిరువదియేడ్గురు, సుందరులను జేకొనియు శ్వాశురు శాపమునన్
గుందువడి యాత్మకాంతల, యందు నపత్యంబుఁ జెందఁడయ్యెను మానుల్!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాశ్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిషణయందు దేవలునిఁ గని నని సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగింపుఁడనిన సూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభువుఁడు స్వారోచిషుం డుత్తముఁడు తామసుఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు నను వారతీతమనువులు వర్తమానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియుఁ గను సావర్ణి, రౌచ్యకమనువు, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియనుమనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిక్ష్వాకువు నభగుఁడు ధృష్టుఁడు శర్యాతి నరిష్యంతుండు, నాభాగుఁడు, దిష్టుఁడు, కరూశకుఁడు, పృషధ్రుఁడు, వసుమంతుఁడునను వారు పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యవసురుద్ర విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు-పురందరుండను వాఁ డింద్రుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రగౌతమజమదగ్నిభరద్వాజులు సప్తర్షులు. కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుం డిట్టులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్రదేవమనుపుత్త్రులు దత్తాదృశు లొప్పువారిఁక రాఁగల సావర్ణిమనూద్భవంబు నెఱిఁగింతు వినుండు.

— * సావర్ణిమను జననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయుఁ డాధ్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక • చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరు లమ్మనువున్ యముండునున్
సుతయు నొకర్తుకా యమున • శోభితనిర్ఝరిణీవతంసమున్ 268

చ. మగని మహోగ్రరోచులకు • మానినిసంజ్ఞ కడున్నలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన • పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వుగఁ దగుదాని చాయయను • పొత్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరో! నేనుబోలె విభు • మానక కొల్చుచునుండు మిందులన్ 269

ఉ. నీవును సంతుగల్గినను • నీవిఁక భేదముసేయు కింతయున్
నాకొమరన్ గుమారులను • నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాఁకుచునుండు మివ్విధము • స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కిన్ జొకఁదొలంగి చెప్పకుము • చూడుము నాదుహితంబు సోదరీ! 270

చ. అనవది యిట్లువల్క విను • మక్కరో! నావలనైన యంతయున్
జెనఁగివచింప నీవితము • బిట్టగునాత్రిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహియించి నవ్వాడెటు • నిబ్బరమూనఁగఁ జెల్లి! జెప్పెదన్
మనమున నుంతు నంత కను•మానముసేయకు మంతయేనియున్. 271

క. అనియిటులు వల్క నోడఁబడి, తనసంతతి నప్పగించి • తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున•మరలిరయమునన్. 272

ఆ. విభునిఁ గలసిమెలసి•వేడుకయొప్పఁగా, నతులసౌఖ్యముల వి•హారమొందు
చున్నచాయ నప్పు•డువిద గనంగొని, తనప్రవేశమునకు • ననువుఁగనక.

గీ. మూఢమతినయి యిట్టుల • ముందువెన్క
లరయ కొకచేడెఁ బుట్టించి • యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు నర్పించితి నిటు
లేకు మేకయ్యె నిపుడిఁక • నెందుఁజొత్తు! 274

క. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వే, గనె కురుదేశాటవులకు • గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుండెఁ దనవి•భునిఁ గూర్చికడున్.

గీ. పద్మమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ • భావమునను
చాయతోడుత సౌఖ్యము • లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యనుమను•వును శనైశ్చ
రుఁడుఁ దపతి యనెడు కన్యక • పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నా•స్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తు నెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్రు•ద్ధుండై యముం డప్డు త
ల్లినిఁ దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటుల్ • వీక్షించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాక నా నతఁడు బల్ • దీనాత్ముఁడై కుందుచున్. 277

ఆ. తండ్రిఁ జేరఁబోయి • తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ • డెంతయేని
సందియంబుఁ జెంది • చనునె యిట్టులు పక్ష, పాత మంబ కెం ద•పత్యమందు.

క. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల నపత్యమున నిందుఁ ♦ జెట్ట యదేదో
పెల్లెసఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ ♦ దరణి యిటు లనెన్. 279

వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలి త్రొ వ్వించుక హరించి పుడమిఁ జొచ్చు. దాన నీకు మాతృశాపంబు చరితార్థంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిఁ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ ♦ గూరిమిచేయుచునుండు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు ♦ నీవు గుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె ♦ నచ్చికతోఁ దెలిఁగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యిఁకను ♦ దైవముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281

ఆ. చెప్పకున్న నిపుడె ♦ శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు ♦ వేడికోవఁ
జాల కిట్లు నన్ను ♦ జన్మింపఁగాఁ జేసి, నీదుసేవలోనఁ ♦ బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱఁగిది యన నాతఁడరసి ♦ తెఱవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ♦వసతి నెఱుంగన్.

— ✱ అశ్వినీదేవతల జననము ✱ —

క. కురుకాననములలో నా, శ్కరితయు గోడిగయునై ని♦కామతపంబున్
గురుకొనిచేసెను సాధ్వినిఁ, బరికించి మనమున నార్తి ♦ వడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటికఁ జేరంగఁబోయి ♦ కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుఁడొ యనుపగ, దాఁటుచునుండంగ నినుఁడు♦దన్నుఁ దెలుపుచున్

క. హేషలచేయుచు వెనుకొన, యోషారత్నంబు సంజ్ఞ♦ద్యుమణియె దను న
న్వేషించి వచ్చె ననుచు మ,నీష నెఱిఁగినంతఁ దరణి ♦ నెక్కొని బడబ 286

గీ. క్రీడసేయఁగ జనియించి♦రీడులేని
చక్కఁదనమున కిక్కలౌ♦చారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంతుఁ ♦ డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు న్నిజ♦తనువుఁ జెందె. 287

వ. అంత లోకబాంధవుం డపత్యకళత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁ జేరి భార్యా ద్వయంబుతోఁ బుత్రషట్కంబుతోఁ బుత్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ భాస్కర పుత్రులలో జ్యేష్ఠుండగు మనువై యానరతమాన వైవస్వతమనువు,

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్య పాపంబుల ననుభవింపఁజేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెఁ దత్సోదరియగు యమున పుణ్యనదీవతంసంబై స్వీయోదకస్నానపానంబులఁ జేసి సకలదురిత ప్రశమని యయ్యె. ఇఁకఁ దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రాఁబోవు మనువై యొసంగఁగలఁడిప్పు మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు. శనైశ్చరుండు శివుఁగొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండలంబుకన్న నూర్ధ్వభాగంబందు వసించెఁ దపతియనుకన్యను సంవరణుం డను రాజర్షివరించి పెండ్లాడెనిఁక నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత వైవస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *—

క. చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠునిపనుపున • యజ్ఞముసేయన్
గరమరుదుగ నిలయను కూఁతురు జన్మింపంగ నడలి • గొబ్బునమనువున్ 289

గీ. దేశికు వశిష్ఠుఁజేరి యా • తెఱఁగుఁ దెల్పి
కూఁతురేటికిఁ బుట్టెనో • కో! యనన్ మ
హాత్ముఁడాతం డరసి తావ • కాత్మవహ్ని
కూఁతుఁ గోరుట నత్తీరు • హోత ప్రేల్చె 290

వ. దాన గన్యక జనియించెనైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుఁడను పేరఁ బరఁగుచు వర్ధిల్ల నంత మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తున్ జేసిన నతండు. 291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు భ,టాళియుఁ గరితురగవితతి • యులరఁగ మృగయా
కేళిరతుఁడై ధరణీ, పాలుం డటవీస్థలికిని • జయనము చేసెన్. 292

వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతాగ్రారణ్యంబుఁ జేరియందు

మ. పులులన్ దుప్పుల నెల్లుబంటుల వసి • భూదారరాజిన్ సివం
గుల సింగంబుల నేదుపందుల గడున్ • గుట్టల్ వలెన్ గూల్చి, శో
షిలి దూపన్గొని నీటికై వెదకి రాఁ • జీవాకరం బొండు ద
ప్పులఁగన్పట్టినఁ జేరి రాజసుతుఁ డా • ప్పుల్ గ్రోలె వెంతేనియున్. 294

క. తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంభీరవరము • గూడజలములన్
బోడిదఁ ద్రావఁగ దొర యొక్కయ్యనాఁడుఁడియయ్యెను జనంబు • లొండై ర్రిరిపరన్.

క. గోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, ప్రీడయు వెఱ పగ్గలింప • విపినస్థలి న
చ్చేడియ లెల్లరునున్ గడుఁ, బోడిమి చెడి మెలఁగిరంతొ • పొగులుచు వగలన్.

తే. అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యట్లేటికి, నాఁడు నారలైరి • అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటి • యెఱిగింపుమీ యన, సూతుఁ డిట్లు సెప్పెఁ • జోద్యమొదవ.

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నవటఁ గామోద్రేకయుక్తిన్ మహా
త్మకుఁడై కేళి యొనర్చుచుండుడు మునిస్తోమంబు లాసుస్థలీ
నికటంబున్ దఱియంగ వచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక దవ్వోగిరి తాపసేంద్రులు నగాకన్యాంబు వీక్షించుచోన్. 298

గీ. అంత శంకరుఁ డాత్మప్రియానురంజ
నార్థమై పూన్కితో • నివ్వనాగ్రభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ • బొలఁతులగుదు
రంచు శపియించె నద్దాన • నబలలైరి. 299

వ. అంత రాచపూఁబోఁడి నెచ్చెలులుం గూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండు డాసి యత్తలోదరిఁ
గాంచి. 300

ఉ. బంగరుబొంగరంబులన • భాసిలునట్టి మిటుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల వహించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన • రాజిలుపెన్నఱివేణియందమున్
హంగుగఁ జూచి రాజసుతుఁ • డార్తత నచ్చపలాక్షిఁ డాసినన్. 301

క. అక్కలికియు నక్కాంతుని, నక్కజముగఁ గాంచి మరుని • యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనురక్తినిఁ జూపినఁ, గ్రక్కున నాతండు దేల్చెఁ • గలికి రతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

గీ. తోడనె పురూరవుఁడు పుట్టెఁ • దోయజాక్షి
కంత యక్కాంతయు వసిష్ఠు • నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి • యమ్మహాత్ముఁ
డరసి తద్వ్యథమెల్లఁ బాయుని కరుణను 303

క. శివునిన్ ముని గడు గొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియువచ్చి • యుభవుఁడు వరమే
మి వలతోఁ కోరుమన ముని, ప్రమదమున సుద్యుమ్నుపుంస్త్వ • భావము నడిగెన్.

చ అరసి శివుఁడు శాపగతి • నమ్మునియందలి కూర్మి పేర్మి న
త్తెఱవను బూరుషుఁ జేసి సలుప • ధీరత నాతఁడు పుత్త్రితోడుతన్
బురమున కేగి వత్నియెడఁ • బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వురు సుతులం గనెన్ సునులు పూన్కిఁ సిద్ధులు గల్గుట బరే! 805

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన సుద్యు
మ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
గురూరవునకిచ్చి యంతఁదపోర్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరల
పుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిక్ష్వాకుఁడును శిబినభగుండు
ధృష్టుండు శర్యాతి నరిష్యంతుండు కరూషుండు మృగుఁడు పృషధ్రుండు కవి
యను వారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు
పొడమె. నాభాగునకంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ
బృషదశ్వుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతా
నంబు లేకున్న నంగిరసుండను బ్రాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందు బుత్త్రులం
గనుటయు నవ్వను రథీతరగోత్రులై పరఁగిరిఁక ధృష్టుని సంతానంబును
ధార్ష్టంబను వంశంబై బ్రాహ్మణులంబయ్యెఁ నిఁక శర్యాతికి. 806

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ,ళానిధియు సుకన్యయనెడు • లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కుమారియుఁ జ్యవనున్.

సీ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు ముదిత మేలి
శీలమున నశ్వినులసాయ • మోలిఁ బడసి
విభుని సుందరుఁ దరుణుఁ గావించి మేటి
భోగములఁ జెంది యలరెను • బూవుఁబోఁడి. 808

క. ఆనర్తసుతుఁడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశమందుం గడుఁ జె
ల్వౌ నగరి గుశస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి • తనరెనట రహిన్. 809

వ. అయ్యానికిఁ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురుసుతు లుద్భవించి రందుఁగకుద్మి
యనువానికి రేవతియను గన్యారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాఁడా
మెకు మగని నడుగుటకై యాపెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యా
హిరణ్యగర్భునడిగిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 810

ఉ. నీ విటఁ జేరినంత నవ♦నీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
నీవనుకొన్న రాసుతులు ♦ నీల్గిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు ♦ గ్రచ్చఱఁ బాడొనరించినారలా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ ♦ జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 811

చ. ఇరువదియేడు ద్వాపరము ♦ లిప్పటికిం జన నీవు చేర నిం
దిరువదియెన్మిదౌ యుగ మ♦హీనతరవ్రత! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిప్డు వని ♦ చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికిఁ
గరితనొసంగు మట్లయినఁ ♦ గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగాన్ 812

వ. అనినఁ దన్నిమేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్నెన్ బలభద్రమూర్తికిచ్చి పెండ్లిచేసెనిఁకఁ బృషధ్రుండను వాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగింపఁబడి యొకచీఁకటి యర్ధమురేయి వడిగ వానగురియుచుండ నొక్కశార్దూలంబువచ్చి కదుపునొకఁటింబట్టరానది యెఱిఁగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియై వచ్చి కటికిచీఁకటినరయక బెబ్బులియని యావుతలన్ ద్రుంచె నంతఁబులియు నలుకొంది పఱచెనంత నతండు మఱునాఁడెఱిఁగి పడియున్న మొదవున్ గాంచి దుఃఖతుండై యున్నసమయంబున గురుం డెఱింగి శారసించి యిట్లనియె.

గీ. ఓరీ! యనవహితాత్మక! ♦ యోరిపాపి!
మఱచిఁ దెగఁదున్ని తిట్టుల ♦ నూటిదప్పి
నీయఘంబిఁక నరుఁగదు ♦ నీకు రాజ్య
లబ్ధిలేదిఁకఁ జను వృష ♦ లత్వమొంది. 814

వ. అనుటయు నతండు జ్ఞానకృతదోషంబు హరించునట్లు మఱల గురునిచే ననుగ్రహంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదానవ్యత్యయంబునఁ జేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁ గడపి కృష్ణునిచే నద్దురితంబుఁ బాసి యుత్తమలోకంబుఁ జెందె. కరూశుండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్తరంబుననున్న కరూశదేశంబునకు రక్షకులైరి నరిష్యంతుండనువానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుఁడనువాఁడు జన్మించి మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి

క. కడఁగొట్టు మ్మానవుండిఁకఁ, గడుఁ బుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్యఁ ♦ గనిసట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగ్రహమును ♦ బరమపదంబున్. 816

క. ఇల సిక్ష్వాకునృపునకు సుతులు నూర్గురు వారిలోన • దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు వికుక్షి ప్రముఖులుగాఁ గలవారు మిగుల•గంటలుకడిమిన్.

వ. అవికుక్షి పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుఁడనియుఁ గకుత్స్థుఁడనియుఁ బేరొంది పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘునకుఁ బృథుండను సుతుండు పొడమె నాతనికి జంద్రుండను వాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁ గట్టె. ఇంక నా శావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిప్రార్థనచేఁ బుత్త్రశతంబుతో ననికి వెడలి దుంధుఁడను మహాశూరుండగు దానవుఁ బొలియించె మఱియు సంగరంబం దా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో ముప్పురు దక్కఁ దక్కిన వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును వానికి నికుంభుఁడును వానికిఁ గృశాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును వానికి యువనాశ్వుండు జన్మించి యనపత్యుండై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి యర్ధరాత్రి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుఁ ద్రావె దానఁ జూలేర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసాదంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతుఁ బెండ్లాడి యాపెయందు ముప్వురు కొడుకులను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి చేసె మాంధాతపుత్త్రులు పురుకుత్సుం డంబరీషుండు ముచికుందుఁ డనువారు. అంబరీషునకు యువనాశ్వుండాతనికి హారితుండు పుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ హారితులు మాంధాతృగోత్రంబునఁ బ్రవరులు ఇంకఁ బురుకుత్సుం డనువాఁడు నర్మదయను నాగకన్యకను బెండ్లాడి యాపెయందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువానిఁ బుట్టించె నవ్వానికనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు జన్మించె. ౧౬

గీ. గురునిశాపవశంబునఁ • గూలి యంత్యజత్వమొంది త్రిశంకుండు • చటులతేజుఁ
డైన కౌశికుదయనొంది • నాకసమున, నుండె నేఁటియు దీప్తుఁ•డై దనర్చఁగ.

వ. ఆత్రిశంకుపుత్త్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను పుత్త్రుండు నవ్వానికి హారితుం డతనికిఁ జంపుఁడగు సుతుం డుద్భవించి

చంప యను పట్టణంబుఁ గట్టె నా చంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహు
కుండు జన్మించి శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై 320

గీ. ఎండకన్నను వానకన్నను గనట్టి
పొలఁతుకను దోడుకొని వేగ భూరిగహన
తలముఁ జొచ్చి యటను నౌర్వతాపసేంద్రు
నాశ్రమముఁ జేరియుండె భయంబు దక్క. 321

గీ. అరసి యయ్యెడఁ గాంగాలు గంచు నెంచి
భక్తిమెయిఁ దాపసేంద్రుని పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండి కొన్నాళ్ళవిరాఁదఁ
గాలధర్మంబుఁ జెందఁ దత్కాంత లవుడు. 322

వ. చిచ్చురకంబానుడు నందొక్కదాని నంతర్వత్నిగా నెఱింగి యావ్వాండ్రు డాఁపె
నాపె సమ్మానిస చూలొందియున్నపు డోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును సీఘ్రరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 323

ఆ. మంచితరయందు మంచిలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చయందునుండ
సగరచక్రవర్తి జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటి గుండెలవియ. 324

—* సగరచక్రవర్తిచరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు జాతసంస్కారముల
బొనరించి వేదశిక్షితుం, బును నాగ్నేయాస్త్రమొసఁగెఁ బూర్ణతరకృపన్. 325

వ. ఇఁక నా రాజపుత్త్రుండు గరంబుతో జనించుటఁ జేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.

చ. కడఁగి రిపూత్కరంబులను గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
నుడియఁగఁ జేసి హైహయులఁ జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులను పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడు శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 327

క. ఆ నృపునకు సతులిద్దఱు, నూనవ్రత సిద్ధమతులు యోగ్యచరిత్రా
ఢ్యలు కేశిని సుమతి యనా, నొప్పెడువారు వికచనాళీకముఖుల్. 328

క. వారలలోఁ గేశినికిఁ గుమారుఁడొకండు పొలిచె నసమంజసుఁడనఁగా
ధీరులు పెక్కురు తనయులు, శూరులు జన్మించిరల్ల సుమతికిఁ గడిమిన్. ౪౨౯

క. అసమంజసుఁడను వాఁడిల, నసమంజసుఁడై ప్రజలకు ననిశము బాధల్
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ గన్నకుమారున్.

క. ఆతని సుతుఁ డంశుమతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మహాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరులందఱు సమతిన్. ౪౩౧

వ. వసుమతీ పుత్రు లఱువది వేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుక్కు
తునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ
దీక్షితుండై యశ్వంబు వెంట రక్షార్థంబు గొడుకులన్ బనిచిన. ౪౩౨

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మండలములఁ బర్వతములయం
దనువుగ హయము చరించెను, దనుఁ గాచుచు సాగరులు నితాంతము మెలఁగన్

వ. అంత

గీ. నారదుని చోదనఁ జేసి నాకవిభుఁడు, హయముఁ గొనిపోయి తగఁ గపిలాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరులాతురులయి ౪౩౪

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ గ్లేశమునఁ వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చోటను గాని దోఁపకయుండెన్.

గీ. అంత వారలు భూవలయాంతరాళ
మంతటను శోధనయొనర్చి హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై కడిఁది వగను
బుట్టలనుఁ ద్రవ్వుకొనుచు దవ్వులకుఁ జనిరి. ౪౩౬

క. ఏపుట్ట నెట్టి శేషుఁడొ, రాపౌనరి పంగఁ జనునొ రాజసుతులు దో
ర్దర్పపరవశులై యరయక, యీపగిదిగఁ బృథివిఁ ద్రవ్వి యరయుచుచుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరి మేయుచు నున్న యశ్వ
రత్నమును గని చాలహర్షంబుఁ జెంది
ఎవ్వఁడో వాజిఁ దెచ్చెలి యిందుఁ జేర్చె
వాని దెగటార్పవలదె యెవ్వాఁడుగాని. ౪౩౮

చ. అనుకొని వారలందఱు నరయంగ గపిలర్షి మహాత్మకుండు పా
వనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ బార్థివసూనులు క్రొవ్వుమీఱి వా
నిని గని యోరి! నిల్వుమిఁక నీవు మఖాశ్వము గ్రుచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాఁచికొంటివె? దురాత్మ! యటంచుఁ గళ సాగరావళిన్. 339

— సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట —

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హుంకరించె వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యంతని భస్మంబైరి తమదు దర్పముతోడన్ 340

గీ. జన్మమును గాని జన్మపుం జక్కి గాని
యెఱుఁగక మహాతపంబున నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురిగిరి సాదు రేగ
నేని తల పొలమునఁ గాని నిలువదనరె! 341

చ. కొమరులు రాకయుండుటయు ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ గన్గొని యాసగర ప్రభుండు జ
న్మము నెడ దీక్షితుండగుట నందననందను నంశుమంతు క్షి
ప్రముగ హయంబు జూడఁగనఁబంచెను బావనదీప్తి సంచయున్. 342

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దూరి యందందుఁ గలయఁ జూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్వోత్తమంబు
దాని దగ్గఱఁ గనుపట్టెఁ దాపసుండు. 343

చ. కని మునివర్యుపాదముల గ్రక్కున వ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁ డా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి తా హయరత్నమునిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచెఁ దదీయపుత్రికుల వృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల తేఁడు కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిడ్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవభృథముఁ జెందె భూప్రజలంతమెచ్చ. 345

చ. మునికినుకన్ గరంగిన యమోఘులఁ బుత్త్రుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ధునిన్ భువికిఁ • బాఱఁగఁ జేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిఁక • నట్లొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వవరుచు రాజ్యమేలి త్రిదివంబున కేగె నృపుండు పేర్మిమై

గీ. అంశుమంతుండు ప్రభుఁడయి • యవని నేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డనునొక • తనయుఁ బడసి
రాజ్యమున నాపిసిల్పి యరణ్యమునకుఁ
దపముఁ జేయఁగఁ జనియె నుదారమతిని. 847

వ. అంత

క. భూపుండై చెల్వమరు దిలీపుండును నుత్తముఁడు బలీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నయైన గంగను, భూవదనికిఁ జేర్పలేక • పొగిలెన్ మదిలోన్ 848

ఉ. ఆనృపవర్యపుత్త్రుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదపద్ముఁడున్
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియు నౌ భగీరథుం
డానరనాథశాసనము • నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 849

— * భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట * —

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ గూరువఁబూని హిమశైలారణ్యంబున కేగి యందు దేవగంగఁ గూరిచి తపించిన నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతరణంబు సేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 850

చ. హరుని భజింపుమా యనఘుఁ • డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు • కౌశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁ జేరవచ్చిన వృథాయగు నీకు ఫలంబుగల్గ ది
త్తెఱఁగునఁ బాటిపోదు బలిధిష్ణ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 851

క. అని యంతర్ధానం బాధునీవతంసంబు సేయఁ • దోడన శివునిన్
మనమున నిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపమున్ బొనర్చె • హాయనము విధిన్. 852

గీ. అంత బాలేందుమౌళి ప్రత్యక్షమొంది, యాభగీరథునకు ననోహరుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నివ్వు, నీదుప్రపితామహులఘంబు నిస్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క. అని మందాకిని దలఁపుడు, ఘనవేగముతోడ నాకె • కనుపడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట, కను దలఁప శివుడు కపర్ద • కుహరమున ధునిన్. 854

గీ. వేగఁ జేరిచి బంధించి • బిందువొకటి
నృపునకీయఁగ ధారయై • నగడి ధంధ
ధాధణాధణధణధణ • నాదములను
బెట్టుసేయుచు నురువడి • యుక్కుమీఱి. 855

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ • జక్కగ నృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీరు నుతులనుసల్పి • వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషములడఁ, గంగాఁ బొనరింపు మమ్మ! • కారుణ్యమెసం
గంగా నీసరిధుని కలు, గంగా వినమొందు నిజము • కంజాతముఖీ! 857

క. గంగా గంగా యనుచు మదిం గను గనుఁ దలఁచిరేని • దేహులఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుఁగదు రిందుఁ గల్గ • గలుగదు గంగా! 858

గీ. అని రథంబెక్కి యానృపుఁ • డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సము • త్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనరి • మింగిలాహి
నక్రచక్రాంగచక్రాభి • నందితయయి. 859

చ. చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ • జక్కఁగ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల స • మున్నతులౌ సగరాత్మపుత్త్రులన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి • గ్రచ్ఛల నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యముని • వర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 860

వ. మఱియు భగీరథానీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీతయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటం జేసి జాహ్నవియనియు నిట్లనే కాహ్వాయంబుల ధరించియులరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన విన్న నవ్వారైహికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిక

ఆ. అల భగీరథునకు • నాత్మజుండు శ్రుతుండు, పొడమె వానివంశ • మునెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె • వానికినిన్ సుదా,సుండు పుట్టె మిగుల • సుభ్రయశుఁడు 862

వ. అవ్వాని వంశంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యుదయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుండును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండను నతని కజుండును నాతనికి దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలను భార్యాత్రయంబునందు శాంతయను కన్యయును శ్రీహరితత్త్వంబు నాల్గువిధంబులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ను లనువారలును నవతరించి రా శాంతను ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నంత రామచంద్రుండు ౮౬౩

—* శ్రీరామచరితము *—

క. శివువిల్లు విఱిచి జానకి, నవనిజను బెండ్లియాడె • ననుజన్ములు మాం
డవి నూర్మిళ శ్రుతకీర్తిని, నువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధర మెచ్చన్. ౮౬౪

వ. మఱియు నా రామచంద్రుండు పితాజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటావల్కలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయుతుండై దండకారణ్యంబుఁ జేరి పదునాలుగేం డ్లందు వసించె నంతను ౮౬౫

సీ. గాధిజుసవనంబుఁ • గావఁ గాఁచెన్ సు, బాహుదైత్యునిఁ జంపె • బాహుశక్తి
పదునాల్గువేలపైఁ • బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె • దానవులను
ఆవిరాధుని కబం • ధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ బే • ర్మైనకడిమి
నబ్ధి వారిధిఁ గట్టి • యలపంక్తికంఠుని, నమయించె సపరివా • రముగ లంక

గీ. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె • రాణ గదుర, నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె • నతులదీప్తిఁ
బదియువేలేండ్లు భూమినిఁ • బాలనంబుఁ, జేసె శ్రీరామచంద్రుండు • వాసియలర

వ. మఱియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును, మారీచసంహారంబును, వాలినిగ్రహంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశలవులను బుత్త్రద్వయంబుఁ బడసె. ఆకుశునకు నతిథియను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయంబగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

—* చంద్రవంశము *—

చ. చిరతనమందు దేశికుని • చెల్వను దారను జంద్రుఁ డొందుటన్
గనదురుకాంతిమండలుఁ డ • ఖండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం
దనుఁడు పురూరవుం డిల • యెడన్ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ • బల్వురు పుత్త్రులు పుట్టి రిమ్మగన్. ౮౬౮

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అం దాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును నను వారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు ననునార్వురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత యగుశర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 369

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రి ముదిమి నిని భూవిభుఁడై శూరుండై దిగ్విజయము, గూరిచి భూవలయ మేలె గుశలత యలరన్. 370

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు వితత మన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికి జాహ్నాదుండును వానికి సంవరణుండు జన్మించి సూర్య తనూజయగు తపతిఁ బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశం తనబాహ్లీకులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె ఆశంతనునకు గంగా దేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవ తేయు లనపత్యులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపై శున్యంబు నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము చేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తయ్యె నతనకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవం తుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివో దాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెంది రిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

తేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుజన్మంబుఁ తీ రెఱింగింపుమనుడు సూతుండిట్లనియె.

— * వ్యాసజన్మము * —

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జగద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధనప్రచయుండు పరాశరుం డనా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ బూని రహిన్ యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁ గని యోడఁ గూర్చి ననుఁ దొందర నావలి రేవుఁ జేర్పునాన్. 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడిని దనకూఁతుఁ జూచి పుత్రిక! నీవీ
యోడనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలి యొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరి నెక్కఁ జేసి ముని నవ్వలిగ
ట్టు దరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోఁచు నెన్నడుము రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయపుం
బసలఁ బసందులన్ దొలఁకు భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁ జేరినంత నన్నాతిఁ జేరి, చేయిఁబట్టిన నయ్యది సిగ్గుఁ జెంది
ఏమిఁ యిది దేవరా! యన నెఱుక చేసెఁ, దనదు హృదయంబుఁ బొలతికి దాపసుండు

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను భూసుర! చేపలకంపు నాయెడల్
హేయముగాదె? నీకిది మునీంద్రుఁడ వెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె? యిట్టి నీచకుల నారుఁతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెదకిట్లు దోఁచెనొకొ? నేర్పునఁ గాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నను మహాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట నంగజకేళిని నిన్నుఁ జెందఁగా
ముందట నన్నుఁ గైకొనెడు పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందరసేయరే యొరులు తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల. అనినఁ దాపసుఁ డిట్లు నల్కె లతాంగి! విన్మిఁక నీయెడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ గాంచు నీవిఁక రాజనం

జనవు నిక్కము వోయదన్ నుడి • తప్పు చూడుము కన్నచో
వ్వాను నడంగదు చూడరెవ్వరు • పొంకమా హీమ మొప్పెడున్. 380

చ. సురతముసేయు వేగముగ • సుందరిరో! యిఁక నన్నుఁగూడి న
చ్చరలను రేఁత జవ్వనపుఁ • జానలఁ బల్వురఁ జూచియుంటి నే
వ్వరుసున నేని నామది నిబద్ధిఁ గరంగకయుండె నేఁడు తొం
దరపడుచుండె నీయెడలఁ • దప్పున దైవగతుల్ మరల్పఁగాన్. 381

గీ. నీవు యోజనగంధివై • నెగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపోధనుఁడు ఘనుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధిరాజు నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చేసెదు? పద్మగంధి! 382

గీ. అనిన నది దేహసౌగంధ్య • మమరుటయును
మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు • మఱుఁగుటయును
వరసి మునినిఁ దపోధను • నెఱిఁగి మాఱు
పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట • పడియె మునికి. 383

ఉ. అంతన మాని చెల్వఁగొని • యయ్యమునాతటమందునున్ గడున్
సంతస మొప్పఁ బుష్పశర • సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నంతయుఁ గ్రీడసల్పి చన • సిద్ధ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రుఁ డ
శ్రాంతతపోధనుం డొదవె • సారసనేత్రసమానుఁ డున్నతిన్. 384

క. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ • మెసఁగంగ జడ
ల్గడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు • మ్రొక్కియిటులనెన్.

క. ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, వప్పుడె ననుఁ దలఁపవలయు • నాక్షణమున నే
నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాఁడ • తల్లిరో! వినుమా!

క. అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపము • సాధింపఁగ నం
తన యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగ లేకవగను • బొగిలియు మదిలోన్.

వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడ యెక్కి
యవ్వలిగట్టునఁదున్న తల్లిదండ్రులయెడ కరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁ డౌట కృష్ణద్వైపాయనుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁ డౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగాసాగరసంగమమును త్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గేదారంబును బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబును బుష్కరంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించి వారణాసిన్ జేరి

తే. అందు మణికర్ణికాస్నాన • మమరఁ జేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి • విఘ్నపతుల
నెల్ల సేవించి గౌరుల • నెల్లఁ గాంచి, కాలభైరవు నర్చించి • గణములోడ. 389

ఉ. కేశవుల నఖిలదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల • నినవర్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁ బ్రతిష్ఠించి కొలిచి • యింపు లమరఁగా. 390

ఆ. శ్రుతులను విభాగ మొనరించి • యతులితముగఁ
బదునెనిమిదిపురాణముల్ • వరఁగ రచన
చేయఁగా నెంచి తద్దృఢ • సిద్ధి యిందు
నేమహాలింగమును భజి • యింప నొదవు. 391

ఉ. సంకటహారుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష • భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుఁడును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ • సమ్రాట్టుం డనన్ 392

సీ. కాలేశ్వరుఁడు వృద్ధ • కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో • కర్ణవిభుఁడు
జ్యేష్ఠేశ్వరుఁడు సుర • జ్యేష్ఠేశ్వరుండను, చంద్రేశ్వరుఁడు హరి • శ్చంద్రవిభుఁడు
ప్లక్షేశ్వరుం డను • ప్లక్షేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల • భాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుఁడు ద్యుమ • చండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార • భూతివిభుఁడు.

ఆ. మఱియుఁ గలశేశ రత్నేశ • మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ • భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ • బాష్కలీశ, కందుకేశ్వర గంగేశ • కపిలవిభులు. 393

వ. ఇంకను గృత్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశాశ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుం

డును జైగీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును ప్రసన్న వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతంగేశ్వరుండు గపర్దీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగాఁగల దివ్యలింగంబులనేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చెడు లింగం బెద్దియో యని కొండొకతడవు యోజించి యంతన యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవును మఱచితి 394

సీ. తుంబురుండును నారదుండును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁ జతురులైరి
అంగిరసుండును నల శుక్రుఁడెవ్వని, భజియించి పాండితీప్రౌఢిఁగనిరి
పౌలస్త్యుఁడెవ్వనిపరఁగ నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్యాధరేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగుఁడనపత్యకలుషుఁడై యెవ్వనిఁ, బూజించి కాంచెను బుత్రలబ్ధి

గీ. శ్రీకరుఁడు గోపకుం డెవని సేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుండభవుఁడుండ, గాణగనేటికి సిద్ధుల కొఱకు నేను,

ఉ. నేను మధ్యమేశ్వరుని నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని యొప్పగ జాహ్నవిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరుని బూజ యొనర్చుచునుండెఁ బెక్కునా
ళ్ళా నియతిన్ గనుంగొని మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు పేర్మిమై. 396

గీ. లింగమధ్యను బాలకలీలఁ దోఁచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా వ్యాసమౌని
సంబరంబున వందనశతము చేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు నింపుగదుర. 398

క. వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ! నిన్నుఁ దెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిన్ హర్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుఁడ, వీవే భవపాశహరుఁడ వీవే బ్రహ్మం
బీవే యానందమయుఁడ, వీవే యీశ్వరుఁడ వగుచు నెసఁగెదవనఘా! 399

క. లేదీశ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వాయమొందుఁగులము లేదిఁకగోత్రం
బేదియు లేదైనను నాఁపాదింతువు త్రిజగములకు భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగ లేరు నిక్కముగ నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగ లేఁడు శక్రుఁడును నెంచనలేరు సుపర్వవల్లభుల్

పరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
క్షరమగు తత్త్వమట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 401

గీ. నీవలన సర్వమేర్పడు • నీవె సర్వ, మీశ! పసిబాలుఁడవు యువ♦వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకివే♦వినుతిఁ జేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు • శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి
నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁ జేసితి నిఁక నీవాక్కునందే పురాణేతిహాసం
బుల రచింపఁ జేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీ స్తవంబును
నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్ధిఁ గాంచె నంత
వ్యాసమునీంద్రుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవం
బును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మ
వైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు,
గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబను పదునెనిమిదిపురాణంబులను భార
తేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకందఱకుఁ జెప్పె నీ పురాణంబులను
లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి
సువస్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుం
గును నగ్రహారంబును నను స్వవస్తువుల శక్తిశాఠ్యంబు సేయక యొసంగి పురాణ
గ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁ జేసి దక్షిణ
లీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణ
ద్వైపాయనజన్మచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు సూతున
కిట్లనిరి, మహాత్మా! 403

గీ. శివుచరిత్రల విని ప్రీతిఁ♦జెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా • శివచరితలఁ
దనరు నద్దేవి దివ్యావ♦తారములను, బోధసేయుము మాకిప్డు • పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ. సురథుఁ డనంగ నొక్క నృప♦సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్
బురమును నేలుచుండఁగ రి♦పుల్ చతురంగచమూసమేతులై
పోరిఁ బోరి ముట్టడించిరి నృ♦పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం
గరమున కేగి పోరితము ♦ గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై. 406

మ. పగవాం డ్రెక్కుడు మూఁకలై సురథునిన్ ♦ బాహాబలం బెక్కు డా
వ్వఁగ నోడించి వరూథినిన్ జదుపఁ దంత్త్వరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్
దగురీతిన్ రిపురాజుతోఁ గలసి నేస్తంబొంది రంతన్ గడున్
వగతోడన్ బురిఁ బాసి యా సురథభూపాలుండు చేరెన్ వనిన్

—* సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబుఁ జేరుట *—

గీ. అంత నొక శాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ
జేర నమ్ముని నవ్వాని ♦ గారవించి
యందు నుండు మనియె నతం ♦ డట్టు లుండెఁ
బిదప నొక కొన్నినాళ్ళకు ♦ బేరుఁ డొకఁడు. 408

క తనవారలతో లోభం, బున వెడలింపఁబడి వచ్చె ♦ భూపుఁడు వైశ్యుం
డును నన్యోన్యం బరసి జ,తను నొప్పి వసించి రందుఁ ♦ దగులగుశోకన్. 409

గీ. అరిజితుండయి నిజజనా ♦ నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని ♦ మమతదక్క
వంచితుండయి తనవారి ♦ వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటివారికై ♦ పలవరించు.

వ. ఇట్లిద్దఱొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
మ్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 411

గీ. శాత్రవతిరస్కృతుఁడ నౌట ♦ శత్రుజనులఁ
బొరిగొనఁగ నెంచు నామది ♦ పుణ్యమూర్తి!
అదయులై నాదు సచివాదు ♦ లరులఁ జేరి
రుల్లము తపించుచుండెడు ♦ నుడుకుమీఱి. 412

క. ఈ బేరుఁడు తనవారల, చే బిట్టుగఁ దరుమఁబడియుఁ ♦ జెన్నఁటిమదితో
నాబంధుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁ జెందుఁ ♦ దహతహయమరన్.

వ ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మను
గ్రహింపు మనిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 414

—* సుమేధముని సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. విను మహామాయ శివసనాతని నరేంద్ర!, సర్వజనమనములకు న•జ్ఞానరూప
మైనరూపంబుఁ గూర్చు న•ద్దాని నజము, ఖామరులు పాయ లేరు స•త్యంబు వినుము.

క. సురలే యప్రామ్నాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుఁగలేరు • పార్థివ! యిఁక నీ
నరు లెట్లెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచిత • బంధాన్వితులై. 416

వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క. ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు • నాదరమతితో
నాపెయె హరించు నిఁక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁ బాయు • నమ్మోహంబున్

గీ. అనిన నానృపుఁ డడిగె మ • హానుభావ!, యామహా • మాయ యెవతియో • యట్టిదేవి
యెట్లు జనియించెనో మాకు • నెఱుఁగఁ జెప్పు, మనిన వారల కిట్టుల • ననియె మహాని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ. మున్నొకమాఱు సంద్రము స • మున్నతమై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ • బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁ దూఁగఁగాఁ
బన్నగ విష్ణుకర్ణయుగ • పంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులౌ
నెన్నికమీఱు రక్కసులు • హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడన్. 419

ఆ. కమలనయను నాభి • కమలము పంమున్న, విధినిఁ జూచి వేగ • వధయొనర్పఁ
గడఁగుచున్న నంత • నడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిఁ జూచి • యాత్మమందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁ గూరిచి • చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి క • డిందిభక్తి
మెఱయ సంస్తవ మొనరించె • దురితహంత్రి!, కాలరాత్రి! మహారాత్రి! • గాఢరాత్రి!

క. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్ను మోహ • రాత్రి! దయాభా!
రక్షింపు యోగనిద్రా!, రక్షింపుము మెఱియలైన • రాక్షసులచే 422

ఉ. తల్లిరో! నీకృపాగతి ని • తాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమౌళియగు • నాహరుఁడున్ జగముల్ రచించియున్
జల్లఁగ సాఁకుచున్ లయముఁ • జక్కనొనర్చుచు నుందు మమ్మ! నీ
వల్ల జగంబులన్ గరిమ • నేలెదు రాణివి, లోకపావనీ! 423

సీ. నీవె స్వాహావు మఱి • నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జవు • నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి • నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి • నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి • నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి • నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి • నీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి • నీవె రక్తి

గీ. నీవె తుష్టివి, పుష్టివి • నీవె క్షుత్తు, నీవె తృష్ణవు జాతివి • నీవె వృత్తి
నీవె చిత్తువు మాయవు • నీవె మోహ, పరవు మసురుల మేల్కొల్పు • పద్మనయను.

గీ. వేధ యిట్టులు ప్రార్థింప • వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఫాల్గున • శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు ని • శాంతకరుణ, నమ్మహాకాళియై భువి • నవతరించె 426

క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదిక సత్వరము దైత్య • వర్యులమాయన్
బొలియింపఁ జేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలఁకువ • సమకూర్తు విధీ! 427

క. అనివేగ జలజనయను నయనములు విప్పంగఁ జేయ • నచ్యుతుఁడును న
ద్దనుజులఁ గని వారలతో, ననియొనరిచె నైదువేల • హాయనములొగిన్. 428

గీ. అంత జగదంబమాయచే • నసురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద • మడుగు కొనుమ
నఁగ హరియును హరుసంబు • ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని • నయము మీఱ 429

గీ. వారలాపైనఁ గొంకియు • వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై • యమరుటయును
జూచి నీరులు లేనట్టి • సుస్థలమునఁ, జంపుమన నలినాక్షుఁడు • సంతసించి. 430

క. తనయూరులఁ గొని దైత్యుల, ఘనతర చక్రహతిఁ జంపెఁ • గమలజుఁ డంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁ గొనియాడి హరికి • నభినుతి చేసెన్. 431

గీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం • బిఁకను జెపుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ • శ్రీకచరిత
మింపుమై వినుఁ డెద్దాన • నీతులవిసి
సంతసము సమకూర్చ న • శ్రాంతముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

క. రంభాసురతనయుండు వి, జృంభితవిక్రముఁడు దైత్య • సింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవువరమున, దంభోళిధరున్ జయించి • తాఁ గొనె దివమున్. 433

గీ. ఇంద్రసింహాసనం బెక్కి • హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ • బ్రౌఢిదనర
వందయేండ్లేలె మహిషుఁడ • వంధ్యవివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు • పొదలుకొనగ.

ఉ. దేవతలంతఁ జింతిలి మదిన్ గడువేసట గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁ జేరఁ బోయి కడు • నిష్టనుతుల్ పొనరించి యెట్టులేన్
గావలెఁ గాసరాసురుని • గండడఁగించి వధించి మమ్మికన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని • క్రచ్చఱ వేడ విధాత యుత్తఱిన్. 434

గీ. హరిహరులు వేడ్క నొక్కచో నపుడు చేరి
యుండు టెఱిఁగి విరించి దివ్యోత్కరముల
నెల్ల గొనిపోయి యవ్వారి కెఱుకఁ జేసి
మహిషుదౌష్ట్యంబు వేల్పులు మఱుఁగుటయును. 436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు జోతలొసంగి యులాయదైత్యదు
ర్భరపరిబాధలన్ దెలిపి వాని వధింపఁగఁ గోరసంత న
వ్వారదులు దేవదుఃఖములఁ బాపఁగఁ గోరి రయంబుమీఱ సం
బరముగ నక్ మహాంబొకఁడు భాసిలె వారల వక్త్రజాతమై. 437

—* దుర్గావతారము *—

గీ. అట్టి తేజంబునం దమరాధిపతుల, తేజమెల్లను జేరి దేదీప్యమాన
కాంతిపుంజం బగుచు నొక్కకన్నె యయ్యెఁ, గనియు వినియు నెఱుఁగని కాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయమ్మకు.

సీ. శంభుతేజంబున సంభవించెను మోము, విష్ణుతేజంబున వెలసె బాహు
లాబ్రహ్మతేజున నలరెఁ బదంబులు, యామ్యతేజంబుచే నమరెఁ గురులు
చందురుతేజనఁ జానొందెఁ జనుదోయి, శచితేజమున నడుమ్ చక్కనమరె
వరుణుతేజంబునఁ బరఁగెఁ బిక్కలు దొడల్, క్షమతేజమున నితంబము దనర్చె

ఆ. గోత్రరిపుతేజమునఁ గరాంగుళులు పొదలె
కుముదరిపుమహమునఁ బదాంగుళులు దనరె
శ్రీదుతేజున నాస సుశ్రీపరంగఁ
దనరెఁ జిత్రాగ్ని మహము నేత్రత్రయముగ 439

క. రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్పు భాసిలు చెవులై
యొదవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గుదురగు కనుబొమ్మలమరెఁ గోమలికట్టుల్.

క. అరుణుని మహమున నధరము, శరజన్ముని తేజమున నొసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కన, మరమహమున నొదవె లాలిమహితాంగములున్.

గీ. ఇట్లు పొడమిన యిందిర నీక్షఁ జేసి, సురలు మురిసి రయంబున సుందరాంబ
రములభూషణములనాయుధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁ జేయ నిచ్ఛన్ బొనర్చె

—* దుర్గాదేవికి దివ్యలాయుధముల నిచ్చుట *—

సీ. దేవి కిచ్చెను మహా • దేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు • నంబికకును
పాశి యిచ్చెను శంఖ • పాశంబులార్యకు, శక్తి నొసంగెను • శక్తి నగ్ని
అమ్మకుఁ బోవిడి ఘంట • నశని నిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె • గంధవహుఁడు
యముఁడిచ్చెఁ గాలదం • డమును బ్రజాపతి, యక్షమాలను దెచ్చి • యంబ కిచ్చె

గీ. బ్రహ్మ యిచ్చెఁ గమండలుఁ • బాలసంద్ర, మొసఁగెఁ బట్టుపుట్టంబుల • నురువు హా
రవల కడియాల వేళ్ళకు • రవల యుంగ, రముల ముత్యాల పేరులు • రవల నత్తు

క. బంగరు పాంజేవులనున్, బంగరు సందిటి కడెములుఁ • బరువపు వేడ్కన్
బంగరు తమ్మల మాలను, బొంగుచు నీరధి యొసఁగె • భువనేశ్వరికిన్ 444

గీ. గండ్రగొడ్డలి నల విశ్వ • కర్మ యొసఁగె, డాలు కత్తుల నిచ్చెను • గాలమూర్తి
కామధేను వొసఁగె వజ్ర • కవచమును మ, హాస్త్రముల నెల్లఁ బేర్మిమై • నంబికకును

క. నగరాజు సింగమును న, న్నగఁదగు రత్నములనిచ్చె • నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొ, సఁగె జక్కులఱేఁడు భువన • జననికి వేడ్కన్

వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్ర రచనాయుక్తంబగు నాగహారంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయుధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబర భూషణాయుధాలంకృతయై యట్టహాసంబుతో గర్జనంబొనర్చె నంతె యన్నాదం బాకసంబు నిండి ప్రతిధ్వని యొదవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధు చతుష్టయంబుతో బృథ్వి చలించె.

ఆ. దానవార్ద్యమాన • దైవతగణములు, భువనజననిఁ జూచి • పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుఁ డింక • రహిఁ బాసి పోలసెఁ, నంచు మదిని సంత • సించి యంత

వ. జయజయ ధ్వానంబు లొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినుతించి యెలర్చి రంత నీయలుకుడు విని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁ జుట్టి సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

—* మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

మ. మహిషుండున్ భువనత్రయంబు నిజధా • మగ్రామసంఛన్నమున్
రహిమైఁ జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గ • ర్జాఘోషమాలించి య
మ్మహితాకారను నాజి నొంపుటకునై • మాద్యద్భటశ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతతితో • విచ్చేసె నుద్రేకయై. 450

గీ. కాసరానుచరులగు చా•మ్కలుఁడు చిక్షు
రుండు చామరుఁడును నుద•గ్రుండు నంధ
కుండు నసిలోముఁడును బిడా•లుండు దామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖు•లును రయమున. 451

క. నానాశస్త్రాస్త్రంబుల,తో నంబను బొదువ నార్య • దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసం,తానములన్ గరఁగఁజేసె • దర్పాన్వితయై. 452

గీ. మేటినిట్టూర్పు వలన బల్ • మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తులఁ • గ్రిమ్మఁజేయు
శక్తులను రక్కసులకును • సమర మొనరె
ఘనగదాశక్తిముద్గర•ఖడ్గములను. 453

ఉ. చండియు నంత వేగముగఁ • జండతరాహవలోలయై మహో
ద్దండబలంబునన్ జెలఁగు • దానవవర్యులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను • ద్రుంచె శిరంబుల నేడ్తెఱన్ గరా
లుండగు సైరిభాసురుఁడు • లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరన్. 454

శా. లాంగూలంబున గెట్టెలన్ మఱియు వాల్గత్తుండచండాహతిన్
శృంగద్వంద్వమునన్ బరాంబికచమూ•శ్రేణిన్ విదారించి చం
డం గాత్యాయని యంత వానిపయి రా • నత్యాత్మ డద్దైత్యుఁడున్
సింగంబున్ బొలియింప హాల్కొడ నసిన్ • ఛేదించె నద్దేవియున్. 455

గీ. కాసరుండంతనాగ్రహా•కలితుఁడగుచుఁ, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పెన్గొండఁదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె•శౌర్యమెసఁగ, నంబ శరతతి గిరిఁజూ•ర్ణంబొనర్చె 456

క. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగు శైలముల శిలల • నూడబెరికి యే
డ్తెఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని యును రజము చేసెనరిన్ 457

గీ. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ • కేవురాజి
జరిగెఁ జిరకాలము దురంబు • సర్వదేవ
తాంబ యంతఁ గినుకమీఱి • యసురమహిషుఁ
బొల్లుసేయఁగ నిక్కచ్చిఁ • బూనిమదిని. 458

చ. కరముననున్న పాశమునఁ • గాసరుకాళ్ళను గట్టినంతనే
హరియయి వాఁడు బిట్టిగయ • నంబ తదీయశిరంబుఁ ద్రుంచె స
త్వర మతఁడొక్క యోధునివి•ధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపైఁ బడరఁ • గా శిఖిమ్ములఁ గప్పె నంబయున్ 459

—* మహిషాసురసంహారము *—

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మద•సామజమై యును మొక్కి పట్టికే
సరితలఁ దుండఖండమునఁ • జక్కఁగ మోఁదఁగఁ దూలి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక • సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విఱుగఁగఁ ద్రుంచె నప్పుడర • వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. దుష్టుఁడై దీవ్రశరముల • రోదసీకు, హరము గంపింపఁగాఁ గప్పు•రాంబువులోఁద
గుఱిసి దిక్కులు భేదిల్ల•గొప్పగర్జ, నం బొనర్చెను గినిసి జగిఁకు జబ కసలి. 461

గీ. మొనసి పలుమాఱు మధుపాన•మును బొనర్చి
రక్తలోచనయును మద•రాగరుచిర
వదనయును నయి యసురను • బారఁజూచి
యిట్టులనియెను నిగ్రహం•బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకు నా యెదురఁ బెక్కు • చందంబుల బ్రం
దారకుల వరేనియు నను, మీఱుదురే? దురంబునందు • మేలర యవిటుల్.

చ. నిలుమికఁ నంచు బిట్టెగసి • నెట్టన దైత్యుని కంఠ మంఘ్రితో
బలమునఁ ద్రొక్కిపట్టి నిజ•భాస్వరశూలము చేత వచ్చినన్
బొలుపఱి యుత్తరార్ధతను•వున్ వెకలించియు నెట్టులేని న
బ్బలియుఁడు వేగిరం బెగసి • ఖడ్గములన్ గురియించె నంబపై. 464

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వి పూఁకిమొఱుఁ • గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱకె • వేగ హరీంద్రము దక్కుదైత్యులన్
బొలియఁగఁ జేసెఁ గొందఱికఁ • బొల్పరి జీవితరక్షఁ జేర్చులై
యలభుజగేంద్రలోకమున • కాతురతన్ జరిగెత్తి రత్తఱిన్. 465

క. కురిసిరి పువ్వుల వానలు, సురలెల్లరు నంబరంబుపైని సురుచిరగతులన్
మురియుచు నాడిరి యచ్చరలురువుగ గంధర్వగణము లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండీచరితం బిట్టిది మీకెఱిఁగించినాఁడ నింకను నేఁ జె
ప్పెదను శతాక్షీమహిమం, బుదగ్రయశు లాలకింపుఁ డురుమోదమునన్. 467

—* దుర్గాసురభంజనము *—

క. దుర్గమతపోబలుండు నిరర్గళవిక్రముఁడు రురుమహాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిషద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గభాగ్యములొందెన్ 468

ఉ. అంతట నాతఁ డైత్యుఁడు మహాకలుషాత్ముఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను బాపల నాల సత్రవజంబు న
త్యంతము వేఁపుచుండ నిఁక హాయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
నంతఁ దపంబు జన్నమును జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రాణినికులనెల్లఁ గరము సంగ్ర
హించి బాధించి జగంబుల నేచుచుండ
బాపలెల్ల దురాచారభరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొడమె నప్పుడనునింకె. 470

గీ. ఇఁకెను మేదిని నెచ్చోట నేఱు నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూన్యతను జెందె
వనతలములెల్ల బయలులై వనరెఁ జెట్లు
చేమలెవ్వియు లేక నశించె నందు

క. జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకు లేక దీనసమాజో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ నర్చించి కడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుము మా! మహేశ్వరి! యీ జగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁ గోపము సంహరింపుము సాంభవీ కృపానిధీ!
శాలిశాత్మలఁ జండముండులఁ బాపు శుంభనిశుంభులన్
గూలఁ జేసినయట్లు దుర్గముఁ గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్. 478

సీ. నిదుర మేలుకొలిపి నీరజాక్షునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ గైటభుని వ
ధింపఁ జేసి యల్ల దుహిణుని బ్రోచితి, వమ్మ యోగనిద్ర! యరసి దయను

క. ఇఁక నింత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాకున్నఁ ద్రిజగ • జ్జనములు చా
వక మిగులరు తల్లీ! ర, క్కసుఁ డెన్మె నురన్ హరింపు • మిఁక జీవనముల్.

చ. అడుగడుగందు బాలురకు • నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమతల్లిగాక యిఁక • నేరు సహింతు? భవాని! మాకు నె
ప్పుడు కడగండ్లు వాటిలినఁ • బోఁకముగా నవతార మప్పుడే
కడిఁది దయన్ బొనర్చి మముఁ • గాచుచునుంటివి తల్లి! చక్కనన్. 476

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క. అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి • వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువు • నప్పుడు చూపెన్.

సీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర • విరియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు • కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పు మోముతోఁ • దప్తులైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశ్రు • భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల్ప • ధర నల్గడ నీ
రమ్మేర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు • రయమున నిండెన్.

గీ. దాన ధాత్రియు నంతనే • తరులతాస
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై • హృద్యశాక
మూలఫలభరితంబునై • మురువు మిగిలెఁ
బచ్చికలు హెచ్చె నాలకుఁ • బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులుం మునుల్ మఱియు • విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యల • శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్య యిఁక • నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుఁడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ • దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనెన్ 481

సీ. సైపుఁడించుక దడవు ప్రాఁ • జదువు లిత్తు
నన నలరి యంబ కెఱఁగి వా • రరిగి రిండ్ల
కా క్షణంబందె భయద ని • ర్హ్రాద మొదవి
భూనభంబులు నిండ నద్భుతము గదుర. 482

—* శతాక్షీ దుర్గాసురుల యుద్ధము *—

క. రౌరవబలములు పడిఁబా, శారిపురిన్ ముట్టడించె ♦ నదిగని యుమ య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర♦ దెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురరిపుఁడు శఱపటమ్ముల, నురువుగ జగదేకమాత ♦ యురమున వేయన్
నరకుఁగొనకమ్మహేశ్వరి, దురుసగు నారసము లేసె ♦ దుర్గాసురుపై. 484

సీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి ♦ మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొదవిరి ♦ చక్కనైన
వారు చంద్రార్ధశేఖర♦భాసమాన
లతులవిద్యుత్సమప్రభా ♦ యుతలు హితలు. 485

గీ. కాళి తారయు ధూమ్రి బగలయు ఛిన్న
మస్త శ్రీవిద్య భువనేశి ♦ మఱియు భైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా ♦ విద్య యనెడు
వారధిష్ఠాత్రులై యొప్పఁ ♦ బడసి రందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శ♦తాక్షౌహిణులా
నాయతదైత్యవరూథిని, కూయిడి తెగటార్చె శక్తి ♦ కోటులచేతన్. 487

—* దుర్గాసుర సంహారము *—

ఉ. దేవియు నంత దుర్గముని ♦ దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁదె నొక ♦ చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీఱిపడె ♦ గౌరియిటుల్ దనుజున్ వధించి యా
దైవతరాజికిచ్చె శ్రుతి♦తండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులంద ఱత్యంత సంతుష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించి
యిట్లు వినుతించిరి. 489

—* దేవీస్తుతి *—

క. జననిరో! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రమయరూప ♦ మర్ధిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను,దినము జనంబులు జగమున ♦ దేఁడువమీఱన్

క. నీకాయముతోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు ♦ సమకూరుటచే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁ బొందు దీ వ♦లోలమనీషా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, వర్గము లలరంగఁ జంపి • వైచుట చేతన్
దుర్గాహ్వాయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామోదదాత్రి! • పావనగాత్రీ! 493

సీ. విశ్వజననికిని • విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత • లొసఁగుదుమి వె
తత్త్వమస్యాదివా • క్యతతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! • గొనునుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదు • ష్ప్రాప! యినేందు పా, వకనేత్ర! నిను నుతిం • పఁగఁదరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ • దక్క మాబోటి జే, జేలపై దయనిట్లు • చేతురెవరు.

గీ. ఇట్టి యిడుముల నీక నెవ్వ • డొసఁగకుండఁ
గావుత! జగంబులకు నీవఁ • గన్న తల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం • బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టుల యత్నంబుఁ • జక్కఁ జేసి. 494

—* శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట *—

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్రేపులు పరుగిడ నొండొక, వైపు చనక యాలు వాని • వజ్జనె యురుకున్
దేవకునటు మీ వెంబడి, కావుగనే వచ్చుచుందుఁ • గచ్ఛపలేఖుల్! 495

సీ. ఎడపకనాభక్తి • నెసఁగుమీ యలు మది, నే చింతసేయకుఁ • డింకమీఁద
మున్ను నంజుడు దిను • మూఁకలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును నమ • యింతు వారి
భ్రామర రూపంబుఁ • బడసి యరుణుఁ గిట్టి, భ్రామరి యనుపేరు • బరఁగఁ దాల్తు
భీమరూపముఁ జెంది • భీష్మదైత్యులఁ ద్రుంచఁ, జేసి భీమాఖ్యను • జెందుదాన

గీ. నంద నందన నైయుల • మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి • చూఱఁబుచ్చి
నందసుత యనుపేరఁ జె • న్నొందుదానఁ
గాఁచుదాన మిమున్ గల • కాలమిఁకను. 496

వ. అని చెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల కరిగిరనిన సురథుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱిఁగింపుమనిన ముని యిట్లనియె. 497

గీ, సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవి • సేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో • గంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబుగలవిఁక • వానియందు, మొదటఁ గర్మయోగంబు నే • పూనవలయు

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తి • గందుగొనెదు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరు • జ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబు చేకుఱు • సుధ నెందుఁ, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమై • గానుపించు

క. మాయయనంగఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు • మహనీయుండా
ధ్యేయుని భేదం బొందని, కాయం బెఱుఁగుటయె ముక్తిగాఁ దెలియఁదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

గీ. దినదినంబు శ్రద్ధమై మహా • దేవిపూజ, సేయు పుణ్యఫలంబును • శివకు దేవ
ళంబు నిర్మించి తద్విగ్ర • హంబునుం బ్ర, తిష్ఠఁ జేసిన వాఁడొందుఁ • దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క. దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీ వెలయఁగ నిల్పి తక్కు • జేజేలను నా
యావిధిఁ బ్రతిష్ఠం గావింపఁగ నెగడు సకల • కల్యాణంబుల్. 102

గీ. అట్లు చేయంగ లేనివాఁ • డాస్యమందు, భగవతీకృపఁ గల్గినఁ • బట్టుబట్టి
కట్టెదను దివ్యహారమ్ముఁ బు • గౌరి కేనటంచు దలఁచిన సిరులొందు • నఘముఁ బాయు

ఉ. ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బర • మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్చుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్మహామనువు • సిద్ధమతిన్ జపియించుచుండుఁ దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమున • నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్
మవ్వపు వేడ్కనుంచు ననుమానము? వాఁడిల ధన్యుఁడౌటకున్. 104

ఆ. దుర్గ నెపుడు గాపి • దులసివిష్ణుక్రాంతలను సమర్చనంబు • నొనరుపకుఁడు
పద్మములను బిల్వ • పత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజఁ • గూర్పుఁ డెపుడు.

వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజా
యోగ్యంబులే యగును.

గీ. దేవిఁ బ్రతిమాస శుద్ధ తృ • తీయయందు, భక్తిమైఁ బూజఁ జేసినఁ • బడయు జనుఁడు
సంపదల నాయురారోగ్య • సంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందు • బొంకు లేదు

— * నవరాత్రపూజ * —

వ. వెండియు నీకు నాశ్వయుజ శుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీదేవిపూజనంబుఁ గల్పోక్త ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రేయంబు లేదని సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబుఁ గొనర్చి సురథుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబుఁ బొంది రింక నీశ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును ఇది విన వినిన వారల కిష్టార్థంబులు చేకూఱుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తెలియఁజెప్పు మనుటయు

క. కాళీశశిశేఖరపద,నాళీకారాధ్య హృదయ! నలినవిరాజ
త్కాళేశారాధ్యానుజ!, వ్యాళేశ్వరహారతత్త్వవశ! లక్ష్మ్యంబా! 509

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ । శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమ జయోద్దామ! దామ । సురుచిరకీర్తీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 2

చ. ఎవఁడు జనించుచుండఁగనె । యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు వి। భాసితమోక్షపథోపదేష్టయై
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ । డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను । నాతఁడు దివ్యమునీంద్రుఁ డున్నతిన్. 3

గీ. జ్ఞానియు మహేశనిభుఁడయి । ఘనతమీఱు, నమ్మహాముని శిష్యవ । ర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁ బొనర్చుచు । దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్క । దినమునందు.

—* వామదేవముని కుమారాద్రిఁ జేరి కుమారుని సేవించుట *—

గీ. చేరి స్కంద సరోవర । నీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కు । మార దేవ
సముఖమున కేగి మునినిక । రములు గొలువ, వఱలుగీర్వాణగేయు శ్రీ । పార్వతేయు

క. దరిసించి మ్రొక్కి మనమునఁ, గరముమురిసి యంజలిన్ ద । గన బూనియిటుల్
వరమధురాక్షరములతో, నరుమగ సంస్తవము చేసె । నతిశయభక్తిన్.

సీ. ప్రణవరూపునకును • బ్రణవార్థవేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును • బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై • యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపున • కున్నతునకు
నణువునకు నణీయుఁ • డై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై • యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁ • డగువాని కాత్మకు, హానిహితునకు గుహ్యార్థవేది

గీ. కిని గుహునకు కర్కశతేజున • కును మహేశ, సుతునకు మహేశశిష్యున • కతులితునకు
శివకరునకు శివాస్యరా • జీవమిత్రు,నకును స్కందునకివె వంద • నములు సేతు

క. శరకాననశాయికినిన్, గిరిజాపుత్త్రునకుఁ గార్తి • కేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ • భంజనునకొగిన్, 8

క. అల్లషడక్షరమూర్తికి, నల్లషడక్షరమహాప • దార్థజ్ఞున కు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁ జేతు • నొగి వందనముల్. 9

గీ. అభ్రగంగాసుతునకు ష • డధ్వబాహి,రునకు షణ్ముఖునకును శాం • తునకు సింధు
రానన సుబుద్ధి వైభవ • హర్షితునకు, దివ్యవర్గ సమాశ్లిష్ట • దేహునకును. 10

క. సకలామరమణిమకుట, ప్రకటప్రకూర్జితాంఘ్రి • పంకజునకు మా
మకహృదయాధిష్ఠితగురు,నకుఁ జేసెద వందనముల • నమ్రుఁడనగుచున్. 11

సీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్ర • దక్షిణత్ర
యంబును నొనర్చి సాష్టాంగ • మలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన • శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని • భర్గసుతుఁడు 12

ఉ. సంతసమయ్యె నీనుతికి • సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును • నీద్యతరుండవు యోగి వెద్దియేన్
నుంతయు నీకు గాంక్షితము • చొప్పడదెప్డు పరోపకారముం
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ • జేరి చరించుచు నుందు విమ్ముగన్. 13

క. వినఁదగినది యెదియేనియు, మనమున నున్న యెడఁ దెల్పు • మునీశ్వర! నే
నను వుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ • బూనికి మెఱయన్ 14

గీ. అనిన స్కందుని వచనము • లాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్రయా • వనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ • మెఱయనిట్లు, పల్కె షాణ్మాతురునితోడఁ • బ్రౌఢిమీఱ.

ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ • దేఁకువ నేమని విన్నవించెదన్
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ • జేకొని యిట్టులమమ్ము సాఁకుటన్

భావమునందుఁ జన్వమరి • పల్కెద బంటును గొంకులేకిటుల్
తావకవాక్ప్రసారము ను•దారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ•బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁ బాపుఁ•గద లోకమునన్ 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీసమస్త • మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సామము, లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ•మొందుజగమునన్

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న • నితరమొకఁడు
నుంటయును లేదు జగమునఁ • జూడనభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ • డొప్పురీతి
సర్వరూపధరుఁడు శా•శ్వతుఁడు హరుఁడు. 19

— * వామదేవముని కుమారస్వామిని బ్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట * —

క. ఇంకను సమష్టివ్యష్టి, ప్రకారముల తీరులొప్పఁ • బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేఁటి ద,నుక దొరకం డొజ్జ యెందు•ను భవాదృశుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలఁపుము నా సందియముల • మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, సలుపుము తావకకృపాప్ర•సారాస్పదుఁగాన్. 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్గఁగాఁ బర•మేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనః•పథమానందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచితు • సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాత్రునిఁ గొలిచి తా•పససహితుని. 22

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి,వో గుణనిధి! వామదేవ! • యున్నతభావా!
యీగరిమని'ప్పు భావము,లే గుణశాలియును నడుగఁ•డెందుమునివరా! 23

— * వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట * —

క. శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు•పృచ్ఛించితి వీ
వవగతము కాకకాద్దై, నవచింతను వినుమఖిలజ•నశ్రేయము గాన్. 24

ఉ. లోకములో జనుల్వివయ•లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులు లైకమోహజితు • లారయలేరు మహేశతత్త్వమున్

నీకు వచించెదన్ విను ము।నిప్రవరా! ప్రణవార్థమల్లను
శ్రీకరుఁడౌ శివుండు శశి।శేఖరుఁడారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ. ఇదియె సత్యము వినుము చే।యెత్తి చెప్ప
వాఁడ శ్రుతిగుతమీయదే। బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు।లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి। సత్యమిదియె. 26

గీ. ఎవనియెడ నల్ల వాక్కులు।హృదయమునను, నరయుఁగాలేకమరలెను।నక్కజముగ
నెవని యానందమెఱిఁగిన।యిట్టిజనుఁడు, భయపడండెందు నేనియు।భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవని వెలుఁగున నినచంద్ర।ములును వహ్ని, లాతటిత్తులు వెలుఁగక।యట్టియుండు
నెవని వెలుఁగుకులోఁగి నా।మెల్ల వెలుఁగు, నెవని వెలుఁగున నీసర్వ।మిట్లు వెలుఁగు

క. సర్వైశ్వర్యయుతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య। సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుఁడు చిన్మయుండు। సంసేవ్యుఁడిలన్. 29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణ।మై మనోహ
రయును నై భావగమ్యయై। రాణమీఱి
యే పురుషునందు గూఢయై।యెసకమెసఁగ
నిష్కలయునయి శివయయి। నెగడు నెపుడు. 30

గీ. వేయు శివరూపములను ద్వై।విధ్యమొంది, స్థూలసూక్ష్మవగంబులన్।లీలలొప్ప
మోక్షకాములగు యోగ।పురుషులరసి, వానిఁబూజింతురెందు ద్వై।వాటునిష్ఠ

క. సకలము నిష్కలమునియును, నిఁక నొకభేదంబు పొసఁగు। నెంతయు జ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనన్, రకముగ నిష్కలవు వ్యక్తి।రాజిలు మౌనీ! 32

వ. ఇఁక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుఁడు కలా।పంచవిగ్రహుఁడును శుద్ధస్ఫటికసన్ని।భుఁడును పంచ
వక్త్రుఁడు శతభుజుండు త్రి।పంచలోచనుఁడును శీతలరశ్మిప్ర।భుఁడునయి తగు

—* మంత్రమయమూర్తి *—

సీ. ఈశానమస్తకో।పేతుండును బురాత, నుఁడును దత్పురుషాన।నుఁడు నఘోర
హృదయుండు వామదే।వద్రుఢగుహ్యుండును, ద్యోజాతపాదుండు।యోగధరుఁడు

సర్వజ్ఞతాది షట్ఛక్తి షడంగకృతతనుండు శబ్దాది వితతశక్తి
విస్ఫురితహృదబ్జ విలసితుండును మనో, మయిస్వయయునగు వామశక్తి

తే. సతమ్మును మిగుల విభాసితుఁడయు, సకలనిష్కలమూర్తి ప్రకాశ స్థితిమీఱ
దనరునారయుదు రిది తత్త్వజ్ఞజనులు, వామదేవమునీంద్ర! సద్భావసాంద్ర!

వ. మంత్రాది షడ్విధార్థంబుల యర్థోపన్యాస మార్గంబున సమిష్టివ్యష్టి భావార్థ పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱింగింతు నందు నుపదేశక్రమంబు ముందుగాఁ జెప్పెదను వినుము. 35

ఆ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుందు
రందుఁ ద్వైవర్ణికులకె వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనుష్ఠింపఁ దగు జగమున. 36

ఆ. విప్రశ్రుతిస్మృత్యుదితమగు విమలధర్మ, మరసి చేయుజనుఁడు సిద్ధినందఁగలఁడు
ఇట్లు వేదపథమును దానెఱుకఁ జేసి,నట్టి శివుఁడే వచించె దివ్యమునిచంద్ర!

వ. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁబొడము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని ప్రకరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బుత్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు మునీంద్రవంద్య! 39

క. మానుగ ఋణములఁదీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁదగు యోగంబున్. 40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయి యించుకేని, చలన మొందకయుండు నాఁడెంద మెఱిఁగి,
సర్వకర్మంబులను వేగ సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి కావలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమదశ యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా! 42

క. వికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్దియతహృదయులకుఁ బేర్మిన్
శ్రీవెలయ శివైక్యమునగు, జీవన్ముక్తి ఫలమిదును సిద్ధము మౌనీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం
బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి యంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన • సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు • జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య • మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా • కెఱుఁగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁ బశుశాస్త్ర విమోహితుఁడనగుచును భృశము శివమాయన్
మిపుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహము నశింపుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్టులనియె సంయమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబునే వచింతు
తనరు వ్యష్టిసమిష్టిభేదములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నిపుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవతార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు; షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

—* ప్రణవస్వరూపము *—

గీ. ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును నైదవదియు, నైన స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ
మును బిదపబిందునాదంబులును సమష్టి, రూపమగుమంత్రరూపంబు జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బింద్వాద్యంబగు వర్ణచతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యష్టిరూపంబిఁక యంత్రరూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠంబును నద్దానికిఁ బైనఁ బ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ్" వర్ణంబును దచ్ఛిరంబుపై బిందువును దానిపైన బ్రణవ రూపమైన నాదమును లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జెందిన సర్వకామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖించి • యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేష్టన మొనరింప • వలయుదాన
నుత్థమగు నాదమునను దానూహసేయ
వలయు నాదావసానంబుఁ • బరమమౌని!

వ. ఇంకను గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుం జెప్పెద వినుము "సద్యోజాతం ప్రపద్యామి" యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి 'సదాశివోం' మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదు మంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. 53

క. ఆయా దేవతలే నీను, మాయాదివ్యాకృతుండైన యభవుని మూర్తుల్
శ్రీయలరంగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబులయి యుండు మౌనీ! 54

వ. మూర్తిమూర్తిమంతంబులకు నెక్కుడు భేదంబు లేదు. ఈశానముఖోపేతుండని శివుని విగ్రహము మున్ను చెప్పఁబడెను. సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాంతము వఱకు శివుని ముఖపంచకము చెప్పఁబడినది, మఱియు నీశానదేవునకుం జతుర్వ్యూహపదమందు నత్యంత పాశ్చ్యంబును సద్యోజాతాంతంబునగు బ్రహ్మరూపంబు చతుష్టయంబు గలదు. ఈయది పంచబ్రహ్మసమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపంబుగ నెంచఁబడినది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతంబగునది వ్యష్టిరూపంబు, అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పంచార్థకారణంబు. పంచబ్రహ్మాత్మకంబు సూక్ష్మంబు చిన్మయంబు నిర్వికారంబు

సీ. తగ ననుగ్రహమును ద్విపంచకంబుగాఁగ
బరఁగుఁ బ్రభువగు నాతిగోభావముఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ
రావరవిముక్తిదంబును శ్రీవహిల్ల. 55

వ. సదాశివునకీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁబడినది. అనుగ్రహము సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది. పరబ్రహ్మస్వరూపులను కల్యాణదాయకులును నగునీ సద్యోజాతాద్యులగు వారిందఱు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు. అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది. భావితాత్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రహ్మాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము గమ్యస్థానము. ఈ శివపదమును బొంది విపులంబులగు భోగంబులను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు. అట్టివారు మగుల సంసారాబ్ధి యందుఁ గూలరు. 'తే బ్రహ్మలోకే' యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క సమష్టియగు నైశ్వర్యము 'సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న'

యనెడు నథర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృత్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న నధికమగు పదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగువట్టుచున్నది. ఈపంచబ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూతస్వరూపంబులు గలవియై యీస్థూలరూపస్వరూపంబగు నీప్రపంచకమునకు గారణములై విశ్రుతంబులైనవి యైదువిధములుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచకంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దం బాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుఁ ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను నీపంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యోజాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బిందాద్వయంబగు నేచతుష్టయముగలదో అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్రరూపముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మంత్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ భావింపవలయును. 56

తే. ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ డింపుమీఱ
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదాశివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్క మమరువిధము
మును శివుం డను కానతిచ్చిన తెఱంగు

వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయనయొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివునియొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవిల్లె నాతండు పురుషుల కనురూపుం డగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయాశక్తియుతుండై సకలుండై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టిరూపం బీశ్వరచతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వరుఁడు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు; అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహభావముచేతఁ గర్మసామ్యక్షణమునఁకు భోగానురంజనపరము. కర్మసామ్యంబందు

ననుగ్రహమయుండగు ప్రభుం డొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వై
శ్వర్యులై పరబ్రహ్మాత్మకులై నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూపచక్రమిది తాప, సేంద్రి! శాంతికలామయం బిద్ధతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితం బలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ప్రాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు.
మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరవదనా
కారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహార
కారుండగు ప్రభుండు. ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము- శివుఁడు
హరుఁడు, మృడుఁడు, భవుఁడు - ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబు
నగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము ఋషులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధ
మైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుషుప్తినామకము, నైమిత్తికము
విధిచోదితము మహాత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది
శ్రాంతులును మూషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరి
పాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీత్రివిధసంహారము కల్పితంబైనది
ఇది రుద్రునికిఁ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము-సృష్ట్యాది పంచకృత్యములలో
నొక్కఁడగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకు
లునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపక
లామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయం
బైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీ భద్రపదము. ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య పదవినుండి
క్రమముగారుద్రసాయుజ్యగరిమనొసఁగు,నందియము లేదరయమీశ చరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణువుజన్మించె. ఆతండు వామ
దేవచక్రాత్ముఁడై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామ
భాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షకుండును జతుర్భుజుండు నర
విందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యుండు, ఈయనకు
వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంక
ర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువారలీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితి
యనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారబ్ధకర్మభోగాంతము సృష్టింపఁబడిన జగ

త్తును గర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థితిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి. నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును నను త్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై • వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి • చెలువుమీఱు చక్రమిద్ది సాలోక్యాది • శర్మపదము, లొసఁగఁగ లదిది బుధులకు • బినరు హాభవ!

వ. ఇంక విష్ణువుయొక్క వేయవయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె అతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుఁడై పృథివీతత్త్వనాయకు డయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జతుర్ముఖుండును రక్తవర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండ నునై వెలసెల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిరూపంబు, హిరణ్యగర్భుఁడు, విరాట్పురుషుండు, కాలుండునను వారు, బ్రహ్మపుత్త్రాదిసేవితంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది సృష్టియును సంహరింపఁబడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి సాధనాంగఫలములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయుట. ఇది పై తామహకృత్యము వ్యూహానుఖావహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియాద్వైశద్యముతోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగ లాదులు దేవతలుగాఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప • మంపగు సృష్టిచక్రంబు శోభిలుం • గాంచనోదరాదికృతము పద్మ • జారాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ము క్తి • భాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రియలుగఁ బ్రిగనను గౌణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది అలాతచక్రభ్రమిచలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్చక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్మయుండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇఁక నీచక్ర ముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయు

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు చేతను నామహత్తవ్యక్తము చేతను నావరింపఁబడినది సప్తావరణంబు లిట్లు విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇఁకఁ బ్రక్రమునకన్నఁ బది గుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్ని యును నటుమీఁదఁ దక్కినవికూడనుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుం డును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటముగాఁ బ్రకసామీవ్య మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్యమధ్యే' యని యుపనిషచ్ఛ్రుతిచెప్పినది. శక్తివిశిష్టుఁడగు నొక్కశివుఁడే యీయనుగ్రహనిగ్రహసంహారస్థితి సృష్టు లచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండను ఇక [illegible] మునీంద్రా! సారము చెప్పుచున్నాను శక్తివిశిష్టుఁడగు శివుఁడే యీయఖిలము నిశ్చిత తాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టముగ వేదార్థ [illegible] బుద్ధేపటిని పర మాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబు సిట్లు సాదరంబుగ [illegible] డిగెను 66

ఆ. జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి! స్వామి! నీవు ఖ్యాతముల నిష్కదనుఁదను
ప్రదశించెదిలి శ్రీమ పీదార్థ్యవ నమనమన నదయముతెభిన్నముఖుఁరిఁగె

క. మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమున నద్దాఁ దెల్పు కారుణికా [illegible]!
సిరిమీఁఱనిన్నుఁబోలెదు, గురుఁడెచట న కుదొరకు గుహ! పరమగురూ?

ఆ. వినుము బ్రహ్మాదికీటాంతవిశ్వమునకు స్త్రీపురుషరూపమున స్థితిఁ జెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి మేటి, కారణ మేదొ యెఱుఁగఁబోడ గానఁదుటి. 69

ఆ. స్త్రీయొ పూరుషుఁడొక్కొమఱియు నపుంసకంబొ బ్రహ్మమో యన్యమో కారణంబు
పలువురిద్దానిఁగూరిచి బహువివాదములనుసల్పుచుందురు బుధులుభువిని 70

క. జగదుత్పత్తినిఁగూరిచి, తెగఁదెల్పెడనట్టి వేదతతులు బహువిధం
బుగఁబలుకుచుండు నిక్కమొ, తెగఁజాలరు హరియు నేనిద్రుహిణుండేఁన 71

ఆ. కారణోక్తులు సర్వమేకత్వమొందఁ
దెలియఁజెప్పు! మఱొక్కటి దివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁ జెప్పెద దీని నెఱుఁగ
వాఁడెవం డాత్మయొక్కండొ తత్పరుఁడొ యరయ? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూ పంబనుటయందు సందియ మొక్కడుగల దీసందేహంబులు రెండువిమద్రుమం

బులచందంబున మనోభూమి నావరించియున్న యజ్ఞానసంభూతంబు లగు
నవ్వానిఁ బెకలించివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చుమనుడు సుబ్రహ్మ
ణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్ప్రశ్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై
మునికిట్లనియె.

—* కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగుఱించి చెప్పుట *—

గీ. ఇదియె మునునాజనకుఁడౌ మ॥హేశ్వరుండు, నాదుమాతకుస్సి॥హర॥నగదుహితకు
నే వినుచునుండఁగాఁ దెల్పె॥నీకు దానిఁ, దెలియఁజెప్పెద వినుము సు॥ధీవతంస!

క. చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట ॥ మీఱిక నీకున్
లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు ॥ పాపండులకున్. 75

క. కొందఱు కాపిల దర్శిన, మందును దాదృశములందు ॥ నాసక్తమతిన్
బొం దెఱుగక వర్తిల్లుదు, రందున వారలకుఁ జెప్ప॥కనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూ
దాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన
ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిసద్భావంబుఁ జెప్పు. ప్ర
త్యక్షంబగు ప్రపంచంబు దర్శ్యవాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వ
రుండు జ్ఞాతవ్యుండు. స్త్రీ పుంరూపమయం బగు ప్రపంచంబు ప్రత్యక్షంబుగఁ
గన్పట్టుచున్నది. గదా! 77

తే. వినుము షట్కోశరూపమా ॥ పిండమందు
ఆద్యమైనట్టి త్రియము మా॥త్రింశజము త
దన్యమైనట్టి త్రియము పి॥త్రంశజముగ
శ్రుతి వచించెడు వినవొ సు॥శ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు స్త్రీ పుంభావంబు
నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగు
టను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్ఛబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పు
చున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము
త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్చటఁ బురుషుండై విధింపఁబడును. మఱియు
నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిచోట నప్పురుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుం డగును. జ్ఞాన
శబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును

చిత్తును మిథునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివభక్తిభావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది. తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్లనుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచేశివత్వము వివర్తకంబై నట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తి కెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లోకవేదము లందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివభక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచేఁ బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషు లగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱిచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమె బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తులందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్త పదార్థగ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వాయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. "తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రావిశత్" అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుండెసంసారి • యెంతయేని, మాయచే మోహితుండయి • మఱఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞాన లేశవి • హీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ • మూఢబుద్ధి 80

గీ. విశ్వమెల్ల శివుని కన్న • భిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జ • గంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచి • కాంచుచుండు, పశువుకీమోహమది లేదు • ప్రభునకెపుడు

క. కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు • గనఁడయటులఁబావనుఁడైన సద్గురుని బో, ధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగ • దా శివుఁడేయగున్ 82

వ శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూపభాస్వరంబులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునిఁకఁబశువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు ♦ కాలమును ని
యతియునను బంచతత్త్వంబు ♦ లమరియుండు
నందుఁ గర్తృత్వ హేతువై ♦ యలరెడుఁగల
విద్య తత్త్వ సాధకమయి ♦ వెలయునలఁతి

క. ఇఁక రాగము విషయనురం, జకమై తగుఁగాలమదియె ♦ సంగు నవచ్ఛే
దకమెల్ల భావములకుఁ, సకలము లాభాసములకు ♦ సంధాయకమై. 85

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియుఁ గర్తృత్వమిద్ధికాఁద నెడునట్టి,నియమ మేనియతియగు మునీ! యివియు మ
హేశశక్తులువీనియఁహీనకలన, మునఁబశువుపదుభ్రమమందు మూఢుఁడగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబు పేరొందినది
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వామదేవమునీంద్రుండు షణ్ముఖున కిట్లనియె 87

—*వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివిశిష్టశివాద్వైతంబుఁ జెప్పుట*—

గీ. దేవర! యథస్థలిన్ బ్రకృతి యలరారు
పురుషుఁడు పరిస్థితిదినేము ♦ మరయుఁడనుచు
మున్ను చెప్పితి రిపుడెట్టు ♦ లన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి ♦ ప్రభుఁడెసఁగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్ఛేదించి తత్త్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ మునికి
సుబ్రహ్మణ్యుం డట్లనియె. 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింపదరయుమది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు ♦ హరువొప్పనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును ♦ సర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ దిద్రైవ ♦ జనకుఁ డగుఁను
డరయు సచ్చిదానంద రూపాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే ♦ స్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేపురుషుండన బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతితోఁగూడి పురుషుండు ♦ ప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ ♦ గుతుకమునను

అట్లు స్థానద్వయాంతస్థుండగు పురుషుండు
సంకుచన్నిజరూపుండు • శంక లేదు. 93

వ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వమయ్యాది సత్త్వాదిగుణంబులకుం గారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దాని వలన నహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములతో శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వానాసికలను పంచజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనంబును బుట్టంబడియె. వానితోడనె స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థ లనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడము ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబులైదు మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్వగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు లుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహునకు వామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియు • భూతసృష్టి, తెలుపఁబడెఁ బ్డు వేఱొండు • తెఱంగుగాను
దెలుపుచుంటివి యెట్లిది • దేవ మేటి! సందియం బుదయించెను • జక్కఁబావు. ౯౪

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వాత్మకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుం జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పిత వెట్టు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా'యనెడు శ్రుతి ప్రకారము భూతసృష్టి క్రమమందుం బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూల ప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలుకొని పృథివ్యంత తత్త్వంబు లుదయక్రమముగాఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్ల లేదు. కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబం దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు-స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు నక్షత్రంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లోకజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాదిదేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును దేవరక్షోభూత మానవకోటులును

బహువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబుగ నంతరంగంబున నెఱుంగు మిందు సందియంబు లేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివజ్ఞాన విశారదులగు నీకోటి విబుధుల కుపాస్యంబు "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అను శ్రుతులీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు. అట్టి సదాశివుండను నేనని యెడు నా యష్టత్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ. సద్గురుమహాప్రబోధన । కుపితసకల, బంధనుండయి శంకర । పాదపద్మ
సక్తుఁడైనట్టి శిశువేని । సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప । సకులతిలక! 97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, నిందగు నేవస్తువేని । వెలసినచోఁ దా
నిం దలపు ప్రణవవాచ్యము, నుం దళితాఘంబుగాఁగ । నుత మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వపారగుఁడవౌదు వని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టులు శివప్రియంబును । నీద్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు । నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే । నీవు దీనిఁ
బదిలముగ హృదయంబునఁ । గుదురు పఱచి. 99

క. పొదువుము సకలాఘంబులఁ, దుదువుము పాషండతండ । దుర్వాదములన్
విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి । నయమొసలారన్. 100

వ. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యథాత్వంబును జెప్పునేని యువ్వానిమస్తకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవు శివాద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్తకుండ వుగాఁగలవు. 101

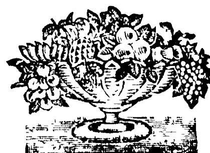
ఆ. ఎవని దేహ భస్మ । మింత సోఁకిన సక, లాఘ పుంజ మెల్ల । నంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు । వడసె సద్గతినట్టి, నిన్ను నెఱుఁగ నౌనొ । నిర్మలాత్మ!

వ. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్టులే. ఇఁకను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని పడావనుండు నుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదారవిందమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యరిగెన్ జనియెనని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతున్ గొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్యవాసులును మట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వరతత్త్వం బెఱింగించెనని వింటిమద్దాని నీవెఱింగి యుండువుగావున మా కివ్వదియ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

క. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యనుత! యఁజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవాగ, మధర్మరహస్య! గళితశాలుష్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శ్రీవీరభద్రగురురా
జ్ఞీ! విమలజ్ఞానదీప విలసితహృదయా!
సేవితమహేశపదరా
జీవా! నిరతాన్నదానశీలా! జననీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరు
నిట్లు భజనంబొనర్చె 2

తే. సోముఁడును సగణుండును సూనుఁడును బ్రధానపురుషేశుఁడును జగత్సర్గరక్ష
ణాంతహేతువునై కరంబలరునట్టి, శివునకేను బ్రణుతులను జేయువాఁడ. 3

తే. ఇఁక ననన్యాదృశంబయి యెసఁగు నెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవనిది సర్వగంబు
స్వామియై విభుఁడై జగంబోము నెవఁడు, అట్టి శివుని భజింతు నే నన్వహంబు 4

తే. అజుని విశ్వకర్మను నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోకశరణు శర్వు
నమ్మహాదేవు వరదు మహాత్ము నాత్మఁ, గోరి పూజింతుఁ గోర్కులు కొనలుసాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తి యొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ. మును చిరకాలమందుఁ గడు పూర్వపుఁ గల్ప మతీతమైన నం
తన మతి నాత్మకల్పమిది తారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
దనువుగ సృష్టికార్యమిఁక నయ్యెడ బొద్దలుగాఁ దనర్చు స
న్మునివరులందు నెక్కుడుగఁ బుట్టె వివాదమొకండు బిట్టుగన్. 7

—* మునులు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ. ఇది పర మిద్ది కాదనుచు • నెంతయు భూరివివాదశీలురై
వదలక తత్త్వవస్తువును • బ్రౌఢి నిరూపణసేయలేక య
ప్పదమున నందఱేకమయి • బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి • మధ్యమశృంగముఁ జేరి యందొగిన్. 8

సీ. సిద్ధచారణయక్ష • సేవితంబగు దాని, ఘనమణీమయగుహల్ • గలుగుదాని
శుకపికశారికా • సుస్వనంబులదాని, కలహంసయూథముల్ • గలుగుదాని
సరససరోవర • స్తోమంబెసఁగు దాని, స్వర్ణదీకూలమై • పరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదివ్య • మానతరులదాని, తరుణార్కసదృశమై • తనరుదాని

తే. వేదఘోషపరీతమై • వెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమై • తోఁచుదాని
సన్మునికదంబకంబుల • జానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవనంబును • దఱిసిమునులు. 9

గీ. ఆ వనముమధ్య సుందరం • బై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు • యోజనముల
పొడవు పదియోజనమ్ముల • వెడలుపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు • లొగివెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యాక • సమునకేలి
హాసముగ నొప్పు నొక సమా • దారహర్మ్య
రాజమున హేమరాజీవ • రాజదగ్ర
పీఠమునఁ గనకాద్రినా • వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వసనుఁడై, దివ్యకుసుమదామనిచయ • దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి • దిగ్గుండగుచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతులచేఁ • దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర • పాణియైన
వాణితో సేవితుండగు • వాని నజునిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి • కరము భక్తి. 13

—* మునులు బ్రహ్మను నుతించుట *—

క. మూఁగురు మూర్తుల రూపున, బాగుగ సర్గస్థితిలయ వైఖరులను బలి
రాగిలుచుఁ గూర్చుప్రవధికి వ,చోగురుతన్ బొల్చుదారకు జోతలివె యగున్.

ఆ. ఆ ప్రధానతనున కాప్రధానక్షోభ, మున కిరువదిమూఁడగు వికృతులను
చెందినను వికారమొందని యట్టివా,నికిఁ బురాణపురుషునకివె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్పదార్థనురుచిరశీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తివందనశతముల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ష్టించియుఁ బెంచియు హరించి చేవయెసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా,వించఁగ లేమైతి మకట! బిట్టగుమాయన్ 17

గీ. అని నుతించుచు నున్న యమ్మునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దాపసవతంసు
లార! మీరంద ఱిచటికిఁ జేరినట్టి
కారణం బేమొ చెప్పుఁడన్నఁ గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స,మంజసముగ మరల మ్రొక్కి యతిశయభక్తిన్
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మలన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల నిచ్చలు సల్పుచునుందు మజ్ఞతన్
నీవు జగన్నిదానుఁడవు నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది యెందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల కెల్లఁ బురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పరమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు? నిత్యశుద్ధుఁ డౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము లయించునొ? మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యములగు నీ,వివిధములగు భూతములును వినియోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా,యవికారునిఁ జూచుటెట్టులజ! తెల్పఁగదే! 22

—* బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట *—

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డనఘుల నమ్మునివరులను నబ్రముతే న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబుల,గని తడవాత్మమునవోజఁ గాంచి 'శివుఁ'డనెన్. 23

తే. అనియు నానందకలితసర్వాంగుఁడగుచు
దోయిలిన్ జెంది యిట్లనుఁ దోయజజుఁడు
సకలజగదంతరాత్మయౌ శర్వవిభవ
మరసి చెప్పెద వినుఁడు సత్యముగ మునులు! 24

తే. వాక్కులెచ్చోటనుంచి భావంబుతోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయింపంగదక్క
యెవనియానందమెఱిగిన యిద్ధమూర్తి, యెందునుండియుఁ భయ మొందఁ డెప్పుడేని

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీయఖిల మీపధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివ్వనఁ బంచభూతములు క్రియలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిఁదగి నేటగుకారణకోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి రహించునొ శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క. ఎవఁడు గని సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు హెచ్చుగనిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవినుతమగు బ్రహ్మపదముఁ గాంచితి నేనున్ 27

క. ప్రమానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగనమధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూని మహాత్ముఁడెవండు పూర్ణముగాగన్. 28

చ. ఎవఁడొక బీజముగా ధర ననేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమస్తలోకముల నేపునఁగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెవఁ డఖిలప్రజాహృదయ మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మహేశుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

క. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను సకలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నధివసించును బేర్మిన్. 30

గీ. కటికచీఁకటి తగి పవల్గాని రేయి, గాని లేకయసత్తు సత్తేని లేని
తఱి శివుండొకఁడుండె నాతండె సవితృ, వంద్యుఁడాతనిచేతనే ప్రజ్ఞ వెడలె.

క. ఆతనికిఁ గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర వీడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతనినిజశక్తి నిత్యమై జ్ఞానదయా. 32

క. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు నాత్మజ్యోతిన్. 33

క. వెలుఁగఁడు భానుం డచ్చోట, వెలుఁగఁడు చందురుఁ డుడుభములు విద్యుల్లతలున్
వెలుఁగవు హవ్యవహుండును, వెలుఁగడు తత్తేజమున నె వెలుఁగు నఖిలమున్

క. ఒకఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁ డాతఁడె సేవ్యుం
డిఁక నావరమునకన్న న, ధికమగు పద మొందు లేదు తెలియుం డీరల్. 86

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన నాతనితత్త్వం
బూతగ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు నవని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁదగు నావసథంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మహాత్మకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక మద్విధాద్వమయుమైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డండఱెఱుంగుఁడీరు పరమాత్ముని నిట్లు మహామునీశ్వరుల్! 87

గీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళికుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్ఛిన్న వైభవుండు, నైజశక్త్యమృతాస్వాదనరసికుండు

గీ. అవిరతానందభూరిరసైకమాత్ర,రందసందోహభోగమిళిందమూర్తి
అఖిలజగదండపిండక్రియాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచరాచరుండు

క. ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వతంత్రుఁ డెంతయు,నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి యెఱుఁగుఁడిఁక మునుల్!

గీ. ఇఁకను నెక్కుడుభక్తిచే నీశ్వరుండి,తండు పొడసూపుఁగాని వేఱొండువిధము
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడు దొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని యవ్వాని కొఱకె.

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమై చెలఁగు స్థూల,సూక్ష్మపరభేదములతోడ స్థూలమనఁగ
దాదిదృశ్యంబు సూక్ష్మమాయులఘు యోగి,దృశ్యము పరంబు నిత్యమై తేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిఁక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్వ్రతపరాయణులునగు నప్పరమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని యెఱుంగుఁడు.

గీ. భక్తిపాదమును శివుని దివ్యప్రసాద,మున నది జనించు శివుని ప్రభూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు బీజమునను,నంకురంబు జనించెడు నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు సర్వసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁ జెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ జూపఁబడినది. 95

గీ. అధికధర్మపరుండైన నఘము పొలియు. గళితమలునకు విజ్ఞానకలితభక్తి
సాంబశివునందుఁ బొడము దృఢంబుదాన, జగతి భావసమేశ ప్రసాదమమరు.

ఆ. ఆ ప్రసాదమునను • సకలకర్మత్యాగ, మొనరు నది స్వరూప • మునను గాదు
ఫలము గూర్చియగును • ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మ•మనువు పదను.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబనియు దదనపేక్షంబనియు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం
దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు ఇంక శివధర్మాన్వయంబున
శివజ్ఞానసమన్వయంబును సద్జ్ఞాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయవై రా
గ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును- భావశుద్ధునకుఁ గర్మయందుఁ
గాక ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుఁడగు పురుషునకు యోగలబ్ధి
యును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును,
ప్రసాదంబున మోక్షంబును ప్రాప్తించు ముక్తుఁడగువాఁడు శివసముండగు
ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె. 48

గీ. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన • నట్టనుగ
హముగలుగు పూరుషునకు గర్భమునను్న
వాఁడు ముక్తుఁడగు మఱొక్క • వాఁడు పుట్టుఁ
జెందినంతనె మోక్షంబుఁ • జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరుణుఁడు ముదుకఁడు, కాలునినరకమున నున్న • ఖలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిఁగొను శివుని • మేలిమికరుణన్

క. స్వపదక్షయమున జనుఁడింక, నపరపదంబొంది మోక్ష•మందు నొకఁడు శ్రీ
నావదుఁడయి మఱొకజన్మము, విపులమతులా! జెంది మోక్ష•విభవమునొందున్

గీ. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యం•దుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁదడవుగ•నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారంబు•లెసఁగ దేహు
లల్లమోక్షంబుఁ జెందెద • రరయుఁడీరు 52

వ. జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబుననె మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క
మార్గంబు లేదు 53

ఉ. కావున మీరలెల్లరును • గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును • దేఁకువనొందఁగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవెలయంగ బుత్రకులు • చేడలుఁగూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావనజేయుఁ డెల్లపుడు • భక్తినొనర్పుఁడు కొల్వుఁడీ రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘసత్త్రమొకఁడు ♦ దివ్యవర్షసహస్ర, కముగఁ గూర్చెఁ డందుఁ ♦ గడకు నాదు
సెలవుతో మరుత్తు ♦ చేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చె శ్రేయు ♦ మా తెఱంగు. 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బ్రీతి ♦ బొం దాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డచ్చోట నీశ్వరితోడనుండు ♦ శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి ♦ యవల నాదు
సన్నిధికిఁ జేరరందు మో ♦ క్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁ ♦ డైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీ ♦ యంజలి యెడ. 57

—* నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞఁ దాల్చుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుమన్నా నద్దాని నేమి యెచ్చ
టప్రాలునో యద్ది పావనంబగు తపోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యందు
వసించి సత్త్రంబు సల్పుఁడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచిననంత మునులెల్లఁ
బితామహునికి మ్రొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమల
స్వాదుపానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమి
ప్రాలి యొరగిన నలుపసెలవుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యది నైమిశవ
నంబని పేరొందె. 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగ నేలిన పురూర ♦ వస్సామ్రాట్టా
పదమున యూర్వశిలీలా, స్పదుఁడయ్యెను దైవయత్న ♦ పరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజు ♦ లింపుగ సత్త్రముఁ గూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జ ♦ యింతురొ వేదబహిష్కృతావళిన్
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞులును ♦ లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁ జేరి మౌనివరు ♦ లందటఁ గూర్చిరి సత్త్రయాగమున్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్ర ♦ సరదమృతని, ర్ఝరంబురమ్యం బతిరసఫ ♦ లాగమంబు
వ్యాలసత్త్వంబు లుండని ♦ మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమై ♦ తనరెమిగుల.

గీ. అట్టినుస్థలమందు దీ ♦ ర్ఘంబుగను లంద, ఱొలసి సత్త్రంబు నారంభ ♦ మొనరఁజేసి
సంతతంబు శివార్చన ♦ సలుపుచును స, మాప్తిచేసిరి దక్షిణల్ ♦ చాలనొసఁగి. 62

—— *బ్రహ్మాజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *——

గీ. అంత బ్రహ్మాజ్ఞనొంది మ ♦ హాబలుండు, వారిఁ జేరటయును నంత ♦ వారు మురిసి
యెదిరికొని వందనముచేసి ♦ హేమమయపు, విష్టరంబు నొసంగి బల్ ♦ వేడ్క మిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను • భాస్వద్గతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు • వాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ • మును గలవానిన్
వదలక తనయం దగ్నిని, నొదవించెడువాని నందు • నుండెడువానిన్. 65

గీ. బ్రహ్మదేవుని శిష్యుఁడై • పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిద్ధుల • చే నితాంత
మలరువాని నటకువచ్చి • నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది • మునితిలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

వ. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ. కుశలమె మీకు నందఱకు • గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునన్
బిశితభుగగ్రిణుల్ బొదవి • విఘ్నములన్ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల • వాసిగ సర్వగతిన్ భజించి కీ
దృశమగు చెట్టలేకయె విధిన్ బొనరించినవారె సత్రమున్. 68

వ. మఱియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పుఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుఱెఁ గదా • మాన్యత్వమున్ మాతప
శ్రీకిన్ జెందె మహాత్మ! నీవిటకు మా • శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని మున్ • యోజించి పూజించ ను
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెన్ • శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రంబుఁ దొడరి య • ద్దేవదేవు, పరమకారణు రుద్రుని • భక్తిఁ గొలువ
నామఖానంతరమున మ • హాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు • మీకొసంగు.

క. అని చెప్పిన మేమందఱ, మును దోయజసంభవునకు • మ్రొక్కి వెడలి యీ
ఘననైమిశవనమున నవ, మును బొనరించితిమి యబ్దముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజునినుడి తీరు మీ రిట • కరుగుదెంచి,తిరి మతొండిఁక లేదెద్ది • తృప్తి మాకు
మీవలనఁ జెందువారమ • మేయతేజ!, జ్ఞానబోధంబనిన జగ • త్ప్రాణుఁడలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రష్టవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 74

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల • నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్ముఁడౌ • యబ్జభవున
కెట్లు శిష్యుఁడ వైతివి • యెఱుఁగఁ జెప్పు
మయ్య! మాకందఱకు మహా • త్మా! ముదమున. 75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయు • వనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు • లోన మున్ను
నాచతుర్వదనుండు స • ర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు • వాసిమీఱ. 76

క. ఘనమగు నాతపమున విధి, కనువుగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁ • డను మునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనస • మస్తము నొసఁగెన్. 77

గీ. దాన విజ్ఞాన మొందెఁ ప • ద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరం • బుల రచించె
దేవదేవునివలన నం • తేనిబడసి, నట్టిజ్ఞానామృతము నాకు • నర్థినొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె ద్రు • హిణుఁడు నీకుఁ
దథ్యమగునది యెఱిఁగింపు • తజ్ఞతిలక!
యెందు నిష్ఠనుబొనరించి • యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁ జెందును • పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె

—• వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట •—

క. పశుపాశపతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ • విధివలన మునుల!
విశయంబుదీఱ నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయ • భావుక మమరున్ 80

గీ. అవని నజ్ఞానజన్యమై • నట్టిదుఃఖ, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున • నింకిపోవు
వరయ వస్తుపరిచ్ఛేద • మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై • యలరుమునులు!

గీ. అజడముజడంబువానిని • యంతయనియు, పశువుపాశము పతియని • పరగుఁజూడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష • రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె వి • జ్ఞాలిచేత

క. అరయుఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తావ • సతిలకులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన నం, మ్మరుత్తు కిట్లనిరి మరల • మౌనిశ్రేష్ఠుల్. 82

సీ. ఎద్ది క్షరః? మక్షరంబిక • నెద్ది? యిరువు
యీశ్వరమదెద్ది? యన నతం • డిట్టులనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుం డక్ష • రంబు వానిఁ
బ్రేరణముసేయు బరముండు • విశ్వవిభుఁడు. ౮౫

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏది ప్రకృతి యది పురుషుం • డెవఁడు వీని, కరయ నెద్దాన సంబంధ • మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండగునీశుండు • ప్రియముతోడఁ, దెలియఁజెప్పుమనంగన • నిలుఁడు నుడివె

క. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ,మ్మాయావృతుఁడా పురుషుఁడు • మలకర్మలచేఁ
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు • నగు శివుఁడు మునుల్! ౮౬

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయనునది యెద్ది య • మ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడుతఁ • జుట్టఁబడియె
పురుషుఁడా మల మెట్టిది • వరగనిట్లు, శివుఁ డెవఁడు చెప్పుమా! మాకు • సేవ్యమూర్తి!

వ. నావుడు వాయుదేవుండిట్లనియె

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. మాయయన శివశక్తియ • మ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుండు • సొంతమైన
మలమెయాచ్ఛాదకంబయ్యె • మతివిశుద్ధుఁ, డా శివత్వాస్పదుండర • యంగఁదగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ. వ్యాపియగువాని నెట్లు మా • య యది యావ
రించు నేకారణమున నా • వృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యెది • యెట్లు పాయుఁ
గడగిచెప్పుము మాకు ని • శ్చయముగ దేవ! ౮౯

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియె

గీ. వ్యాపియైనను గలుగు నా • వరణమిఁకను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియై • యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ • మిఁక మలక్ష
యంబుననునది దొలఁగు ధ్రు • వంబుగాను ౯౦

వ. మును లిట్లనిరి.

సీ. ఎదియగుఁగలాది? యకర్త కర్మ • మేది? యేది
మొదలుగాఁగల? దెయ్యది • తుదఁదనరు
నట్టి దిఁక దీని ఫలమేది? • యాశ్రయ మెది?
యెందు కీభోగ మాభోగ్య • మేదొ చెపుము! 91

వ. మఱియు మలక్షయంబునకు హేతు వేది ? క్షీణమలుండగు పురుషుం డెట్టు లుండు నెఱుంగఁ జెప్పు మన్నఁ బవమానుం డిట్లనియె. 92

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట * —

సీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి క•లాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁ జెందెఁ బురుషుఁడు భో•క్త యన నగడెఁ
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మ•కం బరయుఁడు. 93

సీ. అది యనాది నిజమలభో•గాంతమై త
నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మ•జ్ఞాన వేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మిఁక భోగ•మగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు • జ్ఞానధనులు! 94

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యాంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు. భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురుషుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

ఆ. అకలాదులైన • నైదుతత్త్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పుకర్మ • మెద్దియాత్మ
పురుషుఁడనుచు నిఁకను•భోక్తయనుచును నెద్దాన నేర్పడును స•దాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవింపం గలండు, మఱి యిఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

సీ. దృక్క్రియా వ్యంజకములు వి•ద్దియుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి ప•రగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు ని•యతి నియామి
క యగు నరయుఁడు హానిప్ర•కాండులార! 98

వ ఇఁకఁ గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త రూపం బైనను గలావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇఁక సత్త్వరజస్తమోగుణములఁ ద్రివిధమై సుఖదుఃఖవిమోహాత్మకంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును. 99

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ • జను గుణత్రి
యము ప్రకృతిసంభవంబయి • యలరు నిదియుఁ
బ్రకృతియందున సూక్ష్మరూ • పమున నుండుఁ
దిలలయందెట్లు తైలంబు • వెలసియుండు.

సీ సుకము సుఖహేతు వలను సా • త్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు • చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహంబు • స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ • శిష్టమునులు! 101

వ సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియుగను దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి మధ్యమ గతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

సీ. వినుఁడు శబ్దాదులైదును • బృథ్వి మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ • గరిమ మెఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మ • నంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మ • వ్యక్తమగును. 103

వ, మఱియు నది కారణదశాపన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశాపన్నంబై ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ ఘటము మున్నగు కార్యంబు • గడఁగి మృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్వాని • కన్న భిన్న
మెపుడుగానట్లు వ్యక్తమౌ • నీ శరీర, మల్ల యవ్యక్తమునకు న • న్యంబుగాదు. 105

వ, అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇఁక నా యవ్యక్తమే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధీంద్రియ శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ యెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పుట *—

గీ. వినుఁడు బుద్ధీంద్రియశరీర భిన్నమయి వి
భువనయి ధ్రువంబగుచు నాత్మ పొలుచు నొకఁడు
అందు హేతువు దుర్విభావ్యముగఁ దెలియుఁ
డఖిలవేదములే గొండాడు నాత్మఁ గుఱిచి. 107

గీ. సర్వమాత్మను గొలుచు నా సర్వమందు, శాశ్వతంబయి వ్యాపించి చక్కనుండు
నాత్మ మటులైన నెవ్వరికైన నెందు, వ్యక్తమయి చూడఁబడదు తాపసతిలకులు!

క. కాదిది స్త్రీయుం బురుషుఁడు, గాదు నపుంసకముగాదు కరమూర్ధ్వమునన్
లేదిఁక నెక్కడుఁ గ్రిందన్, లేదడ్డంబయిన చోట లేదు మునీంద్రులే! 109

గీ. అరయ శరీరముల నశరీరమగుచుఁ, జలములందును నెల్లెడ స్థాణువగుచు
మరుఁగకున్నట్టి యాత్మను జూచు నెపుడు, ధీరుఁడైన నరుఁడు జ్ఞాన దీప్తిచేత.

క. పలుమాటలేల! వినుఁడీ!, యలపురుషుఁడు దేహభిన్నుఁడని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము తెలియనివాఁడౌ.

గీ. ఆపదలకెల్ల బీజమై యమరు స్వీయ,కర్మమునఁ గూడి నరుఁడు దుఃఖంబు సుఖము
ననుభవించును మూఢుఁడై యరయుఁడీరు, మానులార! మహాతమోభానులార!

క. నీటఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁ జేయ నేర్చునొ యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతావర, పాటిన్ గర్మంబు దేహ వర్గముఁ గూర్చున్. 113

గీ. మిగుల సుఖమీయనట్టియుఁ దెగులు కెవ్వ
డాటపట్టయినట్టియు నంతకునికిఁ
జేర్చునట్టియు మునుఁగడచినవి గడవఁ
దగు తనువు లాత్మకమరు సంతతము వినుఁడు! 114

వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు
లభింపదు. 115

గీ. ఆత్మమిది పెక్కు తనువుల నావరింపఁ, బడుచు విడువబడుచు నుండుఁ బరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాకసంబునందుఁ, దరళధారాధరావళిఁ దగిలియుండు.

గీ. వీనికై యొకఁడుండఁడు వీఁడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు లాత్మసుతులు
బాటయందు గలియుదురు పథికులట్లు, పృథగమోహంబుఁ గాంతురు విత్తములు ను-

గీ. కడలియం దెట్లు కట్టెలు • గలిసి మెలఁగి
యంత నొకపరి యొడఁబాయు • నట్లె యవని
భూతములుగూడు నెడఁబాయుఁ • బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మముసీంద్రులార! 118

గీ. అతఁడునూచు శరీరంబు • నవిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర•మాతనికి శ
రీరమును బరికించు నుదారుఁ డీశు, డాయిరువురీశుఁగనఁజాల•రరయుఁడీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలు స్థా•వరమువఱకు
బశువులుగఁ గీర్తితంబులై • పరఁగుచుండు
రిట్టి పశువులకెల్లను • నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె నిశ్చ్యం బరయుఁడు. 120

గీ. అజ్ఞుఁడై సుఖదుఃఖంబు • లందుఁదాఁ బ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ•విభుఁడుగాక
యుండునీ దేహి విభు చోది•తుండయి త్రిది, వమ్మునన్ గాని చెందుశ్వా•భ్రమ్ముగాని.

గీ. అనిన మునులిట్టులనిరి మ•హానుభావ!, యెవ్వఁడాపశు పాశ•మొద్ది వీని
కిన్ విలక్షణుఁడెవ్వఁడో•గిన్ విభుండు, మాకెఱుఁగఁ జెప్పుమిపుడు సు•శ్లోకతిలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట * —

గీ. అపరిమితరమణీయగు•ణాశ్రయుండు, పశువునకుఁ బాశమునకు వేఱు•పరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయై కడు•వెలయువాఁడు, కలఁడు పతియొక్కరుఁడు బ్రహ్మ•కల్పులార!

గీ. అతఁడు లేకున్న సర్గమె•ట్లమరుఁగనుడు, అజ్ఞుఁడగుపశువున జడం•బై తనర్చు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ • బరఁగునొక్కొ, బుద్ధిమత్కారణము లేక•భూతసృష్టి.

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుటఁ దత్కర్తృత్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దీశ నీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన యంతరంబెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుండగును.

గీ. తిలలయందున నూనె దధిన్ ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి న•నలముపోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీ•శ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిఁదపమున • నూనృతమున. 126

గీ. జాలవంతుండు నొక్కఁడే కానుఁడాత్మ, శక్తిబృందంబుచేత నీ జగములెల్ల
సృష్టిచేసి ప్రభుత్వంబు చేయు నెవ్వఁ, డతఁడు రుద్రుండు లేఁడిఁక నన్యుఁ డటను.

గీ. విశ్వతశ్చక్షుఁ డితను విశ్వతోము, ఖుండునుగ విశ్వతః ప్రవేష్టుండు విశ్వ
తోంఘ్రియుండునునగు మహాత్ముఁడొకండు, పుడమిదివి నెల్లసురలను బొడమఁజేసె.

గీ. అరసి విశ్వాధికుండు మహర్షియైన, రుద్రుఁడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసెనాతనికన్నను శ్రేష్ఠుఁడునుగ, నీయుఁడును లేఁడు తన్మయం బీ యఖిలము.

క. ద్రుమానువలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి చదలునందున్
బూనిక జగములసలువఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బొడము భువనములెల్లన్.

సీ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్మొగము లెల్లెడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లెడనొప్పుఁ గంధరలు నెల్లెడనొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లెడనొప్పు వీనులును నెల్లెడనొప్పెడు నీక్షణంబులున్
గొల్లగనొప్పి సర్వజన లోకములందు శివుండు వెల్గెడున్. 1[illegible]

గీ. కనులు లేకున్నఁ గాంచులోకముల నెల్ల, వీనులును లేక యున్నఁదా వినునఖిలము
సర్వమును నారయునతండు సర్వమతని, నారయఁగ లేదు వినుఁడిఁక ధీరులార!

గీ. సూక్ష్మమునకన్న మిక్కిలి సూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందు విశ్వంబుసృష్టి
చేసియవ్విశ్వమునుజుట్టి చెలఁగుశివుని, బహువిధాకారు నెఱిఁగి తాపంబువిడుఁడు.

ఆ. ఈతఁడే పరదైవతం బీతఁడే మ, హేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యిట్టితని నొకని
జన్మభీతులజాతుగాఁ జక్కఁదెలిసి, రుద్రుదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు విప్ర. 184

ఆ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మహేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁడా భూతనాథు. 185

క. కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును గొణుగుదురదియో
ప్పొందెడు శివుమహిమయెయ్యా, చందము భ్రమమొందఁ జేయు సర్వజనములన్.

ఆ. కారణంబులకెల్లను గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై సాక్షియై ప
శియునునై యాత్మయందుండు సేవ్యునెవ్వ
రెఱుఁగఁ జాలుదురో వారికే సుఖంబు. 187

సీ. ఎపుడు చర్మంబు పోలిక • నీనభంబు
చుట్టుకొనఁజాలుదురొ మను•జులు ధరిత్రి
నపుడు శివుని నెఱుంగక • యనువుమీఱి
దుఃఖమును బాయఁగాఁ జాలు•దురు జగమున. 138

ఆ. బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁ • బడయఁ బడిన
పావనాశనమైన యీ•పరమగుహ్య
మిట్లు మీకెఱిఁగించితి • నిపుడు మీరు
శమములేనట్టి వాని కొ•సంగఁ దగదు. 139

వ. అన్నినంత మునులిట్లనిరి.

—• మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియడుగుట •—

క. కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁ జెందు • గంధవహా! యా
కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయెచట • నెసఁగదుగాదే. 140

వ. మఱియును.

క. కాలాంతర్గతమై జగ,మాలిగ సర్గంబు లయము • నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు • సల్పుచునుండున్. 141

సీ. ద్రుహిణుఁడును కేశవుండు రు•ద్రుండు లాఁతి
నిర్జరులు కాలకృతమగు • నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు • తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున కధి•కారి యేమొ? 142

గీ. అట్టి యీ కాలమెట్టిది • యెట్టివాని, కద్ది వశవర్తిగా నుండు•నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁ జెప్పుము • వాయుదేవ!, సర్వమును దెలిసినయట్టి•జాణవనుఁడు.

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. వినుఁడు సర్వచరాచర • విశ్వమున కలంఘ్యమైనట్టిదియును బలమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై • తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకం•బై తనర్చు. 145

క. అక్కాలతనఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతిక్ • స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ • డాశివుఁ డెప్పుడున్. 146

గీ. అడ్డులేక యెసఁగు శార్వమైన తేజ, మెలమిఁ గాలంబునన్ నెలకొలుపఁబడియె
నట్టి కాలంబు నెవఁడు ప్రజ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁ జాలఁడు క్షితితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ, లోకంబును నెల్ల నేలు లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగఁ జాలం, డీ కాలముఁ గడలి దాఁటు నెట్టుల వేలన్ 149

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించి సకల, మీ జగంబును గడిమి జయించియున్న
వార లేని జయింపఁగ లేరు కాల, మును నీఁకన్ గాలము జయించుఁ బూని వారి

గీ. శీలమున రూపమున బల శ్రీలఁ గులము
చేతఁ జేతనుఁ డేదేనిఁ జింత సేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమా పని గడఁగి సేయుఁ
గాలము దురతిక్రమ మొందుఁ గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలియగు బలీయుఁడును గరము
దుర్బలుం డగు భాగ్యవంతుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయంబైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సంయమితిలకులు! 151

గీ. ఆభిజాత్యంబు బలము శీలాభివృత్తి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వాహణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకము గనున్న, నారయుం డెద నిద్ధి మహర్షులార! 152

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును నకాలంబున సి
ద్ధినిఁ గూర్పవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు నందఁగఁ జేయున్. 153

గీ. ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁడేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుఖమును బొగులుటయును
గాలమునుబట్టి కలుగు నిక్కంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమున వీచుఁ జల్లనై గాడ్పు పుడమి, గాలమున వృష్టి చేయు మేఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ గమియఁ బండుఁ, గాలమున సర్వజీవలోకంబు మనదు

—* కాలప్రమాణములు *—

వ. కావున నిట్లు కాలాత్మంబు తత్త్వంబు నిజంబుగ నెవం డెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించు ననిన-

సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయుస్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నీకాలంబునకుఁ బరమావధి యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు సూతుండిట్లనియె-కనుఱెప్పపాటగు కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు పదియైదైన నొకకాష్ఠయగును అట్టికాష్ఠలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వి ముప్పదియైన నొకయహోరాత్రంబగును. ముప్పది యహోరాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్క యహోరాత్రము. మాసంబు లాఱైన నొక్కయయనంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహోరాత్రింబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు నివ్విధంబున మూడువందలయఱువది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు పండితులు పరిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలేండ్లు సంధ్యాంశంబుగను దక్కిన మూడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు పరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూడు వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండు వేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నూటేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండు వేల సంవత్సరంబులగు ఈచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును ఈ క్రమముచేతఁ గల్పమన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియందఱకుఁ దెలియనివౌటను లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వౌటను వాని నానుపూర్విగఁ జెప్పుటకు శక్యము కాదు. 156

క. ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుహిణున కొక్క
పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్మంబు దినమిట్లు • కంజజునకు
నవి సహస్రంబయిన నబ్దమగు నతనికి. 157

సీ. అందజునిపగలున సృష్టి • యగును రాత్రి
యందుఁ బ్రళయంబౌనదు సహారంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ • రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర • ములును బొలియు. 158

గీ. అటుల రాత్ర్యంతమందు సురాసురుల బ్ర
జాపతులనుఁ బ్రజల భూత • సమితి దైవ
తములతో సృష్టిచేయు నంతయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞచేత నిచ్చలును మునులు! 159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్ధంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్ధంబనియు ననఁబడును. మొత్తంబీబ్రహ్మ వత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయుర్దాయంబు నిండు. అప్పుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులుఁ డిందు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబగును. అటుపైన సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదిసిద్ధుండగు సదాశివుండొకఁడు మనస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబనఁ దగు ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్ది కాలతత్త్వస్వరూపం బిట్లు చెప్పితి నీఁకేమి విన నెంతురిసిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబు రచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగము వ్యాప్తంబైనదో వృధుకుక్షియగు నెద్దానజగంబు గ్రసింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 160

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట *—

సీ. శాంత్యతీతపదోత్తర • శక్తి, శక్తి, మంతుఁడగు శివువలన సంభవము చెందె దానమాయ జనించె నద్దాన వెడలెఁ బరమ మవ్యక్త మద్ది తాపసతిలకులు. 161

వ. మఱియును

గీ. శాంత్యతీతపదము చేత • శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్ము నద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబును • నలరె దానఁ, దనరెను నివృత్తియనెడుపదంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠి
తంబై యొసంగునిక నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతి
లోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు నతియునిక విశ్వకర్తృత్వం బవ్య
క్తంబున కౌపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యథార్థంబుకాదు. ప్రధాన
పరమాణ్వాదులెల్ల నచేతనంబులు. 168

తే. అట్లచేతనములగుటచే • నాప్రకృతికి, నజ్ఞుఁడైన కతమ్మున • నాపురుషున
కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల • దిద్దియెట్లు, బుద్ధిమత్కారణములేక • పొసఁగుమునులు!

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

తే. సర్వశక్తిసంపన్నుండు • సర్వవేత్త
శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహైశ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుండు • నవ్యకల్పుఁ
డీశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ దా • దిచ్ఛఁబోదలు. 166

— * మహాదేవుఁ [illegible] సులకు లయంబుతీ రెఱింగించుట * —

వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరంబులకాలముతో నొప్పుబరంబనెడు
పేరుగల బ్రహ్మాయుర్దాయ మెప్పుడు ముగియునో యప్పటివఱకీ పొడమిన
జగంబు వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు ప్రళయంబు నొందును. ఈ పరంబునందలి
సగమే పరార్థంబని చెప్పఁబడును పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రళ
యంబు చేకూరినపుడు 167

తే. ఆత్మకార్యంబయి తగు న • వ్యక్తమును గ్ర
హించి యాత్మము వెలయఁగా • నెల్లవికృతు
లింకు నుద్రేకముండక • యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషు లోతప్రోత • భావయుతులు. 168

వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందె లయించు నంత 169

తే. శాంతవాతైకనీరమై • సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోద • యంబునందు
నట్టిజగమును గనుపట్ట • నట్టియప్పు, డేకుఁగనుండుఁ దానమ్మ • హేశ్వరుండు.

తే. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా • గట్టిరజని, నెల్లఁ గడపి యుషస్సున • నీశ్వరుండు
పొరిఁ బ్రధానపురుషులని • ర్ద్వరను జెంది, మాయతోఁ క్షోభవఱుమన • మనుజగములు

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి ప్రకారం బెఱింగించితి నీకేమి వినుమరనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహారంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణంబైనట్టు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నిఁక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మ పుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయం బందు సత్యంబేదియో యెఱింగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

ఉ. మూఁగురు కారణాత్ములు సమున్నతులా పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరిసోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరిపాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్ 173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము, చేత మెప్పించి శక్తులఁ జెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సరోజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బాల్యేకదనర. 174

గీ. అట్లె వేఱొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు,రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ రుచిరతనుల
మఱొకకల్పమునందున మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టించెఁ బ్రౌఢమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై కల్పకల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుందు రొక్కొక కల్పంబునం దొక్కొక రధికులై యుండుట,ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ ముప్పురకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణుం డాతండే జగత్కారణుండని యెఱుంగుఁడన్న మునులు మహాత్మా! మున్ను శివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్లు తెఱంగఁ జెప్పు మనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 176

—* మార్కండేయచరిత్రము *—

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ జెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మహాత్ముఁడునైన మృకండుమౌని త
ద్దేహినియౌ మరుద్వతిసతీతిలకంబును భూరిశిష్యసం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 178

ఉ. కంటికిఱెప్పవోలెఁ దనకన్నకుమారు యట్లు శిష్యులన్
దంటయతండు సాఁకుచు సతమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములన్

గుంటువడఁగ కీళ కదుఁ గూరిమిఁ బ్రోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనర్చెడు విభానురభూసురరాజమౌళియై. 179

గీ. ఆ మరుద్వతియను సత్తమ వలదన, బ్రీతిమై సేయఁజేయుచుఁ బెన్మిటికి స
తమ్ము ప్రియమొనరించుచుఁ దమదుశిష్యజనుఁ దల్లివలెన్ గాంచుచుఁ సంబరమున

ఉ. ఆముని దంపతుల్ సతత మా వనియందు గృహస్థధర్మమున్
బ్రేమ మడి నిర్వహించుచును బెంపెసఁగంగ వసించి రేకదా!
యా మహనీయ మూర్తులకు నక్కట! సంతతి లేకయుండె వా
రేమియుఁ జింతసేయకయె యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండి రిమ్మగన్. 180

—* మృకండమునికి బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట *—

మ. ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరుం బునుఁగులం దొప్పొందు పై తామహా
ప్రకటారామముఁ జేరి బ్రహ్మసభఁ జేరఁగన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామ్మృకండుని యుపాత్యం బడ్డ దౌవారికుల్
రికమౌ నాతిభవంబు లేదని మునిన్ బ్రశ్నింపఁ డవ్వారితోన్. 181

గీ. అంత వారు మహాత్మ! బ్రహ్మసభ కీవు, చేరుట కనర్హుఁడవు సంతుఁ బొందనట్టి
వారు చేరఁగఁ జాలరు వైద్యధనము సుభార్యయుంబిక మఱి పాపమ్మవలె కిపుడు,

చ. అనవిని మౌనియంత హృదయంబున నివ్వెగఁ జెంది కుంది య
వ్వనము నుబాసి స్వీయమగు వాసముఁ జేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొంద ఱింటికి వి దేశమునీంద్రులభార్య లిద్ధమౌ
గిను లరుదేర సత్తపసిగేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై. 182

గీ. ఎదురుకొని తోడి కొనివచ్చి యింపు మీఱఁ, బీఠములనిచ్చి కూర్చుండఁ బెట్టి యర్ఘ్య
సత్కృతులనెల్ల సలిపి భోజనము కొఱకుఁ, బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁ బాత్రలందు

క, వారలు గని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁ బిలువు మిట కిశులు చేరిన మేమున్
వారును భోసేయుద మిట, ధీరవతీ యనిన నాపె దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోఁచలేదు కొఱ నోములదానను దల్లులార! న
న్నోమ్ముఁ డిఁకెట్లు లేని యును నోదనముల్ దగ నారగించుఁడీ
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు చెల్వగు మీదు సమాగమం బిఁకన్
నామది వేడ్కఁ దీర్పఁడు ప్రతాపము లివ్వె యొనర్తు నర్మిలిన్. 186

— * మరుద్వతి మునిభార్యలచే నవమానపడుట * —

గీ. అనిన వారంద ఱరసి రయమునఁ బీట
లవలికిఁ ద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేము సావడమంచుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వతియుఁ గడుఁ బొగులఁ వగల. 187

ఉ. అంత మృకండుమౌని తన యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జింతమెయిన్ మరుద్వతియుఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మ
త్యంతముఁ దెల్పి చాలఁ బరితాపముఁ జెందఁగఁ జూచి మౌనిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమాపరిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయున్. 188

వ. అంత

గీ. భూరితరదుఃఖభరమున బొగులుచున్న, యాత్మదేవినిఁ గనిహృదయమున మౌని
వరుఁడు కొండొకతేఁకువఁ బడసియిట్టు, లనియె నాకెమనంబెంతొ హరుస మొంద

చ. వనరకు మింక దేవి! భగవానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్నవాఁ
డనితరతుల్యుఁ డాతఁడు దయాళుఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘ్నుని గుఱించి నేఁ దపము గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రినిఁ బడయంగఁ జాలుదు సరోజముఖీ! ముదమొందు మాత్మలో. 190

ఉ. మున్ను శిలాదమౌనిజనముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాక్షుఁడైన యదుభర్తకుఁ బుత్త్రుల నిచ్చెఁ బల్వురన్
బన్నుగ నిచ్చు నందనుని భర్గుఁడు నాకును సందియంబు లే
దన్నగజామనోదయితు నాదృతిఁ గొల్వుము చెల్వ! యీవునున్. 191

చ. అనుటయు నాసతీమణియు నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుసమయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నౌ
దును దమ కిట్టిభావ మదితోఁచిన సర్వసమృద్ధ లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరుణాలుఁ డొసంగును బుత్త్రభాగ్యమున్. 192

చ. తడవిఁక నేల? యీక్షణమె తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ బొల్పడుఁ జేనునుగూడ డెందమం
దొడిసి యుమాకళత్రుని సమున్నతిఁ గొల్చుచునుందు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె స్పందనమొందెను వామనేత్రమున్. 193

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

గీ. అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థమాడి మౌని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంచాక్షరీమ,ఖాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానవుడుఁ జెందె.

గీ. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ గ్రమముగను వి
సర్జనము చేసి మారుతాశనము గొనుచు
రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు
ధారణ నొకంటఁదవిలి యతండు దనరె. 195

క. సతి గుణవతిమైన మరుద్వతి తనపెనిమిటి నరయుచుఁ దాను సమ్మాసం
యుతుని బశుపతిని మానక, సతము మదిఁ గొలుచుచుండె సముచితభక్తిన్

గీ. అట్టులాయిరువురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబుజరిగ నంతట నొకప్డు

క. నారదమౌనీంద్రుండు, వ్వారలఁ జేరంగవచ్చి వారితపంబున్
గూరిమిఁగని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి క్షిప్రమిటులనెన్.

చ. కనికరమారయన్ వలదె? గాదిలి భక్తుల సాఁకరాదె? నీ
మనము దయామయంబిటుల మాన్పడ నేలొకొ! తండ్రి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు నమ్మికతో నినుఁ గొల్చుచున్నవా
రసళము లెమ్మె రెమ్మరయ మాదటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 199

క. మాతల్లియేనియును దన, చేతంబున నన రోఁకింతఁ జెంది నిను వడిఁ
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము నారసి కావన్. 200

చ. అనినఁ ద్రిలోకమాత దన యాత్మము పుల్లపడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము వేఁడుచునుంటిని విశ్వహాత్మునం
దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ గొందుచునుంటిని నేను నిట్టులన్. 201

వ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ. పోదము వేగ నవ్వనికిఁ బూనిక నొక్కక్షణంబు నేనిఁ గా
లూదివసింప నిప్పుడె దయోన్నత! లెమ్మిఁక రమ్మ నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులందిటు జాలము సేయ నెన్నఁడున్
మోదముతో నికన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్మెగన్. 203

వ. అనుటయు నంత

ఉ. పరమశివుండు వారల కృపావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిరునగవొంది నేను నదె చింతయొనర్చుచునుంటి నల్లె వే
గిరముగఁబోద మచ్చటికిఁ గిరి వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యని యానతిచ్చె గరువంబును జెందఁగ నద్రిజాతయున్. 204

గీ. మేలు మేలని కిన్నర మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు సల్పి దేవ
మునియథేచ్ఛన్ జనియెనంత ముగ్ధచంద్రధరుఁడు పార్వతితోఁ సవృత్తిముగ వేగ

— * పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట * —

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోఁగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁ జేరి యవ్వారిఁ దటిసిన వారలును 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వేనమస్కృతిశతముల్
బొనరించి సంస్తుతులఁ జే, క్కొనరిచి నిలువంబడుదు మహోల్లాసమునన్.

చ. శివుఁడును మౌనిఁజూచి యనె చిత్తమునన్ దగ మెచ్చినాఁడ నీ
దువిమలమైన చిత్తమును దోరపుభక్తిఁ దపంబు పెంపు నా
యువు కడుఁగల్గువారల నయోగ్యులఁ గొమ్మల నిచ్చునట్లు నం
తువా? పదియారువర్షములతోఁ బరమేగు సుపుత్రుఁ గోరెదో? 208

క. అని యడిగిన విని మౌనియు, మనమున సంకోచమొంది మఱిఁగి తఱిఁగి యం
తని సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియారుసనుల యర్భకు గోరెన్.

— * శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట * —

గీ. ఓమని వచించి గణములతో మహేశుఁ, డంత నంతర్ధిఁ జెందె సంయమివతంసుఁ
డవుడు దీక్షాంత మొనరించి యాత్మదయిత, యగుమరుద్వతితో సిట్టులని యొనరసి

క. ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడునున్ గలఁడు మనకు నిందుముఖి! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడుపడెను సఖలేశుఁ డొగిన్. 311

వ. ఇంకను

గీ. పలువురకుమారకులు కలపాంసనులు జనించి కీర్తియు వొందిన మఁ చిదగునె?
కులము సత్పుత్రుఁడొక్కఁడు గలిగెనేని, నెల సభఁ బట్లు సన్నుతి నెగడుజగతి

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

క. కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు పరిస్తుతమున నెం
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మౌనిడెక్కఁగాఁ దలంచి యిటులనెన్.

వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్ల కలంకమనస్కులై సుఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు

చ. నెలమసలెన్ మరుద్వతికి నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బొరిన్
బలువును నల్పుఁ జెందెఁ గడుఁ బాండురతన్ జెలువొందెఁ జెక్కులున్
లలితపు దేహయష్టియును లావుదొరంగె నెసంగెఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టిముల్ దగెనడల్ జడనుం గడునొప్పె నొవ్వగా. 215

గీ. పుంసవనము సీమంతము మృకండు
మౌని సతికొనరించి యుమామహేశు
లను మదిన్నమ్మియుండె నెలలను దొమ్మి
దియును నిండిన నొక మంచి దినమునందు. 216

— * మృకండు పుత్రోదయము * —

గీ. సౌమ్యమైనట్టి మేలినక్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁ జూచు శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారుని లాగున నామృకండుసతిగర్భమున బాలకుండు వొడమె.

వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.

గీ. సౌరభేయీగణంబుల సన్మునులకు
దానములఁ బొనరిచి నిజతనయునకును
జాతకర్మ మొనర్చి సత్సుముఖమందు
నాహ్వయంబు మార్కండేయుఁ డనుచు నడిపె. 218

క. నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁ జెందుచుఁ గడుఁ గాం
తులఁ దనరుచుండెఁ దలిదండ్రులు బందుగులునుముదులఁ గడున్ ముదమొందన్

గీ. పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి పేదలట్టు
లామృకండుఁడు తత్సతి యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచు హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు రన్నివిడిచి. 220

గీ. శివుని వరమవు దప్పుడు చిత్తమునకుఁ
దాఁకుచుండినఁ గొంకి యంతటను దిటము

సేయుచుఁ మానసంబును • శివుఁడె మరల
సాఁకఁగలఁడనుచును ముని • చక్కనుండు. 221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుచు.

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *—

సీ. నడువఁగావచ్చిన • నాఁటనుండియు శివు, దేవళంబుల కేగు•దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చిన•ప్పటినుండియు "నమశ్శి,వాయ" యంచె ప్రొద్దు•పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన • సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను • బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన • వరుసనే శివకోటి, మించిన వేడ్క లి•ఖించుచుండు.

గీ. బూది సర్వాంగముల నెప్డు • బూయుచుండుఁ
దవిలి రుద్రాక్షలను మెండు • దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజు • బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు న•మ్ముని సుతుండు. 223

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ. వేదములన్ షడంగముల • వేగ నెఱింగి శివాగమంబుల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి • యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును • మేల్మి నెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుఁడంచు లోఁ దెలిసి • పాయక కొల్చుచునుండె శంకరున్. 224

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ • చిన్నికుమారుని సత్త్వపోర్థసం
పన్నుల కెల్ల పెద్దలకు • బందుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల న•మర్పఁగఁ జేయుచు వారిదీవనల్
చెన్నగు నాయువిచ్చునని • చేతమునందుఁ దలంతురిచ్చలుఁ. 225

వ. అట్లు పదియైదువర్షంబు•లరిగి పదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప•నారదర్షి
వారిఁజేరఁగవచ్చి కు•మారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టు•లనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుం డితుల • మీ కుదయించెఁ గులంబు వెల్గఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె • సద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలెసఁగంగ నివ్వనము • శ్రీయము లందఁగలందు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి • నారయఁగావలె మానిదంపతుల్! 227

— * నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పుట * —

ఉ. చేరఁగవచ్చుచున్నయది • చేటొకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక నప్రమత్తులయి • మీఱి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ • దాని హరింపఁగఁ జేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేని పుత్త్రునిమ్మతిన్ దొలఁగించుకొనుండు పూన్కిమై. 228

వ. అనినంతన వారలు మేదినిఁ బడి యొండెఱుఁగకయె యుదీర్ణవిషాదంబున వాపోవుచు నారదమునియదృష్టులంబడిన నతఁడు • భూరితరకృపన్.

ఉ. కుందఁగనేల? మీరిటులు • కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వందురనీక సాఁకు నదె • వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
కందరగోళమున్ గొనక • గాదిలిపుత్త్రుఁ దపింపుమంచు ము
న్నుందుగఁ బంపుఁడంత శుభముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్ 233

వ. అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచి • ముద్దుఁగొమరునిన్ గనిపాయలేక యెంతయు. వనరుచునుండుటయుఁగాంచి • బాలకుఁడనియెన్.

— * తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యము చెప్పుట * —

ఉ. ఏటికి ! తల్లి ! తండ్రి ! యిటు • లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి చెప్పరైతి రిఁక • నేనియుఁ జెప్పుఁ డనుగ్రహించి చే
ర్పాటది యేమొ దానిని గృతంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁగూర్తు నా
రాటముఁ బాయుఁడీ! మనకు • రాజకిరీటి గలందు తోడుగన్. 232

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిపి తనకుఁ బంచదశవత్సరంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరంబారంభ మగుటయు నేఁడు నారదమునీంద్రుండావదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁదపంబున కనుపుమనుటయుఁ జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసియిటు • లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యాతయుఁ జక్కనయ్యె విడనాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగముల్
శాంతినిఁ జెందుఁ డిప్డె యల • శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదన్
జింతలఁదీర్చి యష్టువుఁడు • సిద్ధికొసంగుఁ బొసంగ సౌఖ్యముల్. 234

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీ రాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బని లేదమ్మరొ! నాయనా! వినుఁడు దివ్యంబౌ తపం బొంది నే
ననఘున్ జంద్రకలావతంసుని శివున్ బార్థింపఁగాఁ జేసి మి
త్తిని భంగం బొనరించి నిశ్చితముగా దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్. 235

చ. తగునొకొ! యంతకుండు ననుఁ దారసిలంగ మహేశభక్తకో
టిగతు సహించునే యలతటిద్రుచిరోరుజటాకలాపుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ దెలియ నయ్యెడు మీ కిది చెప్పనేల? యి
మ్ముగ నిఁక నాజ్ఞ నీయుఁడిదె పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్. 236

చ. అనిన మృకండుఁడంత దన యాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటు పల్కెఁ దండ్రి! నినుఁ గన్నఫలంబుఁ గనంగఁ జేయు మా
కనుపమశక్తియుక్తుఁడు మహాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల నాఁడటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁకన్. 237

వ. అంత మరుద్వతియును

ఉ. కానక కానకిట్లు నినుఁ గంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతలో
మానక పోయె తాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీ నగుమోముఁ జూడకెటు నేర్తు దినంబులఁ బుచ్చ నక్కటా!
దీనత దాపరిల్లె నల దేవుఁడె తీర్పఁగలండు సర్వమున్. 238

చ. హిమకరశేఖరుండు నుమ యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడున్
కమలజుఁడున్ దదీయసతి కంజహితుండు కువేలబంధుఁడున్
క్షమయును నాకసంబును దిశల్ సురభివ్రజముల్ గ్రహంబు లిం
పమరఁగ నిన్నుఁ బ్రోచెద రహర్నిశ లాత్మజ! తోడునీడలై. 239

గీ. ఇట్లు దీవింప వారంత నెలమిఁ జెంది
మునికుమారుఁడు జననికి జనకునకును
మ్రొక్కులనొనర్చి శుభలగ్నమునఁ బ్రయాణ
మును బొనర్చి హిమాచలంబునకుఁ జనియె. 240

సీ. అభ్రగంగాతరంగిణీహారివిమల, వారిపరిపూరితమై సిరిఁ బరఁగునట్టి
బిల్వవనమందు చేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి లీలమెసఁగ,

క. శతరుద్రీయజపంబునఁ, బ్రతిదినముఁ ద్రిసంధ్యలందుఁ బదునాలుగుమాటుల్
గతుకమున నర్చనంబు న్, యతిమతి యొక సల్పుచుండె నతిశయనిష్ఠన్. 242

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి కేవలబిల్వదళమాత్రభోజనుండై యాఱు మాసంబులు గడపిన నంత సంయమనీపురంబునందు 243

—* యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట *—

శా. కాలుం డగ్రితరాత్ముఁడై యడరి మార్కండేయు హింసింప నా
కీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ భీమక్రియాధుర్యులన్
వైరంబారసి పంప వారలు మహోత్కంఠ మేపారఁగాఁ
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరాడ్బాలున్ వడిన్ జేరుచున్. 244

గీ. యముని దూతలఁ గాంచి సంయమికుమారుఁ
డించుక చలింప కాత్మ మహేశునందె
తిరముగా నుంచి పూజనం బురువు మీఱ
సల్పుచుండఁగ వారలా చంద మెఱిఁగి. 245

ఉ. కోపాలోని కేఁగటఁ గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నిఁ బడలి చూడఁగఁ జాలకమానిపుత్రికున్
భీవశులై వడిన్ మరల బిట్టుగ నంతకుఁ జేరఁబోయి య
ప్పావనవృత్తమంతయును భాస్కరికిన్ దెలుపంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ గన్నుల నిప్పులు రాల వీఁకమై
నడరి చనందు మీఁదలు భయాకులు లెంతెయుఁ బ్రజ్వలదంబులన్
బడుగులవోలె నాడుదురు బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదన్
కడిఁది మగం డెవండొ యనుఁ గానఁగవచ్చును గాక యద్దమై. 247

చ. అనియను చండ నాతఁడమె యంబరభాగమునుండి నారదుం
డనఘుఁడు సేరవచ్చిన దినాత్మజుఁ డమ్ముని శిష్టసత్కృతుల్
పొసఁగఁగఁ జేయఁడు మునియుఁ బొంకముగా నవియేవొ ముచ్చటల్
విసిచి మృకండుపుత్రకుని వృత్తముఁగూర్చి వచించెఁ బ్రీతిమై. 248

చ. అతఁడను నాలకించి ముని! యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁగొని తేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము సేయుచునుంటి నీదు నా

గతిఁగని యింతకాఁగిరి నిఁకన్ దయఁటొవ్వ ననంగమాని యా
దృతిమెయిఁ బల్కె నప్పితృపతిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగా నిటుల్. 249

చ. వినుము దయాళు! నీ వఖిలవేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడున్
ఘనతరపుణ్యవర్తను లకల్మషు లేకకుమారు లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు దయాళు వెదఁ జల్లుము కొల్లగా నటో
మనుపు మృకండునందను మాన్పుము తత్పరితాప మిమ్ముగన్. 250

క. అనుటయు నంతకుఁ డది విని, వినుముని! యాయువది నిండ వేఁడుగఁ దలఁపఁ
జనునే యుడుగుమిఁకన్ బో, మునిదే తజ్జీవికంబుఁ దొలగించుటకై. 251

గీ. అనిన నారదుఁ డిట్లనె నరయవైతి, వకట! నాఁడె ముని శాలుఁ డభవుఁ గొలుచు
చున్నవాఁ డిఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలే వీవు కానవు శమన! యిపుడు

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబున నొమ్ము గఱచి నారదా! నారద! యేమంటి వేమంటివి? వినుము వినుము.

మహాస్రగ్ధరావృత్తము:

దిననాథుం డెంతయేనిన్ దిశముశవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకక్ష్మాభృత్తునున్ లాఘవమమరఁ గడున్ గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ వనరుహభవుఁడున్ వచ్చి పోరాడిరేనిన్
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ గడిసి కడిఁది వీఁకన్ మునిప్రాణరాజిన్. 254

క. అని రయమునఁ బాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమి ఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁ జేరి తద్వర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ దామస మొదవన్.

— * యముఁడు మార్కండేయుని ధర్షించుట * —

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము శర్వుఁడు సంతసమొందె నీకిఁక
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁ గాంచెదు వెల్పలకేగుదెమ్ము నేఁ
గాలుఁడ నీదుప్రాణములఁ గైకొనఁగా నిటువచ్చితిన్ జుమీ!
మేలుగ నీకు మోక్షమది మేకొను సందియమొందు లేఁదికన్. 256

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవంతైనన్ భయంబొంద కి
ట్లనియెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్టార్చించుచున్నాఁడ న

య్యనఘుం డాఢ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునన్ నన్నుఁ సాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదరమె కాలా! నీకుఁ బో పొమ్మికన్. 257

వ. అనుటయు నంతకుండును

ఉ. తెలియదు పిల్లకాయ విటు తెంపున నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వాచ్చెముగ బైసికి జెల్లదు లేచిరమ్ము వే
ల్పులు నిను సాఁకువారె! కడ ముట్టఁగ జేయుదు నిప్డె కన్ను నా
యలవును బాశపుంబలిమి నర్భక! నిర్భయనూత్తలింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే? యాయువు చెల్లిన వెన్క నీకను యోగ్యుఁడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెటుంగ నకటా తగునే? 259

— * మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట * —

వ. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏటికిటుల్ ప్రగల్భముల నింతయు గర్వము మీఱనాడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు మిన్నగఁ గన్పడఁ డయ్యెనే! యికన్
మాటలు వేయునేల! నను మన్పఁగలండు శివుండు నీవికన్
మోటుతనంబు పొల్పడక ముందటిపాటుఁ దలంచుకొమ్మదన్. 260

తే. మంచిసెబ్బర లరయక మందమతులు, ముక్కనూటికఁ జని కర్మములఁ బొనర్చి
ముప్పుఁ జెందుదురిందు మోమోటపడక, చెప్పుచుంటిని దలపోయు చిత్తమందు

చ. అనినఁ గడుం గడున్ గినుక నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరిచి చూడు చూడు మిదె పొంకమణంగ నుసుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుత! యంచు దేహళి ముందటనుండి కరాళపాశమున్
గొని శిశుకంధరం బనుచి కొంకక లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్. 263

వ. అంత మార్కండేయుఁ డంతకుని చెయ్యొత్తి తనకు శంకరుండే శరణంబని
కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మ
యోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 264

— * మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము * —

సీ. బంగారుమలవిలుఁ బట్టఁగఁ బట్టినవాని, వెండికొండను నతం బుండువానిఁ
బాపరాజారితోఁ బరిఢవిల్లెడువాని, వెన్నుంపుటూపుగా వెలయువానిఁ

కడువేగఁ ద్రిపురముల్ • గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ • జెందువాని
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ • వెలయు నడుగులవానిఁ, గాముఁ గాల్చిన యగ్గి • కంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ • బోలియనట్టి
వాని దోసంబులను నెడఁ • బాపు వాని
నేన్గుచర్మంబుఁ బైగప్పి • యొసఁగు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నివుడు

సీ. నల్లవెన్నులయర్చ • నందగు నడుగులవాని, చదలేటినీరొందు • జడలవానిఁ
జిలువరాపోగులఁ • జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తశిలాతంబు • సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ • నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల • నేలువాని
అంధకుండను మేటి • యసుర గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పు • చెట్టువానిఁ

గీ, జక్కులొడయని చెలిమి నె • సంగువాని, భగునికను లూడబెఱికిన • బలియుఁడైన
వానిఁబాములసొమ్ముల • వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర • మిత్తి గెలుతు నివుడు

సీ. విసము మెక్కుట నల్పు • వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగై • కొనెడువాని
భవరుజలిక్కట్లు • పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముఁడై తేజ • రిల్లువానిఁ
గడగి దక్షుసవంబు • నడఁగఁ ద్రొక్కినవాని, మూఁడుకన్నులుగల్గి • ముఱియువాని
బోనంబు ముత్తినిఁ • బొసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగి దోసముల భం • జించువాని

గీ. భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁ • బరగువాని, క్షయము లేనట్టి వానిఁ బ • చ్చని వలువలఁ
గట్టువానిని గొలతలే • నట్టి వానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నివుడు

గీ. పొలియఁజేయుచునున్నను • భువనములను
మరల జనియింపఁగాఁ జేసి • మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁ గొల్వఁ • బడెడువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నివుడు.

గీ. అవని నీళులు నగ్గి గా • డ్పాకసంబు
చదలు మానికమును నిఁక • జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది • యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి • గెలుతు నివుడు. 268

క. కొండలయొడయనికూఁతును, గొండగు తమిసాము మేనఁ • గొన్నట్టిదొరన్
నిండారు నెనరు కడలిని, నిండగు బత్తిన్ గొలుతును • నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గపిసన్నుతు స్థాణు నీలకంఠు నపర్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁ గొలిచెదఁ గాలుఁ డేమి సేయఁగలఁ డిఁకన్. 270

క. కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలవియామానుని గాలకాలు ననంతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు నంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నతసురకనద్ఘనకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మునిన్ గొలుతు గెల్తు వైవస్వతునిన్. 272

క. ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ గువలయహితశే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృపతిన్ గికురింతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, సస్మితముఖు మోక్షదాను సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మికకారుణ్యుఁ గొలుతుఁ గాలుని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యీశ! సదా, శివ! శర్వ! మహేశ! శ్రీశసేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకీ, మ్మనుచు శకృపఁ దెల్పులేసి యట్టులు చక్కన్ 275

వ. అని యిట్లు పెలుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదారి నర్చించుచుండ నంతలో

గీ. నారదుం డట్లు యముని సన్నాదరించి
మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూన్కిని వహించి
వేగమున నాకసంబున వెడలి యల్ల
రజతశైలంబుఁ జేరి బల్ రాణ గదుర. 277

—• నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట •—

శంకరప్రియ వృత్తము:
కావఁగరావే గణపతిలోలా!, ప్రోవఁగలేవే మునిజనపాలా!
ఈవేళ రణ్యాం బిదిగను మాత్మన్, పావనమూర్తీ! పరమసుకీర్తీ!

మ. అని గానం బొనరింపుచున్ గిరిసుతాప్రాణేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరంజని మ్రొక్కి మౌనిసుతు విస్ఫూర్జత్తపోరీతిఁ ద
జ్జననీగర్వనపాయదుఃఖగతినిం జండాత్మతన్ మిత్తి పై
కొని వేగంబున వచ్చు నుద్ధతిని సంక్షోభంబులే కెంతయున్. 279

సీ. నాఁడిపి రక్షింపుమనుచు నాయుడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను దేవురింప
శివయురయమున బాలురక్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయు బతిమాలి వేడహరుఁడు

చ. మునితనుజన్ముఁ గంఠమున • మ్రొక్కలుఁడై యముఁ డేసినట్టి య
ఘనమగు కాలపాశమది • కంఠగతంబయి కానుపట్ట నం
తన పెనుబ్రోఁత బిట్టడర • దారుణరోషపరీతచిత్తుఁడై
యనువుగ లింగమధ్యమున • నద్భుతరీతిగఁ దోఁచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యముని గూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము • కంఠము ద్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గక్కుచున్ దొలఁగి • యుర్వి నమాంతము గూలినంత నా
దరమున బాలు నెత్తిపయిఁ • దాఁ జెయినుంచి కుమార! యీవికన్
వెఱపునుమాని యిష్టముల • వేడుము వేడముగా నొసంగెదన్. 282

గీ. అనిన మునిపుత్త్రుఁ డభవుని • యడుగులందు
వ్రాలి యిట్లను బ్రదికింపు • రాజమకుట!
యెట్టులైనను నాకోస • మీతఁడిట్టు
లయ్యె నందఱకును శుభం • బగుత నతము. 283

—* శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట *—

వ. అనిన నమృతాంశుమౌళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసి యాతని కిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె? నాదుభక్తుల మహిన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే! ననుం బలసి • మానసమందు నిఁకేని యెప్డిటుల్
గరువముఁ జెంది నాయలరు • గాదిలిభక్తులపైనఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టిబెట్టిదపుఁ • దుందుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ! 285

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవరయె పదియారేడు • లీ వటుగున, కాయువంచు వచించుట • యరసి యేను
పాశమును వేసితిని మునిబాలునిపయిఁ, దలఁపునకురాదు నాకు నాతప్పిదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికిఁ బదియారేండ్ల • యెలవయస్సు, తోడనొప్పెడు నాయువుఁ • బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిప్డు నీ • వెఱుఁగకిట్టు, లాఁకిడికి నొడిగట్టితి • వైనఁ జనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును కుమా
రుని జూడ నరయుచు నచ్చటికి వచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చటికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 289

* పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట *

సీ. ఎప్పుడజకల్పమగునో యిఁక ◆ కెప్పుడగడలి
జలజనయనుండు వటపత్ర ◆ శాయి యగునో
అంతవఱకీవు పుడమిపై ◆ నధివసింపు
కరము చిరజీవియగుచు మృ ◆ కండుతనయ! 290

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁ జేరి పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండుమునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లింకేమేనిఁ గోరుదువేని నిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె. 291

ఉ. ఇంతకన్న వరంబు నా ◆ కేమి వలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నా ◆ దీనదశను
దయకుఁ బాత్రునిఁ జేసి నన్ ◆ దనిపినావు, వరద! యేమని కొనియాడ ◆ వలఁతినగుదు

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు సల్పుచు యథేచ్ఛఁ జనియె. మృకండుదంపతులు కొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమంబున కరిగి సుఖంబుండిరి. 293

క. ఈచరితం బెవ్వఁడు గానీ చదివిన వినిన మృత్తి ◆ నెట్టి చిరాయు
శ్శ్రీ చెలువు మీఱ సౌఖ్యము, లా చంద్రకిరీటుదయను ◆ నందుదురు భువిన్.

వ. ఇట్లు శివుండు మృత్యున్ భంజించి మరల సంజీవితున్ జేసె ననిన వాయుభట్టారకునకు మునులు దేవా! మున్నుపమన్యుమునీంద్రుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష యొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖిలంబును దెల్పెనని వింటిమి యాయన ఘుండు గోవిందునకెద్ది తెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివదీక్షఁ జెందిన శ్రీకృష్ణుం డుపమన్యుం జేరి యిట్లర్థించె. 295

క. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసార ◆ దీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభక్తావళికి ముక్తిజనక ◆ మగునద్దానిన్. 296

గీ. భక్తి లేనట్టివారి కప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగాని దెంతయు గూఢమైన దా శ్రుతిదడంగములను సాంఖ్యమునను ద్ధృతంబయిన దాసిఁ దెల్పుము తాపసేంద్ర.

— * ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁ డిట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వదేవోత్తము శ ర్వుని చేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్షకారణము హరీ! 298

మ. మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగమ్ముల్ సృష్టి చేయంగ నీ పను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నల బ్రహ్మన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న ఘనుఁడున్ దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ గాంచెన్ మహాదేవు నం తనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడున్. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వర్ణాశ్రమవ్య, వస్థ వేత్త్వేలు చేసె సవంబుతో ఱను సోము వెడలించె నాతని చొప్పునన్ధ, రాగ్నిరవిసుర రాద్యజ్ఞహారులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి శివుని నుతింపన్ భూరికరుణాలుఁడై యు, వ్వారలముందఱను దోఁచెవైభవములరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముఁడప్పు, వారిజ్ఞానంబును హరింప వారలప్పుడు నీవెవండవనుచు మోహనిష్ఠితులయి, యడుగసురలకు రుద్రుఁ డిట్లనియె వేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండనెన తొలుత, నుండియుండితి నిప్పుడునుంటి నుండఁ గలను నాకంటె నన్యుఁడొక్కండు లేఁడు, నే ననడి పెద జగముల నెమ్మిఁ గనుచు

ఆ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁ డెలమి నంతర్హితిఁ, జెందె నంత సురలు చేవదక్క వరమశివునిఁ గనక భక్తితోడ నథర్వ, శిరసుతోడ నుతులు చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవితోడ మస్త్యుల యెదుటన్ భూరికరుణాహృదయుఁడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి చెలఁగి పల్లెతులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్కభాసిలంగ, సిద్ధులో పాశుపతులో లోలి సేవసల్ప యోగులకు నెదఁ గన్పడుచుండు వాని, శివునింజూచి నుతుల్ పెక్కు చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృపచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనై తి ననుచు దివ్యజను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లు దీర్చవలయు, నెవనికర్చ్యుం దధికార మేర్పడునో యథార్థమంతయు మాకిప్పు డానతిమ్మ, నుడు శివుం డల్పహాసంబు నుంబొసరిచె.

— శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువుఁ జూపుట —

క. దేవినిఁ గని యంత మహా, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు దివ్యతనువు స
ద్భావంబునఁ జూపుటయున్, దేవతలంతయును జూచి తేఁకువ మెఱయన్.

గీ. ఘోరమును సకలాశ్చర్య గుణయుతమును, సర్వతేజోమయంబును శక్తియుతము
అష్టభుజము చతుర్వక్త్ర మద్భుతమును, నర్ధనారీశమును గాంచి హరుసమొంది.

క. తెలిసి దివాకరురూపునిఁ, గలువలరాజైన దేవుఁ గనుగొని భువనం
బులు తన్మయములుగాఁ గని, సలిలము నర్ఘ్యమును బట్టి సల్పి రిటు నుతుల్.

క. సిందూరవర్ణునకు సం, క్రందనగోవిందధాతృకారణునకునున్
మందరసుమండలునకు కర, విందధరున కబ్జనేత్రవిలసితునకునున్. 812

క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాదికారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, ద్రున కార్యాసహితునకు నుతులివె శివునకున్.

గీ. రత్నపూర్ణంబు సువర్ణరసము సకుశ
సుమమును సుగంధ మాధ్యంబు సువిశస్త
మును సహేమపాత్రంబును మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యమున్ గోకతాంగ! 814

వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసఁగిరి.

గీ. ఇట్టి రవిమండలంబున నీశ్వరుని, శివుని నవధానమునఁ బూజ చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రయంబునందు, వాని కిలదుర్లభము లేదు పదయు ముక్తి.

వ. మఱియును

క. ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్రశస్తమతిన్ జపము సేయు జదువుచునుండున్
విస్తులవిభవము లొందును, స్వస్తిన్ జేకొను సతంబు సత్యమిదియగున్. 816

— తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ —

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు నొసఁగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహేశ్వరుని సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁ బెద్దకాలంబున నా శాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరిచే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్దిబ్రహ్మను మఱి నాచే నగస్త్యునిచే దధీచి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబులచేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుఁ గృష్ణుఁడు మహాత్మా! యీశను జగత్కారకునిఁగూర్చి బోధింపుమనిన నుపమన్యుండిట్లనియె. మున్నొక మాఱు ముముక్షులగు మునులు గొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంశయావిష్ట మనంబులతో నిట్లు విమర్శించిరి.

—* ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట *—

గీ. ఎద్ది కారణముగు బ్రహ్మ • మెందువలన, బుట్టినారముఁ కెవ్వారఁ • బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టుల • నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము • తవిలిసతము.

ఆ. కాలమొ స్వభావమొక్కొ • యొక్కడిదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో • ప్రకృతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగ • మో యరయఁగఁ
గారణము లౌన జడము లెక్కడనుగాని. 819

క. పురుషుఁడును సుఖదుఃఖ యుతుఁ,గారణముగ నొక్కవిభుఁడు • గానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు వి,చారణ యొనరించి ధ్యాన • సంగతినంతన్. 821

గీ. అపుడు చూచిరి మునులు దే • వాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబుల • నంతయును
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁ • గుశలగతినిఁ, ద్రెంచుదాని వివేకంబుఁ • బెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై • యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణు • శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బొడఁగని • రప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ • నెసఁగువాని. 822

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తియోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 823

ఆ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోఁ గూడ • నమ్మహేశు
నవఁడెఱిఁగి హృదయంబున • నెప్పుఁ జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వత • మైన శాంతి
యమరుఁ బెఱకెవ్వ డమర ద • ట్లరయ మెదను. 824

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో • వెలయు దేవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే • చందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు • నెలమిఁ జెంది
కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ • గాంచు జనుఁడు. 325

ఉ. శివుఁ డెటు సర్వకర్తయయి • చెన్నలరారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్త్రియయి • చెన్నలరారు నటుల్ సతంబిఁకే
శవకు వియుక్తయుండదు వికర్తనమూర్తికి దీప్తికిన్ వలెన్
గువలయనాథ కౌముదులకున్ వలెనారయ పద్మలోచనా! 326

గీ. శివుఁడు లేకయె శక్తి రాజిల్ల దెపుడు, శక్తి లేకయె శివుఁ డట్లు • చెల్వమరడు
శక్తిశక్తిమంతులకిట్లు • సంతతము పరస్పరాపేక్షతో నునికి • రాణవెలయు. 327

క. శివతో శక్తుండయి తా, శివుఁడు జనంబులకు నొప్పు • సేయు సకలవై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తి • శివునకు శౌరీ! 328

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁ డిట్లనె షడాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాశహర • ణాఢ్యుఁడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుఁడవు నీముఖాబ్జశివ • తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు • దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 329

గీ. మును జగన్మాతశర్వాంక • మునవసించి, లోకనిశ్రేయసం బెంచి • లోకగురుని
శివుని నేమి ప్రశ్నించెనో • శివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనో యెఱిఁగింపు • మివ్వుడు దయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట * —

ఉ. విను యదువంశమౌక్తికమ! • విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రిని నొక చారుకందరస • రిత్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును • సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ • దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. 331

గీ. తనదు తొడ నెక్కఁజేసి ని • తాంతకాంతు, కమున కిల్జడఁ గైసేసి • కడిఁది హర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవి • యొప్పమీఱ, విభుని లోకోపకృతి కిటుల్ • వేగ నడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెదు • దేవదేవ!, అల్పశక్తులు నశ్వరాత్ము • లైన యట్టి
మానవులకీవు వచియింపు • మా!కరంబు, నాదు చిత్తంబు పొంగ నా • నందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుం డాదరంబున నిట్లనియె

గీ. కానుపశ్యుండ నెపుడును గర్మమునను, జపమునఁదపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనైనఁ గనవధరింపు, భక్తిచేతను వశమౌదు భక్తతతికి. 882

గీ. భక్తియొక్కఁడు గలిగినఁ బణఁతి! మానిని, నేఁ వశమౌదు బ్రేమతోఁ జూడఁబడుదు
మాటలాడుదుముట్టుదు మఱియు నెంత, యేని బ్రియమొనరింపుదు నిగురుఁబోఁడి!

క. దానఁ బడయఁగ వలయు న,నూనంబగు భక్తి భువి ననున్ గోరెడు న
మ్మానవులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి మనుమురుదీనన్. 886

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరుల కే యెసంగు నచ్చంపుభక్తి పొసంగ దన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞచే వనజభవుఁడు, వారలకుఁగూర్చుచుండును వైభవముగ

వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవర్తింపఁజేయఁబడినదౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమ ధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం దధికారం బన్యులకు లేదు.

ఆ. అందుఁ జేసి మామకాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి వాసిమీఱ
భక్తిఁ జెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁ జేరవలయు నలిననేత్ర! 189

వ. అనియిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతుష్టయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరు నుపాసించెనని శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట *—

సీ. విను ముంజకేశ! విశ్వేశపూజాక్రమం, బాముష్మికఫలంబు నంతనిపుడు
దీనిఁబోలెడునద్ది త్రిభువనంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయ యుక్తభూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులు హరిహయుండాదియౌ, దిక్పతుల్ భాస్కరాదిగ్రహములు
అలవశిష్ఠాది మహర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాలనాథ ముఖ్య 841

గీ. గణములు రసాతలాదిలోకములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులౌ దందశూక
రాజులీయర్చనంబును రాణగదుర, సలిపి పడసిరి తత్పదంబులనుసతము

వ. కావున నట్టి యర్చాణాప్రకారం బుపదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

గీ. తెల్లవా మంచిగంధంబు తీర్థమునను, శంభులింగంబును శివస్నానమాడ
జేసి యవదాతవికచపుశేశయములఁ, బూజయొనరించి భక్తిమై బ్రొక్కవలయు

వ. ఇట్లు ధనవంతుఁడగునేని

సీ. రత్నములచేతఁగాని స్వర్ణమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁదీరిచి • పరగ కేస
రముల మధ్యమునందు లింగమును గంధ,లిప్తమంగుష్ఠనిభము లలి ఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క వామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రం
బుల గౌరీశంకరుల నర్చించి

సీ. అగరు దక్షిణపార్శ్వంబునందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున నమర్చియుత్త
రమునఁ జందనమొసఁగి పూర్వదిశయందు,నింబుగా హరిదళమర్పణంబు చేసి

క. సురభికుసుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను విచిత్రసుమములన్
హరువుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును దగ నొసఁగి యంతన్.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధవళంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలి
గించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణనమస్కారస్తవం
బులొనర్చి క్షమాపణంబు సల్పవలయు ననంతర ముపాసకుఁడు దక్షిణా
మూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమ్మిశ్రితంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రం
బులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నిట్లు పంచగంధమయంబును శుభంబును
నగు లింగంబు నెవ్వండు నిత్యంబర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుండై
శివలోకంబునొందు నిందుసందియంబులేదీ రహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు
భక్తుండవగు నీకుఁజెప్పితి నీవును శివభక్తుఁడవుగాక మఱియొకని కొసంగకు
మనుటయు శ్రీకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగ
రహస్యంబులను గుఱించి యడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు
మునులకుఁజెప్పి యంతర్హితుండయ్యె నంత మఱునాఁటి ప్రభాతంబునఁ దపో
ధనులగు నా నైమిశీయ ఋషులు సత్రాంతంబున నవబృథంబు నొనర్పఁ బ్రసన్న
స్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబుల స్నానమాడి
దేవాదితర్పణంబు లొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసి కేగిరి.

సీ. అందు నుత్తరవాహిని • యైన గంగ, మునుకలొనరించి యల యవిముక్తనాథ
లింగమును విధినర్చించి • లీలమరలు, చుండ నచ్చోట నొక తేజ • ముద్భవించె 847

క. ఆతేజ మర్కకోటి,వ్రాతప్రతిమానమగుచు • వరుసగ రోదః
స్ఫీతంబై కరమలరుచుఁ, గౌతుకమున మునులు మహము • గాంచుచునుండన్.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు పరమమునులు, భస్మసంఛన్నతనులు తాపస్యులట్టి
తేజమున వచ్చి చేరి యాదే విలీను, లైరి యత్తేజ మటుమీఁద నంతరించె. 849

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్రభూతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యజ, సదనమునకు మేరువనికిఁ జనిరి రయమునన్. 850

—* నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట *—

క. ఇంతకుమున్నే పవనుం, డెంతయు వేగముగ నటకు నేగి విధికిఁ గా
లాంతకతత్త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్రమవసితమయ్యెన్. 851

గీ. నీవు సెల వొనరించితి ♦ నిగమవంద్య!
యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించి ♦ యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి ♦ కరిగె నంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె సురలు గొలువఁగ. 852

గీ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గలహాశనర్షి
గానమున స్పర్ధసేయుచుఁ ♦ గడిఁది పూనికఁ
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింప ♦ వేఁడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జేరిరి పలువురు. 853

వ. గంధర్వులప్సరోజనంబులు గీతవాద్యత్రకుశలులగువారు చేరి రా సమయంబున సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్స్థజనులు నైమిశారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁ జేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పార్శ్వంబునఁ గూరుచుండి యుండిరంత. 854

గీ. నారదుం డాటితేటి గానమున నాఁడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁదూగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నారద మునికినిఁ
దుంబురున కనపాయసఖ్యంబుఁ గూర్చె. 855

వ. అంత నారదుండును

క. కైలాసపర్వతంబున, శైలాదిమునీంద్రునకును ♦ శంభునకును నీ
లాలలితకౌశలంబును, జాలఁగఁ జూపింప గీతచతురుల తోడన్. 856

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మ
సభాప్రవేశంబు నర్థింపుచు నతండు బ్రహ్మకెఱిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్పఁదగు

దౌవారికులకుఁ జెప్పి చనుటయు వార లట్లొసర్ప నమ్మునులు బ్రహ్మన్ జేరి సాష్టాంగ మొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 357

గీ. మీసమాచార మంతయు • నాసదాగ, తి ముఖముననింతకున్ మున్నె • తెలిసికొంటి నలెఁడు మీసముఖముఁ బాసి • యనల కేగి, నంతమీఁదియుదంతంబు • నంతఁ జెపుడు

వ. అనుటయు మను లవభృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగాస్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవిముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు గనఁబట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు నద్దాని యాథాత్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొనరించి గంభీర వాక్కుల నిట్లనియె. 359

ఉ. దానొన మోక్షలక్ష్మి నియఁతమ్ముగ సత్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి • లోలతఁదక్కి మునీంద్రతల్లజుల్!
మీకిది భావిసూచకము • మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు • చెందుదు రీరలు దత్ప్రసాదమున్. 860

గీ. అట్టిసమయమునడగ్గఱె • నధవకృపను, మీరలిఁక దక్షిణంబగు • మేరుశిఖర మునకుఁ జేరుఁడు మామక • పుత్త్రుఁడౌస, నత్కుమారుండచటనుండు • నందికొఱకు

— • బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడొఁటెయై శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పుట • —

చ. శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ • జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు • వంబున వందనపూజనాదికా
ర్యావిధుల సల్పకున్నఁగని • యక్కట తండ్రుఁడు గిన్కమేటిలో
ట్టవయి చరింపుమిందని కఁడింది రయంబున శాపమీయఁడున్.

గీ. పుత్త్రకుఁడు లొట్టియై కడుఁ • బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను • నిమ్మఁగొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా • నందనునకు
నుష్ట్రతనుబాపితి స్వమూర్తి • నొందెనతఁడు

ఉ. అత్తఱి దేవదేవుఁడు మ • హాద్యుతి నందినిఁ జూచివత్కధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్త్రుఁడితఁ • డుల్లమునన్ ననుఁబోల్చలేక కిం

చిత్తపరాఁకుఁ జెంది యిటు శిక్షితుఁడయ్యెనిఁకన్ మదీయ భా
స్వతంత్రతత్త్వమున్ దెలుపు చక్కని శిష్యుఁడు నీవుఁ జేసితెన్. 864

గీ. ఇట్లు నందికిఁ జెప్పె మహేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమునందు నానంద మొంది
విభుని యాజ్ఞ తలన్ దాల్చి వేగ నిటకు, రాఁగడఁగియుండె నీలోన వేగమీరు,

గీ. నాదు సెలవున నందిప్రసాద మొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నానందనుఁడు స
నత్కుమారుని కడ కేఁగి నందికేశ, బోధలను వినుఁడిఁక మీఁద మునితిలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దాన మీకు చిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు
దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధల
ఘూదకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుసుమమంజరీరంజితానేకతరువాటికాచ్ఛాదితా
ఖిలదిఙ్ముఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపలవేదీవిరాజితం
బును స్థూలనీలశిలామయసుఖావతరణారోహవిలసితంబును కాంచనారవింద
సంచయానేకకుముదేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంక్షోభి
తంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁ గాంచి యందు

సీ. ఒకచోట మునుఁగుచు నొకచోటఁ దేలెడు, గజయూథపతుల నక్కజముగఁ గనుచు
నొకచోటఁ బల్దావ నొంది బల్ పగువుల, బరతెంచు లేళ్ళ యాతురతఁ గనుచు
నొకచోటఁ దటమున నుత్ఖాతకేళుల, నొనరించు వృషముల యొప్పుఁ గనుచు
నొకచోట నుదకంబు నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్మల వేడ్కఁ గనుచు

గీ. నొక్కచో నవగాహంబు లొంది దేవ, మునిపితలతర్పణము సేయు మునుల గనుచు
నొక్కచో నంచపిండుల నొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁ గనుచు బల్ కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబు నీడను వజ్రమయ
వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండినవాని నప్పుడే
సమాధినుండి బహిర్గతుండయినవాని యోగీంద్రులగు పలువురు మునీంద్రులచే
సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని
ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత
నాకసంబునందు దివ్యలనగారామ్రోఁతలతో భానుసన్నిభంబగు నొకవిమా
నంబు దోఁచి యందు గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుఁడై సేవింపఁబడు
చున్న సుకీర్తిప్రాణవల్లభుం డపరహరుండు పొడసూపిన సనత్కుమారుం

డదుర్గాని జోలఁగావించి నముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలొగ్గి షట్కులీయు లగు నైమిశమునులు బ్రహ్మానుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని చూపిన నద్దేవుండు సనత్కుమారునినుడు లాలించి దృష్టిపాతమాత్రంబున మునులపాశంబులఁ ద్రెంపివేసి యైశ్వర్యంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమారునితోఁగూడ మునుల కొసంగి జయధ్వానములతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానంబున కేగె ననుడు శౌనకాదిమునులు సూతుఁ గాంచి మహాత్మా! నందికేశుండు సనత్కుమారునకును షట్కులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి ముఖ్యసారంబు మాకెఱింగింపుమనిన సూతుం డిట్లనియె. 869

నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబును • విమలమును బవిత్రమును నగు శివలింగ • వితతధార
ణముఁగుఱించి వచించెను • నందికేశుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యదమీరు మా • నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి కీటంబు • భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁ • గాంచి జీవుఁ
డభవుఁడగు నిట్లు శ్రుతి చెప్పు • హరివిరించి, ముఖులు శివలింగధారణం • బును బడసిరి

క. మఱియును గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును • వాసిగఁ బాణిన్
శిరమునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగ మొందిరరయుఁడు తపసుల్!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫాటికంబును బాణంబుఁ • జంద్రకాంత
మయమునున్ దినమణికాంత • మయును హేమ
రావ్యకృతమును శ్రీగిరి • గ్రావకృతము
నైన లింగంబు ధరియింప • నగును మునులు! 873

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులగవు. ధారణార్హలింగంబులెల్లఁ బంచసూత్రఘటితంబులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమకల్పోక్తప్రకారంబుగ నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చింపవలయు నిది వేదసారంబు జ్ఞానసారం బని యుపదేశించె. 874

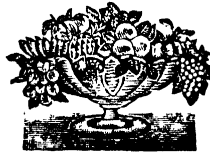
క. వురిపాకశమర్తా, ఫలమంజుమూర్తి! పరమ • పావనకీర్తీ!
లలితస్వచ్ఛపద్మభ, సలదంబా! గిరిశమిధున • జననీ! లక్ష్మీ! 875

క. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ • దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నుతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత • శేముషి! జననీ! 376

క. నాగేద్భూషణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్ర • నాథకుమారీ
నాగాజినచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావశా! లక్ష్మ్యంబా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వర ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యాద్భటకులమండన!
శ్రీమత్సంపాదకేందుశేఖరపూజా
వ్యాయత్తాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము

క. సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధంబయ్యెం బు, నీతులమైతిమి శరంబు నీదగుబోధన్. 2

గీ. లింగపూజాప్రకారంబు లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్ష సంగతులను
క్రమముతో దుతనవ్వానిఁ గల్పమెఱిఁగి, తెలియఁ జెప్పుము మాకిందుఁ దేటపడఁగ

వ. నావుడు సూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును బూజయొనర్పఁగఁ జెల్లుఁ బీఠమం
దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ దోరపుభక్తిఁ జెలంగ వేదవ
ర్తనియతి నాగమోక్తవిధిఁ దద్విధమున్ మును గొంత దెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడీ సకలంబు ముదంబు మీఱఁగన్. 4

— * హస్తపీఠంబునందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

గీ. రహిశివార్చనమందు జేరమునులింగ, మును యజించెన రద్దాన ముఖ్యమగుచు
లింగసంపూజనం బొప్పుసంగు జేర, పూజనము కూడ యుక్తమై పొల్పు మీఱు

క. పెలువేల్పులకెల్లను నె, వ్వరుసున బ్రతిమార్చనంబె • పరిభవిలు నీకన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నిత్తెఱఁగు ద్వివిధ•మర్చ తనర్చున్. 6

గీ. ధరఁ బ్రవృత్తిపథంబునఁ•దనరి సతత, మైహికసుఖంబులనుమాత్ర•మభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబు•వాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును • భూంకముగను.

వ. శాల్యన్ననైవేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁక బ్రవృత్తినివృత్తుల• నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁ•బూను వాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగ•మర్థి నునిచి, యార్చనము సేయువలయు నా•హ్లాద మొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖ్యోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

— * లింగభేదంబులు * —

గీ. క్షత్రియునకొప్పు బాణలిం•గంబు రాజ్య,సంపదావహమగు నూరు•జాతునకు సు
వర్ణలింగంబు ధనధాన్య•వర్గమిచ్చుఁ, బాదజుల శిలాలింగంబు•వైభవమిడు. 11

గీ. స్ఫాటికము బాణలింగంబు•సర్వులకును, సర్వకామద మగును యో•షాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా•మైదువులకుఁ,బటికపున్ లింగము వితంతు•భామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

క. మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింప•వలె రసలింగం
బిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థిఁ • దగఁగొల్వవలెన్. 13

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలిం
గంబు నర్చించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులేదిఁకను బార్థివలింగంబుఁ గూర్చి
వినుండు. 14

— * పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత * —

గీ. లింగములలోనఁ బార్థివ•లింగముత్త, మంబయి తనర్చు నద్దాని•మహిని నేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁ•బొందిరఖిల,సురులునున్ గొల్చి పడసిరి•సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబు•రత్నలింగ, మల్ల త్రేతాయుగంబున•హైమలింగ
మాతృతీయయుగమున ర•సాద్యలింగ,మిఁకఁ గలిని బార్థివపులింగ•మేహితంబు

క. శివు ననిమిదిమూర్తులలో, భువి యెట్టుల ముఖ్యమగుచుఁ బొలుపొందెనొ పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను • వెలయును సిరులన్. 17

మ. సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో • శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్ఝరిణీవర్గమునందు జాహ్నవి యెటుల్ • రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుఁ డెటుల్ • దైవాఱునో ముఖ్యుఁడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో • శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్లుఁ గాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మాహేశ్వరి యురవౌ
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నట్టన లింగంబులందు • నేటు మునీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధమగు పదార్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగసమర్చనంబు
సేయువాఁ డాయురున్నతిన్ • శ్రీలఁ బుత్ర, సంతతినిఁ జెందుఁ బరమున • శంభుఁడగును.

సీ. ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁ • డింపుమీఱఁ
బార్థివేశ్వరలింగంబుఁ • బట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబు వఱకు సమర్చనంబుఁ
జేయునో దానిఁగూర్చి నేఁ • జెప్పుదు వినుఁడు. 21

క. శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జిరము వసించి తిరుగ నీ
భువియందు వేటి యగు పార్థివుఁడై జనియింపఁగలఁడు • తేజ మెసఁగన్

వ. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁక నిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు శివసాయుజ్యంబు నొందును మఱియుఁ గను

గీ. పంచసూత్రఘటితమైన • పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త • లీలఁ బూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబు • సేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిది • విజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరఃకర్తనంబు • మేదినిలోనన్
బాలశశిమౌళిలింగము, లోలతఁ గొలువక యె కుడుచు • లోలుపునకిలన్. 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడు ప్రీతి సేవింపఁడొ యా
యవివేకి నరకమున నను, భవించు దుఃఖములఁ బెక్కు • వత్సరశతముల్.

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబు లం దఖండంబులుగను సమకూర్చుకొనవలయు నింక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక పుష్యరాగపార్థివలింగంబులఁ దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ. స్థావరంబు నఖండంబు • చరము గను ద్వి, ఖండమును నగు లింగంబు • గడఁగి పూజ
సేయుటొప్పదిది యెఱింగి • సేయుఁడీవు, శంభులింగార్చనంబు ప్రశస్తముగను 28

క. ఇఁకఁ బార్థివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును విప్ర • బ్రహ్మకులుల్ వై
దికమార్గముతో మీకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండు • బద్ధాదరులై.

వ. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ
తర్పణములనొనర్చి నైత్యికకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో
భస్మరుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

గీ. అరసి పుణ్యనదీతీర • మందును జలాశయాంతికమున శైల • మందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయ • మందు శుద్ధ, తలమునన్ బార్థివార్చన • సలుపవలయు.

క. తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టి • నర్యులుండున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు • నున్నతచరితుల్! 32

వ. అంఘ్రిజుం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబు సల్పి పూజింపఁదగు

గీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁ • జూచి యచటి
మృత్తికను దెచ్చి యింటిలో • మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు న • ద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబులఁ • దీర్పవలయు. 34

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి
వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున
లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి,
యీశాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 35

ఆ. మఱియు నంతఁ దా "నమశ్శివాయ" యను మం
త్రంబుతోడ వస్తు • రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁ • దగు క్షేత్రశుద్ధిని
'భూరసి' యనుమంత్ర • మునను మునులు. 36

వ. అనంతరము 'దాపోస్మా'ననుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి 'నమస్తే
రుద్ర' యనుమంత్రంబున క్షేత్రశుద్ధిఁ బొనర్చి 'నమః' పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బ్రోక్షణం బొనర్పవలయును. 'నమోనీలగ్రీవాయ' యను

మంత్రింబున శివలింగప్రతిష్ఠ గావించి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రింబున లింగమున కాసనంబీయవలయు 'మానోమహాంత'మనుమంత్రింబున నావాహనం బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రం బునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవ తాన్యాసం బొనరించి 'అసౌయోవసర్పతి' యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు చేయవలయును 'నమస్తేనీలగ్రీవాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్ర గాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు నొనర్పఁదగు 'పయఃపృథివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధిక్రా వ్ణ్ణ' మంత్రింబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ'యను మంత్రింబున ఘృతస్నా నంబును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'తాచ్ఛర్కరా యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'నమస్సోమాయేతి'మం త్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన 'మానస్తోకే'యనుమంత్రం బునఁగటిబంధనం బొనర్చి 'నమోధృష్ణవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును ధరింపఁజేయవలయును. 'యాతేహేతి'యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు వస్త్రసమర్పణం బొనరించి 'నమశ్వేభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'నమస్త క్షభ్య' యను మంత్రింబున నక్షతలను సమర్పింపవలయును. 'నమఃపార్యాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులను 'నమఃపర్ణ్యాయ'యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రం బులను 'నమఃకపర్దినే'యనుమంత్రంబున ధూపంబును 'నమఆశవ'యనుమంత్రంబున దీపంబును 'నమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపు టన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'నమోవ్రజ్యాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానో మహాంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో, నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా'యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రము చేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహాంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ

వందనంబొనర్చి 'ఏష తేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'నమఃసేనాయ' యనుమాత్రంబున మహాముద్రను 'నమోగోభ్య'యనుమంత్రంబున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రిబును శతరుద్రీయంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవాగాతు" మనుమంత్రిబున శివుని విసర్జనము సేయువలయు నిది వైదికశివపూజావిధాన మిఁక మఱొకపద్ధతి వినుఁడు. 87

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోప చారంబుల శం కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు • సన్మౌనివరుల్! 88

వ. రెండియు నిఁక వేఱొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమహే ।
ఉగ్రాయచోగ్రనాశాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ॥ 89

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజన క్రమములింకను వేఱొకరీతి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదలొకని ప్రతిష్ఠాహ్వానస్నపనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంపశుపతయేనమః, ఓంమహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

"శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజతగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగణై । ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రింబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీవాఁడన నీభక్తుఁడ, నీవిమలగుణముల ననఘ నిలిపితి నీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృ, పావార్ధీ భూతనాథ! పాలింపఁగదే! 40

క. ఎఱిఁగియు నెఱుఁగకయో యిటు, వరద! జపార్చల నలిపితి వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్పుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక పాలనచతురా! 41

తే. కడిఁదిపాపుఁడ నేను నిక్కముగ దేవ! పావనుఁడ వీవు లోకైకపాలమూర్తి!
దీని నారసి నీకెట్లు మానసమునఁ, దోఁచునో యిట్లు లోనరింపు తుహినధవళ! 42

గీ. వేదములచేత బహుశాస్త్ర వితతిచేత, వివిధదర్శనసిద్ధాంత వేద్యులైన
ఋషివతంసులచేత నీ కెఱుకపడక, యుందువఁక మాదృశుం డెట్టు లూహసేయు

క. ఎట్లుగాని యిఁకను నేఁ, గట్టిగ నీవాఁడ వినుము గౌరీశ్వర! నీ
కెట్టులో యక్కటికన్ గొని, నెట్లన రక్షింపవలయు నేనుపురారీ 43

వ. ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలి నొసఁగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయ వలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితి ననిన మును లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతి పాదితంబై యుండఁగా.

క. శివలింగనివేదితములు, భువనఫలాకఫలపుష్పములు నగ్రాహ్యం
బవునని సాలగ్రామపు, సవిధమ్మున శుద్ధమని చాటుదురెట్టుల్. 45

వ. ప్రసాదంబుఁ గొనక పూజించు టెట్టు లీ సందియంబుఁ బాయ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. తుదియు శుద్ధుఁడు సద్వ్రతస్థుడునైన, శంభుభక్తుఁ డొకింతయు సందియంబు
లేకయె శివప్రసాద మాస్తికభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార!

క. శివనైవేద్యముఁ జూచిన, నవియును ఘోరంబులైన నఘతతు లింకన్
శివనైవేద్యముఁ దినినను, వివిధమహాపుణ్యతతులు వేగమె చెందున్. 48

క. చాలును యజ్ఞసహస్రము, చాలను యజ్ఞార్బుదములు చక్కఁగ నిఁక నా
బాలేందుధరప్రసాదము, మేలుగ భుజియించి నరుఁడు మేకొను ముక్తిన్ 49

క. వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁ గాంచి తనదు మస్తకమునఁ దా
హెచ్చుగ మెచ్చుల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయ మేలగు మానుల!

క. ఎవనికి శివనైవేద్యము నవిరుద్ధము శివపాదము • నంటుచు వినునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు • నాతండు మునుల్! 51

క. శివదీక్షఁ గొనిన భక్తుం, డవని నిఖిలలింగవితతి • యందుఁ బ్రసాదం
బవు నని కావున యొందక, ప్రవిమలమతి నారగింప • వలయు మునీంద్రుల్! 52

వ. ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందిన వారలకొక్కై ముఖ్యప్రసాదనిర్ణయంబిట్లు వక్కాణించెద వినుండు.

గీ. హృదయమున స్వర్ణరౌప్యాభి • హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి • లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస • లింగములను
బాణలింగంబునందు పా • షాణమునను. 54

క. జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమా • కలితములయెడన్
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి • వ్రతవైభవమా. 55

వ. తక్కినచోట్ల

క. చండాధికార మెచ్చట, నుండునొ యట పావనంగ • నానుచితంబగుగా
చండాధికార మెచ్చట, నుండదొ యట నారగింప • నుచితము ఋఁగుఁడీ. 56

సీ. బాణలింగములందు • స్ఫటికలింగములందుఁ, గాంచనరౌప్యలిం • గములయందు
సరవి సాలగ్రామ • జాతలింగములందు, రసలింగములయందు • రత్నలింగ
మందు లోహకలింగ • మందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధ • మునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ • దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయం • భువులయెడల

గీ. ప్రతిమలందెల్లయెడల ని • ష్పాక్షికముగ, లేదు చండాధికారంబు • లేమదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల • నారగించ, వలయు శ్రేయంబుఁ బొందఁగా • వలచువారు

గీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైనను • భర్గలింగ, మూర్తినైవేద్య మర్థిమై • భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బాపంబు • బాసి సుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వే • ఱొండు లేదు

గీ. వీరభద్రునిచేత శ • పింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తి వి • వర్జితులును
నిఁక శివేతరభక్తులై • యొప్పఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంబు • జెందఁదగదు.

గీ. విధియుతంబుగ లింగంబు • విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యా • సలిలమర్థి
మూఁడుమాఱులు గ్రోలిన • మాసిపోవు, త్రివిధదురితము లీనరి • తీర్థతలమున. 60

వ. ఇట్లు మీకు నైవేద్యనిర్ణయం బెఱింగించితి నిఁక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ దెల్పెద వినుఁడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలపయిఁ బుణ్యతీర్థతతు • లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును • వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిఁక • భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిఁక • విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 62

గీ. మఱియు నిఁక బిల్వమూలంబు • మంత్రియుక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ • గరముభక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ • బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో • జోకనమరు, 63

వ. ఇఁకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసి తెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశభక్తునకు జగ్గినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిందు సందియంబు లేదిఁక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 63

— * భస్మవిషయము * —

గీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ • బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం • చాద్యమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లోక • జాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం • తేని దీప్తి. 64

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులురెండును • ధరింపఁబోలు ద్విజాతుం
జేతదితరమగు లౌకిక, భూతిని నితరుండు దాల్పఁ • బూనఁగవలయున్. 65

గీ. "అగ్నిరితి" యను మంత్రంబు • నగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును • సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం • త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి • యింప వలయు. 66

గీ. వరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మౌ • పాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ • భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ • బ్రీతితోఁ గ్రి, హంబిధరియింప వలయు ము • నీంద్రులార!

క. శివుఁడును బంకజనేత్రుఁడు, శివయును నిందిరయునున్ గు • శేశయగర్భో
ద్భవుఁడును దత్సతి బూదిన్, దవిలిధరించెదరు మేటి • తర్షముతోడన్ 68

గీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజ • పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు • సంతరించి
తనువులధరించి బహుపాప • తండములను, బాయఁజిమ్మెద రెంతయుఁ • బరమమునులు

వ. ఇఁకను

సీ. భస్మత్రిపుండ్రము • ల్వరఁగఁ దాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాభ్యుప • వత్తిఁ గనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్వరఁగఁ దాల్పనివాఁడు, భవదుఃఖములనెడఁ • బాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్వరఁగఁ దాల్పనివాఁడు, ఘనదురితంబులఁ • గడపలేఁడు
భస్మత్రిపుండ్రము • ల్వరఁగఁ దాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన • దీప్తిఁ గనఁడు

గీ. భస్మమునను త్రిపుండ్రము • ల్వరఁగఁ దాల్ప, నట్టిఁడు విరుద్ధఫలము • నందఁగలఁడు
ఘోరపాపఫలులఁగూడఁ • గొన్ననరున, కమరు భస్మత్రిపుండ్రంబు • లందు నరతి

క. ఎనలేని దోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁ • జను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁడగు భ, క్తున కమరిన నద్ది యెంతొ • గొప్పగునో మునుల్!

వ. 'మానస్తోక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మమంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును త్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారులును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్చారణంబున యతులును భస్మంబును ధరింపవలయునిఁక భస్మధారణంబు లేక భుజించిరేని దత్ప్రాయశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 72

గీ. శ్రాద్ధమున యజ్ఞ జప హోమ • సమయములను
దాన వేదాధ్యయనసుకృ • త్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ • బూసినట్టి
వాఁడు మిత్తిని గెలువంగ • వలఁతి యగును. 78

వ. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబై యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగు రజము
భస్మమున స్నానమొనరింపఁ • బరఁగు శుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ • గలుగు ముక్తి. 76

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది మాహారులభ్యాస • కలనం బింకన్
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదియొడలఁదు దాల్పకున్న • ముని పలవందురిల!

గీ. వితయఁగను భస్మమొందని • పెంఁగు మొగము
వితయగు శివాలయము లేని • పెడపురంబు
వితయగు శివుఁ గొలవని దుర్గతితనువద
వితయగుట శివుఁ జెందక • పెట్టివిద్ద. 77

వ. ఇట్టి భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొక దానియందుఁ దొమ్మండ్రు గరు వేల్పులుండు రా క్రమం బెఱింగింతు వినుము. ప్రథమరేఖయందు దకారము, గార్హపత్యాగ్ని భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును క్రియాశక్తియుఁ ప్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయరేఖయందుకారంబు దక్షిణాగ్ని నభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందినసవనమిచ్ఛాశక్తి, అంతరాత్మము మహేశ్వరుండు నుండును. తృతీయరేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబు జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండు నుండు నిట్లు శివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక మఱియు నీ భస్మత్రిపుండ్రములు ముప్పదిరెండు స్థానములందుఁ గాని పదియాఱు స్థానంబులందుఁగాని యెనిమిదిచోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని క్రియాయుత మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణించెదను వినుండు. 78

సీ. శిరసలికమ్మున • చెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కంఠంబు • భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతులు • మణికట్లు లెదయును ప్రక్కలజఠరము • బొక్కిలియును
ముష్కద్వయంబు కటి • ములు చీలమండలి, జానులు జంఘలు • చరణములును
పరఁగు నీయవియె ము • ప్పదిరెండు స్థానంబు, లిఁక పదియాఱుచో • ట్లెఱుఁగఁ జెప్పెదు

గీ. శిరసు నిటలంబు నక్కండ • ములు నస, యుగమునునీ భుజకూర్పర • యుగ్మములును
బరఁగు మణికట్లు లెదనాభి • ప్రక్కలకవ, పృష్ఠమివి పదియాఱుచో • ట్లెఱుఁగుఁడెలమి

వ. ఇఁక సష్టస్థానంబులు వినుఁడు

గీ. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు • గళయుగ్మ
మెదయుఁబొక్కిలి గుహ్య మి•ట్లనిమిదియగు
చోట్లు లింకను వినుఁ డైదు•చోట్లు శిరము
భుజయుగము హృదయంబును • బొక్కిలియును. ౮౧

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱింగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన త్రినయనుండును త్రిగుణాధారుండును త్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుండ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వవేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టేఁడును గృతార్థుఁడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *—

క. మును బరవేవత కీయది, పినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ • బ్రీతిమెయి భుశుం
డున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్ర•మూర్తి మునీంద్రా! ౮౨

వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

గీ. చిరముదపియించి యాశశి•శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల•కాండకణము
లవనిరాలినయంత రు•ద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు•పొలిచెనందు.

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుఁడు శివునకెవ్వ • దర్శనమునమున్
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁ•గలుషములడఁచున్.

గీ. గౌడదేశంబునజనించుఁ•గాశిమధుర, యులయయోధ్యనులంక•సహ్యాద్రియందుఁ
జేర్మిఁ బొలుచువిశదరక్త • పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాది • వర్ణములయి.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడువిశదంబును•బరఁగక్షత్రి, యుండునున్లోహితంబువై•శ్యుండుపీత
మునుజఘన్యజుఁడునుగృష్ణ•మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు•వరుసమీఱ.

క. ఈరుద్రాక్షలఁదాల్చి దివారాత్రి కృతాఘతతులఁ • బాయుదురు జనుల్
తేఱికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప కోటి • తనరు మునీంద్రా! ౮౩

ఆ. నిరతధారణమున • నెగడు పుణ్యము కోటి, శతము తజ్జపమునఁ • జక్కఁ బొందు
లక్షకోటిశతము • లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు • పొందు మీఱ.

చ. ఉసిరికపండ్లఁ బోలినవి • యొప్పఁగ శ్రైష్ఠ్యముఁ గాంచు రేగుపం
డ్ల సరిగనున్నయవ్వియు దృ • ఢంబుగ మధ్యమరీతిఁ బొందు సొం
పెసఁగు చణాకృతిన్ బోలిచి • యేపు దనర్చిన వేశనీయముల్
వసఁదగు వీనిపై భవము • బాగుగఁ జెప్పితి మీకు వీఁకతో. 91

క, సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంట • కయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ముదముతో ధరియింపవలయు • ధార్మికవర్యుల్! 92

గీ. వినుఁడు క్రిమిదష్టమును ఛిన్న • భిన్నమును నిఁ
కను సకంటకమును వ్రణ • కలితమును న
యుక్తమును నగు నద్దాని • నొంది ధార
ణంబు సేయంగఁ దగదు త్యా • జ్యం బరయుఁడు. 93

గీ. స్వయముగ న ద్వారయుక్తమై • వాసి నమరు
నట్టి రుదురక్క యుత్తమం • బగును బురుష
యత్నసంయోజితద్వార • మైన దాని
మధ్యమంబుగఁ జెప్పుదురు • మానివరులు. 94

గీ. కుందనపు రేక దండంబుఁ • జెందు రేక, నొప్పు రుదురాక్ష శ్రేష్ఠమై • యొప్పు మీఱు
నిట్టివానిని మెఱయుచు • నెసఁగునట్టి, వానిఁ బట్టుపగుచ్చి తా • ల్పంగవలయు.

వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిఁగి యొనర్పఁదగు.

సీ, సిగయందు నొక్కటి • శిరమున మున్నూఱు, పరఁగఁ గళమునము • ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ • బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును • బదియు రెండు
బదియు రెండును స్కంధ • పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది • జందియంబు
గాఁ జేసి ధరియింపఁగా • నొప్పఁ గంఠంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు • లొందవలయు

గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండల • మకుటములును, గర్ణికాహారకేయూర • కటకములును
నమరు కటిబంధనమును శ్రే • ష్ఠముగఁ గూర్చి, ధారణము సేయువారలు • ధన్యులెందు

గీ. నిదుర నొందుచున్నను • నీరు ద్రావు, చున్న రుదురాకలను దాల్చి • యుండవలయు
వేయిలేకున్న నేనూఱు • వియును లేక, యున్న మున్నూఱు నేని దా • నొందవలయు

—* మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము *—

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బింకను శిరమున నీశానమంత్రంబుచేతను, కంఠమునం దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల నఘోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దఘోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను పంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను పంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచే దక్కిన చోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నింకను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పారు నయ్యాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసిం తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపంబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలంగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖరుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపం బద్దాని క్లీంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపందగు నట్లు దాల్చుటవలన నగ్ని సంతోషించు చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లు ధరించిన బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించినం బంచవక్త్రుండు బ్రహ్మహత్యాదోషంబుం బాపు షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును. అట్లు ధరించిన నుత్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిం గోరువారలకీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాతృధిదైవతంబు. ఓంహుంనమః యను మంత్రంబున ధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుం జెందును, జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాం గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వష్టకాధిదైవంబు. ఓంహుంనమః యనమంత్రంబున నద్దాని ధరించినం బూర్ణాయుర్దాయంబును నవసానంబున శివత్వంబును జెందును. నవముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.

ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓం హ్రీం హూం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓం క్రోం క్షౌం రాం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుఁ జెందును. త్రయోదశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓం హ్రీం నమః యనుమంత్రంబున ధరించిన గామదేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖంబు శివాధిదైవతంబు ఓం నమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలరోగపరిహారంబును నారోగ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాకలఁ దాల్పవలయు. మంత్రము వినాగ ధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిఁగని భూతపైశాచవర్గములును
శాకినీడాకినీ ప్రేతసంతతులును, నాభిచారికదుర్విధు లంతమొందు. 99

వ. ఇఁక నీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్నియల్లైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు 100

క. శివుఁడను శివయును లక్ష్మీధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి తద్గేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్షమొంద మెచ్చెదరు మునుల!

గీ. వినుడి రామాంసములును లశునపలాండు
శిగ్రువిడ్వరాహంబుల శేలువు*న
భక్ష్యములు గాఁగ నరసి చెప్పంబడుటను
వర్జనమొనర్ప వలయును వానినరుఁడు. 102

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబునందు బ్రహ్మ, నాళమందు ననరవిందనయనుఁడుండు
మొకమునందు నరుద్రుండు పొలుచు నిఁకఁద, దీయబిందుననుందురు దివ్యులెల్ల.

గీ. గ్రహణమున విషువమున సంక్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు నమవసలను
నిండురోజుల రుదురాక దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురితములు సమయు. 104

సీ. ధరలోన రుదురాకఁ దలఁచినవానికిఁ, బదియాలదానంబు ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము స్పృశియించి తాల్ప ద్వి, సాహస్రగోదాన శర్మమమరు

* టిప్పణి:— శేలువు=విరిగిచెట్టు

చెవులందు రుదురక్కఁ • జేర్చినఁ బదకొండు, వేలయావులయీవి • ఫలము నొందు
శిరమున రుద్రాక్షఁ • జెందింపఁ గోటియా, వుల దానమొసఁగిన • ఫలముఁ జెందు

గీ. సత్రిజాబాల సదుపని • షత్తు నవఁడు, నిత్య మధ్యయనము సేయు • నేర్పరియును
బాలుఁడైనను యువయైనఁ • బ్రాఘుఁడగుచు, సర్వులకు మంత్రగురుఁడగు • శాసకుఁడగు

క. గురుఁడుత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁగాని • యిఁక బాహులఁగా
నిరహి శిఖయందు నేనియు, నరుఁ డొందిగురునకు దక్షి • ణను నీయఁదగున్. 106

వ. సప్తద్వీపవతియగు వసుమతినంతను దక్షిణనొసంగినను జాలదట్లు గావున భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిక్క నీరుద్రాక్షోపనిషత్తును బ్రాతస్సాయంబుల బఠించినవారల నేక జన్మాఘంబుల బాయుదురు. లక్షయు నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిక్క పంచమహాపాతకంబులనుండి విడువఁబడుదురు. పఙ్క్తిశత సహస్రంబును పావనంబు చేయుదురు. శివ సాయుజ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుట్టుజన్మంబు లేదిక్క శివనామవైభవంబును గూరిచి కొండొక వినుండు. 107

— • శివనామ పుణ్యము • —

ఆ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ • సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మర • ణమున నిక్క
మొందుచే నట్లుగాదంత్య • జుండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దన • బంతిఁ జేర్పఁదగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్ముఁడుండు • వాఁడే ధన్యుం
డీజనయుని పుణ్యుండే, వాఁడిల శివనామజపము • వాసినొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నవి భసితము యమునయై • తనర్చును రుద్రా
క్షవిధి వధూటియునగు నీ, త్రివేణిఁ బూతుఁడగు జనుఁడు • దివ్యుండు భువిన్. 110

చ. వెలఁగి సనత్కుమారముని • చేతను మాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడింది పేర్మి నుప • దేశము నాకొనరించె నేనునున్
జెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని • జెప్పకుఁ డెప్పుడు నాస్తికాళికిన్
ఖలుల కభక్తకోటికినిఁ • గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

— పురాణఫలశ్రుతి —

తే. మఱియు వేదానుగతమగు ♦ మార్గమునను, నీశివపురాణము నెవ్వ ♦ రేని జదివి
రేని వినిరేని బొత్తము ♦ నిచ్చిరేని, గానెదరు త్రివర్గమును దుది ♦ గాంత్రు ముక్తి

క. హరువుగ నాచే మీచే, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు ♦ పుణ్యశ్లోకుల్!
జరుపంబడె నిట్టు లుపకృతి, పరస్పరం బమరె జనును ♦ భద్రము మీకా 113

ఆ. ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతు ♦ డేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యా ♦ గావసాన
మవుడు పొనరించి వేగమా ♦ యుచటినుంచి, కాశికేగిరి నిర్వాణ ♦ రాశిగలరి, 114

క. అందును బశుపాశముము, లుందనరుచు పశుపతిప్ర ♦ శస్త్రవతమున్
జెంది యధిగతసుబోధన, నిందితులై యుందిరంత ♦ నిర్వాణంబున్. 115

తే. శివపురాణంబు ప్రియమగు ♦ శివునకును శి, వకును దత్పుత్రులకు గణ ♦ పాలురకును
నింకను జారకులకు భక్తి ♦ నిచ్చుమిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు ♦ మునులరయుడు

గీ. శివపురాణంబు జదివిన ♦ శిష్టులకును
శివపురాణంబు వినిన సు ♦ శ్రోతలకును
శివుడు శివయును దత్సుతుల్ ♦ శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతురు ♦ స్థిరముగాను. 117

మత్తకో. మంగళంబగు శంభుమూర్తి ♦ మంగళంబగు గౌరికిన్
మంగళంబగు దారకారికి ♦ మంగళంబిభవక్త్రకిన్
మంగళంబు శిలాదసూనికు ♦ మారముఖ్యుల కెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు స ♦ మస్తశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీశైవపురాణకృతి మ ♦ హేశుడు విబుధా
ధీశు లలరసాకుతంగా, వ్యాసుల కిడుగాత మోక్ష ♦ మెంతయు ప్రీతిన్. 119

క. కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! ♦ బహుశివ్యసము
ల్లసదర్చనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాళి ♦ గీతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
శారద ఫీశకలింగ ♦ శర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా!
శ్రీరాజశ్వరభమంత్రి ♦ సిద్ధవశంనా! 121

పవమయూరవృత్తము. శ్రీమనుమహాజపను • సిద్ధమహిమా!యు
ద్ధామరసవత్సుకవి•తా ప్రబలకామా!
తామరసపత్రసమ•తా మహితనేత్రా!
హేమవరవర్ణవడ•హీన శుభగాత్రా! 122

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వర ఖండంబు సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సంపూర్ణము

ఓరియన్టల్ ప్రెస, ౬౯౮౩, మార్కెటు స్ట్రీటు, సికింద్రాబాదు-దక్కన్.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదన్ మదిలోన్	ముఖుఁదలఁతుమదిభక్తిన్
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించె పార్వతి	రంజించెఁబార్వతి
,,	26	పేరు పెంపు	పేరుఁబెంపు
6	9	పట్కాలికేష్ట	పాట్కాలికేష్ట
7	28	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	యొదకేగి	యొద్దకేగి
14	11	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహము సేయంజాల నేనిక బొరిం	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహమున్ నొం ♦ దంజాల నేనిన్ బొరిం
16	16	యనుదుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణత	గుణిత
20	18	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుఁడవుడు	యా ♦ భర్గుఁడవుడు
,,	10	గొనియన్	గొనియెన్
24	5	బ్రగుతు	బ్రణతు
,,	20	చెన్నసలారన్	చెన్నసలారెన్
,,	21	నీరజాతుండు	నీరేజాతుండు
27	25	కానానల	కాలనల
29	1	బికారమా	బకారమా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటు సెప్పనట్లు	అని యజుర్వేదము వచింప ♦ నట్లు
31	22	నును బరితోషమొందితిసు ♦ రోత్తములార!	నునుబరితోషమొందితిన ♦ నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమామాయె	చూప్పామేమె
36	16	ప్రతిప షష్ఠి	ప్రతిపత్ షష్ఠి
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిద్ధులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
,,	25	అంత	అక్కతన
,,	22	లకుఅన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘుమతులు	♦ రలఘుమతులు
52	2	♦ భర్గుండాపెక్	♦ దాశిపుండాపెక్
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యూపాతివ్రత్య కుశలయూనే గృహిణీ।	యోపాతివ్రత్యకుశల! యో సిపురంధ్రి!
59	5	దీక్షితాయిని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ జౌరా ప్రేమాతిశయం। బౌరా సౌభాగ్య	యంబౌ। రౌరా ప్రేమాతిశయం। బౌరా సౌభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయూా	కరండ నేత్రియూా
66	7	గాని	గొని
68	25	చుండెర	చుండినుర
69	చివర	నాతురమొందు	నాతురమైన
73	26	ౖశీకుండును	శ్రీకుండును
,,	28	లందు యూావనప్రభవమందు	లందునుక్ యూాన ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెయొనరించెదనీపను। పును నైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెద [illegible]ను। పును నైన నొకండు
,,	5	నాకస్త్రచెలువ యదియు	నాకస్త్రమింతియదియున్।
80	23	క ♦ లాలంకరున్।	క ♦ లాశేఖరునిక్
84	25	జలహారమై	జలాహారమై
86	2	కొనన్ పెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగనెడన్ వసించినన్

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
82	9	చ. "కౌమిరెనొసంగు" అను పద్యమంతయు——	చ. కౌమరిలెనిమ్ముగ్ర రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున ర్నముసముకూరిమెచ్చియెవ ♦ రంబొసఁగెఁ సతిఁగాఁగొనఁ శివుఁ డమరెమసంబు లందుముద ♦ మగ్గలమైదయివారి సర్వయ త్నములను సల్పి వేగిరము ♦ దక్షు! యొసర్పు వివాహమీవిఁకన్॥
88	2	నందలు	నందలి
,,	18	బోడునఁజూడుడు	బోదునఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చటనె చేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ ♦ విశ్వేశ్వర! యీ	తనరెడు మేఘములతోడఁ ♦ దత్వజ్ఞా! యీ
92	18	బ। వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నివృ - ధా	నక - టా
,,	24	దవ్వుఁజేసి భసి - తానను రై చరియింత్రుగాక	(బాసిబూదినిధ్ర - శమ్ముగ బూసి చరింత్రుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వుని దెలియకిట్లు	శర్వుఁదె - లియకయిట్లు
105	2	విశ్వబంధు ♦ నలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని యెసగదు బ్రహ్మయం	మెట్టికర్మమేని ♦ యెసఁగదు బ్రహ్మనుం
	21	జిహ్వఁజెగేయుఁగ	జిహ్వను గోయఁగజెల్లు
	22	చో వెడ	చో నెడ
	27	నామ ♦ సమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చుఁగా
	105	వేదమందు వేలు ♦ వేలుగావి	మదిత్రయిన్ విభేద ♦ మమరఁగావి
106	16	కార్చెన ♦ యొుడలువడిగ	దహియించె ♦ వడిగ నొడలు
109	18	కాష్టాగూడుందును	కాష్టాంగుష్టుందును
111	18	మాద్యద్ఘట	మాద్యద్భట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తుఁగా
116	10	వెడంజేసి	నలింజేసి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబో	యింబై
	16	నారదబ్బలునున్ నారికడముల్	నారదబ్బలున్ నారికడములు
		కజూరముల్ క్రముకములును	కజ్జూరముల్ క్రముకములును
129	23	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసుముఖా !
131	8	ధారుణిన్	ధారణిన్
132	19	జెలువు దనర్చె	జెలువునఁ దనరెన్
134	4	జెప్పుడనిరి	జెప్పుమనిరి మానుల్
136	18	లగ్గయ్యెదునని	లగ్గయ్యెదుమని
	చివర	శానవాటుల వనస్థలములనుచు	శానమ్మునందు నుద్యానమనుచు
142	12	నిలుఁబాసె	నిలు-వాసె
147	21	కఁబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృవన్
152	చివర	ఁబుడమి	నెలమి
156	23	నరుదొప్పఁగా	బ్రియమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	స - రేశ్వరుండు	స - ర్వేశ్వరుండు
,,	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా-యుగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిలన్	వైభవగరిమన్
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
163	చివర	పోయిరీని	పోరి రేని
165	2	నవని రమణీ	నమర రమణీ
166	2	తపసులుపుడమిన్	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను వదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్థక ముప్పన్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
183	7	ఘనమిఁకన్ జగత్రయీ	ఘనతయిఁకజగత్త్ర -యీ
184	15	మీకు	నీకు

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
186	7	రేఁచి	మీఁటి
,,	8	లింగాదానువమోప...లిఁ	లింగావింపఁగడంగిరెంతయును వా♦ లింగామత్ప్రష్టాళులై
188	24	మహేశుపైఁబ్ర ♦ వా♦ర మొప్పఁగుప్పిరన్	మహేశుపైన ♦ భంగ భంగి గుప్పిరన్
189	11	మా।రు రతీశాదిని సూచి మూర్ఛలె సువర్వ్యాల్ తీ వదుఃఖార్తియు—	న।మ్మరుఁ దద్గేహినిసూచి మూర్ఛలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	ర♦తీసహాయు	ఁబ♦త్నీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిన్
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచకకొంచక యాలకింపు
213	4	కాముకక్రీడలఁ♦ గాకలుండాహారి	కామనిర్మాణైక ♦ కారణంబా హారి—
	5	కృత్తి ♦ వసనుఁడితఁడు	కృత్తి ♦ వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	ఋద్ధి
223	5	తెపంబిష్ట	తెపంబష్ట
225	7	ప్రభాసితుంసును	ప్రభాభాసితుండును
	16	మయువున్నైన	మయివిన్నైన
226	11	క్రమ ♦ మంతయు	శ్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేటనివాసము
	21	వాకిలిలేనినాఁడు	వాకిలిలేనివాఁడు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
233	చివర	ప్రశస్తంబొప్ప	ప్రశస్తంబైన
242	7	నబ్జాలారత్నంబు	నబ్బాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటకు	యగుటకు
	20	వత్సకాలము	వత్సరకాలము
246	14	జాల	బాల
247	2	నీవి త్తెవులు	నీవీ తెవులు
	5	చతుష్పాదా	చతుష్పదా
	7	ప♦ధముల	ప♦దముల
	21	తిలక! యిలను	తిలకము! యిలక
248	18	యీశుభ। త్ననగనంబు నొందె విహితంబగునిద్ది విమర్శనార్హమే	శంకరుఁ। బెనిమిటిఁగాఁగఁజేకొనఁగఁ♦ బేర్మివరంబు గ్రహించెఁగాదొకో
,,	24	గొందలమాఅఁగనవ్వసిష్ఠగే।హిని ప్రియవాక్చమత్కృతుల ♦ నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతముఁ	గొందలమాఅనరుంధతీ మన।స్విని ప్రియవాక్చమత్కృతులఁ ♦ జేతముఁ బ్రీతముఁజేసె నెంతయుఁ
249	18	గుంపములనుఁ	గుంపమునుఁ
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
,,	18	సారగు	సౌరగు
259	6	యుండిందాగ్నితో	యుండఢ్రాంగితో
258	14	పాస్థనంబు	పస్థానంబు
260	4	చెలియలై	చెలియలా
262	6	డకృజం	డగు నకృజం
264	2	కెందినవాఁడదిగాంచురూఢిగఁ —	జెందిన నొందునతెండె బన్నముఁ
,,	7	రూఢిగా	రూఢిగఁ
265	3	ధరముఁ	ధరనుఁ
267	24	మానియుతండొశివుఁడనఁగాఁడనంగ —	మాని! శివుండితండనఁగాఁడనంగ
268	7	యిట్టులఁ	యంతనే
,,	16	దాగిరి	డాగిరి
274	23	వగఁ బొగులుచు	వగ పొదలఁగ

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాఁగతిఁ	జన్మము ధన్యతఁ గనెఁ
”	21	వాసాగ్రి	వాస్యాగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కెట్లొసఁగు
”	13	పాత్రిలనెద రేమొ యనుచు	పత్రపు లనెద రేమొ యనుచు
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	ప్రసన్న బృందావన	ప్రపన్న బృందావన
”	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిఁ	రతినిఁ
298	24	చేంగాఁ గని రతీసాధ్వీశిరోరత్నమా	చేరరా రతిసతీమాలా- మహారత్నమా—
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తీప్సిత	భక్తేప్సిత
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంతిలోని హెడ్డింగును జదువవలయును.) వ. కాంచియుంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యం బెఱింగి కుపితయై —
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సాహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకనుగుణ ♦ జన్మమొందు	కర్మమున కర్హ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యోర్చిత
344	1	పొనరించె	పొసరించి
348	చివర	బెనుకినుక తారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకిపీఁకతో	దాఁకెపీఁకతో
353	6	బాపనదియు	♦ నంపనదియు
341	14	గొందఱుక్రింది	గొందఱుముంతి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
354	2	ధామధురోక్తులు దలిర్ప	ధారసమధురోక్తులొప్ప
,,	16	గలుషభారము	గలుషహారము
,,	19	డంకరించినంతి	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిఁ	బము శశిబింబమ్మె యవుస ♦ వతువచ్చునొకో
359	15	సుతతోఁ	మతుతోఁ
362	5	నాతోవా	నీకువా
363	22	దెసల్ ♦ బాలింపుచుఁ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ ♦ గాలింపుచుఁ నచ్చి కాం ♦ తారంబం దొకచోట
368	23	వ్ర ♦ ధాయిటు	క ♦ టాయిటు
371	26	పొసరించెదే మొకో	పొసరించు బెట్టిదో
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖిలామ్మాయ	నిఖిలామ్నాయ
393	4	తస్వ ♦ ర్ణ వి నిర్మితోజ్వల	తక ♦ నక నిర్మితోజ్జ్వల
402	8	మానుడుల	మామదుల
404	13	అరిహాఁ	అరిహాన్మని
,,	18	యరిహానునకు	యరిహునకు
,,	19	యరిహానునకు	యరిహునకు
410	18	అరిహానుండు	అరిహుఁడు
413	8	బా। లునిబీరంబును	పా। పని బీరంబురు
414	25	ని ♦ క్కల్లు గనుచు	ని ♦ కల్లుగనుచు
415	2	యనంతరత్నధనములఁబడయుఁ	యనంతవసువసుమ్ములఁబడయుఁ
,,	24	తొరివ్వ లెక్క యొంర్తు మే తోరిసిరాజుచేసెదము	తరివ్వ లెక్కంతు మేతోరిసి రాజు నిష్ఠ♦చేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికిఁబెనురజ మంబరతలంబు బిట్టుగయంగఁ	పురిగొను వేడుకతోనడచిరి పెను రజముంబరంబుచేరఁగ నెగయఁ
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజుం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
430	8	న్మూలనమునన్ బొనర్చుటకు	న్మూలనమున్ బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాదష్టి	ముద్రాదృష్టి
435	10	దెచ్చుఁ డీశ	దెమ్ము దేవ
439	26	యాతెఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర	నాతెఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర
448	23	ప్రసన్న దుఃఖనాశిని	ప్రపన్న దుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశాధ్యాయే
451	17	ప్రవాహముల్లొప్పమీఱ నెడ తెగక	ప్రవాహముల్లుండిసతత మెడ తెగక
453	10	బిట్టలరించి	బిట్టడరించి
,,	18	విల్లునన్	విల్లొగిన్
455	21	చుండుము నెల్లెడ	చుండిరి యెల్లెడ
458	19	శిష్టచతుష్టయుంబుతో	శిష్యచతుష్టయంబుతో
459	10	భిన్నమస్త	ఛిన్నమస్త
460	8	గురుశుక్రులు	గురుశక్రులు
462	14	డంతి నంతర్ధిఁ జెందె	డంతర్ధి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయ బంటువునై	వెలయు ననుచరుఁడవునై
469	20	ప్డేనె ననశ్వరంబయిన	ప్డేనె యనశ్వరం బయిన
471	6	సృజియించె	సృజియించి
,,	19	శ్లాఘ్యేక	శ్లాఘ్యైక
473	22	చేకురఁ గల వికశ శరభావతారలీల నెఱింగింతువినుండనిసూతుం డిట్లనియె—	చేకురఁ గల వనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి —
474	27	పాసంను	పాంసను
476	8	వీరభద్రునుడులను	వీరభద్ర సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వధ్ధిపాల్ప డఁగ నీక —	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి వధ్ధిపాల్పడఁగనీక —
478	18	యెల్లరకుఁ హారుఁడైనవానియి	నెల్లరకున్ హారుఁడైన వానిని
480	27	ధరోష్టశ్చ హుంకారసనవితో హరః	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో హరః

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
481	15	ఘాతంబుగన్	ఘాతంబునన్
,,	27	తదాపనేతవ్య	తదాపనేతవ్యా
490	15	బొంతికఁ గూర్చి	నొద్దికఁ గూర్చి
490	16	తృనినిఁక వానివెన్క జను ♦ దెంచిన	త్రునినిఁక వానివారలను ♦
		వారినిఁగూల్తునెమ్మియిన్	దోడనె తోడనె సంహరించెదన్
,,	20	నెంతదనుకర	నెంతవఱకర
491	8	వ్వారలుపొట్ట	వ్వారునుబొట్ట
,,	10	సౌఖ్యమున్ బడయఁ ♦ దక్కిన	సౌఖ్యమొందఁబెర ♦ వారలు
		వారలు చావనేమగున్	చావఁగ నేమగున్ జుడీ
494	2	నచ్చోట ♦ జూడ	నచ్చోఁటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిదె
496	18	సూక్తి విధము	సూక్తిసరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును ♦ దంబున జేరిచి	పిష్టముంచి ♦ తమ్మిగనీరులఁ
		తెచ్చిపాలుగా—	జేర్చిపాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయస్సులట్టిపి	నింపగునావుల పాలనట్టిపి
498	23	నిదిరసాంచలముసఁజేరె ♦ నేనిదుర్ల	నిద్ది రసనాంచలముఁజేరె ♦ నేని
			దుర్ల—
499	20	తెప్పున	తేఁకువ
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10.	మద్రసవమొప్పి	మద్రసుతి మొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెసన్	దారక! చేకొను
			మత్ప్రసాదమున్—
502	చివర	చంద్రానన	చంద్రానల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనత్తినసం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁజెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱగిట్టి	బగఱగెడపి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
519	7	పిచ్ఛంబులను	పుచ్ఛంబులను
520	17	యెఱుఁ మనకు నెందు	మీఁకుఁ గఱటి యెఱుకుఁ
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదమున్	ప్రగల్భ వాదమున్
	18	ఘాణము	ఘ్రాణము
527	12	బ్రఁ హ్మేశ్వరుండు	బ్రహ్మఁ దేవవిభుఁడు
	26	ఈకృత్తి వాసశబ్దము	ఈకృత్తివాసేశశబ్దము
528	22	డొప్పమీఱుఁ నద్రీ	డొప్పమీఱునత్రీ
529	7	డమర-రాజహంసకుఁడా	డమర-రాజేశ్వరుఁడా
	9	మాణిక్యాంచనమర	మాణిక్యాంబికయమర
	20	యశరత్నవై	యశరత్నమై
	23	నగరీవతంసియై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెసఁగ
531	17	డొప్పును	డొప్పును
	20	భుక్తుల	భక్తుల
532	54	మందు లేరు	మందు లేదు
	12	వెలసిరువురునూర్యేందు	వెలసె శంకరుఁడర్కేందు
	16	నేర్పుమీఱ	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాధేశ్వరుఁడు	పంచనాదేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసంగతుండు	మంగళేశ్వరీసంగతుండు
535	9	చంద్రభాల	చంద్రఫాల
537	1	శ్రీయుద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వరకరుణాయాత
539	1	కోమసిన్	కోమలినిన్
542	5	నిచ్చలీ	నెప్పునీ
542	9	భక్తి నొనర్పఁగ భక్త	కాంతు మెలంగఁగ భక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండియాస్థలిన్	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగన్
550	17	కృసుమెయి నొంది	కృసుమెయి నొంచి
551	21	మటుపజచెద	మట్టుపజచెద

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథు లెత్తింగి చెలంగి పొంగంగా	కాండ మెత్తింగి కరంబు పొంగగాన్
557	13	జలముదో డ్డ్తండన్నం దచ్ఛిష్యులున్	సలిలమిందుక దెండనాకశిష్యులు౯
562	19	పూర్ణమై	పూర్ణయై
563	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	కిరహిం జెందె	కీలలిం జెందె
568	4	రామచంద్రాదార్చిత	రామచంద్రార్చిత
,,	28	శివ స్తత్రిం	శివ స్త్రత
569	12	గూడి సుఘర్మ	గూరి సుధర్మ
570	7	– యూవలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవారక౯ రుధిరాక్త మ్మినపడక౯– దేర్యాచియూ త్మేశ్వరు౯	తెలవాఋక౯ రుధిరాక్తశయ్యం గనియెం ♦ తేభీతినా త్మేశ్వరు౯
573	12	నూ।టికిదాంక	నూటికిమించి
575	19	– ఫీవెధనంబు	లీవెధనంబు
,,	24	పరపశులై	పరవశలై
580	23	వనునోకో	వనువోకో
585	24	నిచ్చలన౯	నిచ్చలునాం
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యబ్బలు౯	యఖ్ఖలు౯
,,	21	పారావారపరసమీపస్థలి	పారావారతీర ♦ హృద్యస్థలి
591	5	ఎడుగొకఛే	వడుగొకండే
592	2	వగతో	వగును
596	16	దుగముల్	దుగము౯
600	చివర	ఋషీక౯ గాంచి	ఋషిక౯ గాంచి
602	27	సుసంకృత్స్న జంగ్రిహా	సుసంస్కృత్యజగ్రాహా
603	22	నిచ్చల	నిత్యము
,,	26	జాష్ట్రిభృతులు	జాప్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	దెరు। వున	దె। ర్వున
609	16	కల్మషపాదుం డగుట	కల్మాషపాదుం డగుట
612	6	శివపత్రా	సితపత్రా
615	4	ధర్మగోప్ఫ్రలార!	ధర్మగోప్త్రలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
618	19	యాహుతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	బ్రతినిత్యమిట్టులన్	బ్రతివాసరంబిటుల్
628	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రహ్మంబు
632	1౨	నీవెయణిమవు	దీవేయణిమవు
618	25	శూలాధృక్	శూలధృక్
636	25	రావుఁడుగురుతల్పగామి	రావుఁడుగురుతల్పగుఁడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యాస్తేయుం
638	10	చేయనతఁడు	చేయునతఁడు
	24	అలుమగలను పద్యమంతయు	గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులాత్మజాతు। లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్లి గురువు శిష్యుఁడును వీరలకుఁగల చెలిమిఁబాపి కొంకకవిరోధమునునొడగూర్చువారు
639	3	వై యుండుజంతువు। లనువధించు వాఁడు♦నాలఁగట్టి	కై యుండుప్రాణుల। హత్యసేయువాఁడు ♦ నాలగట్టి
545	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి–పుష్పములను	తావి–పుష్పములను
649	7	స్త్రీని నర్శించి యించుక సేవఁ జేయు వాని	స్త్రీలు దమను వలచి సుంత సేవఁ జేయు। వాని
,,	17	చూడరు వంగసముఁగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటీకలును దనను జేరి—	కారణము లేక యీకలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టి	బాయుమ బెట్టి
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహమును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహమును బ్రవర్తించును
656	26	మహాతేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హయశిరశర్మిష్ఠలు	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమరిత్ గుమారులను నచ్చిక	నా కలయట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
,,	22	యనెడు కన్యం	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువుగ్	ద్రుతముగ మనువుగ్
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్ముకధారల నస్త్ర వహ్నిచే	గాండచయమ్ముల నస్త్ర వహ్నిచే
671	5		

కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఈక్రిందివచనంబును
గ్రింది కందపాదంబును జదివికొని దాతత యను
కందశేషమును జదువుకొనఁ దగు
వ॥ ఆ యసమంజసపుత్రుండు
కం॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం—

675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధసంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుం, డను పుత్రుండు, జన్మించె,—
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్యుమచండీశ్వరుం డను	ద్యుసుచ్చండీశ్వరుం డను
,,	25	బాహ్యలీశ	బాహ్యలేశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లైన రాకాసులచే	లీ యరాతులవలనఁ
684	11	వారులాపైన	వార లాపైని
685	6	ర్భరపరిబాధలఁ	ర్భరతరబాధలఁ
,,	చివర	రమల	రముల
687	7	ములఁ గరగఁజేసె	ములఁ నొవ్వఁ జేసె
689	చివర	యల్లుఁదుహీఁబునిఁ బ్రోచితి	బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలములఁ గరపుటం బుల ననువుగ
	9	యతలుహితలు	యుతలుహితలు
692	7	యిడుములనిఁక నెప్ప♦డెసఁగకుండ	యిడుములుకలనేని ♦ యెసఁగకుండ
	22	♦చెందమెఱిగి	చంద మెఱిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరముఁ బవర్గావసానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మాహేశ్వరులకీయది
	21	లేదరయమీాశ	లేదరయమీాశ
706	21	కొందఱనెడు పద్యమంతెయు— క. కొఁదలు కాపిలదర్శన । మందును దాదృశములందునధికప్రథములై యుందురు మునిశిష్యులు హా । గందునవ్వారివార్త లారయుమునీ!	
,,	18	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివశక్తిసంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివశక్తిభావం

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
708	20	శివాద్వేత	శివాద్వైత
,,	13	రూపాత్మ యైన	రూపాత్ముం డైన
,,	26	భోక్త్రముగా	భోక్త్రనుగా
709	8	సత్వాదిగుణంబులకుఁగారణంబు. ఈగుణంబుల చేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్వ—	సత్వాదిగుణకారణంబు. సత్వరజస్తమోగుణంబుల నుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధియుత్పన్నంబయ్యె. అద్దియె మహత్తద్దానినుండి——
,,	7	నాసికలను	నాసికలును
,,	8	బుట్టఁబడియె	బుట్టె
,,	16	దేవ మేటి!	దేవ! మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకుండు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
,,	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	సేవను సల్పుము
746	24	ప్రసాదపూర్వకంబులగువందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదముచేత సాధింపఁజెల్లు—	ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబుల చేత శివప్రసాదంబు సాధింపజెల్లు
	28	భావసమేశప్ర	శివభావతుల్యప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిల్లు మీఁకుఁ జెప్పఁబడియె	ప్రకారంబునకుఁ గ్రమంబొకండు లేదు
	18	జెంది మోక్షవిభవము సౌందర్య	చెందిముక్తి♦వేళాకసౌందర్య
	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
	21	యిట్ల నేక	ఇట్ల నేక
718	18	ఊర్ధ్వశిలీలాస్పదుఁడయ్యెను	ఊర్ధ్వశిశివశంవదుఁడయ్యెను

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణల్ చాలనొసఁగి	దక్షిణలధిక మొసఁగి
	11	పిత్రుల	పితల
721	8	కర్మలచే	కర్మములన్
	12	పరగెనిట్లు	పరగె నెట్లు
	25	హేతువగునను......... (రెండుచరణములు)	నందు హేతువు భోగార్థ మైనకర్మ। మేమలక్షయమునవది యింకిపోవు
722	10	ఖ్యాతిఁ జెందెఁబురుషుఁడు భోక్త యననెగడె—	ఖ్యాతిఁ జెందెను భోక్త యే♦యగుచుఁ బురుషుఁడు—
	14	నాత్మసంశ్రయ	తాత్మసంశ్రయ
723	4	త్రివిధమైనసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	త్రివిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంత రా♦ జసముగాఁ గ। స్తంభమును మోహమును దా మసంబుగా వ। చింతురల తద్జ్ఞులర యుఁడు♦ శిష్టమునులు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగొలుచునా♦ సర్వమందు—	సర్వమాత్మమున వసించు సర్వమందు——
	12	దేహఖన్నుఁ	దేహభిన్నుఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠా
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు ♦ నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వసర్గ
734	24	కరు ♦ ణాలఁ	కరుణా ♦ త్ముఁ
737	15	జాల ♦ తుండువాఁడ మె	గుణా ♦ రుండువాఁడ మె
738	19	వ్యాకంఠుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	ద్రిసంధ్యలందు	ద్రిసంధ్యమందు
,,	4	నంయమినీ	సంయమనీ
745	4	సంతకమూర్తిక	సంతసుఁబెలుచక
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
,,	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వ ♦ దేవోక్తము	సర్వ ♦ వేదోక్తము
750	చివర	మశక్తింతుండు	శక్తిమంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! వి ♦ శ్వేశ	కేశవ! విన్నవి ♦ శ్వేశ
755	8	మునులు చెంది	మునులుచేరి
757	చివర	లసదంగాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
,,	17	విధవలు	సనదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
,,	19	మాత్రంబున	మంత్రంబున
765	6	దోఁచునో యిట్టు	దోఁచునోయట్టు
,,	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గైకొనరానివియని
767	7	లిఁశ	లిఁక
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
,,	చివరబంతి	మనికట్లులెద	మనికట్లునెద
771	7	యుతంబుగ్రశే	యుతంబులుగ్రశే
,,	21	లందును ♦ బదియు	లందునుం ♦ బదియు
773	20	మూలంబు	మూలంబు
,,	9	బాతత్స్వయం	బ్రాతస్స్వయం
,,	23	మాగురుడీ	మాగురుఁడీ

ఇఁకను — పాణినీయ — జగధీశ్వర — గుణాఢ్య — శ్రీఘ — సర్వామర — మఱుంగెద — చీకఁటి — దజ్ఞులు — మూడెద — విశ్వాత్మునంద — కానానల — ఊర్ధ్వోష — యిసుముల — యిప్పితంబు — నటలే — గానవ్పట్టవు — శ్రాద్ధ — గోధుమలు — ఏవము — ప్రౌఢ-చిఱుత — ధర్మవు — దలించె — వృహింను — గూడు పుట — దేఱ్పు — నర్పుచు — గహింపునపో — జలహార — కాష్మీక — మరల్పి —

నుంచి - వీరభదేణ - తృళ్ళి - ముప్వురిలో- స్పృక్కుచుక - పుటుటి - జగిరూ -
శైలేంద్రు - సృష్టంబునక - కదిసి - బొదవ - అదిరి - గడువ - నొచ్చెయిది -
మహీశుడై - కనికరిం - చీరెలదివి - చెస్పు - శ్రియు - ధ్యానపుపిండ్లు -
ఆహార్యముల్ - భంగిరిటుండు - దూరికృత - ఈయుట - వరబూజ - సేఫా
లికా - భవస్సతి - ప్రకృతేశా - బకి - కరువవి - మొగసిరి - శోబిల్లుచు -
భవాదృశ- చుండరి - సమాన్వితమై - కౌతుయకంబుల - ఆరితీతిరి - ఫాలవినోచ
నుని - తులిసి - రేతిరి - భైరవుడు - నియంతృతు - సంప్రాప్తించె - చక్కది
రుక్కణిక - ఐశ్వర - వీలగశీశ్వర - ఇంద్రకేలా - సలలిమయ - వెల్పన - రజ్య
మాణ - కోభిల్లు - మాంర్కడేయ - యోచించి -లేఖలు - బేతాళులు - దలికిరి
మహాత్మ్యంబు - నభువుండు - శూలాదినిక - సౌరుతోరు -జగీభుండు - భాతులు
ధ్వాజులు - దత్తాదృశు - ధృష్టుండు - ఇంద్రయష్టి - యవనాశ్వుండు -
బ్రహచర్యం - వేభవం - శిధ్ధుల శ్రీయూధ్రి - ప్రశారంశులు - నిటూర్పు
పరిధివ్యాం- రాద్యజ్ఞ - దేవస్సత్వా ధీమహే-శక్త్యాది - ప్రాతశ్నాయం - నుంచి
ఇవ్వానిని వీనిసజాతీయంబులను యధోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

ఓరియంట్ ప్రెస్, 6583 మార్కెట్ వీధి, సికింద్రాబాద్.